

BREVE
FRA OG TIL
HOLGER
DRACHMANN

IV

VED MORTEN BORUP

GYLDENDAL

BREVE FRA OG TIL
HOLGER DRACHMANN

IV

BREVE FRA OG TIL HOLGER DRACHMANN

Udgivet af

Det danske Sprog- og Litteraturselskab ved

Morten Borup

IV

1894 - 1908

GYLDENDAL KØBENHAVN 1970

Udgivet med understøttelse af
STATENS HUMANISTISKE FORSKNINGSRÅD

Under tilsyn af PAUL V. RUBOW

I kommission
Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag A/S

PRINTED IN DENMARK
VALD. PEDERSENS BOGTRYKKERI
COPENHAGEN

INDHOLD

Breve 1894–1908	7
Tillæg	315
Kommentar	323
Registre	467
I Personregister	469
II Værkregister	494
III Brevregister	503
Rettelser og Tilføjelser	507

BREVE

IV

1894-1908

663. Til *Gustav Philipsen*.

Eichenstrasse 87
Eimsbüttel
Hamborg
15 Januar 94

5

Kære Hr. Gustav Philipsen.

Jeg antager, Red. Galschiøt har sagt Dem, hvorledes jeg som In-
fluenza-Reconvalescent ikke var meget skrivende i denne Tid. Mit
første Brev i det nye Aar er da i Virkeligheden dette – som Svar paa
10 Deres af 15de Decb.

De spørger mig om Værkets Skæbne; og jeg skal svare.

Ifjor – Slutning af Febr eller Beg. af Marts – havde jeg lagt alle
andre Ting tilside, for helt at kunne udøse alle mine indvundne Er-
faringer, en ikke ringe Del Forbitrelse, og nogle Draaber godt Haab i
15 „Bogen“. Da blev jeg i Berlin ramt af et Nerveslag, flakkede om ved
forskellige Kuranstalter, fik endelig fat i en fornuftig Læge i Ham-
borg – en dito i Sommer i København – har ikke kunnet læse en Side
ned i en Bog eller skrive tyve læselige Linjer lige indtil jeg i Oktober
Maaned gjorde det lille Melodrama „Dansen paa Koldinghus“ fær-
20 digt – og dette lille Arbejde kostede mig en ny tvungen Karantæne –
foruden Søvnløshed og Smærter, som jeg af et oprigtigt Hjærte aldrig
ønsker De maa komme til at prøve.

Nu begynder jeg saa smaat igen – med Eftertryk paa *smaat*.

Jeg kan arbejde et Par Timer om Dagen. Min Læge har imidlertid
25 lovet mig, at jeg til Foraaret (paa Fanø) skal kunne bringe det op til
3 Timer – og at jeg om et Aarstid vil være rask. Nu tror jeg ganske
vist ikke paa, at jeg nogensinde bliver helt rask igen ☺: saaledes at jeg
kan gaa med fuld Damp som før. Men saa maa jeg nøjes med ½ og

¾. „Bogen“ fordrer imidlertid efter sit Anlæg den mest mulige Damp (for at kunne komme gennem alle vore Nederlag fra 1872–92) – jeg maa altsaa give Tid, og *De* ogsaa, kære Hr. Philipsen.

Jeg meddeler dette saa tørt og sammentrængt – for ikke at bryde
 5 ud i ørkesløse Lamentationer over Tab af Kræfter og Tid. Jeg for-
 staar udmærket godt, at det ikke er Deres Penge, De er urolig for –
 men at dette Værk og denne Hemmelighed og denne Venten og maa-
 ske modstridende Rygter om min Sundhed og min hele Stilling kan
 gøre Dem lidt nervøs.

10 Jeg siger Dem blot: Nervøsitet – det kender *jeg* nu. Jeg kender
 ogsaa baade Taalmodighed og Langmodighed og alle de andre Dyder,
 som Kamp imod Sygelighed og Kamp for Existensen medfører. Det,
 at jeg ikke er bukket under *denne* Gang – og at jeg bliver sejgere
 (maaske dybere) jo mere jeg føler Trykket – det vil altsammen
 15 komme Værket til Gode, dette mærkelige Værk, som maaske bliver
 mine Memoirer med det samme.

Taalmodighed – baade for Deres og mit Vedkommende!

Men var det maaske ikke praktisk, at lade Bogen indgaa som fort-
 løbende Række Romankapitler i „Tilskueren“? Det falder mig ind
 20 ved et Vink herom i „Politiken“ forleden Dag. Dickens lod jo i sin
 Tid sine store Bøger udkomme saaledes i et Tidsskrift (hans eget) –
 Goldschmidt hos os ligeledes – og Byron udgav „Don Juan“ i Hæfter
 – etc, etc. Skal vi tage Sagen op til Drøftelse (med Red. Galschiøt).
 Det vilde rimeligvis lette mig Arbejdet – maaske ligefrem muliggøre
 25 dets Fremkomst, Vækst og Afslutning. Enhver har *sin* Maade . . . *min*
 er mig nu ved Forholdene paatvunget. At Bogen, hvornaar og hvor-
 dan den saa kommer, ikke just skal kede Læserne, derfor indestaar
 Deres venligst forbundne

Holger Drachmann.

30 Formodentlig fra den vendsysselske Herregaard Bangsbo, hvor Johan Knudsen
 holdt litterært Hof, kendte H. D. Ejeren af den nærliggende Gaard Høgholt,
 Ferdinand Tutein, der i nogle Aar havde været Venstrefolketingsmand. Hans
 Datter Alice blev gift med Gustav Wied, der i flere af sine Bøger har skildret sin

højest ekscentriske Svigerfader (se Knut Ahnlund: „Den unge Gustav Wied“ 186 f.).

664. Fra *Ferdinand Tutein*.

Høgholt v. Sindal 17 marts 1894

5 Kære Drachmann.

Alle talte om dig igår og alle sagde, at man så stille havde håbet at træffe dig i Lars Kruses lille hus. Dit brev var ankommet og havde øjensynlig glædet de nærmeste. Men vi savnede både dig selv og dit dejlige digt, som jeg læste imorges efter hjemkomsten. Politiken har 10 engang ved et tilfælde ret, når den skriver at dette digt er den egentlige ligtale. Det vilde have gjort usigelig godt igår efter præstens uendelige og uendelig åndløse tale, der vel ikke fornærmede nogen men kunde passe ligeså godt til ethvert fattiglem, politiker eller poet som til Lars Kruse. Digtet vilde vel da have virket som dragonsnaps 15 efter en spand svagdricka.

Lars Kruse lå smuk og uforandret i sin kiste. Normanden Chr. Krogh tegnede ham men vilde ikke vise mig tegningen. Han, Ancher og jeg spiste sammen efter begravelsen. Med Søren Kruse, broderen som blev bjærget, var jeg henne at se den båd, rettere jolle, hvori de 20 kæntrede. På revlen fyldte den vand agter, de 4 mand sprang forud, men båden fyldtes og gik rundt. Søren fik fat i en jærnskinne under kølen, som var lidt løs og holdt sig ved den, til båden atter gik rundt og han og en mand kom op i den, men Lars og drengen var da gået tilbunds.

25 Lars Kruses enke, som i 1862 blev enke efter en af de mænd, som 3die Juledag „blev“ med redningsbåden, vil nu atter få den under hendes 2det ægteskab standsede understøttelse, og hjemmet så velhavende og godt ud.

Med venlig hilsen

30 din hengivne

F. Tutein.

665. Til *Peter Nansen*.

Eichenstrasse 87. Eimsbüttel.

Hamborg

21/3 94

5 Kære P. N.

Her er jeg igen – og jeg formoder ikke, at din lange Tavshed betyder andet eller mere end min egen Tavshed betyder.

Du er formodenlig enten meget forelsket eller lidt forgældet, eller begge Dele. Og forhaabenlig sidder Du i et eller andet Arbejde – thi
10 det er snart længe siden at vi saa' noget til Dig. Men her er jeg nu.

Og jeg bekender, at jeg ikke har den store Kossuths Karakterstyrke: ikke at ville modtage nogen Hjælp fra sine Venner.

Jeg vil tværtimod meget gerne lægge Beslag paa mine Venner – idet jeg gaar ud fra at jeg har en hel Legion.

15 Saa mange nemlig som kan sætte en Forestilling paa Benene – hvis da Tiden ikke er saa fremrykket henimod Violer, Stær, Foraarspaletot og Tivoli, at ingen veldædige Fugle gider gaa i *den* Done til Fordel for en skrantende Digter.

Naa, jeg vil ikke gøre det værre, heller ikke bedre end det er. Men
20 Nerverne – og dito Læger – insisterer nu højtlydende paa et Par Maaneders Rekreation og Hvile – ellers har jeg Spillet gaaende igen fra ifjor; og saa er der slet ikke noget at stille op med mig.

Ser Du, kære Ven, mit Legem er hundred Aar, mit Hjærte er stadig 29. Jeg er i min allerseneste Produktion – et Kæmpe-Melodrama Vølund Smed – ikke kommet over de Tredve. Antageligt faar
25 jeg dette Arbejde færdigt og ud i Midten af April. Folk vil da undres. Det lader alle sine Forgængere et *godt* Hestehoved bag sig.

Men jeg er saa træt som et fraspændt Damp-Tærskelokomobil.

Og saadan et lidet Melodrama – omend for stort for mine Kræfter
30 – det batter jo ikke noget, da jeg stadig „afbedrager“ i min Gæld til Hegel.

Nej, jeg maa appellere til det fri og oplyste Vælgerfolk derhjemme – om man til Efteraaret vil have en ganske bovlam eller en nogenlunde passabel H. D. endnu.

35 Jeg er jo ganske slaaet af Marken ved det Kgl. Og jeg nærer en

ikke ganske ringe Tvivl om, at Hr. Vilh. Møller ved Privattheatrene skulde vise sig mere affabel end hans ærede aiderstegne Kollega ved „Nationaltheatret“. Vore Censorer gaar absolut i det samme Liberi – dog det véd Du. Hvis jeg nogensinde bliver rigtig rask – eller i Mangel
5 deraf blot $\frac{3}{5}$ slagfærdig – saa skal jeg tage disse to nellemannske Fiskeblødere under Behandling. Jeg *kan* jo være ret grov, naar det tiltrænges. Og det tiltrænges snart.

Men den Tid, den Glæde.

Her blot nogle historiske Dokumentationer.

10 Da jeg nogenlunde var kommet over min Influenza i Vinter, satte jeg alle Kræfter ind paa at bringe en Udstilling istand af mine Arbejder her. Jeg har jo næret det sangvinske Haab at skabe mig et Marked her som Marinemaler. Jeg blev skuffet. Skandinaverne, in specie de velhavende Danske, udeblev som Købere – idet mine ærede
15 Velyndere (allesammen Højremænd) forsynet med frisk Tilførsel af Højre-Sladder fra København mere og mere betragter mig som et forkomment Geni. Man undgaar mig, og jeg dem. Og hvad Tyskerne angaar, saa er det dels endnu ikke gaaet op for dem, hvilken „Perle“ af en Maler deres gode Hansestad huser i Digteren D.s Person – og dels
20 befinder Hamborg (som den halve Verden) sig i en latent-kronisk og næsten aabenbar Pengekrise.

Dertil er intet at sige. Foreløbig giver jeg Gæsteroller her som Manden med „de skjulte Talenter“. Personlig befinder jeg mig vel derved – min Kasse mindre.

25 Men anstrengt mig har jeg – og min Samvittighed er saa kemisk ren som Højres Borgerliste derhjemme.

At sende disse Billeder (hele 40) hjem paa Auktionsbordet *nu* – bagefter de hundrede Auktioner – det vilde være Synd imod Rammemageren (for ikke at tale om mig selv). Jeg maa vente til hen paa
30 Efteraaret.

Saa skrabede jeg mine allersidste Kræfter sammen – og satte dem alle ind paa mit gamle Sujet „Vølund“ – han, som man skærer Nerver og Sener over paa, og som hævner sig, og triumferer, og dør, og farer til Valhal i sin Valkyries Selskab – for at være med ved Gudernes Ragnarok ☺: den store sociale Revolution!

Do you know! –

Og her ligger jeg – som Vølund – og nu kan jeg Gud hjælpe mig foreløbig ikke mere. Nu maa I se til at lave en passende Aftenunderholdning eller anden Slags Veldædigheds-Basseralle – at jeg kan
5 mødes med Foraaret oppe i de norske Højfjælde – og *saa* tage fat igen paa det næste Bind (ældre og nye) Melodramer til Efteraaret.

Jeg synes jo *heri* at have fundet min Specialitet – den ingen gør mig stridig.

Og forresten har jeg en Række (interessante) Berliner-Breve under
10 Afslutning til „Politiken“ – fra Februar, hvor jeg paa et Sygebesøg hos en god Ven opholdt mig nogle Uger i Rigshovedstaden, arbejdende (foreløbig forgæves) paa at faa et Stykke eller en Bog frem dér. Du ser, jeg har trods min Skrøbelighed ikke ligget paa den lade Side – men nu ligger jeg dér.

15 Og jeg *maa* have Hvil et Par Maaneder – hvilket koster Penge – og jeg har ingen.

Jeg har jo aldrig undslaaet mig ved at „assistere“ andre – men altid stillet baade min Person og min Pen til Raadighed. Dette tør jeg maaske nok berøre.

20 Alt dette handler om mig selv – javel. Min udmærkede og gode Veninde var en Tid alvorligt syg, nu genoptager hun atter sin Virksomhed, stedse opmuntrende, kæk, trofast, dygtig, fin og nænsom overfor den „syge“ Dannerskjald, aldrig sløjende af i sin Friheds- og Fremtidsillid. En Skat! Gid Du maatte finde en saadan – men hendes
25 Lige er i Grunden for god baade for mig og Dig og andre. –

Hils Georg – jeg skylder ham Brev – jeg skylder alle Mennesker Brev og mange Mennesker Penge. *Dig* skylder jeg mit Haandtryk!

Din hengivne

Holger Drachmann.

666. Til *Peter Nansen*.

Eichenstrasse 87
Eimsbüttel.
Hamburg 27/3 94

5 Kære P. N.

Tak for dit prompte Svar og dit gode Tilsagn. Jeg vidste at jeg kunde stole paa Dig – men det er dog ligegodt rart at se Bekræftelsen.

Hvad I kan stable paa Benene, det véd jeg jo ikke. Men hvis ellers Tidspunktet kunde falde sammen med Sven Scholanders Triumfer
10 derhjemme – saa var *han* en brugbar Kraft. Vi kender godt hinanden. Og hvis jeg havde haft Held med *min* Scene derhjemme, saa havde han nu optraadt paa mine Brædder. Hils ham fra mig, venligst, og sig ham, at det Brev han skrev til mig, blev dengang ikke besvaret, fordi jeg var meget syg.

15 At faa „Snefrid“ stillet paa Benene – med Carl Niensens Musik – det kunde jo være morsomt (og et Hib til Det Kgl.) Men Tiden og Skuespillerne? – –

Naa, Du hitter vel paa et og andet. *Noget* kommer der vel ud deraf – og som Forholdene nu ligger for mig er jeg glad over hvad
20 det saa kan blive. Bare jeg kommer op i Fjældluft et Par Maaneder, uden straks at skulle i Selen, saa tror jeg nok at jeg „kan igen“ til Efteraaret. Thi disse Melodramer synes ret at have faaet Liv i mig – men de maa jo rigtignok ogsaa næres med Hjærteblod. Saadan som Vølund! Han tager Vejret helt fra mig – det Asen – til Gengæld haaber
25 jeg han gi'er noget fra sig til andre. Og saa er der et stort, yderst radikalt, Skuespil, som ligger og venter paa mig – det hedder „Vagabonder“. Men herom tales ikke.

Ja, de Satans Nerver, at de ogsaa skal kujonere En saadan – – men det er Tak for sidst – Trællene, som sparker Herren.

30 Vil Du gøre mig en lille Tjeneste? Jeg skulde sende min Oversætter i Berlin nogle af de Ting, som har staaet i „Politiken“. Men de er kommen bort fra mig. Saaledes „Et Nordsøbilled, Neuwerk“ – jeg husker ikke Datum, hvornaar det stod – og „Brevet om Meissen“ (det var vist den 21 og 22d Maj 1893). Hvis Du kan faa fat i disse to
35 Artikler, saa vær rar og send mig dem!

Jeg skulde snart ende og sende disse „Berliner-Breve“ til Politiken – flere af dem er rigtig interessante Silhouetter og Profiler – men det *dumme Hoved* kan ikke godt lide denne Foraarsvarme – og Vølund raaber og skriger i sin Smedeesse værre end den værste Rebel. Guds
 5 Blod! hvad blir det dog ikke for et lille pænt Arbejde, det – med Udsigten aabnet mod den store almindelige Omvæltning.

Jo – stol paa at den *kommer*. Det er mit usvigelige, paa Iagttagelser støttede Haab herom – som holder mig saapas frisk og Hovedet oppe. Vi ville opleve den sammen!

10 Mange Hilsner

Din hengivne

Holger Dr.

667. Til *Peter Nansen*.

15

Eichenstr. 87. Eimsbüttel
 Hamborg.

9/4 94.

Det var flinkt gjort af Dig, kære Ven, at Du fik sat den Forestilling iscene – saa hurtigt – og med saa udmærkede Støtter. Det skal Du have Tak for – og mere til. Og jeg vil være Dig meget forbunden,
 20 hvis Du vil bringe min bedste Tak til hver enkelt af Damerne og Herrerne – thi det er lidt sløjt med Hovedet i disse varme Dage, og jeg faar næppe skrevet saa mange Breve, som dertil udfordredes, naar hver skulde ha' sit.

Jeg ønsker *ikke*, at nogen af mine Veninder eller Venner skulde
 25 komme i samme Nerve-Casus, som jeg – men alt er jo omskifteligt i denne sælsomme Verden: maaske bliver *jeg* engang rask og *de* daarlige. Jeg skal da loyalt stille med hvidt Bryst, Ridderkors og Svale- rumpe, Malm i Røsten og et udsøgt Manuscript i Næven, for at gøre Gengæld.

30 Men, som sagt, helst ikke.

Naa; jeg tog mig sammen forleden Dag og sendte „Politiken“ min Symfoni. Jeg har ærligt bødet med Hovedpine derfor. Om Digtet er godt eller skidt, véd jeg ikke; men Sorgen og Indignationen, som lig-

ger bag, den er ægte nok. Og den vil mødes med lignende rundt omkring. Jeg skal ikke længer slippe mit Tag i Fanestangen – det svor jeg paa, da jeg forlod København.

Og nu skal jeg se at blive rask. Vi har s'gu ikke Raad til at være syge, nogen af os – og næppe nok Lov til det. Nu maa Harpestrengene strammes.

Her er for varmt, Luften staar stille i den gamle *fri* Hansestad. Jeg vil foreløbig se at komme til Fanø – til Søbrise – inden jeg kan gaa til fjælds. Jeg frygter et lignende tørt Foraar og en Sommerhede som ifjor. Alle „Mærker“ peger derhen imod.

Saasart jeg faar nogen Besked fra Dig, laver jeg til Opbrud. Min udmærkede Veninde bliver støtvæk her i Kvalm og Røg ved sit Engagement.

Altsaa – Tak! Mit Haandtryk til hver især imorgen ... og saa for resten: leve den sociale Fornyelse og de nye Nerver!

Din hengivne

Holger Drachmann.

668. Til *Georg Brandes*.

Nordby, Fanø.

9 Maj 94.

20

Kære Ven.

Jeg har sandelig adskilligt at takke Dig for i denne sidste Vinter – Brev, Bøger osv – og jeg kommer alligevel først til at skrive derom nu, da jeg egenlig skriver til Dig paa en Andens Vegne.

Mit højst upaalidelige Helbred maa bære Skylden for Smøleriet; dog dette véd Du igennem Andre.

Og nu er der jo en Mulighed for at vi kan være lidt sammen paa Fanø.

Sigmund Weisz, en Bekendt af mig i Hamborg, Direktør for Nord-søbadet Fanø, beder mig indtrængende om at formaa Dig til at være hans Gæst i de tre Pinsedage *fra* Kbhvs. Banegaard og tilbage igen.

Intet skulde være mig kærere end at se Dig her (sammen med Nansen og Hendriksen). Drikke maa jeg ikke, snakke kan jeg ikke stort,

men *høre* paa Dig vilde jeg forbandet gerne – tilmed under lidt friskere Omgivelser end sidst i det gloende hede Helved København.

Weisz har en næsten rørende Respekt for Børømtheder – samtidig med at han ikke er utilbøjelig til at brillere lidt med dem.

- 5 Paa denne Konto er jeg rimeligvis her – kom Du nu paa samme!
Altsaa: auf Wiedersehen!

Din hengivne
Holger Dr.

669. Til P. E. Lange-Müller.

10

Dette er min foreløbige Adresse.

Adr. Ernsts Hotel
Christiansand
Norge
25 Juli 94

Kære Lange-Müller.

- 15 Jeg skal fatte mig i muligt Korthed angaaende denne Sag: D. v. engang.

Jeg er langt fra rask – skriver saa godt som aldrig Breve – besvarer heller ingen – derfra stammer en Del af dette Vrøvl om Oversættelse, Autorisation, Fornærmelser og G. véd hvad.

- 20 Ogsaa i dit Brev til Emmy flyder nogle Udtalelser ind, som jeg hellere *ikke* havde sét dér. Imidlertid: Brevet var til E. – ikke til mig, og jeg kan altsaa ikke personlig gaa i Rette med Dig – hvad der heller ikke vilde hjælpe. Du er engang som Du er – hører til paa Fuldkommenheds Siden – jeg er jeg. Det gælder blot at faa vort gamle
25 gode Forhold frelst over disse Oversættelses-Skær.

Jeg skylder hverken Fru v. Borch, Hennings, Dr. Zschalig eller nogensomhelst i denne Sag impliceret noget ganske særligt Hensyn. De har jo alle haft med „D. v. engang“ at gøre for at *tjene* noget derved. Det er ingen ideel Sag – det er en „Geschäfts“-Sag.

- 30 Og betragtet som saadan, falder mine Udtalelser til Dig (som Komponisten og den gamle Kammerat) saaledes:

Jeg er den som *sidst* har haft med D. v. engang at gøre i Berlin. Da Hennings *længst havde opgivet* Sagen (han har jo de hundred Jærn)

– da den store Musik-Røver Herman Wolff (som nok skulde dele Fortjenesten med Hennings) bestemt erklærede mig, nu i Foraaret, at han *ikke troede nogen Opførelse* af D. v. e. i Berlin mulig – da Fru v. B. *forgæves personlig havde søgt* alle disse Herrer Direktører, Agenter osv – saa tog jeg Sagen i min egen Haand, skøndt jeg var syg og træt. Jeg gik personlig – hvad jeg aldrig har gjort – til disse Røvere – samme Besked – og endelig til en honnet Mand, Overregissøren Max Grube ved d. kgl. Skuespilhus i Berlin. Han var fuld af Lovtaler over Fru v. B. som Karakter, Menneske, Kvinde – men fremhævede bestemt, at hvis det skulde lykkes at *bringe mig* frem for et tysk Publikum, jeg som var meget mere Lyriker end Dramatiker, saa maatte en *Digter*, en virkelig født Digter, gengive mig paa Tysk. I *dette Tilfælde* vil han (Max Grube) indestaa for en Opførelse og maaske for en Succes i Skuespilhuset – (da han i Forvejen ved personlig at oplæse mine Digte for Kejseren havde vundet Stemning for mig) – men i modsat Fald vilde han ikke modtage eller anbefale nogen Oversættelse af mig – og det gjaldt ligeligt Fru v. B. og Zschalig, hvilken sidste havde indleveret en Oversættelse af „1001 Nat“.

Det er dog klar og fuld Besked – ogsaa for Dig, min kære Lange-
25 Müller.

Saa lod *jeg* Sagen falde. Og jeg betragter alle mulige Oversættere og Oversætterinder under samme Synsvinkel – bortset fra den personlige Sympathi, jeg kan nære for enkelte:

Det er Haandværkere, der er skabt til at plage Digtere, Kompo-
25 nister, Kunstnere!

Jeg har tilstrækkeligt at bestille med at forsøge paa at genvinde mit Helbred: jeg kan ikke læse, kun skrive yderst besværligt – og jeg er mere end karrig med at besvare Breve. Under saadanne Forhold er det lidt ejendommeligt at se sig benævnt „upaalidelig“ af en gammel
30 Ven og Medarbejder. Jeg er blevet *ligegyldig* – ja – overfor alt Vrøvl, og maaske overlegen overfor alle dem, der vil plage mig. Jeg havde fuldstændig slaaet D. v. eng. af Tankerne – da dukker en Dag et Brev med et *trykt* Manuscript op fra Zschalig. Han meddeler mig som en stor Glæde, at D. v. eng. baade er oversat, trykt, indlevere-
35 ret, antaget af Hofintendanten (som *selv* har set Stykket i Køben-

havn) – og at det skal spilles, med min Indvilligelse, først i Sæsonen i Dresden.

Zschalig kendte naturligvis ikke Fru v. B.s Oversættelse – men bad om min Autorisation.

6 Dette Brev besvarede jeg, efter Sædvane, ikke. Og nu kommer Brevbombardementet fra alle Kanter.

Jeg lader dem rolig bombardere. Jeg er syg. Jeg vil være i Ro for at kunne blive rask.

Men til Dig som gammel Ven og som den udmærkede Komponist
10 til Stykkets Musik, vil jeg blot sige dette:

Lad alle disse ophidsede Mennesker falde til Ro. Lad Stykket blive opført nu til Vinter i Dresden med *din* Musik – det vilde jo være Jammerskade, om det skulde gaa uden Musik eller med en fremmed. Lad os saa se, hvad Tyskerne (Sachserne) synes om det. *Anden* Auto-
15 risation har jeg ikke givet Zschalig – gør Stykket Lykke, saa kan jo Fru v. B. rykke frem i Berlin med *sin*. Og lad *os to* dog ikke blive uenige for saa lidt!

Venligst Hilsen

Din hengivne

20

Holger Drachmann.

For den Sum, der var skaffet til Veje ved Kunstnervernernes Matiné i April, rejste Drachmann i Juli til et Sanatorium i Sæterdalen, hvorfra han i Oktbr. vendte tilbage til Hamburg.

670. Til *Peter Nansen*.

25

„Sommerhjem“ Sætersdal
pr. Christiansand
20 Aug 94.

Kære Ven!

Ja de Breve – og den Postgang!

30 Jeg har spildt en c. 14 Dage med Tandpine og horribelt Vejr – ikke just godt for Nerver – men nu gider jeg ikke snakke mere derom.

Her er Fred og Ro – og det er godt. Vejret faar da forbedre sig – som vi alle bør – *Du* med, kære Ven.

Jeg takker Dig for dit Brev – og dine Hjærteudgydelser – fra Ven til Ven. Det glæder mig at Du snakkede ud af Posen. Vil Du saa tage imod et godt Raad? Nej naturligvis ikke.

Du skal faa det alligevel – gratis.

5 Som Forholdene nu har udviklet sig – E. B. forladt Skuden og højest Flaget i Christiania – saa var det dog vist gaaet galt alligevel. *Hun* (d. unge Dame, som jeg ikke kender) har haft disse Ægteskabs-Misèreer paa for nært Hold – og hun er bleven skræmmet fra at løbe en Risico.

10 Og hun har Ret. Vi skal slet ikke gifte os mere – „vi“ ikke.

Dermed skal ikke være sagt, at Du og jeg – og særlig Du – ikke kan faa og have vore Anfægtelser. Vi er paa en Maade „prædestineret“ – vi vil ha’ et Hjem og ha’ det hyggeligt. Paa den Maade blir vi narret ind i det flere Gange – men det faar ikke hjælpe. Vi maa
15 gøre os til Vagabonder – Du ogsaa, min brave!

Saa er vi dog os selv – og Borgerskabet respekterer os *dog ikke* alligevel.

Vent i hvert Fald. Lad din „Etatsraadsmine“ udvikle sig yderligere. Du er – mellem os – kommen til at se svært godt ud de sidste
20 Par Aar – forfint og solid paa samme Tid. Hold *den* Mine op igennem Tredverne – og Du vil da altid kunne gøre din „Lykke“ med en rig gl. Jomfru eller velhavende Enke – uden at mixe Forelskelse og Giftermaal sammen. Det er absurd.

Ja, jeg snakker! Du vil maaske tilmed sige „cynisk“. Intet mindre.
25 Jeg er bestandig den samme – jeg er Romantiker, Sværmer – for-gældet, halvgammel, halvsyg – men alligevel Sværmer. Derfor kan jeg ikke skrive Romaner, men et „Kapitel“, ikke et Skuespil, men „Melodramer“; og jeg kan skrive Vers. Hvad der passer for mig, passer selvfølgelig ikke for Dig; men jeg har Erfaringer at øse af – og
30 de staar til din Tjeneste. Du er ogsaa for-gældet – men Du er ung, Stilist, Novellist, Journalist – og Du har din Person og dine Meninger i din Magt. Du bør aabenbart ende med at gøre din „Lykke“ – men ikke endnu.

Opgiv foreløbig dit „Bo“ – omend ikke til Skifteretten – rejs ud –
35 Berlin-Paris; skriv Artikler, studér Mennesker, Heste, Damer og

Theatre. Skriv et Satans drevent Skuespil – lad det blive oversat (men ikke af en Dame) – tjen Penge derpaa – og rejs saa hjem om nogle Aar og tag den rige Enke eller Frøken – de behøver jo ikke at være grimme nogen af dem. For Dig at drive Politik i Danmark eller
 5 have nogen udpræget Mening dér – nej det er absurd. For Dig at vegetere i Kbhv. og skrive smaa fine Noveller – medens Du slaas med din Skrædder og Diskontør – eben so! Lad mig have den Glæde af Dig, at Du bliver Vagabond – en velkonserveret, elegant Vagabond – adskillige Aar. Og gør saa dit Coup.

10 Du har altid vist Dig som en god Ven imod mig; Du har taget ærligt, honnet og fint paa mine Forhold og Bøger – lige fra den Dag i den fromme Fru Hennings' brolagte Gaard. Tag derfor imod *min* Hjærteudgydelse – og bliv ikke vred.

Men skulde der – hvad jeg i Grunden ikke betvivler – være Stof i
 15 Dig til en virkelig dyb og alvorlig Passion . . . nu ja, hvorfor skulde *Du* ikke havne i en saadan? Der findes jo – mærkeligt nok, som figura udviser – unge Kvinder, for hvis Skyld man kan sætte Alt paa ét Kort, uden at tabe. Der findes Edith'er, min Ven – det gælder blot at træffe dem. Eller det gælder, naar man træffer dem, at man ikke
 20 har taget Skade hverken paa Legeme eller Sjæl – mindst paa Sjælen. En saadan Edith – (idag kommer hun fra et Arbejderhjem, imorgen maaske fra en Herregaard) – hun har den Egenskab, at jo mere man holder af hende og jo mere man „offrer“ af hvad der ellers er En kært og magtpaaliggende, jo mere giver hun igen – indtil selve Livet
 25 bliver En kært og magtpaaliggende.

Dette skriver en halvgammel, til Tider temmelig træt Poet til Dig, den unge Forfatter, Stilist og Ven. Og jeg véd ganske vel, hvad jeg skriver.

Saa tag det som det faldt ud af Pennen.

30 Jeg længes unægteligt bort fra mit Bjælkehus, mine Fjælde, det daarlige Vejr og de tunge Nordmænd – bort til den lyse Edith, som har gaaet adskilligt igennem i denne Vinter og Vaar, men hos hvem der altid er Opmuntring, fin og kærlig Forstaaelse, et uudtømmeligt Fond af Intelligens og Livsmod, en uudslukkelig Friheds og Ret-
 35 færdighedssans – og et Par ærligt elskende Øjne. Himlen maa vide,

hvor det altsammen kommer fra. Men det *er* der; og, som sagt, der gives Edith'er.

Jeg holder „Kuren“ ud endnu en Maanedstid. Stilhed, Ro, Kedsomhed og jævnt Arbejde.

5 Jeg er taknemmelig for, at jeg har kunnet „opspise“ disse fire Maaneder uden væsenligt at skulle bestille noget. Forskellige Ting har gjort, at det ikke slog længere til. Men nu kan jeg saa smaat begynde at arbejde igen – uden hvert Øjeblik at skulle stoppe. Jeg er *Dig* taknemmelig for den Andel, Du har haft deri.

10 Paa Gensyn i Slutng. af September. Saa kommer jeg; og saa kommer „Vølund“. Han har sandelig ikke stækkede Vinger – skøndt de har skaaret Sener og Nerver over paa ham. Hvis der endnu i Danmark var Sangbund for „en kraftig Næve i Bordet“! ... Ak ja – men – ikke destomindre!

15 Din hengivne

Holger Drachmann.

671. Til P. E. Lange-Müller.

Kristiansand.

22 Septb 94

20 Kære Lange-Müller.

Du slutter Dit Brev (af 14/9) saaledes: „jeg lader Sagen gaa sin egen skjæve Gang – jeg er træt af Vrøvl og Sjofelister“.

Jeg kan fuldstændig underskrive denne Passus.

Jeg har et stort Regnskab endnu at opgøre med det Bedsteborgeri,
25 som vil træde mig ned – hvis det lykkes. Der kan være Fejl nok hos mig at træde paa; men jeg véd, at jeg hidtil som *Kunstner* har holdt mit Skjold rent – og jeg skal vedblive dermed indtil jeg bider i Græsset.

Der er hidtil intet hos *Dig*, hverken som Menneske eller Kunstner,
30 der har givet mig Grund til at tvivle paa din Noblesse. Derfor undrer det mig lidt, at Du ikke i *denne* Sag (om D. v. eg.) forlængst har givet disse Mennesker, hvad man paa Norsk kalder „Fanden med Fedt paa“.

De fortjener det, efter min bedste Overbevisning.

Sagen er efterhaanden blevet saa smudsig – forkludret af alle disse banale Fingres Berøring, at vi to, Du og jeg, som *Kunstnere* og honnerte Folk kun har dette ene at gøre: tie stille og lade Ravnene slaas om Byttet!

5 Ja, undskyld, det er *min* Mening; og derved bliver jeg staaende.

Havde jeg haft „Hoved“, Tid og Kræfter til *straks* at gribe ind, saa var maaske Sagen ikke kommet i et saa skævt Spor – skøndt, hvem véd! Pengegriskhed og literært Styverfængereri og krænket Oversætter-Forfængelighed (baade paa Mands- og Spindesiden) er større end
 10 jeg selv havde anet. At kalde den lille Z. for en Sjöfelist – og lade Fru v. B. gaa Ram forbi, det vidner vel om din Irritabilitet men mindre om din psykologiske Skarpsindighed. Hvad enten man hedder Fru Mann eller Frau v. Borch eller Dr. Zschalig eller Pokker véd hvem – saa forekommer de mig *alle* ens paa *det* Punkt: at banalisere
 15 Kunsten og plyndre Kunstnerne.

Derfor tier jeg og rører ikke en Haand mere. Saa meget mindre, som jeg maa bruge alle Evner og Kræfter (de faa', som jeg nu har sparet sammen i Sommerens Løb) for at fuldende et stort og betydeligt Arbejde.

20 Jeg tænker ogsaa, at *Du*, kære Ven, har andre og betydningsfuldere Ting at tage vare. Ellers skulde jeg kende Dig daarligt.

Hvorledes det er blevet muligt, at man om *vort* fælles Arbejde (et Arbejde, hvortil vi i hvert Fald gik med „selbstlos“ og naiv Skønhedsglæde) kan affatte og opsætte „Kontrakter“ – uden saa meget
 25 som at spørge mig, den ene og (literært sét) den første Part i Sagen – det er mig en Gaade.

Man skalter og valter med Dit og mit Arbejde, som om det var Ost eller Pølse – man smigrer paa den ene Side *Dig*, som om det var en „Opera med Text“, og paa den anden Side kajolerer man mig
 30 som den „store“ Æventyr-Lyriker, hvis Navn i hvert Fald i Tyskland har kunnet trænge sig videre end i de snevrere Musik-Kredse – – prosit! Das ist zum Kotzen!

Og saa forlanger denne entreprenante Dame – som fra min bevaagne literære Veninde pludselig er bleven en blæksprudende „Zeit-
 35 ungs-Furie“ – *hun* forlanger, at jeg skal udstæde et formeligt Mani-

fest i de tyske Blade – – – hun maa jo være forrykt – eller rettere, hun maa kende mig meget daarligt.

Hvis *hun*, skummende af kvindelig Forbitrelse (og af literært Brød-Nid) vil skrive i de tyske Blade *mod* mig – saa vil hun ikke skade *mit*
 5 Navn. Det er enten slet ikke kendt endnu for det store Læse-Publikum, eller det er kendt saa *godt*, at en Fru v. B. virkelig ikke kan nedsætte det. Om Stykket skal opføres *med* eller *uden* Din Musik – det bliver Direktørernes Sag. De er ikke dummere end Folk er flest – tværtimod. Som Stykket spilles paa *vort* „Hoftheater“ er det en *Helhed*, tilmed
 10 en national Helhed, med Ord, Musik, Iscenesættelse osv. At gribe ind i denne Helhed, det vil ingen fornuftig og routineret Direktør gøre. De kender deres Kram. Gør de det ikke – saa vil en mulig Fiasco blive *deres* Tab. Og de Godtfolk vil nødig tabe.

At *jeg* skulde belære dem om disse Selvfølgeligheder – nej gu' om
 15 jeg gør.

„Der var engang“ (med dets Festivitas og dets Svagheder) er et dansk Stykke – næsten blevet et „specifik“ nationalt Stykke. *Jeg* har ikke ønsket det opført i Tyskland – er saa at sige bleven tvunget dertil ved alle disse Machinationer. Jeg tvivler stærkt paa dets
 20 Succes – og jeg skulde for min Part som en Debut ønsket et ganske andet. Men jeg er i Bund og Grund „ked af Vrøvlet“. Du ogsaa! Nuvel, saa vasker vi vore Hænder for al denne Sværte.

Din hengivne

Holger Drachmann.

25 Efter H. D.s Felttog mod Brødrene Brandes 1883 havde Kielland i et skarpt Brev (Nr. 399) opsagt Venskabet med ham. Som det saa ofte skete H. D. med hans Uvenner, strakte han ogsaa i dette Tilfælde Haanden ud til Forsoning og sendte under sit Norgesophold Kielland flg. Skrivelse:

672. Til *Alex. Kielland*.

30

Kristiansand.

26/9 94.

Kære Alexander Kielland.

Forskellige Skæbner har smidt omkring med os, saaledes at de har bundet Dig til det gamle Hjem, medens de har gjort mig til Trækfugl.

Og begge er vi nok bleven en Smule invalide.

Jeg blev mindet om Dig – men paa en alt andet end invalid Maade – ved en Aftenunderholdning her forleden. Bjørn Bjørnson læste op dine „Trækfugle“. Og mit øvede Øre sagde mig, at den Applaus, som
5 fulgte, gjaldt i endnu højere Grad Digteren end Oplæseren.

Jeg sagde yderligere (ved mig selv:) Den Mand, der har skrevet saa varmhjærtet, stolt og bevinget om sit Land, han har sandelig endnu adskilligt paa Hjerte at skrive om. Og han er i hvert Fald lykkelig, at han har kunnet skrive *saadan* om Norge!

10 Der lader sig vel ogsaa skrive en Kærlighedserklæring om Danmark; men den faar en ganske anden vemodig Karakter.

Tro mig, der er bedre at være i Norge nu, end i Danmark.

Af hvilken Grund jeg ogsaa agter hyppig at gæste Fjældene – og formodenlig næste Gang Stavanger – og dens Borgmester.

15 Ja, det var saadan noget lignende, jeg vilde sagt Dig. Thi Breve skriver jeg sjældent eller aldrig.

Idag rejser jeg herfra – over København tilbage til Hamborg, hvor min Adresse altid er: Det danske Generalkonsulat.

Vil Du hilse Fru Beate meget.

20 Dine Børn kender mig næppe længer.

Din hengivne
Holger Drachmann.

„Politiken“s Musikanmelder, Komponisten Charles Kjerulf, var ret en Mand efter Drachmanns Hoved og kom da ogsaa til at sætte Musik til en Række af
25 hans Viser og til Melodramaet „Dansen paa Koldinghus“. Om sit Venskab med Digteren har han fortalt i 2. Del af sine Memoirer, „Gift og hjemfaren“.

673. Fra Charles Kjerulf.

Kjøbenhavn, d. 13. Nov. 1894

Kære Holger Drachmann!

30 Tak for sidst!

Vi fik jo ikke sagt rigtig Farvel, hverken til Dem eller til Frk. Nilsson. Min Kone var i hendes Hjem, Dagen før hun rejste, for at høre, hvordan hun havde det. Frøken Nilsson var jo i Virkeligheden

rigtig daarlig paa Bellevue-Turen. Men hun var ikke hjemme. Samme Dag modtog vi hendes Billede, hvad min Kone nok selv tilskriver hende en hjærtelig Tak for.

Jeg har et Ærinde til Dem i Dag: jeg vil plage Dem. De „lovede“
 5 jo Deres Søster at skrive en „Livsglæde“-Vise til hendes Stykke. I hvert Fald vød vi jo nok begge, at Børn og Kvinder altid mener at have et „Løfte“ at holde sig til, saa saare man blot ikke siger Nej til hvad de beder En om, men for Resten holder sin Mund. Nu er de allerede godt i Gang med Prøverne paa Fru Ernas Stykke ude paa
 10 Kasino, og Deres Søster er meget nervøs for sin : Deres „Vise“. Jeg har jo lovet – virkelig *lovet* – hende at sætte den i Musik, men Tiden løber . . . saa jeg maa ogsaa nok faa Lov idag at plage Dem om den.

Jeg kunde have Lyst til – for egen Regning – at plage Dem om meget mere; men jeg nænner det næsten ikke. Jeg vød af Erfaring,
 15 hvor kedsommeligt saadant Overhæng er, og De har sagtens baade meget at gøre og ringe eller ingen Lyst til at arbejde udenfor Deres *egne* Planer. Men da jeg nu *er* i Gang med at skrive til Dem, kan jeg jo gerne fortælle Dem *hvad* det drejer sig om. *Det* tager De mig jo i hvert Fald ikke ilde op: De „lovede“ mig i Fjor nede i Hamburg,
 20 at De ved Lejlighed gerne vilde skrive en Teater-Musik-Tekst til mig, om vi kunde finde et Emne. Blot en lille 1 à 2 Akts Opera comique-Tekst. Forleden Dag faldt jeg nu netop over noget, som satte min Hjerne og mine Ønsker i Bevægelse. En Tysker (Schultes) har skrevet en 2 Akts „Bambocciade“, *Jan van Steen*, som i hvert Fald
 25 afgiver en udmærket *Baggrund, Personer og Interiører* for en frisk og lystig Opera. Det kribler for Øjeblikket i mine Fingre efter at skrive en bred og saftig, glad og livslysten „Hollænder“-Musik . . . men jeg *maa* have *Deres Ord* at hænge min Hat og mine Noder paa: Hollandske Piger – malende Kroværter og drikkende Malere – Tulipaner
 30 og Genever og . . . „leben und leben lassen“. Jeg kan i disse Dage ikke faa det ud af mit Hoved, at vi en Gang – rent tilfældigt – fik lavet netop denne Vise sammen:

O Anneken, Anneken, kæreste Du!
 for Holland jeg aander og lever!

... De bliver jo ikke gnaven over, at jeg med dette Brev sender Dem „Bambocciaden“ til Gennemlæsning. Som den er, kan den naturligtvis slet ikke bruges ... der mangler Hoved og Hale, Erotik og meget andet. Men Farverne og Stregerne er der! Om De kunde faa

5 Lyst til at gøre saadant noget for mig! Saa rendte min Kone og jeg fra hele Redeligheden her hjemme, slog os ned med et Sprit-Apparat i en Hamburger-Stue, og jeg skrev Genever-Musik til Deres Hyacinth-Viser, mens Frk. Nilsson og Madam Suschen bagte Vafler og drak Curaçao ...

10 Men det var slet ikke mig selv – det var Deres Søster, jeg skulde bede i Kirken for! Hendes *danske* Livsglæde-Vise!

De bedste Hilsner til Frøken Nilsson og Dem fra *Madame* og
Deres hengivne

Charles Kjerulf.

15 674. Fra *Sophus Schandorph*.

Helgolandsgade 13.

11-12 94.

Kjære gamle Ven og Smedemester,
I Nat læste jeg Din „Vølund Smed“.

20 Du véd ikke, hvor jeg er himmelglad ved at kunne sige Dig, at det er noget af det mest Betagende, jeg har læst. Siden Oehlenschlägers „Helge“ er der ikke skrevet dansk Poesi, som naar op mod Dit Digt. Jeg kunde ikke sove for det – Rhythmerne vakte mig ... Jeg maatte have fat igjen paa Digtet i Morges.

25 Og nu skal jeg have fat paa det igjen ... Tak, kjære Gamle! Gid alle gode Guder omsvæve Dig.

Tak, fordi Du huskede mig under dit Kjøbenhavnbesøg sidst.

Ida glæder sig til Digtet ... Hils hende, som forstaar dig – med Stolthed og Veneration.

30

Din gamle Ven
Schandorph.

Du sér, at jeg er bleven saa fjollet, at jeg har brugt to Ark for ét.

675. Til Peter Nansen.

Eichenstr. 87.

Freitag 14 Decb 94.

Kære Ven.

6 Altsaa Tak – for dit sidste Brev, og for Velsignelsen i „Politik“.

Jeg haaber ikke, at Du misforstod det med E. B. Men der er gaaet saa mange baade fysiske og sjælelige Smærter forud for Vølunds Sejer, at jeg nødig vilde se en klam Haand kærtegne eller revse ham. Selvfølgelig er der „dunkle“ Ting deri – dér hvor jeg ikke har været paa Højde nok med min egen Højde – jeg, som har skrevet det hele Melodrama under Hovedpine.

Mærkeligt nok.

Naa; hvad „Maria“ angaar, da mener jeg netop, hvad jeg skrev!

Yderligere kan det maaske interessere Dig, at Fru Emmy – i et Brev 15 forleden – ganske uforbeholdent og rørende lægger sin aller varmeste Beundring for „Maria“ for Dagen. Bevis for, at Du netop har truffet lige i Prikken blandt de kvindelige (gifte) Hjærter – hos dem, der endnu lever i Lykken, og hos dem, der resignerer og mindes.

Og imorgen udsendes „Renæssance“. Tilrods for dine daarlige 20 Varsler og gode Raad.

Den *maatte* nemlig ud. Det er oprindeligt et Søskend-Arbejde til Vølund – med Bud til de samme Fjender og de samme Venner. Det vil man hurtigt opdage.

Og netop paa Grund af Bergsøes Uhumskheder *maa* den ud nu – 25 og kan ikke vente til efter Nytaar.

Der er nemlig baade Replikker og Situationer, der vilde faa Udseende af at være *fremkaldt* af et Overfald – hvis jeg lod nogen Tid gaa hen.

Nu vil begge Melodramer (der skulde have udgjort ét Bind) fastslaa den samme Grundstemning og belyse det samme Syn paa Kunstnernes Forhold til Modellen – den nøgne Model – Kvinden som Alpha og Omega for Kunstnerproduktion – Tilbagevisningen af pøbelagtige Indblandinger i dette Forhold – kort sagt, det, som ogsaa Du fægter for i dit sidste Arbejde.

30 Og saa staar der saa mange rare Ting i det lille Arbejde – i *Prosa* –

og der er ét henrivende Digt – og den hele Stigning mod Slutningen er saa gribende og rørende – og saa *dramatisk* virkningsfuldt sét og beregnet – at det næppe vil undgaa Læserne *selv ikke* oppe i det Julevrøvl, som nu med „ilsomt Fjed sig nærmer“.

6 Dette Stykke maa dog det Kgl – for Fanden – kunne faa indstuderet og spillet endnu i denne Sæson. Thi at haabe noget for Vølund førend om et Par Aar . . . naa, foreløbig udkommer han paa Tirsdag i IIdet Oplag.

Saa trækker han forhaabenlig „Renæssance“ med sig – saa stærk, 10 som han er, den Smeddetamp!

En hjertelig Hilsen – nu kan Du og et halvt Hundred „interesserede“ Mennesker i al Fald faa Jer en god Times Underholdning i „Renæssance“.

Din hengivne

15

Holger Drachmann.

676. Fra Charles Kjerulf.

23 December 1894.

Kære Drachmann!

Glædelig Jul – og alle gode Hilsner til Dem og Frøken Nielsson!

20 De er vel snart ked af at høre Komplimenter for „Vølund“ – men jeg maa trykke Deres Haand og sige Dem Tak. Vi – Deres aller-egentligste Menighed her hjemme – gaar i denne Tid om i en stille Rus af Glæde og Stolthed. Vort Feltraab er „Vølund“ – vort Kendingstegn „Renæssance“. Vi føler os som Sejerherrer – paa Deres 25 Vegne – vi er ovenpaa, – vi er storsnude og lykkelige, saa det kan forslaa noget.

Om jeg blot ikke var saa udmærket en Pendant til hin Skuespiller, der til Punkt og Prikke – maaske bedre end alle de andre – vidste, *hvordan* Hakon Jarl skulde spilles; men han kunde bare ikke spille 30 den selv.

Det har sunget og det synger endnu i mine Øren med Vølund-Musik fra Morgen til Aften – – men Wagner er død og J. P. E. Hartman er 90, og jeg er ingen af dem, endnu mindre dem *begge* to. Og

det skulde rigtignok helst den være, der skulde smede den rette Musik til Deres forunderlige Kærligheds-Saga.

Efter mit Skøn bør kun to have Lov at prøve derpaa: Grieg – eller den ganske unge Carl Nielsen, maaske allerhelst den sidste. Ti Grieg
5 kan ikke slippe sit norske og kommer for hvert Aar tættere og tættere op ad næsten lokal Maner; og det var Synd, om netop *det* skulde skurre gennem Deres Højsang. Carl Nielsen er selvfølgelig ikke Grieg – endnu ikke, i hvert Fald. Men han er ung, og han er hvidglødende, saa det sprutter efter.

10 Satan ogsaa – at man ikke selv kan smide sig ud i det og gøre *saadant* noget – netop det . . . i Grunden skulde man da ikke synes, det kunde være saa svært at svømme, selv i lidt Brænding og Søgang, naar man til syvende og sidst havde *Dem* til at bjærge sig.

Men det *er* det nok alligevel!

15 Jeg trøster mig med at klimpre lidt Melodier til de skønne Viser og Barcaroler i „Renaissance“ – *det* tør jeg snarere vove mig til! – Ak, – om Verden var saa god, som den burde være, og man selv havde lidt mere af det, som man *skulde* have!

– – Deres Søster betroede os igaar, at De havde haft Fornøjelse af
20 „Der var en Gang“ i Dresden . . . men nok netop heller ikke mere end Fornøjelsen. Hvordan i Alverden kan *det* gaa til? Hun siger, De skriver, at Hennings og Lange-Müller tager det alt sammen, og *De* faar ingen Ting! – Det samme sagde Peter Nansen til mig igaar, da vi taltes ved om Tingen. Men *hvordan* kan det gaa til? Og kan der
25 ikke gøres noget alvorligt for at faa den Sag i en anden Gænge? For en fire, fem Dage siden, var jeg hos Hennings, og han fortalte mig da uopfordret, at det nu gik ypperligt med „Der var en Gang“, at Stykket var antaget paa 14 Scener osv. Jeg spurgte ham nu, om *han* tjente noget derved, og fik til Svar, at hans Fortjeneste udelukkende
30 var den, at sælge *Materialet* : de trykte Orkesterstemmer osv. til de Scener, hvor Lange-Müllers Musik benyttes. Det rimer jo ikke helt godt med Deres Syn paa Sagen, men . . om De gider og ønsker det, saa sæt mig lidt ind i Situationen. Maaske kunde jeg dog være *Dem* til nogen Nytte her, og jeg vil naturligvis intet hellere.

35 Jeg fik ingen Svar fra *Dem* (fra Dresden) paa mit hastigt ned-

jaskede „Forretningsbrev“. Men De var selvfølgelig stærkt optaget i de Dage. Efter Samraad med „Peter“ og „Erna“ blev *Livsglæden* trykt i *Politiken*, og De *har* vel ikke noget imod at Wilhelm Hansen trykker Deres Tekst til min Musik, saa jeg kan sende Dem et halvhundred
6 Kroner i Honorar derfor? Svar mig blot et Ja eller Nej herpaa.

Hils Frøken Nielsson hjærteligt. Min Beundring for hende bliver større og større, som den bliver det hos alle, der kender hende og er gammel-forelsket i Dem. Skænk min Kone og mig en venlig Tanke paa den gamle Kærligheds-Hellig-Aften; vær vis paa, at *De* ikke
10 glemmes af

Deres hengivne

Charles Kjerulf.

677. Til *Jacob Hegel*.

15

Eichenstrasse 87
Eimsbüttel
Hamborg.
7/1 95.

Kære Jakob Hegel.

Helsen og Sundhed og alle andre gode Ting for Dig og din hele
20 Familie i det ny Aar! Amen.

Og saa er der dette at berette: Fra det kgl. Theater er der nu kommet Anmodning til mig om at gøre „Vølund“ *istand* til Scenen – og ligeledes om at lave Omarbejdelsen færdig af „Strandby Folk“.

Altsaa spyttes der i Næverne!

25 Men hvad der turde være ulige interessantere end dette, er, at jeg med fuldtalligt Mandskab paa Smedeværkstedet hamrer og mejsler og nitter og filer det store nye Melodrama ud „i det rødeste Guld“.

Du gør Dig ingen Forestilling om, hvilket vidunderligt og sindrigt Værk det bliver –

30 „Vølund“ kan pakke sine gode Klæder sammen, kan han (dog ikke gerne førend det næste Oplag). Værket er døbt; det kommer til at hedde

Fugl Fønix!

Men dette beder jeg Dig *bevare* som en *absolut Hemmelighed*, indtil jeg sender Dig Manuscriptet (ventelig i god Tid før Foraaret).

Men saa maa Du *omgaaende* sende mig 500 Kr. – thi jeg maa ha' Dampen op paa hele Maskinværkstedet som jeg aldrig har haft
6 den før!

Altsaa, jeg venter dette „Kærligheds pant“ fra Dig snarest – og forbliver med Tak for det gamle Aar Din i det nye

hengivne

Holger Drachmann.

10 678. Fra *Sophus Schandorph*.

Kjbhvn V.

Helgolandsg. 13^{II}

11/1 95.

Kjære Ven,

15 Hvad er dog det, jeg læser i Dag? At Du har faaet et Ben brækket. Er det sandt? I saa Fald er det jo rent forbandet. Ida og jeg bevidne Dig vor hjerteligste Deltagelse. For Dit Naturel maa en 6 Ugers Quarantaine være temmelig utaalelig. Da Taalmodighed er en for mig aldeles fremmed Dyd, vil jeg ikke med Myndighed kunne præke
20 den for Dig. Jeg vil hellere sige som Kosakdrengen hos Mérimée til den saarede Høvding: *Jure un peu, ça soulage*.

Jeg har havt stor Glæde af „Renaissance“. Men det vil gaa den Bog lige over for et Publikum af Kvægspander, som det – *mutatis mutandis* – gik min „Poet og Junker“ . . . naar det ikke i en Bog kan
25 skimte et Glimt af sine egne „Vindverrer“, siger det som Munkene „*Græca sunt, non leguntur*“. Sagen er: Man vil ikke *lære* Noget i dette Land. – Hvad kommer Tintoretto (eller Alfieri) os ved? Saa-dan siger f Ex vor *ci-devant* Ven, kommende Kollega af os i det danske Prytaneion. – „Det er os saa fremmed“ – Jeg synes: Saa meget
30 desto bedre, saa kan man lære Noget deraf. Skal vi være enige om, kjære Drachmann, at vi skriver for højst 50 Mennesker. Resten er mestendels „bagascia“. Og vore fineste kritiske Hoveder er saa inkarnerede Kjøbenhavnere, at de, egenlig talt, hverken har forstaaet Dine Fiskere eller mine Bønder – Men ikke mine Ord igen!

Vil det være indiskret at bede Dig hilse den, der har begejstret dig til det dejlige Indledningsdigt?

Skriver Du til Erna, saa paalæg hende at sige mig, hvorledes det gaar dig.

5 Gid Du snart maa komme til Hægterne! Det ønsker min gamle Kat og jeg saa ret af Hjertens Grund.

Din gamle Ven
Schandorph.

679. Fra *Georg Brandes*.

10

Kbhv d. 28 Januar [1895]

Kjære Ven.

Jeg véd som alle Mennesker at Du har havt det Uheld at brække dit Ben, og jeg har hørt af din Søster og af Bergsøes Bane, at du har god Pleje; men jeg vilde gjerne vide lidt nøjere om hvordan det nu
15 gaar dig. Er det Anklen eller hvad er det?

Tak for dine Bøger. Det var stærke Tag for en Mand, der troede sig syg. Jeg troer nu ligefuldt at Renaissance er bedst, især det Sted, hvor han slaar den anden ihjel. Det er saa dejligt frit for Ridderlighed, ganske Cellinisk jeg mener sandt. Men Vølund var jo vanske-
20 ligere at skrive og det er rimeligt at den gjør mest Lykke. Begge Bøger har en fortræffelig Moral, nemlig at de unge Piger skal elske Mænd i Forfatterens Alder. Det er da en Moral, man kan forstaa.

Efter samfulde 4 Aars Forarbejde begyndte jeg midt i December at skrive paa min store Maskine om Shpeare. Jeg har til nu skrevet 300
25 (trykte) Sider, men det bliver desværre 1200 mindst. Jeg er kjed af det, men jeg bruger det som Alibi, naar jeg er altfor trist – hvad jeg i Regelen er.

Din
G. B.

680. Til *Gustav Philipsen*.

Eichenstrasse 87.
Eimsbüttel.
Hamborg.
23 Marts 95

5

Kære Hr. Gustav Philipsen.

Endelig er jeg kommen saa vidt – efter mange Lidelser og megen
langsommelig Kedsommelighed – at jeg kan begynde at besvare det
Bjærg af Breve, som under min Sengeliggen har hobet sig op paa mit
10 Bord.

Oprigtig talt: jeg syntes ikke om hele den Tone, hvori Deres Brev
var holdt.

Jeg tror ikke, at *De* vilde have haft Sejghed og Udholdenhed nok
til at gaa disse 4–5 Aar igennem, som jeg har *maattet* gaa igennem –
15 uansét at jeg tiltror Dem baade Energi og Udholdenhed foruden
mange andre gode Egenskaber.

De var bukket under – skøndt De baade har Ungdom, Sundhed og
gode økonomiske Kaar forud for mig.

Men naar man sidder inde med saadanne gode Faktorer, som De
20 gør, saa skriver man ikke et rent ud sagt Rykkerbrev til en Digter
(ligegyldig hvilken Rang man tillægger ham) – ovenikøbet paa en
Tid, hvor et Uheld har kastet ham paa et langt og pinagtigt Sygeleje.

Det gør ikke engang min Skrædder. Han *haaber* nemlig, at jeg
lever adskillige Aar endnu – og han *véd* at jeg betaler.

25 Det *véd* alle Mennesker om mig. Det vidste ogsaa min gamle
(unge) Ven Povl Langhoff. Han vidste, at jeg vilde gøre „Don Juan“
færdig, fordi jeg havde lovet det.

Men da han alligevel engang rykkede mig, saa fik han det Svar:
Hvis Du ikke lader mig i Ro, saa gør jeg *aldrig* den Oversættelse
30 færdig! (og det drejede sig dog om flere Tusind Kroner).

Nu *gør* jeg den færdig – i dette Aar – fordi jeg *vil* og fordi jeg er
bleven „moden“ dertil.

Og jeg gør det saa meget mere, som det nye unge Firma har været
taktfuldt nok til *ikke* at anmode mig derom . . . skøndt det drejer sig
35 om en betydelig Sum.

Jeg gør i det hele taget kun hvad jeg *vil* – det vil sige, hvad jeg føler at jeg har Kræfter, Oplagthed, impetus til.

Det er nu *min* Sejghed – og den har jeg vundet mig gennem haarde Dyster med det Bourgeoisi og den Opinion og de Magthavere, som jeg
5 hader af min ganske, ukuelige Sjæl.

Den eneste af mine Bøger, som i Virkeligheden er trængt igennem her i Tyskland (og som har skaffet mig en Hædersplads Side om Side med de Bedste blandt det kæmpende og frisindede Tyskland) det er „Forskrevet“. Det blev en formløs Bog, men en Bog af Værdi, fordi
10 jeg hverken skaanede mig selv eller Andre. I 7 Aar gik jeg og sled med dette Foster – og 3 Aar varede det inden jeg fik den *skrevet* (hvilket endda kun lykkedes, fordi mine Forhold tillod mig at sidde ude paa Landet støtvæk ved Arbejdet).

Hvem siger, at det ikke skal vare lige saa længe – eller længere –
15 med den næste „store“ Bog?

Den hele Begyndelse – op imod en 10 Ark! har jeg maattet kassere eller forlade; – den blev for nervøs og meget for bred.

Nu maa jeg begynde at „kondensere“ (med sammenbidte Tænder) – og samtidig maa jeg slaa's for Føden og med min egen Sygelighed.
20 Jeg gider ikke tænke paa det Helved, som hedder København (og som gør mig forpint hvergang jeg er der) – og dog maa jeg tænke det *helt* og *kunstnerisk* igennem – og forme det til Udtryk for min Overbevisnings bitre Smærte: at vi ingen Fremtid har, og ingen er værdig til at have – førend maaske den store „Bølge“ derudefra kommer og
25 løfter os et lille Stød paa sine Kæmpeskuldre.

Og saa skulde *De* ikke have økonomisk Taalmodighed nok til at vente paa „Dyret“?

Nuvel, Dyret *skal* blive færdigt og serveret engang!

Thi jeg bukker ikke under; jeg vil leve for at se en ny Tid.

30 Men hvis De ikke gider vente – det er en anden Sag.

Saa skal der nok blive Mulighed for en eller anden „Kompensation“.

Ja det var blot dette, jeg vilde sige – i Fængsels- og Stueluft.

Deres ærb. forbundne

681. Til *Peter Nansen*.

Eichenstr. 87.

7 April 95

Kære Ven.

5 Ja – Himlen velsigne Eders Forening og skænke Dig et lykkeligt og behageligt *Hjem* – saavel for Eder som for Eders Venner.

Da det jo dog synes at være den eneste Form for Samliv mellem to Menneskebørn, der gerne vil være sammen – i København.

Skøndt jeg jo nok kunde tænke mig en anden Løsning . . .

10 Nej, maaske dog ikke!

Altsaa: til Lykke!

Og gid jeg engang maa finde Frk. (nej Fru) Betty lige saa sød som Frk. Julie og den lille Maria og alle de andre Varianter paa det uopslidelige Thema: den lille Pige, man har kær!

15 Hvornaar jeg kommer til Kbhv? Ja, hvem kan sige mig det.

Det synes at være en ganske „nervøs“ Svækkelse, som har sat sig fast i dette nu snart ud-debatterte Ben.

Lægerne mener: snarest muligt Ophold paa Landet – lange Køre-
ture i frisk Luft – kraftig Kost – lidet Arbejde – behagelig Omgang –
20 ingen Sindsbevægelser osv. – – – den gamle Vise.

Her ligger Indbydelse til mig fra en god Ven, Baron Lerche til Phønixborg pr. Kolding. Ungkarlebolig – Hest og Vogn – landlig Kost (med en Flaske Rødvin) – ingen kedelige Naboer . . . kort sagt, jeg tror jeg tager imod Tilbudet – det er en brav Fyr – som har sét
25 sig om i Verden og kan Heine og H. D. udenad.

Men Foraaret? – Varmen? – kort sagt Betingelserne for et Landliv? Ja, spørg Almanaken og Guderne!

Denne Maaned bliver jeg i hvert Fald her og tærsker løs paa „Don Juan“. Edith er syg i denne Tid – som Følge af „Vinterfelttoget“. Jeg
30 er meget ene – faar maaske Besøg af min Søster i Paasken – og bruger alle mine Penge til at køre i Drosche, spise Bøfstege og drikke stærkt Øl. *Politiken* derhjemme er til at brække sig over.

Hjærteligste Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

682. Til *Jacob Hegel*.

Eichenstrasse 87.
Eimsbüttel.
Hamborg.
13 Juni 95.

5

Kære Jakob Hegel.

Tak for sidst! Det var en overordenlig vellykket Dag – paa mange
Maader. Og ikke mindst, fordi jeg fandt den hele Familie paa Skov-
gaard saa at sige indtraadt i et nyt Elskværdighedens Stadium – det
10 „nautiske“! Ja, en Kutter kan baade udlufte og „salte“ en hel Familie.

Derom kunde der engang gøres en køn lille Novelle – kaldet „Dry-
aden“. Næste Aar skriver jeg den – naar vi har været ude sammen paa
det aftalte Sommer-Togt.

Thi *dette* spøger stadig i min Hjærne.

15 Der er ogsaa noget andet, som i de sidste Aar har spøget, og som
jeg nu i denne Sommer vil realisere.

Jeg vil *sammen* med Sundt-Hansen male et stort Billed, som jeg
længe har tænkt paa:

„*Havets Datter*“.

20 Det er ved Morgengry, lige før Solopgang. Stormen har raset hele
Natten – nu er det blevet roligere. Under de mørke Uvejrsskyer, med
Dagen glimtende frem, ruller de mægtige Brændinger tungt ind over
den øde, flade Strand. Dér hvor Hav og Land mødes, ligger en ung,
nøgen Kvinde, herlig udviklet – med Tang indfiltret i det lange, ud-
25 slaaede Haar; den skønne Hofte, det hvide Bryst, Skuldren og det
blege Ansigt hævet frem over det sydende Vand – og spejlende sig i
dette Element, der har sveget hende, *Havfruen*, da hun vovede sig
for langt ind over Revlerne, hvor et dødsdømt Skib i det Fjærne ses
mod den mørke Baggrund – Skibet, som bar den unge Søgut, hvem
30 *Havfruen elskede!* Dette er et skønt og gribende Motiv – det unge,
herlige Kvindelegem alene paa den øde, flade Strand, mens Havet er
ved at falde til Ro igen, og de vilde Skyer driver tungt ind over Klit-
terne. Jeg vil skrive et storslaet Digt herom; og det skal indridses paa
Rammen. Jeg maler da Billedet, hvad Marine-Landskabet angaar –
35 og Sundt-Hansen gennemfører det unge Kvindelegem.

Men for at jeg fuldstændig skal kunne mestre Stemningen, agter jeg selv at male en stor udført Studie med en nøgen, hvilende Model omgivet af Vand. Jeg har allerede Tilbud fra flere kønnskabte unge Piger om at være „Havfrue“ for Maler-Digteren.

- 6 Sundt-Hansen vil ogsaa paa sin Side blandt de kvindelige Modeller, der staar til hans Raadighed, udvælge sig den bedste. Saasomt enhver af os da er færdig med sin Model – sammenholder vi de to Studier, vælger den bedste Stilling og den skønneste Form – og saa gennemfører Sundt-Hansen den hele Figur, medens jeg maler alt det
10 andet.

Vi vil gaa ret *con amore* til dette store Stemnings-Maleri, der upaatvivleligt vil gøre Opsigt. Sundt Hansen er jo en særlig fin Kvinde-Maler – ikke mindst hvad den nøgne Form angaar; og jeg indblæser ham den Fart og Friskhed, som han muligvis ikke helt
15 mestrer.

Vi agter, naar Billedet er færdigt, at tilbyde Dig det som Pryd for en af dine *store* Vægge (Længden bliver 3–3½ Alen). Det kommer da an paa, om Du selv vil overtage Reproduktionsretten (eller vi lader den gaa til Hanfstaengel i München) efter at Billedet har været
20 paa en Tournée i Skandinavien og Tyskland, hvor jo baade Sundt Hansen og mit Navn har god Klang. *Eller* jeg søger, ved mine Forbindelser, at faa Billedet solgt i Berlin – efter at Gengivelsen har været optaget i Efteraarsnumret af „Pan“.

Men bedst var det jo, at et saa interessant Arbejde blev i *dit* Eje –
25 selvfølgelig hvis det griber og tiltaler Dig og hvis Du kan finde Plads (en god) dertil.

Overlad os nu *hver* 300 Kroner til Forstudierne (idet vi da giver Dig Retten til at disponere over de store Model- og Hav-Studier). Naar Billedet er færdigt førend vi drager op til Norge, bliver vi nok
30 enige om Prisen.

Men send mig mine 300 Kroner hertil *omgaaende* – altsaa imorgen, da jeg saasomt som muligt vil drage ud til Vestkysten, for at male min kvindelige Model i eller ved Strandkanten (en ung, tysk Maler her har en ganske fortræffelig velskabt Model til en „Havfrue“).

- 35 Og fremfor Alt, kære Jakob: tal ikke til Nogen om dette Billed – da

det ellers siver ud gennem de fordømte Aviser, saa at Duften og Overraskelsen ved Billedets Fremkomst tabes.

Har Du tænkt paa det, vi talte om, at *samle* Sømands-Historierne i et eller to Bind „Folkeudgave“? Og ligesaa med en „Digtsamling“?

5 Jeg haaber, at denne Sommer skal smide ret meget og godt Arbejde af sig.

Jeg faar nu Massage – er frisk og rask og veltilmode – og hilser Dig og Dine paa det hjærteligste.

Din hengivne

10

Holger Drachmann.

683. Til P. S. Krøyer.

Eichenstrasse 87.

Eimsbüttel.

Hamborg.

17 Juni 95.

15

Kære Krøyer.

Jeg kan glæde Dig med en Bestilling.

Jeg haaber i hvert Fald ikke at Du har noget derimod.

Hegel har bedet mig om at „sidde“ for en Maler og har selv over-
20 ladt mig Valget af *Maleren*, af *Situationen* og af Billedets Størrelse.

Jeg sagde straks: Krøyer!

Og *Situationen*: *i* eller *ved* en Baad paa Skagens aabne Strand.

Er Du med paa den?

Lad det blive et *stort* Billed og et *godt* Billed . . . det er snart paa
25 Tiden at der bliver malet et saadant af mig inden jeg ophører at være den „graanede“ Skjald og bliver den helt „hvide“.

Ligemeget – der er Ungdom endnu i mig.

Jeg tænker at være i Skagen om en 3-4 Uger.

Vil Du svare mig *omgaaende*, om Du til den Tid har Lyst og Lejlig-
30 hed etc.

Min ærbødige Hilsen til Madame – og et Haandtryk til Dig.

Din hengivne

Holger Drachmann.

Lad det foreløbig blive *imellem os* – indtil vi begynder!

684. Til *Jacob Hegel*.

Adr. Baron Lerche.
Phønixborg.
Kolding.
8 Juli 95.

5

Kære Jakob Hegel.

Jeg har i dette Øjeblik modtaget en stor Kasse fra Sundt-Hansen med en meget gennemført Studie efter nøgen kvindelig Model til „Havfruen“.

10 Det er mig en stor Fornøjelse at kunne sige Dig: den er ypperlig! – et skønt Bryst, herlige Lemmer, et uforligneligt Ansigtstudium – kort sagt, saaledes som jeg havde ønsket og ventet det. Endnu morsommere er det for mig, at vore Intensioner – uden at vi har vekslet et Brev eller Ord derom – ganske er faldet sammen.

15 De kvindelige Modelstudier, som jeg selv har bragt med fra Hamborg – baade i Olie, Tusch og Blyant – falder næsten nøjagtigt sammen i Situation og Stilling med Sundt-Hansens. Et Bevis for, at vi begge er grebet og næsten „inspireret“ ligeligt af dette storladne og skønne Æmne.

20 Nu har vi altsaa allerede en Række af interessante Forstudier at byde Dig.

Men ikke nok hermed. Jeg vil ved gode Ord og Betaling søge at formaa en af mine tyske Malervenners Modeller – en ung, slank, herlig udviklet Pige – til at gøre Rejsen herop til Vestkysten og lade
25 mig male hende paa et absolut ensomt Sted ved Stranden, liggende afklædt med udslaget Haar i Strandkanten.

Den stærke Varme, vi nu har faaet, vil være en heldig Faktor ved dette Forsøg. Jeg er svært opsat derpaa – og det fornøjer mig selv at se, hvor godt den „kvindelige“ Form ligger for min Pensel.

30 Samtidig fortsætter Sundt Hansen med nye Studier – saa at der ingen Tvivl er for mig om, at det bliver et ypperligt Sam-Arbejde og at vi vil kunne tilbyde Dig et højst værdifuldt og interessant Billed.

Allerede Studierne dertil vil mere end dække dine Udlæg.

Vil Du nu være saa elskværdig at sende Sundt-Hansen de omtalte
35 300 Kroner à conto (Hortensiavej 9. Kbhv. V.) – *helst en af de*

første Dage. Og vil Du yderligere sende mig 200 Kroner *omgaaende* hertil, inden jeg rejser herfra. Studierne skal jeg vise Dig, naar jeg i næste Uge (rimeligvis) kommer til Kbhv. paa Vejen op til Skagen, hvor Krøyer med Længsel venter mig, og hvor han har i Sinde – som
 5 han skriver til mig – at gøre et „glimrende Portræt“ efter mig. Saa nu véd Du, hvad Du har i Vente.

Apropos, det er dog maaske bedst, at Du foreløbig ikke omtaler til Nogen den Maade, hvorpaa jeg for mit Vedkommende agter at frembringe disse Forstudier til min „Havfrue“.

10 Det er ikke alle Mennesker – og navnlig ikke Damer – der er saa „renæssance-anlagt“ at de véd at skelne mellem Kunstnerens alvorlige Modelstudier og – noget andet.

Med de hjærteligste Hilsner til Alle

Din hengivne

15 Holger Drachmann.

685. Til *Jakob Knudsen*.

p. t. Skagen

26 Septb 95.

Kære Hr. Pastor Knudsen.

20 Jeg sender Dem herved – med min bedste Tak – det Hæfte af „Don Juan“, som De i min sløje Tid gav mig saa god en Haandsrækning ved. De vil se, at jeg har holdt mig tæt op til Deres Gengivelse – selv dér, hvor jeg maaske nok havde ønsket at gaa helt paa egen Haand; men Tid og Kræfterne manglede mig.

25 Altsaa: Tak!

Hvis *De* ikke havde taget fat dengang, saa var jeg slet ikke kommen videre. Nu maa jeg se – lidt efter lidt – at blive færdig engang. Skulde De have Tid og Lejlighed og Lyst til at give Dem ilag med f. Ex 14de Sang – saa vil jeg kun sige Dem, at De vilde gøre en god
 30 Gerning. Thi unægteligt tynger den gode Don Juan paa mine andre Arbejder og min ikke altfor rigelige Arbejdsevne.

De kan jo maaske tænke over det!

Kommer der ikke snart *noget* fra Dem igen?

Hvor længe vil De – jeg havde nær sagt sove paa Cromwells
Datter – jeg mener paa Deres Lavrbær?

Med venligst Hilsen

Deres hengivne

5

Holger Drachmann.

686. Til *Jacob Hegel*.

Skagen. 30 Septb 95.

Kære Jakob Hegel.

Vejret er dog henrivende – og Krøyer i godt Humør. Billedet bliver
10 færdigt om nogle Dage . . . alle Malerne her siger, at det er det bedste
store Portrætbilled, som Krøyer har gjort! Jeg tror det næsten.

Du behøver ikke at lægge i Kakkellovnen hele Vintren i *din* Stue,
hvor Billedet kommer til at hænge.

Det lyser og gløder af „opsparet Solvarme“.

15 Jeg kommer til Byen i Slutningen af denne eller Beg. af næste Uge.
Jeg tager da „Sømandshistorierne“ og „Melodramerne“ med. Til de
sidste har jeg gjort et smukt Indledningsdigt – men da Bogen bliver
saa lille, vil jeg tilføje det mærkelige lille Melodrama (i Prosa) „Amor
triumfans“, som stod i „Tilskueren“ for et Par Aar siden – og som
20 Abrahams nu vil spille i Oktober paa Folketheatret sammen med en
Komedie af Aristofanes. Vil Du gøre mig den Tjeneste at skaffe mig
det paagældende Hæfte!

Jeg har nu „arrangeret“ Vølund helt igennem for Scenen og ved-
føjet Anmærkninger for Musikken. I Samraad med Johan Svendsen
25 har jeg valgt Fini Henriques til at gøre den melodramatiske Musik
. . . . han er genial, han er ung, og han er (endnu) beskeden – saa at
jeg kan faa Krammet paa ham, at han ikke skal brede sig og blive
fordringsfuld.

Og jeg arbejder med sand Lidenskab løs paa den ny Tilskæring af
30 „Strandby Folk“ – som jeg lovede P. Hansen. Der vil komme et virk-
ningsfuldt Hav-Stykke (med virkelige Menneske-Skæbner) ud af den
tidligere barnagtige Handling . . . og Alt skylder jeg mit Arbejde paa
„Havfruen“ i denne Sommer. Hun vil spores igennem det Hele – som
den Brusen, hvorpaa man kender Vesterhavet langt borte.

Jeg haaber med disse Arbejder at gaa en smuk Sæson i Møde – naar nu Theatret vil gøre *Sit*. Vølund *kan* blive en stor Succes! Zschalig skriver mig til, at „Snefrid“ er opført paa Hoftheatret i Mannheim og har gjort megen Lykke.

5 Mere mundtligt, naar vi ses.

De venligste Hilsner til Dig og Skovgaard

Din hengivne

Holger Drachmann.

Jeg tillader mig foreløbig (naar jeg rejser herfra) at lade Breve etc.
10 adresseres til Gyldendalske Boghandel – saa at de bliver liggende dér!

687. Fra *Gustav Wied*.

1 Nvbr 95
Villa Rolykke
Sæby

15 Kære Holger Drachmann!

Hermed har jeg den Ære at sende Dem min Bog, som jeg beder Dem læse med den Venlighed og Forstaaelse, som De altid har vist overfor mit Forfatterskab.

At Bogen først nu kommer Dem i Hænde, skyldes baade at jeg først
20 for nylig er hjemkommen fra en længere Rejse pr. Damp til Middelhavet – samt en ugudelig Mængde Vrøvl, som naturligvis havde ophobet sig medens jeg var borte!

Gid man altid var borte!

Og saa vil jeg sige Dem Tak for de gode Ord, De sagde mig, sidst
25 vi var sammen. Det er saadanne Ord af en saadan Mand, der giver Lyst til fortsat Arbejde.

Jeg haaber, at De nu er fuldstændig rask igen efter det ulykkelige Benbrud?

Meget glæder jeg mig til at modtage det lovede Ekspl. af Deres
30 Don Juan!

Og modtag saa til Slut endnu engang min bedste Tak for Deres Godhed og Interesse!

Med hjærtelig Hilsen fra mig og Kone
Deres oprigtig hengivne

5

Gustav Wied.

688. Fra *Jakob Knudsen*.

Møllerup pr. Randers 6/11 95.

Kære Hr. Drachmann!

Tusind Tak for den glimrende anbefaling! „Wenn dat nit gut für die
10 Wanzen is, so wet Ich nit, wat beder is“, sagde min Fader, der havde lært Plattysk i Itzehoe for Studehandelens Skyld, endda han blev Præst tilsidst. – Kan denne „Anbefaling“ ikke virke paa Dyrene, saa kan intet drive dem til at bevilge mig Forfatterunderstøttelse.

Ligeledes mange Tak fordi De vil sende mig Gildemeisters D.-J.-
15 Oversættelse. Den vil ogsaa være mig langt langt mere tjenlig end den svenske, der let kunde genere Oversættelsen til Dansk ved sine næsten-danske Vendinger og Rim.

De skriver i Anbefalingen: „jeg tillader mig overfor det høje Kultusministerium og *Folketing* at gentage“ o. s. v. Jeg haaber da ikke, det
20 beror paa en Glemsomhed, naar De her skriver „Folketing“ og ikke „Rigsdag“. – Skulde dette være Tilfældet, saa ved jeg ikke, om det ikke muligvis kunde støde „die Wanzen“ i Landstinget for Hovedet, at De saaledes ganske ignorerede dem, – hvilket jo atter kunde svække den forønskede Virkning af Anbefalingen.

25 Naa, men det er maaske netop Folketinget (og ikke Rigsdagen), der skal nævnes ved en saadan Lejlighed. I saa Fald vilde jeg meget gjerne bede Dem sende mig et Brevkort blot med de to Ord: „*all right*“.

For det Tilfældes Skyld derimod, at De selv maatte finde For-
30 andringen (af „Folketing“ til „Rigsdag“) heldig eller nødvendig, tillader jeg mig at afskrive Anbefalingen her, dels for at spare Dem Ulejligheden med at concipere en ny, dels fordi jeg gjerne vilde have ordnet den samme, da jeg ikke synes, den kan paa nogen Maade blive

bedre end den er (blot altsaa dette „*Folketing*“: om dét skulde være forkért).

Ja, jeg er gruelig kjed af, om jeg saaledes skulde komme til at volde Dem Ulejlighed igjen, men jeg haaber paa Deres Tilgivelse og Velvilje.

Deres ærbødigst hengivne

Jakob Knudsen.

Nydannelser inden for den danske Forlæggerverden er Anledningen til fig. Brev, som er skrevet af Gyldendals mangeaarige Førstefuldmægtig August Larsen, Forfatteren Karl Larsens Farbroder. Han var ikke blot Hegels højt-betroede Medarbejder, men ogsaa en personlig Ven af adskillige af Forlagets Forfattere.

689. Fra *August Larsen*.

København, d. 17. Novbr. 1895

15 Kjære Holger Drachmann!

[*Om Forretningsanliggender*].

Da jeg imorges gik min sædvanlige Søndagsvandring ned til Tordenskjolds-Gade for at tage et Styrtebad, blev jeg undervejs standset af en Mand med det Spørgsmaal: „Sig mig, hvad betyder det, at Drachmann nu er gaaet til Schubothe“. Det samme Spørgsmaal har jeg i Løbet af de sidste Par Uger faaet af saa Mange, og jeg veed ikke hvad jeg skal svare derpaa. Den paagjældende Mand, som jeg traf imorges, er en mangeaarig nær Bekjendt af Dig og han kjender fra Dig selv Dit Forhold til Gyldendalske Boghdl. – Han spurgte mig meget indtrængende, om ikke J. H. eller jeg havde talt med Dig derom, hvortil jeg kun kunde svare, at jeg havde holdt mig tilbage og at – saavidt jeg vidste – Jacob Hegel heller ikke havde talt med Dig derom. Derimod var jeg paa det Rene med, at det havde gjort Jac. Hegel meget ondt, ikke for den mulige Pengefordels Skyld, men fordi det seer højst 25 besynderligt ud, at Danmarks største Digter, med hvem han ovenikjøbet troer at staae paa den hjerteligste og venskabeligste Fod, saa let lader sig friste af en anden Forlægger.

Ja, tilgiv kjære Drachmann, at jeg i al Fortrolighed siger Dig dette frit og aabent, men jeg vil – netop fordi jeg sætter saa overordentlig stor Pris paa Dig og nærer den største Beundring for Dine eminent digteriske Evner, – tillade mig at tale frit ud, inden det maaskee er for
5 silde.

Som Du veed, er der jo i den sidste Uge indtruffet en stor Begivenhed i den danske Boghandel, idet der er blevet dannet et Aktieselskab, som til *vanvittige høje Priser* har kjøbt Philipsens, Bojesens og den temmelig værdiløse Hofmusikhandels Forlag. Selskabet har med me-
10 get høje Gager indsat Bojesen og Hennings til Direktører. Denne „Geschäft“ har selvfølgelig været Gjenstand for meget levende Discussion i Boghandler- og Forfatterkredse, og jeg har endnu ikke truffet et eneste Menneske, som har havt Spor af Tillid til hele den Historie, ligeledes har jeg ogsaa talt med et Par af vore første Ban-
15 kierer, der begge mente, at Aktierne ikke ville blive tegnede men derimod blive liggende i Heides saakaldte „Overflødhedsbank“, saa hele Selskabet vil maaskee ikke faae noget langt Liv.

At dette Svindler-Aktieselskab i mindste Maade skulde kunne skade den grundmurede Gyldendalske Boghdl., har jeg ikke et eneste
20 Øjeblik tænkt, tvertimod er jeg overbevist om, at det kun vil være til Gavn for os, saa meget mere som allerede flere af Philipsens aller bedste Forfattere have henvendt sig til Jac. H., da de ikke ville have noget som helst med Ernst Bojesen og Hennings at gjøre. En af dem bemærkede: „jeg vilde jo risikere en skønne Dag at see mit gode Navn
25 figurere paa en Gadeplakat under en Tivoli- eller Varietéplakat, og det vil jeg dog ikke udsætte mig for“. En Anden sagde, at han ikke vilde udsætte sig for, at det paa en Generalforsamling skulde meddeles hvormange Explr. der vare solgte af hans Bøger eller hvor store For- skud han havde faaet.

30 Ja, jeg kunde fortælle meget mere derom. Jeg vil dog ikke trætte Dig mere, men kun bede Dig om at være paa Din Post, naar „Blækspruttens“ E. B., der har en mærkværdig Evne til at dupere Folk, i Forbindelse med den Dig sikkert tilstrækkelig velbekjendte Hennings en skønne Dag i Forening søge at lokke Dig med de blideste Toner.
35 Jeg glemte ovenfor at anføre, at der ogsaa er en stor Ulempe for en

Forfatter ved at sprede sine Skrifter paa forskjellige Forlag, nemlig den, at han saa er afskaaret fra engang i Tiden at udgive sine „Samlede Skrifter“ eller „Udvalgte Skrifter“; jeg veed nemlig i saa Henseende et bestemt Tilfælde med Goldschmidts Skrifter, der ere spredte
 5 paa fire Forlag, og hvorfor det trods de ivrigste Bestræbelser fra Goldschmidts Arvingers Side ikke har været muligt at faae en saadan Ud-gave frem, hvilket jo vil have til Følge, at Goldschmidts ypperlige Skrifter efterhaanden forsvinde i Boghandelen.

Tænk paa Dine Forgængere, Fr. Paludan-Müller, Heiberg, Hertz,
 10 Hauch, Ingemann, Andersen og flere, som altid kunde nøjes med én Forlægger, ligesom ogsaa nu til Dags Bjørnson, Ibsen og Lie o. s. v.

Vær nu overbevist om, kjære Drachmann, at naar jeg i dette Brev har taget Mod til mig til at skrive frit og lige ud af Posen, saa er det, fordi Du i mig har en oprigtig og god Ven, hvem det vilde gjøre meget
 15 ondt at see Dig sejle under et andet Flag end det Gyldendalske.

Den 30 Decbr. iaar kan Gyldendalske Boghandel fejre sit 125 Aars Jubilæum; saafremt Dagen skulde blive fejret med en Fest, stoler jeg ikke blot paa en Sang fra Dig men ogsaa paa, at Du møder personlig herovre.

20 De hjerteligste Hilsener fra

Din hengivne

August Larsen.

Hvorfor vil Du dog bidrage til at ødelægge Folks Øjne med de af-skyelige smaa Typer i „Kitzwalde“?

25 [. . .]

690. Fra *Peter Nansen*.

20 Nov. 95

Kære Ven!

Herved meddeles Dig den store Nyhed, at jeg idag er indtraadt i
 30 den Gyldendalske Boghandel som en Slags Kommitteret fra 1ste Jan. at regne og at jeg samtidig indstiller min journalistiske Virksomhed.

Jeg meddeler Dig dette øjeblikkeligt; thi en af mine første Be-

stræbelser vil være at arbejde dine Bøger frem paa en Dig og dit Navn værdig Maade. Jeg haaber og tror, at jeg kan tilføre Forlaget den Energi og Ungdom, det hidtil har manglet.

Du kan regne paa min Støtte; jeg haaber ogsaa, at jeg kan regne
5 paa *din*.

Der er da vel – jeg beder til alle Guder! – intet i Rygtet om, at Du skulde have ladet Dig friste af Bojesen og hans Aktion?

Husk, at et Aktieselskab er saare let forgængeligt, Jacob Hegels Formue ret uforgængelig.

10 Husk, at han til syvende og sidst har et oprigtigt Hjærtelag for Dig.

Føj hertil, at nu staar jeg, der altid vil være fuld af Venskabs-Iver for Dig, ved Siden af ham.

Hvad gammelt Penge-Mellemværende, I har, lader sig sikkert ordne, saa det ikke generer Dig. De Bøger, Du herefter udgiver paa
15 Forlaget, vil jeg sørge for udstyres med en baade fin og virksom Reklame. Og i dine gamle Bøger vil vi arbejde Dig og Forlaget til økonomisk Fremme. Foruden Folkeudgaven af Sømandshistorierne og „Derovre fra Grænsen“, tror jeg, at Forlaget næste Aar er villigt til nye Udgaver (for at fejre dit Jubilæum) af baade dine Debut-Digte
20 og „Dæmpede Melodier“. Desuden din Memoire-Bog, om Du gider lave den. Saa der bliver jo ikke lidt at tjene. Overhovedet tror jeg, at det Gyldendalske Forlag, hvis Du blot ikke svigter det, ogsaa nu vil vide at imødekomme alle berettigede Ønsker fra din Side.

Kære Ven, jeg er henrykt over at skulle ud af Journalistiken og ind
25 i en Virksomhed, hvor jeg tror, jeg kan gøre Literaturen nogen reel Gavn.

Blot Du var her, at vi kunde tale en Time sammen!

Send mig nu istedetfor 2 Ord om, at Du ikke er ked af at faa mig til Med-Forlægger, og at Du vil være med i den Renæssance, som nu
30 den Gyldendalske Boghandel vil tilstræbe.

Jeg minder samtidig om Digtet til „Politiken“s Julenummer. Lad mig ikke i Stikken ved denne min sidste journalistiske Bedrift.

Venligste Hilsner fra Forlaget, Betty og

din

35 Peter Nansen.

691. Fra Bjørn Bjørnson.

2-12-95

V. Helmerhus 13^{III}

Kjære Ven

5 Vor hjerteligste tak for Dine elskværdige linier. Ja fanden i vold med „vrøvlet“; men da er jeg stygt bange for, at en hel del af Danmark røg med!

Så meget „vrøvl“ og sladder mand og mand imellem, det er svært!

Du, jeg vilde gjerne at vi skulde opføre en af Dine små melo-
10 dramaer, men kassen har ikke mange penge at rutte med, så Du fik være rimelig!! Jeg skulde love at sætte det bra op. (Ikke som „Abra-
kadabrahams“!) *Hvilket* af dem vil *Du* helst have? Svar! Hvem sætte musik til i en fart? Kierulff?? Svar!

Forøvrigt så elsker vi Dig så højt som altid og følger Dig gennem
15 tyndt og tykt! Hvad synes Du om „Over Ävne“? Hils Greibe og tak for hans brev. Han skal få svar en af dagene. Kan godt være at jeg kommer ned til Dig en vakker dag; men da må Du bede alle små „gangerpilte“ holde Dig, for latterdøren skal få Dig at ryste, når den slæes op med mine mange „oplevelser“ i den gode stad Kjøbenhavn.
20 Tak for „Vølund“ tak for så meget – Du er *storartet!*

Vi hilser *hjerteligt*.

Din hengivne

B. Bjørnson.

692. Fra P. Fr. Rist.

25

Kjøbenhavn. 5. Decbr 1895.

Hr Holger Drachmann.

Uden at vide om det har nogen synderlig Værdi for Dem, sender jeg Dem en Tak for Vølund Smed. Jeg regner fra mig selv og mig vilde det glæde at faa at vide, at jeg havde gjort et Arbejde, som af en
30 Anden blev regnet for stort og skjønt.

Thi De har aldrig gjort noget bedre eller større end Vølund Smed. Det burde være en Begivenhed i det Land, det fremkommer.

Det er en Lykke at læse det. Livet faar Værd, det bliver lyst og klart, og jeg er glad og taknemlig.

Jeg har tilbragt mit Liv med at læse og jeg véd, at min Dom er sikker og sand og sund. Vølund Smed er en Mesters Værk og jeg takker ham, Mesteren, derfor, han er aldrig naaet højere.

Disse Par hurtige Linier kan ikke faa Betydning for Dem ved mit
5 Navn, som De kun flygtigt kender, men de vil have det, ved at være skrevne af En, der mener det godt og ærligt.

Deres taknemlige

P. Fr. Rist.

693. Fra *Gustav Wied*.

10

7 Dcmbr 95
Villa Rolykke
ved Sæby

Kære Holger Drachmann!

Hjærtelig Tak, fordi De er saa elskelig at sende mig Deres Bøger! Jeg
15 har læst dem med Beundring og Begejstring. Ak, hvad er vi andre mod Dem! Vi kaldes „de unge“ – vi er gamle, udlevede Mandslinger ved Siden af Dem!

Jeg gør mig jo Umage for at skrive Bøger med lidt Humør i; men jeg véd godt, at jeg kun er en galgenhumoristisk Lageagurk!

20 Deres hengivne og taknemmelige

Gustav Wied.

694. Til *Harald Christensen*.

25

Adr: Das dänische Gen. Consulat
Neueburg 6. Hamburg.
(hvorfra alle Breve bliver eftersendt)
11. Decb 95.

Kære Sorte.

Det var en dejlig Maage – og om muligt endnu vidunderligere Emballage.

30 Tak! –

Imorgen rejser jeg over Berlin til München, og derfra ned i de tyrolske Bjerge. Mit Hoved er saa anstrengt – jeg trænger til Ro og Bjærgluft, for at jeg atter kan begynde at arbejde.

Vil Du saa gøre mig en Tjeneste som min Repræsentant paa Skagen? – Tak! Jeg sender Dig imorgen – rimeligvis igennem Greibe – 130 Kroner, som jeg i København fik gennem *private Bekendte*, da jeg fortalte om Forholdene paa Skagen navnlig hvad de „pensionerede“ Veteraner fra Lars Kruses Tid angaar.

Jeg lovede *Ole Svendsen* at gøre „noget“ for ham, og ligeledes *Lars Thrane*. Vil Du give *hver* af dem 50 Kroner – og vel at mærke tilføje „at det selvfølgelig ikke er en Almisse“, der tildeles dem – men at det er Venner af mig, der gerne vil sende dem en *opmuntrende* 10 *Jule- og Nytaarsgave* som Erkendelse af de drøje Tag, de har taget med Redningsbaaden særlig som Lars Kruses Kammerater.

At udstykke Pengene i mindre Dele, anser jeg ikke for rigtigt (selv om det afsætter nogen Misundelse). Hellerikke vil jeg give *Ole Svendsen* det hele Beløb – men lade ham og hans Halvbroder *Lars Thrane* 15 dele ligeligt. Jeg agter da til næste Aar (naar jeg atter kommer paa de Højder og har mere Tid og flere Kræfter) at undersøge Pensionsforholdene nøjere og fremdrage Sagen offentligt (ligesom jeg allerede har gjort den til Genstand for Behandling i den Omarbejdelse af Strandby-Folk, som jeg nu maa afbryde).

Som sagt, det gælder for mig denne Gang nærmest at vise *Ole* og *Lars*, at jeg ikke har *glem*t dem. Navnlig hos *O. S.* vil de 50 vistnok komme belejligt, da hans Syn er saa daarligt, den gl. Kæmpe!

En anden Gang kan jeg maaske, ved Venners Bistand, strække mig videre. Men jeg vil intet *love*.

De 30 Kroner, som er tilovers, beder jeg Dig „sætte fast“ hos *Brøndum* – som et Bispisningsfond Vintren over for *Jens's* Legekammerat *Andreas* og hans stakkels halte *Søster*. Begge disse Børn er sygelige og trænger til ordenlig Mad. Faderen er temmelig forfalden og tager alle Penge fra Moderen og Børnene, naar man giver dem nogle. Derfor 30 maa *Brøndum* give Børnene *Mad* for *Pengene* – som han bedst selv kan arrangere det, daglig eller et Par Gange om Ugen.

Jens holdt saa meget af den Dreng *Andreas*, bleg og fin som han var at se paa ligesaavel som *Søstren*. De bor i *Halvdelen* af *Ole Svendsens* Hus; Faderens Navn husker jeg ikke – han maa absolut 35 ikke faa Fingre i *Pengene*, saa gaar de i *Snapsbutiken*.

Vil Du udrette denne Kommission paa mine Vegne – med din bekendte Takt og praktiske Sans – saa skal Du ha' Tak til! Det gælder jo, at Fiskerne indser, at de ikke *alle* kan hjælpes. Man maa gøre et Udvalg.

5 Og vil Du saa hilse Anchers og Brøndums venligst – og bringe din brave Betty og Børnene en hjærtelig Julehilsen fra

Din hengivne

Holger Drachmann.

Min Adresse er altid *sikkert* General-Consulatet

10

Hamborg.

695. Fra *Jacob Hegel*.

Kjøbenhavn den 11 December 1895

Kjære Holger Drachmann.

Du skal ret have Tak, fordi at Du har overladt til mig at bestemme, om jeg vil udgive den nye Festudgave af Dine første „Digte“ og „Med Kul og Kridt“. Du kan vel forstaa, at jeg har let ved at bestemme mig i saa Henseende, og jeg takker Dig, for at Du har sparet mig for den Krænkelse, som det vilde have været mig, om Du havde givet Hr. Hirschsprung Lov til at trykke disse to Bøger.

20 I en Samtale med ham forleden fremstillede han sine Anskuelser angaaende denne Sag og Udgivelsen af „Kitzwalde“; først paa en meget indsmigrende Maade, som lidt efter lidt gik over til at blive ret ubehagelig, da jeg bestemt hævdede mit Syn paa disse Sager: at det absolut er ukollegialt at trænge sig ind paa en Forfatter, der staar i et
25 saa godt Forhold til sin Forlægger, som her er Tilfældet. Med stor Vigtighed fastholdt han, at der f. Expl med Hensyn til „Kitzwalde“ ikke var det ringeste at sige paa, at han havde anmodet Dig om denne Fortælling, da Udgivelsesmaaden med det lille Format var *hans egen Idé* og ikke maatte sammenlignes med andre Bøger. Herr Hirschsprung vil neppe faae andre til at se Sagen paa den Maade; i hvert
30 Fald har jeg faaet adskillige Forespørgsler fra Venner og Bekjendte, om Du og jeg var bleven Uvenner, siden Du lod Bogen udkomme

andetsteds. Disse Spørgsmaal ere ikke behagelige og have generet mig
 i høj Grad, og saa gjerne jeg vil føje mig efter andres Ønsker, saa
 mener jeg i dette Tilfælde at have Ret til at paakalde Din Hjælp til
 at sætte en Stopper for denne Fremgangsmaade. Skulde denne Ord-
 5 ning blive almindelig, kunde man jo ikke stole paa nogen Forfatter;
 Meningen med hele dette Miniatur Bibliothek er den, under en uskyldig
 Maske at trække de bedste Forfattere fra deres respektive For-
 læggere, og naar først en har gjort Begyndelsen, mente man, det var
 saa let, at faae flere til at gaa med. Baade Schandorph og Nansen har
 10 faaet Anmodninger; men begge har bestemt sagt Nej dertil, hvad jeg
 ikke vil nægte, at jeg er dem meget taknemmelig for, thi som Bog-
 handlerforholdene nu udvikle sig, maa man sætte haardt imod haardt,
 og Forfatter og Forlægger maa støtte hinanden efter bedste Evne. Saa
 nødvendig jeg vil være ufin i min Handlemaade saa tror jeg ikke, at jeg har
 15 noget at bebrejde mig, naar jeg aabent og ærligt svarer ja til det
 Spørgsmaal, som Du har rettet til mig ved Hirschsprung: om jeg vilde
 føle mig krænket, hvis han havde faaet Tilladelsen til at udgive Dine
 første „Digte“ i ny Udgave. Denne lille Bog er i al sin Lidenhed af
 saa stor Betydning for hele Din Produktion, at Du nok kan begribe,
 20 at jeg meget nødvendig saae den gaa over paa andet Forlag, nu da Rest-
 oplaget af den første Udgave har været til Salgs. Med stor Fornøjelse
 betaler jeg til Herr Hirschsprung hans Udlæg for disse to Bøger og
 indlemmer dem i nye Udgaver mellem Dine andre Skrifter. Ved en
 eventuel Udgave af Dine samlede Værker maa Du dog ogsaa ind-
 25 rømme, at denne Ordning er den bedste. Saa bliver denne Sag altsaa
 derved. Naar Du skriver, saa sig Din nuværende Adresse, for at jeg
 kan sende Dig nogle af de nyudkomne Bøger.

Med mange hjertelige Hilsener

Din hengivne

Jacob Hegel.

696. Til *Jacob Hegel*.

Eichenstrasse 87. Eimsbüttel.
Hamborg
24/12 95.

5 Kære Jakob Hegel.

Ej, ej, ej, – som gamle Kaalund sagde – det er jo en svær Nervøsitet over den ganske Boghandlerlejr derhjemme.

Aug. Larsen skriver mig til, og Peter Nansen skriver – og man synes jo formelig at se det „store nordiske“ Forlag med en mægtig Pose
10 Guld i Haanden fristende mig til Frafald fra de gamle grundmurede Klareboder. Aa nej dog! –

Det synes, at min brave Ven Larsen – der selvfølgelig kun taler i den bedste Interesse for mig – er bleven opskræmmet af Kitzwalde.

15 Naa, men om denne lille Bogs Tilblivelse har jeg allerede i Sommer udtalt mig for *Dig*. Bogen var bestilt hos mig som en „lille Novelle“ – og skulde jo efterfølges af lignende fra Schandorph, Karl Gjellerup, Pontoppidan osv – saa kunde *jeg* vel nok tage Têten, ganske bortsét fra min øvrige Produktion. Denne er og vil vedblive at være i sit
20 gamle Leje – den Gyldendalske Havn, over hvilken ovenikøbet vejer vort rent personlige Venskabs Flag og Vimpel – herom tror jeg, at vi begge (Du og jeg) særlig i de sidste Aar af min store arbejdsomme Periode er *saa* enige – at Kommentarer ikke behøves.

Kun dette kan jeg for „Ridderromanens“ Vedkommende tilføje
25 at Udarbejdelsen deraf (hvoraf jeg har høstet mere Ære end Fordel) bragte mig paa den Idé, til Foraaret ved et Ophold paa mine Yndlingssteder i Vendsyssel at skrive en *rigtig Ridderroman* for de Unge (den „modnere“ Ungdom derhjemme) fra *Skipper Klemens' Tid!*

30 En Bog, som ingen kan skrive bedre end jeg, og som selvfølgelig – tildels med Illustrationer af mig – hejser Stander og Vimpel paa den Jakob Hegelske Skude.

Er Du „med“ paa den? Ja!

Og saa er der det mægtige Hav-Melodrama „*Agnete og Havmanden*“
35 *den*“ (som jeg skitserede for *Dig*, da vi sidst talte sammen).

Nuvel; og saa er der mit Stovværk – mine „Memoirer“ (eller hvad Titel de nu faar). Hertil samler jeg stadigt, og jeg haaber at jeg i denne Vinter kan faa 1ste Halvdel færdig, som da kan udkomme ved Digter-Jubilæet. Og saa vist som mit Digterliv har været et af de rig-
 5 holdigste i Norden – det tør jeg vel selv sige – saa skal sandelig ogsaa den Bog blive en af de mærkeligste Selvbiografier – med overlegent, humoristisk Syn paa mig selv og min Tid – let at læse som en Roman – thi jeg vil Pokker ikke „være Alvorsmand paa sligt“.

Dér har Du den foreløbige Spiseseddel, min kære Ven! – ikke fordi
 10 jeg tror, at *Du* har været nervøs – men blot for en Ordens Skyld. Til Gengæld venter jeg af dit Venskab, ikke mindre end din Tillid til mine Evner, at Du forstrækker mig med de fornødne Kontanter medens jeg arbejder. Vil Du sende mig tusind Kr. hertil, thi jeg drager nu snart sydpaa, for at finde mig det passende klimatiske Sted,
 15 hvor jeg med høj Himmel og vid Horisont kan „skue ned paa mig selv og min Tid“.

Godt Humør maa der til – og jeg maa ikke sprede mig paa Vrøvl eller Smaaarbejder. Det véd ingen bedre end Jakob Hegel selv.

Jeg kan snart sende Dig de to (omarbejdede) Akter af „Strandby
 20 Folk“ – som har vundet ganske betydeligt og som vil kunne blive spillet endnu i den gode Del af Sæsonen derhjemme.

Løvrigt kan jeg kun ønske Dig, Forlaget og mig selv til Lykke med den ny „Kommitterede“ Peter Nansen (som jeg selv skriver det til ham). Hans praktiske Sans, hans sikre Smag og fremfor Alt hans per-
 25 sonlige Takt har jeg nu igennem en Række Aar lært at skatte – og ikke mindst den sidste Egenskab, Takt og Diskretion. Dér vil Du faa en nyttig og behagelig Medarbejder!

Send mig nu et Par Ord – Du behøver aldrig at skrive lange(!) Breve til mig, véd Du – at vi er „einverstanden“ – og send mig de
 30 Penge – og modtag de hjærteligste Hilsner til Dig og alle Dine
 fra Din hengivne

Holger Drachmann.

Jens skriver mig til, at Du var meget glad over Krøyers Billed af mig. Det glæder mig at høre, men det forundrer mig ikke heller. Vi

sled ærligt i 'et, baade Maler og Model paa Skagen – og Resultatet viste sig allerede dér i sit „skønneste Lys“!

Det blir en haard Konkurrent for Forgængere og Efterfølgere!

Din

5

H. D.

697. Til *Peter Nansen*.

München, den 27 Decb 1895

Kære Ven.

Jeg gaar herfra imorgen ned i Sydtirol (foreløbig Adr.: *poste restante*
10 *Botzen, Tirol*) – saa haaber jeg omsider at faa „Systemet“ til at virke igen. Det har været smaat dermed den senere Tid – og Julen med alle sine forskellige „Krav“ skal nu heller ikke gøre det bedre. Naa – naar jeg bare er kommen til Ro et Sted og kan begynde at arbejde saa smaat igen (særlig paa „Memoirerne“) saa gaar det vel.

15 Mit Brevkort med Julehilsner til Dig – og dit dito til mig – har nok krydset hinanden. Der faldt som en Sten fra mit Hjærte, da jeg fik Kjerulfs Telegram, at der *intet* Jubilæum blev. Saa slap jeg for Visen – dengang. Jeg kan umuligt skrive Viser *nu* – og derfor maa Du ogsaa tilgive mig, at jeg nøjes med at sende Dig mine bedste Hilsner
20 og Ønsker til iovermorgen (d 29de). Jeg mener Dig det jo godt nok – ogsaa uden Festsange. Derom er vi jo heldigvis engang for alle enige – som om saa meget andet. Til Hegel skrev jeg igaar; saa nu er den hellige Grav vel foreløbig forvaret.

Ak, dette Brevskriveri – hvorved man i Grunden faar sagt saa lidt!
25 I 1896 vil jeg *kun* skrive Brevkort. Men „Memoirerne“ har jeg Lyst til – og de skrider jævnt fremad – dels i Ho'det, dels til Diktat. Jeg vil slaa mig løs – ja Fanden ta' mig – og se humoristisk paa hele det naragtige Pluksammen, som man kalder „Livet“. Gudsød, *nu* burde jeg haft et klart Hoved – thi nu kan jeg begynde at *se* baade paa mig
30 selv og paa andre. Hvilke Taaber vi har været – og saa kunde vi ikke „væ't“ anderledes! Hm!

Du spørger om *hvornaar* jeg vil jubilere? Naturligvis min 50 Aars Fødselsdag d 9 Oktb 1896 – hvis jeg da lever. Thi i Oktobermaaneds første Halvdel 1871 blev næsten alle de betydelige Digte til (King

Mob, Engelske Socialister, Landsknægten osv) som blev læst op for Vennerne paa Borchs Collegium og gjorde Opsigt i „Nyt dansk Maanedsskrift“ samtidig med at Georg Brandes begyndte sine berømte Forelæsninger – og ved den Lejlighed kom ind til mig en Dag
 5 paa Borchs Collegium (hvor jeg „kinesede“ af Mangel paa Bopæl) og sagde: Men, min Gud, De er jo Digter! –

Den Maaned staar som noget Afgørende for mig i mit Liv sammen med Socialistbevægelsens Begyndelse og min første ægteskabelige Kærlighedsrus (uden Penge, uden Møblement, kun med et Staffeli,
 10 Vinflasker og en vældig Bunke Illusioner og Energi) – en overstrømmende Frodighed baade i erotisk og literær Produktion, lige efter at jeg var vendt tilbage fra London og de landflygtige Kommunarder dér . . . *dengang* følte jeg virkelig, at Marinemaleren var bleven Digter! Og derfor vil jeg jubilere paa min 50 Aars Fødselsdag – ligegyldigt om alle de spredte Digte først blev samlet og udgivet efter Nytaar
 15 1872 i det lille Bind „Digte“. Er Du med paa den? –

Det vil blive en ren Svir for mig at skildre den Periode i „Memoirerne“ – naar jeg kommer saa langt. Maaske bør jeg springe in medias res og begynde *dermed*.

20 Men nok for idag. Mit Hoved tillader mig ikke lang Sludder i denne Tid – og jeg maa endda gøre Hoftheatrets Intendant et Besøg her – ogsaa den *store* Bjørnstjerne Bj. som bor her i denne Vinter og som venter at høre nogle Komplimenter for „Over Ævne“ – hvilke jeg af et godt Hjærte skal aflevere kollegialt, om jeg end har Fornemelsen af, at vi nu begge to er *saa* store, at vi knap kan rummes i samme Stue! Oprigtig talt, vi Danske bør snart tage os sammen og sætte Hatten lige saa højt som vore kære Brødre paa Dovrefjæld. Jeg vil forsøge det idag – men med et Smil. Det falder mig nemt overfor Bjørnson; thi der er altid *det* af den store Lyriker i ham, som betager
 30 mig . . . da det dog nu engang er Lyriken her i Verden, som river os med!

Apropos Bjørnson. Vil Du gøre mig en Tjeneste? Tak! Vil Du spørge Bjørn (Dagmartheatret) hvad det egentlig er, han foreslaar mig med „Dansen paa Koldinghus“. Jeg vil gerne ha' med Bjørn –
 35 men nødigt med Dagmartheatret at gøre; vil gerne tjene nogle Penge

paa mit Melodrama – men nødtigt ligge og fedte med de Herrer Agrarer (ligesom med Abrahams) om nogle Hundred Kroner. Hvis jeg ikke paa „Dansen“ kan tjene et Tusind Kroner (Opførselsesret *ikke* ud over 2 Aar) saa vil jeg hellere ikke træde den Dans.

6 Hvad mener Du? – Vil Du se at faa Besked hos Bjørn herpaa, kære Ven.

Og tag nu mine bedste Hilsner og Ønsker i det nye Aar for Dig og Frk Betty – i dine forskellige nye Virksomheder. Og tøm et Glas iovermorgen – og Nytaarsaften – og fremdeles (med Maade og ved
10 passende Lejligheder) for

Din hengivne

Holger Drachmann.

698. Til *Jacob Hegel*.

Eppan bei *Bozen, Tirol*.

15

25 Januar 96

Kære Jakob Hegel.

Nu maa jeg nok snart til at meddele Dig lidt – nu da de fordømte Nerver er kommen lidt i Orden igen her iblandt Bjærgene.

Altsaa: Jeg har lige nu endt den radikale Omarbejdelse – en hel
20 Omdigtning – af „Strandby Folk“.

Jeg sender Dig Stykket om et Par Dage – og beder Dig da uførtøvet levere det til Professor Hansen og erindre ham om hans Løfte, at fremme dets Opførelse saa meget som muligt, at det kan komme frem endnu i den *gode Tid* i denne Sæson!

25 Disse Par Ord om Stykket, som jeg beder Dig læse for Prof. H. – for at spare mig for den vidtløftige Korrespondance. Strdb. Folk er et helt *nyt* Stykke – indenfor den gamle Ramme. Det var mig magtpaaliggende at faa en helt ægte *Saltvandsduft* over det – med Fjærnelse af det Vaudevilleagtige og det altfor Naive . . . (Jeg begriber
30 oprigtig talt ikke, at jeg har kunnet begaa et saa ungdommeligt Stykke dengang – men det er rigtignok ogsaa 14–15 Aar siden).

Nuvel, disse 14 Aar har forandret mit Syn paa meget – baade paa det „Folkelige“ og paa det *Kunstneriske!*

Karaktererne er nu uddybede, trukne op efter skarpere Synsvinkler – Handlingen betydeligt mere concentreret – Stykket er kun tre Akter – og har vundet derved i dramatisk Spænding. Det er virkelig blevet et Skuespil, et Folkeskuespil i *bedste* Forstand, tør jeg sige. Og jeg tør
 5 forudsige, at det vil holde sig paa Repertoiret. Maleren er *ny.*, Dr. Farsund er blevet et rigtigt *levende* Menneske (som gaar af med Sejrren) og Gertrud er ligeledes *nyt* Kød og Blod!

De *bedste* af Fisker-Scenerne har jeg beholdt – men sat dem i Rapport til hele Hoved-Handlingen.

10 Tosse-Karen griber *handlende* ind i Stykket. Det Romantiske ved denne Figur har jeg med velberaad Hu beholdt – men saaledes, at hun baade virker *menneskeligt* og *symbolsk*. Ole Rass er den gode, gamle gemytlige Ræsonnør – udstyret med endnu én Vise (en god Mundfuld for *Olaf*) men iøvrigt ogsaa skarpere, mere „ægte“ sét. Prof. H. vil
 15 formodenlig ved Gennemlæsningen selv faa Indtrykket af, at der maa foretages Forandringer ved Besættelsen af nogle af Rollerne (saaledes Gertrud og rimeligvis Dr. Farsund). Jeg ønsker gerne at høre hans Mening herom, inden jeg selv kommer med Forslag.

Det vil fremgaa af det hele nye Syn paa Stykket, og af dets for-
 20 andre dramatiske Anlæg, at Hr. Bechgaards Musik *falder bort*. Den var, i og for sig, meget brugelig til den gamle Udgave, men vil ikke harmonere med den ny. Maaske Ouverturen vil kunne bruges – – men herpaa indlader Hr. B. sig vel næppe. De Herrer Komponister er et prikkent Folkefærd . . og det vil tage altfor megen *Tid* at lade kom-
 25 ponere og indstudere ny Musik. –

Dette hvad Strdb. F. angaar for Professor Hansens Vedkommende – foreløbig.

Til Dig selv, kære Jakob Hegel, vil jeg sige dette:

Jeg har gjort denne, langtfra lette og meget tidsspildende Om-
 30 kalfatring af det *gamle* Stykke, fordi jeg ærlig talt ikke syntes, at jeg kunde være det *literært* bekendt som Led i min hele Produktion. Det var for barnagtigt – det savnede *netop* Saltvandspustet kunstnerisk.

Hvis det nu i sin nye Skikkelse – hvad jeg næsten tør forudsige – vinder en virkelig blivende scenisk Sejer, vilde det da saa ikke være
 35 rimeligt at lade det trykke – Du kunde jo tage et meget lille Oplag,

Honoraret rettende sig derefter, Udstyr etc ligeledes – for at det dog kunde indlemmes som et *værdigt* Led i Rækken af mine dramatiske Arbejder.

Hvad siger Du dertil – og Peter Nansen, da Du jo vel konfererer
5 med ham, naar han har gjort sig bekendt med Stykket? . . . ligesom jeg idetheletaget betragter dette [som] skrevet baade til Dig og ham, for ikke at gentage mig selv i to Breve!

Einverstanden? – – –

Puh! Det hjalp svært, at jeg fik denne Strandby-Sten væltet fra mit
10 Hjærte.

Nu kan jeg med friske Kræfter – og dito Humør – tage fat paa Fortsættelsen af Memoirerne. Jeg skriver kun derpaa con amore, naar jeg ret er oplagt – og ikke har Hovedpine.

Det gnistrer i mig af Lyst til at boltre mig i mine højst sammen-
15 satte Ungdomserindringer – da det Satans Ben vedblivende hindrer mig i at boltre mig i den kolde Bjærgluft – hvorfor jeg ogsaa i næste Maaned agter at ta'e mig en ordenlig Næse fuld af varm Søluft i Venedig . . . saa falder der vel ogsaa en og anden Idé af til Melodramaet om Havmanden og Havfruen (min stadige Kæphest) – hyp,
20 det skal gaa! Jeg vil, ved alle Guder, have Revanche dennegang for sidste Vinter, hvor jeg laa i Sengen og næsten blev Idiot.

Iøvrigt har jeg her i denne tyrolsk-katholske Bjærgdal – hvor man knap kan spytte for Borgruiner, Crucifixer, Marter-Pæle og Røverhistorier – fundet et aldeles henrivende Sujett til et lyrisk Drama:

25 Minnesangeren Oswald von Wolkenstein!

Gnistrer det ikke for dine antikvariske Samler-Øjne ved denne blotte Titel? Aa, det skal blive brillant. Halvdelen foregaar her i Syd-tirol, Halvdelen i Italien . . . jeg føler undertiden, særlig i maanelyse Aftner, hele Sujettet røre sig i mig som Barn i Mo's Liv . . . og jeg
30 lader læse højt for mig i Røver- og Ridderhistorier . . . og jeg tager Minnesangeren halvt humoristisk, saaledes som han tumlede sig mellem Fyrster og Damer – og blev narret af begge – og døde med Lat-teren paa *sin* Side.

Da skal Du faa Oprejsning for „Kitzwalde“!

Men først maa jeg ned til Venedig og faa Varme i Kroppen – Vaarluft under Vingerne. Hvilket jeg ogsaa sagde ved min Afrejse fra København, da jeg var oppe og hilse paa Departementschef og Minister udi Kultusministeriet.

5 Mine Herrer – sagde jeg til begge de højtidelige Hædersmænd – jeg vil ha' et Rejsestipendium til dette Foraar – jeg vil ha' Varme i Kroppen, Solskin og blaa Luft – *saa* skal jeg digte som en Engel!

Vel! svarede Ministren meget elskværdig: *hvormeget* behøver De? . . .

10 Giv mig saa meget, De kan! svarede jeg. Og jeg fik foreløbig begge de Herrers Ord og Haand for, at jeg skulde faa Stipendiet – naar jeg indgav Ansøgning til Foraaret.

Dette *privat mellem Dig og mig* – foreløbig. Men jeg er altsaa sikker paa Stipendiet.

15 Maa jeg nu ordne det saaledes – indtil der kommer Penge ind for Strandby Folk – at jeg kan hæve Stipendiet (jeg tænker det bliver 1000 Kroner) hos Dig (imod at jeg giver Dig Fuldmagt til at modtage det saasnt det fra Ministeriet anvises mig). Jeg skal f. Ex bruge nogle hundred Kroner derhjemme til Gerda, som rejser til Bordeaux
20 efter at hun har uddannet sig i Massage. Ligeledes skal Jens ogsaa have noget til sin Tegneundervisning. Vær nu en god Ven, og lad det gaa igennem *Dig* derhjemme, naar jeg skriver Dig til. Tak! – Jeg sender Dig da regelmæssig Manuskript – baade Memoirer og Melodramer – efterhaanden som det skrider frem. Og Du vil ikke opdage
25 nogen Huller hverken i Fliden eller Friskheden – selv om jeg nu og da maa pausere for at skaffe mit Hoved den nødvendige Hvile. Sjælsfriskheden og Fantasien er usvækket tilstede hos mig – den sidste ovenikøbet parret med en vis Humor som Erfaringer og nu og da en overvunden Illusion giver.

30 Og nu gider jeg Pinedød ikke mere tale om Forretninger.

Jo – dog – Dødogpine. Vil Du, kære Ven, den gode i denne Maaned sende (eller bede Aug. Larsen venligst sende) 100 Reichsmark til min Vicevært Hr. *Mangliers*, Eichenstrasse 87, Eimsbüttel, Hamborg – og udbede sig Kvittring derfor!

35 Ikkesandt, kære J. H., *jeg haaber at Du ikke glemmer dette.*

Og vil Du saa – kun i nogle faa' Linjer – til Gengæld for denne uendelig lange Skrivelse lade mig vide – helst *omgaaende* – om Du har modtaget dette Brev og om vi kan ordne det med Pengene (Stipendium, Strandby-Folk, Memoirer og Fanden og hans Oldemo'r) 5 saaledes som jeg her antyder.

Og vil Du sluttelig sende min bedste Hilsner ud til Skovgaard! Tak paa Jens's Vegne for sidst. Hils Peter Nansen hjærteligst – ham og Dig et Haandtryk!

Din hengivne

10

Holger Drachmann.

Bliver Krøyers Portræt af mig ikke fotograferet – kunde man ikke faa et Billed? Bitte! –

699. Til *Peter Nansen*.

Eppan bei Bozen 2 Febr. 96.

15 Kære Ven.

[... *Om Opførelsen af „Dansen paa Koldinghus““ paa Dagmar-teatret*].

Dernæst „Strandby Folk“.

Jeg sendte det iforgaars herfra – og Du vil imorgen kunne læse det.

20 Med vaagne Nætter og suren Møje er denne Omdigtning betalt. Dersom Professoren ved det Kgl. vidste *hvorledes* – da vilde han med mere Begejstring fremskynde dets Opførelse. Nuvel – bortset herfra – Du vil med Glæde læse dette *nye* Arbejde, der nu værdigt kan afslutte Rækken af mine Sømandsskildringer! Tilgiv et Par anbefalende 25 Ord.

Stykket handler nu virkelig om *Havet* – der øjnes og højnes som den store Naturmagt bag alle Personer og Situationer. *Maleren* bliver virkelig den, der siger *Løsnet* for de næste 30 Aars Kunst derhjemme – og det burde *jeg* dog engang sige. Der er baade god Symbolik og god 30 Menneskeskildring i Stykket – uden Blinken hverken til politisk eller kunstnerisk Idealisme – og der er endelig Poesi svævende over Vandene.

H. D. er med andre Ord bleven 15 Aar ældre og har *lært* noget.

Hvis Du synes som jeg – da er det godt. Og da vil vi jo nok komme overens om Maaden, hvorpaa Stykket kan befordres udi Trykken (og derved i Virkeligheden fortrænge det gamle Produkt – som er rædsomt). Det burde nu kunne spilles *udmærket* – og spilles til *Stadighed* 5 derhjemme som et virkelig nationalt scenisk Arbejde – i ganske anderledes Grad end Dukkekomedien „Der var engang“.

Dette er nu *min* Mening – og jeg er nysgerrig efter at høre *din!*

Et Par kraftige Ord fra *Dig* til Pagoden paa Kgs: Nytorv kunde dog maaske virke fremskyndende (!) – – altsammen under Forud- 10 sætning af, at Du selv finder denne Omdigtning god.

Og saa Tak for dine forskellige Besørgelser og Besvarelser – ogsaa Tak til Hegel for hans Redebonhed! Du er nok saa god at sige ham det – for at spare paa Korrespondancen.

Hvad Sømandshistorierne angaar – ja, de skal hedde *Sømands-* 15 *historier* af H. D. Skal der to Rækker? Det bliver maaske det bedste – for ikke at faa Bindene for store. „Lars Kruse“ kan godt indlemmes i 2den Række – men jeg maa da have et Explr. hvori jeg kan overstrege det Polemiske hist og her – og maaske skrive en kort Indledning.

Hvad bliver det iøvrigt til med den *udvalgte* Samling af mine bedste 20 Digte i ét Bind (à la Aarestrup) som jeg talte med Hegel om ifjor? Eller skal „Dæmpede Melodier“ først ud i en ny Udgave?

Det er svært at gøre et saadant Udvalg – maaske dog i 2 Bind. Folk burde dog engang kunne ta'e mig i Haanden – uden at skulle ha'e 25 hele Favnen fuld.

Det glimrende Sujet med Minnesangeren Oswald von Wolkenstein vokser og vokser i mig – rimeligvis som dramatisk Digt (à la Peer Gynt) maaske *min* Faust. Men herom senere.

Det *burde* ha' været Hvile for mig, denne Maaned her mellem 30 Bjærgene. Istedetfor er det blevet til Arbejde – og det har ikke gavnet Nerverne. Men paa den anden Side har jeg faaet den *Sten* (Strandby Folk) lettet fra mit Hjærte.

Iovermorgen gaar det til Venedig.

Nu *vil* jeg (Fa'n ta' mig) ha' mig en Hviletid paa en fjorten Dage 35 – i Søluft og Vaarlufft. Jeg synes, at jeg fortjener den. Memoirerne

vil ogsaa ha' godt deraf. Og nu har jeg jo –takket være Din og Jakob Hegels Bistand – saaatsige „Ryggen dækket“. Jeg kan trække Vejret igen.

Aa, hvem der var 10 Aar yngre . . . naa ja, ikkedestomindre! hyp! –
 5 Jeg haaber, at Du i *god Tid* underretter mig om, naar den store Dag skal være for Dig og Frk Betty – at jeg kan holde min Pegasus rede dennegang !!!

Min Adresse bliver nu:

10 Pension „Aurora“
 Riva degli Schiavoni
 Venedig.

Mine bedste Hilsner og Haandtryk

Din hengivne

Holger Drachmann.

15 700. Fra *Sven Lange*.

München, den 17/3 1896

Kære Hr. Holger Drachmann

Tak for Deres Brev med de elskværdige Ord til mig og Løftet om Digtene til *Simplicissimus*; begge Dele har glædet mig overmaade
 20 meget. Efter alt at dømme har den danske Udgave de fortræffeligste Udsigter, – langt bedre egentlig end den tyske; set herfra synes de danske mig næsten et Zigeunerfolk, og Bladet vil derfor gaa derefter; de er det i al Fald i Sammenligning med de Tyske, der væsentlig bliver vort Publikum her i Landet, – derfor er jeg bange for, at
 25 Bladet her bliver hvad man kan kalde et Gennemsnitsdannelseblad med liberale Tendenser. Hvilket ingenlunde er morsomt. Jeg havde nær sagt: det er det værste af alt. Naa, nu faa vi se, – men Faren ligger i, at der foreløbig er gaaet noget Bjørnson i Langen. Han er dog heldigvis et letbevægeligt Gemyt – saa Enden er vel ikke endda.
 30 Men De har Ret, man gifter sig ikke ustraffet.

Nej, jeg gifter mig ikke. De smiler vantro, men jeg tror, jeg faar Ret. Jeg har gjort Tankeexperimentet altfor ofte, har set altfor mange

Exempler; de Længsler jeg undertiden kan føle efter Ro og Hjem, slaas altid hurtig ihjel af den Gysen, der overfalder mig, naar jeg tænker paa alt det, man maa give med i Købet for at vinde dette. Det er dog sandt, at Kvinderne begynder med at være vor Stoltheds
 5 Brydere; senere bryder de alt Liv, al Bevægelighed, al Frihedstrang, alle Nydannelser i os, – om de da faar Lov. Og hvad er der saa tilbage? – Og dog kan vi ikke lade være at elske dem.

Den plattyske Oversættelse af Sømandshistorierne har vi endnu ikke set noget til her, vi kan vel vente den hver Dag. „Kitzwalde“ maa
 10 vel Fru Mann nok kunne paatage sig – men iøvrigt vil jeg bede Dem vente endnu fjorten Dage med at høre nærmere Bestemmelse derom; da er Bladet udkommet, og jeg kan da faa talt ordentlig med Langen, som for Øjeblikket er som en Flue i en Flaske.

Med de bedste Hilsner og Ønsket om snarlig god Bedring
 15 Deres ærb. heng.

Sven Lange.

Holger og Emmy Drachmann var 1893 blevet separeret, men den egentlige Skilsmisse fandt først Sted 1903. Emmy tog sammen med Børnene Ophold i Dresden, hvor hun ernærede sig ved Oversætterarbejde og selvstændigt For-
 20 fatterskab.

701. *Emmy Drachmann til Georg Brandes.*

Dresden d. 4 April 1896.
 Christianstrasse 30. III

Kære Georg Brandes.

25 Rimeligvis vil det forbavse Dem at modtage Brev fra mig.

Jeg selv finder det ganske naturligt, at jeg atter engang forsøger at faa Dem i Tale, og jeg haaber, at De, naar De har læst mit Brev igennem, vil finde det samme.

Ofte i de senere Aar har jeg haft Lyst til at opsøge Dem; mere end
 30 én Gang har jeg været paa St Annæplads for at ville gaa op til Dem, og hjemme i min Skrivebordsskuffe ligger endnu et fuldt færdigt Brev til Dem, skrevet efter Læsningen af en af Deres Bøger – disse Bøger, som altid virker saa stærkt paa mig, og som i mine slappe, nedbøjede

Perioder formaar at virke som et Oplivelsesbad paa mig. Jeg elsker at føle denne udprægede Mands-Intelligens og Mands-Vilje, der ligesom raaber til Læseren, og der som én stor Nerve dirrer igennem alt, hvad De skriver.

5 Derfor hører jeg ogsaa til de Læsere, De gør vel imod, og derfor har jeg al Grund til at være Dem taknemlig.

Og naar jeg alligevel først nu kommer til Dem, da er det ene og alene, fordi en næsten sygelig Ængstelse for at blive misforstaaet, har holdt mig tilbage.

10 De vil indrømme, at min Stilling ikke har været let, og at det altid vil blive et vanskeligt Arbejde for mig at faa sagt Dem, det jeg netop ønskede De skulde vide, uden derved at komme til at kaste Skygge paa en anden. Desuden jeg følte mig ikke helt sikker paa min egen Styrke – frygtede at en Samtale med Dem – der paa en saa afgjort
15 Maade har været knyttet til Holger og derigennem til mig – skulde virke saa stærkt paa mig, at jeg lod mig henrive til at sige mere, end jeg vilde.

Jeg har haft den store Ulykke at elske Holger aldeles utilladeligt – formodentlig; thi der er sletikke Plads for de store Følelser – jeg har
20 været gal, vanvittig, jeg kunde føle mig saaret, frastødt ved hans umandige Egenskaber og dog sætter jeg ham højest af alle.

Nu endelig – efter saa mange bitre, fæle Aar er der kommen Ro i og over mig, og nu vil jeg let kunne skille hans og mine Anliggender fra hinanden, og derfor tør jeg ogsaa nu opsøge Dem.

25 Kunde jeg blot tale med Dem, kom De blot engang i den nærmeste Fremtid til Berlin, saa tog jeg dertil for at træffe Dem; thi hvis dette Brev virkelig skulde afgive en fyldestgørende Forklaring, maatte det blive meget langt – og lange Breve er en skrækkelig Ting.

De skrev engang til mig til Skagen – da Holger begyndte sit Fra-
30 fald, det jeg dengang var for uerfaren og godtroende til at kunne se – at jeg var en brav Kvinde! Jeg forsikrer Dem for, Georg Brandes, jeg er dette den Dag i Dag og har været det i alle disse mellemliggende Aar. Jeg har ikke forandret mig det mindste, er kun – som Følge af Aarene – vokset stærkere i mine Meninger og min Overbevisning, er
35 bleven endnu mere frit seende og frit dømmende.

Det er saa underligt, at medens det i Virkeligheden er Dem og „Partiet“, der bragte den første og alvorlige Konflikt ind i mit Ægteskab, saa bliver dette nu vendt om og fremstillet, som om det var mig, der havde holdt Holger tilbage og paavirket hans: „Højre om“!

5 Aldrig er der bleven vist mig større Uretfærdighed, end naar man paa denne Maade har villet bruge mig til at dække Holger med. Jeg tror *ikke*, at De hører til dem, der mener dette; troede jeg det, *vilde* jeg ikke kunne skrive til Dem, som jeg nu gør. Thi jeg vil ikke forsvare mig – jeg har intet at skulle afbede overfor „Partiet“. Kun med
10 Dem privat har jeg et Mellemværende at afgøre, virkelig noget at afbede!

De véd, hvad jeg mener: Brevet fra Wien!

Ja, kære Georg Brandes, nu kan jeg jo sige det, at jeg skammer mig over at have ladet mig henrive til saadanne Udtalelser – det varede
15 ikke længer end et Aar – til vi atter var i Khavn, og der blev skrevet Kongesange og priset Forter, at jeg med Skam og Harme følte, hvorledes jeg atter havde været dum og kortsynet. Jeg kunde sige meget om denne Sag; thi jeg finder heller ikke, at De ganske var uden Skyld overfor Holger ved Besøget i Wien, men jeg kan i hvert Fald nu for-
20 staa Deres Vrede, og jeg kunde jo ogsaa tænke mig, at baade Deres Ord og Gerninger dengang var komne os en hel Del forvanskede for Øren.

Men De maa give mig Lov til engang naar vi træffes at udtale mig overfor Dem om denne Sag og mange andre forøvrigt. Nu beder jeg
25 Dem blot om Deres Tilgivelse, om et Haandslag som Tegn paa, at dette lidt exalterede og meget naive Udbrud af mig er glemt.

Jeg kan ikke tænke mig andet, end at De i Grunden ganske godt véd, hvorledes jeg er. De er for klog, for human og varmhjærtet til ikke strax at skulle have faaet et bestemt Indtryk af mig. Rimeligvis
30 er jeg forekommen Dem en Del umoden – og med Rette – men vistnok hæderlig brav og stærk i min Følelse af at ville det Rette. Kun min meningsløse Forelskelse har gjort, at jeg til Tider har kunnet synes konfus og vel ogsaa været det.

Nu er der imidlertid gaaet Aar hen, og som Tiden bringer Lægedom
35 for alle Saar og formaar at dulme alle Savn, saa er jeg nu ogsaa kom-

men til Ro – dog forresten først her i Udlandet, efterat jeg er kommen bort fra den By, der ligesom magtstjal mig ved alle de Minder den gemte for mig.

Jeg er begyndt at forsøge at skabe mig en Existens her i Udlandet
 5 som tysk Oversætter. Dette er ikke en saa anmassende Ide, som det
 maaske for mange hjemme kan synes, idet der i mine Forældres Hjem
 taltes ligesaa meget tysk som dansk. Min Fader var Hamburger, og
 jeg havde jo de sidste 4 Aar før mit Ægteskab virket som *tysk Lærer-*
inde saavel i Tyskland som i England. Selvfølgelig var jeg nu kom-
 10 men meget bort fra det tyske Sprog; men med Flid og god Vilje – to
 Evner jeg har, og de to Faktorer, hvormed jeg bygger min Fremtid –
 skal det nok lykkes mig at komme paa ret Spor.

Jeg tillader mig at sende Dem min Oversættelse af H. Pontoppidans
 „Nattevag“, og haaber De vil finde, at det ikke er et helt udueligt
 15 Arbejde. Desværre skæmmes Bogen af en Mængde Trykfeil, de maa
 imidlertid komme over Forlæggerens Hoved; thi han har læst Korrek-
 turerne. – – –

D. 12 April.

Jeg var ved at fuldføre og afsende dette Brev, da jeg af „Politiken“
 20 saa’, at De var rejst til Tyskland. Jeg skrev til Joh. Magnussen og bad
 ham at forsøge at skaffe mig Deres Adresse – jeg fik den i Dag. Hvis
 De endnu skulde være at træffe i Berlin, vil De saa ikke tillade, at jeg
 opsøger Dem? Jeg vil da tage Tur og Retur samme Dag – blot De vil
 lade mig vide, *naar* det passer Dem?

25 Modtag en hjærtelig Hilsen fra

Deres hengivne
 Emmy Drachmann.

702. Fra Jakob Knudsen.

Mellerup 4/5 96

30 Kjære Hr. Drachmann!

Jo, jeg vil meget gjerne have en Passiar med Dem – men under fire
 Øjne (ikke sammen med Hr. H. Pontoppidan f. Ex.), for ellers bliver
 det en meget kjedsommelig Samtale.

Og lad det saa hellere blive et andet Sted end i Randers, for der kjender jeg alle, og alle mig, og man vil holde Regnskab med hvert Glas jeg drikker – og vi skal dog vel have noget at drikke til vor Samtale.

- 5 Gjerrild Kro f. Ex. – eller Hald Sø (Bækkelund Sommerhôtel)?
Hermed saa den *Fjortende*.

Deres ærbødigst hengivne

Jakob Knudsen.

- Eller hvad siger De om Rebbild Banker mellem Aalborg og Hobro
10 – men dér er Kroen meget ringe, saavidt jeg véd.

703. Fra *Georg Brandes* til *Emmy Drachmann*.

Kbhavn.

[8. Maj 1896.]

Højstærede Frue.

- 15 Deres elskværdige Brev blev fra Berlin, som jeg havde forladt, sendt efter mig til Bremen, hvor jeg slet ikke har været og hvor man har søgt mig tilsidst med Politi. Derfra kom Brevet endelig til Kjøbenhavn, hvor jeg læste det men ikke strax kom til at besvare det, da jeg regulært modtager 20 Breve om Dagen, undertiden mere. Nu er jeg kom-
20 met til at forlægge Brevet og har derfor først idag den 8 Maj faaet Deres Adresse.

- Hvad nu Sagen selv angaar, der jo er fulde 11 Aar gammel, behøver jeg neppe at sige, den aldeles var gledet ud af min Bevidsthed. Dem selv kjender jeg jo yderst lidt, jeg mindes en Gang at have spist
25 i Deres Hus og har maaske desuden talt to–tre Gange med Dem; Avisartikler er skrevne mod mig i tusindvis – hvor skulde da dette i ringeste Maade sysselsætte mig! Ordet Tilgivelse er et altfor højtideligt Ord i Anledning af saa ringe og saa ældgammel en Sag. Hvad der ikke var glemt skal med Fornøjelse fra nu af være det; hele Sagen var
30 forøvrigt skrevet i Glemmebogen og dukker først nu op deraf.

Jo, De gjorde mig virkelig en højst barok Uret, langt urimeligere end De endnu synes at ane. En lille Revolverjournalist ved Navn

Poestion overbragte Dem engang en Del Løgn; det er Alt. *Mod H. Drachmann* har jeg i Wien 1885 hverken offentligt eller privat sagt et Ord. Da man ved en Festlighed, der gaves mig, havde oplæst en Novelle af ham ved Navn Snap (noget om en Hund) og En spurgte
5 mig om min Mening om den, svarte jeg smilende: Vi har endnu smukkere Noveller i Danmark – hvad jeg vel havde Lov til at sige. Og da en Dag Franzos ved sit eget Bord hvor ingen var tilstede uden Bauernfeld og jeg, spurgte mig om jeg ej tog til Baden at besøge D. svarte jeg – det kan jeg ikke, han er bleven Antisemit – hvad han som
10 Gud og Hvermand véd dengang var og yderligere havde konstateret i en Række ret giftige Digte. Deraf blev lavet den utrolige Løgn, at jeg i Wien havde holdt en Tale mod Dr., ja saavidt jeg husker beskyldte De mig endog for der at have læst Privatbreve fra Dem højt. Det Hele var i den Grad Vaas og Intet, at det visselig ikke er værd at
15 spille Ord paa for Nogen af os. Dr.s Frafald var dengang ret aabenbart, men alt dette er jo ogsaa forlængst udjævnet. Det havde ingen anden Følge end at han gav den lille Bandit Gjellerup og derefter andre Smaafolk Exemplet.

De taler i Deres Brev oftere om „Partiet“; jeg véd ikke hvad De der-
20 med mener. Noget Parti har jeg for min Del ikke og har aldrig havt det; mine Tilhængere, hvis jeg har nogen, har idetmindste offentlig aldrig ladet høre fra sig. Af de to Millioner Danske har vel omtrent den ene altid hadet mig kraftigt; men den anden har sandt for Dyden aldrig elsket mig eller blot kjendt mig.

25 Hvad der har været Dem og mig imellem, er altsaa fuldstændig udsløttet og bør ikke volde Dem et Øjeblik Tanker, kan vel heller ikke i de forløbne 11 Aar have plaget Dem meget.

Det glæder mig at De har fundet en Virksomhed, der tilfredsstiller Dem.

30

Med megen Agtelse

Deres hengivne

Georg Brandes.

I Sommeren 1896 fik Drachmann et Tilbagefald og søgte Rekreation for sin Depression og Søvnløshed først paa Silkeborg Vandkuranstalt og derefter i Hjerting Kro.

704. Til *Peter Nansen*.

5

Hjerting pr. Varde.
2 Septbr 96

Kære Ven.

Tak for Brev og Kontrakt-Udkast. Jeg skal sende Dig det, naar jeg har tænkt lidt derover – om de enkelte Punkter osv. Vi er naturligvis
10 i Hovedtrækkene enige.

Men hør nu: jeg har efter moden Overvejelse indsét, at jeg ikke *kan* møde op ved nogen Fest dette Efteraar – uden at blive syg i lang Tid bagefter.

Jeg maatte bøde *efter at* jeg havde haft det hyggeligt med Dig
15 og din Frue i Aarhus – jeg maatte bøde *fordi* jeg skrev Digtet til Julius Lange – og jeg maa stadig trækkes med Nervesmærter, fordi jeg *skriver* paa Fortale til „Digte“ og Fortale til det omarbejdede „Strb. Folk“ etc. Et Par af Prøverne paa „Strb. Folk“ vilde jeg gerne overvære i Kbhv. – men saa maa jeg absolut renoncere paa Fest.
20 Og jeg er i det hele taget saa lidt fest-stemt som vel muligt i dette Aar.

I hvert Fald vilde det være mig *umuligt* nu til Oktober allerede at være med til nogen *Aften*-Svir. Hvis jeg skulde møde ved nogen Banket, maatte det være en Sexa midt paa Dagen (en Søndag f. Ex).
25 Men da dette maaske af praktiske Grunde ikke lader sig gøre, mener jeg, at det Hele maa skydes ud til *Foraaret*. Saa kan det blive en Fest under aaben Himmel – en virkelig *Folke-Fest* maaske – og *det* vilde unægteligt smage mig bedre og passe mig bedre! Synes Du ikke ogsaa?

Jeg vil da sætte min hele Energi ind paa at hærde mit Legeme og
30 stive Nerverne af i Vintrens Løb. Jeg har f. Ex isinde at gaa paa et Snedkerværksted – og ved Foraarets Begyndelse genoptage det Have-Arbejde, som jeg her har paabegyndt. Jeg *vil* F- ta' mig se at blive rask Ka'l en Gang endnu.

For ikke ganske at ligge paa den lade Side, vil jeg saa i Vintrens

Løb – med yderst smaa Pensa om Dagen – see at faa gjort et Folke-Skuespil færdigt, hvortil jeg har lagt en meget detailleret Plan. Men fortrinsvis vil jeg *hvile* mig og styrke mig ved *legemligt* Arbejde. Hvad Nydelser angaar (af enhver Art) da er jeg allerede længst ude over
 5 dem – de frister mig ikke engang længer. Hvorfor Pokker skulde jeg saa ikke kunne blive rask igen?

Men ved at skyde dette Jubilæum ud til Foraaret (maaske ved *Udgivelsesdatoen* (*hvilken?*) for „Digte“) vindes der ogsaa Tid til at træffe ordenlige Forberedelser. Nu synes mig, at det Hele bliver
 10 lidt forhastet og i Grunden – undskyld – lidt almen-skydebanemæssigt. Det er i og for sig en Latterlighed at jubilere. Hvis man alligevel vil indlade sig derpaa, saa skal det have Fynd og Klem. Men saa synes mig ogsaa, at der maatte kunne bringes et ordenlig økonomisk Resultat ud deraf. Alle Læger gentager for mig: hvil ud – et helt, halv-
 15 andet Aar – hvil – og begynd først igen med fuldkomne Kræfter! Men hvorfor saa ikke benytte Mellemtiden til en Indsamling i større Stil – en National-Indsamling til den syge Jubilar? Min Vært her, Hr. Engmester Thomsen (radikal Politiker, og en gammel Ven af afdøde Berg) har selv (i Forening med Højskoleforstander Dam) nævnet
 20 Tingen for mig og lagt en Plan: Sønderjyder, alle Højskoler, Fiskerforeningerne, Sømændene, Søofficererne, Malerne, Kvinderne osv, osv – kort sagt alle de forskellige Institutioner, Lag, etc skal inddeles i „Kredse“ med Komiteer til Indsamling – mange *små* Bidrag og enkelte *store* – Summa Summarum, det er en Idé! og naar der sættes
 25 Energi og de rigtige Folk ind derpaa, saa vil der komme et ordenligt Resultat.

Jeg synes – i al Ubeskedenhed – at Manden har Ret. Han vil nu konferere med Dig derom.

Men det væsenligste er dog dette: Jeg føler mig ikke stærk nok til
 30 at „jubilere“ dette Efteraar. Kunde jeg bare samle saa mange Kræfter i Septbr. at jeg kunde se lidt paa Fru Betty og paa de øvrige Strandby-Folk – saa vilde jeg endda være glad, og det vilde være mig til stor Forfriskning i den lange Vinterhvile – hvor jeg altsaa véd, at jeg har sikkert Rygstød hos Hegel.

35 Nu kan jeg ikke mere, kære Ven. Svar Du mig nu herpaa – og hils

din Frue paa det hjærteligste og dito hos Hegels. Undskyld Skrift og Papir – det falder mig bekvemmest saaledes –
mit Haandtryk

Din hengivne

6

Holger Drachmann.

705. Fra Erik Skram.

København. Ø. Classensgade 11
19 Sept. 1896

Kære Drachmann

10 Det var da Synd, at Du skulde bøde for de to Dage, som var mig til megen Glæde, hvor meget raskere jeg end kunde have ønsket at træffe dig. Nå, men alt skal komme i god Gænge igen, tro Du mig, hav blot lidt lang Tålmodighed. Jeg har truffet det ganske København i overvættens god Kondition vis à vis Dig, og det skulde være underligt, om
15 ikke denne Stemning skulde bære så moden Frugt, at Du om nogen Tid vil være i Stand til at indrette Dig ret ubekymret efter dit Helbreds Behov – og så er det blot Tiden det gælder.

Jeg tog mig for idag at gå op til Asmussen, Departementschefen Du véd, for at spørge ham, om ikke Ministeriet agtede at foretage noget i
20 Anledning af Jubilæet og de halv hundrede År, eventuelt foreslå at Du fra 2000 Kr. skulde rykke op på 3000. Modtagelsen var meget god. Der var intet påtænkt, men han lovede at indstille til Ministeren mit Forslag. Dermed er naturligvis ikke Sagen afgjort, Asmussen er den letteste at få i Gang, vanskeligere er Ministeren, og Finansudvalget endelig så nogenlunde uberegneligt – imidlertid jeg skulde
25 være tilbøjelig til at tro på et godt Udfald. Hostrup har de 3000, også Gade, og Exner har det vistnok nu.

Så er der det kongelige Teater. Det overkommer nok ikke at få „Strandby Folk“ indstuderet til den 9 Oktober. Man siger, at der er en
30 Mulighed for „Middelalderlig“, men at Muligheden er lille – det bliver nok: „Der var engang“. Det er nu det, der kunde ventes af den Anstalt. Apropos „Strandby Folk“ blev der mig svaret af Larsen, at den havde P. Nansen efter Aftale med dig påtaget sig at læse Korrek-

tur på – det må Du formodentlig have glemt, eller det forholder sig ikke så?

Korrektoren på Digtsamlingen er besørget idag. Fortalen finder jeg i alle Måder god – værdig, mild, æggende.

- 5 Under en Samtale med Hørup og Forretningsføreren ved Politiken Witzansky fik jeg at vide, at der var indløbet en Fejl ved Tilsendelsen af Honoraret for Digtet over Jul. Lange, men at Fejlen var rettet – din Ærgrelse i den Anledning er forhåbentlig da gået over. Ved samme Lejlighed afgav jeg et Løfte om at skrive en Artikel om Dig i
10 Politiken den 9 Oktober – om dig personlig. Nu véd Du, hvad Du kan vente dig.

Fra min Hustru skal jeg bringe dig en lige så god og smuk Hilsen som den, Du har sendt hende, hun hørte med Iver og varm Interesse på alt, hvad jeg kunde meddele om vort Møde.

- 15 Ja kære Ven jeg er glad over på ny at have været sammen med dig og følt alle de gode gamle kameratlige Strænge vibrere frit og muntert – havde jeg nær sagt, som før. Nå, var Munterheden ikke det mest fremtrædende ved vor Sammenkomst – den var for kort alligevel. Jeg skulde godt have Lyst til at tage en af de lange Tørne påny som vi
20 havde som Dreng.

Din
Erik Skram.

- Helbredstilstanden tillod ikke H. D. at tage Del i større Festligheder i Anledning af 50-Aars Fødselsdagen. Den tilbragtes i Hamburg sammen med Edith,
25 Bjørn Bjørnson, Konsulatssekretær Vilh. Greibe, Charles og Suschen Kjerulf samt Maleren P. A. Schou. Fødselsdagens Forløb er skildret af Kjerulf i „Politiken“ 13/10 1896.

706. Fra *Erna Juel-Hansen*.

7. 10. 96. Køge

- 30 Kære Broder!
Saa kom Fødselsdagen og Jubilæet, vi talte saa meget om i Fjor, da jeg var hos dig, og som vi allerede den Gang glædede os til at skulle opleve sammen.

Sammen bliver det ikke, men vi lever da alle, den lille Kreds, som havde de glade Dage i Hamburg med hinanden. Og fremfor alt lever du og – saa vidt jeg kan skønne – er nu paa god Vej til at vinde Helbred og Kræfter og en fri og arbejdsdygtig Hjærne igen.

- 5 Saadan kan vi da, selv om vi ikke har dig imellem os – ønske Dig til Lykke paa din Fødselsdag og jubilere for de 25 Aar, hvori du har øst ud til os alle af al den Rigdom, du fik i Eje.

Naar nu din gamle Søster skriver de tre smaa Bogstaver, der siger

Tak!

- 10 saa ved du, at de kommer fra et varmt Hjærte, og saa tror jeg, du føler Haandtrykket, der følger med, og selv om det i disse Dage paa Vers og i Prosa bliver sagt dig mange Gange smukkere – inderligere og ærligere faar du det ikke af nogen.

For vi to kender hinanden og behøver ikke mange Ord for at for-
15 staa Visens Klang og Indhold.

Men der er en til, jeg vil takke – det er din Amanda. Rigtig kærligt og rigtig varmt for det, hun er, og for det hun er for dig.

Jeg tager hende ganske stille om de bløde, runde Kinder og ser hende ind i Øjnene og siger: Tak!

- 20 Og saa jubilerer jeg for Resten for dig 3 Dage i Rad. I Morgen Aften holder Køge – ja *Køge!* – Drachmannsfest, og jeg er udset til at fortælle lidt om dig og læse nogle af dine Vers for de Køgensere.

Det, vil jeg sige dig, er at være en populær Digter og en Mand, der er kendt og elsket af sit Folk, naar endogsaa Køge – „o Gud, o Gud,
25 i Køge“ jubilerer med ham.

Paa Fredag er jeg i Theatret og paa Lørdag til Fest for dig i „Studentersamfundet“.

Havde jeg blot dig og een til med alle Vegne. Dog ikke her. Nej, Tak!

- 30 Naar saa al Jubileringen er til Ende pakker jeg ind og ryster Støvet af mine Fødder fra Køge. Drager til Birkerød, hvor hen min yngste er forflyttet, og hvor jeg faar et lunt, lille Vinterhjem med ham og min Tøs.

Indlagte Seddel er et Par Linjer til dig fra N. J. De kom i Dag i et Brev til mig.

Dit Pigebarn skriver jeg jævnligt til og hører fra.

Se saa, kære Broder – nu blot en varm, søsterlig Hilsen til jer
5 begge – paa Gensyn i Birkerød, naar det atter er Sommer i Danmark.

Din trofaste hengivne Søster

Erna.

[Med Niels Juel-Hansens Haandskrift:]

Naar du sender Lykønskning til din Broder – jeg kender ikke hans
10 Adresse, saa lad en god, varm, kammeratlig Hilsen følge med fra mig.

Medens Erna Juel-Hansen og H. D. var Helsøskende, var Martha Bentzon hans Halvsøster. Hun var Kunsthistoriker og har især koncentreret sig om Studiet af Michelangelo. Om sit Fædrenejhem har hun udtalt sig i Artiklen „Det Drachmannske Hjem“ i „Tilskueren“ 1909 II 169 ff.

15 707. Fra *Martha Drachmann Bentzon*.

Bangs Bo. Steen Blichers-
vej 19
8-10. 96.

Kære gamle Holger.

20 Skønt du vel faar saa mange Breve i Morgen, at du knap gider læse dem, vil jeg dog give et lille Pip fra mig, fordi jeg længe har haft Lyst til det; men man skal jo have en Anledning for at udføre sine Beslutninger.

Jeg vil da sige dig Tak for, hvad du har været for mig som Broder
25 – vel nok mest indirekte, men derfor betyder det ikke mindre. Hvad jeg skylder dig, og hvad jeg har dig at takke for er det Frisind, det virkelige instinktmæssige Frisind, og den Kærlighed til og Forstaaelse af Mennesker, som ikke er lige ud ad den spidsborgerlige Landevej – som jeg da tror, jeg har. Det, at jeg fra ganske lille skulde forstaa et
30 ualmindeligt Menneske, et Menneske tvers paa Verden ligesom Tudserne, at jeg *vilde* respektere det, fordi jeg havde den dybe Sympati for dette Menneske, det udviklede min Selvtændighed, min Oppo-

sition mod færdige Meninger, som blev budt mig udefra. Og derfor: hver Gang jeg ser andre gamle Mennesker kæmpe en Kamp og bruge en Masse Kræfter paa at erhverve sig den Frihed, som jeg har faaet i Vuggegave, saa føler jeg en dyb Taknemlighed – mod mit Hjem og
5 mod min gamle Broder.

Saa klapper jeg dig paa dit store krusede Hoved, og ønsker at du snart maatte blive rask, for det er saa svært at være daarlig. Men selv om du i nogen Tid maa føle din Arbejdsevne ringere, saa har du dog udrettet saa meget for andre og dig selv, at du maa se dit Liv saa
10 fyldigt som faa.

Lev vel du gamle, store Broder. Viggo og Asbjørn sender dig mange Hilsner og de hjærteligste Lykønskninger.

Et Kys fra

din lille Søster

15

Martha.

708. Fra *Agnes Slott-Møller*.

Kbh. 8de Oktober 96.

Kjære Hr Drachmann!

Lige siden den Dag, da vi skiltes i Hamborg, har jeg haft isinde at
20 skrive til Dem, dels for at takke Dem for de smukke Timer vi tilbragte sammen, dels fordi jeg gærne engang henvendt til Dem selv vilde samle mig til at faa sagt i hvilken dyb Taknemlighedsgæld, jeg staar til Dem og Deres Digtning, hvordan Deres Sange bedaarede og vandt mit Hjærte, da det var pur-ungt og hvordan Deres Værker har
25 givet Næring til den Kjærlighed, som er og bliver mit Livs største, – Kjærligheden til det danske Sprog.

Jeg er ikke istand til selv at udrede, hvilke løndomsfulde Traade det er, der knytter mig som Kunstner, saa stærkt til mit Sprogs Poesi, at intet andet, ikke Naturen, ikke den store Kunst, magter at røre min
30 Sjæl saa dybt som danske Rim og Rytmer. – Det er altid en dansk Verslinje, der bliver til Billeder hos mig. – Det maa vel være denne Evne, der har gjort, at jeg straks i min første Ungdoms Dage læste Deres Bøger med en saa intensiv Begejstring. Jeg tror jeg tør sige, at

jeg har været èn af dem, der tidligst kendte og kunde Deres Digte udenad; jeg tilegnede mig dem med en Ubetingethed, som kun den første Ungdom formaar; idet jeg overalt gjorde Digterens „jeg“ til mig selv; jeg er glad for det nu, thi skøndt det visselig var en meget barnagtig Maade at læse paa, berigede den mit Sind uvurderligt; den stemte det baade højere og dybere end jeg selv havde Modenhed til, – og naar jeg nu tager èn af Deres Bøger i min Haand, finder jeg min egen Ungdom gemt mellem dens Blade. – Og Deres Digtning gjorde mig større Gavn endnu; naar jeg læste i „Østen for Sol og vesten for Maane“, – jeg har vist nu en finere kunstnerisk Sans for dens udødelige Skønhedsværdi, – men naar jeg som ung læste den saadan, at jeg var den unge Pige, der arbejdede hos den gamle kloge Frue, saa kom der en poetisk Mening imit Liv, som gjorde mig taalmodig og flittig og urokkelig fast i mit Forsæt om at vinde den Prins, som for mig
15 Kunsten var. –

Jeg har ofte ønsket, at jeg engang kunde finde billedlig Form for et af de stærke Indtryk som Deres Digtning har gjort paa mig; man har opfordret mig til at illustrere Dem nu, men jeg *kan* ikke. Naar jeg tænker paa et af Deres Digte, saa er der altfor meget mellem det og mig til, at jeg kan faa det udtrykt i en lille Tegning. Mit Indtryk er saa næsten pinligt stærkt af hvor vidunderlig meget der er i Deres Strofe – jeg véd at jeg maa komme til kort. –

Kjære Mester, af et fuldt Hjærte takker jeg Dem for hvad De har været for mit Liv og for vort danske Sprog. –

25 Agnes Slott-Møller.

709. Fra Bjørnstjerne Bjørnson.

[ca. 9/10 1896]

Tusind gode Ønsker omsvæve dit stolte graa Hoved.

30 Af Hyldning Luften fyldes vil
i versevinget Susen,
Du bli'r vel neppe femti til,
men somme Digte tusen.

Fra Sønderjylland hyldedes Forfatteren til „Derovre fra Grænsen“ og „Danmark leve“ af flg. Hilsen fra Redaktøren af „Flensborg Avis“:

710. Fra *Jens Jessen*.

Flensborg, den 10. oktober 1896.

5 Hr. forfatter Holger Drachmann

r. af d.

f. t. Hamborg.

I et lille herreselskab, der i aftes afholdtes på Sommers hotel i anledning af min hjemkomst fra præjsisk arrest, blev, som De vil have erfaret af et telegram, Deres skål drukket med varm tilslutning af de
10 tilstedeværende omtrent 30 herrer. En af de tilstedeværende skrev et vers, som vi havde nogen betænkelighed at sende telegrafisk, men jeg påtog mig at meddele Dem det i brev. Det lød således:

15 Alle mod uret vi kæmper,
du stod os nær,
du også hjalp os i striden.
Takken er her.

I det jeg tillader mig at gentage min lykønskning, har jeg endnu at tilføje, at min hustru, Marie, f. Fibiger, datter af afdøde oberst Axel
20 Fibiger, beder Dem modtage en hilsen.

Deres med højagtelse

ærbødige

J. Jessen

redaktør.

25 711. Fra *Sven Lange*.

Kaulbachstrasse 51a München

10/10 96

Kære Hr. Holger Drachmann.

Jeg er meget ked over, at jeg paa Grund af en Rejse kommer nogle
30 Dage for sent med min Lykønskning, saa meget mere som mit Bidrag til de Unges Bog kun giver et grumme ufuldkomment Indtryk af den

dybe Taknemlighed, jeg skylder Dem og som jeg saa gjerne vilde have lagt deri. Men hvad skulde jeg gøre? Jeg kan ikke skrive Vers, og selvom jeg kunde det vilde jeg ikke komme til Dem dermed. Kritik kunde jeg snarere lave, men Tiden var for knap til at jeg kunde faa
 5 sagt noget om Dem, som andre ikke har gjort bedre. Derfor sender jeg denne fordringsløse Skizze.

Nu maa jeg aabne mit Hjærte for Dem. Jeg kan trøstigt sige, at ingen nulevende Digter har skænket mig saa dybe Glæder som De. Jeg husker tunge Tider for mig, Tider hvor jeg var fuld af uover-
 10 vindelig Mistro til mig selv og Fortvivlelse ved at tænke paa Fremtiden, og hvor jeg sikkert ikke var langt fra Selvmord – indtil nogle Timer tilbragte sammen med *Sangenes Bog*, igjen gav mig Mod til at tage fat. Hvor jeg kunde le af Glæde over hvad jeg modtog her! Hvor stærk og modstandsdygtig jeg følte mig efter saadan en Læsning! Jeg
 15 tror at der er dette ved Deres Poesi, at den, saalænge Dansk læses, hver Dag vil skabe levende Væsner.

Gid De nu snart maatte blive rask igjen! . . Der er dog saa mange, der ønsker det, – og man kan sige om Danmark hvad man vil, naar der engang er skabt en saa stærk Folkestemning som den nu for Dem,
 20 saa holder den sig ud over Aarene.

Min lille Søster Esther har mange Gange i de sidste Maaneder skrevet til mig, at hun og Fader traf Dem i Hamburg engang i Maj. Hun synes slet ikke at kunne forvinde det.

Med de bedste Hilsner

25

Deres ærb. heng.

Sven Lange.

Alexander Kielland synes ikke at have reageret umiddelbart paa H. D.s Brev af 26/9 1894 (Nr. 672), men nu – to Aar efter – benyttede han sin tidligere Vens 50-Aarsdag til at acceptere Forsoningstilbuddet.

712. Fra *Alex. Kielland*.

Stavanger den 12te October 1896

Kjære Drachmann!

Det kan nok synes nu, somom det, der skilte os i Ungdommen, senere
5 er skrumpet svært ind. Men jeg mener endnu, at hin Livsens Tid er
den egentlige strænge Livets Tid, og deri har jeg Ret.

Du tog vel imod mig og har aldrig gjort mig andet end godt. Men
du følte, at jeg var ikke af dit Folk, du anede, at jeg var den begræn-
sede Nyttemand, og deri har du faaet Ret.

10 Hvis du endnu er tilsinds at tage vel imod mig, vil jeg kaste min
indskrumpede Ret bag min Ryg og bøie mig dybt for dig med den
oprigtigste Tak og Beundring og og bede dig om at faa være for
Resten af Livet

Din hengivne Ven

Alexander L. Kielland.

15

713. Fra *Erik Skram*.

København. Ø. Classensgade 11 13/10 96

Kære Drachmann

Du véd, at jeg var i Tankerne hos Dig den 9 Oktober, og på samme
20 Måde var Amalie det. Samme Dag var det vor lille Piges 7årige
Fødselsdag, og dette i Forbindelse med adskillig uvedkommende
Travlhed må have voldt, at vi glemte at få sendt det Lykønskings-
telegram afsted, som Du skulde have haft. Noget må nu vistnok også
det have fået mig til ligesom at afslutte mine Omsorger for din Fød-
25 selsdag, at jeg om Torsdagen den 8de mindst fire Gange sagde Farvel
til Kierulfs og bad dem endelig hilse Drachmann og ønske ham til
Lykke. Alt i alt kære Ven fik Du altså Tanker og megen Omtale men
intet Telegram. – Nå så kom jo Dagen efter Politiken til Dig med min
lange Hilsen – den jeg håber nogenlunde er gået ind i dit Behag. Nu
30 vilde jeg desuden gerne sige din *gode* Veninde, Frk Amanda Nielsen,
at min Hustru og jeg og mange med os – hende personlig ukendte
Folk – sendte hende i Dagens Anledning Lykønskninger tæt sammen-
knyttede med dem, Du fik. Vi tror fine Ting om hende, og vi beder

hende i al Stiltfærdighed, om hun vil lægge vore Hilsener ind om sit Hjærte og finde det gode derved, som ukendte Folks Sympati kan skaffe.

Så har jeg det at meddele Dig, at jeg efter Samtale med adskillige
 5 Politikere af den indflydelsesrige Slags må anse det for så sand-
 synligt, at det er nær ved at være givet, at man i År i Finansudvalget
 vil blive enig med Ministeren om at give Dig en nogenlunde rigelig
 Ekstra-Bevilling (5000 Kr?). Derimod synes Oprykningen på den
 10 livsvarige Hædersplads med de 3000 *ikke* at ligge for, og Forestillin-
 gen på Det kgl Teater til Indtægt for Dig synes ligeledes at være
 skudt ud i det Blå.

Selvfølgelig tør jeg intet garantere af dette, men sådan ser det altså
 ud for Øjeblikket.

Studentersamfundets Festaften i Lørdags forløb såre smukt og stem-
 15 ningsrigt – jeg kom hjem Kl 7 om Morgenen, mål Stemningen der-
 efter! – kun var G. Brandes ikke heldig i sin Tale. Din Hilsen vakte
 megen Jubel – det Satans Ord „konservativ“, Du havde sat ind,
 ærgrede mig en Smule – det var ikke festlig påklædt – men det er jo
 godt, at der er noget at kritisere, ellers véd Du, mangler der os noget.

20

Din Ven
 E. Skram.

714. Til *Erik Skram*.

Eichenstr. 87 Eimsbüttel
 Hamborg.
 20 Oktb 96.

25

Kære Ven.

Jeg maa nok i Gang med at svare – ellers tror bl. Andre ogsaa *Du* at
 jeg er en utaknemlig. Men skøndt jeg har været yderst forsigtig og
 ikke ekstravageret i nogen Maade, saa tog dog hele den Jubilæums-
 30 Uge svært paa Kræfterne.

Og nu bøder jeg derfor.

Men et varmt Tak skal Du og din Hustru ha' for jeres venlige
 Tanker – baade for Frk Amandas og for mit Vedkommende.

Og Tak skal Du ha' for din Hilsen i „Politiken“. Den smagte af unge Dage – og den smagte af „Hjærte“ – det er mere end man kan sige om G. B. ved denne Lejlighed.

Men det skal være ham tilgivet – af et godt Hjærte.

- 5 Jeg synes de Unges Hilsen er smuk – den rørte mig. Jeg faar den læst højt stykkevis hver Aften – og jeg føler at der er noget *Ægte* heri, hvilket gør mig godt. Men Gud naade dem – tænker jeg – hvis de alle skal betale deres Laurbær *saa* dyrt som jeg!

- Naa; saa er der det med Finansudvalget. Véd Du hvad, kære Ven,
10 jeg tror jeg bliver skuffet – hvis jeg nærer Forventninger; og derfor nærer jeg ingen. Men Et føler jeg, at Du handler og tænker paa mig som Ven – og det er en god Følelse.

- Hos det officielle Danmark er jeg vedblivende paa den sorte Tavle – det er nu *min* Æresplads. Jeg har „Folket“ og „de Unge“ i Ryggen
15 – saa haaber jeg, at jeg skal holde ud, hvor haardt det skal knibe. Men de *Sorte* har Overtaget derhjemme – det har jeg faaet at føle gennem disse sidste fem, lange Aar . . . og dermed nok herom.

- Blot de dog var at formaa til at bringe „Strdby-Folk“ frem medens det endnu var saa pas mildt Vejr, at jeg kunde tage hjem og have en
20 Haand med i Spillet ved *nogle* af Prøverne – thi dette Stykke *er* blevet mit Hjærtebarn og *burde* føres frem med fuld Honnør!

Den saakaldte Fest-Forestilling d. 9de har vist været en slem sløj en. Det kribler mig i Fingrene efter at klø ordenlig løs men Geduld!

- Véd Du, hvad jeg havde en stor, ublandet Glæde af? Det var da
25 Jens (min ældste Dreng) de sidste Aftner i Hjerting læste dit „unge Bal“ op for mig. Det var en Fornøjelse – saa fint, saa stemningsfuldt – vemods-iblandet men dog med saa godt Humør. Jeg gratulerer!

For Pokker, skriv saadan et Stykke hvert Aar – det er din Pligt, A. O. E. Skram!

- 30 Dette er intet Brev – mit Hoved er træt – kun en hjærtelig Tak, en ærbødig og varm Hilsen til din Hustru.

Haandtryk!

Din Ven

Holger Drachmann.

715. Til *Bjørnstjerne Bjørnson*.

Hjerting ved Vesterhavet.
21 Septb [2: Oktober] 96.

Kære Bjørnson.

5 Tak for din Tak!

Det gør nu alligevel godt at høre saadanne Ord netop af Dig. –

Til Lykke med din straalende Sundhed – den varsler om mangt et herligt Arbejde i de kommende Aar.

Denne Vinter vil jeg hvile fuldstændig – og næste Sommer vil jeg
10 ha' Højfjældsluft i Norge. Saa lægger jeg forhaabenlig ud paany.

Mit Haandtryk!

Din hengivne
Holger Drachmann.

716. Fra *Johannes Vedel*.

15

Høve, 21/10 1896.

Kære Hr. Holger Drachmann!

Nu tænker jeg, der atter er begyndt at blive stille omkring Dem efter Jubilæumsfesten, og jeg kommer da som „Sidstenklat“ for at frembære min Lykønskning.

20 Tak for de rundne 25 Aars Arbejde! Ja, naturligvis siger jeg ikke Tak for det altsammen, Rub og Stub. Men naar jeg tager det under Ening, saa bliver det dog saadan, at skal jeg tænke mig hvilken Nutidsfugl, der har sunget lifligst i mit Øre med Toner paa min Moders Maal, som Hjærtet dybt kan røre, saa bliver det denne under-
25 lige vingede Skabning, jeg uforvarende traf engang paa Lejrevold, „hvor fordem Kæmperne drukke“, som Ingemann synger om.

Ogsaa vi sad jo om bredden Bord i mange mandelige Kæmpers Lag og tømte, efter gammel Sæd, en Skaal for de gæve Fædres Minde og et Løftebæger om, at vi vilde kæmpe for Frihedens Sag, til Maalet var
30 naaet. Desværre er Løfterne endnu ikke indfriet!

Men, det var ikke om Politik, jeg vilde skrive til Dem, og maaske De ogsaa har svedt mig ud.

Dog, det tror jeg endda ikke, De har. Mon ikke De endnu skulde gemme et lille Minde om vort første Møde?

Det var lidt stormende til at begynde med, men endte jo i blide Harmonier, og disse Toner gav senere Genklang i min Sjæl, skønt og længe, i „Dybe Strænge“.

Mange Aar er gaaet siden den Dag.

5 „Ej vindes det let, som Mand skal eje i Andens Bryst“, og: „grønt gror Græs paa Vennevej, som ej betrædes!“

10 Dette er jo Ord af den gamle Visdomstale, som ikke lader sig omstøde. Alligevel maa jeg dog prøve paa at smedde et Skuffejern, og se om det ikke skulde være muligt at rydde saa meget af det gamle Græs
 15 bort, saa der bliver en farbar Sti. Thi det mærker jeg dog, og har følt det levende ved denne Deres Højtidsfest, som Bladene har berettet om, at den Plads, De i sin Tid fik – skal jeg sige i mit Hjærte – det lyder kanske vammelt imellem Mænd, det er jo kun overfor Kvinder, vi plejer at tale om Plads i vort Hjærte – nu lige meget, lad mig sige da:
 20 Den Plads, som Mennesket Holger Drachmann den Gang fik hos mig, den har ikke været optaget siden af nogen anden. Det kan i lange Tider have sét ud, som Pladsen stod tom, Indehaveren var flyttet bort. Men pludselig kunde han saa en skønne Dag komme tilbage igen, feje Støv og Spindelvæv ud med et „Aandepust“, og atter følte
 25 jeg, han sad der lunt og godt.

Rigtignok kunde han ogsaa komme paa en anden Maade – som en forpjusket Svane i Følgeskab med Galgenfugle og den Slags Væsner, som jeg ikke kunde huse eller have med at gøre.

Men lige meget! Hvad enten nu Fuglen kom susende og brusende i
 30 Solskyer fagre, eller den kom hinkende og linkende over Eng, over Agre, eller – hvad ogsaa kunde hænde – kom, som Svanens jordbundne Frænde, Gaasen, sorgløs og forsorent agende paa Mikkels Ryg, saa jeg bekymret maatte udbryde som Hyrdedrengen Peder: „Ak, Inge, Inge! det var fast bedre, du ginge!“ – Lige meget, det Glimt jeg
 35 i Lejreskoven saa’ af en kæmpende Menneskesjæls Higen mod Lys og Fred, det gemte jeg som et kært Minde. Og derfor kommer jeg saa nu og bringer min Vennehilsen og ønsker Dem et glædeligt nyt Aar, med Helsen og Sundhed og alt godt.

Naar De da atter føler Dem frisk og sund og mærker – for at tale
 40 Ibsensk – „Begejstringens Ørn svævende over Issen paa brede Vinger“,

eller – for at tale Drachmannsk – naar De i „Skumringen vemodig lader glide et Blik langs mangan tæt beskreven Side i Livets Bog“ – da tænk paa én, De mødte en Gang under Livssejladsen ude paa Dybet, hvor Vinden slog om og Sejlene blaffede – tænk paa en gammel forbisejlende Skipper og Ven, som stadig venter paa atter en Gang at høre Havfrusang og Harpeklang fra de „Dybe Strænge“.

En Vennehilsen fra

Johannes Vedel.

717. Til *Peter Nansen*.

10

Eimsbüttel. Hamborg

23/10 96.

Kære Ven.

Du og Fru Betty skal ha' rigtig megen Tak for de smukke Blomster og det smukke Telegram – de duftede begge skønt op i den store Klynge.

Blomsterne er nu forbi, men daglig kommer der endnu Breve. Jeg drukner næsten – og hvordan skal jeg nogensinde faa sagt (skrevet) Tak.

Men Et har dette, lidt „invalid“ Jubilæum lært mig: at jeg har mange Venner – maaske flere end jeg selv vidste af. Og det er en god Følelse at gaa de „næste“ 50 imøde med.

Men lidt træt er jeg nu; og *hvad* var det ikke blevet, om jeg havde været i Kbhv!

Saa hviler vi altsaa – til Foraaret. Bjørnson vil til Sommeren ha' mig op i en 4 Alens lang Seng, som nu bliver tømret oppe paa Dovrefjæld.

Janok – Højfjæld!

Hvad tror Du iøvrigt Det Kgl vil gøre ved Strandby Folk? Jo mere jeg tænker derover, jo mere synes jeg, at jeg næsten *maa* være ved nogle af Prøverne – ogsaa for din Fru Bettys Skyld. Det er blevet mig et Hjærtebarn, det ny Stykke – og der *burde* kunne komme noget udmærket ud deraf – noget, som kunde *staa*.

Ja *havde* jeg Kræfterne, saa tog jeg hjem ligestraks og slog i Bordet for Peter.

Skal jeg skrive dem til – Parykkerne – eller hvad mener Du?

Undskyld, men nu kan jeg ikke mere idag. Jeg trykker din Haand –
5 med ærbødigst Hilsen til Fru Betty

Din hengivne

Holger Dr.

718. Til *Jacob Hegel*.

Eichenstr. 87. Eimsbüttel. Hbg.
21. Novb 96.

10

Kære Ven Jakob.

Tak for sidst – Du holdt dit Ord som en Stadskarl: at være god imod mig!!!

Om nogle Dage afgaar den sidste „Revision“ af „Strb. Folk“ (med
15 samt en liden Overraskelse til Ole Rass).

Aarestrup modtaget – er allerede begyndt at „reducere“ ham – den skal *blive god!*

„Museum“ modtaget! Guds Blod og Trotz! sikken et Melodrama der skal komme ud af *det!*

20 Tak for *Kaarden!* den pryder min Væg . . . men jeg vil ikke bande paa, at jeg *ikke* næste Gang blokker Dig op for dens *Mage!* Nu véd Du det!

Og saa: til Foraaret! Ja det skal *ved alle de hellige Ni* blive en Fest værdig et saadant Forlag og en saadan Digter og saadanne 25 (fem-
25 og-tyve!) Der skal staa Gny deraf hele Norden over! lige ind i Salmonsens Lexicon!

Har Du faaet en trykt Indbydelse fra Consulsatssekretairen her? – Nuvel: tænk paa de blege, magre Haandværkssvende og de strandede Søfolk, der kun har reddet Skjorten paa Kroppen! Jakob! De *sorterer*
30 under mig!

Nu har jeg faaet tilsendt 200 Kr. fra Kbhv. – selv gi'er jeg 100 Kr, Nu maa *Du* og *dine Venner* sende mig 600 Kr – at vi kan afslutte Indsamlingen – helst *omgaaende*.

Kvittering fra Consulatet.

*Jeg sidder midt i Slutningsvisen af de Strandbyere!
Haandtryk!*

Din hengivne

5

Holger Dr.

719. Til *Sophus Schandorph*.

Eichenstrasse 87. Eimsbüttel, Hamborg.
28 Novb 96.

Brave gamle Ven!

10 Jeg læser til min Bestyrtelse idag i „Politik.“ at Du er syg og senge-
liggende – med Feber og Djævelskab. Nej, Fa'rlil, det maa Du ikke . . .
vi to, og et Par Stykker endnu, hører til den gl. Garde – og *vi* gi'er
os ikke men foregaar Ungdommen med et godt Exempel paa Sejghed
og andre prisværdige Dyder. Sig nu til „Katten“ at hun kradser med
15 sin milde Pote et Par beroligende Ord paa et Brevkort til mig. Du
véd, hvor meget jeg holder af Jer begge! Jeg faar netop i denne Tid
din Bog *læst højt* for mig. Bravo! Haandtryk! „Wirtschaft, Horatio“.

Din hengivne

H. Dr.

20 720. Til *Carl Snoilsky*.

Eichenstrasse 87. Eimsbüttel, Hamborg.
16 Decb 96.

Kære Mester og Collega.

Jeg har længe skullet sende min Tak for den Hilsen, jeg fik fra Dem
25 – med Deres egne *Digte*, udgivne til Skolebrug! – dengang da vi
skulde til at „täfla“ sammen om at sætte Text til Böcklin!

Men dengang var jeg syg – og min Brev-Gæld er i Årenes Løb
vokset . . . og nu beder jeg Dem slå en Streg over det gamle Regnskab.

Lad os være Venner for Fremtiden – både med og uden Böcklin
30 som Mellemand! Jeg opfordres til denne Anmodning gennem ingen

ringere end Sverigs store Lyriker Carl Snoilsky selv – han, som i dette Års „Juleroser“ så skønt og hjærteligt har fejret Chr. Winther.

Tres faciunt Collegium!

Altsaa: Venner for Fremtiden – ikkesandt?

5 Deres hengivne

Holger Drachmann.

721. Fra Carl Snoilsky.

Kongl. Biblioteket.

19 December 1896.

10 Kære skald och vän –

jag får ju säga så? På åratals har intet bref gjort mig så mycken glädje som det jag nyss fick mottaga från Eder. Att Christian Winthers namn och minne på visst sätt förmedlat detta närmande mellan oss, har formligt rört mig. Jag betraktar denna omständighet så-
 15 som en ny välgerning från min oförgätlige gamle mästare, en skänk ifrån honom *post mortem*. Och den tillgifvenhet *han* engång bevisat mig, hvem skulle bättre ersätta den än just Holger Drachmann, efter Winther Danmarks – *Nordens* – störste, känsligaste lyriker? Ni båda komplettera hvarandra underbart i den danska literaturen och gifva
 20 tillsammans det fullständiga uttrycket af dansk natur, danskt sinnelag. Winther – det mjuka, *feminina* i boksbogen med all hoppets vårlängtan i det ljusa gröna; Ni åter, det företrädesvis manliga, det djerfva, stormande i det evigt skiftande hafvet och det andra oroliga elementet – hjertat.

25 Det vore ju banalt att här berätta Eder att jag varmt älskat Eder sång, att jag läst och åter läst allt hvad ni skrivit, ända från Dæmpede Melodier – jag gömmer såsom en dyrbar skatt det exemplar af boken som Ni engång sände mig för många år sedan. Jag älskar också författaren, hvars drag jag ofta tycker mig möta i hans verk – hur
 30 mycket fins ej t. ex. i *Forskrivet*, som verkar personligt, upplefvadt på ett mystiskt gripande sätt! Skall det aldrig förunnas mig att engång få sammanträffa med Eder? – Dock, kanske det är bättre som det nu är. Ni skulle i min person finna bra litet – ett numera stilla, tystlåtet

väsen, som icke har något mera att gifva hvarken i sången eller annars, endast sympati för det som jag beundrar och håller af. Det är godt att ännu kunna göra åtminstone detta.

Jag hoppas att Ni någongång ännu vill glädja mig med några rader.
5 Emellertid tager jag af fullaste hjerta fasta på den erbjudna vänskapen; *min* har ni, såsom sagdt, redan länge egt.

Med tillönskan om allt, allt godt – först och sist sångens lycka – förblifver jag nu och alltid

Eder uppriktigt tillgifne

10

Carl Snoilsky.

722. Til *Jacob Hegel*.

Eichenstr. 87. Eimsbüttel. Hamborg.
20 Decb 96.

Kære Ven Jakob!

15 Helsen og Sundhed – vor Gunst tilforn!

Altsaa:

Nu er „Strandby-Folk“ færdig i sin endelige Skikkelse – og indsendt til Det Kgl. Jeg har faaet Brev fra baade Olaf og Emil Poulsen; de er begge to meget fornøjede over Forandringen i sidste Akt –
20 ikke mindst over den muntre Slutningsvise. Olaf (hvem jeg har sendt et helt lille Fad Brændevin) bander paa, at „Strandby-Folk“ skal faa et godt og glædeligt Nytaar. Og *han* er jo Mand derfor. Saasart Theatret har ladet Hr. Borkman dø – medio Januar – skal Strandbyerne leve! Jeg kommer selv til Kbhv. for at lede Prøverne. Det *skal*
25 blive en Mønsterforestilling dennegang.

Medfølger Korrekturerne. Det er dog maaske bedst, at jeg *selv* ser en 2den Korr. endnu – inden Trykningen. Der mangler blot en pompøs Ouverture – et frisk Saltvandsdigt til at indlede Bogen med. *Det har jeg under Arbejde*.

30 Apropos Saltvand og Strandbyfolk! Du var saa flink forrige Aar – Du lod de brave Veteraner deroppe tilflyde en Jule-Opstrammer. Jeg har særlig to gamle Ulke og to Børn i Kikkerten. Vil Du være en brav Ka'l og sende 120 Kroner med *omgaende* Post til min mangle-

aarige Ven Hr. *Harald Christensen, Frederikshavn* – han rejser selv derop lille Juleaften og besøger Uddelingen efter min Anvisning. *Tak!*

Saa er der endvidere at meddele dette Interessante. Meddelelsen
5 gælder i lige Grad *Dig* og *Peter Nansen*. Men jeg tager det bestemte Løfte af Jer, at *intet* kommer til Bladenes eller noget andet levende (eller dødt) *Væsens Kundskab* – førend Tidens Fylde. Haand derpaa!!!

Jeg har i disse sidste Uger saa at sige levet henede ved Havnen –
10 under den store Arbejder- og Sømands-Strejke – omgaaedes disse brillante Folk, vundet deres Fortrolighed, samlet Penge ind til dem, givet dem af mine egne Midler (langt mere end jeg havde Raad til) og vil vedblivende være „thätig“ under dette Arbejde saa længe denne store Styrkeprøve mellem Kapital og legemlig Kraft varer. Jeg
15 tror, at Arbejderne taber, men des mere vokser deres Intelligens og „Humor“ . . . thi det er næsten altid Nederlag, som udvikler!

Naa, det er en Sag for sig. Men *literært* er dette kommet til at betyde noget meget for mig.

Alle de yngste Kildespring har aabnet sig igen hos mig – og strøm-
20 mer nu sammen med Livserfaringens og Kunstsikkerhedens høje Bølge. Jeg har i de store Træk lagt et moderne Drama paa Beddingen – som skal ha' *det* forud for den gamle Bømand Ibsen, at det er *levende* Mennesker og *naturlige* Mennesker, der taler og handler – ikke konstruerede ud af en dreven Mesters Pjølter-Hjærne – men
25 „frisch vom Fass“ – *sét, følt, levet* hvert Ord.

Dette er store Ord – men ikke *for* store.

Ser Du, kære Ven Jakob. Samtidig med at Prøverne paa Strdb. Folk begynder, rejser jeg hjem og *lejer mig ind hos en Arbejder-Familie* paa Vester- eller Nørrebro. Jeg vil kende disse Mennesker
30 ud og ind – og jeg bliver boende hos dem saa længe indtil jeg kan smage og lugte og føle og høre dem udenad. Og alt imedens vokser Dramaet fra Scene til Scene. Stødet er givet her i Hamborg – men Udarbejdelsen maa foregaa paa *dansk* Grund. Jeg vil skabe et virkelig moderne dansk Skuespil – handlende om fornemme Naturer, og om
35 djærve Naturer . . . og det skal ta' Sigte langt ud i Fremtiden, sam-

tidig med at man føler Dagens og Døgnets Hvisken og Raab deri.
Nu kan jeg gøre det.

Den kvindelige Hovedkarakter vil blive – det føler jeg allerede nu – lige som skabt for Fru Betty Nansen. Dette vil interessere de
5 to gode Venner . . . og meget mere. Men om Detailler, Titel osv. kan vi tales ved mundtlig. Det gælder blot at *intet siver ud* til Offenheden; det vil forstyrre mig under Arbejdet. Altsaa, jeg stoler paa Jer Tavshed.

Men tillige vil jeg under disse Studier samle et rigt Materiale til
10 den Roman „Det dyre Brød“, som ligger i Brudstykker i dit Skab. Jeg skal Fa'n ta' mig skrive en Københavner-Roman, som ikke skal blive „lyrisk“ dennegang – og ikke koste 10 Kroner. Jeg vil denne Vinter bo paa Vester- og Nørrebro – til Efteraaret paa Christianshavn og Amager – o. s. fr. indtil jeg paa en Prik *kan* min kære Fødeby. Guds
15 Dross! der skal ogsaa i Danmark kunne flages engang baade i Byen og paa Havnen – nu da Kræfterne synes at vende tilbage hos mig. Og jeg længes efter at skrive Prosa. Ibsen er klog – han skriver aldrig Vers mere.

Ja, dette er min Nytaars-Prospektus. Den ser jo ret lovende ud –
20 hvadbehager? –

Tak for de 300 Kroner til Hjælpefondet her. Det bliver nok en drøj Vinter for de stakkels Djævle her ved Havnen (efter Strejken) – og der er mange Danske iblandt. Jeg har ofret (efter mine Forhold) ganske betydeligt – og er rede til at strække mig endnu videre. Thi
25 jeg er disse Folk taknemlig – de har ved deres egen Kamp givet Stødet i mig til Arbejder, der maaske vil bringe mig videre og højere end jeg hidtil er naaet.

Straks efter Nytaar tager jeg fat paa Dramaet. Jærnet maa ikke blive koldt.

30 Vil Du endnu idag – det vil sige *saasnart Du faar dette Brev* – sende mig 600 Kroner. Jeg gør Regning paa dem!

Og vil Du saa være rar og sende mine Strandbyfolk (igennem Hr. Harald Christensen i Frederikshavn) 120 Kr.

Dødogpine, jeg slaar selvfølgelig ikke Haanden af Skovgaard naar
35 jeg kommer til Kbhv. Der var altfor godt sidst. Men *bo* vil jeg denne-

gang paa en „Bro“! En uendelig Mængde Jule- og Nytarshilsner til *Alle*. Haandtryk!

Din hengivne

Holger Drachmann.

5 723. Til *Peter Nansen*.

Eichenstr. 87.
Eimsbüttel Hamborg.
3 Jan. 97.

Kære Ven.

10 Tak for Brevet – og glædeligt Nytaar!

Naa ja; nu skal vi se, hvor glædeligt det bliver. Jeg har arbejdet lidt for ivrigt i denne Tid – og maa nu rebe Sejlene.

Jeg skrev til Theatret for nogle Dage siden – og lagde dem Strb. Folk stærkt paa Sinde.

15 Hvis jeg intet Svar faar i Løbet af en Uge, skriver jeg igen. Hvis jeg da heller intet Svar faar, rejser jeg til Kbhv. og slaar i Bordet.

Om *det* ellers nytter.

Fra Gerda havde jeg idag et rart Brev. Hun er allerede tiltraadt sin Hospitalsstilling bl. de „Gale“. De har ønsket hende glædelig Jul
20 ved at rive Haaret af hende og sparke hende i Maven. Hun ræsonnerer flinkt og uforknyt – og jeg glæder mig *meget* over at se, hvor godt Tømmer der er i det Tøsebarn. Strækker blot hendes Kræfter til, saa vil baade hun og jeg sikkert faa Glæde af den Amerikatur. Elskovsbørn er som oftest „brave“ Børn.

25 Det var *det*.

[. *Om Kommissioner*].

Du var saa elskværdig, sidst da vi taltes ved, at nævne S. Fischer i Berlin. Vil Du give ham en lille Opstrammer – jeg vilde gerne bruge ham som Forlægger for mine Sømandsfortællinger paa *Plattysk* (oversat af Otto Ernst her i Hamborg) – og en ny Udgave (ny Oversættelse) af „Forskrevet“, som Baron Enzberg besørger. Den tidligere Udgave er ikke længer til at faa fat i – Forlæggeren Ottmann gaet ad undas – Oversættelsen mangelfuld men *meget* bekendt ibl. Det unge Tyskland.

Puh! det blev lutter Kommissioner. Men Du blir jo aldrig vred – vel? Vil Du derfor ogsaa paa mine Vegne minde Jakob Hegel om de to gamle Ulke (Veteranerne af Lars Kruses Brigade) og de to stakels Børn deroppe paa Skagen. Jeg har lovet dem tilsammen 120 Kr – og de glæder sig uhyre dertil (eller maaske allerede *derover* – hvis Jakob H. har sendt Pengene til Adressen, Harald Christensen, Frederikshavn, min Tillidsmand oppe iblandt „Strandby-Boerne“.

Tak!

Saa var der *vistnok* ikke mere – andet end dette: at jeg atter har lavet en udmærket Replik til Ole Rass – og strøget nogle Linjer i Gertrud (som faldt lidt ud af Tonen) – og nu sidder jeg for 3 (tredje) Gang og laver paa Overturen. Saa faar Du hele Korr. paa *engang*.

Og saa haaber vi paa Opførelsen (snarlig). Leve Gertrud – og hendes Peter. De bedste Hilsner for Eder begge, for Klareboderne (hvor Fanerne altsaa vifter) og for Skovgaard (hvor Flagene til Foraaret hejses).

Immervæk Jeres' Alles'

hengivne

20

Holger Drachmann.

Ihast!

724. Fra *Sophus Schandorph*.

Helgolandsgade 13ⁿ V.

1/11 97.

25 Kjære gamle Ven!

Tak for dine Linjer til mig i den Tid, da Fanden strakte sine Kløer ud efter mig. Denne Gang snappede en af Guderne mig væk.

Jeg følte ret, hvor kjær Du var mig, følte ret, hvor jeg stod i Venskabs- og Kunstnergjæld til Dig. To Dage efter at vi saås hos Hegel, havde Streptokokkerne (*στρέπτος* Fletning – *κόκκος* – Kjærne – altsaa Rosenkransbaciller) ædt sig saadan ind i mig, at Dr. Tscherning maatte skære et Stykke Inderlaar ud af mig. Men nu æder og drikker jeg igjen.

Jeg haaber jeg vil kunne blokke Finanskassen for Hjælp til en Flugt til Rivieraen.

Men saa vil vi ikke mere bo i Kjøbenhavn og søger Lejlighed paa Landet. Vi er hjertelig trætte af Selskabelighed og dsl. Bæstet bliver
5 gammelt.

Hvorledes har Du det, gamle Kæmpe og Krigskammerat? Forhen-
værende Folkethingsmand Ole Christensen spurgte mig, da jeg mødte
ham: Hvordan gaar det Dem og den anden Digter – en lang En –
hvad Satan var det nu han hed – som jeg var med til at stemme for
10 nogen Dagløn til for mange Aar siden? Faar De lidt Sul til Kan-
tøflerne?

Ja den Dagløn! Naar jeg tænker, at en fransk Poet faar 40,000 frcs
for en Roman! Og vi skal tigge. Ja, ja – man rykker jo nær den Tid,
da den sorte Korporal hværver os ned til Sejladsen over Styx's Møg-
15 vand.

Ida hilser Dig – hun var ligesaa glad som jeg over Din Deltagelse
– for det var skidt med Lavs.

Ser Du min Broder, saa hils ham.

Din gamle Ven
Schandorph.

20

725. Fra Bjørn Bjørnson.

Avenu Victor Hugo 6
8-5-97

Kjäre solgud!

25 Vi fik, da Hegels var rejst, et telegram, som nok gjaldt os alle; men
jeg fattede det ikke først, derfor brev til tak, og ikke telegram. Du er
samtidig i Hamburg og Danmark, overværer theaterfester, taler fra
bänkerader, skriver vordigte for unge piger, Du står med et ben i
Skagen og et i Hamburg, og bøjer Dit hoved over det blege Køben-
30 havn. Man hører Din røst, ser Din hvide lug, fryder sig over Din
suhed, ønskede at Du havde al verdens glæde i Din favn, og at man
fik stå under, når Du dryssede den udover os små kryb.

Vi elsker Dig kjære strålende solgud – Du selvlysende himmelstjerne!

Jeg sender specielt Din benådede Edith en hilsen.

Din ven

5 Bjørn Bjørnson.

Hils Greibe hjerteligt!

I Begyndelsen af 1897 havde Drachmann ved en Kunstnerfest i Kbhvn. truffet den unge norske Visesangerinde Bokken Lasson, der bl. a. sang nogle af Sangene fra „Forskrevet“. Digteren blev stærkt fængslet af hende, og da hun var rejst tilbage til Norge, slog han sig sammen med hende ned paa Gausdal Sanatorium, hvor hun dels tjente ham til Opmuntring, dels efter hans Diktat nedskrev Skuespillet „Brav-Karl“. Dette hindrede ikke Digteren i at stævne Edith op til sig, men da hun snart opdagede, at hun havde faaet en Rivalinde, brød hun med ham og rejste tilbage til Hamburg.

15 726. Til *Jacob Hegel*.

Gausdal-Sanatorium. Norge
22 Juni 97.

Kære Ven Jakob.

Jeg er nu landet her paa Gausdal-Højfjeldssanatorium – som jeg skrev sidst. Den kølige, høje Luft virker overordenlig oplivende og inciterende baade paa Hoved og Musaen – jeg dikterer daglig Smaascener af det dejlige Drama – jeg ler sommetider ad mine egne Indfald og græder dito af Rørelse. Med andre Ord: den bli'r go' nok til Jul! –

25 Aviser læser jeg aldrig, og Breve kun naar jeg kender Udskriften. Min kære Veninde fra Hamborg kommer hid til mig om en 8 Dages Tid – saa flytter jeg ind i en lille Hytte paa Fjældet, hvor en Bæk akkompagnerer mine udødelige Vers. Ja, denne Sommer skal give god Afgrøde, haaber jeg.

30 Hvorledes gaar det den stakkels Georg Brandes? Jeg hører om hans Sygdom, men erfarer intet paalideligt. –

Tak for Pengene sidst. Vil Du takke Aug. Larsen for Besørgelsen af

Bøgerne – og sig ham, at nu er jeg klar til at tage imod *alle* Digt-samlingerne.

Aa, jeg glemte sidst – vil Du tjene mig i at sende 200 Kroner til *Fru Emmy, Dresden Elisenstrasse 48*, men saaledes, at hun kan have
5 dem den 30te Juni, altsaa sidst i denne Maaned. Tak paa Forhaand – glem det ikke!

Hvorledes lever Jens – Malerdrengen? Hils ham hjærteligst!

Jeg er saa ganske inde i mit Drama, at jeg næsten ikke faar noget Brev skrevet. Nuvel, Du er jo selv ikke Ynder af det langstrakte!
10 Hvorledes er Vejret hos Jer? hvordan lever mine kære Venner paa Skovgaard? og Nansens? hvornaar skal Slaget staa?

Hils alle, alle – Gerda har bestaaet sin Hospitalsexamen med Ud-mærkelse. Vinden blæser frisk – Pen og Papir umulig – skriv mig et *Par Ord!* Haandtryk!

15 Din hengivne

Holger Dr.

727. Til *Georg Brandes*.

Gausdal Sanatorium, Norge.

30 Juni 97.

20 Min kære Ven.

Jeg læser ingen Aviser og faar sjældent Brev fra Kbhv – nu bragte Posten mig fra Hamborg Efterretningen om din alvorlige Sygdom og dit tunge Sygeleje.

Kære Georg, jeg har i de senere Aar selv prøvet det – og jeg trækker
25 mig noget tilbage fra mine Venner, for ikke at plage dem med min Sygelighed. Lad mig minde Dig herom, for at jeg kan sige Dig dette: Baandet, der binder mig til min Ungdomsven Georg B. er fastere end nogensinde – jeg behøver blot at spørge den Bestyrtelse og Sorg, der greb mig, da min kære Veninde tilskrev mig: Dr. G. B. er meget syg,
30 farlig syg.

Jeg beder Dig, hvis Du kan modtage og læse disse Linjer, at formaa dine Nærmeste til at sende mig et Par oplysende Ord – om muligt beroligende – i hvert Fald autentisk Besked om, hvordan Du har det, hvordan det gaar Dig, hvad Lægerne mener, hvad Du selv tænker.

Og gør mig saa den inderlige Tjeneste, min store Broder og dyrebare Ven: bliv rask – Du er gjort af et vidunderligt Stof, finere og sejgere end maaske noget andet Menneske i Nutiden. Paa dine Skuldre er lagt al den Lidelse, alle de Byrder, og al den vældige Opfordring til at leve længe og stærkt – som i det hele lægges paa en stor Mand.

Der er noget, der siger mig, at *nu* kommer først egentlig din Tid – og hvis disse Ord, hastig henkastet men dybt og sikkert følt, muligvis aflokker Dig Sygelejets matte Smil, saa ser jeg dog dit *Smil* – og jeg gentager: bliv rask Georg! stol paa din Natur og din Mission – og føl, hvad en syg Mand evner at føle inderligere end en rask, hvor mange Venner Du har – og iblandt dem, hvor varmt et Hjærte der slaar for Dig her i Sæterhytten, hvor jeg bor og hvor min kære Veninde om nogle Dage kommer til mig. Vore hjærteligste Hilsner, vore bedste Ønsker.

Din Ven
Holger Drachmann.

728. Fra *Georg Brandes*.

[skrevet med *Edith Philipps Haand*]

20

Lørdag 3 Juli 1897.

Min kære gode Ven!

Hav stor Tak for Dit hjærtelige Brev.

Du har Ret i Din Antagelse at det er temlig galt fat med mig om det end har været endnu værre. En Aarebetændelse begyndte hos mig i de sidste Dage af April og fra 1 Mai har jeg ligget paa min Ryg og skal vedblive at ligge saadan i det mindste hele Sommeren ud. Jo længere Tid der gaar des usikrere tager jo et godt Resultat sig ud. Ved Pintsetid skød en Blodprop, der naaede lige fra Skulderen ned til de nederste Ribben, sig ind i min venstre Lunge, og jeg lærte en 8–10 Dage igennem alle de Pinsler at kende som Middelalderens mest raffinerede Pinebænke formaaede at volde. Der er Dage hvor jeg har ligget og hvinet saa det kunde høres langt borte. Imidlertid har Lungebetændelsen tabt sig ganske regelmæssigt og Luften har trængt sig

ind i Lungen i Blodets Sted saa det endnu angrebne Parti ikke er meget stort. —

Langt værre er det med Aarebetændelsen; jeg har haft ikke mindre end 8 Tilbagefald; der danner sig stadigt nye Blodpropper som spærrer Blodomløbet og foraarsager store Kvaler. I Gaar d. 2 Juli meddelte saaledes en af Lægerne, Tscherning, mig, at jeg maatte betragte det som om Sygdommen nu begyndte helt forfra idet en Blodprop havde lagt sig i venstre Bens Hovedaare, medens de hidtil har indskrænket sig til de mindre Aarer.

Alt dette kunde endda være som det er hvis ikke Harvey i Aaret 1619 havde haft den ganske fortvivlede Ide at opfinde Blodomløbet. Havde han kunnet lade det være, saa vilde en lille Svulmen af Aaren nede ved Hælen have holdt sig der og slet ikke have generet. Men nu behøves der ikke mere end 27 Sekunder for at en Blodprop farer hele Legemet rundt og lægger sig paa de aller ubekvemmeste Steder. Undskyld denne lange Sygehistorie, men Du har selv forlangt den, jeg skal efter Din elskværdige Opfordring gøre mit Bedste for at holde mig i Live og muligvis gøre en Smule Gavn endnu; men naar Du vil være billig, maa Du indrømme at helt afhænger det jo ikke af mig selv. Lægerne opfordrer stadig til at spise stærkt og meget; jeg er vis paa, at hvis Carl Jul. Salomonsen havde staaet overfor Christus paa Korset saa vilde han have sagt, Og nu frem for alt en kraftig Kødsuppe med Boller til Forret og en solid Kalvesteg bagefter, saa tvivler jeg ikke om at kunne holde Livet i Dig. De begynder aldrig med at tage Naglerne ud.

Jeg ønsker Dig og Din Ledsagerinde Sundhed og godt Humør i Norges rene Luft.

Din

[*Med egen Haand*] Georg Brandes.

Dikteret Edith, som hilser mange Gange.

Til de unge Digtere, der fylkede sig om Drachmann, hørte den i 1895 debuterede Lyriker Valdemar Rørdam. Efter Læsningen af „Den hellige Ild“ skrev han det lange Svardigt „Til Holger Drachmann“, der fremkom i „Tilskueren“ Jan. 1900 (senere i „Dansk Tunge“ 1901) og i Modsætning til
 5 H. D.s Sortsyn forkynder Tro paa Danmarks Fremtid. Da H. D. døde, havde han revideret sit Syn paa ham. I sin Nekrolog i „København“ 18/1 1908 udtaler Rørdam: „Da vi var unge, levede han endnu, den store Digter, Holger Drachmann. Og hans Sange fulgte os, de næste 10 Aars Vej. Men da vi selv
 10 og stundom mellem Slagene lyttede fremad efter hans Røst, da var det ikke foran, han var, men allevegne og ingensteder, fandt vi. Og den sang ikke det ny, vi nu længtes efter, ikke Storsindets og Visdommens høje Sange, kun Elskoven og Æventyret om igjen, med en sprukken Gammelmandsrøst, afbrudt af Opstød og drukne Raab. . . Dengang sørgede vi. Den Død smertede os. Ikke
 15 den, der meldes nu. Drachmann er død. Fred være med ham, Fred trængte han til. Gid nu de, der har leflet og løjet med det store Digternavn, vilde unde ham Gravfred! Drachmann er død; Sangene lever“.

729. *Fra Valdemar Rørdam.*

Fanefjord, Askeby, Danmark

20

12/7 97

Til Holger Drachmann.

Jeg er lykkelig over, at mine Sange har kunnet skaffe Dem, om saa blot et Øjeblik Glæde.

Før var jeg en frisk Omstrejfer, mere end jeg var Student. For et
 25 Aar siden sprængte jeg paa en Fodtur min ene Lunge; har siden ligget den meste Tid i denne Seng; der kom Tuberkler til. Men her er jeg blevet Digter. At jeg er det, haaber jeg at skulle give bedre Beviser paa. Det meste af „Tre Strænge“ er fra før denne Tid. Dog ikke de to Digte, som De nævner.

30 Man har raadet mig til at søge *det Anckerske Legat* og *det Raben-Lewetzauske Fond*. Da jeg selv kun ejer Gæld, er i Bedring og maaske kan vinde nogle Aar ved en Rejse til Syden, vil jeg søge. Dersom De uden Ubehag kunde støtte mig heri, modtager jeg paa den Maade med Tak Deres Tilbud.

35 Men selv den største Velgærning kunde kun lægge meget lidt til, hvad De allerede *har* givet mig i en rigere Kærlighed til det mangfoldige, som vi kalder *Livet*.

Og igennem Deres Sang elsker vi ogsaa Dem; De og den er jo Eet. Vi føler, at De er vor, vi har Del i Dem, som De i os.

Gid Fjældluften maa forny Deres Kraft, og De blive længe iblandt os!

5

I ærbødig Hengivenhed

Valdemar Rørdam.

730. Til *Jacob Hegel*.

Skagen, 15 Septbr. 97.

Kære Ven Jakob!

10 Jeg skulde allerede for nogen Tid siden have skrevet til Julie og takket min kære Veninde for hendes venlige Brev – men jeg begik den Dumhed at blive daarlig, og derfor fik jeg ikke slaaet Harpen til *begge* Smaapigernes Bryllup – hvad jeg havde lovet mig selv.

15 Den lille Vise til Agnes og Harald maa tages mere som et Udtryk for min gode Vilje . . . men jeg fik dog mod Slutningen peget paa det Punkt, hvorpaa det kommer an.

Ja – nu er altsaa begge Fuglene fløjet ud af den skovgaardske Rede. Til Held for dem er jo imidlertid denne Rede meget *stabil* – og vil maaske kunne yde dem Ly og Læ, naar Stormene kommer. De gode
20 Storme – de nyttige – thi man opdrages ikke i Hjemmene men i Livet.

Hermed mine hjærteligste Ønsker for begge Parrene – og for Dig og Julie! I véd, hvor god og gammel en Ven I har i mig – og at jeg deler, som det sig hør og bør, ikke blot Eders gode Forhaabninger men ogsaa Eders Bekymringer.

25 Naa – jeg bliver nu mere og mere Optimist: saa har man paa Forhaand Glæde af Dagen og Tiden, og gaar det engang imellem skævt, saa forsøger man det i næste Omgang! Det er utroligt, hvor megen Styrke der ligger i dette: at *ville* se lyst paa sig selv og sine Omgivelser.

30 Man skal gemme sine Lidelser hos sig selv – ikke skrive dem ned i en Avis – men vise Verden og sine Venner et glad Ansigt. Des lettere vil man blive rask.

Og har man Børn – saa skal man være deres bedste *Ven*, hvordan

Fanden det saa gaar. En dunkel, uhyre sammensat Drift befolker Verden ... for Pokker, den *leger* jo næsten med os allesammen – hvorfor da sætte de tragiske Miner op?

Jeg tror, Menneskene engang naturnødvendigt vil ende med at
5 blive *gode Venner*. En slipper lettere, en Anden besværligere igenem – men vi er af samme Surdejg allesammen.

Skaal, Brødre og Søstre!

Undskyld! – – –

Vil Du bare tage Frederik ved Frakkeknappen og sige til ham, at
10 han skal se lidt overlegent paa de smaa Piger – ikke blive romantisk – ikke gifte sig for tidligt – kun gifte sig af *Tilbøjelighed*, hvis han partout vil gifte sig – men helst lade være.

Saa vil han kunne blive en lykkelig og hyggelig Ungkarl alle sine Dage – men *god* gammel Rhinskvin bør han have Smag for!

15 Jeg har netop herom skrevet en fortræffelig Sang (til en gl. fransk Melodi fra Aar 1600) til Brug for mit *næste* Stykke.

Thi denne Sommer – højst variabel for mit Helbred (Fa'n ivold med det dumme Helbred) – har i sit Op og Ned vist sig aldeles udmærket for min Produktion og Arbejdslyst.

20 I mægtige Akkorder kommer Sujetter og Detailler rullende mig imøde fra de underlige Verdner, som Poeten befolker med sine Skikkelser. Medens jeg er ifærd med Renskrivningen af Affilningen af „Brav Karl“, skriver jeg Scene paa Scene – skønne Vers, stolte Sange, storladne Optrin – af det *næste* store Melodrama „Ungdomskilden“ –
25 og dette afføder igen endnu mere koncentrerede, endnu hæftigere og dybere Optrin af det *sidste* Melodrama i Rækken – „Fugl Fønix“ (hvoraf en Mængde Scener ligger i Manuskriptpakken i dit Skab).

Det er som om mine 50 Aar deler sig i to Gange 25 Ungdomsaar – der begge konkurrerer til Kransen – og jo mere Vrøvl, jeg faar af mit
30 Legem, jo yngre og mere spænstig synes min Fantasi at følge mig ... hvad der unægteligt er smukt gjort af Fantasien, men hvad der tillige er dens forbandede Pligt og Skyldighed – som Ungdomsven og Kammerat af mig.

Altsaa: en strømmende Kilde – en Glæde over at slippe det ene
35 Værk for at begynde paa det næste. Jeg tager lige herfra ned til Ham-

borg – og fortsætter mine Arbejder dér i Fred og Ro. Saa sender jeg Dig efterhaanden Manuskript – indtil det stolte Trekløver er færdigt. Du kan naturligvis udgive Arbejderne – et efter et, med Mellemrum som Du selv synes. *Jeg* vil slet ikke tænke paa Udgivelse – eller noget
5 andet – blot arbejde videre – indtil Forberedelserne og Indstuderingen af „Vølund“ kalder mig til København – til hvilket Tidspunkt jeg da kommer ud og besøger mine Venner paa Skovgaard.

Til Foraaret vilde jeg gerne udgive en vidunderlig lille Digtsamling, som hedder *Edith* – og som gerne skulde udstyres med særlig Finhed
10 og Følsomhed. Herom kan vi jo tales ved – men lad ikke disse mine Planer, og navnlig *ikke den sidste*, komme til nogen Fremmeds Kundskab (for Guds Skyld ingen *Titler* i Bladene!).

Altsaa: Møllen maler – Kilden vælder ustandseligt – som der staar i Visen om Roselil: „med Æblemost sød“.

15 Vil Du sende mig 500 *Kroner* omgaaende hertil Skagen – inden jeg rejser sydpaa.

Apropos, jeg har nylig haft Brev fra Gerda. Hun klarer sig stolt, som det synes, derovre paa sit Hospital. Hun vilde saa gerne have *Cawlings* Bog om *Amerika* sendt over til sig. Jeg tror, jeg skrev en-
20 gang derom til Dig, men Du har jo saa meget at tage Vare paa. Vil Du sende hende den? – Tak!

Adr. Miss G. Drachmann

Mc. Lean Hospital

Waverley. *Mass.*

25 U. S. America.

De hjærteligste Hilsner til Jer Alle. Saa faar Julie Brev næste Gang.

Din hengivne

Holger Drachmann.

731. Til *Peter Nansen*.

Eimsbüttel. Eichenstrasse 87.
Hamborg
Onsdag d 6 Oktb 97.

5 Kære Ven.

Naa ja – der er gaaet lang Tid. Nu maa jeg først og fremmest spørge: hvordan staar det til hjemme hos Dig? Fru Julie Hegel skrev sidst, at Fru Betty var syg efter den Lille. Stakkels Fru Betty! Det er trist og det er dumt at være syg. Hvordan har hun det nu – og den Smaa?

10 Svar udbedes.

[. . .]

Jeg afsender i næste Uge Manuskript til Trykning af det nye Drama. *Dobbelt Korr.* udbedes.

Endvidere arbejder jeg skiftevis paa de to nye Dramer „Ungdoms-
15 kilden“ og „Frihed“.

Hvis Du lader nogle af disse Titler tilflyde den (forbandede) danske Presse – saa er jeg bange for, at jeg fordrer Dig ud paa en Brydekamp. (Naturligvis ta'er vi Entrée og deler Kagen).

Endvidere

20 skriver jeg paa den yndefuldeste lille Digtsamling som har set Lyset i Norden – den skal hedde „Edith“ – og den skal udstyres med Musik-Sider og saa smæltende fint-illustreret som muligt – det store Gyldendalske Forlag mere end værdigt.

Vil Du meddele min kære Ven Jakob dette.

25 Saa er der Boghandlerne i Skagen, Hjørring, Aalborg etc. . . . de er rentud misfornøjet over, at de ikke kan sælge „Lars Kruse“ i Lis-pundevis – eftersom han ikke haves i Boghandlen.

Jeg arbejder paa en ny Bog „*Skagen*“ hvoraf „Lars Kruse“ (forkortet) skal gøre Halvdelen – og Hælvten ny. Jeg har samlet meget Stof
30 deroppe nu – og en Uendelighed af Fotografier og Haandtegninger!
Populær – forstaar Du!

[. . .]

Vil Du saa endnu engang hilse Din ligesaa elskværdige som talentfulde Frue – paa Gensyn – og Haandtryk til Dig!

35 Din hengivne

Holger Drachmann.

732. Fra *Betty Nansen*.

8 Novbr [2: Oktbr.] 97.

Kære Digter!

Til Lykke med Dagen! Naar De i Morgen fester og pokulerer saa send
 5 en venlig Tanke til en sølle Djævel, der i 9 (ni) Uger har ligget paa
 sin Ryg uden at maatte røre sig og som først nu er begyndt at kravle
 lidt op. Sygdom er væmmelig, og syge Mennesker skulde fjærnes fra
 andre.

Og dog maa jeg give G. B. – der ogsaa har ligget med Aarebetæn-
 10 delse – Ret i at *jeg* har faaet noget for al min Kvide. Et helt lille
 levende Menneske saa dejlig, at det slet ikke kan beskrives. Moders
 store Glugger, Faders lillebitte Mund og en Propnæse midt i det Hele.
Det har vi dog forud for Jer I Skabningens Herrer og Mestres: Den
 største Lykke et Menneske kan eje, lærer I aldrig at kende.

15 Kom nu snart og gør Honnør for Esther! 15 Novbr skulde jeg være
 arbejdsdygtig – vil det være tidsnok til at komme med i Vølund? Man
 siger, at Rollerne er uddelte, og at skøn Emma skal spille Bødvild?
 Vrai? Hvis det blot er et løst Rygte og De giver mig Rollen tror jeg
 sikkert, at Theatrets syv Primadonnaer bliver farlige for deres Om-
 20 givelser. –

Peter skriver nok et ordentligt Brev, dette skulde blot være en
 Hilsen fra

Betty.

733. Til *Georg Brandes*.

25

Kjøbenhavn, den 16 Novbr 97.

Kære Ven.

Jeg kommer til Dig d. 30te – efter Indbydelsen af din lille Edith.

Idag talte jeg med Nansen om Udgivelsen af „Ungdomsdigte“.
 Tak, fordi Du vil tage et Tag i med. Vi udpiller hver vore Blomster
 30 – og kommer sammen engang for at lave en Buket, mens jeg endnu
 er her.

Hjærteligste Hilsner

Din

Holger Dr.

734. Til *Jacob Hegel*.

Ellestuen
Hellebæk
11 Febr 98.

5 Kære Ven Jakob.

Jeg landede omsider her i Hellebæk – hvor jeg bor hos den elskværdige Alex. Svedstrup.

Hermed Korr. paa *Forord* til Folkeudgaven af *Ungdomsdigte*.

Bagge har faaet Digtsamlingerne.

10 Mon Manuskriptet er kommet fra Martinius? – og mon Reproduktionen af Haandtegningen og Trykningen af „Klostermuren“ er begyndt?

Ind i næste Uge har jeg det andet Stykke „Mellem Troesfæller“ færdigt. *Bogens* Titel bliver da:

15

Kors og Kaarde

to Skuespil.

Den vil blive paa Størrelse som „Brav Karl“ – men skal naturligvis først ud, naar Dagmartheatret har spillet Stykket.

20 En herlig Anstalt – det kgl. Theater – „Vølund“ synes at være gaaet aldeles i Vinterdvale.

Naa – *jeg* har lært at vente!

Derimod har jeg ikke lært at gøre gode Miner til Zola-Processen. Hvilken skandaløs Forestilling – denne Regering – denne Hær – og disse „Generaler“!

25 Fy for Helved. –

Leve Anarchiet! –

Jeg gaar lange, ensomme Ture – og lytter til de susende Fyrre-Kroner og Dønningens gamle Slag-Sang her under Hornbækplantagens Strand!

30 Og saa tumler jeg mig i Tredveaarskrigens Latterligheder og Bestialiteter. Hvilken Narrekomedie – Menneskehedens Historie!

Men for hvert Aar, der gaar, har man mere og mere Ondt ved at le. –

Naa – saa ler man *alligevel!*

Hvorledes lever min kære Veninde Julie – og I allesammen paa Skovgaard?

Vil Du gøre mig den Tjeneste paa *Mandag* at sende 200 Kroner til min kære Veninde Frk Amanda Nilsson, Adr: Eichenstrasse 87.
 5 Eimsbüttel. Hamborg. Eller – da Du jo ikke selv er i Byen paa Mandag – vil Du da bede Larsen sende dem. Tak paa Forhaand – og glem det ikke – saa er Du rar!

Jeg bliver herude i Naturen indtil jeg har mit Stykke færdigt – og til „Prøverne“ atter kalder mig til Byen (?). Jeg bliver forstemt der-
 10 inde – og *her* med – for den Sags Skyld.

Men man vil ikke mærke det i *hvad* jeg skriver.

Jeg trykker din Haand – beder Dig hilse Nansen – og forbliver

Din hengivne

Holger Drachmann.

15 735. Til *Jacob Hegel*.

Onsdag 29 Marts 98.

Kære Ven Jakob.

Jeg befinder mig ikke vel – og vil se at komme afsted herfra, ud paa Rejser, saasnt muligt.

20 Jeg vilde naturligvis saa gerne have sagt baade *Dig* og *Julie* personligt Farvel – men jeg vil paa den anden Side nødig tale om Ting, som volder mig Bekymring. Det er bedre at rejse *nu*, og saa forhaabenlig vinde Friskhed i Sommerens Løb.

Idag har jeg afleveret til Larsen Slutningen af Manuscriptet til
 25 „Kors og Kaarde“ (der mangler blot et Par Sider).

Saa er altsaa *den* Sag i Orden.

Og saa blot dette:

Jeg faar ikke Fred for alt det, der har trykket mig hele Vintren, naar jeg ikke kan faa *skrevet* det væk.

30 Altsaa til Arbejde!

Jeg lægger alle andre paabegyndte Ting tilside – og vil fra *nu* til Jul kun gøre et Hovedværk. En Fortælling – *halvt* saa stor som „For- skrevet“ – og den faar Titlen:

Paradis.

Du forstaar: netop i Modsætning til Strindbergs fortvivlede „Helvede“.

Ti af de lykkeligste Aar i en Digers Liv – helliget Mindet om en stor Kvinde, og dediceret til den Ungdom, der vedblivende lider og kæmper og *haaber* her i Livet.

Et Monument! –

Og hertil slutter sig da (ogsaa under Udarbejdelsen) naturligt den omtalte Digtsamling „Gige og Galge“.

Saa haaber jeg, at jeg faar Fred. – Thi det har været en haard Vinter – hvor jeg stedse maatte gøre de bedste Miner til daarligt Spil.

Men herom senere.

Altsaa: dette er ganske *privat* og *intimt* til Dig (og min kære Veninde Julie).

Jeg sender Dig Kapitlerne *efterhaanden som de bliver færdige*.

Men bort maa jeg nu – jeg taaler ikke Mennesker længer. Send mig imorgen *600 Kroner ned til Helsingør* (Apotheker Rink). Jeg omfavner Dig og Julie af mit ganske Hjærte.

Eders hengivne

Holger Dr.

20 736. Til *Jacob Hegel*.

Adr: Dr. Axel Thoresen
Eidsvold-Værk.

Bøn Station

Norge.

d 17 Maj 98.

25

Kære Ven Jakob.

Jeg er idag i Kristiania, hvor jeg har sét det store 17de Maj Tog – særlig „Barne-Toget“, der var overraskende og rørende. Op imod 50,000 Børn med Flag og Faner og Musik og Glæde i Hjærterne.

Det er én af Bjørnsons store og gode Handlinger, Idéen til dette mærkelige Festtog – enestaaende maaske i Verden.

Saa vil jeg blot sige Dig, at jeg arbejder med stor Udholdenhed og Begejstring paa det store Værk „Paradis“. Jeg sætter mit *Liv* ind paa

denne Bog – formodenlig den mærkeligste, i hvert Fald den *personligste*, der er udgivet i Norden.

Jeg har forandret min Bestemmelse med Digtsamlingen „Gige og Galge“. Jeg skriver nemlig *alle* Digtene ind i den store, mærkelige Bog
5 – med Musik-Bilag og Noder, hvor det fordres.

Ak, min kære Ven, jeg skriver denne vidunderlige Bog med mit strømmende Hjærteblod – i endnu højere Grad end „Forskrevet“. Naar jeg er færdig dermed, om et halvt eller helt Aar, saa falder jeg sammen, det véd jeg.

10 Men *saa* længe, jeg arbejder, holder jeg mig rank og rask i Sadlen. Om et Aar har vi den store Verdens-Krig – det kan enhver avis-læsende Skoledreng allerede *nu* slutte sig til. Jeg *véd* det.

Og der vil blive en herlig Kugle for mig.

Men „*Paradiset*“ skal blive straalende færdigt forinden – stol
15 derpaa.

Saasart jeg har de 5 første Ark færdig, sender jeg Dig dem – til Gennemlæsning for Dig selv (og Julie). Jeg lover Dig, at Eders Taa-rer skal flyde rigeligt – og Eders Hjærter skal svulme.

Nu begynder *Sommeren* her. Tjen mig i at sende mig 500 Kroner
20 *omgaaende* (til ovenstaaende Adresse). Saasart jeg har faaet dem, tager jeg med et Skib fra Kristiania opad Vestkysten helt nordpaa, indtil jeg har fundet et stort og stolt og ensomt Sted at skrive *stor Poesi* paa.

Jeg beder Dig give min kære Veninde Julie et broderligt Kys. Jeg
25 hilser Dig og Nansen hjærteligst – vil Du bede Larsen sende mig 6 Expl. af „Kors og Kaarde“ hertil. Jeg skulde allerede for længe siden have sendt ham en *Liste* paa dem, til hvem den lille, ikke meget betydelige men ret friske Bog skal sendes – men Arbejdet paa „*Paradis*“ har ganske og aldeles slugt mig.

30 Endnu engang hjærtelig Hilsen og mit Haandtryk

Din hengivne Ven

Holger Drachmann.

737. Til *Jacob Hegel*.

Larkollen p^r. Dilling Station
17/7 98.

Kære Ven Jakob.

5 Jeg har i de sidste Uger badet og *sejlet* (med „Ole“ i hans udmærkede Makrel-Baad) – og jeg har *skrevet* ganske overordenlig meget – omtrent som hin Sommer 1894, hvor baade „Vølund“ og „Renes-sance“ blev Resultatet af Norge.

Denne Sommer har – ved sit friske Vejr – overordenlig styrket mig.
10 Du burde komme herop engang med din *Skude* og sejle omkring i disse dejlige Fjorde og Vige.

Jeg arbejder paa tre forskellige Ting: „Paradis“ – „Gurre“ – og „Fugl Føniks“.

Disse voldsomme Sejlture – med Besøg paa øde Øer og jomfruelige
15 Klipper – i Storm og Kuling – de virker i højeste Grad inciterende. Sorgerne kryber tilbage i deres Smuthuller – hvorfra de naturligvis nok skal finde mig igen til Høsten. Men foreløbig, i *denne Sommer*, arbejder jeg som en Løve.

I Midten af August gaar jeg til *Skagen* – og derfra tager jeg saa en
20 Trip til København – *direkte* ud til *Skovgaard*, for at være et Døgn eller to sammen med Dig og min kære Veninde Julie. Jeg kan og vil ikke *skrive* – jeg vil *tale* med Dig og Julie – og saa straks tilbage igen til Skagen og mine Arbejder. I Midten af September gaar jeg saa paa en stor Sørejse over Atlanten.

25 [.]

Din hengivne

Holger Drachmann.

738. Til *Jacob Hegel*.

30 Adr: „Nordlyset“, State Street 28.
New York.
U. S. America.
Lørdag 22 Oktb 98.

Kære Ven Jakob

og Julie – og hele Skovgaard –
35 og Nansens – og August Larsen

og Fred. Bagge – og
hele Redeligheden!

Her er jeg!

Ankommen for en halv Snes Dage siden – modtaget af Deputationer
5 – bispist – bedrucket – betalt, bevrøvlet – Puh! Dette Kæmpeland kan
gøre det af med en Kæmpe. Jeg skulde være kommen for 10 Aar
siden – da *var* jeg en Kæmpe.

Men Indtrykkene er alligevel friske og unge – i al denne haand-
faste Storslaaethed. Lidt efter lidt skal Du faa dem!

10 Iaften stor Drachmann-Banket – andre Fester truer – Sprøjterne er
fulde af mig – og jeg fuld af dem. I næste Uge løber jeg fra det Hele
– op i Landet – mellem Skov og Flod – og skriver „Gurre“ færdigt.
Jeg arbejdede ombord – mens Thingvalla stejlede som en Gynges-
hest. De *to første Akter* af dette dejlige sjællandske Sommernats-
15 Drama er nu færdig. Læs dem – læs dem, kære Ven! Du vil betages
– som jeg selv er betaget! Jeg sender de to Akter til Dig paa Mandag
– i Midten af Novbr. hele Resten. Saa kan „Gurre“ komme ud i god
Tid til Jul – naar *Fred. Bagge* sætter fuld Damp op – og hvis *Nansen*
vil hjælpe med en omhyggelig Korr. Thi der bliver ikke Tid til at
20 sende Korr. frem og tilbage.

Saasnart Du har Korr af disse første to store Akter, beder jeg Dig
sende dem *straks* op til *Bjørn i Kristiania* – jeg har lovet ham dem saa
hurtig som muligt, for at han kan lade male Bagtæpper. Thi „Gurre“
skal spilles *først* paa Nationaltheatret i Kristiania.

25 Bedst er det vel, at jeg sender Dig 3die Akt, saasnart *den* er færdig
(renskrevet) og saa fremdeles – for ikke at sinke i Trykkeriet. Det
bliver *Julebogen!*

Jeg saa' nemlig, at jeg *ikke* kunde naa' at faa „Paradis“ saaledes
færdig, som den *skal* være. De vældige Indtryk fra Atlanten og fra
30 dette Kæmpeland *maa* frem i sidste Halvdel. Hastværk er Lastværk.

Men *enten* maa jeg nu gøre det dejlige „Gurre“ færdigt – *eller* jeg
maa afbryde og gaa paa den Tournée, hvortil Indbydelser nu strøm-
mer ind fra alle Kanter. Begge Dele kan jeg ikke gøre – selvfølgelig.

Hvis altsaa „Gurre“ skal ud til Jul – og det er jo vel det bedste –
35 saa maa Du, kære Jakob, sende mig *omgaaende* 150 Dollars her til

min Central-Adresse „Nordlyset“ 28 State Street, New York. Jeg venter dem med næste Post! Naar „Gurre“ da er færdig, drager jeg paa Tournée og tjener Penge ovre i Vesten. Saa hviler jeg dér og skriver „Paradiset“ – den hellige Bog – færdig.

5 Og nu staar Banket-Deputationen udenfor – med alenlange Baand-sløjfer i Knaphullerne! Ve mig! Jeg sad *dog* hellere og sled hos Dig i Klareboderne! O, Popularitet – Du er sød men yderst anstrengende! Jeg har skrevet et imponerende Digt som Svar paa Skandinavernes Hyldest – – – hu ha! de Mennesker tror at jeg er uopslidelig – men de
10 mener det godt.

Her er Sommervejr – næsten trykkende varmt – med voldsomme Vindbyger ind imellem. Flere store Atlanterdampere er gaaet under – *vi* slap over.

Nok for idag! Vil Du omfavne min kære Julie – og trykke alle
15 Vennernes Haand – din egen ikke at forglemme!

Din hengivne

Holger Drachmann.

739. Til *Peter Nansen*.

20

Adr: „Nordlyset“ 28. State Street
New York
U. S. America.
5 Decb 98.

Kære Ven.

Lad mig, skøndt træt og forslidt, sende Dig nogle venlige Linjer og en
25 hjærtelig Hilsen til Dig og din Frue – inden Juleaften kommer bag paa os alle.

Det er din Bog, jeg vil takke Dig for – dens sikre og fine Kunst, som man altid er *sikker* paa, og som derfor gør En rolig under Læsningen. Og det er Emnet, Stoffet, der griber ind – dybere end jeg
30 selv vil være ved – og som efterlader os, dér hvor Du selv vil have os: dybt bedrøvet over at Livet er som det er.

Men lad mig navnlig takke Dig for den Paul dér – som netop er den retlinjede, noble og trofaste Peter – hvoraf der ikke findes ret mange, hverken i Bøgerne eller i Livet.

Vær mig en god og trofast Kammerat – som Du har været i disse lange Aar, Landflygtighedens Aar for mig, Hjemmets, Arbejdets og Tilfredshedens for Dig og din kloge og dygtige Frue.

Om mig selv kun i al Korthed. Jeg har overvurderet mine Kræfter, da jeg gik til dette altfor store og haarde Land. Men alligevel – jeg vil bide mig fast saa længe jeg kan. Man bliver *ikke* sentimental her – og det er allerede meget.

Jeg er nu næsten færdig med „Gurre“ – og Du vil om nogle Uger kunne læse hele Manuscriptet. Og Du vil sige: det var som Satan!

Men dødtræt er jeg – og „Oplæsninger“ har jeg opgivet – og Festfigur gider jeg ikke være. Jeg vil se at arbejde mig – i korte Dagsrejser – langsomt over til Californiens dejlige Klima. Og dér vil jeg gøre den „hellige“ Bog (eller „Paradisets“) færdig.

Resten – véd jeg ikke.

[...]

Og nu: en glædelig Jul for Herren, Fruen og den Smaa!

Jeg er Eders hengivne

Holger Drachmann.

740. Til *Jacob Hegel*.

20

Adr: „Nordlyset“ 28. State Street. New York.
U. S. America.
14 Decb 98.

Kære Ven Jakob Hegel.

Jeg tænker, Du nu har faaet mine Julehilsner – og at I alle har det godt ude paa Skovgaard – og at I, mine kære Venner, ved et Glas ikke altfor ringe Vin vil mindes den „vidtforrejste Mand“, som osv.

Jeg skrev ogsaa til Nansen – og takkede ham for hans Bog – og bad ham fremdeles være mig en god Kammerat og en trofast Ven.

Det samme beder jeg Dig om.

Hør – nu maa den „hellige“ Bog, ogsaa kaldet „Paradis“ virkelig gøres færdig. Jeg har kigget mine ærede Landsmænd „durk“ her. Paa faa’, udmærkede Undtagelser nær, kan jeg ikke faa noget ud af dem. Jeg kom herover *uden* Illusioner i saa Henseende – og det var godt.

De slider mig op – og giver mig ikke noget for det. Nu har jeg prøvet Rummelen – og nu siger jeg Tak.

Jeg er blevet vel modtaget af Tyskerne og af Amerikanerne. Jeg véd, at jeg har tilstrækkelig Energi til at arbejde mig ind ved deres

5 Blade og Tidsskrifter – men det tager Tid.

Rejsen over til Californien viser sig at være altfor lang og bekostelig ad Søvejen. Og Vintren er iaar begyndt saa tidlig og er saa streng nu, at jeg først til Foraaret kan tænke paa at gaa tværs igennem Landet – da jeg kun kan indtage Jærnbaneferter i smaa Dosis.

10 Jeg bliver foreløbig her og gør den *store* Bog færdig. Jeg er moden dertil nu. Alt hvad der skal være „oppe“ i en stor Digter for at gøre et saadant Værk – en værdig Fortsættelse af „Forskrevet“ – Alt det er oppe i mig.

Netop fordi jeg nu omtrent er færdig med „Gurre“.

15 Men „Gurre“ er kædet saadan ind i den *store* Bog – at jeg ikke kan skille dem ad foreløbig. Den Storm og Fart, den Forbitrelse, Fryd og Sorg, der er i Dramaet – den er gaaet over til at blive Del og Fortsættelse i „Paradiset“. Og jeg lover Dig en Bog, som ikke er sét i dansk Literatur endnu.

20 Nu spørger jeg blot: kan „Forskrevet“ ikke naa' frem til et nyt Oplag eller i en ny Udgave snart – saaledes at begge disse Bøger støtter og forklarer hinanden?

Jeg skal hver *fjortende* Dag sende Dig Manuskript-Arkene af den nye Bog. Jeg antager, den vil blive saa stor som *Første Del* af „Forskrevet“. Den vil kunne udkomme til Foraaret – og „Gurre“ venter saa til Efteraaret, hvis Du synes saa.

Vil Du da i disse fire Maaneder, medens Arbejdet staar paa, sende mig hver Maaned 500 Kroner (adr: til „Nordlyset“) – begyndende med Januars Begyndelse.

30 Thi denne herlige Bog *maa* gøres færdig – uden at jeg skal sprede mig til andre Ting.

Afbrudt. – – –

Fortsat d. 15de.

Jeg afbrydes idelig af Reportere osv. Herregud, hvor det er be-
35 sværligt at være en Berømthed.

Men naar jeg saa bestandig hører og læser om denne Berømthed – vor store Landsmand – den store skandinaviske Digter osv. osv. – og naar jeg saa tænker paa, at Danmark lader sin største nulevende literære Kraft – en Mand i hans 54de Aar – flakke omkring i Verden
 5 for at tiltvinge sig sin Existens – uden at Nogen i Virkeligheden gør noget for ham derhjemme – uden at Theatrene f. Ex. føler det som en *Pligt* at spille hans Stykker – uden at man privat eller offentligt nogensinde erkjendte sig om, hvorvidt han i Virkeligheden har *Kræfter* til vedblivende at holde dansk Literaturs Fane *saa* højt, som han
 10 ønsker at den skal holdes baade hjemme og ude – – – ja undskyld, kære Ven, men mod Slutningen af Aaret i sin Landflygtighed kan man blive lidt bitter ved at tænke paa dette og meget mere.

Beklage mig – nej. Men jeg vilde ønske, at jeg var 10 Aar yngre – hvad Konstitution og Nerver angaar.

15 Og jeg mindes iaften *den* Ytring af Dig, da jeg var i Begreb med at rejse: Nu haaber jeg, at Du kan klare Dig selv, naar Du kommer over til Amerika!

Den Ytring har bedrøvet mig – og gjort mig skamfuld, men ikke paa mine *egne* Vegne.

20 Er jeg da en af Danmarks bedste Sønner – der ønsker at dulme en stor Sorg ved at se nye Mennesker og nye Egne – eller er jeg et Skumpelskud, der rømmer af Landet, fordi jeg ikke vil eller ikke kan arbejde for mit Brød?

Du gode Gud; det vil engang blive et tungt Regnskab mellem Danmark og mig – *hvis* jeg gaar til Grunde under Overanstrengelse i selvvalgt Landflygtighed.

Men saa meget kan jeg sige Dig – og mine Venner derhjemme – i dette mit Nytaarsbrev: at „Gurre“ og den „hellige“ Bog skal vise sig at være mine bedste Værker – og at de *skal* gøres færdige herovre –
 30 netop *her*, hvor jeg har Ting, Forhold og Personer paa *Afstand* – – om jeg saa aldrig fik en Haandsrækning af Dig mere.

Naa, det er hverken syg Forfængelighed eller krænkethed Storhedsfølelse, der taler ud af mig. Min Ærgærrighed er tilstrækkelig mættet – og jeg véd udmærket, hvad jeg duer til. Jeg vil blot have Penge, for
 35 at kunne arbejde – og for at kunne gøre et ganske udmærket Arbejde.

Jeg er ude over det Hele – og Livet har ikke synderligt store Værdier for mig mere. Jeg bærer paa en dyb Sorg – fra Land til Land – og den skilles aldrig fra mig, ligegyldigt om jeg er Festfigur eller sidder i Ensomhed. Men netop *denne* Sorg gør mine Arbejder store
 5 og dybe. Jeg vil ikke lade mig trevle op af Vrøvl eller Journalistik. Nu *skal* disse Digterværker frem – om jeg saa skal sende et Opraab til de danske unge Mænd og Kvinder, at de skal komme mig til Hjælp inden jeg forbløder mig i Slid og Slæb.

Punktum.

10 Jeg er kommen til at snakke fra Leveren iaften. Men tag netop *dette* som et Oprigtighedens Venskabstegn. Jeg frygter ingen Menne-sker mere – er aldrig bange for at udtale nogen Mening. Og hvad der skal blive af mig i „Fremtiden“, det er mig ligegyldigt. Men nu *skal* disse Arbejder frem. Der vil komme til at staa et syndigt Vrøvl og
 15 Spektakel omkring dem. Nuvel; vil Du være *med* – saa er det godt. Vil Du ikke – saa er vi lige gode Venner for *det*.

Og dermed Guderne befalet og et glædeligt Nytaar for Dig og Jer Alle.

Din hengivne

20

Holger Drachmann.

741. Til *Jacob Hegel*.

Adr. „Nordlyset“ 28 State Str. New York.
 17 Marts 99.

Kære Ven Jakob.

25 Grunden til, at jeg ikke har svaret Dig og Nansen paa Eders venlige Breve førend netop lige idag – nu da jeg modtager din Anvisning – er simpelthen den, at jeg ikke har undet mig Tid dertil. Vintren har været usædvanlig lang og streng her, Sorger og Bekymringer har jeg haft nok af; jeg har søgt at overvinde dem paa den eneste værdige
 30 Maade – ved at arbejde rastløs og skiftevis med flere store Arbejder. Nu kan jeg omtrent oversé Situationen. Her har Du i al Korthed Slagmarken.

Den hellige Bogs („Den hellige Ild“s) første og større Halvdel er

ført til Ende – og jeg begynder at sammendrage, udrense og affile Kapitler og Digte (o hvilke Digte!) i den anden Halvdel. Gamle Clemens Petersen – som har bevaret sin Kærlighed til og Forstaaelse af dansk Literatur usvækket – besøgte mig forleden. Han havde først
 5 lige nu læst „Forskrevet“. Og han udbrød: Dette er en hel ny dansk Prosa og en af de mægtigste Bøger i moderne nordisk Literatur! Jeg takkede ham for hans Varme og sagde: Jamen den hellige Bog bliver endnu bedre!

Og det blir den – eller rettere, det er den!

10 Mangen god Gang har den været ved at tvinge mig i Knæ. Den tager helt sin Mand – som den vil tage sine Læsere. Men herom skal jeg ikke tale. Om et Par Maaneder har jeg den helt færdig. Saa kan Du (og Nansen) selv dømme. Men den har skudt to Side-Grene – jeg har *maattet* skaffe mig Luft paa denne Maade – et Lystspil, med en
 15 Mængde Sange til de pudsige og rørende gamle Nigger-Melodier, som jeg har fundet her. Emnet og Studierne er taget fra mit Ophold ude paa Kristianshavn for to Vintre siden. Lystspillet hedder „Det grønne Haab“ – efter en Hyrebasse-Kælder paa Kristianshavn, og efter et Barkskip, som forliser paa en Menneskeæder-Ø. Første Akt
 20 har jeg næsten færdig – og hele 7 (syv) Viser har jeg skrevet! Ogsaa Studier her fra New York – med det herlige Dansk-Amerikansk – er puttet derind i.

Og saa er der det mægtige Drama fra de islandske Sagaer – et nyt „Vølund“ – „Hallfred Vandraadskjald“ – hvor Kristendom og den
 25 „gamle“ Tro tørner sammen – og hvor (selvfølgelig) den store gode gamle Gude-Tro gaar af med Sejren.

Heraf er halvanden Akt – med nogle af de største Drapaer – færdig.

Hvad siger Du til *det*?

30 Du faar, med andre Ord, i Løbet af dette Aar tre–fire store Arbejder fra min Haand. Det er den eneste Maade jeg kan holde ud at leve Livet paa.

Vil Du bede Fred. Bagge sende mig Korrektur saasart som muligt af den lille Begyndelse paa Manuscriptet til den „hellige Bog“, som
 35 han har liggende hos sig. Dette (nemlig Manuscript) forbliver hos

Dig – men jeg maa se *noget paa Prent* af Bogen, for at kunne gøre Beregning. Jeg sender da den store Halvdel af Manuscriptet saa snart som muligt – ligesaa Slutningsakten af „Gurre“ . . .

Afbrudt. Kære Ven. *Nu* gaar det store Post-Skib – og jeg maa af-
 5 sende disse Linjer. Gør mig blot den Tjeneste *omgaende* at sende mig dennegang 150 Dollars. Jeg *maa* gøre en Rejse nu – ud paa Landet – se paa stor Natur – lufte mit Hoved. Jeg har arbejdet ganske overordenlig meget. Om tre Dage (med næste Post) fortsætter jeg Brevet. Men send mig Pengene, hører Du! Jeg trykker din Haand
 10 – ligesaa Nansens – hjærteligst.

Din hengivne

Holger Drachmann.

742. Til *Jacob Hegel*.

Adr. 28. State Str. „Nordlyset“ New York
 18 Marts 99.

15

Kære Ven Jakob.

Jeg blev afbrudt i mit Brev igaar. Her i Nærheden laa et stort Hotel. Midt paa Dagen – og i Løbet af en halv Time – nedbrændte det. Masser af Mennesker omkom. Jeg kan endnu ligesom høre de for-
 20 færdelige Skrig og Hyl i mine Ører.

Og samtidig marscherede en kolossal Procession af Irlændere med deres Skytshelgens Faner gennem Gaderne.

Hvor Livet er forvirret og selvmodsigende!

Men Alt paaminder mig om at være arbejdsom. Ingen véd, hvor-
 25 naar *hans* Time slaar.

Og jeg arbejder. Det er det Eneste, som holder mig rank og frisk endnu – saa godt jeg formaar det. Thi mit Helbred er skidt. Og jeg har mistet Alt, hvad jeg holdt mest af.

Derfor arbejder jeg. Men derfor arbejder jeg ogsaa paa en hel
 30 *anden* Maade end tidligere. Jeg bliver mere fordringsfuld overfor mig selv. Jeg kan ikke slippe mine Manuscripter, maa idelig og idelig gaa dem efter. Og da jeg arbejder i Dybden, indefter, bestandig tærende paa mine Erfaringer og Minder – saa maa jeg tidt afbryde,

for ikke at gaa i Knæ. Jeg maa have tre, fire Ting samtidig i Gang, Naar den „hellige Ild“ begynder at brænde mig selv – saa maa jeg dukke ned i Hyrebasse-Kælderen ude paa Kristianshavn – drikke Finkel og synge Galgenhumors-Viser. Og bliver *den* Kælder mig for
 5 trang, saa maa jeg lufte mig i de gamle islandske Sagaers skarpe Bjærgluft – og synge Kæmpe-Drapaer sammen med Hallfred Vandraadeskjald.

Lidt efter lidt vokser Bunken paa mit Bord. Og det er jo Værdier, jeg skaber. Næppe vil Nogen i Norden gøre mig disse Ting efter. De
 10 har kostet mig for meget. Jeg minder Dig blot derom, kære Ven, fordi Du skal staa støt og fast ved min Side – og aldrig skynde paa mig. Hvad jeg i disse Aar gør og kommer til at gøre, det er Hjærte-Blod og Sved. Intet andet i Verden glæder mig end netop dette: at frembringe udmærkede Arbejder. Derved udvider ogsaa *jeg* vort lille
 15 Lands Kulturomraade. Forsaavidt kan jeg betjene mig af Bismarcks stolte Ord: *Inserviendo patriae consumor*. Ogsaa *jeg* slider mig op for Fædrelandet – hvad jo forresten ethvert dygtigt Menneske gør.

Ser Du, kære Ven: Bellman havde sin Kong Gustaf – Wagner sin Kong Ludwig – og Holger Drachmann maa have sin Kong
 20 Jakob.

Der er saa meget, der trykker og tynger mig – nu da jeg er kommen et Stykke ind i de fordømte 50'er – at jeg ikke tillige maa have Næringsсорger. Ellers gaar det galt. Men det *bør* ikke gaa galt. Nu véd jeg heldigvis at jeg i Dig og Julie har to hjærtensgode Venner –
 25 og jeg véd, at Nansen er mig en trofast Ven. Hvad jeg skriver til Dig, er jo tillige skrevet til ham. Og jeg takker saavel Dig som ham for Eders venlige Breve. Jeg véd, at mine Interesser ere i gode Hænder hos Jer begge. Blot er det mig vanskeligt at svare paa Breve. Jeg maa *stjæle* Tiden fra mine Digterier – mit Syn og mit Hoved tillader mig
 30 kun nogle faa' Timers concentreret Skriveri om Dagen.

Altsaa i Korthed:

„Forskrevet“ kommer i Folkeudgave. Godt! Nansen skriver, at dette Aar bør blive et Drachmann-Aar. Godt! – *jeg* skal gøre mit dertil. Den „hellige“ Ild skal brænde sig ind i Folk – om jeg saa skal
 35 brænde mine sidste Skibe derved. Du kan trøstigt regne paa adskillige

Oplag – især da Bogen kun vil blive halvt saa stor som „Forskrevet“, maaske knap det. Men saa maa Du ogsaa *straks* lade Fred. Bagge sende mig et Korr.-Aftryk af de første 20 Manuscript-Sider, som han (eller Du) har liggende. Og Bogen maa ikke trykkes saa økonomisk
5 som den oprindelige første Udgave af „Forskrevet“. Det behøves jo ikke – da Bogen ikke bliver saa stor. En ny Side for hvert Kapitel vil se bedst ud. Men det bliver vi nok enige om, naar Du faar de første 100 Sider (*store* Sider) i Manuscript. Jeg lader dem foreløbig skrive af i Kopi – for ikke at riskere noget over Atlanten. Som jeg
10 skrev igaar, er den første store Halvdel færdig. *Hvornaar* jeg kan gøre den sidste Halvdel – det afhænger blot af mit Helbred. En ung dansk Læge har taget sig af mig – følger mig trofast som min Skygge, giver mig Massage, passer paa min Diæt – hjælper mit Humør op, osv – saadan à la Schweninger og Bismarck (undskyld Sammenlig-
15 ningen!) Jeg har arbejdet *for* meget i denne Vinter – og Vintren har i sig selv været yderst streng. Jeg venter blot paa det første sikre Vaar-Bud, for at rejse op i nogle Bjerge eller ved Kysten nordpaa – hvor der er store Linjer i Landskabet, halvville Indianere og andre for den „hellige“ Bog befrugtende Behageligheder. Dér skal Bogen samles
20 og gøres færdig – thi jeg har det Altsammen i Notebøger og paa Lapper. Naa – der vil blive et Hyl, men ogsaa et Sværmeri, naar *den* kommer ud! Og i hvert Fald skal den være færdig fra min Haand saa tidligt, at den kan komme ud først i Septbr – eller hvornaar Du selv bestemmer.

25 Men derfor skrev jeg ogsaa igaar og bad Dig sende mig omgaaende, saasnt Du modtog mit Brev, 150 Dollars – altsaa 20 mere end sidst. Thi jeg maa ekvipere mig. Og naar jeg nu tænker mig om, saa er det for lidt. Send mig hellere 200 Dollars, kære Jakob. Thi der gaar jo lang Tid mellem Brev og Brev, og ved det første Vaar-Pust stikker
30 jeg af fra denne fæle men lærerige By – med alle mine mange Manuscripter.

De gaar – som sagt – Haand i Haand og parallelt disse Arbejder. Og det er højst sandsynligt, at Du til Efteraaret allerede faar det vældige Drama „Hallfred Vandraadeskjald“ – hvis *jeg* faar en god
35 Sommer, hvadenten nu Sommeren tilbringes iblandt Indianere, eller

jeg drages af Længslen over Atlanten og arbejder paa mine Drapaer blandt mine norske Fjæld-Venner.

Jeg har – det gentager jeg – kun det ene Maal: at frembringe udmærkede Digterværker. Det siger sig selv, at jeg derved tillige frem-
5 bringer de varigste Værdier for Dig (Forlæggeren) som for mig selv.

Jeg sender de rettede Korrekturer af „Gurre“. Den endnu manglende femte Akt sendes i Manuscript med næste Postskib (Lørdag). Jeg har skrevet Slutningen 3 Gange om – tre Gange – for at faa den saa smuk som muligt. Samtidig sendes saa meget Manuscript af den
10 „hellige“, som min Afskriver har færdig i Kopi. Originalmanuscriptet, med Tegninger osv, bliver jo *liggende* hos Dig. Det *tilhører Edith!* Jeg vedbliver at sende Manuscript hver fjortende Dag, indtil Bogen er sluttet. Men jeg sender ogsaa efterhaanden Alt hvad jeg faar færdigt af „Vandraadeskjalden“ og af „Det grønne Haab“ – saaledes at
15 jeg kun beholder Kopierne [h]er. Det er mig en Betyggelse at vide det hos Dig. Det er min Agt at faa det islandske Drama frem paa Scenen i Kristiania – *efter* at „Gurre“ er blevet spillet. Bjørn vil glæde sig! Lystspillet „Det grønne Haab“ skal derimod frem i København. Naturligvis ligger der en fin Symbolik i dette Lystspil – og saa de fortrinlige Viser og Melodier! Med andre Ord: disse fire store nye
20 Arbejder i *ét* Aar er *mit* Svar til den københavnske Pøbelpresse.

Apropos – jeg læser aldrig de danske Blade. Jeg har andet at gøre. Jeg var derfor ganske uvidende om al den Gemenhed – og ligesaa uvidende om Sten Drewsens Afrejse herfra og hans Optræden i den
25 Sag. Havde jeg anet det, saa havde jeg stoppet ham i Farten. Alligevel, det var raskt gjort – da det nu endelig blev gjort. Men næste Gang slaar *jeg* – hvis der skal slaas – og saa slaar jeg haardere!

Jeg lever i min egen Verden – i mine Minder og i min Længsel efter mine faa' Venner. Jeg søger at gøre saa meget Godt som muligt
30 mod de Mennesker, der slutter sig til mig. Og saa lever jeg i mine Arbejder – og derigennem taler jeg dog bedst til og for mine Venner. Resten er mig temmelig ligegyldigt. Amerika bryder jeg mig ikke stort om – men her er dog *Plads* til at røre sig – og saa er man paa *Afstand* fra Tingene derhjemme og i Norden. Det er ubetinget gavnligt. Og
35 dermed har Du omtrent Alt, hvad jeg kan sige om mig selv personlig.

Resten faar I, naar jeg kommer tilbage og kan *fortælle*. Men jeg vil ikke vende hjem, før jeg har *de fire store Arbejder* færdige. De lykkes bedst *her*. Efter den Tid faar jeg nu forhaabenlig Lov til at hvile. Hvad der unægtelig snart er paa Tiden.

5 Saa er der blot dette endnu at tilføje om Redaktøren for „Frem“, Jul. Schjøtt. Han var i Lag med mig ifjor. Nu er han der igen. Man vil nok lave en „Klassiker-Bog“ ud af „I Storm og Stille“ (Philipsen) – og indlemme den i „Frem“. Man byder mig et stort Honorar. Det kunde jeg godt bruge. Men var det ikke bedre, om *Du* købte den
 10 „Storm og Stille“ og indlemmede *den* i de samlede Drachmænd? Dette er en Henstilling! Aa, jeg er ked af alle disse Opfordringer og Plagerier. Blot man kunde være i Fred. Men jeg er ikke engang i Fred for Amerikanerne. Ogsaa *de* vil ha' Bidrag – nu da de har opdaget *mig!* Jeg beder dem høfligt gaa F- ivold. Jeg vil *digte* – jeg
 15 vil ikke gøre Forretninger – jeg vil op iblandt Indianere – jeg vil væk herfra – jeg vil ha' Foraar og Ensomhed – jeg vil arbejde, arbejde, arbejde – og jeg *kan* arbejde – det kribler i mig efter denne strenge og lange Vinter. Send mig blot Penge, Jakob – altid „Nordlyset“ New York, 28 State Street. Send mig dem med *omgaaende Post* – Du vil i
 20 Mellemtiden faa Bunker af Manuscript. De véd jo, at hvad jeg i saa Henseende lover, det holder jeg. Blir „*Vølund*“ slet ikke spillet mere? Og de *to* Stykker paa Dagmar? Vil Nansen muligvis ikke give dem et Vink og en Advarsel! For Pokker – nok sagt. Nu kan jeg ikke skrive mere. Til Dig, til Julie, til Nansens, til Jer Alle hjærteligste Hilsner!
 25 Din hengivne

Holger Drachmann.

743. Til *Jacob Hegel*.

25 April 99. I Adirondaks-Bjærgene.
 (Min Adresse *altid*
 „Nordlyset“, New York osv.)

30

Kære Ven Jakob.

Jeg sidder her ved en buldrende Fos – Udløbet af en lille Indsø – i de gamle Indianerbjærgene – og kradser disse Blyantslinjer ned til Dig.

Den hellige *Bog er færdig*. Om fjorten Dage vil jeg have endt Kopien – saa sender jeg Dig Manuscriptet.

Det bliver en Begivenhed, naar den *Bog* udkommer.

En Begivenhed af en Betydning for Nordens Literatur – som Georg Brandes' første Forelæsninger – som Søren Kierkegaards „Øjeblikke“ – som Goldschmidts „Korsar“.

Hvad Skæbne *Bogen* vil faa – om *den* vil blive beslaglagt – om *jeg* vil blive hængt – om *Du* vil blive bange . . . det véd jeg ikke.

Men at *Bogen* vil blive optrykt atter og atter – at den vil blive diskuteret hele Norden og hele Tyskland over – at den vil blive Ungdommens trofaste Ledsager i de næste halvhundred Aar – det behøver man ikke engang at være Profet for at kunne forudsige.

Men nu *maa* jeg have Korrekturer af den tilsendt – lige fra Begyndelsen.

15 Send mig dem, kære Ven, samtidig med de næste 150 Dollars – altsaa saaledes, at jeg om fjorten Dage kan have baade Korrekturer at glæde mig over og Penge at rejse videre for.

Jeg maa nemlig bort her fra Bjærgene – som i 5–6 Uger har ydet mig et fortræffelig klimatisk Arbejds-Sted.

20 Men nu kommer Varmen dumpende ned over Fjældsiderne – og min Hjærne gløder.

Jeg maa videre nordpaa – ud til Canadas Kyst – hvor Oceanet sætter ind med sit evige Bølgeslag.

Nu, efter at den hellige *Bog* er færdig, kan jeg nemlig skrive Prosa.

25 Jeg føler, at jeg kun har nogle faa' Aar at arbejde i. Og de maa bruges. Arbejdet er blevet *Alt* for mig. Intet andet i Verden glæder mig, end netop det! Og samtidig med det islandske Drama maa jeg skrive *den* Roman, hvoraf *Du* har Begyndelsen liggende i dit Skab. Den hedder „Det dyre Brød“. *Nu* kan jeg skrive den – vel-komponeret og koncentreret – ovenpaa den hellige *Bogs* Syner og Fantasier. Og den kan kun skrives *her!*

Send mig den, kære Ven, samtidig med Korrektur og Penge.

Den skal blive *saaledes*, at den baade kan oversættes paa Engelsk og paa Tysk.

35 Jeg fik et Par Linjer fra Nansen samtidig med den sidste Anvis-

ning. Tak! Han lover mig et Brev fra Dig! Tak! I har selvfølgelig meget at bestille.

Jeg ogsaa! –

Dagen har været trykkende hed – og jeg er træet. Men det er en
5 Glæde at have et stort Arbejde bag sig. Tag til Takke med disse
Linjer! De hjærteligste Hilsner til Dig, Julie, Skovgaard, Nansen o. fr.

Din Ven

Holger Drachmann.

744. Til *Jacob Hegel*.

10

Queen's Hotel
Halifax
Nova Scotia. Canada.
20 Juni 99.

Kære Ven Jakob.

15 Jeg er rejst adskillige hundrede Mile siden jeg sidst skrev Dig til fra
Bjærgene. Jeg var ganske syg af den ulidelige Varme. Her er Naturen
igen frisk – lige ud imod Oceanet. Og jeg kan atter *arbejde*. Ah! jeg
aander op.

Her bliver jeg Sommeren over – haaber jeg da. Man siger mig, at
20 her altid staar en kølig Brise ind fra Havet. Forresten er her ynde-
fuldt – stille og roligt – en gammel *britisk*, fornem lille By – ikke en af
disse forbandede amerikanske Hurlumhej-Byer. Den gamle Kultur
er dog den bedste – indtil der om tusind Aar maaske kommer en *ny*.

Jeg har skrevet tre herlige Slutningskapitler til den "hellige" Bog.
25 Det ene er en Hilsen til Danmark – saa skøn, som vel noget Lands
Søn har skrevet det. Kapitlet er kun 4–5 Sider stort. Jeg skænker Dig
Originalmanuscriptet dertil som Venskabs-Gave. Men saa skal Du
lade det *indfatte i Glas og Ramme* og hænge det op i dit Kontor eller
Arbejdsværelse! Hvergang Du er ked og led af det Hele derhjemme –
30 saa lad dine Øjne glide over disse Sider – og Du vil blive bevæget!

Vil Du lade gøre *tre Facsimiler* af det Kapitel. Den ene faar Nan-
sen – den anden faar min Ven Apotheker Rink i Helsingør – den
tredje disponerer jeg selv over.

Jeg har afsendt Korrekturer af „Gurre“ (sidste Akt) og af den „hellige“ Bog. Jeg venter paa Fortsættelse. Formodenlig ligger der noget til mig i „Nordlyset“, New York – som altsaa bliver sendt efter mig hertil. Men Du skal have Tak, kære Ven, hvis Du vil sende den
 5 *næste Anvisning* (150 Dollars) lige her til *Halifax* – da der ellers gaar saa lang Tid inden jeg faar Pengene.

Vil Du takke Larsen for Tilsendelsen af Manuskriptet til Romanen „Det dyre Brød“. Død og Helved – *det* er en Begyndelse! Min Hjerne har arbejdet Dag og Nat siden jeg fik det herlige Manuscript. Og
 10 mine Fingre klør . . . ! Lige saa snart jeg har endt de sidste Korrekturer paa den „hellige“, begynder jeg paa, eller rettere fortsætter med det „dyre Brød“. Det bliver *hele* vor Kulturkamp fra Halvfjerternes Begyndelse og lige til nu. Nu vil *jeg* sige mit store borgerlige Ord baade om Brandes-Bevægelsen og om Præste-Regimentet, om
 15 vor daarlige Politik og vor gode Kunst. Jeg føler Myndigheden i mig – kender intet til Frygt – lever *kun* for at arbejde – og for at gøre vort lille forhutlede Land *stort* i Andres Øjne.

Ud paa Eftersommeren, hvis ogsaa *her* bliver for varmt, rejser jeg med et Skib op til det øde Newfoundland – hvor Rudyard Kipling
 20 *ogsaa* har skrevet en god Bog. Dér vil jeg fuldende det store islandske Drama.

Send mig kun stadig Penge. Jeg sender Dig Penges-Værdi, kære Ven! Dampen er oppe i mig. Jeg har sét og tænkt og oplevet saa meget – bryder mig i Grunden ikke om noget andet end at skabe
 25 *Værdier* for Nordens Folk. Apropos, vil Du spørge Aug. Larsen, om det er Tilfældet at en norsk Theaterdirektør har erhvervet sig „Tusind og én Nat“? Jeg læste tilfældigt en Notits derom i et Blad ombord paa en Damper.

Dette er intet Brev – kun nogle hastige Linjer, for at Du ikke skal
 30 tabe mig af Sigte. Jeg omfavner Dig og Julie! Saasnart jeg har faaet mig indrettet her, skal I høre fra mig. Nansens er vel i Paris? Skal Du ikke ud og lufte Dig – i hvert Fald paa Søen?

Hjærteligste Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

745. Til *Peter Nansen*.

Halifax, Nova Scotia, Canada.
3 Aug. 99.

Kære Ven.

5 Tak for det rekommandérte med Anvisningen (af 15de Juli).

Og Tak for dine – og din Frues – begejstrede Ord om den „hellige“ Bog. Nu er *hele* Manuscriptet sendt hjem. Og I har al Grund til at glæde Jer. Der er *Stigning* i Bogen lige til det sidste vældige Udbrud.

Ja Du, jeg er stolt over, at en dansk Mand – ved Udløbet af Aar-
10 hundredet – formaar at præstere saa meget Hjærte og saa megen af den fornemste Kunst. Oprigtig talt – jeg véd ikke nogen Bog i Norden at sammenligne denne med – i *sin Art* selvforstaaeligt.

Paa *den* kan der tages det store Slag for mine Venner og for mig selv. Bogen vil leve hundred Aar – og Danmark vil leve i den.

15 En hæderlig Maade at være Patriot paa.

Og nu – Dampen op, og fuld Kraft paa Trykningen!

Naturligvis maa „Den hellige Ild“ paa Omslaget sættes med *purpur* rød Skrift.

Det er en Fanfare – det er Jerichos Basun.

20 [. . .]

Mine Øjne gør mig undertiden Bryderier, mit Hoved altid – men Hav-Luften her, og Legemsøvelser, er mine naturlige Allierede . . . og saa Følelsen af, at jeg egenlig har tilsat *Alt*, hvad andre Mennesker vilde leve fyrsteligt paa – og at *Arbejdet* er det eneste store Gode, der
25 er blevet En levnet, – og som man maa slaas med Sygdom og Døden om. Døden – som ikke eksisterer! Det tror i det mindste ikke Ulf. . . .

Bah! lad os ikke blive dybsindige. Jeg trykker alle Eders Hænder – mine er brune og barkedede af Roning.

Eders hengivne

30

Holger Drachmann.

746. Til „Politiken“s Redaktion.

Halifax, Nova Scotia, Canada.

14 Septbr. 99.

Til Redaktionen af „Politiken“.

5 Herved har jeg den Ære at sende „Politiken“ indlagte Digt „Braavalla-Brænding“.

Digtet sendes i Afskrift samtidig til „Verdens Gang“.

Den ærede Redaktion anmodes om at konferere med Hr. Red. Thommesen om *Dagen* for Optagelsen.

10 Hermed nogle Oplysninger om mig selv.

Jeg har studeret Fiskernes og Lodsernes Liv her paa Kysterne af Ny-Skotland – har tilbragt en Del af Sommeren med at *male* svømmende Isbjærge og Brændinger paa en Rejse til *Newfoundland* og *Labrador*.

15 Fra denne Rejse sendes et *Brev* til „Politiken“.

Om en Ugestid gaar jeg til New York, for at forberede en Udstilling dér af mine Malerier og Tegninger. I Slutningen af Oktbr. er jeg de Danskes Gæst i *Chicago* – hvor jeg agter at holde en Tale om Nordens Fremtid ved den store Banket, som forberedes til min Modtagelse. Vintren agter jeg at tilbringe – for mit Helbreds Skyld – i et *sydligt* Klima herovre. Sidste Vinter var overordenlig streng. Til Foraaet gaar jeg bestemt tilbage til Evropa.

Saa er der en Sag.

Jeg forbereder i disse tre sidste Maaneder af Aaret et Kæmpe-Digt: 25 *Nittenhundred*. Efter mit Kendskab til Verdens-Litteraturen er jeg upaatvivlelig den eneste for Øjeblikket, som kan skrive netop et saadant Digt.

Det skulde den sidste Decb. – eller 1ste Januar – staa at læse samtidig i „Politiken“, „Verdens Gang“ og „Göteborg Handelstidning“, *samt* 30 i alle frisindede danske, norske og svenske Blade af 2den Rang. Jeg forlanger 2500 Kroner for mit Arbejde – et Arbejde, hvortil der maa læses meget, tænkes meget og gøres mange Udkast. Vil „Politiken“ tage Sagen i sin Haand og tilvejebringe Honoraret ved Henvendelse til de andre Blade i Danmark og Norden? Eller vil „Politiken“ *alene* afkøbe 35 mig mit Arbejde – og disponere over det efter eget Valg?

For et *omgaaende* Svar herpaa, takker jeg.
Min Adresse bliver nu:

Dr. V. Drewsen.
Rosebank
5 Staten Island
New York.
U. S. A.

hvortil Honoraret for „Braavalla-Brænding“ kan sendes – og hvorfra jeg sender den omtalte Artikel *Newfoundland* til „Politiken“.

10 Ærbødigst
Holger Drachmann.

747. Til *Peter Nansen*.

15 Adr: Dr. V. Drewsen.
Rosebank.
Staten Island.
New York.
14 Oktbr 99.

Kære Ven.

[. . .]

20 Jeg er ifærd med at rage uklar med de danske Klubber i Chicago – bag hvilke en Seminarist af den gamle Berg'ske Legion staar. Man vil diskutere mine „Anskuelse“. Og da *jeg* ikke vil diskutere, saa ryger forhaabenlig alle Festlighederne i Lyset. Jeg er nogle hundred Dollars fattigere – og min personlige Frihed rigere. Altsaa en Gevinst.

25 Ved min Tilbagekomst her til New York besluttede jeg straks at indskibe mig med en af de store engelske Dampere til Evropa. Jeg længes ofte indtil Sentimentalitet bort fra dette bundkedsommelige Land – tilbage til Venner og til Kultur. Men jeg har drøftet Sagen grundigt med mig selv. Jeg føler mig ikke *stærk* nok endnu for Evropa. Jeg har paalagt mig endnu et halvt Aars *strengt* Arbejde – min gamle Kurmethode. Hvis jeg nu vilde rejse hjem, saa vilde jeg højst sandsynligt vedblive at kredse omkring én eller to bestemte Byer i

Tyskland – oprive mig selv og muligvis en Anden, uden at Tingene dog kunde forandres. Endnu ikke. Tiden maa læge, og Arbejdet maa styrke. Jeg har samlet Kræfter i denne Sommer – i en fremmed og storslaaet Natur – nu vil jeg bruge dem. Jeg vil igen i
 5 Seletøjet – „Det dyre Brød“ skal gøres færdigt. Det er den ønskeligste Spændetrøje. Den kan akurat holde hele mit Aandedræt „oppe“ indtil den første Foraarsbrise vifter over Atlanten. *Saa* gaar jeg hjem – til den lyse nordiske Sommer – aldeles bestemt! Jeg har mere end nok af Amerika. Men arbejde kan man her – eftersom man *intet*
 10 *andet* kan.

Hvad er „Det dyre Brød“? Det er hele vor Generations, og min egen Slægts og mine egne Venners Kampe i disse tredve Aar. Alt kommer med. Georg Brandes – Nordmændene – det literær-politiske Stormløb – Afslappelsen – Pietismen – og endelig det bestemte posi-
 15 tive Program: det unionelle Nordens Regeneration.

Altsaa: en klar, koncentreret, positiv Bog – stor 400 Sider – i Mod-sætning til den stærkt personlig-lyriske „hellige Ild“ – forøvrigt fort-sættende denne og uddybende Tankegangen i „Forskrevet“. Man vil da engang faa fat i den *røde Traad* gennem min Forfattervirksomhed.
 20 *Nu* kan jeg gøre denne Roman – og *her* kan jeg gøre den. Og for at gøre den endnu mere *levende*, personlig og aktuel, er jeg begyndt med at indskyde hvad jeg kalder „Intermezzoer“, hvor jeg boltrer mig ved Siden af og dog stadig *i* Handlingen – overlegen over mig selv og Stoffet. *Saa* vil Bogen blive et Unicum i det nybegyndte Aarhundred –
 25 en „Don Juan“ i Prosa!

Dette til din, kære Ven, og Jakob Hegels behagelige Underretning, Oplysning og Berigelse. Amen.

Nu skal vi altsaa se, hvad „Den hellige Ild“ siger – og *hvad* Folk siger om den. Mig kommer det paa en Maade ikke ved. Naar man
 30 har tappet sit Hjærteblod i et gyldent Bæger – saa stiller man det simpelthen for sine Venner og Fjender og siger: drik! Man lægger ikke Vægt paa, med hvilke Miner de drikker. Apropos den „hellige“ Bog! Du staar jo „Politiken“ nær. Jeg vilde i dit Sted, med din nok-som bekendte Takt og Diskretion *fraraade* E. B. at anmælde den Bog.
 35 Hvis Georg ikke vil eller kan – saa lad en anden (Hørup selv maaske).

Men ikke E. B. Du véd, at jeg yderst sjældent eller aldrig berører mine Bøgers Forhold til Pressen. Men netop med denne Bog forstaar jeg ikke Spøg – og hvis jeg i „Politiken“ af E. B. læser en Anmeldelse, der mishager mig ved Form eller Indhold, saa vil der ved min Hjem-
5 komst vederfares ham noget højst ubehageligt. Det giver jeg Dig mit Ord paa. Jeg har levet saa længe i et Land, hvor man tager sig selv tilrette paa visse Punkter. Og dette er maaske det eneste „Ameri-
kanske“ der bliver hængende ved mig.

Nok herom, kære Ven. Jeg tror, jeg bliver mere fast og støt i mine
10 Venskaber efter som Aarene gaar. Til Gengæld bliver jeg mere tilbøjelig til at gøre kort Proces med alle andre.

En Ting endnu, da vi er ved „Politiken“. Jeg har anlagt og er ved at begynde et Kæmpe-Digt *Nittenhundred*, der skulde staa at læse Nytaarsaften (eller Morgen) i *alle* Danmarks, Norges og Sverigs frisindede Blade – særlig „Politiken“, „Verdens Gang“ og „Göteborg
15 Handels- og Sjöfartstidning (eller din Ven Vult v. Steyerns Blad) og dernæst i alle de frisindede Blade af 2den og 3dje Rang – (formodenlig ogsaa oversættes paa Engelsk, Tysk osv). Intet var rimeligere end om „Politiken“ tog hele Sagen i sin Haand. *Ingen* kan gøre
20 det Digt som jeg – og for *ingen* af os nulevende kommer Lejligheden igen. Det er et *dansk*, og tillige et *skandinavisk* Monument der rejses.

„Politiken“ synes imidlertid at stejle over mit Honorar – 2500 Kroner. Men lad mig ganske tørt sige Dig min Mening om Sagen – og vil Du saa sige den til „Polit.“.

25 Hvis de tre nævnte *store* Blade først deler Honoraret i tre Parter og dernæst hver for sig udskriver Beløbet paa de andre, mindre Blade – saa behøver man ikke at stejle. Det er et *stort* Arbejde for mig – mange Ugers daglig Beskæftigelse – jeg maa gaa paa Bibliothekerne – jeg maa snakke med mine Venner Professorerne her ved Columbia
30 Universitetet, osv. Forholdet er jo dog egenlig det samme, som hvis f. Ex en Mand af Krøyers Rang og Talent vilde tilbyde en Institution at udføre et stort symbolsk-historisk Maleri til en given Lejlighed. Hvis *han* forlangte den Pris 2500 Kroner, vilde man endda sige, at det var billigt – men en Digter!

35 Nuvel, kære Ven, sig mig din Mening herom – og hvis Du kan faa

Tid i al din Travlhed, saa forklar „Polit.“ Sagen og skriv til din Ven v. Steyern *eller* til den unge Hedlund i Göteborg.

Det *maa* kunne bringes i Orden – det bliver jo noget enestaaende – og hvorfor skulde ikke en nordisk Digter én Gang i sit Liv have et
 5 klækkeligt Vederlag, naar han spænder hele sit Genis Omfang og Styrke for det nye Sekels Strids-Triumf- eller Skralde-Vogn? Undskyld de store Ord. Men Kæmpe-Digtet *bliver* i hvert Fald færdigt – og hvis det bliver saadan, som jeg venter det, saa vil Gyldendals Forlag upaatvivlelig sætte en Ære i at udgive det som Særtryk (med
 10 en genial Vignet?). Jeg skal ikke spare hverken Krudt eller Blomster eller Forgyltning!

Og nu er Brevet blevet mere end langt – men det gælder jo for baade Dig og min Ven Jakob. Jeg haaber at mine forsøvede Vers kom i rette Tid til Skovgaard – og at min lille Veninde Agnes er
 15 sluppet heldigt ind i Verden med sin *lille* Fritsche? Gratulerer! –

[...]

De hjærteligste Hilsner til Dig og din Frue, til Hegels osv.

Din hengivne

Holger Drachmann.

20 [...]

748. Til *Peter Nansen*.

Adr: A. E. Johnson & Co.
 28 State Street
 New York.
 Nytaarsmorgen 1900.

25

Kære Ven.

Tak for Dine og din „brave Frues“ Julehilsner, som jeg fik nu, efter at være vendt tilbage til New York fra en Rejse sydpaa.

Du skriver om den „hellige Bog“ og beretter mig det lidet, der er
 30 at sige, hvad *Ungdommen* derhjemme angaar.

Nuvel, kære Ven, vi ser vel ens paa Sagen. Slaget er tabt – i første Omgang. Men Bogens *Dejlighed* og *Levedygtighed* staar uanfægtet. Altsaa: Slaget dog vundet.

Gerne havde jeg hørt et Par Ord fra Jakob Hegel selv. Det vilde

maaske have suppleret – eller kommenteret – nogle Udtalelser fra min gode gamle Veninde Fru Julie. Og disse Udtalelser forbavsede mig lidt. Men jeg savner formodenlig nogle private Mellembestemmelser. Formodenlig gaar Strømmen paa Skovgaard stærkt i Retning af Aulestad nu. Og den gamle Profet deroppe bryder sandsynligvis sin etiske (?) og borgerlige Stav over Landevejsrøverridderen. Naa – *det* fælder alligevel hverken mig eller den Ild, der heldigvis brænder dybere inde i mig, end gode gamle Veninder og gode gamle Profeter ret forstaar.

10 Og dermed nok herom. Resten er *Mundtlighed*.

Jeg var sydpaa, for at søge et blidere Klima end her i New York. Men Ensomheden og Mangel paa Mennesker drev mig tilbage igen. Tungsindet ligger og lurser paa mig. Jeg vil ikke kurere det paa den schandorpske Metode – med at sidde og drikke *ene* paa en Kro. 15 Navnlig ikke paa en amerikansk Kro, hvor der kun tales Engelsk – et Sprog, jeg elsker at *læse* og hader at *høre*.

Jeg maa være dér, hvor jeg har Venner at meddele mig til. Og nu stormer jeg atter med hensynsløs Energi videre ad Arbejdets Bane. Saasnart jeg søger Hvile, falder jeg sammen. Mine neuralgiske Lidelser, min udødelige Hovedpine – som troligt følger i Hælene paa min 20 Produderen – er mig dog mindre til Plage end jeg selv er, naar jeg ganske er overladt til mig selv.

Hvor længe Maskinen holder ud, det véd jeg ikke. Men jeg ihukommer gl. Bismarcks Ord „En god Hest styrter i sit Seletøj“.

25 Ergo styrter jeg – engang.

Foreløbig dette: Jeg arbejder glubsk. Det store islandske Drama Hallfred Vandraadskjald (hvoraf I har faaet 1ste Akt) – og dernæst et Drama „Tusindfryd“, som jeg paabegyndte oppe i Newfoundland i Sommer. De to skulde gerne udgives som ét Bind – og Bindet skal hedde:

30

Det evigt Mandlige

Det evigt Kvindelige:

To Dramer:

Hallfred Vandraadskjald

Tusindfryd.

Det tumler og brænder, det raser og bølger i mig – for engang ret at faa slaaget den store, evige Krig fast – Manden, taget i hans yderste Kraft og Evne – Kvinden taget i de yderste Konsekvenser af Begrebet das *ewig Weibliche!* Nej, jeg vil ikke forsøge at skitsere eller
 5 forklare noget nu. Hallfred er rimeligvis færdig i Midten af Februar – Tusindfryd paa den Tid, hvor jeg kommer hjem til Norden – Maj. Naa, det vil blive en Himmerigsmundfuld for din udmærkede Frue! Og Hallfred vil jeg bruge til at slaa om Øerne paa den gode Bjørn, der smøler med „Gurre“ i det Uendelige. I Guder, hvis de
 10 Theaterdirektører derhjemme i Norden havde Halvdelen af min Arbejdsomhed og Ordholdenhed . . . jeg, som hver fjortende Dag er ved at bukke under for Træthed og Søvnløshed!

Aa, gid Fanden havde dem allesammen. Men kommer jeg hjem, skal jeg dog snakke et Alvorsord med dem. Og i værste Fald leje mig
 15 en Trup og selv opføre mine egne Arbejder.

Naa, om et Par Uger maa jeg vel atter stikke af herfra sydpaa – hvis Kulden vedvarer. Jeg beder Dig derfor, kære Ven, indstændigt
saasart Du har faaet dette Brev at sørge for at der *telegrafisk* bliver sendt mig 200 Dollars til min *ovenstaaende* Adresse. Og mind „Politiken“ om at sende mig Honorar for *Kantaten*. Her har den gjort megen Lykke blandt Skandinaverne. Jeg sidder midt i Digteri. Mere om 8 Dage. Alle Hilsner

Din Ven

Holger Drachmann.

25 749. Til *Jacob Hegel*.

Adr: Thingvalla-Line. Johnson & Co.
 28 State Street
 New York
 27 Januar 1900

30 Kære Ven Jakob Hegel.

Jeg takker Dig for den pr. Telegram sendte Anvisning.

Jeg arbejder som et Bæst, som en Løve, som et Lokomotiv, som – jeg véd ikke selv hvad. Men Manuscript-Dyngen vokser.

Nu sender jeg Dig snart et Lispund. „Det grønne Haab“ bliver

færdigt næste Uge. Det store islandske Drama – som er „ædelt“ nok til at spilles paa det kgl. Theater – venter jeg at have færdigt i Løbet af Februar. Og i Marts kommer en *Overraskelse* – nemlig et romantisk Skuespil, som hedder *Natten* – og som jeg kalder „et rembrandtsk Drama“. Det skal spilles hos Martinius og hos Bjørn.

Men jeg vil selv lede Indstuderingen af disse Stykker. Man kommer dog altid videst, naar man stoler paa sig *selv* – det saa' jeg med „Vølund“.

Saa er der endnu det vidunderlige, romantisk-fantastiske Skuespil „Tusindfryd“ – som jeg skrev til Nansen om. Det evigt Kvindelige!

Som Du ser, jeg har Hænderne fulde. Ak, kære Ven – jeg er undertiden nær ved at segne. Men det er den eneste Maade for mig at leve paa – uafbrudt anspændt Arbejde. Saasnart jeg hviler, falder Tungsindet over mig. Men til *Breve* bliver der ingen Tid. Du faar tage til Takke med disse skematiske Antydninger.

Hvorledes jeg lever? Tak, jeg lever slet ikke. Jeg digter.

Forøvrigt lever jeg dels sydpaa, et Sted, som hedder Woodlake – for Klimaets og Arbejdets Skyld – dels her i New York, naar Ensomhed og Tungsind driver mig tilbage blandt mine Venner.

Og jeg tæller Dagene og Ugerne – til jeg atter kan indskibe mig over Atlanten – forhaabenlig Midten af April. Herom nærmere, naar jeg sender Dig Manuscript-Pakken. Vil Du ligesom sidst sende mig 200 Dollars i Midten af Februar i Telegram Anvisning (ovenstaaende Adresse, Thingvalla-Liniens Kontor i New York). Og vil Du modtage de hjærteligste Hilsner til Jer Alle

Din hengivne
Holger Drachmann.

750. Til *Peter Nansen*.

Adr: Thingvalla-Line.
Johnson & Co. 28. State Street.
New York
31 Januar 1900.

30

Kære Ven.

Jeg skriver idag uden alle Omsvøb og Dikkedarer – idet jeg blot tilføjer, at jeg har sendt et nogenlunde enslydende Brev til Hirsch-

sprung (Schubothe) som trængte stærkt ind paa mig for at faa *Slutningen* af „Don Juan“.

Det gaar ikke længer. Jeg maa spørge mine Venner derhjemme: hvor meget er jeg værd?

- 5 Er jeg mon ikke *literært sét* saa meget værd, at man bragte en Sum tilveje – lad mig sige 5000 Kroner – der sikrede mig en absolut Hvile fra nu af til Høsten?

Det er jo min Hensigt at rejse herfra i Beg. af April – naar Vinterstormene er forbi.

- 10 Hvad Arbejdet angaar – jeg *kan* ikke mere. Eller rettere sagt – hvis jeg ikke faar denne Ferie paa et halvt Aar, saa *vedbliver* jeg at arbejde – men da gaar jeg til Grunde.

Det giver jeg mit højtidelige Ord paa.

- Hvis jeg *faar* denne Frist (vel at mærke, *ikke* som et Forlægger
15 Arrangement, men privat gennem Venner af min „Muse“) saa forsegler jeg alle mine Manuscripter, hjemsender dem, og rører dem ikke før jeg har samlet Kræfter i Sommerens Løb – paa Skagen og i Norge.

- Faar jeg ikke den Frist, saa *vedbliver* jeg altsaa at arbejde – og jeg giver Dig mit Ord paa, at Alt, hvad jeg har under Arbejde, er
20 *godt*.

Men jeg giver Jer tillige – Alle derhjemme – mit højtidelige Ord paa, at jeg i en søvnløs Nat ender mit Liv med min Revolver. Thi jeg er snart kommen til Grænsen af Sovemidler og Pirringsmidler. Ultra nemo posse . . . osv.

- 25 Jeg har bragt mine Arbejder op til følgende respektable Resultat.
„*Det grønne Haab*“, Skuespil i tre Akter med mange Sange – lige ved at være færdigt.

Hallfred Vandraadeskjald, nordisk Drama i fem Akter – $\frac{2}{3}$ færdigt.

Kitzwalde, Ridder-Drama i 5 Akter – $\frac{2}{3}$ færdigt.

- 30 *Natten*, et rembrandtsk Drama i 3 Akter – $\frac{1}{3}$ færdigt.

Tusindfryd, romantisk Drama i 5 Akter – $\frac{1}{3}$ færdigt.

Det dyre Brød, Roman fra 1870–1900 – $\frac{1}{3}$ færdig.

Og saa videre! (Digte, Skitser, en *lille Bog* fra Amerika – som jeg ikke har ladet trykke noget af endnu – halv færdig).

- 35 Disse Tal taler vel for sig selv.

Jeg har ikke længe hørt fra Dig – heller ikke fra Hegel. Jeg skrev ham et Par Linjer til forleden og bad ham sende mig nogle Penge ligesom sidst.

Din hengivne

6

Holger Drachmann.

751. Fra *Sven Lange*.

Kronprinsessegade 22
10/6 1900

Kære Drachmann, –

10 dit Brev forleden var baade mig og os alle en stor Glæde. Fader var saa stolt af dit Venskab, han kunde endnu fornøjet tale om det lille Brevkort, Du for halvandet Aar siden sendte ham fra New-York. Jeg tror, det var for ham en Forundring og en Lykke, at han, denne stille, sky, sære, dybtfølende, men saa ironiske og saa borende Aand, havde
15 fundet Hengivenhed hos dig, hvis Evner var saa forskelligartede fra hans, men hvis Overlegenhed han følte sig i Slægt med. Han døde ganske som han altid havde ønsket sig det selv, – det maa jo være os en Trøst. Han havde ikke været en Time virkelig syg, hans Aand var klar og stærk til det sidste Minut, han, som hele sit Liv havde elsket
20 Arbejdet højere end alt andet, han kunde arbejde usvækket til den Nat, han gik i Seng for sidste Gang. Han døde staaende. Bogstavelig kan dette siges. Han kom ind, den Morgen, fuldt paaklædt, i min Moders Soveværelse, – han havde vel følt dette nærme sig. Han kom netop ind over Dørtærskelen, fik set hende med et Blik, – i samme
25 Nu faldt han uden en Lyd. Jeg kom til saa hurtigt, at jeg kunde gribe hans Hoved og lægge det til Hvile, – faa Sekunder efter døde han, fuldkommen smærtefrit, med klare og rolige Træk. Lægen sagde, at selve Hjærtet var bristet.

Jeg tror, det varer længe, længe før jeg kommer helt ud over dette,
30 men dog var jeg glad ved at jeg var hos Fader, da han døde. Der har fæstet sig ligesom en Tro i mig, en Tro paa dette Menneske, der paa intet Omraade lod sig bøje og kue af Livet, og som stod rank overfor Døden, da den slog ham.

Jeg har tit Trang til at tale med dig. Jeg tager nu fra Byen for at komme lidt til Ro. Maaske ses vi da til Efteraaret.

De bedste Hilsner fra os alle

Din hengivne

5

Sven Lange.

752. Til *Jacob Hegel*.

Adr: Consul Sandberg.

Moss. Norge.

21 Aug. 1900

10 Kære Ven Jakob.

Altsaa: Sommeren er nu omtrent gaaet, og jeg giver Dig en liden Oversigt over mine Arbejder og et lille „vue“ over den nærmeste Fremtid.

Vejret har været fortræffeligt – baade til Arbejde og Friluftsidræt, og jeg har atter erkendt, hvorledes Norges Natur, Luft og mere primitive Mennesker er istand til at gengive mig Kræfter, Inspiration og Humør.

Jeg har arbejdet ganske vældigt. Det store islandske-norske Drama „Vandraadeskjalden“ er færdigt. Jeg rejser om et Par Dage ind til Bjørn, for at konferere om dets Opførelse nu til Vinter.

Saa viser han *Dyret* (∴ Holger Dr) frem for sit Publikum ved en Galla-Forestilling („Gurre“) den første Uge i September.

I Mellemtiden – altsaa en 8 Dage fra idag af – stikker jeg over til *Skagen*, for at stikke min gode Ven Krøyer paa Næven og ønske ham til Lykke med hans Reconstitution eller Reconstruction – efter den haarde Tørn.

Og da – kære Ven – skal jeg, derovre paa min gamle Valplads, skrive en Artikel i „Politiken“, „Verdens Gang“ osv. – og Artiklen skal hedde *Krøyer*.

30 Og jeg skal, med Opbydelse af hele min Viden og Kundskab og Sympathi og Indignation, fortælle mine kære Landsmænd, *hvad* Krøyer er for vort Folk og for Verden – og jeg skal paa den eleganteste Maade sige vore ærede Medborgere, hvor nobelt de har handlet – saaledes som de altid plejer at handle – ved at tilsøle en

af Fædrelandets mest gudbenaadede Sønner – saasart et Uheld eller en Vanskæbne træffer ham – *ham*, hvis Person, hvis Hus og hvis Nærmeste ethvert nobelt Menneske burde værne om – bare som simpel Tak fordi hans Genialitet kaster Glans over vor forsvindende
5 Lidenhed.

Aa, jeg skal skrive . . . og baade *Du* og *Julie* og *Nansens* og mange, mange flere skulle vorde glade.

Thi jeg føler mig stærkere og yngre og mere kampberedt og mere „benaadet“ end i de sidste 2–3 Aar.

10 Amerika har gjort *sit* – og Norge har suppleret med *sit* – og nu drager jeg (i Midten af September) atter over Havet, for at tilbringe Vintren i Amerika – optage Traaden, hvor jeg sidst slap den – og hvor den har ligget godt præpareret i Mellemtiden. Jeg *vil* tjene Penge derovre blandt Yankeerne dennegang – det har jeg svoret. Og
15 naar jeg saa kommer tilbage næste Aar – saa vil jeg købe mig en Hytte med et Atelier paa Skagen – og jeg vil blive en Kæmpe – og sejle og ro og ryge Tobak og blæse det Hele et langt Stykke.

Men hvad jeg i *Mellemtiden* vil gøre – og allerede nu er i god Gang med – det er:

20 *aldrig* at skrive en sentimental Bog mere – aldrig at spilde en Dag, endsige et Aar, paa at ville forbedre den danske Ungdom ved at mane Skygger fra „Forskrevet“ frem for Bedsteborgerne.

Men jeg vil skrive „*Det dyre Brød*“ – Du véd, *Romanen* – færdig. Og den handler baade om Danmark og om *Verden* – og den bliver
25 skrevet med Vittighed og Humør og Overlegenhed – baade over mig selv og hele Tidsaldren. En Bog, som skal læses baade i Norden her – og derovre af Amerikanerne – en Bog i en Række af Oplag – fordi den ikke angriber *direkte* og ikke klager eller beklager sig – men „frisch vom Fass“ – ud af Livet og selve Livet! Ah, kære Ven, jeg er
30 glad hver Morgen jeg vaagner, og véd, at jeg skal tilbringe nogle Timer daglig i et saa ypperligt Selskab. *Nu kan jeg!!!*

Saasart jeg er kommen over til mit gamle Standkvarter i New York eller Chicago, skal jeg sende Dig Manuscript regelmæssig – saa at Bogen *muligvis* kan komme ud til Jul – men i hvert Fald tidlig paa
35 Foraaret. Ah; jeg gnider mig i Hænderne. Den Bog har bragt mig i

godt Humør igen – der er *ny Verdens*-Luft i den – og det er en god og styrkende Luft.

Altsaa, kære Ven. Om et Par Dage er jeg i *Skagen* (hvor Fred. Bagge sender mig Korrekturer til). Tjen mig i at sende mig 2000 Kroner over til *Skagen*. Jeg har meget at gøre inden jeg svømmer paa Oceanet igen – formodentlig om 14 Dage eller 3 Uger. Men hvis det er mig muligt, stikker jeg en Dag eller Nat ned til Sjælland og omfavner Julie og Dig paa Skovgaard – og saa gaar det over Esbjerg-England.

Hils nu Nansens mange Gange; jeg er saa optaget af mine Arbejder, at jeg daarligt faar Tid til Breve. Men I kender mig jo – og véd, *hvor* I har mig – enten her eller hisset. De hjærteligste Hilsner til Jer Alle. Altsaa – please – send Pengene til *Skagen*! Fred. Bagge faar Slutningen af Manuscriptet tilsendt derfra.

Eders hengivne Ven

Holger Drachmann.

753. Til *Jacob Hegel*.

Victoria Hotel. Kristiania
30 Septb 1900

Min kære Ven Jakob.

Tak for dit og Nansens Telegram!! –

Jeg kan jo gaa med en „let Haand“ hen over denne Række Fester. Jeg er snart vant til Turen – men de har Værdi som en Slags Prøvesten paa, *hvorledes* og hvor *meget* man synes om saadan en Digter, der paa samme Tid er lang og stor.

Og man er meget glad i mig her.

Sagen er: man *trænger* til saadan en „rigtig Digter“ igen – nu da gl. Bjørnson er syg, og da Ibsen er bleven en skrantende gammel Troldmand.

Bjørn er virkelig rørende – han serverer mig i Kjole og Slips for sit Publikum – og det fylder Huset. Og Bjørn er blandt de unge Kraftkarle, som bliver *elskværdige* med den Autoritet og Magt, de vinder.

Igaaraftes fik han *Slutningen* af det stolte Drama „Hallfred Vand-

raadeskjald“. Han var *bleg* af Bevægelse og Begeistring idag. Og vi begyndte straks at konferere med Theatermaler og Kapelmester. Dramaet skal sættes op med al den Energi, Kraft og Pragt, som det unge, friske Theater raader over. Og det skal mere mig, *selv* at være med og

5 lede Prøverne ved Siden af Bjørn.

„Gurre“ var virkelig i mange Henseender et propret Stykke Arbejde fra baade Theatermalerens, Kapelmestrens og Skuespillernes Side . . . jeg sad skjult forleden Aften i Logen og græd mine modige Taarer – over Tovelille og mig selv!

10 Forresten giver jeg Partiet her som den ranke, evigunge smilende Skjald Studenterne havde nær revet begge Benene af mig – som Erindringstegn – da jeg havde talt i Studentersamfundet.

Kort sagt: Norge er erobret.

Nu er jeg næsten tilbøjelig til at tro, at de *gode* Aar begynder for

15 mig – med 2 Publikum'er osv. Men jeg har jo ogsaa slidt redeligt derfor.

Jeg agter at slide videre.

Thi naar man er glad, da arbejder man godt.

Om tre Maaneder fra Dato har Du det ganske mærkelige, med

20 Livsens og Dødens og Humorens Farve mættede Renæssance-Drama *Natten!* Det bliver nok „noget af det *mest* . . .“!

Og nu skal jeg til London! – –

Zschalig – den lille Igle – sidder derovre med Theaterdirektører, Oversættere, Kontrakt-Jurister og Fanden véd hvad paa Haanden.

25 Han skriver og telegraferer hver Dag efter mig. *Dér er en Formue at tjene* – siger han – jeg skal blot vise mig i „Salonerne“ – vupti, værs'artig!

Det samme siger den engelsk-norske Journalist Brækstad – som lige er kommen hertil, og som vil have mig med derover . . . og der-

30 næst til Amerika!

Nuvel, jeg er bleven ung og rask og stærk igen under den haarde Kur derovre – og i Norges dejlige Sommer. Jeg digter og improviserer – saa det flyger efter.

Jeg rejser til London – medens „Vandraadeskjalden“ forberedes

35 her (og „Gurre“ forhaabenlig derhjemme).

Send mig, kære Ven (paa samme Betingelser som sidst) *telegrafisk anvist omgaaende* 1000 Kroner. Jeg stiger da iland i Helsingør, kører til Skovgaard, kysser Julie og Oluffa, drikker et stort Glas (hvilket?) med Dig og Frederik – og saa til London –

6 Hvordan har *Fru Betty Nansen* det? Jeg hilser Jer Alle!

Din Ven

Holger Drachmann.

754. Til *Jacob Hegel*.

Hamborg, den 2 Novb. 1900

10 Kære Ven Jakob.

Tak for Mappen – nu kom den – og den er jo pragtfuld!

Nu har jeg haft Conference med *én* plattysk, *én* nordtysk og *én* sydtysk Theaterdirektør. De vil allesammen opføre forskellige Stykker af mig i Oversættelse.

15 Det gælder blot at træffe *Valget* af en dygtig Oversætter. Og dernæst lave Kontrakter med en Advokats Bistand. Jeg skrev – eller sagde til Dig sidst da vi taltes ved: „Nu kommer de gode Aar!“

Nu giver jeg en Frokost ud paa De Herrer! Og saa faar jeg tilmed *én* engelsk og *én* amerikansk Theateragent paa Halsen her. Med
20 *dem* skal jeg forhandle imorgen og iovermorgen – med obligat Frokost.

Jeg optræder som den *rige* danske dramatiske Forfatter – og det er den eneste Maade at optræde paa overfor disse Herrer, der allesammen tjener Formuer.

25 Jeg smiler stille hen for mig selv – men jeg optræder med det alvorligste „engelske“ Ansigt. Om 2 Dage gaar jeg herfra til London.

(I Parenthes: Emil Poulsen og hele hans Familie var *henrykt* over Epilogen. Jeg gaar til næste Sommer paa Tournée i Norden med *ham*, en Sangerinde, og mig selv!)

30 Ser Du, kære gode Ven! jeg har sat Hælvten af mit Liv paa at blive en *berømt Digter*. Det er lykkedes!

Nu sætter jeg Resten af mit Liv paa at tjene *mange Penge!*

Det vil ogsaa lykkes.

Thi mit Hoved er blevet koldt – medens mit Hjærte stedse er varmt!

Jeg bliver 4–5 Uger i London. Dernæst gaar jeg tilbage til København og sætter „Gurre“ i Scene. Dernæst til Kristiania og sætter
5 „Hallfred Vandraadeskjald“ i Scene.

Dernæst (i Beg. af April) til Amerika – for at holde (betalte) Foredrag og træffe sammen med de to Millionær-Frøkner. *Hvem* jeg vælger, er tilfældigt. De vil begge have mit *Navn* – og betale det højt.

Saa betaler jeg Dig kontant ud, hvad jeg staar skrevet for paa din
10 Saldo. Og saa begynder *vi to* forfra paa en ny Basis – uden Forskud.

Dette betroes til din Diskretion og dit Venskab. Du har endnu ikke svigtet mig – jeg heller ikke Dig. *Riv Brevet itu, naar Du har læst det.* Saa faar Ingen ondt af det.

Jeg telegraferede igaar: send Bøger og 1500 Kroner. Men det er
15 bedre at Du sender mig *omgaaende 2000* – her til Consulatet. Jeg har to Mænds Energi nu – og jeg *vil* blive rig! (som vi alle vil).

Din hengivne

Holger Dr.

755. Til *Jacob Hegel*.

London

Fredag d 30 Novb 1900.

Kære Ven Jakob Hegel.

Jeg skylder Dig Svar paa dit sidste Brev – det, hvori Du paalægger mig at indskrænke mine Udgifter, idet Du samtidig erindrer mig om,
25 at Du aldrig har nægtet mig Forskud, og at min Gæld til Dig er vokset betydeligt i de sidste Aar.

Tillige beder Du mig om, ikke at opfatte Din Skrivelse uvenskabeligt og ikke at blive gnaven.

Fuldkommen rigtigt altsammen. Jeg hverken er eller bliver gnaven
30 – men: lad *mig* nu ogsaa engang have Ordet for en kort Bemærkning. I og for sig begyndte jeg allerede paa denne Bemærkning i mit sidste Brev – som krydsede *dit*.

Om Du har tænkt over Sagen siden *da*, det véd jeg ikke, men jeg

haaber det. Jeg haaber, at vi fremdeles skal kunne skrive og tale til hinanden som Venner. Vi kan jo snart holde Jubilæum paa vor gode Forstaaelse.

Alligevel synes jeg ikke, vi forstaar hinanden rigtig.

- 5 Breve har Fanden skabt. En halv Times Samtale vilde være det bedste. Men nu er *Du* hist, og *jeg* er her.

Altsaa:

- Om et Par Timer staar jeg overfor en Forsamling af 100–150 af Englands, Skotlands og Irlands mest fremragende Mænd – Vice-
10 konger, Hertuger, Jarler, Lorder, Parlamentsmedlemmer, Digttere, Kunstnere, Politikere, Journalister, Skuespillere osv. osv.

Edmund Gosse holder Talen for dansk Literatur og for mig „som den ypperste Repræsentant“.

Og jeg skal svare.

- 15 Jeg har forberedt mig godt – baade Gosse, William Archer og navnlig den fortræffelige Brækstad har assisteret mig – og, som sagt, jeg brænder Fyrværkeriet af iaften ved den store literære-politiske Banket i Londons eleganteste Hotel. Jeg taler om *Danmark* og om *England* – og en Smule om mig selv. Og dermed er alle Døre og alle Sind
20 aabne for mig.

Du ved, at jeg *kan* gøre det. Og nu *vil* jeg gøre det. Jeg vil erobre London for Danmark og for mig. Dernæst vil jeg erobre Paris. (Jeg har allerede gjort Begyndelsen i forrige Uge).

Saa gaar Turen til Foraaret over til Amerika igen.

- 25 Amerika har – igennem den haarde Skole – givet mig min Vikingestyrke og min Galgen-Humor tilbage.

Jeg har sat al den *Lykke* overstyr, som et Mandfolk omtrent kan sætte overstyr.

- For en 14 Dage siden havde jeg et (uforudsét) Møde med „Edith“.
30 Kun *ét*, kort Møde – men siden *da* er jeg Viking mere end nogensinde – jeg frygter Intet og Ingen – bryder mig Fanden ikke om Ære eller Berømmelse eller nogetsomhelst andet end *Rigdom*.

Jeg vil skaffe mig en Formue – hvilket vil sige *Uafhængighed*. Da Literaturen er en lidt langsom Vej – saa vil jeg have en rig Kone!

- 35 Jeg har *to* at vælge imellem i Amerika – og *én* her i England.

Men alle vil de *hellere* have en „evropæisk“ Berømthed end en „skandinavisk“.

Ergo gør jeg mig til „Løve“ i London og Paris.

Da det hele er et Skuespil for mig – saa oprives jeg ikke derved. Jeg sætter hele min Energi ind paa det – og til Foraaret træffer jeg mit Valg.

Men i denne Vinter behøver jeg Penge. Jeg kan ikke modtage Gæstfrihed uden at besvare den. Jeg maa gaa godt klædt – give gode Drikkepenge, rejse frem og tilbage – osv. osv.

10 Jeg maa have 800 Kroner om Maaneden at raade over. Jeg vil *helst* have dem hos Dig. Forstaar sig.

Du kan tage hvilke Renter, Du vil. Men hvis Du *ikke* vil (thi om et „ikke kan“ er der jo ikke Tale) saa vil jeg lave et Consortium derhjemme, som sikrer mig denne Sum, samtidig med at Consortiet over-
15 tager min Gæld til Dig.

Jeg vil og maa have Penge denne Vinter til mit Formaal. Der er ikke den mindste Smule Uvenskabeligt heri. Jeg lægger Kortene paa Bordet – idet jeg betror mig til din Discretion. Send mig *omgaaende* 800 Kroner hertil og et Telegram: Alt uforandret!

20 Eller send et Telegram: Will not! Jeg skriver da straks til min Sagfører i Kbhv. og beder ham træffe et Arrangement.

Et er sikkert: hvad Afgørelse Du træffer, saa berører det *ikke* mit gamle gode Venskab til Dig og dit Hus!

Vi er dog voksne Mænd!

25 Men jeg vil blot ikke leve det Liv, jeg i mange Aar har ført. Det opslidende. Nu vil *jeg* ogsaa begynde at have det godt – som August Bagge f. Ex. Herregud, han er en brav Gut, men han har dog *ikke* skrevet halvhundred Bøger (hvoriblandt 10 *gode.*) – – – *Hvornaar* kommer *Vandraadeskjalden*?

30 De hjærteligste Hilsner til Dig og Jer Alle

Din Ven

Holger Drachmann.

Den, der nu ordnede H. D.s praktiske Affærer, var hans gode Ven, Overretssagfører Viggo Lachmann, der i Begyndelsen af dette Aarhundrede var stærkt med til at præge „Studentersamfundet“.

756. Til *Viggo Lachmann*.

5

National Liberal Club
Whitehall Place S. W.
8/12 00

Nuvel, kære Ven!

Jeg har i disse faa' Uger gjort et større Arbejde for den „engelsk-danske (naturlige) Alliance“ end formodentlig nogen anden dansk Mand i vor Tid evner at gøre.

Du vèd – og den hele lille faste Menighed derhjemme – at jeg aldrig mere gør eller agter at gøre nogetsomhelst mere i denne Verden for *min egen Skyld*. Jeg har opnaaet *Alt*, hvad et Menneske overhoved
15 kan opnaa' i denne temmelig sammensatte Verden . . . og *Resten* er kun et ihærdigt, energisk Arbejde for mine Venner og Veninder (først og fremmest) – og dernæst for min Nation, min Race, mit Sprog, min (vor) Kultur!

London slider mig op – men jeg sætter et *dybt* Mærke ind i Sjælene
20 og Sindene her som *dansk Mand!*

Dermed Punktum!

Og *Tak*, kære Lach! Tak!

Mandag eller Tirsdag letter jeg Vingerne og gaar over til *Frankrig* – for at kunne arbejde et Par Uger *i Ro* – inden jeg gaar tilbage til
25 Kbhv. Jeg sender Dig min Adresse, naar jeg gaar!

Alle hjærtelige Hilsner

Din Ven

Holger Dr.

757. Fra *Viggo Lachmann*.

30

Kbhvn. d. 10 Marts 1901 Søndag.

Kære Drachmann

Tak for Brev fra Marlotte – og Kort fra Köln – jeg skal nok besørge de smaa Commissioner. Tak – ogsaa – for den gode Tid, Du skænkede

mig her og alle de gode Mennesker, Du har bragt mig sammen med. Jeg havde Brev fra „Sorte“ den Dag Du rejste, men fik jo ikke Tid til at overbringe Dig en varm Hilsen og Tak fra ham. Han vilde gerne have Dig til Leipzig dengang, nu er han vist allerede paa Havet.

5 Fra Bokken har jeg ikke hørt siden Du rejste; jeg fik Dagen forud Brev med straalende Humør og Beretning om nye gode Engagementer m. m. Hun fortalte, hun skulde spille en Negerprinsesse i Dit grønne Haab ved de danskes Fest i Brooklyn. Steen skal have skrevet til Emma, at han kom hjem til Maj eller Juni.

10 Vi var jo alle – Helsingør – Hørups, Eva etc til Lona-Premièren, det var ingen stormende Succes. Jeg var ude for at hilse paa Lona for at bringe Hilsen fra Dig, men traf ingen, jeg har dog talt med Fleron, der efter Vilh. Nielsens Beretning tænker paa at give en Souper for Banden. Ellers er alt her ved det gamle, kun nogen Mathed efter Din

15 Afgang. Jeg har siddet hjemme 4 Aftener i forrige Uge, og sover omtrent 12 Timer i Døgnet. I Nat har jeg dog slet ikke været i Seng. Efter Studentersamfundets Aften blev Carl Ewald – hvem jeg egentlig voldsom godt kan lide og med hvem jeg for hver Gang vi træffes bliver bedre og bedre Ven – jeg, et Par smaa fine Damer deroppe fra

20 siddende sammen deroppe, saa gik vi hjem til mig, hvor vi sad til den lyse Morgen og endte til Morgenkaffe hos Carl Ewald. Vi skiltes Kl. 8½. – Det var en meget mærkelig Aften oppe i Studentersamfundet igaar, muligvis en meget skæbnesvanger for dansk Fremtid. Du maa høre lidt om den, da den kan faa Betydning for Ungdommen her, den

25 Ungdom, *Du* dog aldrig vil slippe. Johannes V. Jensen – Forfatteren – holdt et kort Foredrag om dansk Samfunds Fremtid. Han er ligesaa genial som gal. Hvad han sagde, var der ikke megen Sammenhæng i, det væltede først hele Kongerækken og Fædrelandshistorien, saa kom stødvis en Række Bemærkninger, meningsløse ofte, ikke gennem-

30 tænkte, modsigende og Gud ved hvad, men huggende og i alle Fald villende udtrykke noget nyt, der momentvis dukkede op som lysende Gnister i Virvaret. Hans Hovedtanke som den senere kom lidt klarere frem i Diskussionen var, at Danmark, hvormeget det end skyldte den romanske, jødiske, kristne Paavirkning og navnlig Halvfjerdsernes Be-

35 vægelse, som han ydede al Respekt, ikke i Længden kunde bæres oppe

derved, da det danske Naturel og Temperament var for fjærnt fra disse Strømninger – for hedensk sagde han –; han vilde grave noget urdansk op – fra Regnar Lodbrogs Tid og Gorm den Gamle – og søge en Tilslutning til et af de os nærstaaende større Folkeslag, i hvilken Hen-
5 seende han henviste til England, og søge at leve videre aandeligt paa det, da vi dog umuligt kunde klare os i Længden som selvstændig Stat. – Det er iøvrigt muligt at dette Referat er uklart; thi det var ret vanskeligt at finde en ren Traad i Væven. Den efterfølgende Diskussion var det vildeste, jeg har hørt, men den var ung. Der blev sagt en
10 gyselig Bunke Bavl, man rørte ved alt muligt i Danmark navnlig Politik; det var det rene Kaos af Misforstaaelser og Uklarhed. Folk modsagde og skældte hinanden ud, som øjensynlig i det væsentlige var enig. Carl Ewald sagde pludselig i en Anledning af en Mands Bemærkning, at en sønderjysk Bevægelse mod Krabbe var noget af
15 det sjofleste. Det gik løs over hele Linie[n], mange store stærke Ord uden Bund, mange spæde Ord med Følelse, der bundede dybt. De løb sur og jeg syntes, jeg sad midt i Spindet og redede Traadene fra hinanden, det var ikke let. – Saa – temmelig sent – tog Georg Brandes Ordet, han var ene af de ældre. Hans Tale var Misforstaaelse paa
20 Misforstaaelse. Man havde talt om Republik, om et bedre Blad og en anden Politik, man havde – fra de unges Side – hævdet, at det var det nuværende Venstre, der var det egentlige conservative Parti, der standsede Udviklingen o. s. v. Georg Brandes tog nu først Standpunkt mod Johannes V. Jensens Udtalelser om den romansk-jødiske Be-
25 vægelse og vilde stemple den som antisemitisk – hvad den slet ikke var – og begyndte at paavise at hele den danske som den kristne Kultur stammede fra Palæstina, derudfra følte han sig som den personlig angrebne, gik løs paa de unge – hvis væsentligste og dog ret tilgivelige Fejl kun var den, at de var for unge og lidt for uklare og
30 famlende i deres Talen om, hvad de vilde – og stemplede den omtrent som Frafaldne og Overløbere. Der blev svaret ret drøjt. Georg Brandes blev noget arrig og gav igen; og det sidste skarpe Ord fra en af de unge var en Beklagelse over, at Georg Brandes iaften havde talt som en Olding, hvorefter han (G. B.) gik; og som Aftenens Slutning staaer de
35 Ord, som Johannes V. Jensen endte Diskussionen med: Jeg synes den

Tid er kommen, da vi maa hjælpe os selv. – Der var virkelig over Mødet noget af dette: En Ungdom, der pludselig faar Luft – det var vildt, mere Følelse end Villie, mere Sprængstof end tøjlede Tanker, og de fleste gaar vist derfra med Følelsen af det rene Vrøvl fra alle Sider.

5 Men ud fra det lyser Johannes V. Jensen, der trods alt sit Paradoxale er en Mand og en Rankhed hos Ungdommen overfor al den Pjaltethed, der er saa fremherskende i vort offentlige Liv. Igaar var det vanskeligt at rede Indtrykkene ud. Jeg ved, at jeg saa hele Dybden i Georg Brandes Misforstaaelse af hvad de unge mente men uklart
10 sagde, men paa den anden Side opløste det hele sig for meget i løse Ord, hvor der dog kom Ting frem som et nyt Blad, en ny Politik med djærvere fastere Standpunkter, hvor det gælder de store Principer.

Idag staar det klarere – man ser jo altid lyst, naar man har vaaget Morgendæmringen ind – jeg synes, jeg endelig ser en ny Slægt i Danmark, den nye Generation som engang – maaske snart – skal afløse
15 Halvfjerdsernes Bravkarle – det er ikke, som Georg Brandes saa sørgelig mente at se, en Slægt, der falder fra, løber bort, falder de Mænd, den skylder Tak for saa meget i Ryggen; det er bare det rent selvfølgelig: en Ungdom – gid det var en virkelig Ungdom – der
20 føler, at den maa frem for sig selv –, og som har følt det mægtige Tryk, som den foregaaende saa utroligt aandeligt overlegne Slægt har lagt paa Fremtiden, som en Byrde, den maa vælte af sig for selv at komme frem og tage fat, der hvor den synes, at de andre stoppe op eller sløves. Det er der jo Gudskelov intet at sige til, og kan Du paa
25 det lave en Kantate til Samfundets Fest den 2den Maj, saa gjør Du den Ungdom, Du jo elsker, hvordan den saa end er, bare den vil frem til ny Gerning mod gammel Fordom – og Maalet er det samme nu som siden Halvfjerdts – en god Tjeneste, og Du vil hyldes som Kongen i Landet.

30 Jeg synes, jeg længe var den yngste i en stor stolt Slægt, fra igaar er det, som mærker jeg jeg glider; som bliver jeg den ældre i en ung Slægt. Give Guderne, jeg engang maa se den stor og *stolt*, at jeg engang maa træffe ranke Mænd i dette Land

[. . .]

Din

35

Viggo Lachmann.

758. Til *Jacob Hegel*.

chez Mr. Armand Point.
Marlotte (Seine et Marne) France.
12 Marts 1901.

5 Kære Ven Jakob.

I denne Uge har min Ven Armand Point været i Paris og læst Halvdelen af „Vølund“ for sine literære Venner. Stor Bevægelse. Siden Victor Hugos Tid – siger man – er ingen saadan Poesi hørt i Frankrig.

10 Kultusministeren, le Ministre de l'instruction publique & des beaux-arts (en lang Titel) ønsker at se mig – og det truer med en Banket fra de unge franske Poeter, der er grupperet om „La plume“.

Der skrives Artikler om mig – man valfarter herud – om en 5–6 Uger haaber Armand og jeg at kunne have Oversættelsen færdig – 15 saa søger vi et Theater i Paris – ligedan i Brüssel – og, kort sagt, jeg arbejder støtvæk paa at gøre Konkurrence med Bjørnson og Ibsen paa „Verdensberømmelsens“ Marked.

Dette kunde jo interessere Dig – og Nansen – og formodenlig ogsaa „Politiken“.

20 Men det bedste er, at alt dette – og ikke mindst mit fornyede Bekendtskab med „Vølund“ – kaster mig lige ind i det dejlige Skær-sommernats-Drama (som jeg sidst omtalte) „*Hr. Oluf han rider*“ –. Jeg arbejder ivrigt – Versene bølger – Figurerne former sig – det dufter op af Vaar og Skovens Aande – aa, det bliver dejligt. Til For- 25 sommer venter jeg at ha' det saa vidt færdigt, at jeg kan gaa det „scenisk“ igennem hos Emil Poulsen, som jeg glæder mig til at gæste nogle Uger i idyllisk Ro paa hans „Skanse“. Han var overordenlig indtaget i „*Hr. Oluf*“ – netop *Du* skal gøre sligt – sagde han – vi maa aldrig slippe den „høje“ Poesi ved Theatret – lad de andre gøre den 30 „moderne“.

Saa gør jeg ogsaa det Skuespil færdigt, som jeg fik „forærende“ af Emil Poulsen. Jeg tør ikke ret sé paa det *nu* – thi jeg er helt inde i den lyse, vidunderlige danske Sommernat – den *danske* „Skærsommernatsdrøm“.

35 Det er herligt at kunne omgaas en virkelig stor og aandsbeslægtet

Kunstner – ikke mindst i Udlandet, hvor det hjemlige Vrøvl svinder ind til sit eget Intet.

[. . .]

Næste Gang sender jeg Dig en Afskrift af „Ouverturen“ til Dramaet. Den vil glæde Dig, Julie – og alle mine Venner paa Skovgaard – og Nansens.

En hjærtelig Hilsen til Jer Alle!

Din hengivne

Holger Drachmann.

10 759. Fra *Bokken Lasson*.

72. W. 50th street. New York
[Foraar 1901]

Min kjære, gode Konge.

Tak for Deres sidste brev (skrevet 14de Marts hos Armand Point). Her er ikke noget videre at fortælle, det som er, er i hvert fald ikke saa glædeligt, at det er noget at opvarte Dem med. Engagementer har der ikke været nogen af siden 8de Marts – da havde jeg et paa 40 \$ og den 1ste Marts et paa 100 \$. Men De forstaar nok, at i mellemtiden var en hel del brugt allerede, og naar saa min „manager“ og min fotograf (en flink men dyr mand) skulde affodres, saa blev der ikke stort igjen. Jeg haaber dog at jeg kan holde paa saa mange af Lach's penge, at jeg kan komme over til England. Det er jo flout at komme som fant naar man ventede at blive millionær, men vi faar saa begynde forfra at bygge planer, og ikke lade os nedslaa mere end nødvendigt. –

Sten har nu en post som assistent ved en [*sic!*] af bibliothekerne, takket være fru Mowinckels energiske arbeiden med sine fine bekjendte. Sten er meget glad ved ikke længer at gaa ledig. Han er fremdeles god og hensynsfuld, jeg kan trygt sige, han har været mig uundværlig i denne haarde vinter. Fru Mowinckel er mageløs. Hun og Alf Klingenberg har heller ikke haft det glimrende ivinter, sæsonen har vært helt igjennem under al forventning for alle musikkere. – Fru M. syr og syr for mig. Jeg blir saa pen med en liden sort fløjls jakke og et sort

glat skjørt og hvide skjorter. Man maa jo bevare skinnet naar man kommer hjem. –

„Det grønne Haab“ er bleven spillet her i mandags. Det gik bedre end vi havde troet og gjorde megen lykke blandt publikum. De lo paa de rigtige steder og klappede meget. Bagefter blev der udbragt et „længe leve“ for Holger Drachmann, hvilket blev modtaget med begeistring af hele „Academy of Music“. Se, det har de raad til at spendere paa Dem, men naar der er tale om at forfatteren skal have honorar saa blir Bancke ganske hysterisk og truer med at faa et apoplektisk anfald af vrede og forbauselse, medens Scott med fornem høflighed bestemt afviser ethvert spørgsmaal om penge. De paastaar begge at H. D. har foræret dem stykket og intet hjælper af paastand eller skriftlige beviser fra vor side. Forresten siger Scott, at de er i underskud – fanden tro ham – men *hvis* han er det, saa har de indrettet sig som fæ. Jeg spillede Negerprinsessen under megen jubel – jeg fik ogsaa ros af mine venner, der saagar sagde jeg var graciøs, ja selv Sten, som ellers siger, jeg er vanskabt om hofterne og „dinglefed“, maatte indrømme, at jeg tog mig godt ud og havde smukke „sceneben“. Tredje akt kan ikke siges at høre til kongens stærkeste arbeider. Den er unægtelig temmelig nær revuen, og desuagtet ikke morsom. (Undskyld denne uforbeholdne kritik). Jeg synes, den *maa* forandres, hvis den skal opføres andetsteds. –

Præstevrøvlet hjemme har gjort mig baade rød og bleg – baade stolt og vred. Jeg var stolt over at blive regnet med blandt de store kampens mænd, som der skal kjæmpes mod, men jeg var lynende sint over at den feige hund af en præst vovede at røre ved det venskab, som er mig høit og helligt, nu og i evighed, hvad der end sker og skiller. Og jeg kan ikke lade være at le en haanlatter af „det unge Norge“, som finder sig i, at de mennesker, som de hyldede for nogle maaneder siden, nu blir tilsmudset af en sort slave af en præst. Dixi! –

Nu har jeg et jern i ilden; hvis der intet resultat kommer, saa vil jeg reise herfra hurtigst muligt. Her er intet mer at gjøre og land og klima tærer paa kræfter, humør og penge. Saa kommer jeg til London *først i Mai*. Sig, naar De er der!

35 Skriv mig bare et brevkort. Er det i det hele nødvendigt for Dem at

reise til London, eller gjør De det for min skyld? Jeg skal sige Dem, at udsigterne der er ikke videre sikre, jeg havde brev fra den kjære Brækstad igaar. Og hvis jeg intet arbeide faar, var det kanske bedre for mig at reise lige til Danmark eller Norge. I K.-havn kan jeg kanske
 5 faa bo hos venner og lære noget mere, fru Gyldenkrone vil jo altid synge med mig; i Norge kan jeg i alle fald bo paa Eidsvold frit. Og saa til Kobberslet, hvor jeg inderlig haaber De kommer. Lach kommer, maaske Sten, men jeg kan jo ikke bo der alene med de to unge mænd. Naa – det ordner sig nok. Mimi kan jo være chaperone eller
 10 Baby. Tusind hilsner kjære kongen. Skriv snart og raad mig lidt. Fru Mowinckel beder mig hilse. Hun er brilliant.

Deres

Bokken.

760. Til *Viggo Hørup*.

15

Det gamle Apothek, Helsingør
 20. Maj 1901.

Kære Ven.

Hvor ondt du maa have det, véd ingen bedre end jeg, som heller ikke har det godt i denne Tid.

20 Hvilket Navn, man døber sine Lidelser med, er ligegyldigt. Gid du maa blive rask i Løbet af Sommeren, og gid jeg selv maa blive det.

Vore fælles Venner her i det gamle Apothek kan vidne, at jeg ærlig har forsøgt „at binde dig en Hæderskrans“ til iovermorgen d. 22de.

Men min Neuralgi har Overtaget – og det er med en lidt bitter
 25 Følelse, at jeg lægger den Pen bort, som har kunnet forme lydigt og villigt mangt et godt Digt overfor en udmærket Personlighed.

Kære Ven, gid du maa have følt i de senere Aar, hvor nær jeg er kommen dig – hvor højt jeg sætter dig – hvor meget jeg holder af dig.

Gid jeg iovermorgen kunde have været i Spidsen for de mange, der
 30 hylder dig offentlig. Nu maa jeg søge bort til Ro og Ensomhed – Skagen og Norge. Jeg rejser idag.

Du selv maa jo ogsaa, efter hvad man siger mig, søge et Sted hen, hvor man reparerer Mennesker, der har trukket det store Læs.

Lad os haabe, at vi til Høsten ses med friske Kræfter.

Jeg lægger min Arm broderligt om din Skulder og trykker din Haand trofast.

Din hengivne

Holger Drachmann.

5 761. Til *Edvard Grieg*.

Hamletsgaard. Helsingør
27 Januar 1902.

Kære *Edvard Grieg*.

Der siges, at jeg er daarlig. Og *Du* siger, at det er Høsten, som holder
10 Indtog.

Nuvel ja.

Men Høsten kan have sin Klarhed og sin Styrke (for slet ikke at tale om Skønheden). Og jeg indrømmer i hvert Fald kun Legemets Skavanker.

15 Idet jeg saa' „min afdøde Ven *Edv. Grieg*“ paa Papiret, gav jeg efter for en øjeblikkelig Indskydelse:

Vi to maa sandelig have det gamle Klisteri ud af Verden!

Thi hvad der skilte os dengang (i Leipzig) – det havde sikkert sin Rod i sygelig Pirrelighed fra begge Sider.

20 Og baade *Du* og jeg, der begge véd hvad legemlige Lidelser er – sandelig, baade *Du* og jeg bør ære Høstens Klarhed og Styrke – og vi bør sætte „Sygelighedsfornemmelser“ tildørs – og, kort sagt: her er min Haand, *Edvard Grieg*! og lad mig faa din tilbage med næste Post. Og dermed Guderne befalet – for Fremtiden af vort Liv!

25 Ikkesandt?

Du skal faa den ønskede Hjærteudgydelse til vor udmærkede Ven *Frants Beyer* – og *Du* skal faa mig selv (det haaber jeg da) til For-sommeren til Bergen (enten ved Havet eller højt op paa Fjældet).

Lad mig saa endnu engang trykke din og *Ninas* Haand.

30 Din hengivne

Holger Drachmann.

762. Fra Edvard Grieg.

Bergen 31/1 02

Kjære Drachmann!

Jeg blev glad, da jeg så din Klo, lige ungdommelig som før i Tiden.
 5 Men dette med en Dag i Leipzig har Du vistnok set anderledes på
 end jeg. Vist er det, mit Hjerter har Du altid havt. De Mennesker, som
 helt er, hvad de er, dem bøjer jeg mig for, enten det er Digteren
 Holger Drachmann eller Bybud N. N. Men nu er det Sagen, at hos
 Digteren Holger Drachmann, der har jeg fundet så beslægtede Rørel-
 10 ser, at jeg altid må elske ham, selv om han en vakker Dag er i mindre
 godt Lune eller måske ikke netop i det Øjeblik det gjælder, forstår
 mig. Min Hånd rækker jeg Dig nu, som altid og der bør ikke findes
 det, der skiller os. Især nu, da vi blir ældre og får *endnu* videre Hori-
 sont. Du må ikke tro, at jeg ser Høsten blot som Nedgangens Tid.
 15 Ungdommen i os brænder jo vidunderligere end nogen Ungdom aner.
 Men den første Ungdom har dog Ret, selv hvor den skyder over
 Målet med al sin Rigdom på Livsoverskud. Den kan bringe mig til at
 smile stille og lidt overlegent. Men – jeg elsker den. Men hvad jeg
 elsker endnu mere end Ungdommen, det er selve Naturen i alle sine
 20 Afskygninger. Og vi to Naturmennesker er nu kommen til Høsten.
 Vel. I den vil vi leve og digte, ikke som Ungdommen. Men som
 noget, højt over den. Dette *må* Du føle som jeg. Altså: Leve Høsten!
 Tak for Løftet!

Fra 15de Februar bor vi i Hotel Fønix. Jeg skal vel finde Dig et-
 25 steds, førend jeg i April drager ned til Warschau og dirigerer for
 Polens Døtre.

Hjærtelig Hilsen fra dine trofaste Venner Nina og

Edvard Grieg.

763. Fra Jacob Hegel.

30

6 Marts 1902

Kjære Holger Drachmann

Du maa ikke tage mig det ilde op, at jeg ved disse Linier berører vort
 pecuniaire Mellemværende, det er det behageligste for begge Parter,
 at vi ordner denne Sag skriftligt.

Din Conto var ved forrige Aars Begyndelse 24,538-74, og den er nu til Dato steget til 33,971-88. Du har selv i forrige Aar faaet udbetalt 9600 Kroner og Emmy har samtidig hævet 1600 Kroner paa Din Conto, tilsammen bliver det 11,200 Kroner. Skal det blive ved at gaa
5 paa denne Maade, vil Din Conto stige altfor uforholdsmæssig.

I den første Tid vil Du vel neppe være istand til at skrive nye Bøger, af Dine tidligere Skrifter ligger store Restbeholdninger, saa der foreløbig ikke er nogen Udsigt til nye Oplag, og ved Theatrene er der for Tiden vist ikke noget Honorar at hæve.

10 Det bliver derfor ganske nødvendigt, at det Beløb som Du hæver her i Forretningen sættes betydeligt ned for at Din Conto ikke skal stige højere. Du er den Forfatter, der har det største Forskud.

Saa roligt som Du nu lever, maa Du absolut kunne komme ud af det med langt mindre, selv om Du skal give noget deraf til Emmy, og
15 jeg foreslaar Dig herved, at Du herefter hæver 500 Kroner om Maanednen alt i alt, og at Du heraf giver Emmy saa meget, som Du selv anser for rigtigt. Dette Tilbud er dog ikke bindende, men jeg kan hæve det, hvis Forholdene skulde kræve det.

6000 Kroner om Aaret er dog ikke nogen ringe Sum, den repræsenterer jo en af de højeste Statsgager, og med den maa Du ganske sikkert kunne bestride Dine løbende Udgifter.

Det er meget ubehageligt at skulle forhandle om disse Ting, og det er meget kjedeligt at skulle forstyrre Din Ro dermed, men det er ganske nødvendigt, at vi faar denne bestemte Aftale, der sikkrer, at
25 Din Conto ikke stiger uforsvarligt højt.

Mellem gode Venner er en Sag som denne jo alt andet end behagelig at røre ved, men Du maa selv kunne indse, at det er ganske nødvendigt, og jeg haaber ikke, at den skal faa Indflydelse paa vort gode Venskab.

30 Din hengivne

Jacob Hegel.

764. Fra *Sven Lange*.5/3 [3: 5] [1902]
Gl. Kongevej 148

Kære Holger Drachmann

5 Tak for dit Brev, – det har skaffet mig en stor Glæde. At netop Du, som staar mit Hjærte nærmere end nogen anden dansk Digter, – at jeg netop har ramt dig *menneskeligt* ved mit Stykke, det har gjort saa stærkt Indtryk paa mig. Jeg mener om mig og min Generation: Vi har Kultur, vi kan lave Kunst, vi kan sige præsentable Aandrigheder om

10 det meste mellem Himmel og Jord – i saa Henseende har vi vist ikke stort at lade hinanden høre, – men det, det kommer an paa, det er at trænge ind til Kilderne for alt menneskeligt, Varme, Beundring, Vrede, Ømhed, Hengivelse, alt det der bor i dig, – saa nærmer vi os dig. Jeg tror, jeg gaar fremad nu. Jeg har min Teknik i Orden og jeg

15 føler inden i mig disse underlige Strømme og Bølger, der skal skabe Poesi. Vent lidt, jeg skal nok sende dig bedre Ting. Dit Haandtryk glemmer jeg ikke. Ved en Opførelse af De stille Stuer sad jeg paa Tilskuerpladsen, helt skjult, for at høre hvad Folk sagde. Jeg gik hjem, aldeles forvildet: De havde intet forstaaet, – ikke en Replik

20 som den var tænkt og følt. Der kom en Fristelse: Skal jeg for Fremtiden søge at nærme mig dem, gaa ind paa deres Tænkemaade, lempe mig efter deres Syn. Men jeg *vilde* ikke, og dit Brev har bestyrket mig. Jeg gør det ikke, – de andre faar saa komme til mig.

Tak for det!

25

Din hengivne

Sven Lange.

765. Til *Jacob Hegel*.Adr: Dr. Plathner
Bad Harzburg, den 26 Maj 1902
Tyskland

30

Kære Ven Jakob Hegel.

Jeg formoder, at Vejret er ligesaa lunefuldt i Danmark som her – og at Du derfor endnu ikke har besteget dit gode „Skib“, men roligt afventer i Klareboderne og paa Skovgaard hvad Junimaanen vil bringe.

Altsaa kan disse Linjer rimeligvis træffe Dig i de gamle Folder – og Du kan glæde Dig over din kvalificerede Frihed, som fritager Dig for at være ved et tysk Sanatorium – bortsét fra at Bade, Brøndkur, Massage osv *kan* have sine gode Følger. Hvad jeg baade haaber og
5 tror.

I al denne Ensformighed faldt Dr. Ludwig Fulda hened i min stille Dal som et lysende Meteor – fra Berlin. Først Fulda og hans Frue fra Berlin – dernæst Fru Soffi Drewsen fra Helsingør. Det lyste svært op i Pinse-Ugens Over-Kedsommelighed, kan jeg sige Dig. Ludwig Fulda
10 har blandt andet skrevet „Der Talisman“, som har indbragt ham Publikums Begejstring, Kejserens Unaade og en køn lille Formue. Han er den fineste Molière-Oversætter, i det hele taget en udmærket Sprog-Kunstner, dertil en virkelig Poet og en yderst sympatisk Personlighed. Vi kom til at synes meget godt om hinanden – hans Frue
15 og Fru Soffi ligesaa – og jeg har haft den store Glæde af hans Besøg her (vi kendte hinanden fra før) at han nu vil samle hele sin „Drachmanns-Beundring“ i det Brændpunkt: at give (for første Gang i Tyskland) en virkelig *poetisk* Oversættelse af nogle af mine dramatiske Arbejder, som han dernæst ved sine gode Forbindelser med Theatrene
20 vil bringe frem paa Scenen.

Det er jo bedst at smedde mens Jærnet er varmt. Vil Du derfor, kære Ven, sende ham med første Post følgende: „Gurre“, „Renaissance“, „Hallfred Vandraadskjald“ og „Melodramer“. Hans Adresse er:

Dr. Ludwig Fulda.

25

Uhlandstrasse 1.

Charlottenburg

Berlin.

I det hele taget er der en almindelig Drachmann-Bevægelse i Tyskland, samtidig med at de „Yngre“ svinger ind igen i de romantiske
30 Baner – selvfølgelig uden at tage Afstand fra hverken Livet eller Tiden. Det kan jo kun være baade glædeligt og gavnligt for mig – og jeg holder da ogsaa Forbindelsen vedlige med de Dygtigste iblandt dem. Naar jeg da, efter tilstrækkelig Hvile, igen begynder at skrive en

Bog i Prosa, kan den straks gaa over i Oversætterens Hænder – NB i en god Oversætters. Det er mig ogsaa af den Grund til stor Glæde og Gavn, at min kære, hengivne Fru Soffi lærer mine tyske Venner personlig at kende, saa at hun siden kan hjælpe mig med alt det
5 Skriveri, som endnu fremdeles tager for meget paa Kræfterne. Og jeg kan, i denne Sammenhæng, kun yderligere betone for Dig og min gode Veninde Julie, hvor inderlig taknemlig jeg er Fru Soffi, som netop i disse vanskelige Aar kan være baade Øjne og Haand for mig – fordi mit Hjærte er hos hende og fordi hun, som maaske ingen anden,
10 forstaar en sammensat Digternatur's fineste Rørelser – baade naar den er mest lidende-oprevet og mest energisk – hun, som selv har gaaet Livets haarde Skole igennem med sin Races og sin Personligheds Overflod af „Stemning“.

Ingen véd iøvrigt bedre end Du og Julie, hvor lidet jeg blander
15 mig i al den Snakken „for“ eller „imod“ blandt mine Venner derhjemme, men netop fordi mine gode Venner ofte ser med de smaa Forholds Øjne paa stærkt udprægede Stemnings-Naturer, er det mig saa meget mere magtpaaliggende at udtale for mine ældste og bedste Venner – dem paa Skovgaard – at Fru Soffi er et højt kultiveret Men-
20 neske, sky iblandt Fremmede, trofast og rørende taknemlig mod dem, der viser hende virkelig Godhed, svingende mellem Overgivenhed og sarcastisk Melankoli – kort sagt en rigtig Veninde for en Digter. Blot I havde lært hende lidt nærmere at kende. Men det kan jo komme!

Og fortæl mig nu lidt om Eders Planer for Sommeren, kære Ven-
25 ner. Jeg skal i mit næste Brev berette om mine. Foreløbig bliver jeg her i Sanatoriet hos Dr. Plathner denne Maaned ud. Vil Du sende mig *Ove Rodes* nye Bog, skal Du have Tak – ligeledes Sven Langes Stykke.

De hjærteligste Hilsner fra os begge til Skovgaard og Nansens.

30 Din hengivne

Holger Dr.

766. *Fra Bokken Lasson.*

Hammonia-Hôtel Hamburg
Den 29. mai 1902

Min egen, kjære kongelige ven.

5 [Oplysning om eventuelle Opholdssteder for H. D. i Tyrol udeladt].

Jeg haaber inderligt at det maa lykkes Dem at naa op i bjergene. Den store natur vil sikkert virke roligt paa Deres sind – og den lette kjølige luft vil gjøre Deres kjære hoved godt.

Jeg tror, naar De igjen ser den vældige høifjeldsnatur, med alle de
10 rene, hvide sneklædte toppe i det fjærne, saa bliver De saa stor og rolig indeni – og alle de fine, store, herlige ideer vil igjen gro op i Dem som stærke frodige fjeldblomster. Husker De den hvide fjelddronning? og den fine troldblomst med de gyldne dun? og husker De, naar solen kysser fjeldene om aftnen, saa det skinner af dem, og man
15 føler sig selv som en liden del af den store natur? Aa, hvor lykkelig og rolig man kan føle sig en saadan aften i højfjeldet! Og jeg tror, De kan trænge til en gang igjen at føle Dem i ét med naturen – og jeg tror ogsaa for Soffi vilde det være som en blød, kjørende haand over altfor spændte nerver.

20 Gid dere maa naa bjergene, min store, inderlig kjære ven. Og gid De maa føle Dem frisk og glad snart, snart.

Mit hjærte smelter, naar jeg tænker paa Dem. Men jeg er ikke ulykkelig – jeg er Dem saa taknemlig fordi jeg har truffet Dem.

Det gaar mig godt. Jeg er glad over at mit talent er saa meget værd
25 som det nu viser sig. Til næste sæson (September) tager jeg Sten med mig ud i verden – og vi kan da leve som smaa fyrster af den gage jeg faar – og maaske enda sende vor konge en slant, naar det kniber med millionæren. Tusind hilsner fra mit inderste hjærte. Hils ogsaa Soffi – gid dere begge maatte blive friske.

30 Deres

Bokken.

767. Fra *Georg Brandes*.

Kbhavn 3 Juni 1902

Kjære Ven

Det var mig en Glæde at se din Haandskrift og som ringe Dilettant i
5 Versets ædle Kunst at faa Ros af en Mester. Mine Vers er tørre i
Klangen i Sammenligning med dine; men de er ogsaa faa.

Jeg levede halvtredie Maaned i Paris, tilkaldt af Russerne der, og
talende for dem, iøvrigt seende meget lidt til det bedste Frankrig.
Med Aarene er jeg bleven lidt doven til bogligt Arbejde og bryder
10 mig stedse mere om Mennesker. Her hjemme har jeg faa. Naar du
kommer, er du en af disse faa.

Din

Georg Brandes.

768. Til *Jakob Knudsen*.

Skagen. 25 Juli 1902

15

Kære Pastor Jakob Knudsen.

Jeg har med stedse levende Interesse fulgt Deres fortsatte Gang igen-
nem Literaturen; men da Alt maa læses højt for mig, følger jeg en
Smule langsommere efter end Deres andre Læsere. Send mig ved
20 Lejlighed *den Bog*, som De selv synes bedst om – og modtag min Tak
paa Forhaand.

Og hvis De endnu en Gang – den sidste nemlig – vil hjælpe lidt
paa mine skrøbelige Øjne med „Don Juan“, saa vil jeg kunne faa
denne Sten lettet fra mit Hjærte nu til Høst.

25 Hvis De vil – og hvis De har Lyst og kan tage Dem den Tid – saa
ville det være mig til stor Hjælp.

Jeg sidder og herser med *sidste* (16de) Sang. Jeg har oversat de 23
første Strofer. Saa er der et Hul fra 23de til 43de.

Atter har jeg taget fat fra 42 (incl.) til 97 (incl.). Saa mangler der
30 Resten fra 98 til 123 (Finis). Kan De klare begge Huller, saa var det
overordenlig herligt. Men i hvert Fald vilde jeg være overmaade glad,
hvis De tog de sidste 26 Str. paa Deres Samvittighed.

Gør det, kære Jakob Knudsen, hvis De paa nogen Maade kan! –
Hvis ikke, saa véd jeg ialfald, at det ikke er den gode Vilje, som har
manglet Dem. Og modtag mine hjærteligste Hilsner!

Deres hengivne

5

Holger Drachmann.

769. Fra *Jakob Knudsen*.

Glostrup 30/7 1902

Nej, kjære Hr. Drachmann, nej! – Jeg er desværre saa fattig nu,
saa jeg ikke har Raad til at vise mig tjenstvillig, ihvor god Anledning
10 der kunde være dertil, og hvor gjerne jeg vilde gjøre netop Dem en
Tjeneste. Jeg maa anvende al min Tid paa at tjene Brødet paa enhver
Maade, jeg kan ansee for nogenlunde anstændig. –

Jeg maa indskrænke mig til endnu engang at sige Dem Tak for
den Hjælp, De ydede mig ved Begyndelsen af min Forfatterbane. Tak
15 ogsaa, fordi De stadig har Interesse for mig.

Det er ikke ret længe siden, jeg fik Besøg af en Mand, der ikke
havde læst Dem i længere Tid, og som havde ladet sig binde den
Løgn paa Ærmet, at De var svulstig, affektet, reflektert og meget
andet forkeert. De kan tro, jeg fik ham grundig omvendt ved at læse
20 for ham af „Sangenens Bog“, „Forskrevet“, „Dybe Streng“, „Unge
Viser“, „Den hellige Ild“ og andet. Han maatte jammerligen og med
Taarer gjøre Dem Afbigt.

Kjære Drachmann! jeg er meget kjed af, at jeg skal gjøre det sam-
men med et Afslag, men jeg kan ikke lade være med at ønske alt Godt
25 over Dem og for Dem – paa min Maade.

Deres ærbødigt hengivne

Jakob Knudsen.

770. Fra *Julie Hegel*.

27 Aug 1902.

30 Min kjære Ven!

Jeg tror ikke, at Frederik har takket Dig for Din venlige Forespørgsel
til ham; men i hvert Fald føler jeg Trang til at sende Dig min Tak.

Du ved ikke, hvor det glæder mig, naar jeg mærker, at Du ogsaa overfører Dit Venskab paa Børnene.

Forresten kan Du jo ikke mærke meget til, nu i den senere Tid, hvor glad jeg stadig føler mig ved Dit Venskab. For selv om der til
 5 Tider kan gaa lange Stunder, hvor vi to ikke staar i direkte Rapport til hinanden, saa har jeg dog en saa sikker Følelse af, at jeg naar som helst kan henvende mig til Dig, om et godt Venneord at faa med paa Veien, naar det kniber for mig med Humør og frisk Syn paa Livet. Og Du maa tro, *det* har knebet nogle gange i den senere Tid. Du ved
 10 Aarene, Børnene som ere voxede til, saa de helst ikke skal have Brug for en længer, det gode, rolige Forhold i Ægteskabet, men dog med saa meget af Vanen over sig, alt kan det rotte sig sammen og gjøre det nok saa svært at tumle med de 45 Aar. Ja Ven Du ved ikke, hvor ofte jeg har maattet have Dit gamle Digt „Se stort paa Livet, og af
 15 Livet skal Du aldrig trykkes, aldrig gjøres lille“ frem og se at faa Mod til at gaa videre. Ja netop dette gaa videre. Sig mig har det ikke ogsaa været det slemme for Dig. For det er *det* jeg saa daarligt ved at klare. Der kommer til Tider, og desværre bestandig hyppigere og hyppigere denne Angst over mig for at leve. Aa giv mig, om Du kan en kraftig
 20 Opstrammer. Jeg skal sige Dig, naar jeg ser frem, saa synes jeg det bliver saa svært lidt efter hvad der har været bag, at jeg kun længes efter Ro og Fred.

Aa kjære, Du forstaar dette bliver helt mellem os to alene, ikke sandt? Men Du som mer end nogen maa have tænkt over de Ting,
 25 Du tilgiver mig, naar jeg kommer til Dig som Ven og beder Dig, tænk over det; det haster ikke, men giv mig et Ord med paa Veien.

Ellers staar alt godt til her hjemme. Jeg haaber Frederik nu maa blive helt flink efter et Tilbagefald han havde. Han tænker paa nu i Efteraaret at tage til New York. Han mener der bliver en Del at lære
 30 for ham.

Det har været os en stor Glæde at høre, hvor rask Du er blevet. Bliv ved at gaa frem, vi kan ikke undvære Dig!

Vær kjærligst hilset fra Din gamle Ven

Julie H.

771. Til *Julie Hegel*.

Skagen. 2 Septbr. 02

Min kære Veninde Julie.

Du véd ikke, hvor rørt jeg blev over dit Brev „entre nous“. Thi vel
5 behøver ikke et godt gammelt Venskab – som vort – nogen hyppig
Bekræftelse; men *det*, at Du netop henvender Dig til mig, naar det
kniber for Dig selv, det er et sikkert Venskabs-Tegn. Tak, kære, for
din usvækkede Tillid.

Og hvad skal jeg give Dig til Svar?

10 Ordene er fattige; de skrevne Ord endnu fattigere end de talte. Det
er vel ogsaa *derfor* at vi bliver sparsommere med vore Breve.

Jeg kan kun bede Dig bruge disse Linjer som en lille Indledning til
en fortrolig Samtale.

Kom herop, kære gode Ven, og tilbring et Par af de herlige klare
15 Septembere her paa Skagen – Skagen, som atter har skænket mig
Arbejds-Evne og Arbejds-Lyst – og dermed Lyst til at leve videre og
skabe nogle Livs-Værdier for *Andre*.

Thi dette er dog egenlig Sagen. *Vi* har haft – baade Du og jeg – en
smuk og rig Ungdom, med store Syner paa store Ting, og nu og da et
20 enkelt dygtigt Menneske til Omgang. *Vi* bør ikke klage! Vanskeligere
er det, at være „ung“ *nu*. Men vi maa se vore Opgaver i netop at
give og vedblive at give af vort Hjærte til dem, der trænger til os –
og de Unge trænger altid til os – uden at vente eller forlange særlig
Tak eller Forstaaelse, men blot være glad naar vi mærker at vi baner
25 Vejen en lille Smule for dem – – den vanskelige Vej, ja, men den
skal jo gaa's, om den end er nok saa ondartet.

At tænke paa *sig selv* – det duer ikke. At „nyde Livet“, det er en
banal Ting. Men nyde Følelsen af at man vedblivende har et Hjærtes
gode Sindelag at give af – *det* kan faa de tunge Timer til at lysne.

30 Og vi *trænger allesammen* til hinanden – Smaa og Store – glem
ikke det!

Livet er en Kæde af lutter smaa Menneske-Led. At bryde sit eget
Led ud af Kæden – og kæle for det i Selv-Medlidenhed – det leder
kun til Melankoli.

35 Hold Hjærtet varmt og modtageligt, Julie! Der kommer altid En

eller Anden og banker paa. Nu er det Dig – ifjor Efteraar var det mig! Aa, vi har det dog godt, at vi forstaar hinanden. – Kom nu herop; lad os faa os en god Passiar. Dette er Indledningen. Om en 8 Dages Tid er Badegæsterne temmelig forsvundne.

5 Hils Alle! Jeg trykker din Haand trofast.

Din gl. Ven

Holger Dr.

772. Fra *Julie Hegel*.

Den 4de Septbr. 1902

10 Min kjære, gode Ven!

Hvorledes skal jeg takke Dig for Din Godhed imod mig?

Ja Du har Ret i alt hvad Du skrev, dog lidt modereret, hvad Du mener om vort Forhold til de unge. Tror Du det er vanskeligere for dem nu, end det var for os som unge, og var vi egentlig ikke glædest, 15 naar vi fik Lov at skøtte vore Sager selv. Nei ser Du, jeg er lidt bange for at blive ved at gjøre Børnene for uselvstændige, og det duer for alting ikke. Men holde Hjertet varmt og aabent for dem, naar de trænger til det, det ved Du altid bliver Tilfælde hos mig. Og ser Du, saa bliver jeg ved, trods mine femogfyrretyve Aar at føle mig som den 20 søgende, der saa haardt trænger til Hjælp, men saa lidt forstaar at være Støtte. Men de gamle Ord „vi er kun Værkets bitte, bitte Dele“, sagt i Din Lignelse, Menneske-Kjæden, den hjalp paa min tiltagende Egenkjerlighed, og Du skal faa Glæde af de Ord, saa vist som jeg ved, Du holder af mig og vil hjælpe mig til bedre Erkjendelse. Ak ja 25 Du kjære, bedre Erkjendelse er det, jeg skulle komme til af hvor godt jeg har det; men som gamle Bjørnson siger i sit ny Stykke, „Lykken opdrager Svagheder“. Har man ikke Sorger saa maa man skabe dem selv, hvad der jo er rig Leilighed til, naar man som jeg er en bedre-stillet, ørkesløs Frue. Ja Du har Ret, send os til Tyrken, det er maaske 30 det, vi passer bedst til, dersom han vil tage imod os.

Nei et Spøg og et andet Alvor, Du maa tro, det er ikke let at være pæn Frue i den Alder, hvor det ebber ud, naar ens Evner ikke viser en hen til en bestemt Gjerning. Jeg ved Du kan svare „tag Dig af de

syge og sorgfulde“. Men ser Du begynder jeg først rigtig med det, saa ved jeg af tidligere Erfaring, saa bliver det med Liv og Sjæl, og saa bliver det til ikke liden Gêne for mine Omgivelser.

Kjære Ven jeg ser jeg maa slutte for idag, dersom Brevet skal
5 komme med.

Jeg tror Jacob og jeg kommer; men maaske det varer *lidt*. Jeg maa vist først en Ugestid ind til Rovsing, som gjerne vil have mig lidt til Observation; men det er ikke noget af Betydning.

Du hører ialfald nærmere med det første.

10 Jeg længes af Hjertet efter igjen at trykke Din Haand, og sige Dig den varmeste, bedste Tak for Dit gode, dyrebare Venkab.

Hils Soffy, og vær selv hjærteligst hilset fra

Din taknemmelige

Julie.

15 773. Til A. B. Drachmann.

Skagen. 21 Novb 02.

Kære Asbjørn.

Tak for Indbydelsen! Sidste Gang jeg talte med vor *kære gamle Professor*, tog han det Løfte af mig, at jeg skulde fuldende Oversættelsen
20 af „Don Juan“.

Nu sker dette.

Jeg havde haabet idag eller *imorgen* – netop til Ære for hans Minde – at kunne sætte Punktum. Men, trods al Anstrengelse, vil der endnu gaa 8–10 Dage. Saa bliver Monumentet afleveret – 23 Aars
25 sejt Slid. Jeg tror ikke, at nogen civiliseret Digter i noget civiliseret Land har gjort noget lignende – eller *kunde* gøre noget lignende – overfor en stor, berømt Collega.

Der er vel tillige næppe *nogen* Streng i det danske (norske) Sprog, som jeg ikke har anvendt, dels blid Overtalelse, dels lokkende List,
30 dels truende Vold – for at faa til at klinge ind i Lordens Akkorder. Nu véd jeg mere om det danske Vers-Sprog end hele Fakultetet – og Monumentet staar dér, ikke blot som en kunstfærdig Overførelse af et Mesterværk paa dansk Tunge – men som en *dansk* „Don Juan“

(vores'es, egen danske „Don Juan“) – som lever *mindst* ligesaa længe som Adam Homo – og *lidt* længer end Størsteparten af den saakaldte moderne danske Skønliteratur – der hverken er skøn, ej heller god at faa Forstand af. – sic!

- 5 Hvis jeg *nu* ikke blir kreéret til Æres-Doktor af de vise Mænd paa Frue-Plads – saa blir jeg aldrig „til noget“ i mit daadrige Liv – uden maaske Jubel-Olding og Byraads-Formand i Skagen.

Dette er et lille Vink til Dig og de andre Titulære.

Men tilbage til d. 22de.

- 10 Det er altsaa *umuligt* for mig, kære Asbjørn, at rejse herfra idag. Jeg maa spare paa Kræfterne. Men jeg sender et Telegram. Og jeg véd, at vor kære Gamle i Elysium vil smile til min Flid – *han*, som har lært os (Dig og mig) at hænge i!

- Jeg havde haabet at se Dig hos os her i Sommer. Nu maa Du
15 komme, naar jeg er flyttet ind i den gamle, ærværdige Kasse, som takket være Krøyers og Fru Drewsens forenede Arbejde gøres til et Asyl for mine fremtidige Aar – med Atelier og Boghylder og et forgyldt *Pax* over Vinduet. Husk det!

Ellen og Børnene hilser hjærteligst.

- 20 Din hengivne

Holger Drachmann.

774. Fra *Bokken Lasson*.

Hamburg 23. 11. 1902

Brandsende 1111 St. Georg.

- 25 Min kjære store ven!

- Tusind tak for Deres brev og for korrektur Exemplaret, som jeg nok skal sende Dem tilbage. – Ja – der er jo skønne ting i den, som i alt, hvad De skriver. Jeg er bare ikke rigtig enig i et par ting – blandt andet den skikkelse som „Længselsangen“ fremtræder i – men det
30 kan jo ikke nytte – nu er jo bogen endelig færdig – og jeg tænker De er grundig kjed af at file paa et arbejde, som De egentlig har skrevet fra Dem. – Bare det nu maa „gjøre sig“ rigtig godt paa scenen, og bringe mange slanter i kongens krigskasse. Det kan nok være, jeg

tænker paa Dem tidt, hvorledes De klarer den paa Skagen naar kulden nu kommer. Her i Hamburg har det været svært koldt nogen tid. Alsteren er fuld af is-sørpe og tusindvis af maager tager pladsen fra svanerne. De kjender jo Hamburger-luften saa fuld af taage og sod,
5 det lægger sig i lufttrøret, saa en liden syngepige blir helt sort invendig – det er godt det ikke naar ind til sjælen. –

Jeg har det ganske godt trods ensomheden. For at gjøre en afbrydelse paa dagen gaar jeg hver formiddag hen paa det danske consulat og spiser frokost med Weimann. Han er meget snil mod mig og
10 ikke fuldt saa kjedelig som Greibe – skjønt – der er *meget* faa mennesker, man kan holde ud hver dag. Jeg har ogsaa fundet paa at ride hver eftermiddag i ridehuset. Det er morsomt og man føler sig dobbelt stærk og frisk efter saadan en ordentlig gennemrystelse. Jeg er allerede ganske flink, har saagar sprunget over barriere en gang. –

15 Sten besøgte mig et par dage for en uge siden. Han var forfærdelig sød og snil – og vi har det godt sammen. Jeg tror, vi blir bedre venner, jo længer vi er sammen. Man maa jo lære at indrette sig efter hinanden, og det har jo Sten ikke altid let for – og jeg er heller ikke saa føielig og bøielig som jeg engang var. –

20 Men jeg holder stadig mere af ham – han ogsaa af mig, og saa gaar det godt. – Jeg ved, at han arbejder paa Don Juan – saa De faar den nok snart. Husk paa, han er jo ikke digter af guds naade, saa det gaar vel ikke saa hurtigt, stakkars liden. Han er i det hele taget ikke noget „af guds naade“ undtagen en ridder. Han er grulig sød mod mig.

25 Fortæl mig, om De vil blive paa Skagen hele den kolde tid. Hvis De tager til Berlin som De engang tænkte paa, saa maa De lade mig det vide en tid i forveien saa jeg kan finde en bolig til jer. Man kan faa udmærkede smaa leiligheder paa 3–4 (store) værelser, møbleret og alting, slet ikke dyrt – men man maa være taalmodig og søge en 8
30 dages tid. –

Hils Soffi – jeg skal sende hende et fotografi af mig med en stor hat paa og vajende fjær. Hun faar sikkert ondt i maven af længsel efter saadan en hat. Men den egner sig ikke for Skagen. –

Tusinde varme hilsner fra Deres lille ven

775. Fra *Bokken Lasson*.

Hamburg. 27. 11. 02

Min kjære, høje herre.

De var nok i stormhumør, da De skrev de sidste breve. Men saa gjorde

5 De det jo strax mildt og pent igjen ved det lille telegram.

Nu har De vel saa faaet baade Stens oversættelser og mit brev? og jeg haaber ikke De har skjældt Sten altfor slem ud, inden De fik dem.

De ved nok, at De altid har været misfornøiet med ham, naar han har gjort noget for Dem? De husker nok dengang med den sidste digt-

10 samling – den havde han virkelig en del arbeide med og var helt stolt over, at han havde kunnet hjælpe Dem – men gud – hvor blev vi begge „surprised“ da De var ærgerlig over et eller andet ved den – han følte sig dengang temmelig nedslaaet – men dengang var De saa syg. Nu derimod lader det til, at kjæmpen er vaagnet i Dem igjen, jeg synes

15 ligesom jeg sporer noget af pandser- og plade-klangen i de sidste breve. Bliv nu ikke altfor rustet igjen – lad endelig det høje, rolige kongelige sind beholde overtaget. De ved det er saadan De erobrer verden og bringer alle smaa hjerter til at brænde for Dem med en evig og hellig ild! –

20 Jeg har det godt, min kongelige ven, og er slet ikke mere syg. Det var kun en tid i Berlin, hvor mine nerver forsagede og al kraft ligesom gled fra mig. Ja, ja – man har jo prøvet saa mangen en dyst – og fortiden vil ikke altid holde sig i baggrunden, hvor den hører hjemme.

Hvis jeg ikke skriver saa ofte, saa er det mest, fordi jeg ligesom ikke

25 kommer mig til det. Nu begynder der jo at strømme saa mange breve til mig om forretninger, og saadant kjedeligt kram maa jo besvares. Men vi to er da vel hinanden lige nær om vi end ikke skriver saa tidt?

En inderlig hilsen fra mit inderste hjærte.

Deres lille ven

80

Bokken.

776. Fra A. B. Drachmann.

Petersborgvei 6.
d 30. Nov. 1902

Kjære Holger!

6 Tak for Dit Brev og for Telegrammet; vi var meget glade ved at faae en Hilsen fra Dig. Det var en ganske stille og hyggelig lille Fest; med Undtagelse af Dig og Emmy var alle Vedkommende mødt.

Det er morsomt at Don Juan er færdig – baade i og for sig og fordi det viser mig at Du maa være godt ved Kræfter igjen, naar Du kan
10 faae det Arbeide fra Haanden. – At man lærer Meget ved at oversætte, veed jeg som Philolog af bedrøvelig Erfaring; jeg har forsøgt mig lidt med Plato, men er ved at fortvivle derover. Men Æresdoktor bliver man ikke derpaa. Dertil kræves almindeligvis at man er fuld-
15 stændig færdig og ikke kan mere – og saa vidt er Du vist ikke endnu. Desuden maa man være Bedsteborger og meget artig; Noget for Noget.

Det har moret mig at see at Du ogsaa har forelsket Dig i Sæby. Det er et vidunderligt Sted. Jeg var der i Sommer; var maaske nok saa opbygget af en Spaseretur Nordpaa, og over Høiene ad Frederikshavn til, som af selve Skoven. Men begge Dele er svært gode.

20 Dette Efteraar har været aldeles bandsat med Slid af den mest utilfredsstillende Art: Korrekturlæsning og Spektakler om offentlige Sager. Nu tager det forhaabentlig af; jeg skulde gjerne see at faae taget et ordentligt Livtag med den ældste Kristendom.

Om nyere dansk Skjønletteratur kan vi nemt blive enige. Jeg har
25 læst Karl Larsens to Skriftemaal; de giver En dog Lidt at tænke over – den første mere end den sidste, men begge dog Noget. De er store Kunststykker, navnlig den sidste; men Kunst er det dog ikke, saadan i høieste Forstand. Og det er vel dog noget af det Bedste.

Ellen og Børnene hilser. Naar Du engang kommer hertil, saa husk
30 at jeg har Telefon og altsaa er let at faae fat i. Venligst Hilsen fra

Din hengivne

Asbjørn.

777. Fra P. S. Krøyer.

Krøyers Hus
10 Bergensgade Ø.
Søndagften [30/11 1902]

5 Kjære Holger D.

Vi gik igaaraftes ned i vor Kjælder og gjennemsaa – med glad Over-
raskelse forresten – vor Beholdning af støvede Flasker. Vi havde jo lo-
vet at drikke et godt Glas Vin naar Du telegraferede at det var forbi
med den gamle Don Johan. Vi fandt en gammel støvet Flaske oppe paa
10 en Hylde med indlagte Etikette, vi fandt tre gamle Tirolerglas frem fra
Skabet og skænkede med Andagt i tre Glas, det ene repræsenterende
den gamle Don Johan. Og saa gik vi højtideligt ud til Kartonen af
„den lange lange“ – – og tømte vore Glas – det var helt højtideligt.
Men efter hvad vi iaften hører af Lach saa maa vi nok paa Onsdag
15 ned i Kjælderen igjen for at klinke med Jer paa Skagen og saa skal vi
forsøge om Telefonen er gaaet saa meget frem i disse 2–3 Aar at vi
kunde snakke med Jer.

Vi flyttede ind i Huset igaar – jeg følte mig helt henrykt ved det og
Misse ikke *saa* fortvivlet som jeg havde frygtet. Solen har skinnet i
20 disse to Dage – det hjælper. Vi trykker paa Knapperne til det elek-
triske Lys og smager hver Middag paa en anden Variation af støvede
Flasker fra vort Lager. – Du *er* solgt!! og for 5000 Reichsmark. Det
var jo ikke saa galt, skøndt det ikke blev til Museet men til en Privat-
samling. Jeg maa male et nyt til næste Sommer – *storartet Forretning!!*
25 Procenter?? – Fra Marie skal jeg sige at *hun elsker Dig* – trods at hun
er halvdød af Flytnings- Hus- og Pigelidelser. Hils Fru Soffi og andre
Venner.

Din
Søren.

30 778. Fra E. A. Hirschsprung.

11 December 1902.

Kære Holger Drachmann.
Saa sender jeg Dig en oprigtig og varm (og uforkølet) *Tak!* Tak fordi
Du for Din egen, for „hans“, for den danske Ungdoms (i hvilken jeg

har én lille og svag Stemme), for alle Dine Venners Skyld offrede Dit Blod, Din Kraft og Din Hjerne – og Din Nattesøvn! Tak fordi Du gav dansk Litteratur og én af dens Tjenere – Det Schubothske Forlag – et Værk, gjenfødt i Din Aand og under Din Haand. Og Tak for Dit
 5 gode, smukke, milde og forstaaende Venskab, som Du gav *mig*, den Dag vi mødtes i Hamborg, og som jeg har følt var det samme og uformindsket hver Gang jeg siden har truffet Dig – ikke mindst nu i Foraaret paa Skagen! Gærne havde jeg paa et langt tidligere Stadie af mit Liv søgt Dig; men saadan er jo Livets strenge Dom: den ene
 10 maa dø før den anden tager hans Plads – Poul Langhoff sender vel Du og jeg i Dag vore Tanker. Og endnu indeslutter jeg i min Tak – dette ene lille Ord, der jo siger det alt – Fru Soffi, som jeg véd har sin Andel i, at Arbejdet fik sin Slutning; sig hende det *ogsaa fra mig!* –

Beredte jeg Dig en Skuffelse ved min Udeblivelse fra Festen? – nu
 15 vel, *kunde* jeg være kommet, havde det været ene for at se Dig i Din Pragt; og havde „Midnatssolen“ ikke skinnet, havde jeg maaske opdaget det – selv under de „affable Værtspligtters Maske“; men jeg var, som Du, sløj og forkølet, og to mislykkede Don Juan'er paa én Fest, vilde have været *for* meget – ikke sandt? Og Telegrammet (paa Vers!)
 20 som jeg havde i min Haand og rev i Stykker – hvorfor gjør man sligt –? Du, som har revet adskilligt Papir i Stykker, maa vel vide det!

Men min Taknemlighed mod Dig og min Følelse for Dig, har Du ikke tvivlet paa, og heller ingen Grund haft til! –

Og saa griber jeg atter Roerpinden og melder: Korrektur skal følge
 25 saa hurtigt Mennesker og Maskiner kan arbejde, fuld Damp maa sættes op; Søen gaar højt paa de danske Forlag i December – og Maalet maa ikke tabes af Syne; Slutningsdigtet er Dig værdigt som Digter, og Epilogen viser Dig som Søn og Menneske. –

Nils Kjær skal faa sendt „Don Juan“ – har Du faaet sendt hans
 30 Stykke? –

Og saa er jeg Din hele Ven og delvise Forlægger

E. A. Hirschsprung.

Hoslagt Afregning for Festen!

779. Til *Jacob Hegel*.

Skagen. 21 Decb 02.

Kære Ven Jakob og kære Veninde Julie.

Altsaa:

5 Haaber at I er kommen tilbage nu fra Rivieraen – med røde Kinder, blanke Øjne og Violer i Knaphullerne – for at kunne modtage mine hjærteligste, mest trofaste Jule- og Nytaarshilsner!

Og dermed Ordet frit. –

Altsaa: kære Julie, hvordan har Du det? –

10 Og altsaa kære Jakob – da *Du* altid har det godt, vil det jo kunne glæde Dig, at jeg kan sige det samme.

Jeg har – med velberaad Hu – ladet *denne* Bog-Syndflod-Jul skylle væk over mit Hus og Hoved.

Næste Aar kommer jeg med 3 – tre – Arbejder (hvoraf de to *ano-*
15 eller *pseudo*-nyrne (for Behagelighedens og Blændværkets Skyld).

Jeg har arbejdet, og arbejder, som en løbsk Automobil – staar op Kl. 6 hver Morgen, spiser „Hundemad“ (Bygsuppe med Rugbrødsskorper – dejligt) saver Brænde – *maler* Daggry-Studier (til *dit* store Billede med Havfruen, som staar paa dit Loft eller i din

20 Remisse – og som Du *endelig*, kære Ven, *omgaaende* maa sende mig i Pakkasse – thi *nu* kan jeg male det færdigt, da jeg har faaet mig et Atelier).

Saa spaserer jeg en god Mil – spiser Frokost – og sidder da ved Skrivebordet paa den Tid, hvor *I* endnu ligger i Sengen. Jeg skriver,
25 komponerer og dikterer hele Dagen – spaserer atter en Mil, gaar iseng 10½ – sover støt 6 Timer – og kiler paa igen ved Daggry.

Leve Skagen! – –

Og nu *skal jeg* jo med Djævlens Vold og Magt kanoniseres – først Ibsen, saa Bjørnson, saa Drachmann.

30 Alle Mennesker – undtagen netop Buskmænd og Boere – skriver til mig paa alle Sprog – spanske Senatorer, østerrigske Ministre, engelske Ladyer, hollandske Professorer, tyske og amerikanske Redaktører osv. osv. Alle vil afslutte Kontrakter – om Bøger – Skuespil – Foredrag – – puh! de tror jeg er u-opslidelig – de ansér mig for en Troldmand –
35 de har troet at jeg var *død* (ifjor) og nu vil de først for Alvor rigtig

tage Livet af mig – idet de komplimenterer mig til min Genopstandelse! Amen!

Naa ja – det er jo meget morsomt – og *Noget* smider det naturligvis a' sig i Tidens Løb.

5 Hør bare paa, hvad Posten bragte mig en *enkelt Dag igaar*: En *Hædersindbydelse* fra Formændene for den „Flamske Bevægelse“ i Antwerpen – til at holde Fest-Tale den 1ste Februar ved en Jubilæums-Banket for den berømte Digter *Pol de Mont* („den hollandsk-belgiske Holger Drachmann“).

10 En *spansk Indbydelse* fra Senatorerne i Cadix – om at holde Foredrag til Fordel for det castilianske Kunstner- og Forfatter-Samfund.

En *engelsk Opfordring* fra en Skuespildirektør om at skrive et Drama om *Havet* (for England og Amerika).

Og endelig – ud paa Aftenen – Anmodning fra vor fælles Ven Bjørn
15 om at oversætte og bearbejde et „engelsk romantisk Drama“ (som medfulgte).

Og da dette Drama *viste* sig at være et meget virkningsfuldt Theaterstykke af min gode Ven, den fortræffelige Digter Justin Mac Carthy – saa slog jeg straks til, og begynder efter Jul!

20 Puh! Her har Du denne lille Mundsmag! Kan Du stikke *den*, min brave Ven, Jakob? – – –

Fortæl Nansen lidt om alt dette her (der er „naturligvis“ i alt dette gode Roller for Fru Nansen) – og sæt noget af denne Ramse (for en Gangs Skyld) i „Politiken“s Sladder-Rubrik.

25 Saa kan Godtfolk faa en lille Forundrings-Diarrhoe, naar de læser om, hvad den *graanede Skjald* paa Skagen byder sine 57 Aar. De tror formodenlig, at han er bleven Kupon-Klipper og indslumret ved dette sit „Arbejde“.

Altsaa – nu slutter jeg – Glædeligt Nytaar, I kære Mennesker paa
30 Skovgaard, allesammen!

Og vil Du, kære Jakob, denne Jul – ligesom de andre „Jule“ – sende mig 100 Kroner til Uddeling til mine gamle Veteraner heroppe – da vil din Skaal blive drukket i uforfalsket dansk Korn-Drue.

Du maa ogsaa gerne sende mig mit „Maanedlige“ med det
35 samme – og saa det *store Billed* i *Kassen* – *glem ikke det!* Og

hvis Julie har nogle gamle Stole og Borde – saa ... nej nu vil jeg ikke bede om mere.

Eders meget hengivne

Holger Drachmann.

5 780. Til *Edvard Brandes*.

Skagen 24 Decb 02.

Kære Edv. Brandes.

Jeg sender hermed indlagte Prosa-Artikel til „Politiken“.

Kunde den muligvis *snart* blive taget ind? s. v. p.

10 Og jeg kunde have Lyst til, Tid efter anden (idet jeg benytter denne Ramme „Brev til en ung Mand“) at sende „Politiken“ mine smaa beskedne Meninger om lidt Kunst, lidt Politik, lidt Mennesker og lidt andet Pilleri – inden jeg atter drager ud for at fuldføre mine planlagte (ved lidt Sygdom afbrudte) Erobringstogter – eksempelvis
15 Holland-Belgien, England, Frankrig, Spanien osv.

Noget maa man jo dog bestille – og min elskværdige Sekretair Fru Soffi er jo „russisk født“ : alle Tungemaal mægtig.

Muligvis kunde det – gennem en lille Notits – interessere „Politikens“ Læserinder (thi det er jo Damerne, som nu læser Aviserne)
20 at vide lidt mere Besked om mig end netop *det*, at jeg er gaaet „i Hi“ paa Skagen?

Jeg forbereder et stort Drama „*Havet*“ til de *engelsk-amerikanske* Scener; et andet Drama „*Natten*“ til de *tysk-østerrigske* Scener (Burg, etc) og endelig en *fransk* En-Akter!

25 Jeg har jo nu ryddet „Don Juan“ (det sejglivede Asen) afvejen – og kan atter røre Armene.

„Det grønne Haab“ skulde helst vise sin rosenrøde Uskyldighed *samtidig* paa vort kære gl. Kgl. – paa Nationaltheatret i Kristiania – paa Lessing- (eller Deutsches-) i Berlin – paa Burg- i Wien – – og
30 formodenlig, ad Aare, i Yokohama, Moskwa og Peking! – – Hu ha; det var morsommere, da vi var unge og troede at Verden var *stor* og Laurbærrene *kostbare!*

Ærbødigste Hilsner herfra til din Frue!

Din hengivne
Holger Dr.

Den norske Maler Christian Krohg hørte til Skagens Kunstnerkreds. Ved hans Giftermaal med Oda Lasson og Drachmanns med hendes Søster Soffi blev de besvoglede.

781. Fra *Christian Krohg*.

5

3 Rue Bara

12-1-03

Kjære Ven!

En af Soffis Beundrere i Norge har budt mig 100 Kroner for Portraitet. Jeg har afslaaet det, men vil lade dig faa det for denne Sum,
 10 da Du jo af mange Grunde er nærmest til det. Egentlig burde jeg jo forære dig det. Og det er en Skandale, at jeg ikke gjør det, men „mein jüdischer Neid und Habgier“ afholder mig fra det. Her paa Montparnasse lever vi, som du vel efter din tidligere Erfaring herfra, kan tænke dig i Kjærlighed og Had, mange Forskyvninger og Krystallisationer, et
 15 helt Caleidoscop. Det er oprivende men slet ikke banalt. Og paa en halv Time er vi fra Provindsbyen heroppe nede i Paris, la ville lumière, hvor vi møder andre skandinaviske og cosmopolitiske Strømme, hvormed det Hele blir endnu mere indviklet og morsomt.

Cosmopoliten Fritz glædet sig meget over, at du skrev en Bog for
 20 hver af de større europæiske Nationer, som der stod i Politiken, og den gamle Marinemaler kom op i ham, da han hørte af Langen, at du havde vært ude og malt i den store Storm.

Hils Soffi mange Gange.

Din

25

Christian.

782. Til *Jacob Hegel*.

Skagen

30 Januar 1903.

Kære Ven Jakob Hegel.

30 Jeg har faaet et Brev fra Lachmann – men kan kun delvis besvare det idag, da jeg maa gøre Fest-Digtet til *Pol de Mont* færdigt inden Posten gaar.

Men hvorfor ikke, kære Ven, skrive direkte til mig, nu da Du atter synes at blive bange for de store à Conto Beløb og ønsker at nedsætte det maanedlige til 500 Kr.

Er Du mon bange for at jeg skal blive vred? Du maa dog kende
 5 mig bedre – synes jeg. Jeg bliver *aldrig* vred paa det Hegelske Hus. Dertil holder jeg for meget af Julie og Dig. Du har jo desuden baade Magten og Retten til at disponere som Du vil.

En anden Sag er dette: om Tidspunktet til at nedsætte Beløbet *nu* er det gunstige for *mig*.

10 Lad os se paa det.

Jeg har aldrig pralet af, hvad jeg evnede – og aldrig lovet for meget.

Jeg sidder i fuld Virksomhed – fra 6 Morgen til 10 Aften; lever som en Spartaner – og føler mig rig og lykkelig ved Følelsen af at
 15 *kunne* arbejde igen saadan som det er mit Liv at arbejde. Ja, jeg forekommer mig rigere og lykkeligere end Du, Jakob; jeg – som er en fattig Mand – har endda baade Tid og Kræfter og Smaapenge tilovers til at gøre Vel imod baade mine Venner og imod mig ubekendte!

Men som sagt, Tiden er for knap idag. Imorgen fortsætter jeg med
 20 en Liste over *hvad* jeg har under Arbejde og hvad jeg ellers evner. Du kan da sende mig de Penge, Du vil – eller helt standse dermed. Jeg skal komme igennem alligevel – her paa Skagen, hvor Alle er gode imod mig og hvor jeg *kun* føler mig lykkelig og tilfreds og sund og stærk ved mine Omgivelsers Kærlighed.

25 Med hjærtelige Hilsner

Din hengivne

Holger Dr.

783. Til *Julie Hegel*.

Skagen 1. Februar 1903.

30 Min inderligt kære Veninde Julie.

Jeg sender Dig disse to Breve. Det indlagte var skrevet forleden til Jakob. Det kom for sent med Toget. Og jeg valgte at holde det tilbage, for at ledsage det med nogle Udtalelser til Dig. Læs nu først

disse. De kommer direkte fra Hjærtet – og de søger til dit. Vort Ven-
skab kan snart holde en Menneskealders Jubilæum. Og vi behøver
aldrig at skjule noget for hinanden – hvad vi da heller ikke gør.

Men lad os udelukke enhver Misforstaaelse paa Forhaand. Jeg
5 søger ikke forbi Jakob og til Dig – for at opnaa noget. Jeg søger til
Dig, for at aabne mit Hjærte – som Du ofte har gjort for mig. Og
for at berolige Dig – hvis Du skulde nære nogen Tvivl om, at Alt *her*
ikke er som jeg ønsker. Jeg har det godt. Jeg lever *saa* fornuftigt, at
mit Helbred til Gengæld yder mig al den Støtte, som et 57-aarigt
10 Helbred i det hele formaar – med Afdrag af de smaa Ulemper, som
Slittagen fører med sig.

Min kære Soffi har jeg ikke taget fejl af. Hun er mig *saa* inderligt
hengiven, som en lidt ældre Mand kan ønske sig det af en yngre
Kvinde – hvis Sind og Temperament ikke er af de letteste. Jeg be-
15 høver kun at føle mig en Smule utilpas, for at blive rørt over den
Ømhed, hvormed hun plejer mig – med Tilsidesættelse af alle Hen-
syn overfor sig selv og andre. Hun er et Race-Menneske og helt ud et
Kvindemenneske – med alle Skrøbeligheder eller skrøbelige Egen-
skaber, som kendetegner de udprægede Naturer. Men hun er ægte
20 Metal – og helt artistisk. Aristokrat og Zigeuner – men en Zigeuner,
der er faldet til Ro i en stor Opgave: at være en stor Kunstners
ubetinget trofaste Veninde – *saa* langt Livet rækker og *saa* langt han
selv holder fast. Og jeg holder fast – belært af smærtelig Erfaring
med mange Kvinder af højst ulige Vilkaar, Sind og Udvikling. Jeg
25 siger aldrig: Gud fri mig for Kvinderne! – om jeg end nok *saa* meget
lærer deres Skavanker at kende. Jeg udbryder snarere: Gid jeg havde
kendt dem lidt bedre og elsket dem lidt mindre fra Førstningen af –
saa havde jeg vel ogsaa vidst, *hvor* jeg skulde anbringe min Trofast-
hed – og hvor jeg skulde have behandlet dem *en bagatelle!* Thi netop
30 vi Digtere løber surr i *dette*: den ydre Betagenheds korte Liv og
smukke Død – og den indre Viljes nænsomme Omgang med et Væsen,
der *endnu ikke er kommet helt til Verden!* Thi, kære Julie – det
nytter ikke at skjule eller nægte det: selv de klogeste, de modneste af
Jer er at betragte som rene Børn endnu i Verdenstrængslen og Livs-
35 labyrinten! Det er de grovere, stærkere, snedigere og mere *discipli-*

nérte Mænd, som endnu i lange Tider maa tage tête'n i Kampen. Ligeegyldigt hvad Kvinde-Foreningerne siger.

I er begyndt at skribe op om Ligestillethed i Kampen – samme Vilkaar og samme Ret – osv. osv. Nuvel, Kvinderne *maa* jo snakke og
 5 støje. Det er Gymnastik for Mellemgulv og Fødselsorganer. Men Gud hjælpe Jer, blev I stillet *lige!!* Tænk Dig, Julie, en Kvinde kastet ene og hjælpeløs iland paa en ubefolket Ø! Det var hendes Død i Løbet af tre Døgn. Bare Rædslen ved at være ene i Naturen, vilde dræbe hende. Der *kan* vedblivende skrives Robinson-Historier om voksne
 10 *Mænd* – ja selv om *Drenge*. Men det vil vare Aarhundreder inden Gyldendals Efterfølgere forlægger en Bog om en kvindelig Robinson.

Og dermed Punktum om Soffi og om Kvinder.

Jeg vil snakke lidt om mig selv, lidt om Jens (og de „Unge“) lidt om Jakob (som Menneske og Forlægger) og sluttelig vil jeg tale om
 15 og til Dig, min kære, dyrebare Veninde.

Ser Du; jeg er ikke noget Fæ. Navnlig ikke noget gammelt Fæ. Jeg lever som en Spartaner – idet Nødvendigheden er blevet mig en Dyd. Jeg maa have en ung Kvinde om mig – hvem jeg kan elske og hvem jeg kan værne og beskytte. Denne Trang ligger dybt i mig – lige fra
 20 min Drengetid. Faar jeg Genkærlighed tilbage – saa meget desbedre for mit Sind og mit Arbejde. Men, jeg havde nær sagt, selv om *ikke* – saa rører mit Hjærte sig dog, frit og varmt til Bedste for hvad der er Ungt og Attraaværdigt – hos Kvinden som hos Ynglingen. Thi – det være sagt i en lykkelig Time – min Natur er kærnesund; og jeg
 25 er gaaet ud af baade aandelige og legemlige Lidelser med end mere Energi til at omforme Smærter og Glæder i *Arbejde*.

Dette vil ikke kunne siges om ret mange Kunstnere eller Digttere i *vor* Tid, Julie. Derom er vi to vel enige. Men hvorfor kan Jakob da ikke se det? –

Jeg siger Dig, Julie: saasart jeg følte, at mine Arbejdskræfter atter stod mig bi, valgte jeg – *ikke* det temmelig upersonlige Begreb *Frihed*, som saa ofte lader os løbe med Limstangen – og som jeg har ofret baade Drømme og Handlinger (endog ret taabelige) i et langt og brydsomt Liv. Jeg saa' paa Ungdommen som den *var* og som den
 35 *er* – og jeg valgte at vie den Resten af mit Liv og Arbejde. Den er

kommen langt *ned* – i hele Norden. Jeg vil ha' den *op*. Jeg begyndte med dem, der stod mig nærmest. Mine Børn. To af dem er foreløbig tabt for mig. Foreløbig – saa længe de er undergIVEN en forkludrende Paavirkning af et stakkels hysterisk, forfjamsket Kvindemenneske –

5 hvis værste Skavank ligger i hendes nedarvede plebejiske Instinkter. Hende har jeg *købt* mig fri for – det er jo de fleste Ægteskabers „tids-svarende“ Udgang. Børnene møder jeg vel nok engang i Livet. Og saa kan *de* jo bruge deres Øjne og Hjærne – selv om de ikke har Forraad af Hjærte – til at se og dømme.

10 Nuvel. Jeg tog fat i Jens. Han var paa gode Veje til Forkludring og Holdningsløshed. Jeg svor ved mig selv, at jeg vilde gøre en *Mand* ud af ham – uden at vente store Resultater straks. Jeg opdrog ham – ved Exemplet. Jeg tog „Brændevins-Retten“ fra ham – henvisende til mig selv. Jeg lærte ham at staa op Kl. 6 og gaa iseng Kl. 10 – og

15 *arbejde* hele Dagen. Jeg saa', at der var Evner. Der manglede kun Plan – og fast Opmuntring. Jeg har ikke selv bragt det saa vidt med ham. Soffi har trolig „skrubhøvlet“ ham – han havde frygtelige Manerer. Vi har Glæde af ham nu – og han har *Glæde af sig selv*. De to er bleven gode Kammerater – efter alvorlige Batailler og mindre højtidelige Sentimentaliteter. Han er til stor Gavn for os alle her paa Skagen. Og han vil snart kunne tjene sit Brød helt – dels som dekorativ Tegner, dels som Maler. Han gør Tegninger til Møbler – simple, smagfulde, *billige* – han leder næsten hele Ombygningen af et Hotel – han arbejder 3 Timer om Morgnen for mig, med Under-

25 malning af mine Billeder (som jeg vil sælge dels paa Auktioner, dels i Udlandet). Resten af Dagen gør han grundige og solide Model-Studier, osv. Han er praktisk, af en vis nøgtern Forstand – meget barnagtig, og rørende taknemlig imod Godhed – og navnlig mod „Tilgivelse“. Han er imponeret af min Flid – og ikke mindst af, at

30 jeg er flittig, *selvom* jeg har det lidt skidt. Jeg lærer ham tre Bud for den vordende danske Ungdom: staa tidlig op – arbejde hele Dagen – glæde sig ved Smaating og aldrig dukke sig for noget Menneske! –

Og som jeg lærer Jens, lærer jeg hans unge Kammerater, der

35 kommer her paa Besøg. En af dem har jeg maattet sende tilbage

igen. Han duede *foreløbig* ikke. Der var gaaet københavnsk „literær Café“ i ham. Men en anden har jeg ganske taget ind i mit Hjærte. Vi kalder ham „Løveungen“. Han hedder August Tørsleff. Pas paa ham! Han bliver et Geni – og er endnu kun 17 Aar og „uskyldig“ (i sine
5 Tanker).

Jeg er lidt vidtløftigere end jeg plejer – men det bliver det *sidste lange* Brev, som jeg skriver til Dig om disse Punkter. Og forresten *skriver* jeg kun det Halve af, hvad Du og jeg var kommen til at *tale* om, hvis vi havde faaet dit Besøg her i Efteraaret. Selvfølgelig – til-
10 føjer jeg – er dette Brev skrevet og afsendt uden at nogen Anden har sét det. Thi saaledes staar Du og jeg friest til hinanden. (Jeg skriver – med Papiret liggende over mit Knæ; jeg har en let Aarebetændelse i Anklen. Smaa Reminiscenser fra mit Benbrud – som undertiden mælder sig).

15 Altsaa – nu kommer Jakob. Det synes, at min kære Ven atter (nu ved Aars-Opgørelserne) har haft et af sine økonomiske Ængstelses-Anfald. Jeg kender dem jo fra den kære gamle Frederik Hegels Tid. Sligt nedarves. Og det er ikke nyt hverken for Jakob eller os andre, at Grundlæggeren af det Hegelske Hus – for hvem jeg nærer en fuldtud
20 sønlig, pietetsfuld Hengivenhed – imod Slutningen af sit flittige Liv havde den sygelige Indbildning, at han var en fattig Mand. Der var et Øjeblik, hvor hans Sygelighed gik haardt ud over mig – thi han afknappede mit Honorar i en Periode, hvor jeg følte mig træt og mismodig i mit Hjem og derfor begyndte at tvivle om min Kunst og
25 mit Kald (netop umiddelbart *før* mit Møde med Edith og mine Evners Genopblomstring i store *blivende* Værker).

Nuvel, kære Julie: naar jeg fra Ungdommen af er et Menneske dybt og taknemligt hengiven – og *det* var og er jeg gamle Hegel – saa kan man gøre ved mig, hvad man vil. Jeg glemmer Alt – undtagen
30 netop det *Hjærtelag*, som er vist mig. Min Hengivenhed har jeg overført paa Sønnen og Sønnesønnen. Og jeg forandrer mig aldrig.

Jeg spørger mig kun selv: hvorfor vil Jakob Hegel ikke i *mig* have en virkelig „Hjærtensven“? Har han mon nogen, som virkelig holder af ham for hans egen Skyld – eller trænger han maaske ikke til
35 nogen? –

Ikke saaledes, at jeg skulde kunne paavirkes dertil ved Gunst eller Gave. Aa nej; jeg købes ikke til noget. Det vèd baade han og Du. Han kender blot ikke – det tror jeg i det mindste ikke – rigtigt til *Menneskenes Værdier*. Han er tilbøjelig til (som Frederik har sagt) „at være enig med den sidste ærede Taler“. Det stammer fra Opdragelsen som den rige Mands Søn – eller Manglen paa Opdragelse som den altfor flittige Mands Søn. Begge Dele er misligt – og Karakteren bærer senere Mærker deraf. Guderne bevare mig fra at gaa i Rette med noget Menneskes – endsige nogen god Vens – Brist i Karakteren.

10 Jeg maatte da begynde med mig selv. Nogle er saadan – andre saadan! Men ofte er jeg, med Tankerne paa Skovgaard, vendt tilbage til det Spørgsmaal: Hvordan tænker Jakob Hegel, naar han gaar en *ensom* Aftentur ad en mørk Landevej? Er der *noget* Menneske, som han i sit Hjærte helt er hengiven? Har han nogensinde ofret et andet

15 Væsen – eller andre Væsner eller blot en Idé – Noget, som har kostet ham Ve og Kamp – Noget, som ikke kunde omsættes i Kroner og Øre?

Spørgsmaalet kan *synes* anmassende – men til syvende og sidst kommer der for os *Alle*, rige og fattige, ligeglade eller vemodige, de

20 tunge, sidste Øjeblikke, hvor vi *maa* gøre op, *maa* svare til vort Punds Forvaltning – og *jeg* for min Part er Menneske nok til at ønske *mig* til Lykke med at „min Fa'r var ikke rig!“

Ikkesandt, min kære, dyrebare Veninde – Du vèd, at det er *din* bedste Ven, der opkaster disse Spørgsmaal – *fordi* tusinde Mennesker

25 tænker disse Tanker (eller langt skarpere) men *uden* samme Adkomst som jeg – et tredveaarigt, *prøvet* Tillids og Fortrolighedsforhold.

Nuvel, jeg begyndte med at sige, at jeg ikke var noget Fæ. Jeg er tværtimod et ret godt, lyst Hoved – og jeg giver mig *nu* Tid og Taalmodighed til at lære Menneskene at kende *indenfor* Façaden. Jeg

30 tror, at Jakob stedse ser paa Façaden. Men ser man paa Façaden, saa ser man hverken dybt eller *langt*. Jakob er *ikke* Forretningsmand. Jeg tror næsten – kom det til Stykket – at jeg vilde være bedre Forretningsmand, hvis jeg blev stillet paa *den* Post og havde Ansvaret.

35 Jeg kan nemlig baade *se* og *læse* – og jeg kan tælle og lægge sam-

men. Jeg tilhører intet Parti, har ingen „Mening“, har ingen Brug for nogen personlig Gud – og endnu mindre Brug for en personlig Fanden. Jeg vød ikke hvad Moral eller Sædelighed er – undtagen naar de sættes i „Gaaseøjne“ og bruges til at vogte Menneske-Faarene
 5 med. Jeg er ganske renonc' paa æsthetiske Smaa-penge – og ganske ubestikkelig. Kun Et vød jeg: hvad *god* Kunst er – og hvad *frugtbar* Literatur vil sige!

Men at forstaa *Principerne* for den gyldendalske Forlags-Virksomhed *nu* – det evner jeg ikke. Det skulde da være, at Principet var det
 10 rene, skære, krasse Konkurrence-System. Lad *os* beherske Markedet – og feje Torvet rent for andre Sælgere!

Velan. Det er Amerika. Men Amerika blev ikke *mit* Land. Og Amerika kan avle baade Bøger og Millionærer – men ikke *god* Literatur, ikke Digtere af Guds Naade!

15 Det kan Gyldendal heller ikke. Det kan knap holde Livet i de Par „benaadede“ Mænd, som Norden burde være evig stolt af. – – – –

Aha! slap det dér ud? Drachmann skriver alligevel til Julie, fordi han synes at Jakob gerne kunde holde ham lidt „flottere“ !!! Nej, det gør Drachmann ikke. Han har før gaet *direkte* til Jakob, naar
 20 han vilde noget. Men naar Jakob aldrig besvarer hans Breve – saa aabner han sit Hjærte for Julie og siger meget beskedent, men meget bestemt:

Jeg vød ikke, hvad alle de Penge aarligt udgives til – for at befordre alle disse skrivende Herrers og Damers smaa pikante Rørelser
 25 ud i Læseverden? 95 Procent af *denne* Literatur er førend næste Tiaar forsvunden – men Pengene er udgivne, Herrerne og Damerne er *ikke* bleven Digtere – Læseverden *ikke* beriget – og Gyldendal ikke heller.

Hvor min fuldtud loyale og trofaste Ven Nansens klare Øje og
 30 Hoved er henne under al denne literære Masse-Produktion – det vød jeg ikke. Han selv er forstummet som Forfatter. Gid han søm Forretningsmand vilde tale saa højt og klart og overbevisende – at de hørte ham rundt om i Landet – i alle de smaa Købstæder og Landsbyer, hvor *jeg* kun hører Forbavselse eller Forbitrelse over Bog-Skyllen
 35 – – – – medens Indre-Mission griner og gnider Hænderne: dér kan

I se, hvad Hovedstaden fører i sit Skjold – Tomhed, Fladhed, Forargelse!

Eller tror Gyldendal, at man kan „fremelske“ Literatur – o: god, gedigen, adelig-født, *ny* Literatur?

5 Nej, nej, og atter nej. Den store *Bølge* maa atter naa' os – her i vor Krog. Før kommer de nye Sange ikke! Spar Pengene – spar Papiret – spar Krudtet – og *spar Ungdommen* for at gøres endnu mere sløj og sjattet ved disse Bøger *uden* Kraft og Kærne!

– Hør nu, Julie, hvad jeg siger; thi jeg vender aldrig tilbage til
10 dette Thema mere. Det koster mig for megen Tid – og jeg maa bruge min Tid.

Her sidder jeg halvgamle Fyr paa Skagen – og jeg føler mig lykkelig her – og jeg kommer aldrig paa længere Besøg end højst to Dage til Kbh.v.

Jeg vil hverken kopiere denne eller hin „store“ Mand – hverken
15 Tolstoj eller Krapotkin eller – nej der er nok ikke saa mange. At ende som Georg Brandes – bortset fra den uendelige Respekt jeg har for hans Arbejde og Gerning – det vilde være haardt. En Sladderemager, der sætter Ondt for Folk – endogsaa *uden* at vide af det.

Som en stor Mand o: som et *stort Menneske* ved jeg, at jeg vil
20 ende. Og jeg vil holde min Haand fast om vor Ungdoms Hjerter – indtil den visner.

Jeg hærder baade mit Legeme og min Vilje. Jeg *vilde* ende „Don Juan“ (og holde mit Løfte til min gamle Fa'r). Og jeg endte den (men den stjal af mine Kræfter!) Jeg *vilde* være „fri Mand“ overfor
25 det Kvindemenneske, der har plaget mig i saa mange Aar under Forretnings-Mærket „mine Børns Moder“. Jeg blev hende kvit – men jeg maa bløde.

Jeg *vilde* give Soffi den sociale Stilling (gennem mit Navn) uden hvilket et Samliv her i Norden er uudholdeligt i Længden. Og vi
30 gifter os nu. Jeg *maatte* have et Hus – for at skaane baade hendes og mit Helbred, og bevare Resterne af vor Smule Habengut.

Og *mine gode Venner her paa Skagen* skaffede mig et Hus – som kan blive værdifuldt med Tiden og som allerede nu er et godt „Aktiv“. Men jeg maa af mine egne Midler (mit eget Arbejde) give 1000
35 Kroner ud i Arbejds løn til Haandværkere og 2000 til Byggematerialer.

Dette skal skaffes – og lidt efter lidt skaffer jeg det ogsaa. Thi jeg arbejder fra tidlig Morgen til Aften. Jeg samler Malerier til en Kunst-Auktion – jeg skriver Artikler til „Neue freie Presse“ – jeg skriver i „Politiken“ – jeg oversætter Theaterstykker – jeg gør, som sædvanligt,

5 Alt – og *samtidig* skriver jeg „sejgt, med sammenbidte Tænder, energisk-begejstret paa Romanen „Vagabundus“, paa Dramaet „Natten“ (bestemt for Tyskland) og paa Dramaet „Havet“ (bestemt for England).

Og under Alt dette hører jeg aldrig et Ord fra Jakob Hegel. Aldrig

10 spørger han mig om mine Planer – aldrig ytrer han et Ønske om at se mig hos sig – eller besøge mig her. Ikke falder det ham ind at spørge mig – som en gammel Ven kan spørge en gammel Ven – om *han* ikke maatte hjælpe mig til dette Hus – eller blot til et Par „gamle Stole“. Med aldrig svigtende Tillid til Skovgaard's Venskab

15 og Hjærtelag, beder jeg *Dig*, kæreste Julie, Gang efter Gang om en eller anden Genstand, der kunde pryde eller nytte i mit Hus. Og se: jeg har da virkelig ogsaa to kære Erindringer fra Dig nu! Tak! – Først da Aars-Opgøret sendes mig – igennem Lachmann – faar jeg, ligesom en anden stakkels Kreditor, en alvorlig Paamindelse om, at

20 *nu* kan det ikke gaa længere med de store à Conto-Honorarer – nu maa der Nedgang – og formodenlig atter Nedgang – indtil Gælden er bleven „betydelig formindsket“.

I saa Henseende er jeg fuldkommen enig med Jakob – *hvis* det kun er Forretningsbaandet, der binder os. Ogsaa *jeg* vil helst ud af

25 min Gæld. Hvilken brav Mand vil ikke *det*? Har jeg maaske ikke i Udlandet ihærdigt søgt efter „Millionen“ – indtil min forhenværende Elev „Professor Tuxen's“ Exempel grundigt skræmmede mig – (For ikke at tale om den brave August's mislykkede Experiment) – Tuxen, der er til evig Haløj for Skagens By ved sin Hjærtens-Dame, der har

30 købt ham, hans Titel og hans Konge-Billeder for akkurat den runde Sum 1,000 000!

Men hvad er det da egenlig for en Gæld til Forlaget – som nu Lachmann „alvorlig“ lægger mig paa Sinde – den brave, trofaste, men maaske dog lidt vel ængstlige Lach!

35 40,000 Kroner! (eller lidt mere). Unægtelig, en stor Sum – *hvis* jeg

ikke var overbevist om mine Værkers Levedygtighed langt ud over min Død. Derom er vi selvfølgelig allesammen enige – ellers havde jeg simpelthen aldrig faaet en Øre – *hvis* da *ikke* Jakob havde været det, som jeg saa gerne ønskede at han (ogsaa for sin egen Skyld) 5 skulde være: min fuldgode Hjærtensven – og ikke blot Forretningsmanden Jakob Hegel.

Jeg *tror*, at jeg nu er 50 000 Kroner værd – for Land og Rige, for Forlag og Venner. Jeg *vød*, at jeg kan dø – men jeg *vød* ogsaa af hvad Bonitet mit Tømmer er – og jeg *vød*, at hvis jeg blot lever 10 Aar 10 endnu (paa denne Maade som jeg fører mit Liv) saa vil jeg *endnu* i levende Live være 100000 Kroner værd – og efter min Død adskilligt mere.

Dette burde En og Anden nu og da fortælle Jakob – medens jeg lever borte fra Hovedstaden. Thi min kære Jakob er impulsiv – let- 15 paavirkelig naar en myndig eller en meget hjertelig Stemme taler – selv om Jakob nu og da, ad rent arvelig Vej, bliver lidt økonomisknervøs.

En og anden „Stemme“ burde fremhæve den „hartad utrolige“ Spænsthed, Stolthedsfølelse og Arbejdsglæde, som de gode Magter 20 har forlenet deres graa Yndling paa Skagen med.

Jakob Hegel burde – synes det mig – særlig ikke lige *nu* nedsætte disse à Conto Honorarer – men f. Ex vente til „Det grønne Haab“ har vist sin større eller mindre sceniske Livskraft – eller f. Ex vente til „Vagabundus“ er *halvt* færdig eller „Natten“ *helt* færdig – – – 25 thi *heri* er nedlagt en saadan Livs-Hjærte- og Hjærne-Erfaring, at den samlede Julelitteratur kunde forsynes med nyt Gyldenlæders-Betræk. Eller vente, til Albert Langen – som af egen Drift har tilbudt mig Oversætter-Kontrakt – faar mine Stykker (nye og gamle) frem paa tyske Scener, og mine Bøger (ældre og nye) banket ind i Borger- 30 nes Bevidsthed.

Kort sagt: *vente* et halvt Aarstid endnu – – saa sandt som Forlaget arbejder med en *lidt* større Evne til at støtte den „benaadede“ Litteratur – end Digteren selv. –

Men, hvad enten det nu bliver saadan eller saadan: *jeg* følger min 35 Genius – og forfølger mine Maal, takket være Soffis Smil og gode

Humør – og dernæst min spartanske „Hunde-Mad“ (Bygsuppe med Rugbrødsskorper).

Ja, min inderligt kære Veninde – dette blev *for* langt et Brev. Og dog ikke langt nok – maalt med vort gode, solide Venskab, der slap
 5 lykkeligt over den „brusende“ Ungdoms Rev og Skær – og nu er at ligne med *Havet* herudenfor, som *idag* er friskt, dybt, salt og skønt – uden at begrave i dets Favn en altfor varmbloedig og egenkærlig og fordringsfuld Sømand.

Guderne velsigne Dig og dem, Du har kær.

10 Din Ven

Holger Drachmann.

784. Fra *Jacob Hegel*.

Den 5/2 1903

Kjære Drachmann

15 Da Julie for Tiden opholder sig paa Voxenkollen, og jeg aabner alle de Breve, som kommer til hende, tog jeg ikke i Betænkning ogsaa at bryde Dit Brev og læse det, og har nu sendt det til hende.

Paa det Brev, som fulgte til mig, skal jeg herved give Dig et Svar, som sér den paagjældende Sag fra to forskjellige Sider.

20 Sét fra et Forretnings Standpunkt har Du absolut ingen Grund til Klage. Du har i Aarevis hævet et endog meget betydeligt Beløb tilmed i en Periode, hvor Din Production var saagodt som ophørt, og hvor det lidt Du skrev ikke vandt Publikums Bifald. Den naturlige Følge er blevet, at Din Gjæld er steget og steget, indtil den nu har
 25 naaet en Størrelse, som er adskilligt højere, end det rent forretningsmæssigt kan forsvares. Det maa blive en Subskriptions Udgave af Dine Skrifter i Udvalg der skal kunne hjælpe paa Din Status; men det vilde være sangvinsk at tro, at en saadan Udgave vil kunne dække hele Gjælden, selv om den ikke skulde voxte yderligere. Du maa
 30 erindre, at vi for Dine Skrifters Vedkommende ikke tør paaregne det store Salg, som Bjørnson og Ibsen Udgaverne have fundet, da disse Forfattere ere lige populære i Danmark og Norge. Skal Gjælden dækkes helt, maa det være ved Hjælp af store Theater Honorarer.

Men lad os nu sé Sagen i Venskabets milde Lys.

Kan vort Venskab stille Fordringer til mig, maa det vel ogsaa kunne paalægge Dig Forpligtelser. I Kraft af mit Venskab har jeg været imødekommende overfor Dig som for ingen anden, og Du maa dog vide, at jeg foruden Dig har mange andre, hvis Venskab ogsaa
 5 er mig kjær, og som jeg ogsaa finder en Glæde i at kunne hjælpe over vanskelige Tider. Jeg skylder dog mine mange andre Venner at bemærke, at ingen af dem har trukket saa store Vexler paa mit Venskab som Du. Og dog er det aldrig faldet mig ind, skjønt jeg forretningsmæssigt kunde være opfordret dertil at standse Din Kredit. Den
 10 Sum, som jeg foreløbig tilbyder at forstrække Dig med, er stor nok til, at to Mennesker kan leve anstændigt endsige „spartansk“ deraf.

Jeg sætter megen Pris paa Dit Venskab. Men jeg kunde lide, om det blot for en Gangs Skyld opfordrede Dig til ikke altid at betragte mig som „den rige Mand“, der skulde „slaas“, og som Du forlanger
 15 altid skal staa rede med Taalmod og aaben Pung, naar Du kommer med Dine ofte ret besynderlige og fordringsfulde Planer.

Mit Tilbud er altsaa det, som jeg har sendt Lachmann: 450 Kroner om Maaneden (eller 500,00 som Du skriver i Brevet) og foreløbigt intet ud over denne Sum. Faar Du senere hen mere Vind i
 20 Sejlene med Din Production, saa baade Bog og Theater Honorarer kan indgaa i større Beløb, kan vi jo altid tage Sagen op til ny Behandling. For den Police, som Du i sin Tid har indleveret i Bogladen, maa Du herefter selv betale Præmiepenge, hvis Du ønsker, at den skal holdes løbende. Det er dog ganske meningsløst, at jeg skal betale for
 25 en mig ganske ubekjendt Person. Maa jeg sende den til Lachmann, saa kan Du jo aftale med ham, hvorledes Du vil forholde Dig med den.

Ja saa kjære Drachmann tror jeg ikke der er mere at skrive om idag; nu véd Du min Mening om Sagen, og det skulde glæde mig
 30 meget, om Du ved fornyede Overvejelser kunde sé det berettigede i mit Standpunkt.

Med hjerteligst Hilsen

Din hengivne

Jacob Hegel.

785. Fra Julie Hegel.
(Koncept).

[mellem 5/2 og 11/2 1903]

Kjære Ven!

5 Dit Brev har jeg først fornylig modtaget og jeg vil sige Dig, det har gjort mig mere ondt, end Du tror.

Allerførst har dit Syn paa Jacob forbauset mig i den høieste Grad, for *er* det saaledes, som det nu viser sig, saa bliver saa meget af hvad Du nu siger og før har sagt kun Talemaader. Kan Vennen og For-
10 retningsmanden da slet ikke skilles? Men Dit Brev har overvældet mig, saa jeg knapt ved hvor jeg skal begynde eller ende. Derfor lad os gaa det igjennem Punkt for Punkt.

Altsaa Du taler først om Kvinden og hendes Umyndighed; men der kan vi saa snart blive enige, det er netop mine Ord og Meninger
15 Du udtaler. Jeg ser lige saa tydeligt som Du hendes totale Mangel paa Forretningsdygtighed, hos hende vil altid Følelsen komme til at spille for stærkt med. Jeg har derfor altid været glad ved helt at være udenfor hvad der angaar Bogladen.

Men naar Du dernæst gaar over til at tale om den unge Kvinde,
20 som *Du* elsker og vil værne og beskytte, da ere vi ogsaa omtrent enige.

Tro mig *ingen*, hvis Mening *Du* bryder dig om, lægger nogen daarlig Betydning i Dit Forhold til Soffi; Alle vi som holder af *Dig*,
er *hende* taknemlig for hvad hun har været for Dig; men hvorfor saa
25 ikke lade det blive som det er, denne evindelige Formalitet med Ægteskab, synes Du ikke selv, den næsten kaster et lidt latterligt Skjær over Jer? Og hvorfor? Er I bange for at svigte hinanden uden dette Baand, *saa* er det hele ikke Sagen værd. Du mener jo desuden selv, hun er faldet til Ro i sin Opgave, at være Din ubetinget trofaste
30 Veninde.

Mindst synes jeg ogsaa det just er *det* Exempel, Du skal give Ungdommen.

Lev det Liv Du føler Trang til og kan forsvare, med den Kvinde, Du elsker og ser Du *det*, Du synes er vrangt hos hende saa søg at
35 veilede; men lader det sig ikke gjøre, saa gaa i Stilhed fra hinanden;

men proclamer det ikke for hele Verden, saa ufint som Du nu har gjort det over for Emmy.

Husk engang har Du ogsaa talt kjærlige, gode Ord til hende, og hun har vogtet Dine Børn, da Du selv ikke havde Sands for dem.

5 Hvad Jens angaar, da er han endnu saa ung, at man ikke kan bebreide ham, at han lader sig blænde af Dig og vender hende Ryggen. Det er min Mening om ham. Du siger Du „vil vie Ungdommen Resten af dit Liv og Arbejde. Den er kommen langt ned i hele Norden“. Ja tror Du nu ærlig talt det? Ser Du, jeg tror den har
10 faaet andre Synspunkter end vi havde da vi var unge; men at se paa den som Du nu gjør, det er Begyndelsen til at se med gamle Øine. Jeg gjentager hvad jeg før har sagt; vi havde nødig set nogen i vor Barndom komme og sige, gjør som jeg siger, lær af mit Arbejde og min Erfaring.

15 Hver maa gaa efter sin frie Villie og sit Behov.

 Dette kommer til at smage for meget af Farisæeren.

Hvad den unge „Literatur“ angaar, da indrømmer jeg, at jeg holder ikke af den. Men husk, hvor Du selv priste det, da Nansen kom til Roret. Det var en af Jeres egne, der tog Ansvar, og *han* har efter
20 min Mening meget at svare til.

Men hvad skal Jacob gjøre; tror Du han er glad for den Overproduktion. Selvfølgelig bør Forlaget ikke blive Forsørgelses-Anstalt for unge Literater; men tro Du mig, det er ikke let at afvise Mennesker, og er der noget, baade Jacob og Nansen har ondt ved, saa er det
25 at sige nei til Mennesker, der sidder og beder om Hjælp til at bryde sig en Bane de selv tror skal blive til Hæder og Glæde for dem. Men nu til det som for *mig* er Kærnepunktet i Dit Brev, Dit Syn paa Jacob. Din Mening er altsaa, for at sige det med rene Ord, at *Du* synes han er en topmaalt Egoist, som kan se bort fra Venskab og alle ideale
30 Synspunkter, blot for at tjene Penge. Ja unægtelig dette forbauser mig. Jeg maa sige, jeg troede Du saae skarpere og mere overbærende. Tror Du ikke, at jeg *trods* mine Følelser kan se saavel hans Lyder som Dyder?

Men *Du* der ikke ser, hvor han der har levet hele sit Liv saa underlig indpuppet, hvor barnlig, hjertevarm han er, hvor bange for at se

Sorgen eller Nøden i Øinene; thi paa ham gjør den et *langt* dybere Indtryk end paa os andre, som mangan Gang kan *snakke* os fra det.

Har Du da aldrig lagt Mærke til *hans* Maade at tie paa, naar der kom Sorg paa Tale? Du vil ogsaa meget sjeldent se hans Navn ved
5 store Indsamlinger; men naar Du *anede* hans Redebonhed til at lindre, hvor han kan, saa vovede Du ikke at sige det til mig, som Du nu har sagt. Jeg tror ikke to Mennesker let kan være mere forskellige end han og jeg; men det ved jeg, at jeg ville være langt lykkeligere, naar jeg kunde vedkjende mig hans Anskuelser.

10 Tænk alene hvad det vil sige, *absolut* ikke at kjende Usandhed eller blot Besmykkelser, og tro mig, „Menneskenes Værdier“ dem kjender han fuldt vel.

Det er forresten ikke Frederik, men ham selv der siger, at han er tilbøielig „til at være enig med den sidste ærede Taler“.

15 Og saa sig mig, hvor tilgiveligt er ikke det?

Hvor ofte taler man ikke om Ting, som hverken særlig interesserer en eller er gaaet en personligt mere ind paa Livet, end at man tror at kjende sin Mening; men hører man det saa fremstillet paa en anden Maade, saa synes man egentlig, *det* maa være det rette. Vær
20 vis paa, hvor det er noget der betyder noget for ham, der er hans Hjertes Følelser saa fint mærkende, at han nok danner sig sin egen Mening.

Hvad han tænker naar han gaar en ensom Aftentur, det ved jeg ikke; men *det* ved jeg, at han ofte har Trang til det, og saa har han
25 vel ogsaa nok de Tanker der ikke ængster et Menneske. Han har levet et stille Liv i sine unge Dage, som Barn med et Par ikke unge Forældre; det har vel nok kunnet sætte sine Mærker, og hans Natur har altid været undselig blid, saa man daarligt kunde tale om det som rørte hans Hjerte mest.

30 Saa sig mig dernæst, hvorfor skal det gøres til en Talemaade at prises lykkelig, fordi man ikke er rig? Du har anvendt den baade før og nu efter Du selv har søgt at blive Millionær. Tror Du alvorlig talt, der er saa stor Forskjel paa fattig og rig? Jeg tror det ikke. Hver faar nok sin Lod og Del i Glæde som i Sorg. De skal begge vide at finde
35 os; men lad os søge at gjøre det bedste ud af hvad der saa kommer.

Hvad mit Forhold til Livet angaar, da ved jeg, at *om* det havde været anderledes end det er for mig, saa vilde Dine Spørgsmaal have været nok for mig til at føle, hvor inderlig hengivne vi to er hinanden. Tredive Aar har vi to nu staaet sammen i Sorg og Glæde, og
 5 Angst de Gange vi har troet at skulle skilles; men det gaar ikke sporløst hen over Mennesker to Gange at se Døden i Øinene, og det har vi særlig sidste Gang gjort i Fællesskab. Jacob er ikke Forretningsmand siger Du, og det skal Guderne vide, han ikke er; Ingen siger det ærligere end han selv. Men derfor har han ogsaa søgt, og
 10 mener at have fundet Hjælp.

Der følges for Tiden et Princip i Forretningen, som hverken har hans eller min *fulde* Sympathi; men skulde der kun komme Bøger skrevne af Digtere af Guds Naade, saa er jeg bange for at Boutikken snart maatte lukkes, saa blev det igjen *for faa*. Hvad de Bøger angaar
 15 som skal komme til at staa i Literaturen, saa tror jeg de snart ere talte; men jeg synes ogsaa vi kan være tilfreds med dem som gjør deres Nytte og Glæde for Samtiden. Hvad Du skriver om min Svigerfader, at det er en bekjendt Sag, at han mod Slutningen af sit Liv har nærret den sygelige Indbildning, at han var en fattig Mand, da vil jeg
 20 sige Dig, det er første Gang jeg hører det. Jeg som levede det daglige Liv sammen med ham, har *aldrig* mærket det, og kun kjendt ham som en hjertevarm og redebon Mand, der var glad for at have Evnen til at kunne *hjælpe, hvor det tiltrængtes*.

Jeg har hist og her rettet noget for at faa Sproget lidt bedre, men
 25 der maa helst *ingen* se dette.*

Kjære Drachmann jeg har troet saa fast paa vort Venskab, at det vilde være mig en virkelig Sorg, om disse to Breve skulde efterlade nogen Bitterhed paa nogen af Siderne. Jeg er kjed over, at vi ikke i Efteraaret naaede at komme til Skagen, havde vi talt sammen, tror

30 * [*Senere Tilføjelse:*] Dette var en Bemærkning til Jacob som fik denne Klade, samtidig med at jeg sendte Brevet til Drachmann.

Jeg fik Brevet sendt til mig paa Voksenkollen fra Jacob, som jeg havde bedt aabne alle Breve der kom til mig mens jeg var borte.

jeg vi begge vare blevne mildere i vor Tale, end vi nu ere blevne det paa Papiret.

Jeg hilser Dig og Soffi og haaber paa et godt Gjensyn.

Din hengivne

5 Julie Hegel.

786. Fra *Soffi Drewsen* til *Julie Hegel*.

Skagen Onsdag 11te Febr. 03.

Fru Julie Hegel!

Drachmann har læst op for mig et Par Linier af Deres Brev til ham,
10 der angaar mig og mit forestaaende Ægteskab med ham.

Jeg synes selvfølgelig ikke jeg behøver noget Forsvar – det er ikke
derfor jeg skriver – jeg har vel overveiet hvad jeg gjør – og jeg venter
heller ikke at De skal forandre Deres Mening. Hvis jeg ikke vidste
hvilket langvarigt Venskab, der har været mellem Dem og Drach-
15 mann og det af den Grund var mig om at gjøre at De – om end ikke
saa anderledes paa Sagen – *saa* iallefald kun for et Øieblik *saa* den
fra mit Synspunkt, *saa* vilde jeg jo ikke tage til Orde. Skulde Drach-
mann virkelig være forpligtet til aldrig at gifte sig – fordi om han har
været ulykkelig gift med en Kvinde der „ufint“ har lavet hele deres
20 Forhold til en Forretningsaffære – og senere flakket om mere og
mindre ulykkelig i de sidste 14 Aar?

Og siden vi har besluttet Ægteskab istedetfor et frit Forhold er der
vel nok alvorlige Grunde dertil, store nok til at veie op mod det
latterlige Skjær, De mener vil falde paa os.

25 Fru Hegel! Drachmann og jeg har en meget fast Grund under vort
Forhold – Gud hjælpe os, hvis vi ikke havde – der har været mange
nok til at pille ved den – og den vakler ikke derfor. *Det* er altsaa ikke
Grunden til at vi gifter os – ingen af os tror at en Borgermester kan
befæste Kjærligheden hvor den ikke er fast før. Men er noget natur-
30 ligere end at man tilslut gjør *Alt* for at faa den Fred og Ro, vi *saa*
meget trænger begge to? *Vi* ved hvad et frit Forhold fører med sig –
mange smaa Knappenaalsstik hver Dag der gaar – Stik der i Læng-
den kan blive uudholdelige. Og man har ikke sparet paa dem, det ved

De nok. Er noget naturligere, end at han vil værne sig selv, sit Hjem og den Kvinde han holder af mod den Slags Ting?

For os er Ægteskabet en lille Fæstning andre Mennesker har tvunget os ind i.

- 5 Med Hensyn til at „ofre mig for Sagens Skyld“ og vise Menneskene at der kan leves et fint, stolt og frit Forhold, som engang en Kvinde raadede mig til – saa ved jeg, at jeg ingen Ambitioner har i den Retning – jeg ønsker kun Fred for mig og min bedste Ven – paa den ene eller anden Maade.
- 10 Der er kun to Mennesker jeg har at staa til Regnskab, foruden mig selv – det er min afdøde Forældre. Det er efter min Mening de stolteste og mest aristokratiske Mennesker der har levet. Jeg har ofte ønsket de var i Live saa der var to virkelige Mennesker jeg kunde raadføre mig med – men ofte har jeg været glad over at de ikke op-
- 15 levede at se mig anseet som ikke „god“ nok for den jeg skal knytte mit Liv til – han som aldrig syntes nogen var „god“ nok til os Søstre – saa stolt var han af os. Og hvorfor et frit Forhold skal være bedre end et Ægteskab bygget paa alvorlige Prøvelser af hinandens Kjærlighed det ved jeg ikke – men jeg ved at Mennesker som Præsten Klavenæs
- 20 og Publikum gjør det umuligt for Mennesker at leve hvis de ikke er gift. Og for Drachmann og mig nogensinde at kunne reise uden for Skagen for ikke at tale om Norge – det er en Umulighed – jeg kender Norge fra Bökkens Tid. Skulde den Ulykke hænde, som ingen af os tror paa, at vi blev nødt til at gaa fra hinanden – da kan De stole
- 25 paa det sker i Stilhed – jeg klamrer mig ikke fast til en Mand der vil være mig kvit og tager mere end Halvparten af hans Penge fordi en eller anden Øvrighed engang har forenet os. Jeg tør rose mig af lidt Stolthed. Og at De kan dadle Drachmann for *ufint* at have proklameret sit Forhold eller Skilsmisse (jeg forstod ikke rigtig hvad det
- 30 var) fra sin forrige Kone er mig ubegribeligt! Jeg troede De selv havde saa meget Indblik i denne Sag at De tydeligt maatte have seet hvem der har proklameret og hvem der har været *ufin* og – en Ting endnu – uendelig usandfærdig.

Jeg ved, og man har tydelig ladet mig mærke – Nedgangen i Ther-
35 mometret da Talen blev om Ægteskab – jeg har meget fine Fornem-

melser saa jeg mærker straks naar Kjøligheden indtræffer. Jeg ved at Ingen er mig taknemmelig for at jeg sørger for at Drachmann lever fredeligt og stille, saa han atter hver Dag kan arbejde for fuld Kraft – og det venter jeg ikke og bryder mig heller ikke om – hvad jeg gjør
 5 og har gjort, gjør [jeg] fordi jeg ikke har kunnet gjøre anderledes – og min Løn er rigelig i Resultatet af mine Bestræbelser og Drachmanns egen Taknemmelighed.

Jeg har nogle faa gode Venner som jeg er glad for og jeg sætter altfor stor Pris paa Drachmann og hans gamle Venner til at skulle
 10 ville at Genskinnet af det latterlige Skjær der falder over mig skulle falde paa disse – og jeg skal sørge for at det ikke sker.

For mig har denne Tid været en haard men sund Læretid! De Mennesker, hvem Drachmanns Vel ligger paa Hjertet, skal ikke blive skuffede, og de, hvem mit Vel ikke ligger paa Hjertet – vil heller ikke
 15 blive skuffede, da min elskede Far fra Barndommen har lært mig at holde mig borte der hvor jeg ikke er velset.

Tag mig ikke dette lange Brev ilde op – det er ikke første Gang jeg har følt mig krænkert men første Gang jeg har taget til Orde.

Soffi Drewsen.

20 787. Til P. E. Lange-Müller.

Skagen.

7 April 1903.

Kære Lange-Müller.

Din vidunderlig skønne Musik til „Renaissance“ giver mig et Haab
 25 om at vi atter kunde gaa i Spænd sammen for Pegasus – rigtignok under den Forudsætning, at dit Helbred vil tillade Dig at tage fat paa en Opgave nu i den nærmeste Tid.

Altsaa, den gode Vilje forudsat: hvordan har Du det egentlig? Thi jeg allarmes stedse ved meget graa Beskrivelser af din Tilstand.

30 Du har det formodenlig skidt – men maaske ligesom de fleste af os med „lysere“ Perioder.

Nu har jeg længe haft et Stykke under Arbejde – hvori jeg agter

at lægge al min Livserfaring og al den Poesi, jeg raader over. – Det er jo noget!

Det maa have Musik – ikke saa liden Musik – *din* Musik!

Det hedder „Natten“ – i 3 Akter, Prosa, med Sange, Overture,
 5 Mellemspil, Violinsonate osv. „Et rembrandtsk Drama“ kalder jeg det. Det foregaar fra Aften til Daggry – i en lille Havneby paa Grænsen af Italien og Frankrig 1799, just som Napoleon har slaaet sin Klo i Italien – og Verden og Menneskene vrider sig i Vaande!

Skriv mig til, kære Lange-Müller, om Du har Kræfter, Tid og
 10 Lyst! Saa skal Du høre nærmere fra mig.

Hilsen

Din hengivne

Holger Drachmann.

788. Fra Agnes Slott-Møller.

15

Gl. Strand 42.
 11te Maj 1903

Kjære Holger Drachmann!

Tusind Tak for Artiklen, den er rent ud dejlig, jeg er henrykt for den!

20 Det er første Gang Nogen har givet en Forklaring af mig som Kunstner, der passer; første Gang det er blevet forstaaet hvorledes jeg læser mig selv ud af Folkeviserne; det har tidt været saa underligt for mig, naar Folk roste mine Folkevisebilleder at føle, hvorledes de aabenbart ikke havde Anelse om hvad „Hekuba“ egentlig havde
 25 været mig; overhovedet har Folk rent glemt dette med „Hekuba“ – i Billedkunsten iallefald, – men *De* forstaar det, Gudskelov!

Ellers har jeg desværre en stærk Fornemmelse af at det er Meningen, at jeg skal kvæles langsomt i den LigeGYldighed hvormed man Aar efter Aar undlader at tage mine Evner i Brug til store, offentlige Opgaver; jeg, der er født og kommet til Verden for at føle i de
 30 Manges Navn, paa de Manges Vegne, faar, som De rigtigt siger „Lov til at skøtte mig selv“ paa en Maade, der mildest talt er lidet fremmende for mit Talents Vækst. – Hvad der hidtil er kommet frem er

Blomster, der har vokset paa Skyggesiden, aa, hvor maatte de ikke kunne blive smukke i det fulde Solskin!

Runde, røde Roser!

Det er jo bare onde Tider, der har gjort mig til saadan en Nat-
5 sværmer. Idag er jeg saa glad; det er saadan en Opmuntring og
saadan en Ære for mig, at De har skrevet saa smukt om mig. Tusind
Tak!

Deres hengivne

Agnes Slott-Møller.

10 789. Fra *Edvard Grieg*.

Troldhaugen pr. Bergen
26/6 03

Kjære Drachmann!

Vi har et norsk Mundheld: Til Lykke med Skiftet! Det passer på Dig!
15 Og når jeg nu har ønsket Dig dette, så får jeg takke Dig og de danske
Kunstnere og Kunstnerinder, der så venligt erindrede min 60 Års
Dag. Men fremfor Alt Dig, som skrev det prægtige Digt. Der er en
Rytme i det, som hørte jeg et Stenskred ramle ned. Ægte Dig selv. Ja,
Tak, Tak! Du har der gjort mig en stor Ære og Glæde. Du, som er
20 et Festmenneske af allerførste Rang, Du skulde været her. Det var
en Festuge, som kun Bergen kan præstere det. Og så var det jo Bjørn-
son, som Du havde glædet Dig over. Han var fuldstændig oppe. Han
kan endnu tordne og han kan være snil som et Barn. Og så har han
den Ævne at stimulere os Andre. For at højne Niveauet endnu yder-
25 ligere, havde Nationalteatrets Orkester 2 store Festkoncerter. Ja, Du
havde likt dig. Men selvfølgelig ikke så godt som på Skagen for
Tiden! Kjære D! når jeg vrøvler, så er det, fordi jeg har 500 Breve,
Telegrammer, Adresser at svare på. Her gjælder det sku ikke, at
Nachspielet er det artigste.
30 Hjærtelig Hilsen også fra Nina og „unsere Empfehlung an die
hochgeehrte Frau Gemahlinn!“

Din

Edvard Grieg.

790. Fra *Bokken Lasson*.

Weisser Hirsch bei Dresden

22-9-03

Min kjære, store ven –

5 bare et par ord for at fortælle Dem, at jeg har det godt. Her er smukt og friskt og efter et par ugers kur med bade og massage og diæt, føler jeg mig stærk som en liden løveunge.

Gid De ogsaa snart maa komme Dem, saa De igjen kan rette det stolte hoved og se lidt glad paa vor skjønne jord med Deres milde,
10 kjære øine.

Hvor fornuftigt det var af Dem at give Dem ind under ordentligt lægeopsyn hos en mand, De kjender og stoler paa!

Den 4de oktober reiser jeg til Stuttgart for at begynde prøverne paa Deres stykke – premièren er ansat til 17de oktober.

15 Jeg glæder mig umaadeligt til at prøve mine evner – stykket og rollen blir mig kjærere jo længer jeg arbeider dermed – nu kan jeg allerede lægge en hel del af min sjæls inderlighed ind i den. Vor ven, baron Putlitz, er snil og vil hjælpe mig – og saa skal jeg tænke paa min kjære konge og spille saa varmt, at baade De og jeg kan have
20 ære af det.

Ja, farvel for denne gang, da – De maa vel ikke faa for lange breve.

Et hjærteligt, trofast haandtryk fra Deres lille ven

Bokken.

(Hvis De nogensinde har brug for noget af hvad mit er, saa lad
25 mig vide det. Ikke græm Dem over ting som kan afhjælpes med jordiske midler!).

Selvom den unge Knut Hamsun gentagne Gange gæstede København, kom der ingen nærmere Kontakt mellem ham og H. D. Af et Brev fra Hamsun (trykt i „Knut Hamsun som han var“ ved Tore Hamsun 99) ved vi dog, at
30 de 1890 fulgtes paa en Rejse til Christiania. De beundrede alligevel hinanden som Kunstnere. Imellem H. D.s Papirer findes Ms. til en begejstret, men aldrig trykt Anmeldelse af Hamsuns Digtsamling „Det vilde Kor“ (1904), der i Ms. 2106 fol. slutter med det Digt „Knut Hamsun“, der – ganske vist med Aarstallet 1906 – er trykt i „Vagabundus“.

791. Fra *Knut Hamsun*.

Bernina. Søndag [Efteraar 1903?]

Hr. Holger Drachmann.

Undskyld at jeg blander mig i det, men De skulde heller til den
5 svenske Doktor Westerlund i Eenkjøping for Nerverne.

Jeg tillader mig at skrive dette fordi det er Dem som er Alverdens
Dejlighed.

Deres ærbødige

Knut Hamsun.

10 Sidst i Oktober 1903 kunde man igen læse et Digt af H. D. i „Politiken“, et
sikkert Tegn paa, at han var i god Bedring og snart kunde udskrives fra
Hospitalet. Et Par af de følgende Breve udtrykker Vennernes Glæde over at
vide ham uden for „Fængselets“ Mure.

792. Fra *Agnes Slott-Møller*.

15

Gl. Strand 42.

28 [3: 30]/10 1903.

Kjære Holger Drachmann

Jeg blev saa glad idag da jeg læste Deres Digt i „Politiken“! det er
saa dejligt at vide, at De nu er saameget bedre, at De har Lov baade
20 til at gaa ud og til at digte. Jeg vidste jo godt, at De slet ikke var
saameget syg, men blot trængte til Ro, til Fred, til Beskyttelse mod al
den Uro og Ufred, som Deres egne Kræfter ikke magtede at holde
Dem fra Livet.

Da De kom over til Lange, var jeg endnu paa Damgaard og jeg
25 tænkte saameget paa en Dag at tage en Baad og sejle over og høre til
Dem, men saa syntes jeg, at jeg kunde jo sige mig selv, at Visitter var
Noget De ikke trængte til, og at jeg vel næppe heller fik Lov til at se
Dem og saa opgav jeg det. – Men siden har jeg saa tit tænkt paa,
hvordan De mon havde det, ja, jeg kan godt sige jeg har tænkt paa
30 det hver Dag og af en ganske bestemt Grund. Paa Væggen i mit
Atelier hænger der et lille Udkast til „Aage og Else“ og det havde jeg
for lang Tid siden bestemt, at det skulde De engang have og nu har
jeg bare ventet paa at høre, at De var saameget bedre, at De kunde

taale saadanne Forstyrrelser fra Omverden som, at dette stakkels lille Kjærestepar kom over til Dem. – Desværre er det jo egentlig ikke noget meget oplivende Selskab De faar i disse to bedrøvede Væsnere, men De kan jo ved at se paa det tænke videre paa det De sagde i Foraaret (ude hos Krøyers) „Havet – det er Aage og Else“ – jeg forstod det forresten ikke, men De sagde det som Svar paa Noget jeg havde sagt om at jeg ikke brød mig om Havet eller ikke forstod det. – Nu skal jeg fortælle Dem Noget, da jeg læste om Svanerne i Deres Digt imorges maatte jeg tænke paa hvad jeg for nogen Tid siden en Nat drømte om Dem og en Svane. – Jeg drømte, at jeg stod sammen med Dem højt oppe paa et stort Loft paa en gammel Bygning, foran os var en stor, aaben halvrund Loftsluge og ude bagved Gaard eller Have. – De havde en Svane og da jeg saa den, sagde jeg „aa, jeg vil saa forfærdelig gjerne se en Svane flyve“ – saa talte De til Svanen, og den *svarede Dem*, den *talte*, det var saa sælsomt gribende at jeg bevimedede i samme Øjeblik som Svanen fløj paa store susende Vinger ud af den aabne Luge – – ja saa var der ikke mere, men var det ikke en underlig og morsom Drøm? – Gid De nu snart maa komme rigtig til Kræfter, naar De først har faaet Lov til at gaa ud, saa er det da et dejligt Sted at komme sig, Egnen derovre med Hindsgavl, Skove og Fænø og al den Herlighed. Jeg elsker den Egn. Lige nede bag „Anstaltens“ Have i „Teglggaard“, den lille Klat Huse nede ved Stranden, har vi boet i flere Sommere, Billederne med Hr Peter og Fru Mette ere malede dør; paa Skovstien omme bag Skovfogdens Huse kom Fru Mette vandrende i Maaneskinnet i sin dugvaade Kjole, ved Skovfogdens Haveled stod Hr Oluf og saa hende komme hjem fra Hr Peter, og inde i Skoven var det hun skued de Blomster, hvide og røde, som stod dør i deres allerfejreste Grøde. Om Dagen gaar der ingen Spøgelser ved Skovfogedhuset, men saa er der en lyslevende, ravgal Skovfogedkone, der er saa forfærdelig morsom. –

Nej, nu skal jeg holde op! Farvel kjære Drachmann og vær paa det Bedste hilset fra Deres hengivne

Agnes Slott-Møller.

793. Til *Viggo Lachmann*.

Middelfart. 1 Novb 03.

Kære Ven Lach!

Jeg har gennem Aarenes Løb saa meget at takke Dig for – at jeg
5 aldrig vød hvor jeg skal begynde.

Tak for din Tak!

Ja – det er jo ikke for Ens Fornøjelse, man er herinde – men jeg
har lært én stor Ting: at *hvile mig*.

Det har jeg aldrig kunnet før – og det agter jeg at fortsætte med
10 endnu en god Tid.

Desbedre gaar det siden.

Soffi har jeg altid holdt meget af. Nu er jeg nærved at beundre
hende. Thi at lægge sig frivillig ind paa *denne* Anstalt, for at kunne
være min „Jævnbyrdige“, naar vi igen slipper ud af Buret – det er
15 skam godt gjort!

Altsaa: hjærtelig Tak, kære Lach – og hils Vennerne og Veninderne
rundt omkring. Derude i Verden sker jo intet – herinde endnu min-
dre. Auervoir – Haandtryk!

Din hengivne

20

Holger Dr.

[. . .]

794. Fra *Harald Christensen*.

Frederikshavn d 3. Novbr. 1903

Min kære gamle Ven!

25 Vore Tanker mødtes igaar, hvad jeg seer af Bladet, Du har sendt
mig og hvad Du vil have seet, af den Hilsen, jeg iaftes sendte til Dig.

Kritiser ikke Versenes Form, men se paa den Følelse, der har dik-
teret dem.

Jeg kan ikke sige Dig, hvor glad og bevæget jeg blev, da jeg igaar
30 fik fat i „Politiken“ og læste Dit smukke Digt. Det jublede indeni
mig og jeg stormede hjem forat vise Digtet til Betty, der blev næsten
ligesaa glad, som jeg; ja jeg siger næsten; thi det vilde være ganske
umuligt for hende, at føle den dybe og inderlige Glæde, som fyldte

mig, da jeg saae at Du altsaa dog er paa Vej til at gjenvinde Din Sundhed. Thi det nytter jo ikke at nægte det: jeg har været dybt bekymret for Dig, jeg har næret en alvorlig Frygt for, at Du havde taget saa stor Skade paa Nervesystemet, saa at det ikke mere vilde
 5 blive godt igjen og netop derfor gjorde Digtet, der saa klart viser, at Du atter har Herredømme over Din Hjærne, et saa stærkt Indtryk paa mig. –

Ja, det lyder vel sentimentalt, men lad det saa i Guds Navn være: Du er min kæreste Ven i denne elendige Verden, jeg tager en Andel
 10 i Dit Vé og Vel, som om Du kunde være af mit Kød og Blod og til intet andet Menneske nærer jeg større Kærlighed, end til Dig!

Jeg har ofte, ofte tænkt paa Dig, i den Tid, Du har tilbragt under Dr Langes kyndige Hænder; det har været et Savn, at jeg ikke kunde skrive til Dig; men jeg turde jo ikke, af Frygt for at forstyrre Din Ro
 15 og derfor sendte jeg Dig kun en telegrafisk Hilsen til Din Fødselsdag.

Gud være lovet, at Du nu er kommen saa vidt, at Din gamle Livskraft alligevel endnu engang vil sejre og at Du helt og fuldstændigt vil gjenvinde Din Sundhed. –

Husker Du for mange Aar siden, Du vendte hjem fra Italien; jeg
 20 tog imod Dig paa Venlo-Bahnhof i Hamburg og kendte Dig næppe igjen, saa elendig saa' Du ud. Jeg bar Dig, saa lang Du var, op ad Trapperne i Fährhaus og troede, da Du rejste, at det var sidste Gang, jeg saae Dig. Dengang var vi unge, nu er vi gamle Mænd; men mit Hjærtets Pulsslag banker Dig lige stærkt imøde!

25 Din hengivne

Sorte.

795. Til *Jacob Hegel*.

Dr. Axel Thoresen
 Eidsvold-Værk
 Norge
 16 Decb. 03

30

Min kære Ven Jakob!
 Endelig langt borte fra „Forbedringshuset“! – Ah!

Rejsen var lang og trættende, men takket være min kære Soffis

Velkommen til Norge, velkommen i sund, stærk luft, velkommen her, velkommen til alle, som ælsker dig, og det er mange.

Hils din hustru fra os – og bliv stærk!

Din innerlig hengivne

5 Bjørnst. Bjørnson.

797. Til *Peter Nansen*.

Eidsvold-Værk, Norge

2/2 1904

Kære Ven.

10 Tak for dine Breve og for dine Bestræbelser paa mine, eller rettere paa vore fælles Vegne. Jeg „acquiescerer“ naturligvis ved det vundne Resultat – haabende paa, at Du engang (om langt og længe) staaende paa min smukke Grav-Sten drabelig vil fægte for en Prolongation!

Faktisk er der jo vundet nogle Penge ind i Forlagets Kasse – og for 15 mig personlig er der vundet *de* Kræfter, som jeg ellers vilde have givet ud i en Presse-Fejde – og som dog kan finde en bedre Anvendelse.

Thi jeg var, ligervis som Japan, fast bestemt paa at bruge Næb og Klør.

20 Men Næbbet vil jeg dog hellere bruge til at synge skønne Sange med i „Politiken“ – stedse skønnere og skønnere, eftersom Kræfterne tiltager og eftersom Fru Soffi begejstrer mig mere og mere til at slaa Harpen.

Og Klørerne – ja *dem* blir der saamænd nok Brug for engang.

25 Og Tak for Komplimenten til Fru Soffis Brev! Ja, hun har ikke blot et Kunstner-Hjærte, men tillige sin Fader den afdøde Regeringsadvokats Jurist-Hoved. Hvilket er yderst praktisk i en Digter-Hus-holdning.

Hun takker og hilser – saavel Dig som din udmærkede Frue!

30 Jeg bestiller væsenligst *det*, at kede mig saa meget som et Vinterophold i Norge gør det muligt – og det er meget.

Og baand-lægge min Produktions-Trang saa længe som muligt. Hvortil Fru Soffis Hjælp idelig kan paakaldes! –

Iøvrigt er jeg rede til at modtage den store Pakke af *alle* mine ikke just alle lige udødelige Skrifter. Jeg skal give mig god Tid – vrage og veje saa fornuftigt som muligt – og dernæst henstille den endelige Redaktion til Dig og dit forretningsmæssige Skøn!

6 Forreften er der *én* Bog, som burde samles (under en passende Titel) nemlig af de to fortræffelige Ting fra „Tilskueren“ („Nürnberg-Nürnberg“ – og „Den sidste Dag“) og ligeledes noget fra din egen gamle „Dagens Krønike“. Og dernæst de 3–4 ypperlige *Breve*, som i Beg. af 90'erne stod i „Politiken“: „Kolera-Brevet“, „Brevet om
10 Meissen“ og „Døde-Dansen i Lübeck“ – samt det fine lille „Maane-
skins-Fantasier“ (ogsaa i „Politiken“).

Det vilde vist Sten Drewsen gerne gøre for mig.

Saa ligger der i *Dagmartheatret* Manuscriptet eller Sufflørbogen til „Øen i Sydhavet“, der absolut har blivende literær Værdi – og lige-
15 ledes i det kgl. Theaters Arkiv Instruktionsbogen til „Efter Syndefaldet“ – som var personlig, kraftig Kunst (bortsét fra Tendensen) med brogede Dyrehavsbakke-Billeder – og med en fin, nænsom Sentimentalitet (der blev ødelagt af Olaf).

Dette til Underretning! Maaske husker jeg senerehen mere. [...]

20 Haandtryk! til Eder begge!

Din hengivne

Holger Drachmann.

Fred. Bagge har engang meddelt mig, at han havde et *utrykt* Manuscript liggende – hvilket?

25 798. Fra *Bokken Lasson*.

Hamburg Brandsende 1111
19-2-04

Kjære deilige, store ven,
den lille fru Henningsen – som har fulgt med mig hid, og jeg, vi sidder
30 og taler os ganske varme og begeistrede om Dem.

Hun læste forleden aften det, Georg Brandes har skrevet om Dem i „Det moderne Gjennembruds mænd“, og da steg der en stor varm

bølge op i mig, og da hun læste de digte, han har indstrøet deri, saa græd jeg over al den skønhed og uendelige rigdom, som De, et eneste menneske har øst ud over os.

Jeg har i mit hjærte et lille templets allerhelligste, hvor De sidder; 5 der gaar jeg ind og knæler og kysser Deres hænder og takker Dem rigtig hedt og inderligt for alt hvad De har været for mig.

Uden Dem var jeg ikke bleven til nogetsomhelst.

Tak, min kongelige ven. Nu kommer jeg snart derop, hvor vi kan sees. Jeg glæder mig til [at] se Deres havblaa øine og Deres him- 10 melske smil.

Tusinde hilsner fra Agnes Henningsen og fra Deres lille ven
Bokken.

799. Til *Georg Brandes*.

Grand Hotel. Kristiania.
20 Febr. 04.

15

Kære Ven.

Lad mig – endnu frisk ved Læsningen i „Det ny Aarhd.“ – sende Dig i nogle meget faa og smaa Linjer min store, uskrømte Glæde og Beundring over at se *Dig selv* lyslevende som „Barn“, i „Overgangs“- 20 og i „Ynglinge Aarene“.

Det er som at læse en Roman – og saa *er* det Tids- og Livs-Historie.

Jeg véd, at Du synes det er paafaldende at jeg saa sjældent nu sender Dig en Hilsen. Men vidste Du, *hvor* meget jeg maa skaane mine Øjne og mit Hoved – for i det hele taget at være med i Literaturen – 25 saa vilde Du se anderledes paa min Tavshed.

Næsten *alt* maa læses højt for mig af min fortræffelige Fru Soffi – og meget maa jeg diktere hende.

Hun er lige saa glad som jeg over at se Dig saa lyslevende – i saa sluttet, knap og plastisk en Prosa!

30 Endnu kun dette, kære Ven: Det er jo næsten bleven Mode at synes forbavset – at smile – naar de store Skribenter tager Pen i Haand for at tegne sig selv i store Linjer eller i fine Detailler. For Pokker, skal de store Skribenter vente til de selv er døde, og til

Sinkerne begynder at kramme deres smaa Næsvisheder og „Synspunkter“ ud.

Gud fri os! –

Bliv ved, kære Mester – og til Lykke! – –

6 Iovermorgen rejser Fru Soffi og jeg tilbage til *Skagen*.

Vore bedste Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

800. Fra *Karl Gjellerup*.

10

21 Febr 1904 Dresden
Schumannstr. 31.

Kjære Drachmann.

De ældste Venner maa tidt vente længst og saaledes er det kommet at jeg har takket alle andre af Adressens snevrere Kreds men endnu
15 ikke Dig – hvad jeg nu gjør! idet jeg i Tanken trykker din Haand.

Da jeg vilde skrive den lille Indledning til Idealisten bladede jeg i gamle Brevbunker og fandt flere Breve fra dig fra hine fælleds
Kampaar omkring anno 80 – der ret levende lod mig mindes hin Tid og vort gamle Kammeradskab. Nu er det meget længe siden vi taltes
20 ved – sidst var det i Frederiksberghave og derefter i en lille Kippe etsteds paa Vesterbro – om Buddhismen og lignende dybsindige Ting snakkede vi. Naar jeg nu kommer til Danmark er du Fanden i Vold oppe paa Skagen. Det vilde dog være rart at ses igjen en Gang og tale sig ud; man bliver næsten fremmed for hinanden, og dog er jeg
25 vis paa at ved den første Klang af Stemmen, vilde det være som om man var gaaet fra hinanden igaar.

Jeg er iaar grumme ødelagt af fastsiddende Migræne fra Issen ned i Skulder og Arm – en kjedelig lammende Tilstand, som gjør at jeg faar saare lidet Arbeide fra Haanden. Takket være Pengene, som jeg
30 fik i min komiske Egenskab af Jubilar haaber jeg i Sommer at se Tyroleralperne og den herlige Gardasø og Verona og Venedig (uden

Marcustaarn). Det er et Lyspunkt at se hen til efter denne gemene Vinter med evigt nederdrægtigt Veir og uden Sne.

Lev vel og tag de bedste Ønsker og Hilsener fra min Hustru og
Din hengivne

5 Karl Gjellerup.

Eugenia sidder her og spiller en Sonate af Beethoven und zwar Op.
101!

801. Fra *Georg Brandes*.

Kbh 23 Febr. 04

10 Kjære Ven

Blot Synet af din Haandskrift igjen efter saa lang Tids Forløb er en Glæde. Tilmed viser Brevet mig, at du, selv om du endnu ikke er i fuld vigeur, paany er frisk – og ingen Efterretning kunde være bedre. Hertil kommer endelig, at Ros for noget, jeg har skrevet, har mere
15 Værd, naar den kommer fra dig, end fra nogen anden dansk Mand, da ingen er mere sagkyndig i hvad der angaar dansk Sprog. Tag derfor et langt Haandtryk til Tak.

Det er helt forunderligt, at vi to, der engang var de yngste, nu for Ungdommen er de gamle og ser tilbage paa saa mange Aar. I anden
20 Forstand gamle troer og haaber jeg, at vi aldrig skal blive.

Jeg beder dig hilse Fru Soffi hjerteligst fra mig; vi plejer at drille hinanden de sjældne Gange, vi har mødtes, men jeg er vis paa, hun har forstaaet gennem Løjerne, hvor ganske hun har min Sympathi.

Jeg haaber paa at rejse udenlands i Marts, lidt af Lyst, næsten
25 mere af Pligt, for ikke at leve altfor ensformigt. Du ved bedst, hvor ensom man med Aarene bliver her i Danmark. Ens Ungdoms Fæller er borte, og med de Unge taler man ikke staaende i samme Niveau.

Blot Du'et i dit Brev gjorde mig godt. Der er snart ingen mere, som siger Du til mig.

Din

30 Georg Brandes.

Jeg skrev noget op om min Ungdom fordi der i 1903 er udkomne to Biografier af mig, og begge ugunstige, den ene hadefuld.

802. Til *Viggo Lachmann*.

Skagen. 26 Febr. 1904.

Kære Lach!

Altsaa igen her – hvor vi vil blive rolig og stille – med *lidt*, men
5 jævnt og støt Arbejde – indtil Sommergæsterne driver os bort paa en
6–7 Uger (formodenlig over til et Fiskerhus paa norske Kyst).

Saa igen en stille September og Oktober her paa Skagen (hvor f. Ex
Lach vil besøge os).

Og dernæst til et sydligt Klima Vintren igennem – for fuldstændig
10 at vinde den gamle vigeur!

Der har Du Programmet, kære gamle Lach!

Et godt et. –

Og nu vor bedste Tak til Dig for alt det Sjov og Vrøvl, Du har
haft i det sidste Aar. Du véd, jeg fatter mig i Korthed paa Papiret.
15 Vi to, Du og jeg, behøver ikke mange Komplimenter. Tak! –

Og saa vil jeg blot bede Dig *fra nu af* at lade Penge og Regninger
etc, etc gaa her op til *Soffi!* Hun har – jævnsides Dig – grejet mine
Affærer mønsterværdigt. Hun vil have godt af nu at greje det Hele
alene! Medens jeg tænker og digter, i Ro for alle den Slags Be-
20 kymringer.

Guderne være lovet, nu begynder der igen at komme Plan i Tingene.

Vi har brugt en Del Penge i de sidste Par Uger – men det var til
nyttige Indkøb. Og der var for dyrt (og for trist) at leve i Norge. Her
kan vi atter økonomisere. Jeg føler Sundheden vende tilbage – og jeg
25 har lært, *ikke* at forcere Arbejdet.

Altsaa: all right!

Du sender altsaa de Penge, Du har (hvis der er nogle) og frem-
deles!

Jeg trykker din Haand – *Soffi* sender Dig sine bedste Hilsner. Her
30 er koldt og barskt – men det er dog vore „egne Vindver“, gennem
hvilke vi ser ud paa Verden.

Vale & fave

Din hengivne

Holger Drachmann.

803. Til *Peter Nansen*.

Skagen. 3 Marts 04.

Kære Ven!

Jeg haaber Du fik Brevet, jeg sendte Dig – samtidig med et til Ernst
5 Bojesen? Ganske vist har jeg faaet hans Svar nu – men jeg kunde dog
ogsaa lide at høre et lidet Kvæk fra Dig! –

Jeg sendte idag et ganske særlig skønt *Digt* til „Politiken“ (et, jeg
havde med mig oppe fra Norge:) „*I sølvhvid Stilhed*“ – Det bliver,
pø-om-pø, en nydelig Digtsamling engang – naar jeg bliver saadan
10 ved.

Jeg vil kalde den: *Sonja*.

Apropos Titler: Jeg har tænkt paa den Bog, jeg foreslog samlet (af
Sten Drewsen?) fra de allerbedste af mine Prosa-Ting i „Tilskueren“,
„Dagens Krønike“, „Politiken“ osv. Det bliver jo dels *hjemmefra*, dels
15 fra *Tyskland*.

Den kunde hedde:

Mellem Cimbrer og Teutoner.

(Selvfølgelig vil jeg selv se den første Korr.).

Jeg foreslog Ernst Bojesen at tage *Trolldøj* som *Tekst* ind med i de
20 samlede Værker. „Naturligvis!“ lød Svaret.

Hvordan lever Du ellers – og din udmærkede Frue?

Fru Soffi og jeg bor foreløbig her hos Brøndum. Om et Par Dage
haaber vi at rykke ind igen i vort hyggelige lille Bindingsværk-Pau-
lun! – med Eftertryk paa *lun*.

25 Herrejesus! hvor her er isnende Østen-Storm! Man maa holde sig
inden Døre!

Nej, næste Vinter *vil* vi være i Syden! Thi jeg kan kun arbejde
spadserende – uden dryppende Snue-Næse og Sky-Klapper for Øjne
og Ører!

30 Iøvrig komponerer jeg stadig – jævnt og støt, lidt ad Gangen – paa
„Perlen“ „*Kirke og Orgel*“!

Apropos – jeg fandt forleden et glt. Brev fra Grev Carl Snoilsky.
Han kalder de to Fortællinger i „Tilskueren“ (*Den sidste Dag* og
Nürnberg-Nürnberg) for „Perlerne i den danske Prosa“!

35 Jeg længes s'gu snart efter at se de Perler!

Aa – hør – send mig *Johs. V. Jensens* forrykte Bog *Madame d'Ora!*
Den er vist varm nok for denne *Kulde*.

Mange Hilsner

Din hengivne

Holger Dr.

5

804. Fra *Karl Gjellerup*.

d 8de Marts 1904.

Kjære Ven!

Lige læser jeg en Sætning: tunc bene navigavi, cum naufragium feci.
10 Derved kommer jeg til at tænke paa: „det var ei saa lige at fare“
(nei det skal Vorherre vide!) altsaa paa den Ø i Sydhavet, som jeg
oftere maa tænke paa. Jeg synes der var saa meget i det Stykke (det
gik jo lige før Wuthhorn) Friskhed og Phantasi og poetisk Dybsindig-
15 hed: Ungdommen, der ligger derude paa en Ø i Sydhavet, – det
bliver siddende som et Symbol. Tro du mig, du skulde gennem- og
omarbeide dette Stykke – finde en anden Slutning, og det Hele maa
være paa Vers (troer jeg, om det end er mindre folkeligt). Den dan-
ske Scene har jo næsten ingen Stykker, der er et Skud Krudt værd –
20 jeg skriver da ingen fler og de Lømler, der er komne efter os, skal nok
lade være at skjenke den noget – jeg kan ikke tænke mig andet end
at naar alt det hentedes ud som egentlig laa i Stoffet af Stemning og
Idé saa vilde du faae Fornøielse og Ære og – Penge deraf. – Der er
for mig noget ganske betagende ved denne Skipper, der sidder ved
Stranden og tænker paa hin Palmeø i det stille Ocean hvor hans
25 Ungdomskjærlighed endnu lever – som den uendelige Vandvei endnu
forbinder ham med, fra dette Punkt kunde han seile og seile, til han
naaede did! Du har den Gang paa din flotte improvisatoriske Maade
kastet Stykket hen, maaske som et lettere Arbeide mellem større, men
jeg er vis paa at du maatte kunne gjøre det mest poetiske og mest
30 Drachmannske sceniske Arbeide ud deraf – om end meget maatte
blive helt anderledes.

Denne Efterskrift til mit lille Brev begyndte jeg ganske uformodet
 igaar med en Del Hovedpine – den har jeg nu næsten altid – derfor
 Blyanten. Tag den som et Vidnesbyrd om at jeg af og til tænker
 paa dig.

5

Din gamle Kamerat

Karl Gjellerup.

805. Fra *Agnes Henningsen*.

Hotel de Rom Leipzig
 d. 4. April 1904

10 Kære Holger Drachmann.

Tak for det dejlige Billede med Deres Haandskrift og Hilsen; som det
 sentimentale og begejstrede Kvindfolk jeg er har jeg i syv Aar gemt
 paa en tom Convolut fordi der med Deres Skrift stod: Fru Henning-
 sen, Manon, det var rigtig godt jeg nu fik en bedre Erindring om

15 Dem.

Mange Gange har jeg i Tankerne skrevet til Dem, sidst den Dag
 jeg læste det skønne Digt om de to i den store Ensomhed og Stil-
 hed, men jeg har undladt det af en Beskedenhed, som jo ikke er
 andet end Forfængelighed. Hvad bryder den store Digter og det store
 20 Menneske sig om min Mening. Tak for alt lige fra det første til det
 sidste Digt.

Maa jeg bede Dem hilse Fru Soffy og sige at jeg stadig glæder mig
 over hendes Besøg. Hun var saa morsom og nydelig og god som Gæst,
 at hun ikke gaar ud af mit Hoved og mit Hjerte lige med det samme.

25 Bokken og jeg er nu begyndt paa en stilsfærdig og især for mig for-
 tryllende Tilværelse her, jeg nyder hende baade naar hun taler, synger
 og tier med alle sine hundrede yndige Ansigter.

Mange Hilsner ogsaa fra hende.

Agnes Henningsen.

806. Til *Otto Borchsenius*.

Skagen.

21. April 1904.

Kære Otto Borchsenius.

5 Det vil næppe overraske Dig, at se mit Navn under disse Linjer – men kun undre Dig, at Du ikke saa' det for en Maaned siden, d. 17de Marts.

Jeg læser *idag* – den 21 April – i et mig tilsendt Nr. af „Nordlyset“ (fra 7de April) – om dit *Tresinstyve-Aars Jubilæum den 17de Marts!*

10 Og jeg giver efter for den naturlige Tilskyndelse, *straks* omend post festum, at sende Dig mine hjertelige Lykønskninger.

Thi jeg glemmer aldrig gamle Venner, og i min Erindring dør aldrig gammelt Venskab fra Ungdommens bedste og lyseste Aar.

15 Det er kun Vennerne, der dør bort, den ene efter den anden, og efterlader Savn og Vemod – og gør den Stilhed, hvori jeg lever, dobbelt stor og følelig.

Men, som sagt, jeg glemmer aldrig – hverken godt eller ondt, og allermindst godt. Og vi havde det godt sammen, Du og jeg, netop i *de* Aar, der er bestemmende for Udviklingen – Aarene med de bli-
20 vende Ideer og de skiftende Illusioner.

Jeg er bleven en ret stille Mand, men ikke en uvirksom. Tværtimod. Jeg gaar blot mere og mere i Dybden – indefter; og lader de ydre Fænomener komme og gaa, som Tiderne fører det med sig. Mangt et godt Værk haaber jeg at kunne faa gjort endnu – men for at *kunne*
25 det, maa jeg i meget høj Grad skaane Øjne og Hoved. Derfor læser jeg bl. a. yderst sjældent Aviser – knap nok, og kun med Mellemlum, det Blad, hvori jeg nu og da selv skriver.

Derfor – ogsaa *kun* derfor – har den for Dig saa betydningsfulde Dag kunnet gaa saa sporløst mit Hus og min Hu forbi.

30 Og skulde jeg føje et Ønske til denne Oplysning, var det, at *Du*, den gamle Ven Otto Borchsenius, ikke i min Tavshed saa' en Demonstration.

Jeg har i mit Liv været og vil rimeligvis vedblive at være en frygt-
løs og temmelig selvstændig Mand. Havde jeg *ment* at ville krænke
35 Dig ved at holde mig tilbage, hvor de Mange kom med Tak og Gaver, saa havde jeg netop skrevet fra Leveren løs.

Men jeg vidste af intet. Jeg sad og sidder dybt, dybt i et skønt Digtværk – i et idyllisk lille Fiskerhus ved en kærlig og intelligent Hustrus Side – – og af denne Stilhed bragte „Nordlyset“ mig idag til at løfte mine anstrengte Øjne – – og se: min gamle Ungdoms-
 5 ven Otto Borchsenius er nu paa den *anden* Side af de 60!

Gid Du, rask og rørig, ivrig *for* og ivrig *imod*, maa blive dér længe!
 Haandtryk!

Din hengivne
 Holger Drachmann.

10 807. Fra *Otto Borchsenius*.

d. 23 Apr. 1904.

Kære Holger Drachmann.

Tak for dit venlige Brev. Det glædede mig igen at høre din gamle kendte Stemme, og jeg gengælder af ganske Hjærte dit Haandtryk.
 15 Som jeg sagde dig en Gang – den sidste Gang – vi var sammen hos Hegels, har det altid gjort mig ondt, naar du var her i Byen og ikke søgte mig. Hvad der end af ydre Ting er kommet os imellem, har de for mit Vedkommende aldrig rokket ved vort gamle Venskab. Jeg ser nu af dit kære Brev, at ogsaa du mindes gode gamle Dage med
 20 samme Tanker. Jeg har haft den Lykke i mit Liv, at mine bedste Venner – de, der har været mest for mig baade privat og hvad min Udvikling angaar – beholdt deres Venskab for mig til Døden – Viktor Rydberg, Kaalund, Goldschmidt – jeg haaber nu, at ogsaa du og jeg i hvert Fald personlig skal slide den Tid, vi har tilbage, fredelig over-
 25 for hinanden. Jeg er i disse Dage for mine Børns Skyld flyttet til en ny sollys Lejlighed og har ordnet alt paa gammel Vis. Din Buste, Krøyers Portræt, dit lange Fotografi med dine Verslinjer – al Ting ser rundt omkring paa mig og minder mig om dig. Derfor kom ogsaa nu dit Brev saa vel- og kærkomment.

30 Jeg havde en smuk Dag d. 17de Marts – særlig rørte de svenske Venners Troskab mig. Tak, fordi ogsaa du vilde føje din Hilsen til de andres. Min ærbødige Hilsen til din Frue!

Din hengivne gamle Ven
 O. Borchsenius.

808. Fra Catharine Wied.

Fjords Allé 9-2
[1/5 1904]

Høist forbauset vil De vist blive Hr Forfatter ved at læse Under-
5 skriften paa dette Brev og spørge Dem selv, hvem er Fru Wied? er
det Gustav W. Moder? Ja, det er jeg og det er netop som Saadan at
jeg tillader mig at fremkomme med en Tak til Dem Hr. Forfatter.

Ogsaa De, min Herre, er jeg sikker paa har i det sidste Par Aar i
Bladene fulgt den skarpe Kritik der er øvet mod *alt* hvad der er ud-
10 gaaet fra min Søns Pen, med hvor liden eller hvor megen Grund vil
jeg lade en mere uhildet og mere Sagkyndig dømme, dog synes mig, at
Dommen *var* uretfærdig over for „Hendes gamle Naade“; – Jeg, som
Forfatterens Moder har taget mig disse idelige Angreb saa nær, at de
15 gjort det helt sygt. Derfor vil De kunde forstaa, kjære Hr Drach-
mann, den store Glæde Gustav beredte mig igaar ved at fortælle mig
om Brevet han havde modtaget fra Dem hvori De baade roser „Et
Opgjør“ og udtaler at De havde moret Dem kosteligt ved at læse det.
See, her er det, at *jeg* maa sende Dem Hr Forfatter min moderlige
20 Tak da en saadan anerkendende Udtalelse af *Dem* hos mig betyder
Løftet om at Gustavs Evner kun i Øieblikket ligger i Dvale og at
Gnisten atter en Dag vil slaa ud i Lue.

Naturligvis var vi Begge glade over Deres anerkendende Ord og
uvilkaarlig udrød jeg „Aa, gid denne rosende Udtalelse af den store
25 Digter stod med Navns Underskrift i Bladene, da skulle Du see, min
kjære Dreng, at alle de smaa „Køtere“ ville gø paa en *anden* Maade“.
Idet jeg sluttelig maa tilføie, at Gustav ingen Anelse har om, at jeg
har dristet mig til at sende Dem disse Linier, – men jeg *maatte* jo sende
Dem min Tak, Hr Forfatter, for den Lysstraale Deres anerken-
30 dende, rosende Ord har kastet over mit trykkede Sind. – Maa jeg
bede om Undskyldning for at jeg besværer Dem med denne lange
Skrivelse.

I dybeste Beundring for Forfatteren Drachmann

Catha Wied.

809. Fra *Bokken Lasson*.

Paris Quai Voltaire 19
14-5-04

Kjære, store ven.

5 jeg vil bare fortælle Dem og Soffi at jeg har forlovet mig med en ung russer som jeg har truffet i Leipzig. Det er da rart, dere ved det inden det staar i avisen.

Vi gifter os enten her eller i Norge isommer. Han er, som alle anstændige russere, i krig med sit fædrelands myndigheder paa grund af
10 revolutionære politiske anskuelse – derfor har han møie med at faa fat i sine papirer. Forøvrigt er han advokat men lever af at være skribent, fordi hans familie sidder paa hans formue.

Kanske vi kunde sees en gang i løbet af sommeren, navnlig hvis De fremdeles tænker paa at komme til Norge.

15 Sten har ogsaa forlovet sig, saa vi er kommet fra hinanden paa den smukkeste maade, og stadig gode venner.

Jeg kunde have mange ting at tale med Dem om, men bedst naar vi træffes.

Tusind hilsner til Dem og Soffi

20 Deres

Bokken.

Jeg har vist glemt at skrive, hvad min ven heder. Han heder (officielt) Michail Feofanoff. (Men privat et ganske andet og finere navn, som vi vist aldrig tør bruge).

25 810. Til *Peter Nansen*.

Sæby, Juni 9. 1904.

Kære Ven.

Naa ja – jeg sidder her denne Uge i „Skjul“ – og lægger sidste Haand paa den lille „Perle“ til Nordisk Forlag-Gyldendal!

30 En ægte Perle – mon vieux!

Lille Lach var heroppe (paa Skagen) disse Dage. Vi fik os en lille

Latter-Muskel-Gymnastik sammen, da han fortalte, at Du havde opdaget min „Krigslist“!

Nuvel – ja – en Krigslist. Japanerne viser os Vejen. – Men jeg vil til Efteraaret være en 5–6 Uger hos Doktor Lahmann, „Zum weissen Hirsch“, Dresden – Troldmanden, der gør alle Tysklands Digtere og andre Standspersoner „bombefaste“. Og saa vil Fru Soffi og jeg en Vinter bo i Syden, hvor Skagens Havguse ikke tærer paa Kræfterne – og *dér* vil jeg skabe et Mesterværk – ligefrem gaa den gale „Shaksberg“ i Bedene – skabe „*Den danske Sommernats Drama*“ „*Hr. Olu f han rider* –“ ma foi! Og det skal blive den farlige Konkurrent til det-som-Aaleskind-sejge-uopslidelige „Der var engang –“ (hvorover Vorherre holde sin Forlægger-Haand endnu i mange Aar!)

Det skal blive en *Jubilæums-Bog* og et *Jubel-Stykke*, naar jeg fylder de 2 Gange 30 – 1906! Agnes Slott-Møller skal rigt illustrere den – (hun kan) og P. E. Lange-Müller skal rigt sætte den i Musik (han kan) – og et „Thema“ af hans Partitur (Overture og Romance) skal trykkes foran i Bogen – og Fru Agnes skal tumle sig i vildt Ridt mellem skumle gamle Herregaarde (ikke de moderne fri-conservative) og bølgende Elverdansen og dansende Elvermøer – og Maane-Taage over Engene – og sorte Skove (men ikke Thomas P.s) og lysende Nat-himle og „ædende“ Kærlighed og mere maadeholden dito – og Intriger og Familie-Hemligheder – dramatisk Død-og-Pine „Schwung“ – men først og fremmest et shakespearsk Overflødheds-Horn af den levende, frodige, ur-friske, menneske- og Aande-opfyldte danske *Sommeraftens* og *Sommernats* evige Saga! – – – –

Tschum!

Kan I stikke *den* – I kloge, skarpsindige, opfindsomme to Herrer (om Forladelse tre) derinde i „Kjøbmangergades“ driftige Kontorer? –

Hm! Qu'en dites vous? –

Se *det* blir nu Vintrens Arbejde! –

Nu foreløbig altsaa „Kirke og Orgel“ fra Haanden.

Den blir Fande'-mig første Sort „trekantet Kyd“ paa Jule-Markedet.

Om 14 Dage er jeg færdig med Renskriften – vil Du mælde din Kompagni-na-non dette ikke uvæsenlige „Faktum“!

Men hvis Ernst B. eller Du, eller I begge, er særlig spændt paa at putte Næsen lidt ned i Værket – saa kan (ogsaa for Illustratorens Vedkommende) *første* færdigt-rentskrevne *Halvdel* erholdes „til Genemsyn“. –

5 Naa, det var de *alvorlige* Forretninger!

Nu kommer de mere muntre. (Herom tilskriver jeg samtidig Fru Julie Hegel og *tutti quanti* paa Skovgaard).

Fru Soffi og jeg er bleven enige om at vi med en lille Fest vil fejre vor første „*Sølvbryllups-Dag*“ – d. 15d Juni – for vore Venner paa
10 Skagen. – Vi haaber, at vore Venner i og ved Hovedstaden heller ikke vil være u-deltagende i denne Begivenhed – men smukt begive sig herop – enten *in pleno* eller *par représentation*.

Forstaar sig: det skal være en rigtig officiel Bryllups-Dags Fest – med Presenter, Gaver, Gæster, Telegrammer, Lys paa Bordet, Vin i
15 Glassene.

Og Grunden (hvis en slig behøves) er *den*, at ifjor følte jeg mig allerede sløj og træt ved denne Tid – og der faldt en Skygge over den 15d Juni – og over os begge – – – – men iaar vil vi s'gu ha' „Lys over Landet“ – *uden al falsk Beskedenhed* – hvad Gaver, Gæster, Tele-
20 grammer og det øvrige Appendix anbelanger.

Thi denne Sommer er begyndt lovende for os begge. Baade Soffi og jeg er, hver for sig og tilsammen, bleven „sat paa Prøve“ dette sidste Aar – og vi synes, at vi har det godt sammen og passer godt til hinanden – med god Tillid til Fremtiden – balancerende Livets vanskelige Sti som to fornuftige Mennesker, der vil det *Mulige* og ikke tilstræber det *Umulige*.
25

Af *den* Grund er „Kirke og Orgel“ ogsaa bleven en Mærke- og Milepæl: visende Højdepunktet af min danske, gode, u-affektérte Prosa – Handlingens Concentration – Personernes Anskuelighed –
30 Ideens Dybde!

Amen! – – –

(Kan jeg ikke faa „Gudrun Dyre“ og Hamsuns nye Digte – etc etc?)

Altsaa, kære Ven: kom herop! Du og din udmærkede Frue – hvis hun ikke allerede er „über alle Berge“! Men i hvert Fald Du! – og tag
35 nogle Stykker ordenlige Mennesker med Dig – Frederik Bagge f. Ex

– hvem Du vil. Vi skal se at faa det lidt hyggeligt sammen den Dag eller Aften.

Vejret er dejligt! Nu kan jeg s'gu ikke skrive mere. Men *telegrafér* straks her til Sæby – hvor jeg bliver fire Dage!

5 Alle Hilsner!

Din hengivne

Holger Dr.

811. Til *Julie Hegel*.

Sæby, d. 9 Juni 04

10 Min kære Veninde Julie.

Jeg sidder her i „Skjul“ i Sæby i denne Uge – medens jeg lægger sidste Haand paa den nydelige lille Bog, som jeg haaber skal glæde mine Venner paa Skovgaard (og maaske nogle flere) naar den kommer ud mod Jul.

15 Og saa er Soffi og jeg bleven enige om, at vi dette Aar den 15de Juni (altsaa paa Onsdag) vil holde en rigtig pæn lille „Sølvbryllups-Fest“ for vore Venner paa Skagen – saadan en *rigtig* Bryllupsdag med Presenter og Blomster, Gæster om Aftnen, Lys paa Bordet, Vin i Glassene!

20 Forrige Aar ved denne Tid følte jeg mig allerede sløj og træt – og der faldt ligesom en Skygge over Dagen d. 15de, hvor Bor'mestren *officielt* gav os Lov til at bo under samme Tag – uden at blive uglesét af Creti og Pleti (hvad der i hvert Fald for Soffis Vedkommende i *Længden* bliver ret pinagtigt). Vi har ikke fortrudt det siden. Baade
25 Soffi og jeg er bleven „sat paa Prøve“ i dette sidste Aar . . . ja *Du* kender jo lidt til det . . . og vi føler os begge tilfredse, *navnlig* da denne Sommer begynder saa glædeligt for os, i Sammenligning med ifjor. Selv om jeg baade maa leve og arbejde *meget forsigtigt* – saa viser det sig nu, at jeg *kan* arbejde og arbejde *godt* – hvilket op-
30 muntre og styrker os begge.

Ergo vil vi denne ene Dag slaa os lidt løs og se nogle glade Ansigter hos os (Bokken og hendes Russer er her allerede). Og *hvorfor* skulde saa ikke vore kære Venner paa Skovgaard gøre det *endelige* (lidt lange) Skridt herop til *den* Dag!

Tag Mod til Jer – Julie og Jakob – og tag baade Oluffa og Frederik Hegel og Frederik Bagge med Jer!! Soffi er jo Go'evenner med Jer Alle. Hun vil blive rørt – jeg med. Og hvis Jakob yderligere skal lokkes ved Noget, saa har jeg her hos en gammel „hellig“ Guldsmed
 5 fundet en smuk gammel „antik“ Spaserestok – som jeg har tænkt at Jakob skulde „dandere“ den med paa Asfalten – Resten af sit lange Liv.

Behøver jeg at friste Jer mere? Vejret er dejligt – og vi vilde føle det som en extra Glæde, naar Du, saasart Du har nedsvælget denne
 10 lille Mundfuld, straks telegraferede *her til Søby*:

Vi kommer! – –

Nu maa jeg til mit Arbejde igen. Jeg sender ogsaa et lille Vink til Nansens. –

Jeg omfavner Dig, kære Julie (idet jeg haaber at Du er rask og
 15 frisk) og trykker Jereses alles Hænder.

Din gamle Ven

Holger Dr.

Matthías Jochumsson, Forfatteren til den islandske Nationalsang, var en af sit Lands betydeligste Digtere. Han havde ofte været i Danmark og var ved
 20 mange Baand knyttet til dansk Aandsliv (se hans Brevveksling med Georg Brandes i Br. Br. III, hans Bog „Fra Danmörkur“ og hans Selvbiografi „Sögukafklar af sjálfum mér“, hvor Danmarksrejsen 1904 er omtalt S. 369 f.).

812. Fra *Matthías Jochumsson*.

p. t. Aars 20 Juni 04

25 Min kære, kære Ven!

Tusinde gange Tak for alt hvad De har været for mig i de sidste 30 Aar – ligefra „Ballonbrevets“, Morgenbladets og Islands Tusind-aarsfest! Den Gang var De Frihedens friskeste Sanger i Norden, og jeg – Kongens, eller rettere: jeg sang „*Deo, Regi & Patriæ*“ i vor
 30 bundne, traditionelle, teknisk-bornerte Stil:

„og saa en Flok Studenter,
hvis Rygte – som bekendt er“ –

Er De med?

Nu – jeg er snart 69 Aar gammel, eller, om De vil: *ung*, thi, som
5 Folk siger, sér jeg en hel Del yngre ud. Og nu var jeg paa Nippet med
at gaa med min Ven Dr. J. Stefansson op til Lars Kruses By Skagen
og hilse Holger Drachmann. Imidlertid kom den gamle Grækernes
elendige Tyche (∴ Τύχη) og forpurrede min Plan, saa om et Par
Dage gaaer jeg til Aarhus og skal tage Del i Unitarernes Møde der
10 25–27 d. Er det muligt De kan komme der ned? Jeg skal bo hos Ad-
junkt Sveinbjørnsson der i Byen (Gud véd hvor), og i det Tilfælde
kunde vi jo ses, og De vilde gjøre mig en overvættets stor Ære og
Glæde, om De kom. Rigtignok kjender jeg Dem og er vant til at
beskue og nyde Deres Person, men *sub specie æternitatis*, som Di-
15 scipelen sér sin himlede Mester!

Naa, tilgiv: Sans façon er min Natur, min habitus, min Stil og hele
Maade at være paa. Jeg kom herved i Midten af forrige Maaned, fik
nogle hundr. Kr. hos Kultusmin. for at sé den gamle Krigsskueplads
her nede og har været, som De saa ofte, *ovre ved Grænsen*; sét og
20 oplevet meget og modtaget langt rigere Indtryk, end jeg nogensinde
formaar at gengive, om det end skulde lykkes for mig at realisere min
Tanke, at give mine Landsmænd paa deres Maal en populær og
sammenhængende Skildring af det danske Folks Kamp *pro aris &*
focis – min Reises Maal.

25 Det Meste af Deres uhyre Produktion kjender jeg: modtag min
fulde, fyrige, levende Anerkjendelse og Ovation! – last not least – Tak
for den prægtige lille Apostrophe til Japanerne i „Politikken“ imorges!
Allerede de to første Linjer „Hold ud! Hold ud“ osv., er Minervas
egen Stemme! Situationen er ligeved at have naaet sin Klimaks; den
30 sidste Katastrofe ∴ Russ. totale Nederlag *maa* staa lige for Døren, vi
maa være i Midten af 5. Akt! Og saa Finnerne – Finnerne med den
russ. Marat paa Baaren! –

Og saa – ikke mere denne Gang; faar jeg et Par Linjer fra Dem, –
skriver jeg hjem *veni, v. v.*, forresten skal jeg afsted fra Kjøbenhavn
35 d. 5. Juli. Apropos: man har talt om baade i Reykjavik og paa

Akureyri, mit Hjem, at garantere Dem fri Reise, hvis De havde Tid og Lyst til at glæde os med et Sommer-Besøg. Tror De i saa Fald De turde give os noget Haab?

Lev da vel, og vær hilset, genhilset og velsignet af *hele Island* –
6 gennem dets gamle Skjald!

Deres forb.

Matthias Jochumsson.

Nordmanden Bernt Lie vandrede som Forfatter i sin Farbroder Jonas Lies Fodspor og skrev – uden tilnærmelsesvis at naa ham – gode Familieromaner og
10 Drengébøger. Under et Sommerophold paa Skagen 1904 var han en Del sammen med H. D. og siger ham i flg. Brev Tak for sidst.

813. Fra *Bernt Lie*.

Rosenborggaden 11.

Kristiania 9 Juli 1904

15 Kjære Hr. Holger Drachmann!

Mit Samvær med Dem hører til det betydningsfuldeste i mit Liv. Styrken af Deres Personlighed klinger i mig som Malm, og jeg ranker mig i Ryggen ved Deres Høide.

Nordmænd af min Generation lider mere end de fleste af os
20 under den Afstand, der er mellem os selv og vore store Digtere. Vi har alle staatt i et underlig inkommensurabelt Forhold til den saa stærkt levende Digtning i vort Land, – den vi skal ta Arv efter og fortsætte. Der gaber et for stort Tidssvælg imellem dem og os. De byder os inderst inde intet at bryde ned – og intet at ta op og fort-
25 sætte. Der mangler et Mellemed. Derfor vimrer vi rodløst og har intet skabt. Jeg underkjender ikke hermed, hvad vi har *gjort*. Men endnu har vi intet *skabt*. Det nytter jo nemlig ikke, hvad vi hader og hvad vi hvæser, – vi søger dog alle instinktmæssig et Forhold til dem, til vore levende Digtere. Det er vist noget som en historisk Lov.
30 De fleste af os fylder dette ubevidste Savn af Sammenhæng – i Fiendskab eller i Fortsættelse – ud med hadske Anekdoter og lumpne Betragtningmaader om og af disse gamle Herrer, som til syvende og

sidst dog eier en vældig og vældig tilkjæmpet Ret til at være sig selv. Og sligt slaar ind – og forringer os.

Jeg ser Dem, Holger Drachmann! I Sankt Hans Nattens skimrende Lys. De løfter et Bæger saa høit som ingen kan det uden De. Og for
5 aabent Land, mod aabent Hav, under aaben Himmel digter De for os om Adam og Eva, om Gud og Satan – og De lér, og De svinger Deres Digtning blanke Sværd høit i den fri Luft – over vore Hoveder, rank og stolt som *den* Keiser over al Verdens Riger og Lande, som en Digter er.

10 Se dette er Synet, vi savned og trængte! Adam og Eva, Verden og Evighed, Elskov og Vin: De har vist os det evige, oprindelige Paradis, hvorfra alle Digttere dog er vandret ud, hvad enten de kvæder om Dyd og Moral, eller de svinger den tunge Hammer „mod det Dulgtes Hjertekammer“.

15 Jeg takker Dem af al min Sjæl. Det har alle Tider været min Svag-
hed, at naar nogen digter for mig – naar min Sans naaedes af, at der *digtedes*, – saa glemte jeg alt uden det og vaagned forundret, naar de andre sa mig: Ja, men det var jo Moralisering! Eller det er jo den argeste Anatomi – el. lign.

20 Ingen kan vække mig af min Henførelse ved Dem. De digter altid, De bare digter. Jeg ved saa lidet om Moral og Filosofi osv. Men vil nogen si mig noget om Dem, da bespotter jeg ham kongelig; for paa Dem er jeg Fagmand. Anch' io sono pittore! Jeg slider og stræver mig min Vei frem. Det gaar langsomt med mig; jeg drager med saa
25 meget paa Ryggen og naar ikke frem paa længe. Men et mægtigt Løft har det været, at jeg har mødt Dem, sét Dem og hørt Dem. En tungfodet Nordmand – De har været mig et Bad i Hippokrene. Al Kunst paa Jord trænger det.

Jeg vil altid gjemme som Skatte af uforgjængeligt Værd for mig
30 alle vore Samvær. Da Fru Soffi læste Genesis. Da Albr. Schmidt læste „Det tabte Paradis“ (Millet, Millet) – da De forklarte mig stort, hvad jeg havde set smaat – : Deres Hugg i Nakken paa den kongelige Skue-
spiller. Og helt stille og uden al Aandrihed sier jeg Dem, at De har tatt mig stærkt og frelsende i Nakken ved at gi mig Had til – King

35 Whisky.

Vil De saa sluttelig hilse Fru Soffi fra mig og si hende, at jeg kysser hendes Haand og er altid og altid hendes Ven – om hun skjætter om det!

Deres hengivne

5

Bernt Lie.

Jeg har ikke sét Nils Kjær endnu. Men jeg glæder mig til at gi ham alle Hilsener – og spørge ham, om han vil gaa ind i mit Forbund med mig selv om aldrig at drikke Whisky!

10 Min Hustru har det nu ganske godt. Hun bér mig hilse Fru Soffi og Dem og takke for mig! Særlig for dette med den maledidede Whisky!!

814. Fra *Prins Eugen*.

Tyresö d. 3 aug. 1904

Holger Drachmann!

15 Jag måste säga Eder tack för den digten! Jag blef glad och stolt då jag läste den, det nekar jag inte till, ty här – tänkte jag – kunne då ej sociala hänsyn spela in. *Om* jag någon gång tänkte på den taflan så var det med starka tvifvel, att den var något värd, och tvifvel finnas
20 der nog ännu, att det endast är *Ni* som digtat in allt detta. Dock minnas jag, att hvad som grep mig den gången och hvad jag sökte att få fram var just detta, huru skogsglöden lockar o. drager o. alltid viker undan. Med digtarens intuition har *Ni* anat hvad som endast svagt var antydt. Men det gör en alltid lycklig då man fått *någon* att vibrera för sina intentioner – o. ibland känner man sig stark då man
25 är lycklig.

Tack!

Vänskapsfullt

Eugen.

815. Fra *Johannes Vedel*.

Høve pr. Dalmose
4/8 1904

Hr. Holger Drachmann!

5 Jeg véd ikke om De husker „Smeden fra Høve“ mere, nu er det jo længe siden vi mødtes i Herthadalen og paa Greveslottet ved Lejrevold – „hvor fordem Kæmperne drukke“ – og meget Græs er groet op siden den Gang. Imidlertid vil jeg prøve om jeg atter kan finde frem til Dem med et Arbejde – et Stykke Smedearbejde, som jeg
10 tænker De er Mand for at gøre.

Kort og godt: Lav os en ny Nationalsang!

Vi kan dog ikke blive ved med at have Kong Kristjan staaende ved højen Mast og hamre løs paa Goterpander, som Udtryk for det, danske Mænd og Kvinder tænker, lever og aander i.

15 Sangen har jo ogsaa været død i mange Aar, jeg mindes snart ikke den Tid, jeg har hørt den blive sunget, det vil sige virkelig sunget. Det Sted hvor den holdt længst ud var i de konservative Klubber, men ogsaa der har den stille Magt gjort sig gældende og lagt sin dæmpende Haand over Mundene. Nu hører man kun Nationalsan-
20 gens Melodi blive truttet i Messinghorn ved „højtidelige“ Lejligheder, ingen sund Dansker *kan* synge Ordene uden at de kvalmer eller kommer paatværs i Halsen, de staar aldeles i Modstrid med det, vi føler.

Derfor, De som har faaet Sangens Gave med rig og rund Haand af Danmarks Skytsaand, sadl op igen den Ganger graa og kvæd os
25 en Vise, vi lystes ved at høre paa og synge efter, naar dansk Liv, Lod og Land skal hædres.

Men for at vinde hastelig frem og indtage Landet maa Visen vistnok gaa paa Kong Kristjans Melodien.

Dette skønner jeg nok er et vanskeligt Skær at komme om ved, men
30 som gammel helbefaren Skagensbo klarer De det vel.

God Lykke til Farten!

Venlig Hilsen fra

Johannes Vedel.

816. Til *Johannes Vedel*.

Skagen, 6 August 1904.

Kære Hr. Johannes Vedel.

Jo – jeg husker *meget* godt Smeden fra Høve!

6 Tak for Skrivelsen! – Jeg har (selvfølgelig) ofte tænkt paa en saadan *Sang for Danmark* – engang for alle!

Men den maa – jeg kan næsten sige falde ned fra Skyerne – omtrent som selv Dannebrog.

Sagen er *svær*, kære Smed! Thi *dels* er „Kong Christjan stod ved
10 højen Mast“ et af Johannes Ewalds mest inspirerede *Digte* – vidunderlig formet og *stort* tænkt – og *dels* er *Musiken* (Melodien) i sig selv grandios – næsten som selve det „sortladne Hav“!

Og *begge Dele* tilsammen er i *den* Grad sunget og drukket og festet og talt ind i de danske Sind –

15 Man maatte gaa helt langt bort derfra, om man vilde lave noget nyt!

Jeg opgiver det ikke. Nu gaar jeg med min Hustru til Efteraaret syd paa – ogsaa for mit Helbreds Skyld. Thi *bestandig* at sidde paa Skagen (Sommer og Vinter) det tager paa Kræfterne.

20 Man digter altid bedst om *den* eller *det*, man elsker, naar man er paa Afstand. (Saaledes gik det med „Midsommersangen“, der blev skrevet nede iblandt Alperne).

Maaske falder da en skønne Dag Sangen „ned fra Skyerne“. Da skal De høre fra mig.

25 Hilsen – Haandslag!

Deres gamle Ven

Holger Drachmann.

817. Til *Georg Brandes*.

Aarhus den 19/9 1904.

30 [*Telegram*]

Kære Ven!

Mit faste Haandtryk. Godt at Du protesterede mod den skammelige Arrestation. Nu protesterer jeg videre.

Din
H. D.

818. Fra P. S. Krøyer.

Wiesbaden, Parkweg 3
Sonnenberg
6 Octbr 1904

6 Kjære Drachmann

Siden jeg saa i Politiken at Du var rejst til Lahmann og endnu siden jeg hørte at min Ven – og Fjende – Soffi var rejst til Dig, har jeg mange Gange haft Lyst til at skrive til Dig. Særlig fik jeg Lyst dertil da jeg skrev et Digt i gammel Eddastil til Marie – for at formaa
10 hende til at komme med mig – med Vibeke – til Italien i Vinter. Jeg er nemlig pludselig ogsaa blevet Digter! Ja – Du troer maaske – ligesom Marie – at mine lange og gjentagne Sindssygdomme har faaet sit Udslag i Højhedsvanvid. Nei – det er ikke saa!

Der er en Kvinde som har foraarsaget det, som har gjort det, at
15 jeg har skrevet mine stærkeste Følelser ned i Digt. 16 Brevsider fulde. Engang skal jeg sende Dig det – jeg har Udkastet i en af mine Skitsebøger – det blev skrevet i en søvnløs Nat – hvoraf jeg forresten [har] meget faa. Jeg sover som en Gris. Overhovedet – jeg er atter Wilhelm Tell. Eller rettere – jeg kan kalde mig „Ham med det ene
20 Øje“ – a la Bagger. Jeg har jo nemlig kun ét Øje – selv om jeg undertiden – særlig vel oplagt – kan skimte lidt Lys med det „blinde“ (venstre) Øje. Men det højre – det gode – er bedre end nogensinde. Jeg maler og tegner med mine Evners fulde Fylde – det er mig en ren Svir at bruge Blyant, Kul, Pastel. Og særlig svælger jeg i Olie-
25 farven. Den bliver som Smør under mine Hænder. Og Billedhugger er jeg ogsaa blevet – mere end før. Jeg deltager i Konkurrencen til Finsens Monument og Hørups Buste (med Fodstykke) er saa omtr. afgjort (3000 Kroner). Saa maler jeg et stort Billede af min Øjenlæge, den berømte Pagenstecher, arbejdende i sin Klinik og jeg er
30 selv hans Patient – ogsaa paa det store Billede.

Jeg rejser til Jul til Mutting i Chemnitz og faaer jeg min Villie – og dennegang faaer jeg se at tvinge den igjennem – saa kommer Marie og Vips ogsaa til Chemnitz Juleaften og saa – gaar Rejsen til Italien. Jeg tænker ikke at vende hjem til Danmark før Juni 1906 – og saa
35 skal jeg komme hjem med Glands. Hils Soffi og skriv til mig snart.

Naar jeg faar Tid skal Du faa mit Digt – og saa skal Du faa Lov til at tage Dig et billigt Grin.

Din
Søren.

- 5 Først paa et sent Tidspunkt i Drachmanns Liv lærte Litteraturhistorikeren Vilhelm Andersen ham at kende. Til 60-Aarsdagen medvirkede han med en Artikel i „Politiken“ (9/10 1906), „Drachmann intime. Tre Indtryk“, hvor han fortæller om Cykelturen, som beskrives i flg. Brev, og med en Tale ved Raadhusfesten („Politiken“ 14/10 1906). Det blev ham, der efter Digterens
- 10 Død kom til at udgive hans efterladte Arbejder: „Venezias Nat“ (1909) og „Vagabundus“ (1910), og foretage Udvalget af den 10-Binds Udgave af „Poetiske Skrifter“, der udkom 1911–12 og i nyt Oplag 1921. Et Essay om H. D. findes i Vilhelm Andersens „Litteraturbilleder“ II (1907).

819. Fra Vilhelm Andersen.

15

11-10-4.

Kære Holger Drachmann

- I Dag, just som jeg rustede mig til at opsøge Dem paa „Bristol“, ser jeg af Aviserne, at De er rejst fra Byen. Jeg har under Deres Ophold her i Byen kun været et Par Dage hjemme – i Norge og andre Steder
- 20 – det er Forklaringen til, at jeg har teet mig saa troløs. Vær vis paa, at jeg ikke glemmer Deres og Deres Hustrus Venlighed imod mig paa Skagen i Sommer og at jeg er glad over, at jeg engang lærte Dem at kende. Jeg har jo længe skullet skrive, men, jeg ved ikke: et Brev, særlig et, som man føler noget for, forekommer mig stundom værre
- 25 end en Bog. Jeg vilde have sendt Dem en lille Afhdl., jeg har skrevet i „Kunst“ om Bundgaards „Gefion“*, men Forlæggeren havde trods mit Ønske ingen Særtryk ladet tage. Og saa blev det (Brevet ogsaa) til ingenting.

- Men dette er jo lutter Undskyldninger, som De ingen Glæde kan
- 30 have af at læse. Kan det derimod mere Dem at høre, at jeg fik sidst, da jeg kørte fra Dem – en temmelig haard Tur i Modvind og ravende Mørke – holdt mig frisk og tapper ved at synge eller brøle „Kunz von Koblenz“ ud over Vesterhavet. Maaske De ikke havde tænkt Dem netop *den* moralske Virkning af Deres Poesi.

- 35 * Til Tak for Deres sprudlende Artikel!

Jeg sender Dem en af Dagene en ny Bog „Bacchustoget i Norden“, hvori naturligtvis ogsaa Kunz er paa Tapetet. Bliv nu ikke derfor ærgerlig, naar De læser det – det er mig selv imod at skære i levende Kød – og har De faaet lidt Venskab for mig saa sæt det ikke til af
5 den Grund.

Hils Deres Hustru og lev vel!

Deres hengivne

Vilh. Andersen.

Medens Krøyers foregaaende Brev er relativt klart, taler Tankeflugten og
10 Sprogformen i det følgende tydeligt om, at han efter Sindssygens første Udbrud i 1900 var en mærket Mand. Han var aabenbart paa dette Tidspunkt inde i en unaturlig Opstemhedsperiode.

820. Fra P. S. Krøyer.

Wiesbaden

Hotel Vier Jahreszeiten

25 Oktober 1904

15

Kjære Holger Drachmann

Jeg læste idag i Politiken en lille Opsats med Dit rare Navn under – jeg maa læse den igjennem igjen før jeg skriver videre – – – – –
20 Ja – det var jo de to gamle i „Bøffelkobbet“. Det var smukt – dejligt var det. Du er nu alligevel storartet. At man har en saadan Mand som Du i vort lille Danmark, en Mand der er [som] Du er – maaske ikke endda saa meget Mand som man skulde tro og som de Fleste troe. Man ventede jo paa Din Tourne at Din Stemme skulde lyde som
25 Havets Brus – men det var jo selvfølgelig en Skuffelse – det *maatte* det blive. Ligesom det vilde blive det om jeg optraadte som Lohengrin eller Faust paa det kgl. Theater i Kjøbenhavn – ikke at tale om i Wiesbaden, for den er nok noget bedre end Kongens Nytorvs Opera. Ja – vi *har* jo Herold og Helge Nissen og tildels – har været – Simon-
30 sen – ja og Cornelius! Og saa Fru [Ulrich?] og Ida Larsen og do. Møller og maaske et Par til. Men her kan de *Alle* synge og de kan Alle spille Komædie tillige. Og saa synger Chorene intel[li]gent og saa bevæger de sig som naturligtvis Mennesker og de har en Dekora-

tionsmaler som lader alle Carl Lund'er og Thorolf Petersener langt bag sig. Lohengrin, Tannhäuser, Meistersinger, Tristan u. Isolde – Cavalleria, Bajazzi, Hvide Dame osv. osv. – i en rig Fylde. Tristan og Isolde udført af Kalisch og – ja hvad hed hun? – *udmærket* var det,
 5 og gribende som Scenevirkning og navnlig som *Stemning*.

Og saa iaftes Premiere paa *Vildanden*. Jeg var meget spændt men blev slet ikke skuffet. Selvfølgelig naaedes Olafs Fremstilling ikke blot tilnærmelsesvis, ligesaalidt som Fru Hennings og Man[t]zius. Men de
 10 Andre var [ikke] ilde f. Ex. unge Ekdal var saa god som nogen og hans Kone Gina var ligefrem glimrende, gribende som hele Slutningsscenen var det. Det var en stor Nydelse som jeg nød sammen med to gode Venner jeg har faaet hernede en „Hægström“ og Frue –
han hyggelig, tyk vittig og grinagtig og hun sød og høj og blond og smuk og rigtig „svensk“. Vi følges overhovedet ad i Tykt og Tyndt, i
 15 den Tid jeg har tilovers fra min Kur, der saa temmelig tager mig hele Dagen! Kl 9 op og bade. Kl 9½ Frokost – 10 Masseur – 11 staa op og klæde mig paa – 12 Kochbrunnen – 1 Middag – 2–3½ Middags-søvn – spadsere – Traubenkur – 7 Souper – 8–11 Theater og Koncert. Jeg har ogsaa hørt gode Koncerter. Jeg har gjort Bekjendtskab med en
 20 ungarsk Maler, Sønne-Søns Søn af den berømte . . . Jeg faaer laane hans Atelier osv. Forresten synger og spiller jeg af alle Kræfter og omgaaes Wiesbadens „Herold“ og Helge Nissen og Simonsen osv. Jeg er atter Vilh. Tell – eller snarere: Ham med det *ene* Øje – jeg *har* kun *et!* Jeg gaar ogsaa paa Jagt og skyder Høns, Fasaner og Harer.
 25 Skriv engang.

Din
 Søren.

821. Til *Edvard Brandes*.

Weisser Hirsch, Dresden.
 28 Octbr. -04.

30 Kære Edvard Brandes.

Tak for dit rare Brev, med alle Besørgelser.

Du har Ret: det blev en fornøjelig Aften, den sidste. Oprigtig talt

er det godt engang imellem, naar allesammen er *lige* elskværdige. Saa er det let at rose hinanden.

Men bag Rosen under, og Takken efter en godt tilbragt Aften, ligger noget Dybere. Erkendelsen af, at det, man har sagt, ikke er
5 sagt ud i det Blaa. Vi styrer samme Kurs, og holder sammen paa Tropperne – og riv's ikke indbyrdes. Alt *bag* os er barnligt. Alt *foran* os er en Mands Arbejde værd. Saa faar vi værs'god se at leve saa længe det er os muligt.

Derfor er jeg ogsaa her hos Dr. Lahmann. Han er et klart Hoved
10 – og en dygtig Forretningsmand. Han bringer Ro i Systemet – og interesserer sig nærmest for de „store Arbejdere“.

Naa; Vejret er gudsjammerligt – for en Kur. Jeg har da ogsaa ligget tilsengs en 3–4 Dage. Men nu gaar det atter fremover. Og derhjemme er Fru Soffi meget fornøjet over, at jeg *er* i Kur.

15 Ogsaa hun var glad over den Aften. Jeg tror, hun synes godt om din store Frue – og hun er jo ret kræsen. Nu bor hun, i denne Mellemtid, hos sine gode Venner Dethleff Jürgensen og Fru Ruth, Dronningens Tværgade 3. – Stedet ved Siden af Hotel Phönix!

Forretninger. Jeg har, efter dit Ønske, skrevet et aldeles nydeligt
20 Jule-Digt. *Den lyse Jul!* Det sendes endnu imorgen. Først blev jeg fortvivlet. Jule-Digte? . . . af dem har jeg begaaet mindst 30, og kommer vel ikke paa min Urne-Reol før efter endnu andre 15.

Men saa kom det dumpende ned over mig en trist raa-fugtig Eftermiddag, med Migræne og Weltschmerz. *Den* kæler man for, medens
25 man er ung. Naar man bliver gammel, skriver man derover et smukt Digt – der intet siger, men udtaler Alles lønligt-kriblende Længsler mod Noget, som *lyser igennem!*

Nu vil Du kunne dømme.

Men Dagen forud læste jeg i „Evropas“ Blade om Østersøflaadens
30 heroiske Bedrift.

Og jeg begik øjeblikkelig – trods Influenza – et tilsvarende Digt. *Sic bellum!* (folkelig oversat: saadan leger man Krig!)

Jeg kender ikke, men respekterer alle „Politikens“ mulige Reservationer overfor vore Venner Russerne. Herregud, etsteds fra skal jo vor In-
35 dustri, eller vore Banker, tjene deres Penge. Dette er mig „ganz Wurst“.

Men en saa grandios-grotesk Farçe-Fiasco – nej, *der*til kender den moderne Søkrigs-Historie næppe noget Sidedestykke!

Jeg læser Englændernes usminkede Forbavselse og Forbittrelse – Tyskernes slet skjulte Skadefryd over „Fætternes“ Dumheder – dem, 5 de saa længe har maattet dække. Selv Frankrig kan ikke længer gøre Alvorsminer til saa kolossalt slet Spil.

Skal *vi*? –

Jeg har grebet Sagen jævnt refererende an – helt morsomt – og ganske behersket.

10 Blot lige til sidst kommer Explosionen. Var Dronning Alexandra passeret over Skuepladsen blot en *halv* Time tidligere – saa havde vi Verdens-Skandalen, „Verdensbranden“.

Det vil vore danske Bønder, Borgere og Ministre endog kunne forstaa! – –

15 Saasnart Digtene er rentskevne og affilede, sendes de.
Til Dig og din høje Frue mine bedste Hilsner.

Din
Holger Dr.

822. Fra *Edvard Brandes*.

20

København, d. 7. Nov. 1904

Kære Drachmann!

Tak for Brev og tak for begge Digte. Det ene staar idag i Bladet, det andet er ganske udmærket til et Julenummer, som jeg skal udgive i Begyndelsen af December. Det skal komme tidligt, for ellers vil ingen 25 annoncere deri, og man skal jo leve af Avertissementerne.

Jeg tror nok, det vilde være heldigt om vi var en Snes Aar yngre. Thi saavidt jeg kan forstaa vil hvad der nu regerer vare de næste ti Aar. Og vi skal jo igennem det. Men vi bliver lidt gamle, inden den næste Forandring kommer. Hvis den da kommer? Hvis det ikke altid 30 bliver det samme, jo mere det forandres.

Men det afgørende er, at vi lever. Endnu. Og jeg billiger derfor ganske, at du søger god Lægedom hos Solen. Lys og Luft – des mere nødvendige jo flere Aar man har paa Bagen. Jeg beundrer mig selv hver Gang jeg sidder i et Teater: for sikken der stinker.

Din Frue har vi ikke set det mindste til. Mon hun virkelig er her i Byen?

Min Dame hilser venligst

Din hengivne

6

E. B.

823. Til *Peter Nansen*.

Min *sikreste* Adresse indtil videre
Neue freie Presse
Wien, den 10 Decbr 1904

10 Kære Peter Nansen.

Ja – her sidder jeg i „Neue Freie Presse“s Redaktion – til hvis Medarbejderstab jeg nu *de facto* hører.

Og jeg har i dette Øjeblik *tabt* 3000 Kr. – fordi man ikke derhjemme kunde vente med Udgivelsen af „Kirke og Orgel“ – blot 8 Dage endnu, og Novellen var paabegyndt her som Feuilleton! – Dette telegraferede jeg til Ernst Bojesen, men fik det kategoriske Svar, at Bogen *maatte* ud.

Nuvel, jeg stikker mit Oversættelses-Manuscript i Lommen – og vandrer med mine *minus* 3000 Kroner, „stolt og med hævet Hoved“ – hjem til Fru Soffi – der er „ude af sig selv af Raseri“.

Thi det er *dyrt* at rejse som sin egen „Commis-Voyageur-Triumfateur“ gennem Verden.

Men jeg lærer efterhaanden den store Kunst, *ikke* at harmes over noget – og at tage Tingene, som de kommer.

25 Alt, hvad jeg kan skaffe færdigt, af Feuilletoner, Foredrag etc. er desuden „bestilt“ af Neue Fr. Presse. Ogsaa den store Roman „Vagabundus“, paa hvilken jeg støtvæk arbejder – under en Uendelighed af Afbrydelser. Men den sidder dybt og fast i mig – og jeg gør den færdig i Rom.

30 Naa! Og derhjemme er altsaa „Kirke og Orgel“ nu udkommet – og jeg kan tænke, at man ikke just falder paa Enden af Henrykkelse.

Edwards Henrykkelse forleden i „Politiken“ var jo yderst moderat – omend han gjorde sig den redeligste Umage, for at „lancére“ denne lille fine Digtning i Prosa.

Va bene! Jeg kender min Digtning's Værd – Du ogsaa, kære Ven – og Resten kommer (eller udebliver) af sig selv.

Men *Et* lærer jeg: at „der skal skarp Lud til skurvede Hoveder“: – – – og, ved Guderne, jeg skal hverken spare paa Lud eller paa Hovederne i „Vagabundus“.

[. . .]

At give Dig blot en nogenlunde paalidelig Oversigt over Alt, hvad der er gjort, bliver gjort og skal gøres endnu, inden vi naa'r til Rom . . . nej! Galt har det været her i Wien – med „Repræsentation“ –
 10 Ministeraudiens, Ministermiddage, Adel, „haute finance“, Redactioner, Directioner, Theatre, Journalister . . . Puh! Fru Soffi er segnefærdig, jeg er segnefærdig – men jeg *vil* igennem det Hele – og jeg vil aabne Vejen for Interesse og Beundring for alt, hvad der duer af Dansk. Jeg har holdt et – man siger meget aandfuldt – Foredrag
 15 over „Das junge nordische Weib“ – og holdt fine, spirituelle Taler ved Middage og Frokoster over dansk Literatur. Apropos, en meget venlig Hilsen til Dig fra Arthur Schnitzler.

Og *nu* er vi indbudne *dels* af den ungarske Minister (Adels-Klubben i Budapest) *dels* af den samtlige østerrigsk-ungarske Schriftsteller-
 20 Verein til at besøge og modtage en Æres-Banket i Ungarns Hovedstad og samtidig overvære den *ungarske* Première paa „Der var engang“. Vi er Ungarns Gæster – lige til vi sætter vor Fod paa italiensk Grund.

Om vi *modtager* alle disse smigrende Tilbud – beror paa, om vi har
 25 *Kræfter* endnu til at holde ud.

Idag er vi som to vaade Klude –

Ak ja, kære Ven! Det er godt nok alt dette – men vi Folk fra Norden kommer forbandet *sent* til Æres-Fadet.

For tyve Aar siden – eller blot ti – da havde man mere at staa imod
 30 med. Nu kniber det – i Hovedet og i Maven.

Nuvel; leve Danmark! Thi det er dog Danmark man „rejser paa“!

Men de 3000 østerrigiske Kroner, som jeg idag tabte – her overfor den smilende og bukkende Chefs-Redaktør. „Bedauere sehr, lieber Meister! Wir nehmen sonst *Alles* von Ihnen!“ . . . La, la, la la. Og nu
 35 skal man slide i 'et igen.

Allons! vi slider os *alle* op – ogsaa I derhjemme. Hils *hele* Directoratet – Glædeligt Nytaar.

Din og Din Frues gamle Ven

Holger Drachmann.

5 824. Fra *Julie Hegel*.

Skovgaard 13 Februar 1905.

Kjære Ven!

Husker Du engang Du skrev, om den Frue i Mappen tager og siger „jeg vil“. Og idag vil hun. Ja engang maa jeg dog overvinde denne
10 græsselige Sløvhed og minde Dig om, at Du endnu har en af Dine
allermest hengivne og trofaste Venner siddende her hjemme paa
Skovgaard. Ret meget Indtryk kan Du jo i de senere Aar ikke have
faaet af det, og dog, derom beder jeg Dig saa inderligt, tvivl aldrig
derpaa.

15 Du kjender det fra Dig selv, og i hvert Fald er Du saa fint mærk-
kende overfor andre, at Du forstaaer disse frygtelige Modløshedens og
Nedgangs Perioder, som saa mange af os lider under.

Du husker ogsaa, hvordan Du før har rakt mig en hjælpende
Haand, og Du ved ogsaa, at jeg aldrig har glemt det; men denne
20 Gang har det været slemt, saa slemt, at jeg til Tider har troet, at jeg
skulde blive siddende fast i det. Og kjære, da kan ingen Vennehaand
hjælpe, da maa man kjæmpe det ud med sig selv. Ja jeg vil næsten
sige, da kan man mindst taale at se en saa forstaaende Ven, som Du
har været overfor mig.

25 Tænk saa mange Ord maatte der til for at forklare, at Du faar
Brev fra mig!

Men det er en oprigtig Længsel efter engang igjen at høre lidt fra
Dig. Mine Tanker er oftere hos Dig og Soffy end Du aner, og jeg
glæder mig af Hjerttet, at I har det saa godt og kan tilbringe denne
30 Vinter i det deilige Syden, og derved forvidske de triste Indtryk fra
ifjor.

Ja ifjor! Aa det gjør mig saa ondt at høre fra saa mange Sider, at
Krøyer skal være saa exalteret. Han er saa glad, hvad der menes ikke
er gode Tegn, da det ofte er Forløberen for et Sygdoms Anfald.

Jeg talte med ham i Sommer, og han talte da med stor Anerkjendelse om Lange, men erklærede bestemt, at han aldrig mere tog til Middelfart under hans Behandling. Forresten er det jo heller ikke sikkert, at han nogensinde mer kan komme under hans Tilsyn. Han er nok selv alvorlig angreben af en Hjertelidelse, og boer for Tiden paa et Sanatorium paa Strandveien.

Du ser vel en Del til Bjørnsens? Hils dem mange Gange fra mig naar Du træffer dem. Specielt min gamle Veninde Caroline. Hun er et brillant Menneske som har taget Livet med et sundt, robust Mod, hvad der ikke altid maa have været saa let ved Siden af den store, ufeilbare Pave. Dog Pave er vel ikke det rette Udtryk for ham, som altid har troet at sidde inde med stærke erotiske Rørelser. Dog tror jeg det mest er blevet ved hans „monumentale Broncekys“ som Kielland siger.

Hvor længe tænker I at blive i Italien? Kommer I hjem til Sommer, eller vil I blive til næste Vinter dernede?

Det har ellers fristet mig nogle Gange at tage til Rom i Vinter. Jeg tror jo ikke, Du havde været som værst at følges noget med første Gang man saae Rom. Men det er ogsaa en af mine Svagheder, at jeg saa fuldstændig mangler Initiativ.

Du kan ellers tro, jeg har faaet en sød, kjær Svigerdatter. For Tiden kan jeg ikke tænke mig nogen, jeg hellere vilde have set Frederik begaa det lovhjemlede Feiltrin med end hende. (Naar man dog skal til det).

Apropos „Feiltrinnet“ saa var der en Ven af Fr. med til Brylluppet, en ung Doctor Hauch, – var det ellers ikke Dig, der troede, han var Præsten? –, han er min kjære, unge Ven, en rigtig brillant Fyr. Han var henrykt over Din Tale, og glad for at have truffet Dig. Han kommer en Del til os, og jeg passer altid at bede ham, naar her en sjelden Gang kommer nogle af dem, der for mig gælder noget, og Du kan tro han skønner paa det, for han undres altid, lige som jeg over, at der ingen Begavelser findes for Tiden, det er kun blandt *vore* Samtidige. Jeg tror Ungdommen for Tiden sidder inde med nok saa megen Dygtighed og Flid; men bevares hvor de ere nøgterne.

Æsthetiken – den moderne – har jeg ganske lagt paa Hylden. Nei

maa jeg saa, naar jeg skal more mig, bede om Hørups Taler, Memoirer og Brevsamlinger.

Dog alt dette skal vi forhaabentlig engang igjen ad Aare tales ved om.

- 5 Dersom det ikke trætter eller kjeder Dig, saa send snart igjen et Brev til mig. Jeg synes det bliver saa magert med Venner efterhaanden, og jeg bliver saa glad, naar jeg mærker jeg ikke er helt glemt af de gamle.

Tag nu Du og Soffy til Slut mange gode og kjærlige Hilsner fra
10 Jacob og

Din altid hengivne

Julie H.

Litteraturhistorikeren Valdemar Vedel, senere Professor ved Kbhvn.s Universitet, var 1901-07 Redaktør af „Tilskueren“, hvor han havde skrevet to værdifulde Afhandlinger om H. D.s Versekunst, Grundlaget for den lille Bog om
15 Digteren, som han udgav 1909, den første Drachmann-Biografi.

825. Til *Valdemar Vedel*.

Via Babuino 58. Roma.

23/2 -05

20 Kære Hr. Dr. Vald. Vedel.

Jeg læste ifjor i „Tilskueren“ to udmærkede Artikler af Dem om min Verskunst. En Verskunstner er ganske vist ikke *saa* improviserende overfor sit Arbejde, som mange formoder.

Han véd som oftest meget vel, hvad han gør – baade naar han gør
25 gode og mindre gode Vers.

Netop af den Grund kan han i særegen Grad paaskønne – og belæres af – den overvældende Indsigt i og Kærlighed til Lyrikens indre Bygning, som Deres skønne og lærde Artikler aabenbarede.

Maa jeg, skøndt sent, bringe Dem min hjærteligste Tak.

30 Jeg elsker god Prosa; endog i højeste Grad elsker jeg god Prosa.

Men staar jeg overfor Vers – baade andres og mine egne – saa staar jeg dér i Andagt og med Hatten i Haand.

Og jeg blotter mit Hoved for *Dem*, Hr. Dr. Vedel, som for en af de

Faa i Norden, der har Arbejdstid og Vilje og Hjærte tilovers for de „smaa“ Vers.

Endsige da for de store!

Jeg vilde gerne igen læse disse Artikler – men alle mine Bøger
5 ligger indpakkede derhjemme. Skulde De ville have den Ulejlighed at sende mig de paagældende Hæfter? Min Tak paa Forhaand!

Og siden jeg nu har fat i Dem, kære Hr. Dr. Vedel, vil De da gøre mig en Tjeneste? Den er maaske ikke saa ganske ubetydelig.

I Slutningen af Firserne eller Begyndelsen af Halvfemserne erin-
10 drer jeg at have skrevet to Prosastykker i „Tilskueren“. Det ene hed „Den sidste Dag“ – det andet hed „Nürnberg – Nürnberg“. Jeg sætter Pris paa begge, og agter at indtage dem i en Oversættelses-Samling. Jeg véd ikke, om de paagældende Hæfter endnu kan faas enkeltvis –
15 men i hvert Fald kunde jeg maaske faa Lov at laane dem af Redaktions-Arkivet. Jeg vil da selv afskrive dem her – og jeg skal nøje svare til dem! Jeg er ikke skødesløs.

Vil De besørge mig dem tilsendt hertil? Og vil De undskylde mig – og vil De modtage min hjærteligste Hilsen!

Deres hengivne

20

Holger Drachmann.

Medens Drachmann opholdt sig i Italien, var der sket en Paladsrevolution paa „Politiken“. Edvard Brandes havde fra 1. Januar 1905 maattet vige Redaktørpladsen for Henrik Cavling, der hurtigt søgte at sikre sig H. D.s fortsatte Medarbejderskab (se Hakon Stangerup: „Henrik Cavling“ 291 f.).

25 826. Fra *Henrik Cavling*.

Kjøbenhavn, den 16 Marts 1905

Kære Drachmann!

Ja, det er et stolt og smukt Digt, men desværre tør jeg ikke lade det gaa i Bladet, da det vil udsætte Dem for Tiltale og Dom. De véd, at
30 Redaktør Opffer netop har maattet forlade Landet af Frygt for en Dom, han ventede, fordi han havde fornærmet Czaren. Vi har deraf set, at det russiske Gesandtskab skrider ind, og én i disse Sager meget

kyndig Mand, med hvem jeg netop har raadført mig, er overbevist om, at der vil blive rejst Tiltale mod Dem for de to Linier:

„Med Juvelbehængte Skøger i Cancan om *Czarens* Trone
har en *Storfyrst*-Røverbande danset Liv og Ære bort“ –

6 Derimod mener han, at en Tiltale ikke vil føre til noget, naar man i Stedet for *Czaren* sætter *Rusland*, og i Stedet for *Storfyrst* sætter *Stormænds*. Paa dette Grundlag sender jeg Dem nu et Telegram og spørger, om vi maa rette 2 Ord. Digtet taber lidet derved, men De undgaar Ubehageligheder ved Deres Tilbagekomst til Danmark.

10 Tak fordi De stadig venligst mindes „Politiken“. Vi føler det som festligt, naar vi ser Deres Haandskrift paa et Brev. Lad os ofte se den! Bladet gaar frem for hver Dag.

Med venlig Hilsen til Fru Drachmann!

Deres hengivne

15 Henrik Cavling.

827. Til *Henrik Cavling*.

Roma Via Babuino. 58.
27 Marts-05.

Kære Redaktør Cavling!

20 Vi kom først idag tilbage hertil fra Capri.

Her laa Breve og Telegrammer i Mængde.

Først altsaa dette med Digtet! Bjørnson, som elsker dette Digt, var meget ked over at der stadig skal tages disse Hensyn i Danmark overfor den russiske Gesandt.

25 Men vi *er* jo engang bleven *Czarens* lydige Heloter – og at tage Dom og Fængsel for et „Digt“, naar man ikke selv er Russer, det forekommer mig lidt for meget af det intransigente. Var jeg Russer – og forøvrigt den, som jeg er, saa sad jeg allerede nu i Sibirien.

Gid jeg var Russer! –

30 Oprigtig talt, det er ikke morsomt i Længden at skulle leve under vore hjemlige „*Storfyrster*“ – uden nogen Udsigt til at kunne „rejse Folket“ engang.

Hos os bliver det Hele til en Revy-Vise! – Gid F- havde den!

Naa; men herude i Verden ser vi klarere paa Rusland. Der vil – efter alle Kenderes Sigende – inden et Aars Forløb ske saa voldsomme Begivenheder (først et stort finansielt „Krach“) – at *Folkets*
 5 *Løve* meget vel kan hvile endnu en liden Tid i „Politikens“ Skuffe.

De kan jo fyre det af ved næste store Anledning – og da bør de kriminelle Linjer rettes saaledes:

med juvelbehængte Damer i Cancan om Daarskabs Trone
 har en Røverbande danset baade Liv og Ære bort – –

10 Jeg haaber dernæst, at De fik det smukke Foraars-Digt fra Capri. Jeg glæder mig til en af Dagene at se det i „Politiken“. Gamle Bjørnson er henrykt over min Friskhed. Forresten skrev jeg paa Capri en lille Fortælling, som jeg kalder „Capri-Breve“; den former sig som fire Breve, der danner en Enhed. Der er et Par aldeles dejlige Digte
 15 deri. „Neue freie Presse“ har bedt mig derom. Jeg vilde gerne have at „Politiken“ samtidig – altsaa i April – trykkede disse „Capri-Breve“, enten som Feuilleton eller i For-Spalterne. De straalere af Foraarssol, Havluft og Sydens Skønhed. Honorar 400 Kroner. –

De ser, kære Cavling, at jeg – i Overensstemmelse med Deres ven-
 20 lige Linjer – stedse har „Politiken“ i god Hukommelse. Lad mig blot tilføje, at jeg med mindre Glæde læste Strindbergs bidske Udfald mod Deres og min gl. Ven Bjørnson. Edv. Brandes svarede engang Fru Soffi D. (som havde indsendt en vittig Artikel imod *Dem* paa de fornærmede norske Damers Vegne) „Jeg kan ikke tage Artiklen, da
 25 jeg altid er *solidarisk* med mine Venner!“. Dette blot som et lille Vink.

E. S. Endnu et, kære og fortræffelige Henrik Cavling! Der forekommer undertiden i „Politiken“ (selvfølgelig uden Deres Vidende) af en eller anden mindre taktfuld Medarbejder *direkte* Nævnelser af
 30 eller Hentydning til „Edith“. Tjen mig i – jeg beder Dem derom – at lade dette Navn være uberørt af hele den inferior Stab, hvorover De og Bladet har Myndighed. Hvad dette Navn betyder i mit Liv, det har sat sig blivende Mærker i det bedste af min Digtning – og dette

bør være sacrosanct i Dags-Anmeldelser eller sligt. Det tilhører Literatur-Historien men ikke Dags-Pressen.

De forstaar, ikkesandt! –

Og hermed mit Andersens-Digt! til Deres Andersens-Numer! Gud-
6 skelov da, nu er jeg snart færdig med det „høje Lig“.

De venligste Hilsner

Deres hengivne

Holger Drachmann.

Begge Ægteparrene Bjørnson og Drachmann tilbragte Vinteren 1904–05 i
10 Rom. At deres Samvær ikke blev udelt harmonisk, vil ses af Nr. 855.

828. Til *Bjørnstjerne Bjørnson*.

Roma. Via Babunio 58

Skærtorsdag [20/4] 1905.

Kære gamle Ven.

15 Jeg mente og jeg mener det bestandig „udmærket“ med Dig – naar
jeg enten officielt eller privat tildeler Dig en saa vel fortjent Ud-
mærkelse.

Og jeg bruger altid vor fælles Ven Hørups Raad: at skaffe en Mis-
forstaaelse ud af Verden saa hurtigt som muligt!

20 Derfor disse i Hast henkastede Linjer straks efter Modtagelsen af
dit Brev.

Lad der *aldrig* komme nogen U-Greje imellem os to – thi der er
aldrig nogen Grund!

Ja, mere er der ikke – andet end mine hjærteligste Hilsner

25

fra din gamle

udmærkede Ven

Holger Drachmann.

Og lad os saa *besege* den evige Fred ved at spise til Middag sam-
men saasnart det passer Dig – f. Ex imorgen?

30 Idag sidder jeg foreløbig hjemme og arbejder.

D.

829. Til *Julie Hegel*.

Skagen. 3 Juli 1905.

Min kære Veninde Julie!

Nej, nu gaar det ikke an længer! –

5 I hver By, hvor vi paa Hjemrejsen gjorde Holdt, tog jeg dit kære Brev og min Skrivemappe frem. Du *skulde* ha' et ordenligt Svar! Sidst var det i Venedig. Men dér blev Soffi farlig syg og maatte opereres hos min gamle Ven Professor Keppler. Saa besluttede vi – alligevel – at rejse hjem til Skagen. Og her er vi – og har det begge godt – og
10 nu gaar det ikke an længer at opsætte!

Thi, om man er aldrig saa gode Venner, saa kan dog en vedblivende Tavshed komme til at se ud som en forsættelig. Du havde samme Fornemmelse, tror jeg, da Du endelig tog Pen i Haand.

Og naar man saa skriver, og ret vil lægge sit Hjærte aabent, saa
15 føler man, hvor lang Tid der er gaaet, og hvor meget Vand der er løbet i Stranden siden sidst. Vi lever i en hastig Tid – i det Store som i det Smaa. Man trækker ikke Vejret fra den sidste Begivenhed, førend den næste mælder sig. Hvor det dog er besynderligt at blive ældre – selv om det fører *nogen* Ro og Overlegenhed med sig. Alt
20 hvad vi tænkte og følte *som ungt*, det tænker og føler vi nu som noget fjærnt – og den „Fjærnhed“, som vi længtes efter, med alle dens vage og ubestemte og ret skønne Haab, den ser efterhaanden saa nøgtern ud, saa underlig af-barket!

Jeg erindrer, at jeg som Dreng – og det kender Du vel ogsaa som
25 Pige – stundom gik ude i Skoven og skar mig en „Tryllestav“ – en Pilekæp, i hvis bløde, grønne Bark min Lommekniv ridsede Runer og andre kabalistiske Tegn.

Jeg havde endogsaa Tryllestaven med mig i Sengen – og jeg drømte om Riddere og fangne Jomfruer, om skønne Fruer og hæsle Drager.
30 Du har selvfølgelig ogsaa drømt, at Du blev den skønne unge Frue, omgiven af konkurrerende Riddere, der vog Dragen for *din* Skyld!

Nuvel, eftersom Dagene gik blev Staven visnen og tør – og de smukke hvide Hieroglyfer blev til noget mørkt og falmet Krimskrams.

Til Slut blev Staven brugt af Husets Piger til at banke Klæder
35 med.

Dette er ingen søgt Aandrihed. Det faldt mig ganske naturligt ind. Og jeg lægger absolut ingen *mørk* Betydning deri.

Ser Du, kære Julie: eftersom Aarene gaar, kommer der denne „Melankoli“ hos de allerfleste – Mænd som Kvinder. Vi har alle
5 vore tunge og vanskelige Perioder – og ikke mindst har *de* Mennesker, hvem de ydre, heldige Forhold syntes at maatte være Skærm og Skanse imod Fjenden. Maaske er disse saakaldte heldige Forhold slet ikke saa heldige endda. Alle maa vi betale, hvad Livet giver os. Men maaske endda *de* betaler mindst, som vedblivende er kæmpende og
10 stridende i alle Forhold. Dette lyder som en Banalitet – og er dog en af de gode gamle Kommode-Sandheder – nedlagt i pænt hvidt Linned, med duftende Lavendler. Nu er der blot at sige hertil, at der i Grunden slet ingen „Forhold“ gives. Ser man ret sundt og fast paa Tingene og Menneskene – saa udglattes de efterhaanden. Vi har det
15 alle lige godt eller lige skidt. Beror paa, hvad vi selv evner at faa ud af det – vel at mærke, naar vi har passeret Livets Middagshøjde og smidt adskilligt overflødig Ballast overbord.

Kære Julie, at gøre rent Bord engang inellem – Gudbevares, hvor det hjælper. Energien hertil, maa vi alle søge i de Erfaringer, bitre
20 eller søde, som Aarene bragte os. Vi maa „læse“ os for en Bunke halve Standpunkter, for adskillig Sentimentalitet, og især for den Indbildning, at *vi* har særlige Adkomster til at være eller blive „lykkelige“. Lykke bestaar dog i at sprede en Smule Lykke omkring sig. En gør det maaske ved at ofre Millioner – En ved at skrive et Digt – En
25 ved at sige et *godt* Ord i rette Øjeblik til den rette Trængende.

Alle trænger vi til hinanden – og Alle har vi forfærdelig svært ved at finde det gode Ord frem. Begravet under en Masse tomt Vrøvl ligger et saadant Ord paa Bunden af *det* menneskelige Hjærte, der ikke *vil* ældes og falme.

30 Det er ingen Anmasselse af mig, at sende Dig disse mine smaa, yderst beskedne Selvovervejelser. Jeg er ingen Bjørnson, der mener at bruge sin Alderdom vel – ved at være Sjælesørger for Lande og Riger. Dels falder man saare let ud af denne Rolle, naar Ens Personlighed ikke er bleven hel „lutret“ i Godt og Ondt – dels ejer jeg ikke
35 den Naivitet, som gør Rollen attraaværdig for En selv. Men jeg

bestræber mig for at være en taktfuld og god Ven og Kammerat til mit Sidste.

Og her paa Skagen – hvor Soffi og jeg bor i „Pax“, og hvor vi bestræber os for at leve i virkelig *Fred* med vore ret brogede og ret sammensatte Omgangs-Fæller – her gaar jeg i den lyse, stemningsfulde Sommernat ud i den lille, skikkelige danske Skov, som hedder „Plantagen“. Jeg kender hvert Træ, hver Busk, hvert Græsstraa – jeg omgaas dem som om de var levende Væsner – og jeg prøver paa at skære mig en ung, grøn frisk Pilekvist – og ømdanne den til en virkelig holdbar „Tryllestav“ – mine Venner til Glæde, vort Sprog til Ære, mig selv til Fornøjelse.

Med andre Ord, jeg nyder og udnytter sammen med Soffi den *Fred*, som jeg længe har arbejdet henimod – for at kunne skrive det Digterværk færdigt, som hedder „Hr. Oluf han rider –“ Den danske Sommernats lyse Drama!

Og i Haab om at kunne forelægge dette til Efteraaret eller Vintren for mine gode Venner paa Skovgaard – og udenfor Skovgaard – sender jeg Dig i Særdeleshed og forresten Jer Alle mine og Soffis hjærteligste Hilsner.

Din hengivne gamle Ven

Holger Dr.

830. Til P. E. Lange-Müller.

Skagen. 6 Juli 1905.

Kære Ven!

Jeg er kommen her tilbage til fra en forfriskende Vinter-Rejse i Italien – og nu fortsætter jeg for Alvor med „Hr. Oluf han rider“ – den danske Sommernats Drama!

Har Du Tid, Lyst, Kræfter – til at lægge dit Arbejde med i dette Arbejde?

Gid jeg fik et omgaaende Ja!

Du skal da faa Planen (hvilket er det samme som „Ouvturen“) tilsendt, og hver Akt, efterhaanden som den bliver færdig i Renskrift.

Jeg trykker din Haand

Din hengivne
Holger Drachmann.

831. Fra *P. E. Lange-Müller*.

Sophienberg pr. Rungsted,
d. 8. Juli [1905]

Kjære Drachmann!

5 Lyst har jeg nok af, Tid ligesaa, men om Kræfterne vil slaae til, er vel et stort Spørgsmaal. Hvis Sagen haster – hvad dit Forslag om at sende Dramaet stykkevis, efterhaanden som det bliver færdigt, kunde tyde paa – maa jeg desværre sige „Pas“, da jeg neppe før til Efteraaret vil blive istand til at tage fat. Men vil Du give Tid (i næste
10 Saison kan Stykket jo dog ikke komme op), saa kunde det maaske nok gaae! Da det for mig i høj Grad kommer an paa „Totalsynet“, naar jeg skal gaae i Gang med et stort Arbejde, vil jeg helst see Stykket paa een Gang, naar det er færdigt fra Din Haand.

Lad mig med to Ord vide, om jeg kan glæde mig til at faae det
15 sendt, til September f. Ex., eller om Du opgiver mit usikkre Kompagniskab.

Din hengivne

Peter E. Lange-Müller.

832. Fra *Harald Høffding*.

Birkerød den 19. Juli 1905.

20

Kære Drachmann!

Din Artikel om Kr. Arentzen glædede mig meget, og jeg er ganske enig med Dig i, at vi, som skylde ham saa Meget, bør sætte ham et Mindesmærke, medens det er Tid. Men en Buste eller Sligt vilde ikke
25 være det Rette, synes mig; Hovedsagen vilde være, om der kunde gives større Kredse en Forstaaelse af, hvad han var for sine yngre Venner. Der bør udgives et Mindeskraft, hvis Indhold skulde være en Biografi, ganske enkelte af hans mest karakteristiske Digte, Digte og Sange om ham (her tænker jeg paa Din Sang om „Blaagaardsfyrets
30 Top“ og paa Kaalunds Digt om „Excelsior“), og endeligt Udtalelser fra Nogle af dem, paa hvem han har øvet Indflydelse.

Hovedsagen vil være at afgøre, hvem der skal skrive Biografien (og muligvis samle de Breve fra ham, som kunne faas). Schwanenflügel? eller Borchsenius? eller Arentzens Neveu August Schou?

Hvis Du synes om Ideen, og vil overveje den nærmere, skal jeg virke for den hos „Nordisk Forlag“ og hos dem af Kredsen, jeg kan faa fat i, og Du vil saa gøre ligesaa paa Din Side – det er den høje Tid, thi Erindringen om ham og Forstaaelsen af ham forsvinder med
5 os og vore Jevnaldrende.

Jeg benytter Lejligheden til at sende Dig en venlig Hilsen og Ønsket om en fortsat god Eftersommer. Det er jo den Aarstid, vi i vor Alder leve i; men den kan jo være herlig.

Din hengivne

10 Harald Høffding.

Indtil 18. August er min Adresse Birkerød; efter den Tid Strandgade 26, København C.

833. Fra V. Pingel.

[Med Søsteren Marie Pingels Haand]

15 Trianglen d. 24: Aug: 05.

Kære Drachmann!

Det var en prægtig Aften ude paa „Sommerlyst“. Digtene var udmærkede, og de blev foredragne med et Liv og en Kraft, som var beundringsværdige. Jeg er jo ganske enig med Dig i, at der bør op-
20 arbejdes en mere selvtillidsfuld Stemning i Folket. Jeg skammer mig ved den Maade, hvorpaa vore ordførende Personligheder griber enhver Lejlighed til at forsikre om vor ubegrænsede Fredskærlighed og vor fuldkomne Resignation overfor de Slag, som Skæbnen har tilføjet os. Det gør paa mig samme ynkelige Indtryk som det Jetten
25 Harbard i Eddaen tilsigter, naar han over Sundet raaber til Thor: „Kan Du huske, da Du sad i Handskens Tommel og hverken turde nyse eller fise?“ Disse Ord passer sikkert ikke paa det danske Folk. Lad vore selvbestaltede Ordførere beholde dem for sig selv.

Med hjærteligst Hilsen

30 Din hengivne

V. Pingel.

834. Fra Harald Høffding.

Strandgade 26
København C
d. 24. Septbr 1905

5 Kære Drachmann!

Det var mig en stor Glæde at være sammen med Dig og Din Hustru i Studentersamfundet og træffe Dig saa rask og oprømt. Og jeg er stadig glad over, at vi have mødt hinanden i Pieteten mod vor gamle Ven og Lærer. Siden sidst har jeg talt med Assessor August Schou,
10 Arentzens Søstersøn, der stod ham meget nær i alle de sidste Aar, og Samtalen med ham bestyrkede mig i mit Forsæt.

Jeg tænker selv at skrive en ganske kort Biografi, væsentligt paa Grundlag af Selvbiografien og de Breve, jeg kan faa fat i. Men det Væsentlige skulde jo være Udtalelser fra Vennerne med Minder fra
15 Sammenkomsterne og med Fremdragen af, hvad de skyldte ham.

Jeg haaber, at Du ogsaa giver et saadant Bidrag (foruden det Indledningsdigt, Du har lovet at skrive), og at Du vil laane mig de Breve, Du har fra Arentzen. – Disse Ting vilde jeg gerne have inden Jul, forat jeg i Juleferien kan skride til Værket.

20 September maa være pragtfuld oppe paa Skagen. Jeg maa nøjes med at se ud paa de storartede Solnedgange fra mit Vindu, og engang imellem om Formiddagen valfarte til Søndermarken.

Med venligst Hilsen til Din Hustru, som det glædede mig meget at gøre Bekendtskab med, er jeg

25 Din hengivne

Harald Høffding.

Agnes Slott-Møllers Brev er skrevet som en Lykønskning til H. D.s 59 Aars Fødselsdag. Da hun næste Aar blev anmodet om at levere et Bidrag til „Politikens“s Festnummer i Anledning af 60-Aarsdagen, broderede hun videre
30 paa Indholdet af dette Brev.

835. Fra *Agnes Slott-Møller*.

9de Oktober 1905

Kjære Holger Drachmann!

Jeg hørte forleden Dag fortælle, at en ung udenlandsk Dame, der i
5 Sommer besøgte Danmark, havde udbrudt ved Synet af Kronborg,
da hun saa det ved Indsejlingen til Sundet: Tænk, dør dybt nede i
Slottets Kjælder lever en gammel dansk Digter, som hedder Holger
Drachmann!

„Holger Danske kan komme paa mange Maader“; i en stor Digters
10 Skikkelse ser Verden idag den danske Folkeaaand forynget og fornyet.

Hil Dig, Du Svane fra Øresund, Du Hjærte i det danske Vaaben!
Agnes Slott-Møller.

836. Fra *Johannes V. Jensen*.

Overgaden o. V. 100 C.

9 Okt. 05

15

Kære Hr. Drachmann

Den 18de Oktober er det at vi skal afsted; hvis De vilde give mig et
Par Ord med til nogle gode Folk derovre, De kender, vilde det være
mig til stor Gavn. Jeg bliver kun derovre Vintren, men i den Tid
20 skulde der ogsaa gøres noget; jeg tænker paa at komme til at holde
et Foredrag om Columbus for Amerikanerne, blandt andet. Et Stød
fra Dem vilde sætte mig hurtigere i Gang, og jeg vilde være Dem
meget taknemmelig for det.

Med Hilsen til Fru Drachmann fra min Kone og

25

Deres hengivne

Johannes V. Jensen.

837. Fra *Gustaf af Geijerstam*.

Lund 10/10 1905

Kära Holger Drachmann.

30 Med stigande rörelse läser jag dine böcker. Först har jag läst „Den
hellige Ild“, medan min hustru läser „Forskrevet“, som jag äger.

Denna bok är en andlig ränsning för dig själf och för ditt land. Den bör ha eller borde ha väckt. Har den det ej gjort, beror detta på „de lokale Forholde“, icke på dig. Det är en diktares bok allt igenom, full af en människas ångest och ve, tvifvel och förhoppningar, hat och kärlek. En bekännelsebok, sådan man skrifver, när allt hotar att springa i stycken, och man själf känner sig stå stark midt i förödelsen.

Från den har jag gått till „Kirke og Orgel“, också den buren af stor stämning och stil. När jag igår afton hade läst „Genesis“, lade jag bort boken. Jag kunde icke mer. Hur utomordentligt har du icke funnit greppet, den skapande andens grepp på den gamla sagan. Gud är större än djäfvulen. Skaparen mer än felfinnaren, förnekaren. Skrifvet som de gamla målade, lefver den gamla säggen upp i ny form, och det nya blodet stänker öfver hvarje sida som purpurfärg.

Jag ska läsa det altsammans och mera än så. Under tiden skall jag skrifva en ny berättelse, denna gång en mera stillsam. När du får min nya bok, hvilket jag hoppas skall ske snart, hoppas jag, du skall se, att vågorna inom mig gått högt denna sommar. Men här sitta vi nu stilla. Och jag för min del längtar smått att komma Danmark närmare. Jag vet bara icke, hvar jag skall börja, när du icke fins i Köbenhavn. Maria och jag voro inne där en dag. Men jag känner mig främmande där, af skäl som jag sade dig i Florens.

Hälsa fru Soffi nu af allt hjärta. Maria hälsar Er båda. Och hälsa hafvet. Så mycket står fast, att i *vinter* måste vi råkas. Eljest blir det för långt till sommaren.

Din vän

Gustaf af Geijerstam.

838. Til *Georg Brandes*.

Skagen. 12 Novb. 1905.

30 Kære Georg.

Hjærtelig Tak for dit forhistoriske Levned! Ja, jeg plumpede jo ud med min Begejstring allerede mens Du afklædte og iklædte Dig for „Det ny Aarhundreds“ Publico. Nu læser jeg Bogen med endnu større Glæde i dens nye Form som Bog.

Baade Fru Soffi og jeg læser den (dog ikke samtidig.) Ved de mange Spørgsmaal hun gør mig (om Ting før hendes Tid) og ved hendes friske Glæde over Alt dette for hende Ny og Fængslende, øges min egen Fornøjelse – og da jeg tilmed i disse Uger sidder „bundet“
 5 til min Stol af en ret irriterende Aarebetændelse – og da alle smaa Viderværdigheder paa en Maade strammer min Energi op, saa udbrød jeg nu paa Formiddagen: Han skal ha' et Brev – frisch vom (Dinten-)Fass!

Altsaa, til Lykke, kære gamle Ven!

10 Atter et Bevis (om sligt behøves) for at „vi“ er uomdisputérligt unge. Du skriver og jeg læser, som havde vi lige de Tredve paa Bagen. Hjærtet hopper mig i mit Bryst ved at følge denne nye og fine Plan med at lade et Barn (rigtignok et ret begavet) opdage Tingene og Menneskene – indtil Barnet er saa udviklet, at det opdager Menne-
 15 skenes Asen- og Naragtighed – og endelig siger til sig selv: Jeg vil forsøge at forbedre dem lidt . . . „ich fühle in mir das Zeug dazu!“

Bravo, Georg! –

Se nu véd jeg, hvad der engang – f. Ex af mig selv – kan siges om G. B. og hans lange Række af u dødelige Værker. Husker Du en
 20 Middag, da Hørup og andre udmærkede Hoveder (ogsaa mit) var dine Gæster? Vi var *vøltalende* alle – Du var glimrende! Bl. andet sagde Du, pegende med lidt Vemod paa Dig selv og paa mig: Vi har skrevet saa fordømt meget. Hvad der skylles væk, og hvad der bliver, det véd vi ikke. Vanskeligheden ligger i at pege netop paa *det* Værk
 25 (*den* Bog) der ene samler i sig Styrken til at staa imod og staa igennem! –

Nu véd jeg, kære Georg, at Du har begaaet Bogen. Den store Kender, Forsker og Former har skrevet sit eget Livs og dermed en Tids Roman (i *to* Bind – eller maaske *tre*?) Bogen er en Roman,
 30 som er et Liv; en Udviklingshistorie, der læses som en Livs-Roman. Romanen hedder Georg Brandes – med samme Føje, som Dickens hedder David Copperfield (undskyld!)

Nu har vi Dig, Georg! Nu kan Du ikke længer lumske Dig skjult og forklædt ind i din lange Rækkes Urskov. Nu *lever* Du for os . . .
 35 og vi lever med Dig og ved Dig i hele denne Sjølegang og Pilgrims-

færd (lige fra Kavallér-Gangen i Rosenborg Have til den lange Gade i Grotta ferrata – med de mylrende Flor af Romerpigernes brogede Hovedklæder). Hvilken Duft af Ynde og let Skælmeri – imellem Linjerne – og hvilken fast, øvet Haand, der tager om Erindringen og
5 tvinger Barne- og Ynglingeaaene til at blive plastiske for os.

Efter mit Skøn (og stik imod f. Ex. Edwards) leverer Du her Beviset for, ikke alene at et „Levned“ kan skrives, men at det *bør* skrives (naar man *kan* saaledes.)

Hvor jeg ser hen i denne Bog, dér ser jeg netop ikke „Helten“, som
10 passer paa sine Attituder men jeg ser et højt kultiveret, særlig udrustet Nutidsmenneske kravle sig frem – op fra Gulvet i Dagligstue og Barnekammer – dernæst staaende paa de to Ben's vanskelige Balancérbrædt *Jorden* – og sluttelig løftende de knyttede Hænder *mod Himlen og for Menneskene!*

15 Og jeg samler mit eget, i høj Grad kalejdoskopiske Liv sammen – Glasstump efter Glasstump – og jeg ser „os Unge“ tumlende om i det „store“ Danmark (hvor var det stort dengang i vore Læreres og Underkueres Øjne) – indtil Du, som Mosaik-Mestren, fik lagt Brokkerne sammen i os.

20 Ja, Georg! af Brokkerne er en stor Del gaaet Brokkernes Gang. De hvile! Men din Bog er netop *saa* beskeden i sin Selvvurdering, at den for os indeholder Læren om, hvorhen en hel Række Ungdomskræfter føres maalt bevidst af *den* Mand, der saa stolt og smukt og *friskt* var sig sit Maal bevidst lige fra han havde lært at knappe sine (aandelige)
25 Bukser!

Endnu en Ting ved denne Bog: dens *Glæde* over hvad der er Glæde værd – Kunst, Frihed, Skønhed, Arbejde, Flid – kort sagt Livs-Glæde lige til selve det animalske.

Og saa disse Profiler, kække, lette Konturer, eller omhyggeligt ud-
30 penslede Portræter af Mennesker og Perioder . . . og aldrig *én* Karikatur!

Hvis de Unge kunde lære noget om Farerne i den Retning – saa kunde de lære det af din Bog.

Maaske kan de. Ja maaske de endogsaa vil. Det vil Læsningen og
35 Nydelsen af dit Levned's *næste* Bind lære os.

Thi Du skylder Dig og os at blive ved. Lad os faa *hele* Romanen i to – tre Bind. Det blir dog Danmarks Kultur-Roman fra Nederlaget paa Als – til (?)

Men – quand même – vi vil slaas!

- 5 Og vi, dine gamle graa Venner og Hugaf'er, vi vil slaas om og for din Bog. Ja, det var paa et hængende Haar at jeg idag havde telegraferet til „Politiken“: Lad mig anmelde G. B!

Fru Soffi, den altid sværd-omgjordede – tilskyndede mig energisk.

- Men jeg drejede min røde Fez to–tre Gange rundt om min tyndt-
10 løvede Isse – og tænkte:

Den Glæde vil jeg dog ikke skænke de nu saa vel-bænkede „Yngre“, med deres Gammelmands-Skepsis og deres spruttende unge Ærgerrighed – at vi to Veteraner roser hinandens Bøger!

- Maaske er det fejl regnet af mig. Naa, Regnekunst er ikke min
15 stærke Side. Men jeg kan ikke længer tage „Politiken“ alvorlig . . . eller . . . naa nej, ligemeget. Nu faar Du denne lange Søndags-Epistel! Der vajer Flag for Dig idag her paa Skagen hos dine tro Venner Fru Soffi og

Holger Drachmann.

- 20 839. Fra *Georg Brandes*.

Berlin, den 14 Nov. 05

Kjære Ven

Dit Brev traf mig igaar som jeg pakkede min Kuffert, jeg svarer dig strax efter min Ankomst hertil; jeg arme So er paa Foredragsrejse.

- 25 Hav mange tusind Tak for din hjertelige Paaskjønnelse; jeg har jo selv ingen Dom over, hvor vidt mit personlige Levnedsløb har nogen almen Interesse, da jeg ikke har oplevet det mindste eventyrligt; jeg har stræbt at tage Sagen rent sjælehistorisk, som drejede det sig om en Anden, kun at jeg her sad inde med hele Stoffet, hvad aldrig var mit
30 Tilfælde før. Det er mig en sand Glæde at du og din Frue finder noget af Værdi i Bogen. Ganske vist tænker jeg svagt paa en Fortsættelse, om den end er meget vanskelig; der er jo saa meget, det er umuligt at fortælle; men værre endnu er det, at jeg ikke uden at overspringe de Enkeltræk, der alene giver Liv, kunde sammentrænge

Historien indenfor et nogenlunde rimeligt Rumfang og en halv Snes Bind Selvbiografi er jo blot latterlige.

Kjære Ven, ak ja, vi staar snart af den gamle Oprørsslægt ene tilbage paa Ruinerne; det er idetmindste en Beroligelse for os at Verden
5 er begyndt at gjøre Oprør. Saa forfærdelige Rædslerne er i Rusland, og saa langt der er igjen, det er dog store, store Ting, at den umaadelige Revolution er sat i Gang. Det gjør mig helt ondt for Edelfelt, at han ikke oplevede den. Blot det nu ikke gaar som i 1848, at man forsømmer at stille Magt bag Retten. Tænk dig, Sveaborg er endnu i
10 Russernes Vold og Finnerne har nøjedes med et „Løfte“ om at man dør ikke vil gjøre dem noget.

Den jammerlige Nikolaj begynder igjen at mishandle Polen, og Contrarevolutionen har allevegne sine sorte Horder ude. Jeg har saa megen Berøring og Forbindelse med Folk i Rusland og dør, at det er
15 min egen Sag, hvorum der handles.

Kjære Ven! jeg ønsker dig Helbredelse af din Sygdom, som jeg kjender altfor godt og som maa behandles med yderste Forsigtighed – ubetinget Ro, ikke en Bevægelse, Benet i Skinne – og naar den er ovre, ønsker jeg dig godt Humør og tappert Mod, Frembringelses-
20 evnen har du jo saa levende som nogensinde. Og du har Foryngelsens Kilde i din umiddelbare Nærhed.

Jeg har *ondt* af den stakkels Krøyer, og jeg har ondt af den stakkels Marie, skjønt den ene er „ulykkelig“, den anden „lykkelig“; Forskjellen er ikke altfor stor.

25 Men jeg har *godt* af Dig (og af Fru Soffi, skjønt jeg kjender hende saa lidt) og jeg takker dig af Hjertet for dit ganske poetiske og ganske broderlige Brev.

Din

G. B.

30 840. Til *Peter Nansen*.

Skagen. 18 Novb. 1905.

Kære Ven.

Ja – nu glider vi jo imorgen eller overmorgen her fra det stormende Skagen – med den daarlige Pote udstrakt i en gennemgaende Kupé.

Rimeligvis ses vi da i Kbhv – hvor jeg vil tage mig af Prøverne paa „Prinsessen“ i Løbet af en 8 Dage. Dernæst gaar Fru Soffi og jeg over til Lund (Skåne) hvor jeg vil være mere uforstyrret ved mit Arbejde end i Kbhv. Det glæder mig af de svenske Blade at se, hvor-

5 ledes din udmærkede Frue stedse bevæger sig frem i en Skov af Laurbær og udsolgte Huse. Min livligste Applaus – nu har jeg en smuk Rolle til hende. Naa; naar „Prinsessen“ er gaaet d. 2den Juledag, stikker vi *straks* af ned til det „stille“ Versailles, hvor den fine, aandsfornemme Elimir Bourges (ansat ved Biblioteket) har lovet at

10 skaffe os et hyggeligt og billigt Logis for Vintren. Dér gør jeg „Hr. Oluf –“ færdig – og arbejder samtidig paa „Vagabundus“. Den store Roman og det dejlige Sommernatsdrama vil begge have godt af den rent ud stor-stemningsfulde Stilhed i Parken omkring Trianon.

Med mig i min Koffert følger to Manuscripter: En-Akts Dramaet

15 „Vildt“ og det moderne 2 Akts-Skuespil „On revient toujours“, der foreløbig er døbt „St. Briac“ efter den mandlige Hovedperson. De to Stykker er komponerede saaledes, at de skal spilles *samme* Aften. Som *Bog* faar de Titlen „Ung og gammel Kærlighed“.

Jeg havde haabet at faa dem renskrevne og affilede, saa at de kunde

20 være udgivne *nu*. Men jeg valgte at dramatisere mit gamle Æventyr Prinsessen – fordi det morede mig og fordi jeg jo paa en Maade selv har givet Programmet for „Casino“ i dets ny Virksomhed.

Heksemester er jeg ganske vist – og mine Mapper svulmer af Manuscripter – men jeg kan dog ikke (som Cæsar) gøre *Alt paa en Gang*.

25 For Kuriositetens Skyld følger en lille Oversigt over disse to Aars Arbejder her paa Skagen (færdige og delvis færdige):

„Hr. Oluf han rider –“ (omarbejdet tredje Gang)
 „Natten“ (omarbejdet fjerde Gang)
 „Vagabundus“ (som i sin endelige Skikkelse bliver Levneds-Roman)

30 „Ung og Gammel Kærlighed“ (indeholdende „Vildt“ og „St. Briac“)
 „Den blaa Grotte“ (Novelle i Breve)
 „Bølge-Gang“ (Digtsamling)
 „Vejen til Stjærnerne“ (moderne 5 Akts Skuespil) (halvt færdigt)
Samt forskelligt Andet! – – –

35 Naa ja; Guderne give fremdeles god Helsen! . . Saa faar saagu

Fodtøjet passe sig selv! Jeg skrev til Georg et langt Brev om hans „Levned“ – en ypperlig Bog. Og Rusland? . . . Jeg venter det værste og det største!

Din hengivne

6

Holger Drachmann.

841. Fra *Georg Brandes*.

Mandag [4/12 1905]

Kjære Ven

Jeg sender dig min Tak paa Maa og Faa, for jeg véd ikke, hvor Du
 10 er. Men min Tak skal Du have. Du overtraadte da dog din Beslutning at lade de Yngre om Bogen. Jeg troer just ikke, mange læser den med dine Øjne. Det er en Lov at Tilbageslaget kommer en Menneskealder efter, noget blev sat i Værk. Om en Menneskealder igjen eller to begynder Historien og en upartisk Opfattelse. Men til
 15 den Tid glimrer jeg ved min Fraværelse.

Jeg kommer fra Düsseldorf. Efter 30 Aars Drøftelse, under hvilken man en Tid lang enedes om en Tilladelse til Oprettelse af et Loreley-Monument med en Medaillon af Heine paa Fodstykket – for at undgaa Statue eller Byste – er Resultatet blevet Byraadets bestemte
 20 Forbud mod nogetsomhelst Mindesmærke for den elendige H. Heine selv i den Smule Provinsby. Og der er gaaet halvhundred Aar siden hans Død, 80 Aar siden hans Gjennembrud. Saa undertiden gaar det langsomt.

Min bedste Tak

25

Din

Georg Brandes.

Johs. Hansen-Ott, der havde været Privatsekretær hos Grosserer Vett og 1899 grundlagt Ugebladet „Klods-Hans“, var Henrik Cavlings haandgangne Mand og blev ved Rekonstruktionen af „Politiken“ 1905 dets Forretningsfører (se
 30 Hakon Stangerup: „Henrik Cavling“).

842. Til *Johs. Hansen-Ott.*

Lørdag Aften d 23 Decb. 1905

Høistærede Hr. Hansen-Ott.

Indlagte Manuscript har Redaktionen af „Politiken“ godkendt til
5 Optagelse i Bladet 2den Juledag.

Det trykkes nævnte Dag *gratis*.

For Fremtiden ønsker jeg ikke at benytte „Politiken“ som Organ
for mine Artikler, Digte etc. I Redaktør Hørups og Edv. Brandes' Tid
honoreredes 1 Digt af mig med 100 Kr. 1 Artikel med 50 Kr. Jeg er
10 ingen „penny-a-liner“.

Ærbødig

Holger Drachmann.

843. Til *Henrik Cavling.*

25 Decb. 1905

15 Kære Redaktør Cavling.

Det Brev, De sendte mig igaar var oprigtig talt ikke helt elskværdigt
og ikke helt klogt. At faa et Manuscript sendt tilbage af „Politikens“
Regnskabsfører i Stedet for af Redaktionen, kan ikke siges at være
særlig hensynsfuldt. Men lad gaa! Jeg kender ikke den seneste Tids
20 Forretningsgang ved de store Blade herhjemme. Og jeg evner at se
bort fra Formaliteter.

Naar imidlertid Chef-Redaktøren dernæst skriver mig til og søger
at paavise en Mangel paa Loyalitet fra min Side, saa er baade Bladet
og Redaktionen paa Vildspor.

25 Jeg skal – ganske kort – sætte Dem paa det rette Spor.

Viggo Lachmann, en gammel Ven af mig, har startet et Blad-
foretagende. *Jeg* personlig har ingen Interesse af, og ikke nogen stor
Tiltro til dette Blads Levedygtighed i den skarpe Konkurrence her-
hjemme. Men igennem et langt Venskab har jeg modtaget af denne
30 Mand saa mange væsenlige Tjenester – af den Slags, der ikke kan
betales med Penge – at jeg ikke et Øjeblik betænkte mig paa at yde
ham en literær Haandsrækning, uansét mit mangeaarige Forhold til
„Politiken“.

Jeg har i „Adresse-Avisen“ ladet trykke 2 Artikler, som jeg hverken har modtaget eller vil modtage Honorar for. Den første Artikel kunde og burde have staaet i *alle* vore nævneværdige Blade. Den var et varmt og klogt patriotisk Indlæg til bedste for vore svenske Naboer –
 5 og kunde paa det Tidspunkt *ikke* have staaet i „Politiken“, som netop med eller mod sin Vilje havde gjort en taktisk Fejl.

Alle var mig taknemlige derfor. –

Den anden og sidste Artikel var et rent personligt Følelsesudbrud, en Fanfare for vor fælles store Fører og utrættelige Medkæmper
 10 Georg Brandes – som af mig ubekendte Grunde er fjærnet fra eller reduceret til en meget sjælden Gæst i „Politiken“.

Det gjaldt for mig netop at tale til de Unge i et „ungt“ Blad – og netop til *de* Unge, der hverken har behandlet Georg B. eller mig med særlig Hensynsfuldhed i deres eget Organ.

15 Dette er, hvad jeg har gjort.

At være Digter (∴: fri Mand) og samtidig Journalist (∴: bunden Mand) er en meget vanskelig Kombination.

Men jeg vil fremture i Forsøget – ogsaa overfor mine gamle Venner i „Politiken“.

20 Betingelsen herfor er, at jeg for Fremtiden skriver *uden Honorar* i det Blad, som for Øjeblikket forekommer mig at være det mindst begrænsede Forum. At „Politiken“ jævnlig vil synes mig at være mit rette Forum, det forudsætter jeg. Men hvis man *da* næste Gang tilbagesender mig et Manuscript, saa bliver det sidste Gang!

25 Deres hengivne

Holger Drachmann.

En Ting maa jeg tilføje.

Jeg kender ikke „Politikens“ Status – og kan derfor ikke bedømme Regnskabsførerens Stilling til Redaktionen, eller den sidstes Afhængig-
 30 hed af den første. „Politikens“ Julenummer har været til Hæder og Ære for Bladet som for mig. Jeg forlangte et altfor beskedent Honorar. Nuvel, min Indsigelse kom post festum! Den Sag er ude af Verden. Men mundtligt blev vi enige om, at jeg ved førstkommende Lejlighed skulde søge at indvinde Tabet ved min Beskedenhed. Jeg

har plukket 2 gode Digte ud af et nyt Skuespil – og tilbudt „Politiken“ dem for den gamle Takst 100 Kr. pr. Styk.

Hvis mit Navn og min Autoritet *ikke* kan indbringe mig et saadant Honorar – som længe var det gængse for mig i baade „Politiken“ og „Verdens Gang“ (for slet ikke at tale om Udlandet) – saa synes det mig ikke Umagen værd i det hele taget at fixere noget Honorar for et digterisk Arbejde.

Jeg er *ikke* – som jeg skrev i mit Brev – nogen „penny-a-liner“. Det er ingen uhøflig og allermindst nogen anmassende Ytring. Det var en Karakterisering af min Skribentvirksomhed – som sikkert ikke vil misforstaas af mine mange Venner ved „Politiken“, end ikke af dem, som De selv, kære Redaktør Cavling, benævner „de dumme“.

H. D.

844. Fra Henrik Cavling.

15

Kjøbenhavn, d. 29 Dec 1905

Kære Drachmann.

Jeg havde løbet an paa at møde Dem i disse Dage. Byen er jo saa lille. Det er ikke sket, og jeg maa derfor foreløbigt her takke Dem for Deres Linier fra forleden.

Desværre aabner De en Diskussion med mig om Penge; og jeg vil ikke optage den, thi dette Spørgsmaal er en Gang for alle afgjort mellem Dem og mig. Da jeg blev Redaktør, sagde jeg til Dem, at *De* havde at forlange, og at *vi* havde at betale „saadan er Faktorernes Orden“ (Brev til Rom). Kan en Sælger forlange mere af en Køber? „Politiken“ er et velhavende Blad og vil blive mere velhavende, og Pengespørgsmaal skal ikke skille Dem fra Bladet. Men det er heller ikke det, hvorom der her er Tale.

Her er Tale om Deres Loyalitet over for et Blad, som De har været med til at bygge op, og som til Gengæld i det daglige Arbejde har søgt at takke Dem for den Glans, De har kastet over Bladet ved Deres Geni. Forholdet mellem Dem og „Politiken“ er et Gensidighedsforhold; vi kan ikke undvære Dem, og jeg er saa ubeskedent at tro, at De ogsaa vanskeligt kunde undvære os; men hvad jeg sikkert véd,

det er, at vi i dette Forhold lige indtil de sidste Dage har vist Dem al skyldig Loyalitet.

Naar Forholdet nu er saadant, saa kan De efter almindelig Kotyme ikke skrive gratis i et Blad, der er startet som Udtryk for Misfor-
5 nøjelse mod Politiken. Det er en meget mærkelig Maade at støtte os paa, naar *vi* skal betale Dem 100 Kr. pr. Artikel, medens den samme Artikel leveres gratis til en Konkurrent! Tør jeg spørge Dem, hvad De vilde sige, om alle „Politiken“s Medarbejdere praktiserede dette Medarbejderskab?

10 Kære Drachmann! Det er dette Forhold og ikke noget Penge-
spørgsmaal, der har fremkaldt Direktør Ott's Skrivelse. Vi havde hellere set, at De havde sendt Adresseavisen de 2 Digte gratis og givet os Artik-
len om Georg Brandes for 200 Kr. Den havde vi netop saa udmærket haft Brug for. Saa længe jeg redigerer Politiken vil enhver Hyldest til
15 Georg Brandes være velkommen; han har været trofast mod „Politi-
ken“, og naar der nu og da bliver stille om ham, saa er det fordi han ikke har Brug for os. Lad nogen røre ham, og De skal høre en Allarm. – Men nu skylder jeg Dem at sige, at jeg personlig vistnok er den eneste heroppe, hvem det ikke har irriteret, at De den sidste Tid er gaaet uden
20 om „Politiken“ et Par Gange. Jeg vilde have fundet det meget be-
klageligt, om De havde sat Deres Navn i f. Eks. „Dannebrog“. Med „Adresseavisen“ er Forholdet efter min Mening et andet. Det kan kun gavne „Politiken“, at Misfornøjelsen mod os har fundet dette journalistiske Udtryk, og da det kun kan være behageligt for os, at
25 Misfornøjelsen dagligt kølnes ved et lille Pengetab, saa skal jeg for min Del takke Enhver, der bidrager til at forlænge det gamle Blads Liv.

Noget i denne Retning vilde jeg have sagt Dem, om jeg havde mødt Dem. Nu er det sagt her, lidt sammentrængt, men dog for-
30 haabenlig tydeligt: Det er ikke et Pengespørgsmaal, der er rejst, det er et Loyalitetsspørgsmaal. Men i dette stiller jeg mig personlig lidt anderledes end mine Venner. For mig maa De skrive i „Adresseavisen“ saa meget De har Lyst!

Kære Drachmann, jeg har nu skrevet til Dem som Ven. Der er kun
35 faa Mennesker, jeg holder mere af end Dem, og de Følelser er 27 Aar

gamle. *Saa* længe siden er det, at jeg modtog Dem paa Blaagaard. Jeg kan forsikre Dem for, at hvad De nu end gør eller foretager, saa vil mine Følelser for Dem forblive uforandrede de samme, og dermed beder jeg Dem og Fru Drachmann modtage en venlig Hilsen og Øn-
 5 sket om et glædeligt Nytaar.

Deres hengivne

Henrik Cavling.

845. Fra *Anders Österling*.

Malmö Kungsgatan 16

10

20/1 06

Herr Holger Drachmann!

Jag sänder Eder härmed min sista bok med ett varmt tack för sist och en värnadsfull hälsning. Jag är ung, har sett litet och mött få – men om Ni, som sett allt och mött alla, ändå i de hymner lifvet redan
 15 aflockat mig, kunde finna något värdt att lyssna till, skulle ingen känna sig mera glad och stolt än

Eder

Anders Österling.

846. Fra *Georg Brandes*.

20

Søndag 11 Febr 1906.

Kjære Ven!

Jeg er noget bekymret for dig, urolig for, at det dog er Aarebetændelse, du har, og at du maaske ikke har nogen Læge, du følger, som han i det Tilfælde maa følges. Benet maa i saa Fald nemlig lægges i
 25 Skinne, ellers kommer det sig ikke, og det sker mangfoldige Gange bedre paa Hospitalet end hjemme. Dog forhaabentlig er din Sygdom mindre pinlig.

Det rørte mig meget, at du interesserede dig for Charles af Orleans, og hans Digte kan som sagt faas allevegne for de sædvanlige 3 francs.
 30 Men der er en med ham aldeles samtidig Digter François Villon født 1432 som vilde gribe dig ganske anderledes og som er langt større anlagt. Han var Bohémien, Vagabund, Tyv, dømt til Galgen, slap

derfra ved en Ballade, og er formelig sprudlende af Geni. Han er den franske Poesis Fader.

Han er aldeles ikke svær at forstaa. Men lad dig af en eller anden til en Begyndelse fra et Bibliothek give Swinburne's Poems and Bal-
5 lads, 2det Bind, hvori rent ud mesterlige Oversættelser af Villons ypperste Ballader.

Han er visselig ikke ringere end Burns, men meget djærvære, en henrivende Galgenfugl og rig paa dyb Følelse som uforfærdet i sin Virkelighedstroskab. Han kan more under et Sygeleje.

10 Jeg har desværre ikke Tid at gaa til dig, rejser Tirsdag til Sverig.
Din

Georg Brandes.

847. Til *Peter Nansen*.

Puggaardsgade 7.
16/2 -06.

15 Kære Ven.

Tak for din prompte Hjælp! Jeg tiltræder alle de foreslaaede Æn-
dringer.

Og saa siger man, at Du *kun* er Prosa-Skribent!

20 Næste Gang foreslaar jeg, at *Du* udgiver en Digtsamling.

Og Tak for Bøgerne til Fru Soffi!

Desværre er hun geraadet i Krig med begge Lægerne derude – som hun i det hele taget altfor let geraader i Orlog og Leding med Menneskene.

25 Jeg havde haabet, at hun skulde være faldet til Ro derude et Par Ugers Tid . . . thi hendes Sind og Nerver trænger stærkt til Hvile.

Men nu vil hun hjem paa Søndag – hvis jeg ikke iaften kan faa snakket hende tilrette.

Maaske kommer jeg til at se mig om efter en Nerve-Klinik.

30 Dette blot til Underretning – imellem os – for at Du ikke skal gaa forgæves.

Unægteligt: vore spirituelle Fruer har gennemgaaende et ødelagt Nervesystem – de Stakler.

Og de ikke-spirituelle er ikke morsomme.

Og nu var jeg kommen saa godt i Gang med store Arbejder.

Som Rovsing siger: Det er s'gu ikke let at digte under saadanne Forhold!

5 Men nu faar jeg se Tiden an – og ruste mig med Taalmodighed for os begge.

Du misforstaar ikke. Dette er ingen Beklagelse men en Meddelelse.

De bedste Hilsner

Din hengivne

10

Holger Dr.

848. Til *V. Pingel*.

[*Telegram*]

25/2 1906

De hjerteligste Hilsner og bedste Ønsker i Dag fra

15

din gamle Ven

Holger Drachmann.

849. Fra *V. Pingel*.

[*Skrevet med Marie Pingels Haand*]

Trianglen d. 28/2 06

20 Kære Drachmann!

Det var kønt af Dig at tænke paa mig d. 25de, og jeg takker Dig fordi Du gjorde det, skønt den Dag i Grunden ikke er mig kær. Snarere vilde jeg fejre den modsatte; men den kommer jo altid som en Overraskelse; man kender den ikke i Forvejen.

25 Blandt de gode Ting, som de allersidste Aar har bragt mig, regner jeg ogsaa det, at jeg nu igen kan trykke den Haand som en Vennehaand, der har skrevet Sakuntala og en lang, lang Række andre lyriske Digte af første Rang i vort fornyede Modersmaal. Dig kan jeg takke for, at jeg paa nært Hold har sét det sjeldne Fænomen, som
30 jeg ellers kun har læst om, og som man kalder en Genius' Gennembrud. Du har ogsaa sparet mig lange og bekostelige Rejser til Ny

Zeeland og til Yellowstone Parken. Thi jeg har en saa tydelig Forestilling om Springkildernes Natur, at jeg kunde nøjes med den Hegelske Kumme i Klareboderne, og dette Kapitel af Geologien har jeg altid haft saa let ved at forstaa fra den Gang.

5 At vi begge ansér Ordet Neutralitet for et af de raadneste Ord i Sproget, derom er jeg fuldt forvisset og glæder mig i højeste Grad derover.

Din hengivne

V. Pingel.

10 850. Til *Peter Nansen*.

Phønix.

Søndag 4 Marts -06.

Peter! o skal vi forgæves Dig bede?

Fy for den Lede –

15 kom dog herhen!

Her er Papir og en Fountain-Pen,

her er et Selskab, som længes og haaber,

her er Cigarer og læskende Draaber,

Østers og Druer,

20 dejlige Fruer –

kort sagt, hvad der *forhen* Dig fristed

førend Du blev saadan stor Direktør!

Dog, Du er *den*, til hvem stedse vi dristed

os med en Bøn om et naadigt Gehør:

25 selv om Du sidder med Ove og Line,

tyrende Whisten i spændende Pine,

nydende Whiskyens dulmende Drik –

glem *dem* og *den* i et Øjeblik –

glem, at Du nyder,

30 ja, om Du snyder,

glem det, o Peter, og kom til os hen;

ja, om Du ræddes for Ove og Line,
 tag dem herhid, tag dem *med*, Dødogpine.
 Livet er kort,
 kast det ej bort
 5 hverken paa Ove, paa Whist eller Whisky
 – *vi* er paa Højden og *vi* skænker frisk i,
 vi skænker Tillid og Venskab m. m.
 ej blot til *den*, som kan Alt dirigere,
 men til vor Peter, vor Hjærtensven –
 10 stik Du nu *den* –
 og stik af – kom herhen!

Suschen og Charles Kjerulf.

Willy Norrie.

Soffi og Holger Drachmann.

15 Hotel Phønix.

851. Til *Georg Brandes*.

Puggaardsgade 7. Kbhv. B.
 22 Marts 1906.

Kære Ven.

20 Du har fuldkommen Ret – sørgelig Ret – i dine Ord idag i „Politiken“. Netop som jeg aabnede Bladet var jeg selv i Begreb med, eller havde allerede begyndt paa, at skrigte det ud. Men Du sagde akkurat det, der skulde siges, og en Gentagelse forekom mig ikke paa sin Plads.

25 Alligevel, det svider og brænder, og jeg véd sandelig ikke hvordan vi skal faa den Skamplet væk.

Og saa er det jo Mænd, som Dig og mig, der kender og er kendt af den halve Verden, det er *os*, der føler Svien paa vor Nations Vegne, hvergang de mange Blikke og mange Spørgsmaal rettes imod
 30 os derude i Verden.

Vore sørgelige Autoriteter, Ministre osv, rejser jo ganske „incognito“ saasnt de er udenfor Gjedses – hvis de ellers kommer saa langt. Ruslands tjenstvillige *Rakkerknægte* – som Du kalder os – det er en tung Titel at bære paa i Udlandet.

6 At *Du* tog til Orde – som Du altid gør – det var det, vi ventede; og det vil naturligvis ses og kendes derude.

Men skal dette være nok? bør vi ikke protestere – vi mange? Thi det danske Folk er dog ikke frønnet helt gennem dets Marv endnu. Man ser det af Stemningen i Aarhus. Mange vilde have hjulpet den
10 Ulykkelige – om de havde kunnet.

Da Hørup og Octavius levede, da var der sikkert nedlagt Protest i større Stil. Selvfølgelig, det er for sent at kaste Brønden til, naar Manden er druknet (han, som ikke engang fik Lov til at drukne sig). Men det burde, ved et stort, stort „Vækkelses-Raab“, gøres utænkeligt
15 at der for Fremtiden kunde ske sligt – saa at vi dog ikke i det Uendelige skal stemples som Trælle.

Ak ja, kære Ven, det er vanskeligt at være Menneske og at skulle være Digter, naar man næsten daglig faar disse Stød for Brystet.

Det nager og svider derinde – hvad skal vi dog gøre?

20 Haandtryk!

Din
Holger Dr.

852. Fra *Georg Brandes*.

25

Adressen *Kjøbenhavn* er tilstrækkelig til mig
23 Marts [1906]

Kjære Holger

Det er Indflydelsen fra oven, som virker gennem det hele Folk, Arbejderne undtagne, men Bønderne indbefattede.

30 Kongefamiliens Maskepi med Czarfamilien, Østasiatisk Kompagnis Trang til officiel russisk Protektion, Prinsesse Maries Forhold til den russiske Regjering for at opnaa Leverancer, Burmeister og Wains Indtægter ved russisk Skibsbygning – det er det Første.

Ministrenes Solen sig i Hofgunst, deres hele Glemsel af deres Ungdom og Fortid, deres Glæde ved – af lav Stand – at være forfremmede til Magten, og Forsøget paa at holde sig dør ved Hjælp af Kongen – det er det Andet.

- 5 Borgerskabets Servilitet og Bøndernes selvgode, selvglade Trællesind – det er det Tredie. Over det Hele endelig den stedse mægtigere Gejstlighed, som lærer, ikke at kysse, ikke at drikke, ikke at glæde sig, ikke at rette Blikket udad – men dukke sig, ydmyge sig, rette sig efter den af Gud indsatte Øvrighed – det er det Fjerde. –
- 10 Saa et Par Tusind trodsige Arbejdere og et Hundrede tænkende Studenter – det er den hele Modvægt. Thi den opvoxende og opvoxede Kres af Digttere og Kunstnere har alene *Kunst*interesser slet ingen Livsinteresser mere.

Jeg tror ikke paa Nytten af kollektive Indsigelser. Den Enkeltes
15 Protest er det eneste hvortil der lægges Mærke, om end kun et Øjeblik. Dagen efter gaar Alt videre i sin Rummel.

Levvel og bevar dit Hjerte frisk.

Din

Georg Brandes.

20 Og hils Fru Soffi.

853. Fra *P. E. Lange-Müller*.

Sophienberg, d. 18. Maj 1906

Kjære Drachmann!

Det gaar ikke – absolut ikke! Mit store Ønske om at sætte Musik til
25 „Sommernatsdramaet“ har forledt mig til at foregjøgle mig Muligheder, som ikke findes. Jeg er *for* syg til at arbejde – endsige arbejde godt –; momentant blusser Haabet op, som den Dag hos Dig; men saa melder den ubarmhjertige Virkelighed sig strax igjen. Du – og
30 Ingen – veed hvor daarligt det staaer til; jeg lader jo „rask“, især naar jeg, som forleden, forbereder mig med kolde Omslag og djævelske Pulvere!

Jeg er meget trist over at maatte sige Farvel til Samarbejdet med

Dig, som altid har været mig det kjæreste og er lykkedes mig bedst.
Tak, og Lev vel!

Din hengivne

P. E. Lange-Müller.

5 Forspillet sender jeg Dig tilbage samtidigt hermed.

854. Til *P. E. Lange-Müller*.

Fredensborg den 21 Maj 1906

Kære Ven.

Jeg havde været nogle Dage inde i Byen, og fandt nu ved min Til-
10 bagekomst dit vemodige Brev.

Det er en Sorg for mig, at vide Dig saa syg. En Sorg for os Alle,
som sætter Dig saa højt. Men hvad maa det være for Dig selv!

Jeg, som ogsaa har gaaet noget igennem af den Slags, jeg véd jo
noget om dette: at Viljen og Lysten og Evnerne er der – og at Kraf-
15 ten svigter.

Dobbelt trist for Dig og for mig i dette Tilfælde.

Jeg tør jo ikke plage Dig. Jeg véd egenlig slet ikke, hvad jeg nu
skal gøre – andet end netop det, at gøre mit Arbejde færdigt.

Jeg maa se at komme ud til Dig ved Lejlighed og trykke din
20 Haand.

Min Hilsen til din Hustru, som jeg gerne vilde lære at kende. Og
Hilsen til Dig fra Fru Soffi. Hun er ligesaa bedrøvet som jeg.

Idag havde jeg netop tænkt at sende Dig 2den Akt (Elvernat).

Tak for det tilsendte Forspil – og paa Gensyn!

25 Din hengivne

Holger Drachmann.

855. Til *Peter Nansen*.

Fredensborg den 25 Maj 1906

Kære Ven.

30 Ja – det var jo kedeligt. Det vil sige, kedeligt at Fru Soffi og jeg ikke
kunde være Gæster i dit Hjem – dér hvor vi kommer sjældent, men
til Gengæld gerne.

Sagen med Bjørnson er – som Du skriver – ikke mange Ord værd. Men da dit Venskab overfor os to altid lægger sig frem i gode Vidnesbyrd, saa vil jeg blot give Dig denne Forklaring fra vor Side. Thi jeg er ganske solidarisk med Soffi.

5 De Lasson'er er Artistere og Aristokrater. De Bjørnson'er er Pædagoger og Bønder.

Her er egentlig Forstaaelse umulig eller yderst vanskelig paa Forhaand. I Rom kom Soffi den gamle Herre imøde med hele den Pietet, som hun (endog fanatisk) nærer for al stor og god Kunst – og med
10 den Hengivenhed, hun føler for Alle, der viser mig Venskab. Gamle Bjørnson er imidlertid ikke med Aarene bleven hverken større eller bedre. Og Soffi bliver aldrig ældre. Hurtigt anslog han den Formynderi-Tone, som vi andre *kan* smile ad – men som en Lasson ikke tilgiver. Aa, det er nu heller ikke altid lige morsomt at høre om sine
15 Cigaretter og sin Uro. Hertil kom den Atmosfære af norsk-norsk Sladder, Breve, gamle Jomfruer og „andre“ gamle norske Digtere – hvori Bj. egentlig kun føler sit Selv. Han er gammel nu, og han kender ikke – som vi andre – den Forryngelse, som kan ligge i unge, spirituelle og varmlodige Fruers Selskab. Han betragter dem snarest som
20 „spirituøse“ – og, naar man ser nærmere til, som Kropstykker!

Egentlig er han utaalelig. Men *jeg* kan aldrig blive helt vred paa ham. Jeg ser helst hans charmerende Egenskaber. Og saa har han jo skrevet nogle Satans gode Digte.

Naa – jeg har lovet mig selv at ville bruge min Alderdom paa en
25 lidt anden Maade – forsøge at trænge mine mindre gode Sider tilbage og at udvikle mine bredere og bedre!

Men kedeligt er dette. Og Fru Soffi lider derunder. Hun ser i Forvejen ikke særlig lyst paa Tingene og Menneskene. Men til Gengæld – dette maa jeg fremhæve – har hun en sjelden Evne til at glædes
30 over selv den mindste Opmærksomhed, der vises hende personlig eller os to tilsammen. Hun kan være Fruentimmer som alle andre feminine Væsner – og geraade i hæftige Affekter over hvad der siges og gøres i denne snurrige lille Afkrog af Universet – men hun glemmer aldrig et godt Ord og et smukt Smil – og hun er trofast indtil Sejghed mod
35 dem, hun engang har sluttet sig til. Hvis hun dertil vilde dyrke en

Tiendedel af sine Talenter – saa vilde hun være lykkelig. Ja – f. Ex (Du smiler) hvis hun vilde skrive en Bog. Thi hun *kan!*

Hvis gl. Bjørnson vilde have givet sig Tid til at se eller høre paa alt dette – jeg fortalte ham det ofte – saa vilde han haft to Venner flere.

6 Gud véd, hvor mange han egentlig har? Og gid han – oprigtig talt – snart vilde himle! Han passer vist bedre deroppe – i den rigtige Thevands-Himmel, hvor Fader Ibsen *ikke* kommer.

Alt dette løb mig i Pennen idag ved dit Brev. Og endda har jeg forbandet lidt Tid til at lade Pennen løbe andre Steder end netop
10 dér, hvor Hr. Oluf han rider.

Men Sagen er, at der er faa' Steder i Verden, hvor jeg hellere spiser en Skefuld Mad og drikker et Glas Vin i *godt* Selskab, end hos Dig og din pragtfulde Gemalinde.

Du og hun, I kommer dog vist til at gøre det om en Gang endnu,
15 inden Sommeren splitter os.

Nu venter jeg Svar fra Ranft – og skal meddele „Prinsessen“ det.

Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

20 856. Til *Georg Brandes*.

Skagen.

2 Juli -06.

Kære Ven.

Det var for Fru Soffi og mig saa forfriskende at læse din ypperlige
25 Tale d. 5 Juni i London.

Dernæst saa' vi af Bladene, at Du gæstede Paris – og jeg tænkte: han er dog en Kraftkarl, som kan vedblive at tale og ture omkring i de store Byer og Lande!

Og nu ser jeg, at Du har lagt dig paa Bedding paa „Kom-
30 munen“. – –

O ve!

Nu maa Du endelig – hvis Du da *kan* – kradse et Par Ord ned paa en Lap Papir – eller bede Prof. Tscherning gøre det – og berolige

dine mange, gode og gamle Venner her paa Skagen. Selvfølgelig skal Du ikke skrive, at Du ikke fejler noget – – man ligger jo ikke i „Feriekoloni“ paa Kommunen men bare skrive, at Du ikke har det rent forbandet (med Benene op og Ho'det ned – jeg kender jo lidt til det).

Og saa skal Du have et hjærteligt Haandtryk fra os begge og fra os Alle. Og et vel ment: god Bedring!

Din hengivne
Holger Drachmann.

10 857. Fra *Georg Brandes*.

Kommunehospitalet 3. Juli 06

Kjære Ven

Min Sygdom, som du elskværdigt spørger til, synes af ringe Vægt og i Aftagende. Da jeg indlagde mig, havde jeg en Betændelse lige over det
15 højre Ben; siden er den løbet rundt om Midien i næsten en halv Alens Længde. Men den er taget saa stærkt af, at der er Haab om at den snart er omme. Noget nøjere kan ved saa lumsk en Sygdom ikke siges.

Jeg takker dig for venlige Ord om min Smule Tale i London. Jeg
20 maatte strax efter ex improviso holde en fransk Tale i Boulogneskoven for unge franske Digtere og Skribenter der hyldede Anatole France og mig. Men ridderligt lod France mig sidde i Midten.

Hos din Ven Armand Point var jeg i stort Selskab med megen Skjønhed og mange Berømtheder. Men da jeg sætter den højeste
25 Pris paa at bevare Fru Soffis Velvilje og paa ingen Maade vil forstemme hende, saa nok om Armand Point.

Du er en lykkelig Mand som fri og frank gaar om paa Skagen og nyder Himmel og Hav. Naar jeg engang kommer mig, maa jeg vist mine sædvanlige tre Uger til Karlsbad, hvor jeg boer sammen med
30 Georges Clemenceau, nu paa 5te Aar. Han kom strax efter min Ankomst at hilse paa mig, saa han var ej bleven fornem af at blive Minister.

Hav Tak for det sidste skønne Digt, du offentliggjorde. Din Har-

pes Klang fryder Øret. Ja, vi, som længe har hørt dig, finder i dine Toner foruden deres Klang en Hærskare af skønne Minder og Forhaabninger. Jeg sender Fru Soffis hvide Haand min hjerteligste Hilsen og en syg Mands Kys.

5 Naar du taler med Krøyer, saa sig ham ved Lejlighed hvor meget jeg holder af ham.

Og Anchers maa du hilse, dem begge.

Jeg er desværre for Øjeblikket en meget uinteressant Person. Jeg skrev i Sengen en Smule Avisartikel, der vist kommer imorgen. Andet
10 formaar jeg ikke.

Din

Georg B.

858. Til *Otto Borchsenius*.

Skagen. 20 August 1906.

15 Kære Otto Borchsenius.

Jeg takker Dig for dit venlige Brev, som Du jo ikke blot – eller egentlig slet ikke – har sendt mig i Embeds Medfør, men som netop bærer Beviset for at de gamle gode Venskabsfølelser stadig er friske os imellem.

20 Alligevel var det mig lidt af en Skuffelse. Og det har efterladt en lille Tomhed inden i mig.

Jeg skal søge at fjærne denne, idet jeg – efter nøje Gennemlæsning af dine Ord – prøver paa at lægge frem for Dig *hvad* jeg har tilsigtet med Hr. Oluf og hvor absolut vanskeligt det har været for
25 mig – som i gamle Dage – at tage Dig paa Raad med under det store Arbejdes langsomme Vækst.

Naar man 3–4 Aar, eller længere, beskæftiger sig med de samme digteriske Syner og søger at forme dem til de endelige Billeder, saa forskyder mangt et Synspunkt sig, mangan kunstnerisk Tvivl dukker
30 frem, mangt et Spor maa forlades, Stoffet overvælder, men navnlig overvældes man af dét Spørgsmaal: hvad er Livet omkring Dig, hvad er dit eget levende Liv deri, hvad er din Gæld til det Svundne, og hvad Pligt har Du, ideelt sét, overfor det Kommende.

Ser Du, kære gamle Otto B – hvis jeg i min første Form for Dramaet havde haft alle Synspunkter paa det Rene, saa kunde jeg være kommen til Dig med mine mulige Tvi[v]l og Spørgsmaal – og dine gode Raad vilde sikkert have været mig en Ledesnor. Men jeg har
 5 maattet dreje og dreje min Laterna magica lige til det allersidste – og da det *afgørende* Syn endelig en Dag (rettere en Nat) stod for mig, saa følte jeg bestemt, at nu maatte det være saadan – og en hvilkenksomhelst Udenforstaaende, var han end min bedste Ven, vilde kun virke forstyrrende.

10 Dette gælder de to Punkter i dit Brev: Brylluppet og den gamle Vandrer.

Jeg har vendt og drejet dette Bryllup – jeg har haft baade Ja-Ord og Fæstens-Øl. Men jeg sagde til mig selv: *Enten* er det Alvor, at denne unge, ædelt anlagte, grublende og søgende Mand bindes med
 15 de stærkeste Baand til den ham forhadte *Slægt* – eller ogsaa løber Stykkets Alvor Fare for at forflades af et muligt Hensyn til Publikums gængse Forestillinger om Vielser, Brud og Brudgom, etc. At lade Vielsen „forpurres“ – det er let nok. Men jeg lader *ham* netop, af alle de moralske Hensyn til Familie, Formue, Moderens og Faderens
 20 Ønsker, gøre Skridtet heltud – ganske vist hallucineret af sin blinde og skæbnsvangre Natur-Erotik (Elvermøen) – først *da* vaagner han, da han ikke længer kan slippe løs, og først *da* vender hele hans *moraliske* Indignation sig imod den ham forhadte Fru Rigmor og hele den degenererede *Slægt* omkring hende og ham.

25 Ser Du, Borch; det er jo ikke alene den gamle Vise om Hr. Oluf, der er dramatiseret: nej det er selve „Den danske Sommernats Drama“, som jeg har søgt at give Liv paa Scenen.

Og hvad er den danske, *vor* danske Sommernat, kære Ven? Ja, *nu* véd vi alle, af de baade opklarede og uopklarede Mord og Forbrydelser, *hvad* *vor* saa uskyldigt udseende Sommernat rummer i Folke-
 30 dybet og i Karaktererne rundtomkring hos Lave og Høje. For *fire* Aar siden, da jeg lagde Dramaets Stof tilrette, da var jeg nogenlunde ene om at *ane* den frygtelige Tvedeling i *vor* skønne lyse Sommernat.

Og da skrev jeg Ouverturen! –

35 Se dette er dette alvorlige og dybt gennemtænkte Dramas Grund-

linjer: *Helle* (denne rørende, brave, retlinjede, viljestærke *unge danske* Kvinde – maaske den skønneste unge Pigeskikkelse jeg har digtet) hun er jo baade i Person og Begreb selve den *lyse* Side i Natten, vendt imod Gry og Dag og Daad, troende og haabende. *Oluf* er den fantastiske Dæmring, higende *ikke* mod Sanserusen, men mod den Skønheds-Trang, som han forveksler et Øjeblik med selve Livets iboende Skønhed . . . i Daad og ærligt Arbejde, hvortil *Helle* fører ham.

Han maa *bryde* med alle de Andre, endog med saa stærke Magter som Bryllup, Brud, Familie, Gods og Guld – og han maa *brydes* med den store Naturdrift (Elvermøen), maa ligge under, maa føle sin Svaghed og Nedværdigelse, og maa føle Tomheden i Driften *førend* han udløses ved Helles Haand og føler Livets Morgenhilsen til ham gennem en trofast, ren og ærlig ung Kvindes varme uegennyttige Kærlighed.

Og *omkring* disse To – paa hvem hele Stykket hviler (ogsaa Stykkets Scene-Lykke) – „kogler“ alle disse Mennesker og Naturmagter. Vi kender dem jo alle, kære Ven!

Og naar Du synes, at min Digtning ikke har fordelt Lys og Skygge ligeligt i denne „Sommernat“ – da gør Du mig sikkert Uret, og det bedrøver mig, baade for din og min Skyld.

Hvad siger Du da til det skønne, saare skønne Digt, som *Helle* fremsiger ved Brylluppet (og som man føler at Hr. *Oluf* selv har skrevet)

25 Er der en Sang, som synes født
for lykkelige To,
det er den danske Sommernats
i Gud-henaandet Ro.

I det hele taget, kære gamle Ven, har dine hastige Linjer ikke været meget gennemtrængte – synes det mig – af virkelig Glæde over dette virkelig skønne Værk.

Er det *mig*, der ikke har skrevet Vers nok, og gode Vers nok, deri – eller muligvis *Dig*, der ikke er saa „ungdomsfrisk“ som jeg til at finde dem?

Nuvel, at læse Manuscripter er ikke saa let en Sag. Jeg haaber at se Dig *omvendt* overfor den trykte Tekst.

Et er jeg gammel, livserfaren og literaturkyndig nok til at vide: der eksisterer ingen Regler for Poesi, heller ingen for dramatisk. Den gamle Vandrer i Forspillet er fuldstændig tænkt ind i og bygget ind i Dramaet. Han er ikke en Abstraktion, og ikke H. D. som „selv snakker med“. Han er *Rammens* fintudskaarne Hovedfigur. Kan han komme ind i en Skov, og sammen med Skovens Alfer udtale Sommernattens og Stykkets Kærne, saa kan han sandelig ogsaa *ende* i denne Skov, som selve dens livs-gyldige Visdom, der taler til den betrængte Helle og lægger hende den „store Moders“ Hjælp paa Sinde.

Skønne og vise og gode er *de* Ting, som denne Vandrer siger til den unge Pige. Ingen anden i Stykket *kunde* sige dem – og de skal siges og høres.

Saadan taler Shakespeare selv og dog ikke selv i „Stormen“ . . . og min store Mester og Lærer vidste vel, hvad han gjorde. Han gik paa tværs af Reglerne! Otto Borchsenius – dér hvor vi to ofte og helst ville mødes.

Din hengivne Ven
Holger Drachmann.

20

859. Fra *Otto Borchsenius*.

d. 22 August 1906.

Kære Holger Drachmann.

Tak for dit venlige Brev. Det skulde selvf. meget glæde mig, om du maatte faa Ret og jeg Uret. Ingen kan ønske dig al mulig Scenelykke med „Hr. Oluf“ varmere end jeg.

I min „Erklæring“ til Theatret gjorde jeg forøvrigt opmærksom paa, at det romantiske Skuespil til alle Tider havde sat sig ud over saadanne „borgerlige“ Hensyn som Bryllup m. m. Men nu om Stunder er Folk „nøgterne“, og naar man vil dit Stykke vel, kunde det jo ingen Skade være til at bede dig overveje Spørgsmaalet om „Fæstensøl“ eller om at „forpurre“ Brylluppet. I sidste Instans raader du jo selv over Afgørelsen.

Det har interesseret mig at læse, hvad du skriver om „Vandringsmanden“. *Hvem* skal for Resten spille ham? Er du og Einar Chr. enige om Rollebesætningen? Det glæder mig, du har valgt Neiiendam til Oluf. I Fru Neiiendam faar du en udm. Sidsel. Men alle de
5 andre?

Ogsaa om de myth. Væsener, der kan ses af nogle, men er usynlige for andre, nærer jeg nogen – scenisk – Tvivl. Selv i „Genboerne“ er Klints Usynlighed tidt nok vanskelig paa Scenen. Jeg talte en Gang med Hultmann herom; han var for paagaende.

10 Bør du ikke stryge det Træk – à la Tartuffe – hvor Præsten kaster Tørklædet over Sidsels blottede Barm?

Du ser, jeg vedbliver at spørge. Men da du jo opfatter Spørgsm. i Venlighed, vil jeg ikke lade være at spørge. Netop fordi dit Skuespil glædelig overraskede mig ved baade sin lyriske Skønhed og meget
15 andet, kunde jeg ønske dig den største Sejr. Har du hørt noget af *Musiken*?

Dine Ord om Manusk. slog mig. Blot jeg havde læst Stykket i din egen herlige Haandskrift. Jeg fik et kedeligt maskinskrevet Exemplar. Det gaar med Digtværker som med Processen Ler, Gibs og Marmor.
20 Bliver det trykte Værk ligt med Theatrets Manuskript, eller har du ændret noget for Scenens Hensyn?

Men, som sagt, se min Interesse og mit gamle Venskab for dig og din Digtning i alt. Hils din Frue.

Din hengivne
Otto Borchsenius.

25

860. Til *Otto Borchsenius*.

Skagen. 25 August 1906.

Kære Otto Borchsenius.

Du skal have Tak for dit venlige Brev og for den varme Interesse,
30 Du stadig viser min Digtning – in casu Hr. Oluf.

Unægteligt, disse maskinskaarne „Afskrifter“ er gyselige. Mit Original-Manuscript flakker om – Gud véd hvor – og jeg selv kender ikke mit smukke Værk igen i *den* Skikkelse. Saasart jeg har de sam-

lede Korrektur-Ark skal jeg sende Dig dem. Du vil da sikkert faa et nyt Syn paa det Hele.

Jeg spekulerer stadig paa dette Bryllup. Hvis det endnu er muligt, skal jeg med Tak tage dit Vink til Efterfølgelse. (Fæstens-Øl *klinger*
5 jo ogsaa helt gammelt-skønt. Jeg havde det fra Begyndelsen).

Du har Ret med Lommekluden à la Tartuffe. Det *kunde* se ud som et Laan fra Molière.

Hvad Musiken angaar, da er den Del, som jeg har hørt, for-
træffelig. Det var den stakkels syge Lange-Müllers eget Ønske eller
10 Raad, at lade Carl Nielsen overtage den. Han *fortsætter* Gade (kan
man sige) og han arbejder pietetsfuld, og dog helt moderne bevidst,
efter Folkevisens Tone – dens natur-friske Enfold og dens mystisk-
betagende Magt: som stærk Duft ud fra Løv og Kær og Mose og Eng
ved Nattens Frembrud.

15 Apropos den lyse Sommernat – jeg laa i Mai og Juni i de dejlige
Skove omkring Esrom-Sø. Jeg *laa* (faktisk) derude om Nætterne,
indsvøbt i Tæpper, med Tobak men *uden* Drikkevarer. Du kan tro,
jeg hørte og saa' meget!

Einar Chr. vil formaa Fru Hennings til at give „den gamle Moder“
20 al den Poesi og Autoritet, som absolut Fru Hennings ejer, og som vor
Moder Jord behøver.

Jerndorff bliver den *ældre Vandrer* – saa véd jeg mine Vers sikkert
anbragt, baade hvad Klang og Intelligens (ikke mindst den musi-
kalske) angaar. Jeg venter mig meget af Hr. og Fru Neiiendam. Jeg
25 skal tale en Del med dem. Elvermøen *danses* og spilles af Valborg
Guldbrandsen – hun er ikke for intet en dygtig Elev af Fru Hennings.
Emma Thomsen faar Helle – netop fordi hun selv er saa retlinjet,
fast og frisk – og *kan* se ung og smuk ud. Iøvrigt har hun udviklet
sig forbavsende med Aarene.

30 Saa tror jeg nogenlunde at have besvaret dine Spørgsmaal. Hvad
de øvrige Scener angaar, da skulde de jo helst *alle* være med den
Aften – eller de Aftner. Dagmar opfører Hallfred Vandraadskjalden
(og næste Aften maaske det nye Stykke af mig (eller rettere Dobbelt-
Stykket) „Ung og gammel Kærlighed“).

35 Martinius betingede sig dette, som Vederlag for det kostbare Hall-

fred Vandraadeskjald. Ellers havde Dorph-Petersen faaet det. Du kunde forøvrigt, hvis din Tid tillader Dig det, give Dorph et Par venlige og fornuftige Raad om *hvilken* Fest-Forestilling, han skulde vælge. Det er en Uendelighed af Breve, jeg maa skrive til Theater-
 5 direktørerne – og de er svært sene med Svaret. Fritz Petersen ogsaa. Sæt lidt Fart i *ham* og *Dorph*, Du kender dem jo begge. Vel mødt og Tak.

Din hengivne
 Holger Dr.

10 861. Til *Peter Nansen*.

Skagen. 12 Septbr. -06.

Kære Ven

Ja – her har Du mig paa Papiret. Thi Du kommer jo ikke selv.

Dette sidste er ingen Anke. Jeg véd, hvor meget Du har at gøre;
 15 jeg forstaar ogsaa, at din udmærkede Frues Sygdom i længere Tid har lagt Beslag paa dine Følelser og din Tid.

Endelig forstaar jeg, at Peter Nansen siger sig selv: Den gl. Skjald paa Skagen behøver intet *Brev* paa, at Hr. Oluf virkelig rider Sejren hjem!

20 Det gør han sikkert ogsaa.

Og herom er det netop at jeg – i det bedste Humør af Verden – vil tale med Dig: 1) æsthetisk, 2) historisk, 3) finansielt.

Lad os springe det æsthetiske over.

Historisk sét har jeg anvendt 3–4 Aar paa dette Arbejde – ja mere.
 25 Der vil findes Vognmandslæs af Manuscripter efter min (sene) Død, hvad dette Drama anbelanger! Det har slugt Tid, Kræfter, Penge, Kvinder og Tobak – i uendelige Varianter. Og *naar* det nu kommer frem d. 9de Oktb. – og *hvis* det gør Lykke (hvad der er mere end Sandsynlighed for) saa slæber Forlaget et formeligt Sølvskib iland –
 30 medens *jeg* ikke oppebærer en eneste rød Øre (nemlig ikke i min Portmonnix!)

Jeg er ligefrem bleven en fattig Mand paa dette Stykke. Explvis er Mai, Juni, Juli, August og nu Septbr. gaet med en ligesaa nød-

vendig som tids-spildende, uendelig Korrespondance med Christian-
sen, Borchsenius, Carl Nielsen osv. – Jeg martres og udpresses ved en
maanedlang Korr.-Læsning, med stedse nye Indskud af fine Indfald
og stærke Vers. Jeg forbedrer i det Uendelige – spilder Tid, Lyst,
5 Humør, Kræfter, Penge til Fordel for Forlag, Fest, Theater osv. osv.
Med andre Ord: jeg – og jeg alene – laver Jubilæum for Hæders-
Gubben H. D. – hvilket atter vil sige Jubilæum for Forlagets Ud-
sendelse (?) af den (endnu ikke) bebudede Folke-Fest-Udgave af
H. D.s samlede Værker!

10 Ikke et Kvidder derom nogetsteds. Men et glimrende Foretagende
af Ibsens „Minde-Udgave“ – til en iøjnefaldende billig Pris – umiddel-
bart foran „Emissionen“ af den meter-lange, dyre H. D.ske Række!

Nuvel, dette rager jo ikke mig. Forfængelighed eller Ærgerrighed
af nogen Art har ikke eksisteret i min Hjerne de sidste 20 Aar. Men

15 Forretning! Aber Geschäft – ja? –

Ser Du, kære Ven (som ogsaa kender lidt til Tingene i Verden) –
Du véd, at jeg gi'r Fanden i det Hele! Det Eneste – men ogsaa *Alt* –
hvorfor jeg interesserer mig, er Ruslands Skæbne og Fremtid.

Alt, hvad jeg nu har lagt tilrette af Skribentvirksomhed for Frem-
20 tiden, er inspireret, bevidst og ubevidst, af den store evropæiske dé-
bacle – som vi stunder imod.

Og Maaned paa Maaned maa jeg øde Tid og Kræfter – i et
uendeligt Slid med Theatre, Direktører, Redaktører, idiotiske Agen-
ter, skrækkelige Mennesker – for at der kan blive *Forretning* for Dit
25 (undskyld: de „Andres“) Forlag!!

Mon Du, kære gamle Ven (som ogsaa i *din* Tid kendte lidt til
trykkede Forhold) egenlig har tænkt Dig helt ind i min Stilling?
Selv med min – Guderne være lovet – ualmindelige Arbejdskraft, kan
jeg ikke i dette Aar skaffe mig den beskedneste Bi-Indtægt. Jeg er et
30 klart og godt og lyst Hoved – uden at rose mig selv. Jeg *véd*, hvad
der kan laves ud af en saadan Frikadelle – for *Jer* nemlig – naar man
faar alle Theatre her og hisset til at makke ret den gde. Men at
Arbejdet herpaa var saa kolossalt og saa forbandet – og at det blev
lagt saa godt som alene paa mine Skuldre – det anede jeg ikke.

35 Man sender mig Breve, Telegrammer og personlige Mellemmænd

fra „Neue fr. Presse“, fra „Deutsche Rundschau“, fra alle mulige store Dagblade og Tidsskrifter – man vil ha' Prosa-Fortællinger af mig – man byder mig større og større Honorarer – og jeg river mig mine sidste hvide Haar ud af Fest-Parykken!

5 Jeg har ikke engang *Tid* længer til at tjene adskillige Tusind Mark!

Jeg arbejder *kun* for *Forlaget* – som arbejder med Millioner!

Nu sidst var Karl Warburg her paa Skagen. „Nu – sagde han – er Tidspunktet der, hvor Du og Fru Soffi skal komme til Stockholm, at vi kan feste for Jer – naar I er bleven offentlig bispist i København, Vi venter Jer sikkert! Alt er i orden!“ –

Alt er i orden – ja – baade hist og her. Alt undtagen Penge.

Fru Soffi og jeg *maa* kunne træde standsmæssigt og repræsentativt op. Du véd, hvad sligt koster. Vi har ingen Garderobe! De lumpne 15 450 Kr. om Maanedet tillader os kun at leve. Det er meget smukt, at vi kan leve. Men det kan man hverken rejse til *Stockholm*, Berlin eller Wien for! Og nu *maa* Slagene slaas – i Kontinuitet af København – alle de Steder, hvor de store Theaterindtægter kan falde – i de Spor, hvor Ibsen og Bjørnson er gaaet i Forvejen.

20 Selvfølgelig peger *alle de Spor tilbage til Forlaget!* Det behøver jeg kun at antyde. Et fastslaaet Verdensry er selvfølgelig den eneste virkelige Spore for Subskribenter herhjemme.

I har nu Hr. Oluf – og I har hele den samlede H. D.! –

Det vil ikke være ubilligt, at jeg igennem Dig, og stolende paa vort 25 Venskab, anmoder Forlaget om at anvise mig 5000 Kroner til Udbetaling i denne Maaned.

Det er *baade* en Æres-Præmie-, og det er Drifts- og Repræsentations-Kapital – til fortsat Arbejde for endelig engang at kunne opnaa mit højeste Ønske: at være uden Gæld til mit Forlag! Anden 30 nævneværdig Gæld har jeg ikke.

Med hjærtelige Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

862. Fra Peter Nansen.

17/9 1906

Kære Ven!

Tak for dit lange Brev. Vi behøver næppe lang Tid til at blive enige.

5 Du maa ikke se Sagen, som om vi spekulerede i din Fest for at skovle Guld ind til os. Naar jeg saa stærkt holder paa, at vi skulde benytte din 60 Aars Fødselsdag til den store Folkeudgave – og ikke, som med de berømte Nordmænd vente til 70 Aarsdagen –, saa var
10 det mest af alt ud fra den Betragtning at sikre Dig økonomisk ogsaa de kommende Aar. Du kan jo nok sige, at 450 om Maaneden ikke er synderlig Velstand; ialfald er det dog et behageligt Rygstød. Derfor, synes jeg, det er af allerstørste Vigtighed at faa udryddet saameget af din store Gæld til Forlaget som muligt, for at der kan blive Plads for de 5400 om Aaret endnu en lang Tid, selv om nu din nye Pro-
15 duktion skulde stielne af.

Og Du husker fejl, naar Du tror, at alt det Guld, der vil strømme fra Norge og Sverrig og andre fremmede Länder, gaar i vores Kasse. Det er kun de *danske Theater*-Indtægter, der if. Kontrakten gaar til os. Ranft, Frederikson, Bjørn o. s. v. skal betale Dig. Og „Gurre“ i
20 Stockholm vil bl. a. give Dig mange Penge.

At „Hr. Oluf“ paa det kgl. vil give os, til Afdrag paa Gælden, mange Penge, gaar jeg, ligesom Du, ud fra. Jeg har omsider faaet Stykket læst – jeg har først nu kunnet faa et samlet Exemplar – og, rigtig sat op og spillet, vil det blive af en overordentlig Skønhed. Du
25 har ødslet med al din Pragt paa dette danske Sommernats-Eventyr. Om blot Theatret kan gengive *noget* af alt det, vil Folk rives med.

Du siger nu: jeg skal iaar bruge 5000 extra. Og Aaret er et Extra-Aar. Selvfølgelig. Det samme siger vi. Og vi stiller de 5000 til din Disposition.

30 – Og saa arbejder vi med fuld Damp paa din Folke-Udgave. Jeg kan forsikre Dig, at her intet bliver forsømt. Ibsen-Udgaven maatte vi have. Det var en Selvfølge. Men vi har den fra Haanden nu om en Uges Tid. Og derefter er hele Forlagets Interesse samlet om *din* Udgave. Alt er parat. Pragtfulde Plakater, gode Omslag, Præmie til
35 Boghandler-Medhjælperne for den bedste Vindues-Pynt ved Starten,

Udstilling i alle større Boglader af Drachmann-Billeder, af Originaltegninger til Kitzwalde, Hr. Oluf o. s. v. Kolportage i stor Stil m.m.m. – Stol paa, det skal blive en Kanonnade.

Men de andre Fester? Jeg har sat Mange i Bevægelse. Men jeg
5 synes, Ingen rigtig tager fat. Og Festerne kan vi fra Forlaget ikke dirigere. For det vilde se ud som Led i Reklamen. Men naar Du nu selv kommer til Byen, tager ogsaa nok *det* Fart.

De hjærteligste Hilsner til Dig og Fru Soffi.

Din

10

Peter Nansen.

863. Til *Otto Borchsenius*.

Skagen. 22 Septbr. -06.

Kære Otto Borchsenius.

Jeg har nu afsluttet den sidste Korrektur paa „Hr. Oluf“ – . Og
15 jeg har blandt andet taget mig dit venlige Vink ad notam og forandret Brylluppet til Fæstens-Øl saa at den hele Scene virker mindre udfordrende, uden at tabe i dramatisk Kraft.

Jeg har arbejdet meget med disse Korrekturer – og indsat flere
Steder karakteristiske Repliker og skønne Vers – saaledes *Alfens*
20 herlige Sommernats-Kvæde i Begyndelsen af 2den Akt (Elver-Nat).

Du skulde lade Dig tilsende (om et Par Dage) hele Stykket i Korr-
Ark. Jeg er sikker paa, at Du ved denne fornyede Gennemlæsning
(uden den hæslige Maskin-Skrift) vil faa et ligesaa friskt og levende-
skønt Syn paa Dramaet som jeg nu har – uden at rose mig selv!

25 Forøvrigt vilde jeg spørge Dig, om Du – saaledes som Du antydede da vi sidst taltes ved – har sat Dig i Bevægelse for at skaffe mig den Honnør-Forestilling med „Der var engang –“ som Eftermiddags-Forestilling? Det kunde jo være ganske fornøjeligt og ret indbringende.

30 Og – medens jeg husker det – vilde Du have noget imod paa mine Vegne at gaa til min gamle Ven Enevold Sørensen og overbringe mit Ønske om Kommandørkorset. Der er jo ikke det fjærneste ivejen, for at overspringe „Dannebrogsmanden“ og gaa lige til Kommandøren, – naar jeg nu dog skal hædres!

Et Kommandørkors virker festligt-dekorativt og der forestaar mig en Række Theater-Premiærer, Banketter, Audienser og Indbydelser hos fyrstelige Personer, hvor man bør se ud, som det man *er* – en virkelig repræsentativ dansk Poet af Guds Naade!

- 5 Exempelvis: d. 15' Oktober er jeg indbudt til Stockholm, Premiere paa „Gurre“, Fest-Banket og dernæst Besøg hos Kong Oscar. Saa gaar Turen til Berlin, Stuttgart, Wien, Budapest osv. . . . overalt literære Banketter, Besøg hos Ministre, ved Hofferne osv. Og endelig er jeg (og min Hustru) stærkt betænkt paa at følge en Indbydelse til at
10 være Gæst hos Vicekongen af Irland, Lord Crew.

Personlig har jeg ikke stor Fornøjelse af alt dette – som jo heller ikke er nyt for mig. Men jeg vil *repræsentere* mit Land og dets Literatur paa en glansfuld Maade.

- Nu *er* jeg 60 – og nu *kan* jeg det. Hvad man kan, eller om man
15 kan, naar de 70 kommer – det véd Ingen.

I næste Uge vil jeg overvære Prøverne. Saa ses vi! Paa Gensyn!
med venligste Hilsener
Din hengivne
Holger Drachmann.

- 20 864. Til *Viggo Lachmann*.

Sæby, 2 Oktbr. [1906]

Kære Lach!

Tak for Sidst!

- Jeg kommer imorgen Aften Kl 7. *incognito* (Onsdag Aften). Vil Du underrette E. Jeg vil gerne spise lidt og snakke lidt med hende ude i
25 et af de smaa Værelser paa Skydebanen. Vil Du reservere mig Værelset derude 7½. Saa venter jeg paa hende derude, indtil hun kommer.

Jeg lovede Fru Borgermesterinde Schwartz at skaffe hende – og rimeligvis flere af Skagboerne Pladser ved Raadhusfesten d. 1ode. Sæt Dig venligst i Forbindelse med hende (pr. Telefon eller Telegraf).

- 30 Her er dejligt *stille* disse to Dage i Sæby.

Apropos – ogsaa den lille Ingeborg lovede jeg en *Plads* Raadhusaftnen. Hun forsvinder jo i Mængden – men faar dog noget at se, som hun aldrig ellers oplever.

Man skal sørge for sine smaa Veninder saavel som for sine store Venner.

Altsaa, kære „store“ Lach, Du bringer disse Ting i Orden!

Au revoir.

5

Din

H. D.

Riv itu.

Jeg haaber at Kjerulfs sørger for de to Pladser til Dr. Torrild og Frue Raadhusfesten.

10 865. Fra *V. Pingel*.

Trianglen d 9 October 1906

Kjære Drachmann!

Mellem alle de Samtidige af Navn, som jeg har staaet i personlig Forbindelse med, er Du mig langt den største og mægtigste. Gjen-
 15 nem den Indflydelse, som Din Digtning har øvet paa mig og mit Liv, prøver jeg at maale den Indflydelse, som Du ned gennem Tiderne vil øve paa vort Folk og dets Liv, og jeg takker og priser Dig af hele min Sjæl.

20

Din hengivne
 V Pingel.

866. Fra *Otto Borchsenius*.

d. 15/10 1906.

Kære Drachmann.

Jeg har i Aften faaet Brev fra Fru Ville Heise. Hun vil saa gjerne
 25 have det ordnet hurtig baade hvad Kommandørkorset til v. *Putlitz* og Ridderkorset til *Emil Holm* angaar. Fik du Løfte af Kultusm. Enevold Sørensen derom?

Nu rejser du vel til Stockholm, og saa vilde du jo til Skagen. Jeg beklager, at jeg ikke i disse Dage har haft Lejlighed til at være sam-
 30 men med dig. Der var ellers et og andet, jeg kunde have ønsket at tale med dig om. Men jeg fik Indtrykket af, du var i sluttet Selskab.

Glem endelig ikke, at alt m. H. t. Nobelpræmien skal være i *formel* Orden inden 1ste December (spørg dog i *Stockholm*, om denne Termin *ikke er rigtig*). Jeg har bedet baade Prof. Karl Larsen undersøge, om Forfatterforeningen her har Indstillingsret, og Direktør P. Nansen
 5 om i modsat Fald at sikre sig, at Prof. Høffding og andre indstillede dig. Men da jeg ikke ser dig, maa du selv bede de nævnte endelig ordne alt *formaliter*. Jeg skal da gjerne søge at rydde de private Hindringer (særlig hos C. af Wirsén) til Side. God Forn. i Stockholm. Hils Harald Sohlman.

10

Din hengivne
 Otto Borchsenius.

867. Fra *Verner von Heidenstam*.

Naddö. Vadstena.
 den 21 okt. 1906.

15 Käraste Holger Drachmann.

Med stor glädje fick jag nyss ditt bref med det särdeles vänliga löftet, at jag verkligen skulle få se dig under mitt eget tak. Där skall du sofva godt vid sjöbruset – en musik just för dig. Och din fru likaså. Ty jag tar ju för afgjort, att hon är nog älskvärd att göra dig säll-
 20 skap också hit. Det skall rekreera er båda, efter allt festande att andas bondluft och råda er själfva. Och du måste ut på verkliga landet, när du nu en gång är i Sverige.

Det tåg, som du nu bör taga, går från Stockholm kl. 10 f. m. – tågombyte i Linköping kl. 3 e. m. – Ankomst till Vadstena litet före
 25 6 e. m. Och där är jag till mötes.

På förmiddagståget finns en restaurangvagn, där du kan förkorta tiden med en liten lunch. Men middag äta vi samman på Naddö vid hitkomst litet efter 6. Och då måste du vara hungrig och törstig – i
 30 allt annat bestämmer du sedan öfver din tillvaro som en rysk själf-
 härskare.

Jag är dig särdeles förbunden, kära hedersvän, om du håller ditt löfte och i så god tid som möjligt låter mig veta om dagen för din och din frus ankomst.

[*Resten bortklippat*].

868. Fra *Otto Borchsenius*.

Colbjørnsensg. 27.
d. 23-10-1906

Kære Holger Drachmann.

5 Tak for Brevet og god Lykke fremdeles oppe i den dejlige Stad. Glem ikke personlig at hilse Harald Sohlman fra mig. Det glædede mig meget. at det var den udm. Karlfeldt, der holdt Hæderstalen for dig.

Hvad jeg baade var stødt over og ked af, var, at Du hverken paa din Fødselsdag havde forlangt, at jeg skulde være med blandt dine
10 Venner, eller at du de følgende Dage bragte mig sammen med f. Ex. Ranft og Fallström. Det vilde – ogsaa for Fremtidens Skyld og for din egen Skyld – have været formaalstjenligt, om jeg havde faaet talt lidt med de to Svenskere. Nu maa jeg skrive Breve om og for dig, hvad der baade tager min Tid og volder forsk. Vanskeligheder. Den
15 Strøm af Uvilje og Vrede, der skyller hen over dig hernede nu, skulde nødvendig virke ind paa Svenskerne.

Gaa ned i Hôtellets Læseværelse og tag *Sydsvenska Dagbladet* – C. Herslows Organ – for i Dag *Tirsdag 23de* og læs et Brev om dig og Sverige, som jeg har skrevet. Saa behøver jeg ikke her at udtale mig
20 herom.

Man kan ikke fortænke Danske i, at de nu griber Lejligheden til at slaa „Politiken“ og Brandesianismen ned. Det er Nemesis. Men det er trist, at du – dine *samlede Skrifter*, din event. Nobelpræmie m. m. – skal lide herunder. Jeg havde saa mindelig bedt P. Nansen om at
25 holde al Brandesianisme ude af Raadhusfesten. Men „Politiken“s Reklame den ene Dag og Festreferatet med alle „Skandalerne“ den næste Dag var et karakteristisk Udtryk for Bladets hele Meningsløshed. Du lagde jo heller ikke selv Fingrene imellem, da du forgangen Søndag sad oppe hos mig og ikke levnedes „Politiken“ Ære for en
30 Øre. Det Blad har været dig en grumme daarlig „Ven“.

Jeg har faaet et Par Breve fra Stockh. i disse Dage. Forfatterforen. har *ikke* Forslagsret til Nobelpr. Nu gaar jeg til Vald. Vedel. Lev vel!

Din hengivne

869. Til *Viggo Lachmann*.

Grand Hôtel Stockholm
25 Oktbr. 1906.

Kære Ven

5 Tak! nu kom Pengene til Soffi. Der bruges mange – ja – men aldrig er en „Tournée“ lykkedes som denne.

Ovenikøbet spiller de god Komædie her. Og fest-stemt er, var og vedbliver denne By at være.

Ære være! osv.

10 Imorgen afsluttes der med Formiddagsaudiens hos min kgl. Broder udi Apollo – Hs. Majestæt Kong Oscar II, af Guds Nåde! Igår var det Prins Eugen, som gav Frokost på sit lille vidunderlige Slot i Djurgården. En fint-dannet, nobel Kunstner. Han fik mig endogså til at køre i hans *Automobil* gennem det henrivende Landskab. Vi blottede
15 vore Hoveder for vor Fader i Himlen Carl Michael Bellman. Han smilede nådigt til os – i al Efterårets Pragt.

Ja *han* kan sagtens – han er færdig med sine Tournéer! Han lader „de Andre“ ture omkring sin Trone.

Ære være! . . .

20 Iovermorgen går det herfra til Vadstena, hvor min anden Broder i Apollo venter på os i sit Slot Naddö! nemlig Heidenstam. Nådda! – Dér puster vi vort „opblæste“ Liv ud i tvende Dage.

Så rejser i hvert Fald *jeg* til Göteborg – modtager Vestkystens Hyldest – og (Hurra) endelig ombord i Damperen til Frederikshavn.

25 Hvornæst jeg synker sagtelig, men med oprejst Pande, sammen i min lille Hytte på Skagen.

Gud den Almægtige være lovet!

Men *godt* gik det – Fa’rlil!

Giv den lille Engel indlagte Par Ord – og vær hjærtelig trykket til
30 mit Bryst.

Din

Holger Dr.

870. Til *Viggo Lachmann*.

Naddö – Wadstena.

Mandag 29 Oktbr. 1906.

Kære Ven.

5 Tak for dit gode Brev, som laa her hos den fortræffelige Heidenstam.

Ja, jeg har klaret Turen stolt – har erobret Alle – og ladet mig erobre af de Svenskes Højsind og Gæstfrihed.

Her kommer jeg tilbage til igen!

Vidste jeg nu blot, hvad der skulde gøres ved (den ulykkelige)
10 Soffi! At hun er syg og lidende – baade paa Legeme og i Sind – det er klart for Alle. Men jeg *maa* følge mine Planer og Arbejder – ellers kører vi i Grøften beggeto. Og jeg vil ikke derned. –

Du antyder i dit Brev en Lyst til at „svippe“ til Göteborg. *Gør* det, kære Lach.

15 [. . .]

Og vær god og opmuntrende mod Soffi. *Bedst* var det jo, om hun blev rolig i København indtil 1ste Decb. – da er jeg færdig i Skagen og kan lægge Rejseplaner saavel for hende som for mig – eller for os begge tilsammen!

20

Din Ven

Holger Dr.

871. Fra *P. S. Krøyer*.

Skagen

3 Januar 1907 Morgen Kl. 2

25 Kjære Drachmann

„Jeg bærer“ – ogsaa – „min Hat som jeg *vil*
og synger“ – ogsaa – „den Vise som jeg *vil*
og *som jeg kan!*

Jeg tager den – heller – ej fra nogen Anden.

30 Mine Gaver mig selv jeg ej gav
har faaet dem tillaans – at forrente

men – saa sætter jeg – ogsaa Hatten som jeg vil
og som jeg *kan*

uden at klemme mig om Panden
 og maler – synger – over Sø og Land
 saa det skinger i Øret – paa „Fanden“.
 Lad Sanger- eller Malerlaug sige hvad de vil
 5 *jeg* er den, som *jeg* vil – og ingen anden.

HD & SK.

Da *jeg* sidst som Gjæst i Dit Hus sagde mere end jeg burde, saa skrev Du til *mig*. Iaftes var *Du* i *mit* Hus som Gæst – vel snarere som Model – Du vilde gjerne tegnes for at have Nytaarskort til at sende
 10 Dine Venner. Forat skriver *jeg!* Jeg søgte at faa et Par Musikmennesker til at sætte os begge i Stemning – jeg glædede mig meget til engang igjen at tegne en af mine allerbedste Kultegninger – jeg har tegnet – blandt andre – to udmærkede af Prof. J. C. Schiødte og Prof. Rud. Bergh, som Du kjender – og Du vilde være blevet god iaften. Du
 15 fik en Mundsmag af de to Maria'ers udmærkede Mad – et Par Glas udmærket gammel hvid Bordeaux – 1875er. Stemningen var der! Vi vilde Alle være gaaet i Atelieret og Bethovens Lieder – maaske ogsaa Stecchettis Vers til Tostis Musik – vilde endnu mere have samlet det
 20 Fond af Extase, hvorunder jeg gjør saadanne hurtige Ting bedst – men hvad skete!

Du – som har været min Ven vel i 30 Aar – kjendt har jeg Dig i
 40 – og som *er* min Ven og *altid vil blive det!* – begyndte at bebrejde mig at jeg havde fortalt til „Apothekeren“! – men hvad kjender Du til Apotheker Klæbel? *Jeg* kjender ham ganske godt nu – jeg har,
 25 som næsten 40aarig Portræt-Tegner og -Maler, baade udviklet Evnen til at se – ikke blot Menneskers Ydre, men ogsaa hvad der er bagved det – og jeg ser det hurtigt, opfatter det næsten i første Minut og gjengiver det saaledes, at Alle udbryder: ja netop saaledes er han!“*
 Og af Apotheker Klæber har jeg tegnet en af mine gode Kulteg-
 30 ninger, i 3, *meget* korte Séancer. Jeg veed *meget* mere end Du om han er Mand eller ikke for at forstaa – og bevare for sig selv – hvad jeg betroer ham.

* ikke blot: „saaledes ser han ud“!

Jeg sætter
min fod
i dette hus
mer.
„Nej aldrig“
men altsaa
Nytarskortet? Kultegningen?

Jeg sætter aldrig min fod i dette Hus mer. „Nej aldrig“ men altsaa --
Nytarskortet? Kultegningen?

Og hvad har jeg betroet ham om Dig og Fru Soffi? Du svarede ikke paa det Spørgsmaal men gik stor, fornærmet ud af Stuen – „jeg kommer ikke mere i dette Hus !!!“ – Tableau!

Jeg aner ikke hvad jeg har sagt til Apothekeren om Dig og Dit
 5 Hus! Sig mig det! – og jeg skal svare for mine Ord!

Jeg rejser paa Tirsdag – indbudt af Officererne paa Guldborgsund. Jeg boer der ombord og sejler ud i Kattegat – eller Vesterhavet – Skagerak – hvad veed jeg. Men nogen Tid er [*sic*] Du og Soffi – ja – ogsaa Andre, som jeg elsker højere end Dig og Soffi – kan summe sig
 10 lidt paa Alt hvad jeg har sagt og gjort i denne Tid, da jeg – efter at have ligget for Døden i længere Tid – og vidst det – og derefter – da jeg endelig slap løs af Fængslet og op til mit eget Hjem – saa glædede jeg mig til – ialfald at kunne leve end en Stund der, hvor det er iaar
 25 Aar siden jeg første Gang kørte hen paa Postvognen, med Janus,
 15 med sit bulede Hoved og sin falmede røde Frakke, som Kusk – langs Stranden – i Havkanten – i Regn og Blæst. Da jeg kom til Brøndums – Skagens eneste Kro – i øsende Regnvejr. Og Degn – lidt kølig men venlig – tog imod mig i Døren. Da jeg saa mit Værelse – et lille, smalt Rum, en Seng mod hver Væg – Servante fyldende det smalle Mellem-
 20 rum – to Stole foran hver Seng gjorde Adgang til den tarvelige Servante lidt besværlig – Udsigt til en vaad og skiden Gaardsplads.

Da mindedes jeg Hornbæk – hos „den store Bjørn“, hvor jeg fra mit Vindue saa alle Sildejollerne komme ind, i Læ af den gamle Pælerække – Hornbæks Havn. Hvor – naar jeg aabnede Døren og gik
 25 udenfor – udenfor det lave Plankeværk – saa „de Gamle“ sidde i Stokken – gl. „Chræstoffer“, med sin Snapseflaske, Nils og Mogens „Hul“, Ole Engelsen (der først lærte at dandse – og elske – da han var fyldt de Halvhundrede (han havde da været lam i over 25 Aar) – og hvor „Tolleristen“ fortalte sine troværdige Erindringer fra sin
 30 Ungdoms Sømandsliv – ja hvor den store Bjørn – en sjælden Gang den strængere „lille“ – spandt deres Ende. – Det regnede i tre Dage – Ak – var det *det* Sted, som Anchers Billeder – ikke Mikkel selv – tværtimod – havde lokket mig fra mit gamle Hornbæk og mine Venner der – Ak! – Men – jeg har altid været en let elastisk Natur –
 35 tilbøjelig til at se Alt fra den lyseste Side – Solen kom – Fiskerne kom

frem fra deres Huse – Liv paa Sønderstrand – natlige Vaaddragere paa Nordstranden – Jeg fandt baade nye Motiver – og ny Venner.

En af dem hed H. D. og ham havde jeg kjendt i mange Aar. Og hans Kone blev E, og jeg vilde male et stort Billede af dem begge
6 sammen – havde jeg gjort det var vi altsaa – efter de sidste Erfaringer risikeret at blive Uvenner med H. D. for nogle Dage – maaske endog Uger – chi lo sa! Men det blev aldrig. Men jeg var næsten ved at tage E. fra ham. Men jeg resignerede – hvad jeg tidligt har lært og en Sport jeg har maattet dyrke meget ivrigt – i Mangel af anden –
10 i mit Liv – og friede til Tvillingsøsteren – de to forvekslede jeg jævnlige.

Men – „lad os ikke tale om disse gamle Skader“ – sang gamle Schram.

Jeg foreslaar blot at Du paa Lørdag – naar den Fest der skulde have
15 været i Aften i mit Atelier – der blev nu *Fest alligevel!* og Kultegningen med!!! – *trods* Dig! – for Officererne paa Guldborgsund bliver til Alvor – at Du – og Soffi – altsaa Kl. 7 træder ind igjen i det Hus – Krøyers Hus, Skagen, Vendsyssel, Danmark* – og sætte Eder begge to i den lille Spisestue, sammen med: Kaptain Schultz, Næstkommand.
20 Joh. Evald, Løjtnant de Bang og Løjtnant Briand de Crève-Coeur – samt Fru Henny, Fru Anna, Mikkell og Degn. Men saa maa Du ikke efter Bordet naar vi skal have „Musik i Atelieret“ vandre stor og fornærmet ud af Døren og ryste det Støv af Dine Fødder som Du neppe har faaet paa dem i mit pyntelige Hus – men vel ude paa Lænde-
25 vejen – hvor Du *kunde* have slaaet mig ihjel, om Du havde turdet – og *villet* – jeg troer Du er for blid til at nænne Sligt. Ellers kunde det jo have været en festlig Død – i det smukke Maaneskin. Tænk – Blodet i den hvide Sne – det kunde anvendes i Sørgedigtet til Politiken – hva? Men Sankrog sagde rigtignok at Sandet havde arbejdet
30 sig op igjennem Sneen – (det var vel det Støv Du rystede af dine store Støvler da Du vandrede ud af mit Hus „for bestandigt“ iaftes –

* Den fuldstændige Adresse – om Du inden den Dag skulde have rystet Skagens-Støvet – undskyld – jeg mente naturligvis Sandet – af Dine Fødder.

saa han kom med Vogn Kl 12 for at hente Helene og Hakon (han blev min Du-broder iaftes – nye Tider – nye Venner) og – *det* „var ilde – ikke at faa kjøre i Kane, naar man gjerne vilde“. – Ja – ja! – naar Du har læst dette Brev kommer Du maaske over for at se Kultegningen
5 af Helene – den er *næsten* færdig.

Farvel og Godnat saalænge – nu er Klokken over 1. Hils og kys – paa Kinden, vel at forstaa, min fortrolige Engel og Trold – Soffi.

Din Søren.

P:S: Endnu en lille Randbemærkning – Du sagde at Du nu maatte
10 forlade Skagen og det var væsentlig *min* Skyld. Det er lidt sært for mig at høre, som har ofret baade min Tid og min Kunst paa at faa en Bolig til Dig udstyret her paa Skagen – netop forat Du skulde kunne have dette Hjem som et lokkende Fristed, naar de dumme, som jo findes i alle Byer – sikkert i Göteborg i stor Masse – uden
15 Tvivl – og alle Lande gjorde det nødvendigt for Dig at trække Dig tilbage i lidt Ro. Men det lader jo ikke til at – skøndt [?] dette Hjem nu – ved Marias først, senere ved Soffis er bleven saa yndigt, at der kun er *mit* Hjem, som kan maale sig dermed. Men tiltaler Göteborg Dig mere – der har Du jo Soffi – Dr. Geijerstam ialfald og behøver
20 ikke at være fælles med mig om nogen „Jomfru Else“ –

Op stod Ridder Hr Aage
Tog Kisten paa sin Bag
lakket saa til hendes Bur
alt med saamegen Umag.

25 Nu blev Klokken 3½. Godnat H. D.

Din Ven

Søren.

Jeg har til Morgen vist min Husbestyrerinde, Frøken Maria Thomsen, denne Tegning – jeg syntes den var for god til at andre ikke
30 skulde have Glæde af den. Jeg foretrækker at skrive det til Dig *selv* dette, samt at jeg i et Par Ord forklarede hende Tegningens Mening.

Ellers kunde Du mulig gennem Andre – de Venner der har fortalt om hvad *jeg* har fortalt Apothekeren – han der netop – formodentlig – efter *Din* Mening hører til de Skagens Borgere som ikke forstaaer Skagens *Kunstneres* frie Liv og Tale og hvem det derfor er indiskret – forat
5 bruge et mildt Udtryk – at fortælle nogetsomhelst om vor Færden.

872. Til *Otto Borchsenius*.

„Pax“.

Skagen, 11. Januar 1907.

Kære Otto Borchsenius.

10 Tak for din venlige Meddelelse om Dr. V. Vedel og Harald Høffding – og Tak for dine venskabelige bona officia i denne Sag.

Iøvrigt forstod jeg paa mine Venner – baade Karl Warburg og Heidenstam – at man helst saa', at jeg personlig holdt mig saa meget udenfor Actionen som muligt – hvad der unægteligt ogsaa tiltaler mig
15 mest. Jeg formoder – og iagttog det selv i Rom – at den sidste Presion til Gunst for den gamle Hædersmand Carducci er faldet de ære-kære Svenske lidt for Brystet.

Men derfor kan *Du* og mine øvrige Venner selvfølgelig gøre Alt, hvad I anser gavnligt for Sagens Fremme, naar der nu engang *er*
20 taget fat.

Jeg skriver til Heidenstam. Skriver *Du* til Karl Warburg?

Saa er der Professor Lidfors, hvis Datter er gift med Dr. Emanuel af Geijerstam i Göteborg – som behandlede min Hustru nu sidst.

Professor Lidfors synes at have en vægtig Stemme i Sagen – men
25 netop *han* gentog, at jeg personlig burde holdes saa meget udenfor som muligt, alene støttende mig til det gunstige Indtryk, som min Rejse i Sverig havde efterladt hos Alle.

Kender Du Professor L.? Jeg skal skrive til Fru Gerda Geijerstam – eller bede min Kone skrive. Hun rejser i hvert Fald derover igen, for
30 at fortsætte Kuren, der blev afbrudt af Jule-Ferien. *Noget* bedre er hun nu – men skal forhaabenlig blive meget!

Hvis Fru Soffi genoptager Kuren derovre i længere Tid, rejser jeg sandsynligvis senere hen til Göteborg. Det passer mig godt. *Dér* er jeg

blandt lutter Venner – og kan paavirke dem gennem min personlige Omgang. Fru S. beder hilse Dig og din Hustru venligt.

Din hengivne
Holger Drachmann.

5 873. Fra Georg Brandes.

12 Januar 07

Kjære Ven

Man er ikke meget oplagt til Meddelelser om sig selv, naar man lever i stor Usikkerhed om sit Helbred. Jeg er dog ude af Hospitalet, men
10 jeg kan ligge der igjen om et Par Dage. Betændelserne i mine Aarer truer bestandig med at bryde ud, og det røver mig Humøret. Mine Aandsevner fejler Ingenting, jeg sender dig vedlagt en Bagatel, jeg lige har udgivet; dog hvad nytter det, naar man ikke kan stole paa sit Legem, men er nødt til, naarsomhelst med en halv Times Varsel at
15 kaste sig paa Ryggen og blive liggende urørlig.

Dog nok derom.

Min Datter har i disse Dage Bryllup og forlader mig. Jeg bliver derved noget mere ensom.

Det gjorde mig meget ondt, at Frits Thaulow døde; han var mig
20 kjær, og en brav Sjæl, en af de faa Kunstnere i Norden, der har havt Medbør. Han havde fortjent et Digt af dig.

Jeg væmmes ved Stridighederne i den danske Literatur; det er Provinsaand og Provinstone altsammen. Alle disse Beboere af et lille Samfund hader hinanden med et fjantet Had. De staar hinanden i
25 Vejen, fordi der i hele Byen kun er én Hovedgade, som er et Stræde. Hvilken Ynk. Og de véd tilsidst ikke mer *hvad* de skal hitte paa at prale af, saa praler de af at være „normale“. I Guder!

Du og din Frue skal have Tak for Deltagelse og Interesse. Jeg er nogenlunde menneskelig, naar jeg ikke lammes af mit Onde, men det
30 er fortvivlende at det kan komme naarsomhelst, hver eneste Dag; altid troer jeg at spore den svage Ømhed, som bebuder det værste. Nu har jeg havt det i 37 Aar.

Lykkeligvis kom Fru Soffi sig, og lykkeligvis er du rask og arbejds-

før. Giv os endnu smukke Sange og kjække Tanker; der trænges til dem.

Din

Georg Brandes.

5 Naar dette hjerteløse Brev læses, bør man gøre sig klart, at det ikke blot var Krøyer, der – som H. D. siger – var en syg Mand. Ogsaa Brevskriveren befandt sig i en opreven Sindsstemning, der forklarer, at han taler saa uskaan-
somt til den, der idetmindste engang havde været hans Ven.

874. Til P. S. Krøyer.

10

Skagen. 12 Januar 1907.

Kære Søren.

Lad os gaa lige til Sagen. Det vil ikke være mig muligt at give Dig mere end højst en Uge endnu til at gøre dit Billed færdigt i. Derefter – naa det er helt tørt – er jeg villig til at sidde nogle enkelte Gange
15 for Dig, naa Du gaar det efter med Lasur.

Jeg maa atter have min Dag og min Aften til fuld Raadighed. Ogsaa jeg skal jo leve af mit Arbejde.

Men yderligere er der Hensynet til Soffi. Kun modstræbende fandt hun sig i at være Husfrue og Værtinde i „Pax“. Hun *er* ikke rask
20 endnu – og kun den største Ro og daglige Ensformighed vil langsomt bringe hende i Ligevægt igen.

Dette er noget, som maa og skal gennemføres! Jeg beder Dig optage det i bedste Mening, men din urolige, exalterede, ustandselig snak-
kende Maade at omgaas dine gode Bekendte paa, er hverken gavnlig
25 for hende eller for mig!

Jeg nævner med Flid dine gode „Bekendte“. Jeg siger ikke dine gode *Venner*. Jeg er altid og har altid været rede til at vise min Omgang større og mindre Tjenester. Du har intet at bebrejde mig i den Henseende. Men man skal være økonomisk med andre Menneskers
30 Tid og Kræfter – og det er Du ikke.

Vi er ikke Venner, Søren; vi har aldrig været det og blir det aldrig. Jeg har aldrig skadet Dig eller dit Hus i nogen Maade. Tværtimod. Men Du har altid opkastet Dig til Kritiker og Dommer baade over

mit private og offentlige Liv. Og Du vedbliver dermed. Hvor er din Ret? Jeg har ikke indrømmet Dig nogen. Jeg afholder mig fra enhver Kritik af dit Liv og dine Handlinger – fordi jeg betragter Dig som en syg Mand. Men selv som saadan kan jeg ikke rolig finde mig i at høre bestandig Udtalelser, der *kun* bruges af mine Fjender og kun forefindes i den u-dannede og hadefulde Presse.

Jeg kan kun undgaa disse idelige Ubehageligheder ved at undgaa Dig – udover den

[*Resten mangler*]

10 875. Fra P. S. Krøyer.

Krøyers Hus
Skagen
12 Jan. 1907

Kjære Drachmann

15 Der er et gammelt og sikkert af de gode og sande Ord, som siger: „af megen Tale kommer Fortrydelse“.

Jeg har i høj Grad fortrudt de – lad mig kun sige „gavflabede“ Ord jeg har fornærmet Dig med igaarftes – ja og ved Vibekes Fødselsdagsfest – hvor Du dog var den der mest gav Fødselsdagen sin Glands. – Jeg saa jo strax igaarftes at mine Ord i høj Grad forbittrede Dig, men dog navnlig Soffi. Men da jeg netop den Dag havde sluttet det Venskab med Soffi, som hun allerede havde lagt mig i Haanden for et Aar siden – men som jeg dengang ikke kunde tage imod – saa frygtede jeg ikke noget fra den Side.

25 Og da Du og jeg bagefter havde talt ud med hinanden og jeg havde grædt ved Din Skulder og det Blide igjen var kommet frem i Dine Øjne og Din Stemme – ja saa gik jeg hjem – og iseng – overvejende med den Følelse at have tilbragt en indholdsrig Dag og Aften, faaet en ny Veninde – en „Fortrolig“ ovenikøbet – og kommet en gammel Ven nærmere endnu.

Hvor kan Du dog skrive: „Vi er ikke Venner, Søren, og vi har aldrig været det og bliver det aldrig“. Det er i saa fuldstændig Modstrid med hvad Du tidligere har sagt til mig – trods at det jeg har

sagt dennegang til Dig er sagt af mig flere Gange før – og allerede da jeg var ganske ung og naiv og dømte rent instinktmæssig. Men Soffi sagde ganske vist: – ja Søren – men det igaar var en Gang *for meget*. – Hm! ja – – for den der ikke kan glemme, maaske.

5 Men, kjære Holger det gjør mig meget ondt at jeg har gjentaget en Kritik af Din Karakter – „hvad Ret har Du dertil“ – skriver Du (Ja Vennens Ret, tænkte jeg) – som gjør at Du ikke *mere* kan være min Ven.

Men tænk Dig rolig om. Tænk paa hvad jeg har arbejdet for at
10 faa det gode Forhold, som var imellem Eder og Henny, tilbage igjen – og det er virkelig tildels ialfald – lykkedes mig. – Du maa føle at jeg holder af Dig og gennem Dig af Soffi nu – men jeg elsker Henny og det har jeg betroet – naa – I vidste det saa godt iforvejen –. Men jeg har ialfald fortroet mig til Eder og derved vist at jeg betragtede
15 Eder som Venner som jeg trængte til at vise Fortrolighed og som jeg var overbevist om forstod mig og kom mig sympathisk imøde.

Du retter nogle *meget* uoverlagte Bebrejdelser imod mig for at misbruge Din – „andre Menneskers“ Tid og Kræfter. Du tilbød mig selv at sidde for mig og jeg har ikke drevet den Tid hen hvori jeg har
20 maaske for dristig *forlangt* Din Tid. Det er min Maade at arbejde paa at jeg ogsaa misbruger mine egne Kræfter fordi jeg veed at jeg arbejder bedst under Højtryk i kort Tid.

Og naar jeg om 8 Dage er saavidt at der kun mangler en senere Lazur – saa havde Du neppe hos andre end Zorn være[t] sluppet med
25 mindre Offer af Tid og Kræfter.

Men det gjør mig ondt at jeg har fornærmet Dig saa dybt – og jeg beder Dig om Tilgivelse derfor. Jeg kommer i Eftermiddag som sædvanlig – og vi forsøger at tømme den Flaske gammel hvid Bordeaux fra 75 paa videre godt Venskab – med Tilgivelse for alle Synder!!!

30

Din

Søren.

876. Til *Viggo Lachmann*.

Skagen. 23 Januar -07.

Kære Lach!

Jeg faar ikke besvaret Breve – faar ikke bestilt noget nævneværdigt
 5 – og maa bare raade Bod paa de Dumheder, som Søren siger og gør
 her – og paa de Dumheder, som den danske Presse nu serverer om
 Soffi og mig. Sørens Forrykthed har smittet Soffi – og Resten be-
 sørger anonyme Breve og andre Griserier.

En nydelig Redelighed!

10 Det er Skagens idylliske Fred og Ro! . . .

Men man værner sig hurtigt til det værste!

Heldigvis bliver Søren færdig med mit Portræt idag – haaber jeg.
 Saa kan jeg atter faa lidt Tid til mine egne Billeder. Naar jeg saa
 blot kunde faa Soffi „pacificeret“. Men Udsigterne er ikke lyse.

15 Havde jeg ikke mit gode Lune, saa løb jeg fra det hele. Men nu
skal det gaa dette Aar til Ende. Næste Aar faar vi da se, hvad Boug
 vi skal sejle paa.

Naa; Forretninger!

[. . .]

20 Mange Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

877. Til *Johannes V. Jensen*.

Göteborg. Grand Hotel
 16 Febr. 1907.

25 Kære Johannes V.

Tak, og endnu en Gang Hoch! – for den herlige lille Bunke af uende-
 lig Kærlighed til Naturen og usigelig Foragt for Menneskene – som
 kom til mig i den smukke Forklædning „Myter og Jagter“.

30 „Usigelig“ er Foragten allermindst. I hvert Fald har Du *skrevet*
 den.

Hvad en gammel, u-udryddelig ung, ligeglad og ligegyldig Truba-
 dur, som *jeg*, nu skal skrive – det véd jeg ikke. De andre véd vel ikke

stort mere heller. Du er gaaet saa dybt ned i Menneske-Væmmelsen, og saa langt ind i Sprogets mystiske Tabernakel-Arsenal, at jeg foreløbig opgiver Forsøgene. Jeg maler. Og stundom skriver jeg nogle Digte – til en ung Dame, som gaar paa To langt langt borte herfra i en
 5 Urskov. Men ogsaa dér forfølger Du mig, o Skovenes Herre!

Naa, vel mødt ved Lejlighed her i *Göteborg*, hvor Fru Soffi sværger til din Fane – ligesom jeg sværger til Dig og din ætsende Kunst og din elskelige Gemalinde!

Din Ven

10

Holger Drachmann.

I Febr.-Marts 1907 var H. D. og Soffi atter en kort Tid i Göteborg, maaske for en Maleriudstillings Skyld (Rubow III 62).

878. Til *Viggo Lachmann*.

Göteborg. 5 Marts -07.

15 Kære Ven!

Tak for dit Brev – og nu sidst det lille „Zigeunerkort“ fra Rostock – dit og Engels. Det var velkomment. Hils!

Jeg har – tror jeg sikkert – i København *én* eneste virkelig Ven. Han hedder Lach. Mener Du, at jeg skulde tage ham det ilde op,
 20 naar han skriver mig saa uforbeholdent til? Nej, det er udelukket. Havde enhver anden sendt mig en saadan lille Advarsel, da var mit Svar blevet intet Svar.

Nu har Du mit Svar her! Jeg holder saa meget af Soffi; og hun *kan* være saa bedaarende sød, at jeg egenlig ikke evner at blive vred paa
 25 hende, selv naar hun, som dennegang, griber noget udover sin Ret. Ingen har Ret, Alle har Ret. Men hun ligger paa sin Side inde med *hele* Friheden – den, jeg altid beredvillig indrømmer dem, jeg holder af. Jeg maa fordre min. Herpaa beror den tilspidsede Situation os imellem.

30 Ser Du, kære Lach, jeg øser Friskhed, Fornylse, ved den utvungne Omgang med de Unge, ikke mindst de ganske unge Kvinder. Deres Mangel paa tragisk Sans, deres umiddelbare Glæde ved at være glad

og ung, *den* har jeg tilsat – men den paavirker mig derved saa meget intensivere. Jeg bilder mig netop saare lidet ind at være en ung Friskfyrr eller uimodstaaelig. Jeg er taknemlig ved enhver Hengivenhedsytring, og fordrer ingen. Naar jeg ofte og i det Stille har ydet dem
5 en lille Opmuntring, en lille Velgerning, saa véd jeg – og jeg siger dem det paa Forhaand – at en skønne Dag kommer en yngre Mand med sin større Ret og sine mindre uegennyttige Fordringer. Ham følger de – kort eller langt. Det er Livets Gang. Oftest skuffes *de* – jeg aldrig. Tilbage hos mig bliver Friskheden og Fornyetelsen. Den lægges
10 ind i min Kunst – den bliver netop *den* Blufærdighed, som jeg sætter højest hos mig selv, endog hvor jeg er dristigst. Ingen, som kender mig og elsker min Kunst, vil kunne afdisputere mig den.

Men min Kunst er mit Liv – og skal vedblive at være det. Jeg indrømmer, at jeg nu og da forestiller mig *det* Æventyr, at en ung
15 Kvinde evnede at strække sin Hengivenhed og Godhed for mig helt udover de „Støvets Aar“, som jeg desværre har nærmet og nærmer mig. Jeg er den farende Ridder – graa og hvid – men baade farende og Ridder. Hvis en Gang en „Page“ skulde findes, som havde netop de Egenskaber og den Trang at afslutte mit Livs Æventyr sammen
20 med mig – ganske hensyns- og ganske samfundsløst – saa var Æventyret dér! den eneste Ærgerrighed, jeg huser, den eneste Udmærkelse, jeg sætter Pris paa. *Da* kunde I rejse mit Monument – eller lade være. Men mit Liv fik en værdig Udgang – enten det endte under Piletræet ved Landevejen, eller i et gæstfrit Herberge.

25 Maaske vil det komme saadan, maaske ikke. Jeg er rede – men jeg funderer als inte derpaa. Jeg lader staa til. Det er den eneste *Alvor*, jeg har fundet ud af Livet. Men netop dette *gad* jeg ikke sige paa den ominøse Raadhusaften. Det er og var mig for alvorligt!

Naa, til Sagen. Og Sagen er den, at Du ved dit Brev støttede
30 Soffis store Fortørnelse over mit „Forræderi“ og min Uforsigtighed. Der var mig intet Valg. Sæt Dig en Aftenstund hen med – f. Ex Mikkel Ancher. Han ser nøgternt og upartisk paa Spørgsmaalet „Skagen“. Han véd, hvad mit Atelier, alle Omgivelserne og en Del af Menneskene deroppe indeholder af Værdier for min Kunst, baade
35 som Maler og Digter – og ikke mindst i Efteraar og Vinter. Men

Soffi satte Sagen – og Skagen – paa Spidsen og *tvang* mig saaatsige bort.

Men naar jeg tvinges, saa reagerer jeg. Ro var her ikke for mig i Göteborg – og haardt arbejdede jeg *alligevel*. Ro vilde jeg skaffe mig, Hville behøvede jeg, og nu tvang jeg paa min Side Soffi til København. Da jeg var alene, kastede jeg mig over Arbejdet som en Hest. Jeg skrev (paa en veneziansk, uendelig fin Novelle) *fra* Kl. 5 om Eftermiddagen *til* Kl. 7½ om Morgnen – Apollinaris og Tobak – uden at standse. Da var jeg saa træt, som jeg nogensinde har været. Og først *da* besluttede jeg mig til den forfriskende Tur med Dampere til Frederikshavn. Jeg vidste paa Forhaand Følgerne! Men jeg nød to Dages absolut Hville, siddende muttersene i mit dejlige Atelier. Det var Fred! Saa fejrede vi Fru Brodersens Fødselsdag om Aftnen. Og Kl. 7 næste Morgen rejste jeg tilbage over Frederikshavn til Göteborg – og til Bebrejdelserne.

Dette kan man skrive til en god Ven – næsten aldrig til en Veninde. Mænd forstaar hinanden. Kvinder hader Kvinder.

Naa, men efter Stormen har Soffi og jeg sluttet Vaabenstilstand – foreløbig paa en Maaned. Vi vil alligevel hinanden det bedste. Strid er oprivende – for begge Parter – ikke mindst for Kunst og Digtning. I Begyndelsen af April har jeg „solgt“ mig til Johannes Marer – Foredrag i fire sydjske Byer – „Digtning og Liv“. Jeg skal sørge for at pebre mit Foredrag ind med nogle Slutningsapostrofer, som *skal* huskes! Jeg lægger aldrig Planer for længere Tid end en Maaned ad Gangen. Det er vist fornuftigt. I denne Mellemtid skal der arbejdes strengt. Samtidig med at jeg er i Jylland, ordner Soffi Puggaardsgade. Hvad Sommeren eller Høsten bringer, véd jeg ikke. Det er mig noget nær ligegyldigt – blot mit Arbejde opviser det „Plus“, som Du ganske rigtigt savner i Sørenes Kunst nu!

Jeg har meget paa Hjærte endnu – men jeg tror, at Soffi og jeg for et Aarstid maa være fra hinanden. Jeg vil gøre mindst én stor, god Bog endnu – men den maa gøres i Ensomhed, under Savn og Længsler og i primitive Forhold – eller *ikke* gøres. Til Skagen vil Soffi *ikke*. Jeg for min Del skulde gerne vælge en Ø i Skærgaarden – eller den franske Kyst, som ligner Skagen men er bedre end Skagen

nu er bleven. Alt ordner sig vel. Alt kommer som det skal. Lykkelig den, som *kan* arbejde. Kunde Soffi det, da var ogsaa hun lykkelig!

Skriv mig til under samme Adresse, som nu i dag: Sophus Petersen. Han er en flink og paalidelig Mand. Jeg sender Dig hans Regning
5 iaften. Vil Du sende ham Valuta tilbage. I denne Maaned ordner vi det billigere. I April tjener jeg Penge. Saa faar Du friske Kontanter i Kassen.

Hils den kære Engel. Jeg trykker din Haand!

Din Ven

10

Holger Dr.

Jeg tilføjer dette:

Den ulykkelige Tscherniak – som er død – og den uforsigtige Georg – som er levende, begge har bragt Danskerhadet frem igen i Sverig.

15 Om jeg end privat øger mine Venner, og offentligt lades i Fred, saa tror jeg ikke at mit Ophold i Sverig egenlig bringer mig nærmere ved en mulig „Præmie“. Reactionen er ogsaa her ude at efterlyse mit „fri“ Liv. Pietismen sender mig – anonymt – ret drabelige Traktater, som skal advare Folk imod Forføreren – – – Altsammen støttende sig
20 til den danske Presses Raadhusnotitser! Selv Heidenstam gør mig opmærksom paa, at jeg „foreløbig“ næppe tør vente mig de udødelige Akademikeres Gunst.

Nuvel, det faar saa være!

Men at blive siddende aarevis i dette Land som Supplikant –
25 ovenikøbet „indrette“ mit Liv derefter – det ligger fjærnt fra min Natur.

Des friere kan jeg stille mig til Fremtiden.

Og at den vil blive „romantisk“ – men ikke lukrativ for mig, det er jeg forberedt paa.

30 Fattig paa Gods begyndte jeg – og omend jeg har øget mit Gods med adskillige Kunstskatte – saa er jeg rede til at ende som jeg begyndte.

Men *saa* spænder jeg ogsaa Kaarden ved min Side, naar jeg igen vandrer ud ad Landevejen. Kaarde ved Siden, Svøbe i Haand. Ça ira!

35

Din gamle Hugaf H. D.

879. Til *Otto Borchsenius*.

„Pax“. Skagen.

Palme søndag [24/3] 1907.

Kære *Otto Borchsenius*.

5 Dit Brev er sendt fra Göteborg over til mig her paa Skagen – hvor jeg opholder mig i disse Dage, idet jeg ved Afrejsen herfra i Vinter gav Krøyer et bestemt Løfte om at sidde Model for ham endnu et Par Gange inden han afsendte sit Portræt af mig til Udstillingen.

Jeg fremhæver dette „et bestemt Løfte“. Naar jeg lover Nogen
10 noget, plejer jeg at holde mit Ord.

Jeg rejste herover, skøndt jeg laa tilsengs i Göteborg af min plag-somme Aarebetændelse i min brækkede Fod – og skøndt Omgangen med den sindssyge Krøyer længst er bleven mig imod.

Han var rørt over at jeg holdt mit Ord – og næste Dag overfusede
15 han mig, som kun en forrykt Mand kan.

Den Mand er umulig – han ødelægger Skagen for os Alle. Han bør virkelig snart dø eller gøres uskadelig.

Nuvel! Jeg har *ikke* skrevet i „Politiken“ – og agter hverken at skrive dér eller andensteds i den danske Presse! Jeg skriver i svenske
20 eller tyske Blade og Tidsskrifter – hvis jeg vil skrive noget.

Netop syg og sengeliggende – og i høj Grad bestyrtet og ærgerlig over Georg Brandes' ufattelige Taktløshed overfor Sverig – fik jeg tilsendt Wieds „*Ranke Viljer*“.

Den svidende, løsslupne Satire over rent menneskelig – ikke blot
25 dansk – Holdningsløshed og erotisk Pèle-mêle, virkede forfriskende og opmuntrende paa mig. Jeg lo højt paa mit „Smærtensleje“. Det er længe siden.

Jeg skrev en *rent privat* versificeret, halvt spøgende, halvt alvorlig Hilsen til Gustav Wied – hvis kaade, bund-friske Musa jeg altid har
30 holdt og stedse holder min Haand over. Og jeg tilføjede udtrykkelig, at Brevet var privat, og at jeg *ikke* ønskede det frem i noget dansk Blad.

Han bad mig omgaaende om Tilladelse til alligevel at publicere det. Hans Stykke var bleven ilde medhandlet overalt, og vilde snart
35 forsvinde fra Scenen.

Jeg forstod, hvad det betød for ham. Og jeg telegraferede et Ja. Jeg nægter aldrig en Kammerat en Haandsrækning – og angrer aldrig at have givet ham den.

Men unægtelig blev baade Fru Soffi og jeg ubehagelig overrasket ved at se Digtets private Brevform ændret – om af „Politiken“ eller af Wied selv, det véd jeg ikke – saaledes at Digtet stod for min Regning og Risiko i Bladet.

Naa; herved er intet at gøre. Men jeg sagde til mig selv: *En Gang er ingen Gang!* Den næste kommer aldrig! –

10 Og nu, kære Otto Borchsenius, henvender jeg mig direkte til Dig. Jeg har skrevet saa udførligt, fordi det er mig om at gøre at bevare vort gode og gamle Venskab, ubrudt i dets Fornøjelse, gennem Fremtidens Bølgegang.

Men da maa jeg ogsaa sige Dig dette, frit og grejt.

15 Det er *mig*, hvem Venners Bjørnetjenester og Fjenders Ildesindethed i den danske Presse har drevet i Exil. Man kan ikke komme udenom dette – og mine Venner i Sverige og Tyskland er klar over Sagen.

Den har ikke bundfældt nogen nævneværdig Bitterhed hos mig. 20 Jeg er mig klart bevidst at have en „Mission“ i Sverige – som jeg længst har haft, og udført, i Tyskland, i England, i Amerika.

Jeg staar i liberal svensk Bevidsthed – ligegyldig hvad Dumheder gamle Venner og nye Fjender gør i Danmark – som den fremragende danske Mand, hvis varme Sympati Dag for Dag knytter sig fastere til 25 det aabne, storsindede og ridderlige svenske Folk. *Det véd man om mig* – og man betragter og behandler mig derefter.

Hvad der ad privat Vej om min private Person bringes fra Danmark til Sverige, det rører ikke mine virkelige Venner dér, og rører ikke mig selv.

30 Man véd godt nok, at den Post, jeg har stillet mig paa, er en ret fremskudt. Understrømmen mellem Landene er ret grumset. Og arbejdes der *for* mig i Sverige, saa arbejdes der ogsaa *imod!*

Jeg ser det Altsammen klart. Jeg holder haardnakket Stillingen.

Nylig sendte jeg Daniel Fallstrøm et dybt og varmt Digt (til Publikation i den svenske Presse): *Opfæter og frem* – Det handler netop 35

om det tunge Arbejde, stadig at vælte Stenen opad Fjældet – naar den hovedkuls er rullet ned.

Og – vel at mærke – kære Otto Borchsenius, mine Følelser for Sverig, og alt hvad Norden kan og bør vente af dette, det større Land med de
5 rigere Muligheder og den fastere Folkekarakter – det bunder heldigvis dybere i mit Sind og Ingenium, end et noksaa menneskeligt Ønske om, at Turen til at „præmieres“ ogsaa engang maa komme til mig.

Hvis jeg vilde begynde at „skrive“ eller „leve“ i Overensstemmelse med hvad det svenske Akademi, eller rettere Hr. C. D. af Wirsén
10 ønsker og fordrer, da blev det skæbnesvangert for mig.

Jeg kender ikke min Fremtids Skæbne. Jeg er beredt at møde den med fast og ildfuldt Sind. Det har større og rigere Aander end jeg gjort – og er de „faldet“, saa er de ikke derved bleven ringere i Historien.

Jeg véd og er mig bevidst at være og at ville ende som fuldblods Idealist. Det store, tredelte Arbejde, jeg skriver paa – mit Ungdoms-
15 liv i Venezia – vil klarere end Alt andet godtgøre det.

Naar Emnet fordrer Dristighed og Utilslørethed – nuvel, jeg giver det. Skønt og stort og dybt vil det blive. Om *det* bliver præmieret
20 eller ej – nuja, det faar staa hen.

At forhøre paa Bladkontoret eller i Akademimøder, *hvordan* man dér ønsker det: aldrig!

Og hvad vilde Du f. Ex som min Ven sige, hvis jeg gjorde det? Jeg véd dit Svar – heldigvis.

25 Nej, uden Frygt maa jeg ende min Bane, som jeg begyndte den. Uden Dadel faar ingen Mand Lov at ende.

Exempelvis: Bjørn Bjørnson vil nu opføre Hallfred Vandraadeskjald. I sin Tid blev *Bogen* angrebet i de norske Blade. Han anmoder mig nu indtrængende om at skrive et Digt: Vandraadeskjalden til
30 Vandraadeskjalden! En Forklaring og Tilrettelægning for Publikum.

Jeg har gjort det.

Sæt nu at det bliver „mistydet“ i Sverig?

Man kan aldrig vide!

Men jeg skriver og tænker og lever og dør – som Ilden og Styrken
35 i mig tilsiger mig.

Gjorde jeg det ikke, da kunde jeg lukke min Mappe og hænge mig i mine Ordensbaand.

Sig om mig, hvad I vil. Ridder er jeg – og som saadan bunden til min Ridderpligt! Enhver véd, *hvad* den er og hvordan den virker.

5 Ja – kære Ven. Jeg har talt længe og uforbeholdent. Længe havde jeg disse Ord paa Hjærte overfor Dig.

Jeg vil aldrig komme tilbage til disse Æmner mere. Det faar være Slut. Jeg véd, at Du *er* en brav Fyr og mener mig det ærligt – hvad der saa end skiller og kan skille.

10 Jeg sender Dig og dine mine bedste Hilsener.

Din hengivne
Holger Drachmann.

Mandag 25/3 – 07.

Jeg gennemlæser Brevet, som jeg skrev igaar – og tilføjer dette for
15 Fuldstændigheds Skyld.

Mellem os: Jeg har en, vistnok ret sikker Fornemmelse af, paa hvor svage Fødder min Kandidatur til „Prisen“ staar. Nuvel, des friere føler jeg mig personlig stillet i Sverig, baade hvad mine mange Sympatier og mine enkelte Antipatier angaar.

20 Nogensinde at gøre et forhastet eller overilet Skridt, der kunde svække mine Venners Interesse for og Tillid til mig – det er udelukket. Rolig og klar har min Optræden derovre været, og bliver.

Jeg er belært af Erfaringen herhjemme fra.

Men ligesaa lidt er jeg tilsinds at gøre noget Skridt for at anbefale
25 mig selv til Dhrr.s Gunst og Naade, som svæver over denne mærkværdigt sammensatte Nobel-Institution.

Jeg siger som Heidenstam – der trods sit store Navn og sin personlige uafhængige Stilling behandles køligt af Akademiet og fjendtligt af „Dronningens Parti“ (Pietismen og den hele stok-konservative
30 Opinion) – „Kan ikke dit hele Digterliv, koncentreret i dets vidunderlige friske Poesi, aftvinge Dhrr. en Beundring – saa vent intet af deres Naade. Den sidder i Lommen paa intrigante Obscurantister og intransigente Danskædere!“ Han har sikkert Ret.

Det manglede ikke paa Bekræftelse, straks ved min Indflytning i

Göteborg. Man sendte mig – anonymt som altid i vore lidet mandige Tider – adskillige utvetydige Hilsner. Breve, Pjecer, Udclip osv. Det kraftigste var et formeligt Stridsskrift – en Band-Bulle – forfattet af en Oberst Melander, der skal være Dronningens pietistiske Skrifte-
 5 fader – sammenpløkket af den *danske* Presses mest injurierende Anfald paa og Udfald mod min Person, mit Liv, mine Digte, min Familie osv.

Heldigvis faldt det i mine egne Hænder, ikke i Fru Soffis. Hun er hastigere end jeg. Hun vilde øjeblikkelig have forladt svensk Grund.
 10 Jeg kender, med andre Ord, fuldkomment Stillingen derovre. Jeg holder den haardnakket – *fordi* jeg holder af det Folk, dets Fortid, dets betydelige Mænd og Kvinder i Nutiden, og fordi jeg venter mig Alt for *Norden* af dets Fremtid – selv om eller selv naar Vaabnene kommer frem.

15 Thi *gemt* er ikke *glemt* i Sverig.

Det føler man hver Dag.

Jeg er en velsét Gæst omkring i Familierne. Hver Kunstners Hjem – i Byerne eller paa Landet – staar mig aabent paa kortere eller lange Besøg. Jeg *kunde* til Stadighed slaa mig ned og fast i det herlige Land.
 20 Men da maa Pris-Spørgsmaalet være løst, enten saadan eller saadan. Jeg kan ikke aarevis leve derovre, som Supplikant, med et Spørgsmaalstegn hængende ved mit Navn. Alle Traade i det Væv af Intriger løber sammen i én Mands Haand, i Wirsén's. Da jeg intet andet Sted i Verden lever af Enkeltmands Naade, hvordan skulde jeg da i
 25 Længden kunne leve af hans „mulige“ Beslutning?

Du vil forstaa dette, som min Ven, kære Otto Borchsenius. Du kender Manden, Du kender mange derovre – og jeg véd at Du ikke stikker noget under Stolen. Sig mig aabent og ligefrem din Anskuelse: vil man, eller vil man ikke? Man kan svare: *Iaar* gives Prisen til den
 30 eller den Mand eller Kvinde (svensk f. Ex) – men *næste* Aar garanteres den H. D. *fordi* han som idealistisk Digter *fortjener* den!

Herpaa kan jeg indrette mit Liv, i Sverig eller udenfor.

Jeg kan ikke – som i Marstrands geniale Tegning – være *Æslet*, der drives frem i det Blaa ved en Visk Hø foran dets Næse. Hvis jeg
 35 ikke findes „værdig“ til den Pris-Belønning senest i 1908 – da er mit

Exil fra *Norden* fastslaaet. De store sydtyske Blade og de nordtyske Tidsskrifter byder mig Virkefelter nok – ikke *imod* mit Folk (Gud fri mig) men *for* min Kunst.

Din Ven
Holger Dr.

5

Drachmanns sidste Leveaar blev præget af den Ufred, som var Følgen af hans Ægteskab med Soffi. For det meste boede de hver paa sit Sted og førte et omflakkende Liv. Rent midlertidig slog han sig ned i Roskilde og tog derfra til Nykøbing Falster.

10 88o. Til *Viggo Lachmann*.

Hotel „Prinsen“ Roskilde,
Torsdag. 4 April 1907.

Kære Ven.

Tak for Alt. –

15 Det var et roligt og hjærteligt Brev fra Soffi. Jeg telegraferede idag til Göteborg og takkede hende for Brevet – paa Vejen til Berlin.

Fra Berlin skriver jeg hende nogle oplysende Ord om mine Rejseplaner, og sender dem til din Adresse i Kbhv. Saa faar hun dem medens hun opholder sig dér nogle Dage, inden hun rejser videre til
20 Paris. Fra min Side skal det ikke mangle paa Bestræbelser for at bringe Sagerne i fornuftig og rolig Gænge igen. Vi har jo dog begge den bedste Vilje. Det gaar Altsammen. Afstand og Arbejde mildner Alt. Jeg rejser nu i Eftmdg. til Nykøbing Falster – maler dér imorgen et paabegyndt Billed færdigt, som Fr. Graae skal sælge for mig. Jeg
25 *maler* mig fra By til By, for at kunne digte saa meget desto friere. Ganske som i gamle Dage. Det støtter Portmonnaien. Og nu skal der baade drikkes Vand og leves økonomisk. Jeg *kan* snart Alting – og er egentlig lykkeligst saaledes.

Naar Menneskene lader mig i Ro, saa kan jeg arbejde. Og naar
30 jeg arbejder, føler jeg mig veltilpas.

Leve den store, aabne Landevej!

Idag er jeg unægtelig træet. Imorgen maler og hviler jeg. Iovermorgen gaar det til Berlin. Dér besøger jeg kun den gamle Professor

Julius Rodenberg, Udgiver af „Deutsche Rundschau“ – og aftaler forskelligt med ham. Theatervedlæggerne lader jeg Folmer Hansen om. Jeg har nok af dem!

Nogle Timer tilbringer jeg saa med vor lille Ven Engel – hvem
 6 Solen altid smiler til, fordi hun i sit Væsen har Glæden og Fordringsløsheden. Jeg hilser fra Dig. Saa gaar det rimeligvis til München, hvor jeg aftaler noget med Langen.

Og derfra ud i Bjærgene, mellem jævne og enfoldige Mennesker, Høns, Ænder, Grise, Salat, Olie, Kildevand og Arbejde. Tidligt op,
 10 tidligt iseng. Jeg vil blive stærk og dyb som en Skov. Og da lægger jeg Planen til Bogen om „Ulfs Søn“, der frelser Menneskene.

Jeg trykker din Haand – stærkt.

Din

Holger Dr.

15 Da der var udbrudt Aarebetændelse i H. Ds ene Ben, blev han i Forsommeren 1907 indlagt paa Kamillianerklinikken i Aalborg, hvorfra han midt i Sommeren overflyttedes til Dr. Johs. Torrilds Nervesanatorium i samme By. Efter at være udskrevet herfra kunde han tage tilbage til Skagen.

881. Til *Otto Borchsenius*.

20

Skagen. 4 Septbr. 1907.

Kære gamle Ven Otto Borchsenius.

Jeg er syg – det véd Du – jeg har været det siden min Hjemkomst i Foraaaret fra Berlin, hvor jeg indledede Forbindelser med alle fremragende Redaktører og Direktører. Nu begyndte jeg ved min Hjem-
 25 komst rastløst at arbejde – jeg skaanede mig ikke – som jeg jo aldrig har gjort. Da blev jeg pludselig angrebet af hæftig Nervøsitet – som for 4–5 Aar siden. Jeg har været paa et Nervesanatorium. Men jeg føler at der dennegang vil gaa lang Tid, inden jeg retter mig. Min Hustru og min tro Ven Lachmann hentede mig tilbage her til Skagen,
 30 hvor min Hustru plejer mig og indretter Huset til et Sygehus. Hun kommer altid til mig og plejer mig, naar det gaar mig ilde – hun, som selv saa tidt er syg og netop iaar var paa en Rekreatjonsrejse.

Ja, kære Ven. Jeg er tung om Hjærtet. Jeg skal og maa jo arbejde, og der vil gaa lang Tid inden jeg evner at frembringe et Værk. Jeg kan akurat lige flikke dette Brev sammen til Dig. Nu anraaber jeg Dig – gør alt dit mulige for mig i Sverig! *Det* vilde hjælpe paa mig –
15 det kan Du sige alle de Svenske, som jeg ærlig og redelig sang for og festede med.

Ræk mig en Haand, Otto Borchsenius. *Du* kan!

Din gamle hengivne Ven
Holger Drachmann.

10 Jeg beder Overrettsagfører Viggo Lachmann tale med Dig.

882. Fra *Otto Borchsenius*.

Colbjørnsensg. 27, 2.
d. 6 Sept. 1907.

Kære Holger Drachmann.

15 Tak for dit Brev og fremdeles god Bedring. Du er jo før kommet til Hægterne paa ny efter en drøj Dravat.

Der maa være gaaet et Brev fra mig tabt i Sommer. Jeg var i Juni en halv Snes Dage i Stockholm og – mit Løfte til dig tro – talte jeg med mange Mennesker om dig og Nobelpræmien. Men mest haaber
20 jeg Virkning af mit Besøg hos C. D. af Wirsén. Jeg var der en lille Times Tid, og vi talte indgaaende om dig, baade om din Digtning og din Personlighed. Det gjorde øjensynlig Indtryk paa Wirsén, da jeg fortalte ham, at hvad der end f. Ex. i Aarenes Løb havde været mellem dig og mig, havde vi bevaret vort Ungdoms Venkab. Jeg
25 fortalte ham, at du altid havde været en tro Ven og ofte havde grebet Lejligheden til offentlich at mindes vore fælles unge Dage. (I Parenthes har jeg dog i denne Tid, hvor jeg følger dine samlede Skrifter følt et lille Stik i Hjærtet ved, at du, der har tilegnet Alverden dine Bøger, aldrig har sat mit Navn paa et Titelblad. Der var dog en Tid, hvor
30 jeg hjalp dig godt under Udenlandsrejser. Men alt dette sagde jeg selvfølgelig *ikke* noget om til Wirsén).

Om din Mulighed nu til Debr. kunde han ikke udtale sig. Rundt

om hed det i Stockholm ogsaa, at Englænderne (Meredith) denne Gang skulde have Prisen. Nobelpræmien er jo bleven en international Hæder. Svenskerne synes jeg driver en Slags evropæisk Politik med Uddelingen. De store Nationer skal gaa paa Omgang. Selma Lagerlöf vil sikkert ogsaa gaa forud for dig. Men, sagde Wirsén, Drachmann skal blive ved med at søge. Det gælder altsaa til Januar at fornye Ansøgningen. Vil Lachmann tage det i sin Haand og faa Vald. Vedel og Høffding til i Tide at indsende et nyt Forslag? *Glem endelig ikke i Tide.*

10 Docent Fredrik Vetterlund (se „Dannebrog“ for i Søndags) erklærede sig ogsaa villig til at foreslaa dig. Han er Svensk – og det er jo godt – men jeg véd ikke, om han vejer nok til.

Jeg har ogsaa brevvet med Heidenstam, men jeg véd ikke, om han gør *positive* Skridt.

15 Hvad jeg kan gøre, skal jeg fremdeles gøre, det véd du. Det har glædet mig, at vor Ungdom og vor Alderdom (om jeg saa maa sige; jeg føler mig for Resten ikke saa særlig gammel) har bøjet sig sammen. Intet vilde glæde mig inderligere, om jeg paa ny kunde gøre dig en virkelig Tjeneste. Lev vel!

20

Din hengivne
Otto Borchsenius.

883. Til *Viggo Lachmann.*

[Skrevet med Blyant].

Skagen Onsdag Septbr. [1907]

25 Kære gode Ven.

Det ser stundom ret trist ud her. Du maa endelig sætte Dig hurtig i Forbindelse med den lille Ingeborg (sidst skrev hun fra „Turisthotellet, Kbhv.). Hvis ikke dér, saa faa hendes Adresse telefonisk gennem Fru Andersen, Skagens Hôtel. Forklar hende indtrængende – hvad jeg vilde sagt hende – mundtlig, at *al Korrespondance maa ophøre.* Jeg kan *ingen Breve skrive* og *ingen modtage* – det er umuligt – hvis jeg nogenlunde skal blive rask. Jeg maa *udslettes*, om muligt, indtil jeg

bliver rask. Saa vil jeg sige hende et Farvel – som hun selv vægrede sig ved at modtage her – og gaa som en gammel, brudt Mand langt bort fra dette Land. Thi at det varer længe dennegang, og koster mangen tung Strid, at komme tilbage igen til Liv og Arbejde, det *véd* og *føler* jeg. Og at jeg saa staar dér som en *gammel* Mand – det føler jeg.

Jeg maa bøje mig og resignere.

Sig hende *dette indtrængende* – hører Du kære gamle Ven! Hun vil og maa kunne indsé det.

10 Du kære, kære Ven. Det blir en drøj Tid – ogsaa for Soffi, der kæmper tappert (ogsaa mod sin egen Bitterhed). Alt er lagt paa hendes Skuldre – ogsaa mit Liv fra de forrige glade Dage. Vi føler det begge bittert.

Engang imellem kan den lille stakkels Ingeborg faa Underretning
15 om mig gennem Dig. *Jeg kan ikke mere bære min Fortid.*

Din Ven

Holger Dr.

I Oktober 1907 fik H. D. en Mavesygdom, der nødvendiggjorde et Ophold paa en Klinik i København. Mens Hustruen rejste til Italien, blev han anbragt paa Dr. med. Brünliches Klinik i Hornbæk, hvor hans Tilstand hurtigt forværredes saa meget, at hun maatte kaldes hjem. Herude i Hornbæk endte en Lungebetændelse hans Liv d. 14. Januar 1908. Hans sidste Breve, der er rettet til hans trofaste Veninde Julie Hegel, gør et sørgeligt Indtryk baade ved deres Indhold og Form. Den tidligere saa smukke og letlæselige Haandskrift
25 er blevet gammelmandsagtig rystende og vanskelig at læse. Selv har han i Følelsen af ikke mere at kunne føre en Pen skrevet det næstsidsste Brev om, hvorved det er blevet mere læseligt. Iøvrigt er det en Gentagelse af et Brev af ganske samme Indhold, som han havde skrevet til Fru Hegel Dagen i Forvejen, hvorfor det ikke er medtaget her.

30 884. Til *Julie Hegel*.

Hornbæk Lørdag efter Jul [28/12 1907].

Tilgiv Skriften, Kære!

Du Kære og Jakob (og Nansens) Det bliver nok det eneste Jule og Nytaarsbrev I faar. Du huskede hvad jeg talte om Soffi. Hun bor
35 Turist Hotellet.

Send Bud eller søg hende dér. Det viser sig desværre umuligt at hun kan bo hos Alexandra, Søsteren, eller herude eller paa anden Maade. Du husker, kære Veninde, hvad Du lovede. Snak sødt med hende – hun er saa underlig. Men den eneste Maade hun kan blive frisk paa
 5 Sjæl og Legeme, er at komme ned til Syden igen. Lad hende endelig ikke forstaa at vi har talt sammen derom. Kære, kære Du. Tilgiv mig. Jeg har maattet skrive Brevet om igen. Aa, hvor her er koldt og mørkt.

Jeg velsigner Jer allesammen.

10 Din gamle tro Ven

Holger Drachmann.

Bare jeg saa Dig næste Søndag.

Dette Brev, vistnok det sidste Drachmann har skrevet, er blevet til 6 Dage før hans Død.

15 885. Til *Julie Hegel*.

Hornbæk 8 Januar – 1908

Min inderligt kære Veninde.

Dit Telefonbud til mig idag sagde mig, at Du desværre var saa for-
 kølet. Det gør mig hjærtelig ondt. *Jeg er selv det samme*. Derimod
 20 sagde det mig ikke, hvorvidt Du og Soffi og Jakob igaar (d. 7d) havde været sammen og talt om Turen til Italien. Jeg ventede for-
 gæves Brev fra hende derom idag. Hun mente at ville rejse den 7d. Jeg har intet hørt fra hende. Ved Du, om hun har opsat sin Rejse. Skriv mig et Par Ord saasnt Du kan, kære Veninde. Hun er jo lidt
 25 stolt paa det Punkt. Tilgiv denne Henvendelse. Jeg vilde blot vide lidt Besked – og over Hjærterne, hvadenten vi er saa eller saa, ligger der det *varme* Gode – skriv saasnt Du kan. Og vær hjærtelig, hjærtelig hilset, Du og Jakob (og Nansen) men især Du og Jakob. Soffi og jeg blev saa gode Venner her. Tilgiv – kæreste Veninde, og skriv saa
 30 snart Du kan. Om Nætterne hoster jeg – og Dagene – ak, da længes jeg efter at der dog kunde begynde at vise sig lidt Fremskridt. Endnu

engang, min dyrebare kære Veninde, tilgiv at jeg har berørt denne Sag.

Din gamle trofaste Ven

Holger Drachmann.

6 Tilgiv!

Her er halvmørkt i Værelset.

Aa, send mig et Par Ord, saasnart Du kan. Jeg ved hvad Forkølelse er.

Endnu engang hjærtelig hjærtelig Hilsen.

10 Din

H. D.

TILLÆG

Efter at Manuskriptet til denne Udgave var gaaet i Trykken, har Museumsdirektør Eigel H. Brünniche venligst stillet Drachmanns Breve til Aage Hirschsprung til Litteraturselskabets Raadighed, og da det af dem fremgaar, at Forholdet mellem Digteren og „Don Juan“-Oversættelsens og „Kitzwalde“s Forlægger har været af en mere fortrolig Natur, end det hidtil har været kendt, meddeles her som et Supplement fire af de interessanteste af Brevene.

740 a. Til *Aage Hirschsprung*.

Adr. „Nordlyset“ 28. State Str.
New York. U.S.A.
8 Febr. 99.

10

Kære Hr Aage Hirschsprung.

Deres venlige Brev har søgt mig forskellige Steder – først idag kommer jeg til at besvare det. Jeg har ikke været rask siden jeg kom herover.

15 Men det er ikke *det* alene. Jeg vil ikke gaa udenom Sagen – netop fordi vi personlig godt kan lide hinanden.

Eksistenskampen har i de sidste ti Aar været for haard for mig. Om jeg gaar til Grunde herovre eller i et andet Land, det er forsaavidt ligeegyldigt. Mit Navn har Klang nok i Verden nu, og jeg har
20 gjort mit lille Fødeland og dets Sprog al den Ære, som en Kunstner kan.

At Danmark er ligesaa umuligt at leve som at dø i, det har jeg maattet sande. Jeg er ikke den første og bliver ikke den sidste af dets bedste Sønner, som haardt har faaet at føle, hvad slig Fødsel og
25 slige Livsvilkaar betyder.

Mit literære Opgør med Danmark – og saa Oversættelsen af „Don Juan“, *skal* blive færdig førend jeg nedlægger Vaabnene.

Udover dette har jeg ingen Planer. Og jeg kan heller ingen Løfter give.

Jeg er træt og ked af det Hele. Saaledes staar Sagerne – og i Korthed skriver jeg til Dem. Hvad „Dædalus“ – og i det hele taget „Ungt Blod“ angaar, da har jeg kun liden Interesse for disse Ungdomsarbejder. Men jeg synes, det er rimeligst om *alle* mine Ungdoms-

5 Arbejder samledes og udgaves hos Gyldendal. Med en mere end usikker Fremtid for Øje, og med Visheden om at jeg i Hegel har en loyal og paalidelig Ven, maa jeg i hvert Fald tage Hensyn til hans Ønsker i saa Henseende. Og jeg har tilskrevet Nansen en Fore-

10 Ellers skriver jeg – som sagt – ingen Breve. Jeg lader mine Venner blive i den for dem behagelige Tro, at jeg er paa et Triumftog. Intet mindre; – men det er jo ogsaa ligegyldigt. For 10–15 Aar siden burde jeg være gaaet over Havet. Nu er det for sent. At se sit Navn i en Mængde fremmede Blade og Tidsskrifter – det har ikke længer

15 nogen Nyhedens Interesse. I det højeste kommer det mit Land og Sprog til gode. Og til „personlig“ at erobre en ny Verdensdel – dertil savner jeg Ungdom og Kræfter.

Men mit Opgør med Danmark – og min Afslutning af Don Juan – vil jeg have færdig herovre. Forsaavidt jeg lever.

20 Blot dette: min bedste Tak for Deres Forsikring om Venskab. De véd, jeg besvarer det.

Deres hengivne

Holger Drachmann.

749 a. Til *Aage Hirschsprung*.

25

Adr. Thingvalla-Line
Johnson & Co. 28 State Street. New York
31 Januar 1900

Kære Hr. Aage Hirschsprung.

Tak for Nytaarshilsnen!

30 Og lad mig nu sige Dem noget. Og det ligefrem. Jeg er dødtræt og opslidt af Arbejde.

Hvad er jeg værd for mine Venner derhjemme? – vel at mærke, ikke min Person, men mine Evner, mine Arbejder, min „Musa“?

Skulde jeg mon ikke være værd, at man bragte en Sum tilveje – lad mig sige 5000 Kroner – som sikrede mig en absolut Hvile fra nu af til Høsten?

I saa Fald vil jeg baade kunne indfri mit Løfte om Don Juans
5 Slutning – og mine andre literære Forpligtelser og Forehavender. Derpaa giver jeg mit Ord!

I modsat Fald giver jeg mit redelige Ord paa, at jeg inden kort Tid gaar til Grunde. Dette antydede jeg allerede ifjor. Men De gjorde vel som mine andre Venner – De slog det hen. Man er jo vant til at
10 stole paa min Konstitution. Men den vil ikke mere; den fordrer stedse stærkere Sovemidler og Pirringmidler – og jeg ser ganske tydeligt den Dag komme, hvor Pennen falder mig af Haanden og hvor jeg tager det sidste stærke Sovemiddel, det afgørende. Thi ende som et forfaldent Vrag, det vil jeg ikke!

15 Maaske burde man dog derhjemme betænke sig to Gange, inden man jagede en af de bedste Danske i Døden – og vel at mærke *medens* han endnu evnede at frembringe Værdier for sit Folk.

Det tilkommer mine Venner at give Svaret herpaa.

Og vel at mærke: jeg skriver ikke ud af nogen øjeblikkelig „Stemning“ – jeg har haft lange Tider nok til at blive klar over Tingene her i dette trøstesløse Land.

Et nogenlunde enslydende Brev sender jeg til Peter Nansen.

Deres hengivne

Holger Drachmann.

25 774 a. Til *Aage Hirschsprung*.

Skagen. 25 Novb 02.

Kære Aage Hirschsprung

Tak for Brev og Bøger!

Efter menneskelig – og min egen – Beregning afsendes hele Manuscript, Anmærkninger, Slutningsdigt osv. osv. (efter behørig Affiling, Pudsning, Polering osv) *Onsdag d. 3 Decb. Samme Dags* Eftermiddag Kl. 6 pr. i Brøndums Fest-Sal samles Resterne af den gamle Skagens-Garde til en *Afslutnings-Souper*. Jeg venter bestemt, at *Du giver Møde!* Slikt sker jo kun én Gang hvert 5te Hundred Aar.

Jeg har arbejdet som – rent ud sagt et Damp-Tærskværk disse sidste 2 Maaneder, for at kunne naa' saa vidt.

Vilde det mon være for meget at antage, at det gamle, ærværdige Schuboeske Forlag som en liden Flids-Præmie med Glæde tilbød
5 sig at honorere Brøndums Fest-Regning?

Jeg svarer selv paa Forhaand: Ja! (og jeg skal sørge for, at Brøndum ikke „overanstrenger sig“).

Jeg bygger nemlig Hus i denne Tid – hvilket betyder en foreløbig fortvarende ugenlig Afblankning.

10 Altsaa, kære Ven: *Du kommer!*

Mange Hilsner fra Fru Soffi og

Din hengivne

Holger Dr.

777 a. Til *Aage Hirschsprung*.

15

Skagen. 11 [3: 10.] Decb 1902.

Kære Aage Hirschsprung.

Hermed *Alt*, hvad der endnu vedrører Don Juan! Korr. – Anm. – Slutningsdigt og Epilog.

Og dermed Basta – og gid Fanden tage ham!

20 Thi han har udmarvet og udpint mig – dette sidste halve Aar – standset alle andre gode og store Ting – ødelagt mig økonomisk (idet jeg jo slet ikke har kunnet holde den maanedlige Sav-Mølle gaaende) – og gjort mig yderlig nervøs og pirrelig!

Guderne være lovet – *nu* er der Slut!

25 Vil Du sende mig Korr. snarest – og selv besørge Slutningsdigtet (som jeg for 5te Gang har gennemarbejdet) til „Politiken“.

Jeg er træt – og *kan* jo desværre ikke rejse til Rivieraen eller Sicilien. Nu maa jeg til at begynde paa et „ordenligt“ Arbejde.

Og hvorfor kom Du ikke til den smukke Fest – hvor *Alt* ventede
30 paa Dig. Sang, Tale, Kuvert, Glas, Damernes Smil *Alt* undtagen min egen Munterhed. Thi *jeg* var grund-forkølet og over-træt – og maatte skjule det *Alt* under Værtens affable Maske.

Men *alle* de Andre morede sig!

Der kom *intet* Telegram fra Dig eller Forlaget – derimod mange andre Telegrammer paa Vers og Prosa.

Nu i-falder Forlaget en Bøde paa 300 Kroner – som Du kan sende mig omgaaende til Dækning af den literære Fest – som *aldrig* kommer igen i nogen Literatur.

Venligste Hilsner

Din hengivne

Holger Drachmann.

KOMMENTAR

FORKORTELSER

- Br. Br. = Georg og Edvard Brandes' Brevveksling med nordiske Forfattere og Videnskabsmænd I–VIII (1939–42).
- Emmy Drachmann = Emmy Drachmann: Erindringer (1925).
- H. Bentzon = Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem, udg. af Harriet Bentzon (1932).
- L. C. Nielsen = Frederik V. Hegel I–II, udg. af L. C. Nielsen (1909).
- „19. Aarh.“ = Det nittende Aarhundrede I–VI, udg. af Georg og Edvard Brandes (1874–77).
- Mrgbl. = Morgenbladet.
- NkS. = Ny kgl. Samling (Det kgl. Bibliotek).
- Nyt da. Mdskr. = Nyt dansk Maanedsskrift I–VI udg. af Vilhelm Møller (1870–74).
- Rubow = Paul V. Rubow: Holger Drachmann I–III (1940–50).
- SPS = Holger Drachmann: Samlede poetiske Skrifter I–XII (1906–09).
- U. og Hj. = Ude og Hjemme I–VII, udg. af Frederik Hendriksen (og Otto Borchsenius) (1877–84).
- Ursin = Johannes Ursin: Holger Drachmann I–II (1953).
- Utilg. = Utilgængelig Samling (Det kgl. Bibliotek).

Hvor intet andet er anført, findes Brevene paa Det kgl. Bibliotek.

III.

402.

Utilg. 446,4°.

37.13. *Skygebilleder*] H. D.s Bog fra 1883 med „Ostende-Brügge“-Manifestet mod „Europæerne“. – 37.14 f. *Skandrup*] Vennernes Fordanskning af Navnet Schandorph; han havde haft en Skildring af Zola i U. og Hj. 2/12 1883. – 37.22. *Reinhardt*] Forfatteren Joakim R. skrev i 1880'erne en Række Romaner og Fortællinger, der i en realistisk Stil skildrede det borgerlige Samfund. – 37.27. „*Kølvandet*“] Hentydning til H. D.s Digt „Kølvand“ („Ungdom i Digt og Sang“), som omtales i „Dagbladet“s Anmeldelse af „Skygebilleder“ 9/12 1883, hvor det hedder om H. D., at han aabenbart har indset, „at det nu var paa høje Tid at forsøge at stemme Strømmen og lede den galliske Literaturflods temmelig mudrede Vande bort fra den danske Jord, hvis denne ikke skal blive til en sur Mose, hvori Intet gror uden Svampe og Padderokker. Allerede for flere Aar siden skrev han jo et ret betegnende lille Digt, der hed 'Kjølvand'. Allerede dengang følte Holger Drachmann, hvad alle de, der ikke deltog i Bevægelsen, men forholdt sig som afventende Tilskuere, for længe siden vare paa det Rene med, at Strømmens oprindelige Ledere stod stærkt i Fare for at blive overskyllede og overskregne af yngre, mere yderliggaaende og endnu langt mere hensynsløse Muligheder“. – 38.25. „*Ungdom*“] H. D.s Digtsamling „Ungdom i Digt og Sang“ (1879). – 38.32. *Litera scripta manet*] „det skrevne bestaar“ (latinsk Talemaade). – 39.2. *Ligbrænderne og Dyrevennerne*] „Det højeste, vi kan drive det til, er at lave Ligbrændingsforeninger; og saa er det endda de samme Folk, der laver dem, som satiriserer over Dyrevennernes Bestræbelser“ (SPS VI 287). Den radikale Læge Ferdinand Levison, der var Medlem af „Studentersamfundet“s første Bestyrelse, havde 1881 taget Initiativet til Stiftelsen af „Foreningen for Ligbrænding“. – 39.2. *Fru Bergh*] Lægen og Zoologen Rudolph B.s Hustru Elisabeth, f. Simonsen. – 39.3. *mit Føl-Idyl*] i U. og Hj. 18/3 1883 offentliggjorde K. G. Kap. XIV–XV af Novellen „Romulus“ (1883), der var tilegnet Elisabeth Bergh, og hvori Remontehesten Romulus spiller en vigtig Rolle.

403.

Nks. 4656,4°.

39.14 f. *dit sidste Manebrev*] til Emmy Drachmann 3/1 1884, hvori det hedder, at H. D. i hvert andet Nummer af „Morgenbladet“ burde „affyre et af de

Digte, der jo nu daglig vælte ud af ham“. – 39.16 f. *Anker Heegaard*] H. D.s Ven, Konvolutfabrikant A. H., der spillede en vis Rolle indenfor det københavnske Venstre. – 41.9. „*Morgbl.*“] C. Berg havde opsagt Kontrakten om „*Mrgbl.*“ med Hørup og Edv. Brandes; fra Begyndelsen af 1884 udkom Bladet med K. P. Korsgaard som Redaktør og Otto Borchsenius som litterær Hovedmedarbejder. – 42.1 f. *den Pernille-Drachmannske korte Frøijkenstand*] Hentydning til Holbergs Komædie „*Pernilles korte Frøijkenstand*“. – 42.9. *mit Digt*] „*Mrgbl.*“s første Nummer efter den nye Ordning (1/1 1884) aabnedes med H. D.s „*Nytaarsdigt*“ („*Vi aander en Luft – den er vor, den er vor*“, senere i „*Dybe Streng*“); i Otto Borchsenius' ovf. omtalte Brev til Emmy staar der: „*Man er efter sigende meget allarmet over Digtet Nytaarsdag*“. – 43.1 f. „*Vort Forsvar*“] fra 1881 til sin Død udgav Carl Hall, Konseilpræsidentens Søn, det hver 14. Dag udkommende Blad „*Vort Forsvar*“ som Organ for Landets forskellige Forsvarsforeninger. H. D. har dog vistnok aldrig skrevet i det. – 43.11. *Kielland*] se Nr. 399. – 43.15 f. *en Samling Digte*] „*Dybe Streng*“ (udk. Febr. 1884), hvori Digtene „*Beethoven (Niende Symfoni)*“ og „*Martin Luther*“. – 43.27. *mine to Komædier*] „*Streng Herr*“ og „*Puppe og Sommerflugt*“. – 44.11. *Palæet*] H. D.s Bolig i Roskilde.

404.

Utilg. 283,4°.

45.21. *Hostrup*] „*Skygebilleder*“ anmeldtes i „*Mrgbl.*“ 13/1 1884 af Hostrup, der hilser Sindelagsændringen i H. D.s senere Arbejder med Glæde og erklærer sig enig med ham i, at danske Forfattere ikke bør gaa i Lære hos Fransk-mændene, selv om han ikke opfatter „*Ostende-Brügge*“ som en Krigserklæring til Frankrig. – 45.21. *Pontoppidan*] som Feuilleton i „*Mrgbl.*“ 16/1-7/2 1884 offentliggjordes hans Fortælling „*Isbjørnen*“. – 45.31. *Jeg skrev om din Bog*] O. B.s Anmeldelse af „*Skygebilleder*“ i U. og Hj. 16/12 1883 fastslog, at „*saa lidt som man i Rejsebilledet vil kunne finde tilbagegaaende Tendenser i folkelig Henseende, saa lidt vender det sig paa noget Sted mod Aandens og Tankens Frihed*“, men ender med at indskærpe Digteren, „*at enhver national Bevægelse kun er sand, kun er mulig, kun har Fremtiden for sig, hvis den er usvigelig tro og støt i demokratisk Henseende*“. – 46.5. *Heiberg*] formodentlig den norske Forfatter Gunnar H. – 46.6. *Johan Bøgh*] bergensisk Museumsdirektør og kunsthistorisk Forfatter. – 46.10. *du sendte Prins Valdemar din „Tordenskjold“*] se Noten til II 51.15 f. – 46.22. *Du vilde forære mig en Skizze*] se II 269.28 f. – 46.26. *de to Digte*] se Noten til III 43.15 f. – 46.32. *Digtet om Gambetta*] „*Léon Gambetta (og vi selv)*“, først trykt i U. og Hj. 21/1 1883, derefter i „*Dybe Streng*“, ender i den trykte Form med Linierne: „*lad de 'nye' Lag, / de 'brede' Lag, med Kærlighed til Mærke / tæt fylkes omkring Danmarks gamle Flag: / saa dør vi ej – thi det gør ej de Stærke*“.

405.

Utilg. 283,4°.

47.8 f. *en Slags Dagbog*] Prøver af den er gengivet af C. Dumreicher i „Nationaltidende“ 5/9 1927, men det vides ikke, hvor den nu befinder sig. — 47.12. *Kammernovellen*] „G-Dur. En Kammernovelle“ (1883). — 47.35. *Breve til mig og min Kone*] Nr. 352 og 355. — 48.1. *offenligt i „Morgbl“*] se Noten til II 270.33. — 48.2. *hans kritiske Opsats*] i „Det moderne Gjennembruds Mænd“ (1883). — 48.5. *saa slog jeg løs*] se Noten til II 270.33. — 49.28 f. *Riemenschneider*] Forlaget Riemenschneider og Salomon, hvis litterære Leder var Herman Bang, var kommet i økonomiske Vanskeligheder og havde 1883 som en sidste Udvej slaaet sig paa Falskmøntneri, der dog omgaaende blev opdaget (se Harry Jacobsen: „Herman Bang, Resignationens Digter“ 76 f.). — 50.14. „*forandrede Signaler*“] Udtrykket stammer fra en Artikel af Bjørnson fra 1872, der hævdede, at i Forholdet Danmark-Tyskland maatte Signalerne forandres ∴ Danskerne burde udsone sig med Tyskerne. — 50.30. *Karl Mikkelsen*] Sproglærer Carl Michelsen (se Noten til I 54.5). — 51.17 f. *været i den theologiske Klemmehærke*] K. G. havde 1878 taget teologisk Embedseksamen, men var gaaet bort fra Kristendommen. — 51.25. „*Verdensomsejling*“] 1883 foretog K. G. en stor Rejse gennem Tyskland, Schweiz, Grækenland og Rusland, skildret i de to Rejsebøger „En klassisk Maaned“ (1884) og „Vandreaaret“ (1885). — 51.30. „*Idealist*“] K. G.s første Bog var *Romanen* „En Idealist“ (1878). — 52.18. *Tag Dig iagt for „Musiken“*] jf. I 412.14 ff. — 52.31 f. *din Plejefader*] Pastor Johs. Fibiger (se flg. Brev).

406.

Utilg. 446,4°.

53.16. *hans Morbroder*] Kaptajn Adolf Fibiger (se Johs. Fibiger: „Mit Liv og Levned“ 82 f., 123 f.). — 53.28. *Lange's Geschichte des Materialismus*] Friedrich Albert Langes Værk fra 1866, hvis Tesis er, at Materialismen maa overvindes, før man kan naa frem til Idealismen. — 54.24. *Høyen*] Kunsthistorikeren N. L. H., som Johs. Fibiger i 1840'erne traf hos Wilh. Marstrand (Fibiger: „Mit Liv og Levned“ 165 ff., 357 f.); det var Fibiger, der holdt Talen ved Høyens Begravelse (aftrykt i J. L. Ussing: „N. L. Høyens Levned“ I 386 ff.). — 54.30. *Roskilde*] her havde Fibiger 1834-37 sit Forældrehjem, skildret i Bogen „Mine Søstre“ (1881), som han havde sendt H. D. (se II 136). — 54.32. *Marstrand*] se Noten til I 76.26 f.; han var Fibigers Ungdomsven (se „Mit Liv og Levned“ 151) og lejede 1841-42 et Atelier i Roskilde, hvor flere af hans Kusiner, som han sværmede for, boede (smstds. 152 f.). — 55.5. *Transpirationen*] saaledes staar der tydeligt; Meningen maa vel være: den Anstrengelse, det har kostet H. D. at skrive det lange Brev til Gjellerup.

407.

Orig. ukendt. Trykt efter Johs. Vedel: „Fra mine Minders Verden“ II (1911) 87 f.

55.30. *Deres . . Ord om Askov*] Johs. Vedel havde forsøgt at faa H. D. til at besøge denne Højskole. – 56.4. *en Samling Digte*] „Dybe Strengene“ (1884), som H. D. sendte Johs. Vedel.

408.

NkS. 4656,4°.

56.15. *Digtsamlingen*] „Dybe Strengene“ (1884). – 56.18. *Dit lange Brev*] Nr. 404. – 57.6. *Flamlænderne*] under Opholdet i Belgien Aug. 1883 fik H. D. Ideen til „Ostende-Brügge“. – 57.11. *mine Studier over Chr. II*] se II 255. – 58.2. *den garibaldisk-gambettistiske*] se Digtene om Garibaldi og Gambetta i „Dybe Strengene“. – 58.3. *Lembcke*] maa være daværende Kammerraad, senere Etatsraad Jacob Christopher L., der 1875 sammen med Viggo Schmidt stiftede „Foreningen til Dyrenes Beskyttelse“, til hvis Skrift „Androkles“ H. D. 1878 havde bidraget med Digtet „Androkles og Løven“ (se Noten til I 381.6).

409.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 242-244 og (delvis) Ursin I 216 f.

58.14. *mit Stykke*] „Strengene Herrer“. – 58.19 f. *en . . Skrivelse*] ikke bevaret. – 58.23. *Bjørn Bj.*] var paa dette Tidspunkt ansat som Skuespiller ved Hamburgs Stadttheater. – 59.4. *Malling*] Amtsforvalter i Roskilde, Kancelliraad Ove M.

410.

Utilg. 446,4°.

60.18. *G-Dur*] se Noten til III 47.12. – 60.24. *blive Maler*] K. G. havde Malertalent og fik 1883 i Rom Undervisning af den svenske Maler Jul. Kronberg (se „Karl Gjellerup, der Dichter und Denker“ II 52 ff. og Nr. 582). – 60.31. *et meget subjektivt Kanevas*] i Rejsedagbogen „Vandreaaret“ (1885) anvender K. G. sidste Kapitel til et Opgør med Brandesianismen.

411.

NkS. 4657,4°.

61.23. *Philipsen*] P. G. Philipsens Forlag, der 1884-93 med Martinus Galschiøt som Redaktør i Hæfter udsendte Pragtværket „Danmark i Skildringer og Billeder af danske Forfattere og Kunstnere“, hvortil H. D. forfattede to Bidrag: „Skagen“ (1884) og „Nordostsjælland“ (1887). – 62.6 f. *Sammen-*

stød med Hegel] om Bogen „Billeder i Træsnit af J. Th. Lundbye“ (1884), se II 256 f. – 62.17 f. *et større dramatisk Arbejde*] „Strengte Herrer“.

412.

NKS. 4656,4°.

63.16. 4 *danske Bevægelsesdigte*] „Danmark“, „Gennembruddets Mænd“, „Kærlighedserklæring“ og „Skuemønten“ fra Afsnittet „Dansk Bevægelse“ af „Dybe Strengte“. – 63.26. *et stort Arbejde*] „Enke“ (se III 74.29). – 63.26 f. *Pontoppidan og Ipsen'er, Iversen'er*] i U. og Hj. 4/11 1883 havde Henrik Pontoppidans Fortælling „En Fiskerrede“ staaet, foruden at han under Pseudonymet „Rusticus“ jævnlig bidrog med Skitser „Fra Landet“. Af Alfred Ipsen, der allerede 16/7 1882 havde faaet Skitsen „En ung Astronom“ optaget, bragte Bladet 13/7 1884 Prosastykket „Store-Jens“, og den unge, tidligt afdøde Læge Iver Iversen (se Noten til II 265,23 f.) fik adskillige Prosa-bidrag trykt i den sidste Aargang. – 63.30. *min sidste „Julefortælling“*] „En Juleaften“ (U. og Hj. 23/12 1883, senere i „Smaa Fortællinger“).

413.

NKS. 3742,4°.

65.6. *Deres Svigerdatter*] Jacob Hegels Hustru Julie, f. Bagge. – 65.9 f. *Deres .. Brev*] af 14/2 1884 (trykt L. C. Nielsen II 244 f.). – 65.24. *Martensen*] Hegel havde i sit Brev skrevet om Biskoppens Død 3/2 1884 og opfordret H. D. til at forfatte et Mindedigt om ham, hvad han dog ikke gjorde. – 65.24 f. *Zernichow*] Drachmanns var i Arenzano sammen med Emmys yngste Søster Dagmar og hendes Mand, den norske Skibsreder Christopher Z. (H. Bentzon 233, 235). – 65.26 f. *hans Levnedsbeskrivelse*] „Af mit Levned“ (1882–83). – 66.6 f. *Omarbejdelsen af „Puppe & Sommerfugl“*] H. D. var ikke tilfreds med sin Toakter og prøvede sammen med Bjørn Bjørnson at skrive Stykket om til en Fireakter (se Nr. 417), for at det skulde kunne opføres paa tyske Scener. – 66.22. „*store Mænd*“] i det omtalte Brev af 14/2 havde Hegel omtalt Martensen som „en af de allersidste af vore 'store Mænd'“. – 66.32. *Digtsamling*] „Dybe Strengte“. – 67.1. *Emil Poulsen og Hustru*] til dem var Bogen dediceret. – 67.6. *William Bloch*] Det kgl. Teaters Sceneinstruktør. – 67.7. *Johannes Vedel*] se Nr. 407. – 67.9. *Grove*] Topsøes Efterfølger som Redaktør af „Dagbladet“ Peter Vilhelm G. – 67.9. *Manicus*] „Berlingske Tidende“s Redaktør Emil M. – 67.10. *Edu. Nielsen*] Kaptajn og Grundlægger af forskellige Skytteforeninger, kendt som ivrig Forsvarsven; i Coll. Saml. 135,4° findes Ms. til H. D.s Digt til ham i Anledning af hans 25-Aars Jubilæum som Skytteforeningsformand 1889. – 67.12. *gratulere*] formodentlig til Fuldendelsen ell. Salget af et Maleri (jf. III 97.4 f.). – 67.21.

Jens Christensen] vistnok en Sønderjyde, bosat i Hamburg; han oversatte skandinaviske Digte til Tysk (se III 84.33 ff.) og er formodentlig identisk med Forfatteren af „Talar ni svenska?“ (1881), „Esaias Tegnér, eine litterar.-historische Studie“ (1883) samt „Der moderne Bildungsschwindel in Schule und Familie“ (1885) (se utrykt Brev fra H. D. til Hegel 11/2 1884 og Bjørn Bjørnson: „Bare ungdom“ 286). – 67.26. *Wiesel*] se Noten til I 202.14.

414.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 147.

67.33. *gennem . . Hegel have erfaret*] H. D. havde i utrykt Brev af 11/2 1884 fortalt Hegel, at han kom til Italien med en Bronchitis. – 68.26. „*Smaa Fortællinger*“] udk. Septbr. 1884. – 69.5. *Alderdomsrede*] *af Monrad*] i „Mrgbl.“ skrev Monrad 22/1–12/2 1884 om „Biskop Martensen og Sprogreskriptet“, offentliggjorde 17/2 en lille Dialog „Strøtanker“ og anmeldte 24/2–9/3 Otto Møllers Bog „Om Flertalsregimente“.

415.

NkS. 3742,4°.

70.7. *Wieses bratte Død*] Heinrich W. begik Selvmord 1884, efter Georg Brandes' Forklaring i „Levned“ II 79 delvis p. Gr. af Sorg over H. D.s Frafald. – 70.14. *Fuldmagt*] ?. – 71.7 f. *mit Skuespil*] „Streng Herr“. – 71.17. *Frans d. 1ste*] efter Slaget ved Pavia 1525 blev den franske Konge taget til Fange af Kejser Karl V. – 71.22. *et nyt Arbejde*] „Enke“ (jf. III 74.29).

416.

Utilg. 446,4°.

71.33. *hvad de unge karle . . have skrevet*] i Utilg. 446,4° findes Vallekilde Højskoles mandlige Elevers Henvendelse af 13/3 1884 til H. D. om at glæde dem med et Besøg, der imidlertid ikke blev til noget, da Digteren var rejst til Italien. – 72.6. *Deres ny digtsamling*] „Dybe Streng“ (1884). – 72.16. „*hytternes sang*“] Digt i „Dybe Streng“.

417.

Coll. Saml. 34 fol.

73.17. *P. og S.*] „Puppe og Sommerfugl“; Bjørn Bjørnson fik Stykket oplæst af Digteren i Hamburg, og – hedder det i hans Erindringsbog „Bare ungdom“ (1934) 285 f. -: „Jeg opdagede straks en anden slutning paa stykket . . Drachmann likte det. Han bad mig skrive et utkast. . . Jeg fikk 'Puppe og

Sommerfugl' sendt fra Drachmann til Norge omtrent slik jeg hadde foreslått".
- 74.1. *en fortælling*] „Det flager i byen og paa havnen“ (1884).

418.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 246 f.

74.17 f. *Fortælling*] „Hvorledes og hvorfor Lodsoldermanden fik sig en Spille-
daase“ („Smaa Fortællinger“). - 74.22. *Larsen*] Hegels højtbetroede Fuld-
mægtig August L., Forfatteren Karl Larsens Farbroder. - 74.23. *mit lille*
Brev] Nr. 415. - 74.29. „*Enke*“] se Noten til II 146.29 f. - 75.8. *Benzons nye*
Stykke] det københavnske Lystspil „En Skandale“, opf. 1. Gang paa Det kgl.
Teater 15/3 1884.

419.

Utilg. 283,4°. Trykt L. C. Nielsen II 247 f.

77.4 f. *vor fælles . . Ven Prof. Heegaard*] Filosoffen Sophus H., der i nogle
Aar var Gyldendals litterære Konsulent. H. D. havde tilegnet ham sin Bog
„Lars Kruse“. - 77.7. *Paulli*] daværende Kapellan ved Frue Kirke i Kbhvn.
Jakob P. - 77.8. *et . . Mindedigt*] i „Dagbladet“ 2/4 1884. - 77.9. *epileptiske*]
vistnok Skrivefejl for: apoplektiske. - 77.12. *Madvig*] Filologens Søn, Over-
retsprørogator Johan Nikolai Agathon M.

420.

NkS. 4656,4°.

78.10. *overrække Keller hans Bog*] dette kom Ægteparret dog ikke til at
gøre. - 78.12. *Foraarsudbrud*] et Brevet vedlagt Digt „Foraar i Arenzano“
(trykt i U. og Hj. 13/4 1884). - 78.14. *Komedie*] „Lykken i Arenzano“ (udk.
Oktbr. 1884).

421.

Utilg. 283,4°.

79.5 f. *Kielland har . . opsagt os Huldskab og Troskab*] til O. B. skrev Kiel-
land 7/3 1884 (NkS. 4656,4°): „Kjære Ven! i Svar paa din Meddelelse vil
jeg fortælle dig, at jeg har hørt op med at blande mit Navn i Tidsskrifter
uden Holdning; jeg vil ikke skrive i det norske sammen med Kr. Randers
endmindre i det danske sammen med Holger Drachmann. Vi lever alle godt;
Beate og Børnene hilse Dig. Din hengivne Alexander L. Kielland“. - 79.12.
skrevet en Lap derom] en Billet af 3/4 1884, hvori O. B. foreslaar H. D. at
skrive et Mindedigt om Heegaard, hvad han ogsaa gjorde; det hedder „To
ærlige Mænd“ [o: Heegaard og J. C. Schiødte] og tryktes i „Fjæld-Sange og
Æventyr“ (1885).

422.

NkS. 4656,4°.

79.26f. *et Digt „Danmark“*] trykt i „Mrgbl.“ 27/4 1884. – 79.31 f. *Hostrups Anmeldelse af „Ostende“*] den findes i „Mrgbl.“ 13/1 1884 og gaar ud paa, at H. D.s Omslag ikke er kommet uventet. „Denne Digter har det altid været vanskeligt at holde bag en bestemt Skoles Indhegning, maaske ogsaa af den Grund, at han var den Fugl i Flokken, som havde de største Vinger“. Naar G. B. i „Det moderne Gjennembruds Mænd“ fastslaar, at H. D. nu er blevet „Hjærtets Sanger“ i Stedet for „Havets Sanger“, mener Hostrup, at Havet og Hjærtet godt vil kunne forliges. „Skygebilleder“ bør ikke opfattes som en Krigserklæring mod Frankrig, idet man meget vel kan beundre dette Land uden at ønske for stærk Paavirkning fra Paris. Hostrups Konklusion er denne: „Overhovedet forstaar jeg fra mit Stade godt den Frontforandring, Holger Drachmanns seneste Arbejder antyder og aabenbarer, og kan ikke andet end hjærtelig glæde mig derover“. – 79.32. *den sidste Anm. af „Dybe Streng“*] der menes vel O. B.s i U. og Hj. 16/3 1884, hvis Ros ikke er uden Forbehold; bl. a. erklæres Betegnelsen „Dansk Bevægelse“ for mindre dækkende, „da den moralske Side af Bevægelsen stadig betones nok saa stærkt som den særlig patriotiske“. – 80.4 f. *Keppler*] Friedrich K. – 80.12 f. *de romerske Digte*] i U. og Hj. 11/5 1884 offentliggjordes kun ét, „Paa Protestanternes Kirkegaard i Rom“; i Coll. Saml. 134,4° findes under Overskriften „To Digte fra Rom“ Ms. til dette og Digtet „Paa Forum Romanum“. – 81.33. *dit Spørgsmaal*] O. B.s Brev er ikke bevaret. – 81.35. *Min Sang til Rektor*] „Til Metro-politanskolens Rector, Etatsraad B. Borgen. Den 17de Januar 1865“.

423.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 249 f.

82.19 f. *Digt i „Morgbladet“*] se Noten til III 79.26 f. – 83.11. *Bjørnson*] Familien B. opholdt sig fra Efteraaret 1882 til Efteraaret 1887 i Paris. – 83.26. „*Lykken i Arenzano*“] Stykket, der opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 8/10 1884, blev et Nederlag og oplevede kun 4 Opførelser. – 84.5. „*De Nygifte*“] Skuespil fra 1865. – 84.8. *Will. Bloch*] Det kgl. Teaters Sceneinstruktør. – 84.21. *som Slutsætning paa hele sit „Levned“*] det er dog ikke i Slutningen af Selvbiografien „Af mit Levnet“, men i Kap. „Fædrelandske Oplevelser“, at Martensen udtaler: „skal jeg i Tingenes jordiske Sammenhæng, i det, som ligger for vore Øine og tildeels af os kan bedømmes, paavise et Enkelt, hvortil jeg kan knytte et Fremtidshaab, ligesom paavise et Pant paa, at vi dog skulle vedblive at bestaae og ikke gaae tilgrunde, da er der Eet, jeg nævner, om det end for Mange vil synes besynderligt: *vor danske Litteratur*“ (III 147). – 84.33 f. *Jens Christensen*] se Noten til III 67.21.

424.

NkS. 4656,4°.

86.29 f. *min Søster og Svoger*] Erna og Niels Juel-Hansen. Som det fremgaar af Prof. A. G. Drachmanns Brev til Sønnen 20/3 1884 („Fund og Forskning“ XV 1968 S. 84) havde hans Datter og Svigersøn i Anledning af Ernas Fødselsdag 5/3 indbudt et Selskab af litterære Koryfæer, deriblandt Georg Brandes, og den gamle Professor havde udbragt G. B.s Skaal, hvorefter denne havde holdt en Takketale isprængt ironiske, men efter A. G. D.s Mening godmodigt fremførte Hentydninger til „Ostende-Brügge“-Affæren og udtalt Haabet om, at Bruddet engang skulde læges.

425.

Utilg. 283,4°.

87.14. *en Studie efter Hertz eller vor gamle Lit.*] det maa forbløffe, at O. B. ikke opfattede det fuldstændig nye i den sprudlende Ode „Foraar i de euganeiske Bjerge“ („Sange ved Havet“). – 88.15. *dit Brev til Hegel*] Nr. 423. – 88.18. *dine Kunsternoveller*] de tre Noveller fra U. og Hj. 1878-80: „Foraarsgrønt“, „En uromantisk Novelle“ og „Fjorten Dage“, der først 1889 blev samlet til Bogen „Kunstnere“.

426.

NkS. 4656,4°.

89.10 f. *indlagte Rejsefantasi*] Rejseskitsen „Venezia“, illustreret af H. D. (U. og Hj. 1/6 1884).

427.

Utilg. 283,4°.

90.23. *Baggesens Rimbreve til Oehlenschläger*] i Digtet „Til Digteren Adam Øhlenschläger“ (Baggesens „Nyere blandede Digte“ 1807) hedder det: „Indgiv ham mindre Tillid til sin mindre, / Og større til sin større Kraft! den største / Blev hans“. – 90.28. *Skriv et . . stort nationalt Skuespil*] dette virkeliggjorde H. D. paa sin Maade ved at skrive „Der var engang“, som han allerede havde paabegyndt i Venedig. – 90.29. *et nyt „Skærsommernats-Eventyr“*] det var Shakespeares Skuespil, der foresvævede H. D., da han til sin 60-Aars Fødselsdag skrev „Hr. Oluf han rider“. – 91.3. *Fru Hennings*] Betty H. spillede sidste Gang i „Puppe og Sommerfugl“ 3/4 1883, „Hamlet“ blev genoptaget paa Repertoiret i Sæsonen 1883-84, fra 11/5 med Fru H. som Ofelia. – 91.7. *Kanarifuglen, Ærlighed*] to af Oehlenschlägers svage dramatiske Arbejder, „Kanarifuglen“ og „Ærlighed varer længst“ fra 1813. – 91.22. *Relata refero*] „jeg gengiver, hvad der er blevet mig fortalt“. – 91.31. „Ill.

Tid.] M. Galschiøt havde 1884 afløst Peter Hansen som Redaktør af „Ill. Tidende“. – 92.3. *Krøyer skriver*] Brevet kendes ikke. – 92.6. *Hage-Lehmann*] de to nationalliberale Politikere Johs. Hage og Orla Lehmann.

428.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 251-253.

93.15. *sønderjysk Besøg*] i Dagene 7-10/6 1884 deltog 2000 Sønderjyder i en Rejse til Vestjylland (Ringkøbing, Esbjerg, Varde osv.); ved Mødet i Søndervig blev H. D.s Sang „Da Sønderjyden gæstede Vestkysten“ (trykt hos A. Rasmussen, Ringkøbing) afsunget (se Karl Hede 3: Redaktør Niels Davidsen: „Sønderjydernes Besøg i Vestjylland“ 1884 S. 133 ff. og P. Skau Bukshave: „Minder“ 165 ff.). – 93.21. *de „sønderjyske Piger“*] 300 sønderjyske Piger gæstede i Slutningen af Juni Charlottenlund, hvorfra de gjorde Udflugter til Roskilde, Fredensborg og Frederiksborg; til et af Folkemøderne skrev H. D. Sangen „Da de sønderjyske Piger gæstede os“, som foreligger trykt (se P. Skau Bukshave: „Minder“ 169 ff.). Af et utrykt Brev til Hegel 7/6 1884 fremgaar det, at H. D. ogsaa maatte skrive en tredje Sang til Pigerne Besøg i Roskilde. – 93.26 *sagt mit Bedste*] Digtet „De vog dem, vi grov dem en Grav i vor Have“ (af „Derovre fra Grænsen“), som almindeligvis gik under Titlen „De sønderjyske Piger“. – 93.31 f. *Holbergs Festen i Decb.*] Det kgl. Teater fejrede Holbergs 200-Aars Jubilæum ved at opføre 4 af hans Komedier; selve Festaftenens Forestilling indledtes med H. D.s Kantate, hvori den afgaaede Skuespiller Phister udførte en Deklamation. – 94.6. *en Æventyrkomedie*] „Der var engang“. En Skildring af den lyse, harmoniske Stemning, hvori Stykket blev til, har Emmy Drachmann givet i en smuk lille Opsats i „Julegæsten“ 1919. At Stykkets Handling henlagdes til Illyrien, kan skyldes, at Shakespeares „Helligtrekongersaften“ foregaar i Illyrien, men hænger maaske ogsaa sammen med, at Kärnten hørte til de østrigske illyriske Provinser, som 1809 af Østrig blev afstaaet til Napoleon, men 1814 kom tilbage til Østrig og 1816 blev gjort til Kongeriget Illyrien, indtil det 1849 blev delt i de østrigske Provinser Kärnten, Krain og Litorale. – 95.4 f. *det Bind af Troels Lunds Skildringer*] det drejer sig i Virkeligheden om tre forskellige Bind af „Dagligt Liv i Norden“ (se flg. Brev). – 95.10. *Vodskovs Bog*] „Kritiske Studier“ (1884), hvori Anmeldelser af flere af H. D.s Værker og den store Karakteristik fra „Ill. Tid.“ 1883.

429.

Utilg. 283,4°. Trykt L. C. Nielsen II 254 f.

96.3 f. *Thiele om Overtro*] Just Math. Thiele: „Den danske Almues overtroiske Meninger“ (1860). – 96.9. *Malling*] se Noten til III 59.4. – 96.18 f. *Udgivelsen af Lundbyes Billeder*] se Nr. 387; i utrykt Brev til Hegel 7/6 1884 gaar H. D. ind paa hans Forslag. – 97.9. *Bjørnsons ny Fortælling*] „Det

flager i byen og paa havnen“ (1884). – 97.11. *Kielland og Lie*] i 1884 udkom af Alex. Kielland Romanen „Fortuna“ og af Jonas Lie Romanen „En Malstrøm“. – 97.11 f. *Kaalund . . Jacobsen*] begge døde i Løbet af det følgende Aar. – 97.17. *et Festspil*] det udvalgte blev Einar Christiansens Forspil „En Audiens paa Slottet i 1747“.

430.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 400 og Jul. Clausen:
„P. E. Lange-Müller“ (1938) 103 f.

98.24. *Hennings*] Musikforlæggeren Henrik H., gift med Skuespillerinden Betty H.

431.

Utilg. 446,4°.

99.6. *mit sædvanlige Land-Asyl*] Plejefaderen Johs. Fibigers Præstegaard. – 99.9. *den grønne Henrik*] Emmy Drachmanns Oversættelse fra 1883–84 af Gottfried Kellers Roman „Der grüne Heinrich“. – 99.25. *Digtsamlingen*] „Dybe Streng“ – 100.1. *en Mærkelighed*] Versedramaet „Brynhild“ (1884).

432.

NkS. 4656,4°.

100.15 f. *et hjemsendt . . Arbejde*] „Streng Herrer“. – 101.33. *Venstreministerium*] ved det kommende Valg til Folketinget (25/6 1884) gik Oppositionen stærkt frem, især i Kbhvn., men til Trods herfor blev Ministeriet Estrup siddende. – 107.5. *spiritus hospitalis*] „Gæst“. – 108.1. *Strindberg*] hans Novelle „Samvittighedsqual“ (af „Utopier i virkeligheden“ 1885) var fremkommet i O. B.s Oversættelse i U. og Hj. 18/5–1/6 1884. – 108.23 f. *Brev fra Krøyer*] ikke bevaret. – 108.27. *en fælles berømt Ven*] Chresten Berg, der under Forsvarsdebatten i Folketinget 17/2 1876 havde udtalt: „Vi ville arbejde hen til et Maal, som er vigtigere end Kjøbenhavns Befæstning, det nemlig at skabe et Danmark i enhver dansk Mands Bryst“; dette Udtryk gentog han senere flere Gange. – 108.29 f. *Forsvarsadressen*] en Adresse med 107,000 Underskrifter blev 1883 overrakt Kongen. – 108.32. „*Kampen ved Helgoland*“] Søofficeren Otto Lützens Bog „Nordsøeskadren og Kampen ved Helgoland“ (1884). – 109.1 f. *Danmark leve*] saaledes kaldte H. D. sin følgende lille Sønderjyllandsskildring.

433.

Utilg. 283,4°.

109.16. „*Ill. Tidende*“] dette Ugeblad, der blev udgivet af „Forlagsbureauet“, redigeredes efter at „Nær og Fjern“ var gaaet op i det af P. Hansen, men 1884

overtog Galschiøt hans Post. Hegel var en af Parthaverne i „Forlagsbureauet“ – deraf O. B.s Misstemning imod ham. – 110.3. *Pontoppidan*] Henrik P. debuterede i U. og Hj. 1881 med Fortællingen „Et Endeligt“. – 110.5. „*hørt til*“, som *Goldschmidt siger*] hos G., der som Jøde følte sig stillet uden for det danske Samfund, er dette et Nøgleord, som han ofte anvender i „Livs-erindringer og Resultater“.

434.

Utilg. 446,4°.

110.15. *en stor Opera*] „Fru Jeanna“ til Tekst af Ernst v. d. Recke. – 110.21. *Sjøgren*] den svenske Komponist Emil S., af L.-M. kaldet „Barnet“, som 1880 havde sat Musik til 7 Sange af H. D.s „Tannhäuser“; han og L.-M. rejste sammen i 1884.

435.

Utilg. 283,4°.

111.14. *Goldschmidt*] to store Blade, „Corsaren“ og „Nord og Syd“, havde G. saa at sige alene holdt gaaende igennem en Aarrække. – 111.29. *Thor Lange*] havde bidraget til U. og Hj. baade med Digte, Prosastykker, biografiske Skitser og enkelte Boganmeldelser. – 112.1. „*rusticus*“-*Artikler*] til U. og Hj. skrev Henrik Pontoppidan under Mærket „*Rusticus*“ en Række Skildringer „Fra Landet“, hvoriblandt den Fortælling, der senere blev kaldt „Knokkelmanden“. – 112.2 f. *Rydbergs* .. *Foredrag*] i Aargangen 1883-84 offentliggjordes i U. og Hj. Rydbergs lange Afhandlinger „Til den første Kristendoms Historie“ og „Kulturbilleder fra den romerske Kejsertid“; 30/1 og 6/2 1881 havde et Brudstykke af hans Fauststudier været optaget i Bladet. – 112.4. *Jul. Lange*] af ham forekom i Aargangen 1883-84 Afh. „Germansk og klassisk“, „Gamle Rytter- og Krigerbilleder“ og „Sarcofago Casali“. – 112.7 f. *literær-historiske* .. *Skitser*] O. B. skrev til sidste Aargang af U. og Hj. i denne Genre blot to ganske korte Nekrologer: „Med Biskop Martensens Portræt“ og „Andreas Munch“. – 112.13. *Skolemand*] O. B. underviste i Dansk paa Mariboos Skole og havde sammen med Winkel Horn 1872 udgivet en for sin Tid udmærket „Dansk Læsebog med vedføjede svenske Læsestykker“.

436.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 255-257 og (delvis) Ursin II 13.

113.22. „*Skandale*“] se Noten til III 75.8. – 113.24 f. *udkomme nu til Efteraaret*] Udgivelsen blev udskudt til April 1885. – 114.11. „*Streng Herrer*“] Teksten blev sat 1885 og foreligger i Korrektur eksemplar, men blev først udgivet i SPS VII (1908). Stykket opførtes 1. Gang – i ændret Skikkelse og under Titlen „Efter Syndefaldet“ – paa Det kgl. Teater 30/11 1887.

437.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 401.

115.9. *det store Stykke*] „Strengte Herrer“.

438.

NkS. 3742,4°.

115.31. *denne lille Overraskelse*] under det nordiske Boghandlermøde i Kbhvn. holdt Fr. V. Hegel paa sit Landsted Skovgaard 15/7 1884 en stor Fest for Deltagerne; til denne skrev H. D. uopfordret en Sang „Til de Halvandet-hundred paa Skovgaard“, trykt i *Bagges Bogtrykkeri*.

439.

NkS. 3742,4°. Trykt Holger Drachmann: „Cimbrer og Teutoner“ (1962) 20 ff.

118.11 f. *har Bevis for*] formodentlig Digtet til Julie Hegel, dat. „Tarvis, St. Hansaften 84“, der nu er trykt i „Cimbrer og Teutoner“ 18.

440.

Utilg. 283,4°.

118.20. *denne Tid af almindelig Glæde og Begeistring*] i Anledning af Folketingsvalgets Udfald (se Noten til III 101.33). – 118.28. *i Norge*] dette Land fik sin første Venstreregering 1884. – 119.8 f. *Arbejderundervisningen*] se Nr. 373 og 379. – 119.29 f. *et infamt Middel*] Juristen Prof. C. Goos, der var opstillet af Højre, faldt til Trods for en voldsomt gennemført Valgkamp; han beskyldtes af Overretssagfører A. Cantor for at have samlet Penge ind til Bladet „Den nye Socialist“ for at skabe Splittelse inden for Socialdemokratiet, men selv erklærede han, at det var for at støtte Arbejdere, der vilde virke for billig Alderdomsforsørgelse (se „Mrgbl.“ 18/6 og 20/6 1884 samt Ch. Kjerulf: „Gift og hjemfaren“ 57). – 119.31. *Møder i Aarhus*] Pingel blev 1884 valgt til Folketingsmand for Aarhuskredsen som Tilhænger af Hørup; senere gik han over til Bergs Fløj og endte sin politiske Løbebane med at slutte sig til Bojsens Forligsgruppe. – 120.3. *Broge*] Storkøbmanden Hans B., der var en af Aarhus-Matadorerne. – 120.17. *Historien i December 1883*] da Chresten Berg spændte Hørup og Edv. Brandes ud af „Morgenbladet“s Redaktion.

441.

NkS. 3742,4°.

120.31. *et Brev*] dat. 4/7 1884. – 122.22. „*Den færende Svend*“] formodentlig det samme Sujet, som senere blev til det dramatiske Digt „*Esther*“ („To dramatiske Digte“ 1888) (Rubow II 192, jf. SPS VIII 326); 20 Blade Ms. i

Coll. Saml. 41 fol. – 122.32. *det internationale Lægemøde*] i August 1884 i Kbhvn.; ved Kommunens Fest afsang man H. D.s Sang „Naar Lægen peger frem mod Videns Baner“ (aftrykt i „Mrgbl.“ 15/8 1884); jf. „Fund og Forskning“ XV (1968) 88. – 123.1. *Banquo*] i Shakespeares „Macbeth“ III, 4.

442.

Utilg. 283,4°.

123.9. *et Brev*] ikke bevaret. – 123.12. *vedlagte Brev*] det lyder saaledes:

Kjøbenhavn, den 9 Juli 84.

Kjære Hr. Justitsraad.

Tak for Laan af D's Æventyrdrama. Han har nok i et Brev til mig bebudet det, men dog ikke direkte opfordret mig til at udtale mig derom. Af flere Grunde vil jeg ogsaa nødig – og kun paa hans egen udtrykkelige Anmodning – skrive til ham om hans Arbejder overhovedet. Han har ikke længer som i gamle Dage det aabne Øre for Indvendinger, han ser saa skjævt paa flere Forhold herhjemme, at en hel Redegjørelse for mange Ting næsten nødvendigvis maatte gaa i Forvejen, og særlig tror han, at jeg personlig stikker saa dybt i Politik og er gaet saa aldeles op i politiske Venner, at mit Raad ikke længer dikteres af ren literær og personlig Interesse for hans Produktion og ham. Jeg har vel i et Brev til ham søgt at betage ham denne Tro, men jeg tvivler om, det er lykkedes mig, og han har været saa længe borte, eller rettere, der er sket saa meget i den Tid, han har været udenlands nu, at han mangler Forstaaelse af flere Ting. Men i én Henseende burde dog De og Deres oplyse ham. Hvad han kalder Kjævl og Smaalighed, har dybere Bund. Ved de sidste Valg begyndte Kjøbenhavn at komme med i den politiske Bevægelse, og naar en stor By begynder at tage Fart, gaar det hurtig. Om Reaktionen her hjemme, Højrebladene, særlig „Dagbladet“, er Sagaen ude. Faa for Guds Skyld Drachmann fra at gjøre et eneste Skridt over ad den Kant til. Der er ingen Fare for, at han ikke skal komme i den klassiske „Midte“, han attraar, alligevel. Naar nu Berg bliver Minister, er Centrumspartiet jo i samme Øjeblik til. Studenteroppositionen og Socialdemokraterne tale og skrive jo allerede om, at Berg maa „springes over“, og kræve Hørup-Brandes i Stedet.

Men endnu en Grund maa jeg anføre, hvorfor jeg *netop nu* daarlig kan skrive til Drachmann. Jeg vilde jo kun kaste ham i Armene paa den ny „illustr. Tidende“, hvis han tog mine Raad fortrydelig op, og jeg holder for meget af Drachmann baade som Forf. og Ven, til at risikere et Brudd for et Raads Skyld. Jeg vilde personlig ikke tilgive Drachmann, hvis han nu svigtede mig og „Ude og Hjemme“; derfor bør jeg ogsaa selv være varsom over for ham.

Skal jeg da i Korthed sige Dem min Mening om eller Indtryk fra „Der var en Gang“, saa maa jeg da først bemærke, at jeg jo har læst Stykket i to

Stumper, og at jeg maatte læse det om igjen, gjaldt det nærmere og mere indgaaende Omtale. Hvis *dette* var det første Udkast eller Kladder, som Dr. havde sendt hjem for at høre Venners Mening derom, og skulde den egenlige Udarbejdelse nu finde Sted, tror jeg, der mulig kunde komme et tiltalende Arbejde ud deraf. Som det nu foreligger, forekommer det mig mere at være et Rutinearbejde end baaret af Dr's bedste digteriske Inspiration. Allerede ved deres lyriske Form staa hans to tidligere Æventyrdramer højt over dettes prosaiske Dialog, og de indflettede Digte kunne langt fra maale sig med de berømte Digte i „Østen for Sol“. Nogle af de patriotiske Udbrud – og de ville jo blive særlig drøftede og undersøgte – havde ikke altid i mine Øren den rette ægte Klang. Man faar det Indtryk, at Dr. har *villet* sige dette og dette, men at det ikke levende er sprunget ud fra hans Hjærte. Der er (især i 1ste Akt) gode dramatiske Tilløb, men senere staa Handlingen ofte stille, bliver Billeder paa Snor, i Stedet for Hjul, der gribe ind i hinanden. Men navnlig 2den Akt med *Laanene* fra Andersens „Svinedrengen“ gaar bestemt ikke an. Dr. synes heller ikke her at have gjort sig klart, hvad en moderne Digter skal gjøre ud af et gammelt Æventyr. Lægges han ikke noget nyt ind deri, er den gamle Form den bedste, men i Særdeleshed gaar det ikke an at laane, hvad der allerede en Gang er gaaet gjennem *en anden Kunstners* Digel, in casu Andersens. Han maa frit selv finde paa noget andet, eller som andre Theaterforfattere skrive „dramatiseret efter Andersen og det gamle Æventyr“. Husk, hvor ilde man optog hans Laan fra Hamlet.

Det synes ikke, at Dr. bliver Dramatiker, men fremfor alt turde hans *første* Arbejde nu være *klassisk*. Hans Fortællinger er jo gamle og kjendte. Hvad, om De foreslog Dr. at bede *Hostrup* læse dette Drama igjennem og sige sin Mening derom? Det var maaske en Udvej? Tag til Takke med dette.

Med venlig Hilsen

Deres hengivne

O. Borchsenius.

123.24. *sit ny Drama*] „Vildanden“ (1884). – 123.28. *sin ny Fortælling*] „Fortuna“ (1884). – 123.28 f. *Schandorphs* .. *ny Fortælling*] „Skovfoged-børnene“ (1884).

443.

NKS. 4656,4°.

124.10. *Dit* .. *Svar*] Nr. 433. – 124.15. *Det er Poesi*] da Byrons Forlægger Murray egenmægtig foretog Udadelser i „Don Juan“s 5. Sang, skrev Digteren 31/8 1821 fra Ravenna til ham: „I have read over the poem carefully, and I tell you, *it is poetry*“ (Th. Moore: „Letters and journal of Lord Byron“ II (1833) 313). – 124.16. *Brev igaar*] ikke bevaret. – 124.21. *den store Roman*] en aldrig fuldført Plan til en Tidsroman i Lighed med Goldschmidts

„Hjemløs“, som skulde hedde „Af Henrik Herholdts Papirer, udgivne af H. D.“, hvoraf et Brudstykke blev trykt i U. og Hj. 31/8 og 7/9 1884 (se Rubow II 152 f.). – 125.23. *F. Keppler*] formodentlig gaar Træk af ham igen i den „geniale sydtyske Læge og Digter, Dr. Fritz Felldner“ i den posthumt udgivne Fortælling „Venezias Nat“ (1909), om hvem det hedder, at han „havde nedsat sig i Venezia og var i Begreb med at skaffe sig et Navn og et Klientel“ (20), især en stor Kvindepraksis. – 126.6. *Da stehen wir, wie die Ochsen am Berge*] „saa sidder vi net i det“ (tysk Talemaade).

444.

Utilg. 315,4°.

127.19 f. *din Kammerat*] se Noten til III 110.21. – 127.29. *dit Svar*] et utrykt Brev af 12/7 1884, der gaar ud paa, at Meran er et sundt Opholdssted.

445.

Utilg. 446,4°.

128.11 f. *Deres Digtning*] „Kantate til Det kgl. Theaters Festforestilling paa 200-Aarsdagen for Holbergs Fødsel“ (trykt i „Mrgbl.“ 4/12 1884). – 128.21. *den Ældre . . den Yngre*] Recitationen er fordelt paa „Den ældre Holberg-Fremstiller“ (∩: Phister) og „Den yngre Holberg-Fremstiller“ (∩: Olaf Poulsen).

446.

Utilg. 283,4°.

129.15. *Koch*] den tyske Bakteriolog Robert K., der opdagede Kolerabacillen. – 130.3. *Dagmar*] Emmy Drachmanns Søster, gift med den norske Skibsreder Christopher Zernichow. – 130.7 f. *et større Arbejde*] antagelig „Strenges Herr“. – 130.27. „*Heldengrisen*“] Navnet „der Heldengreis“ tildelt Kejser Wilhelm I, der opnaaede Oldingealderen. – 133.2 f. *300 sønderjyske Piger*] se Noten til III 93.21. – 133.4. *3000 Sønderjyder*] se Noten til III 93.15. – 133.7 f. *Mindefest paa Skamlingsbanken*] norske og svenske Folkehøjskoler rejste en Mindesten for Grundtvig, der afsløredes 4/7 1884. – 134.9. *eders Pøde*] Nissens ældste Søn Erik.

447.

Utilg. 283,4°.

134.20. *Karl Warburg*] svensk Litteraturhistoriker og Medarbejder ved „Göteborgs Handelstidning“. – 134.29. *F. W. Hasselblad*] Rydbergs Svigerfader, Grosserer H. – 135.10. „*Fortællingerne*“] „Smaa Fortællinger“ (1884). – 135.26 f. *dets to Forgængere*] „Prinsessen og det halve Kongerige“ og „Østen

for Sol og Vesten for Maane“. – 135.29. *overvejende Prosa*] denne Indvendning gav H. D. Anledning til at omsætte „Der var engang“ i Vers, som senere igen blev ført tilbage til Prosaform med enkelte indlagte Digte. – 136.4. *den gamle Hyrde*] i de første Versioner (Coll. Saml. 37 fol. og Coll. Saml. 139,4°) forekommer en Hyrde, der forkynder H. D.s Mistillid til Nutiden; ved en Revision af Stykket senere paa Aaret lod Digteren denne Person glide helt ud, hvad ogsaa Lange-Müller raadede ham til (se III 156.26 f.); jf. om Ændringerne J. C. Normann: „Teatret“ 142 ff. – 136.7 f. *Indledningsdigtet fra Tarvis*] „I Schlitz-Kløften“, der blev udskilt fra Stykket, men medtaget i „Fjældsange og Æventyr“ som det sidste af Digterne, dannende et Overgangsled til „Der var engang“. – 136.13. *I blev jo i Vedbæk*] under Difteritisepidemien i Sommeren 1881.

448.

NkS. 3742,4°.

137.7 f. *et . . Brev for nogle Uger siden*] Nr. 432. – 137.31 f. *min . . Papa . . skriver . . Breve*] trykt i „Fund og Forskning“ XV (1968) 85–88. – 137.33 f. *d. 26 Juni 1884*] Valget blev holdt 25/6. – 138.24. *mit literære Testamente*] Brevet til Faderen er trykt H. Bentzon 242 ff. – 138.26. *min Svoger*] se Nr. 446. – 138.29. *Vodskov*] i „Kritiske Studier“ (1884). – 139.2 f. *quem honoris causa nomino*] „som jeg nævner med Agtelse“. – 139.7. *et Brev til Fru Julie*] Nr. 439. – 139.15. *streng Herre*] Hentydning til H. D.s Skuespil „Streng Herr“.

449.

Utilg. 283,4°. Trykt (med fejlagtig Dato) L. C. Nielsen II 257 f.

139.27. *De skand. Boghandlere*] se Noten til III 115.31. – 139.31. „*Saa liker jeg Jarlen*“] Citat (efter Hukommelsen) af Ibsens „Kongsemnerne“ Akt II. – 140.15 f. *Jacob skriver nærmere*] Nr. 452.

450.

NkS. 4656,4°.

141.3. *de . . hellige Mænd i Ildovnen*] if. Daniels Bog Kap. 3 lod Nebukadnesar tre Mænd (Sadrach, Mesach og Abed-Nego) kaste i en brændende Ovn, fordi de nægtede at tilbede et Gudebillede, han havde ladet opføre; men de gik uskadte ud af Ilden. – 142.18. *Pingel*] se Nr. 440. – 142.21 f. *Artikel . . af Strindberg over Bjørnson*] i „Mrgbl.“ 13/7 og 15/7 1884 gengives efter norsk „Dagbladet“ Strindbergs Artikel om Bjørnson fra „Le monde poétique“; den skildrer hans første Møde med Bjørnson, der fandt Sted i Paris, og Strindberg betoner, at han i Samtalens Løb gjorde Bjørnson klart, at han ikke

troede paa Kunstværker, som ikke var inspirerede af Ønsket om at være nyttige. — 143.4. *Patria est ubi bene*] „Fædrelandet er der, hvor der er godt at være“ (Aristophanes: „Plutus“ 1151). — 143.5. *Lusangler*] ubetydelige Personer. — 143.6. „*Samvittighedsnag*“] se Noten til III 108.1. — 144.1. *Hofprædikanten*] den tyske Hofprædikant Stöcker ledede den antisemitiske Bevægelse i Preussen.

451.

Utilg. 283,4°.

146.9. *Kaare*] Otto Borchsenius' Søn, den senere Overregissør ved Det kgl. Teater. — 146.32. *V. R.'s Skildring af Nero*] i „Romerske kejsare i marmor“; i O. B.s Oversættelse havde den staaet i „Nær og Fjern“ V (1876). — 147.4. *Rejseskildring fra Brügge*] i et „Turistbrev“ („Göteborgs Handelstidning“ 19/7 1884) hævder Karl Warburg, at Sandheden om H. D.s Modstilling af Ostende og Brügge vistnok ligger i Midten; han protesterer mod Legenden om, at Memling har kæmpet under Karl den Dristige ved Nancy, og mod at H. D. mener, at Kunsthistorien burde lade Historie og Kunst passe sig selv. — 147.11. *det Letterst. Tidsskr.*] „Nordisk tidsskrift“, udg. af Letterstedtska foreningen; i en 20 Sider lang Anmeldelse af „Strandby Folk“ og „Dybe Streng“ ydes der H. D.s Ideer fuld Tilslutning. — 147.13. *P. Aug. Gödecke*] Seminarierektor i Växiö, Oversætter af „Den ældre Edda“. — 148.5. *à la Keller*] Gottfried Keller i „Der grüne Heinrich“, som Emmy Drachmann havde fordansket. — 148.12 f. *et privat Brev*] trykt i Noten til Nr. 442; i nyt Brev af 24/7 bad han Hegel vise H. D. *hele* hans Brev.

452.

Utilg. 283,4°.

149.4. *Fader . . har takket Dig*] se Nr. 449. — 149.24. *den dybe Stue*] se Fotografiet i Fr. Hegels „Erindringer“ II (1946) 36. — 149.27. *Bolvig*] Antikvitetshandler J. M. E. B., der havde Forretning i Raadhusstræde 2. — 150.18. *Brødrene Philipsen*] Forlagsboghandler P. G. P.s Sønner Gustav og Ludvig P., der 1877 havde overtaget Faderens Forlag. — 150.27. *Sigurd Ibsen*] Henrik I.s Søn, senere Statsminister. — 150.28. *John Paulsen*] norsk Roman- og Novelleforfatter, der ogsaa har udgivet Erindringer om Ibsen. — 151.8. „*paa Slottet*“] som Folketingets Formand havde C. Berg Bolig paa Christiansborg, indtil Slottet 3/10 1884 brændte. — 151.28. *Berendsen*] den jødiske Journalist N. J. B., der havde oversat en Række Bøger af franske Forfattere (Balzac, Flaubert, Bdr. Goncourt, Daudet og Maupassant). — 152.21 f. *Fru Kielland og Baby*] Alex. K.s Hustru Beate og Datter. — 152.22. *Collins*] Departementschef Edvard C., der havde Landsted i Ellekilde. — 152.23 f. *Fortsættelsen af „Gift“*] Romanen „Fortuna“ (1884).

453.

NkS. 3742,4°.

153.8. *Hans Nikolaj H.]* Hans Nik. Hansen tegnede Titelbladet i Overensstemmelse med H. D.s Forslag. – 153.14. „*Ouverturen*“] i Coll. Saml. 37 fol. findes det første Udkast til et langt Programdigt, i Coll. Saml. 139,4° et nyt, der er befriet for al Polemik, men dog ikke kom med i den endelige Udformning af „Der var engang“, derimod som et selvstændigt Digt („I Schlitz-Kløften“) fik Plads i „Fjæld-Sange og Æventyr“. Stykket har i det hele taget vundet overordentligt ved Omarbejdelsen. – 154.8. *Festsangen til Lægemødet*] se Noten til III 122.32.

454.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 401 f.

154.19. *Du skriver*] Brevet ikke bevaret.

455.

Utilg. 446,4°.

156.12 f. *været ilav med dette Æmne som Operastof*] i 1881 sendte L.-M. en Skitse til en Operatekst, først kaldet „Prinsen“, senere „Prinsessen“, til Chr. Richardt, der imidlertid fraraadede ham at udarbejde den; den genopstod senere som „Vikingeblood“ med Tekst af Einar Christiansen. – 156.27. *Hyrden*] se Noten til III 136.4. – 156.30. *Drømmen*] i 3. Akt af den ældre Redaktion (Coll. Saml. 139,4°) sover Prinsessen ind og ser i et Drømmesyn under Musikkompagnement Hofdamerne i Kongens Forgemak, der gyser ved at se hende klædt i Pjalter. – 157.4. *Maalingshistorien*] Prinsen foregiver, at Prinsessen er blevet syg, hvorfor den af Ternerne, der kan passe hendes Brudekjole, skal være hendes Stedfortræder ved Vielsen; denne Scene bevaredes (SPS VII 125). – 157.9 f. *Forførelsesscenen*] efter at Prinsessen som Stedfortræder er blevet viet til Prinsen, forlanger han af hende, at hun skal tilbringe Natten sammen med ham, hvad hun nægter, og saa lader han Hytten brænde af; hele denne Scene ændredes.

456.

NkS. 3742,4°.

158.18. *det stockholmske kgl. Theater*] her blev Stykket ikke antaget. – 162.7. „*Dit Hjærte, min Søn, er adelig født*“] Citat af Henr. Hertz's Digt „Den danske Soldat“ („Digte fra forskjellige Perioder“ II 121); jf. Prinsessens Ord i „Der var engang“: „Hjertet var adeligt rent i hans Bryst“ (SPS VII 130). – 162.23. *Heegaard*] se Noten til III 77.4 f.; hans sidste Leveaar formørkedes

af Sygdom. – 163.11. „Skandale“] se Noten til III 75.8. – 163.24. *den sidste Fødselsdag*] Jac. Hegels Søn Frederik var født 1/8. – 163.25. *Oluffa*] Julie Hegels Søster Oluffa Bagge, der var i Huset hos sin Søster og Svoger.

457.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 402 og (delvis) Jul. Clausen:
„P. E. Lange-Müller“ 105 f.

165.14. *Dette skriver Du*] III 157.14 f. – 166.5. *et Arbejde*] „Lykken i Arenzano“.

458.

Utilg. 446,4°.

166.31. *Folkescener*] Indledningen til sidste Akt skildrede oprindeligt en St. Hans Aften med en halvfylt Tønde sat op paa en Stage, der blussedes af; en „Folkesanger“ og en gammel Hyrde spillede en væsentlig Rolle under dette Optrin; Hyrden deklamerede om Enighed i Folket. – 167.8. *Børnehovederne*] Sceneanvisningen foreskriver, at nogle Børn forsøger at faa Baalet til at brænde, men da Prinsen tysser paa dem, sætter de sig ned, saa at kun deres Hoveder ses. – 167.15. „*Posen*“] for at vise sig for Prinsessen i sin tidligere Forklædning som Kulsvier lader Prinsen af en Pose fremtage Parykken, Skægget, Haaret, Valnøddesaft og Kønrog samt Bilbouqueten, Gryden og Kedlen. – 167.18. *Tyveriet*] Prinsessen har stoppet Fødevarer paa sig for at tage dem med hjem til Hytten. – 168.21. *Ternerne*] SPS VII 121 f. – 168.21. *Krigsmanden*] SPS VII 112 f. – 168.21. *Fedlen ud*] Kasper Røghats Vise („Den første Gang da jeg stod Brud-Fedlen ud“) (SPS VII 110 f.). – 168.21. *Jægerne*] SPS VII 104 ff. – 168.21. *Cloe*] Hofdamernes Sang („Hvem driver der langs Bakkens Kam“) om Daphnis og Chloe (SPS VII 96 f.). – 168.22. *Serenaden*] „Natten er svanger med Vellugt fin“ (SPS VII 92 f.). – 168.28. *kommer . . til Tarvis*] L.-M. rejste 17/8 fra Meran til Tarvis for at konferere med H. D. om Musikken. – 169.1. *Prindsen . . og Kaspar*] Rollebesætningen blev den af L.-M. gættede; dog udgik Folkesangeren og Hyrden. – 169.3. *Skram*] Kammersanger Peter Schram. – 169.5. *Fr. Betzonich*] Elga B., senere gift Sinding. – 169.5. *Fru Mantzius*] Karl M.s første Hustru Soffy, f. Rosenberg, (senere gift Wallén).

459.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 402 f.

460.

NkS. 3742,4°.

170.10. *det svenske kgl. Theater*] her blev „Streng Herrer“ ikke opført. – 170.27 f. „*Lykken i Arenzano*“ er under *Omarbejdelse*] se flg. Brev. – 171.14 f. *et . . Prosabidrag . . til . . „U. og Hj.“*] se Noten til III 124.21.

461.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 258–260.

171.30 f. *det kgl Theaters Censor*] Erik Bøghs Censur (trykt i „Gads danske Magasin“ 1910–11 S. 479) gik ud paa, at Behandlingen røbede „megen digterisk Originalitet og Dygtighed“. William Bloch fik H. D. til at foretage et Par Ændringer i Stykket (Rob. Neiiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ IV 111). – 172.11. *Larsen*] se Noten til III 74.22. – 172.27. *det største*] Skuespillet „Alkibiades“. – 172.29. *vel mødt igen, Kong Frederik ved Hæren*] Begyndelseslinien af H. P. Holsts Sang ved Sammenkomsten efter Frederik VII's Tropperevy paa Lerbæk Mark ved Vejle Septbr. 1848, den Sang, hvori de berømte Ord „Det skal ej ske“ forekommer.

462.

Utilg. 283,4°.

173.34. *Aug. Bang*] Fr. Hendriksens Ven, Forlagsboghandler A. B. havde fra Oktbr. Kvartal 1883 overtaget Forlaget af U. og Hj., hvis Format samtidig blev udvidet, men det hjalp ikke paa Bladets Økonomi, saa at det i Efteraaret 1884 maatte sælges til Forlagsbureauet, der i Forvejen udgav „Ill. Tidende“. Fr. Hendriksen maatte i de følgende Aar afbetale en Gæld paa 12000 Kr. (se dennes „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 217 ff.). – 174.7. *Hegel*] var Medindehaver af „Forlagsbureauet“. – 174.16. *Galschiøt*] havde 1884 efterfulgt P. Hansen som Redaktør af „Ill. Tidende“. – 174.26. *gaa over i „Morgenbladets“ Redaktion*] dette skete 1885, efter at U. og Hj.s Fortsættelse „Hjemme og Ude“ var gaaet ind. – 174.34. *H. H.s Papirer*] se Noten til III 124.21. – 175.7. *Johs. Magnussen*] en i sin Tid kendt Oversætter og Skolebogsforfatter, der 1884–85 redigerede „Hjemme og Ude“ sammen med O. B. – 175.18. *næste Afsnit af H. H.s Papirer*] en Fortsættelse kom aldrig. – 175.22. *sang Bladet ind*] i U. og Hj.s første Nummer stod H. D.s Digt „Høstaften“.

463.

Utilg. 283,4°.

176.25. *vi „lægge ud paa ny“*] Hentydning til H. D.s Digt ved „Mrgbl.“s Rekonstruktion 1/1 1881 „Da vi lagde ud paany“. – 177.4. *Brødrene Salmon-*

sen] Isac og Moritz S., hvis Navn endnu lever i deres betydeligste Forlagsartikel „Salmonsens Konversationsleksikon“ (1. Udg. 1891-1911).

464.

NkS. 4656,4°.

177.19. „*Tyrkisk Rococo*“] tryktes i „Hjemme og Ude“ Nr. 2.

465.

Utilg. 446,4°.

178.14. *Bidrag til det sidste Nr.*] et saadant afsendtes, men blev ikke optaget (se Noten til III 180.7). – 178.21 f. *kommer jeg til Wien*] Jan. 1885 rejste Fr. Hendriksen til Wien for at studere fotografisk Ætsning hos Firmaet Angener & Göschl og var under Opholdet der ofte sammen med Familien Drachmann („Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 225,237 ff.).

466.

NkS. 4656,4°.

179.21 f. *trykke . . private Viser*] „Mrgbl.“ bragte 7/9 1884 4 Sange fra Festen for C. Berg, da han flyttede fra Hillerød, nemlig Schandorphs for Berg, Borchsenius' for Hustruen, H. D.s „Da Berg tog fra Hillerød“ og Hostrups „En Vise om Andemad“.

467.

NkS. 4659,4°.

180.7. *mine Rejsedigte*] „Hoch-Osterwitz“, der senere blev trykt i „Fjæld-Sange og Æventyr“, men kom for sent til at kunne faa Plads i U. og Hj.

468.

NkS. 3742,4°.

181.7. *Deres Brev*] af 11/9, ikke medtaget her. – 181.8. *Malling*] se Noten til III 59.4. – 181.33 f. *udgive en saadan Bog*] i det utrykte Brev af 11/9 foreslaar Hegel ham at skrive en Bog om Wien i Lighed med Rich. Kaufmanns om Paris og tilføjer, at han i flere Aar har ønsket at kunne udsende en Bog om London: „men hvem kan skrive den?“. Tanken om at skildre London dukker op igen hos H. D. i 1892 (Nr. 644). – 182.4 f. *Martensen siger noget lignende . . i sin Levnedsbeskrivelse*] dette beror vist paa en Huskefejl; i „Af mit Levned“ siger Martensen blot: „Særlig kræver det østerrigske Naturel Livslyst, Livsglæde, Nydelse og Afvexling“ (I 170).

469.

Utilg. 283,4°.

182.33. *Digtet*] „Tyrkisk Rococo“. – 183.3. *Din .. Historie*] „Af Henrik Herholdts Papire“. – 183.18 f. *mit Svar til Forlagsbureauet*] da Forlagsbureauet i „Mrgbl.“ 11/9 1884 havde erklæret, at U. og Hj. gik videre i „Ill. Tidende“, og at „Hjemme og Ude“ saaledes ikke havde Ret til at betegne sig som Fortsættelse af U. og Hj., tog O. B. til Genmæle smstds. 12/9 mod Bureauets omsiggribende Opkøb af andre Ugeblade – det havde tidligere sikret sig „Nær og Fjern“ – og endte med denne Spydighed: „Jeg haaber, at det skal gaa det ny 'Hjemme og Ude' saa godt, at Forlagsbureauet efter et Par Aar eller saa selv skal finde, at det nu kunde være paa Tide ogsaa at faa det kjøbt bort fra Markedet og Konkurrencen“; jf. Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 217-220. – 183.23. *Viktor Rydberg*] den svenske Digter havde i Septbr. 1884 sendt O. B. et deltagende Brev, hvori han beder ham ikke tabe Modet over sine Genvordigheder (NkS. 4656,4°). – 183.24. *Gildet for Berg*] se Noten til III 179.21 f. – 183.28. *Korsgaard*] „Morgenbladet“s nye Redaktør, senere Folketingsmand K. P. K.

470.

NkS. 4656,4°.

184.7 f. *en lille Pige*] Datteren Lisbeth, senere g. m. den norske Kaptajn og Civilingeniør Oscar Zernichow, blev født 17/9 1884.

471.

Utilg. 283,4°.

185.5. *Magnussen*] se Noten til III 175.7. – 185.13. *Gad*] Forlagsboghandler G. E. C. Gad. – 185.27. *det smukke Digt*] „Hoch-Osterwitz“, der dog først tryktes i „Fjæld-Sange og Æventyr“ (se Noten til III 180.7). – 186.14. *et Folkemøde*] i Vemmeløv 14/9 1884 (refereret i „Mrgbl.“ 16/9).

472.

Utilg. 446,4°.

186.19. *et Par Linjer*] utrykt Brev af 16/8 (Utilg. 446,4°). – 186.26 f. *et Bidrag til Illustreret Tidende*] først et Aarstid efter sendte H. D. Bidrag til dette Ugeblad (*Diget „Julelandskab“* 20/12 1885).

473.

NkS. 4657,4°.

187.21. *Redaktionen*] den nye Redaktør var E. W. Montan; Bidrag af H. D. synes ikke at være blevet trykt i Bladet.

474.

Utilg. 446,4°.

188.21. *Joh. Svendsen*] efter Simon Paulli var J. S. 1883 blevet Kapelmester ved Det kgl. Teater. – 188.32. *være tilstede ved Festen*] H. D. kom ikke til Kbv. under Holbergjubilæet. – 189.1. „*hin fjerne, mørke Tid*“] Kantatens Indledningsord: „Det var hin fjerne, mørke Tid“. – 189.7. „*i lange bittere Krige*“] saaledes kom der ogsaa til at staa. – 189.8. „*Vaadesang*“] her gav H. D. ikke Køb. – 189.9. „*Lykken i Arenzano*“] opførtes 1. Gang 8/10 1884. – 189.11. „*Strenge Herret*“] kom først til Opførelse 30/11 1887 under den ændrede Titel „Efter Syndefaldet“.

475.

Utilg. 283,4°.

189.29 f. *urolig paa eders Vegne*] i et udeladt Brev af 19/9 gratulerer O. B. til Datteren. – 189.31 f. *Fru Valborg*] Emmys Tvillingsøster Valborg Nissen, der var tilkaldt for at hjælpe Familien. – 190.2 f. *hvad . . Georg Brandes . . skriver i et Prøvenummer*] „Politiken“ udsendte i Septbr. 1884 tre Prøvenumre; til det tredje leverede G. B. et aktuelt satirisk Bidrag, formet som et „Referat“ af Holbergbiografen Robert Prutz' Komædie „Den politiske Barselstue“. – 190.15. *angribe mig i „Politiken*“] 1. Prøvenummer indeholder „En Redegørelse“ fra Fr. Hendriksen, skrevet i Anledning af at det er blevet sagt i Pressen, at O. B. er blevet daarligt behandlet. Han indrømmer, at O. B. har været holdt uden for Forhandlingerne om Salget af U. og Hj., men paa den anden Side har han vidst i Aarevis, at Bladets Eksistens var truet. Da O. B. har valgt at udgive et nyt Blad, maa han anses for at være udtraadt af Redaktionen af U. og Hj., som ikke kan videreføres af Hensyn til ham, naar det stadig har bragt Tab. „Jeg tror ikke Hr. Borchsenius's litterære Stilling har lidt ved at være knyttet til 'Ude og Hjemme', og det havde saavel af denne, som af forskellige andre Grunde, været mig kært om Hr. B. havde følt sig kaldet til at lægge en Dæmper paa sine Venners taktløse Iver for at bringe urigtige, og for andre fornærmelige Fremstillinger tiltorvs“. – 190.16. „*den højeste Oplysning*“] „Politiken“s Reklameseddel fra sidst i Septbr. 1884 sluttede med Ordene: „Politiken's Opgave er: at være Organet for den højeste Oplysning“ (Vald. Koppel: „Af Politikens Historie“ I 12 f.); allerede 5/2 1885 harcellerede „Mrgbl.“ over dette Udtryk. – 190.18. „*Hoch-Osterwitz*“] se Noten til III 180.7. – 190.24. *et Bidrag*] i „Mrgbl.“ tryktes 25/1 1884 Høstdigtet „Danmark“.

476.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 403.

191.5. *Du blev utaalmodig*] et Brev fra L.-M. 20/9 1884 er ikke medtaget.

477.

Utilg. 446,4°.

192.25 f. *See, Natten*] i den trykte Udgave forekommer ikke de af Komponisten ønskede Optakter. – 193.15 f. *gjemme denne Midsommervise til Din næste Digtsamling*] som bekendt føjede H. D. sig paa dette Punkt ikke efter L.-M.s Raad. – 193.29. „*Landnamsfart*“] H. D.s Digt fra „*Dæmpede Melodier*“. – 193.30. *Bååth*] den svenske Lyriker Albert Ulrik B. – 194.20. „*Lykken*“] „*Lykken i Arenzano*“.

478.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 260-264 og (delvis) Rubow II 157 f. 194.26. *Lykønskningerne*] i Anledning af Datterens Fødsel 17/9 og H. D.s Fødselsdag 9/10. – 194.29. *Branden*] Christiansborg Slot brændte 3/10 1884. Medens Højre var ivrig for at samle Penge til dets Genopbygning, stillede Oppositionen sig køligt over for Tanken, hvad der fik Udtryk i „Mrgbl.“s Udtalelser 4/10; efter den egentlige Reportage meddeltes nogle Notitser om Slottets tidligere Brand, der sluttede med Ordene: „Paa denne Tomt rejsses intet Kristiansborg for tredje Gang“, og Befolkningen fik den Opfattelse, at det var Berg, der havde formuleret dem. – 195.11. „*Lykke i Arenzano*“] havde haft Premiere 8/10 1884 og spilledes kun 4 Gange. – 195.19 f. *en gammel Ballet*] Bournonvilles „*Kermessen i Brügge*“. – 196.25. „*Alkibiades*“] Burgteatrets Klassikerforestillinger havde givet H. D. Blod paa Tandem til at give sig i Kast med det „store“ Drama; Resultatet blev „*Alkibiades*“, der udkom Febr. 1886, men aldrig er blevet opført paa Scenen. – 196.27. *Poestion*] den østrigske Forfatter Josef Calasanz P., der udførte et betydeligt Arbejde for at udbrede Kendskab til nordisk Aandsliv i de tysktalende Lande (se om ham en Artikel, undertegnet „mp“ i „*Ill. Tidende*“ 1883-84 Nr. 1283). Han omgikkes meget med H. D., af hvis Værker han har oversat „*Renæssance*“ („*Tintoretto*“ 1905); til ham er „*Tarvis*“ tilegnet. Af hans talrige Breve til H. D. er ingen medtaget, fordi de overvejende handler om Oversættelsesproblemer; H. D.s Breve til ham er if. Meddelelse fra Wiens Nationalbibliotek ikke bevaret. – 197.21 f. „*Den færende Svend*“] paabegyndt Kladder i Coll. Saml. 41 fol. – 197.23. „*lydig under Loven*“] Citat fra Indskriften paa Mindestenen over de faldne i Slaget ved Thermopylæ Aar 480 f. Kr. – 198.29 f. *denne Sag blev rejst offentligt*] se Noten til III 190.2 f.

479.

Utilg. 315,4°. Trykt „*Tilskueren*“ 1926 I 403 f. og (delvis) Jul. Clausen: „*P. E. Lange-Müller*“ 107 f.

200.24. *Requiescat in pace*] „*Lad den hvile i Fred*“. – 200.29. *den sidste Zigeunervise*] SPS VII 86. – 200.33. *den lille hvide Mus*] i 1. trykte Udgave

(„Fjæld-Sange og Æventyr“) køber Prinsessen tre Ting af den som Tater forklædte Prins: en Bilbouquet, en hvid Mus og en Kedel, der kan fortælle alt om Medmenneskene.

480.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 266-69 og (delvis) Ursin II 16 f.

203.20 f. *levere Slaget udi Peber, Salt og Æddike*] som sket i „Streng Her-
rer“. – 204.11. *Brev fra . . William Bloch*] findes ikke paa K. B. – 204.19.
Phister] Ludvig P., der allerede 1873 havde taget sin Afsked fra Det kgl.
Teater, udførte den ældre Holberg-Skuespillers Recitativ i H. D.s Holberg-
Kantate, foruden at han ogsaa én Gang spillede Oldfux i „Den Stundesløse“;
Emil Poulsen var „Første Karakterskuespiller“ og Olaf Poulsen den yngre
Holberg-Skuespiller (se Edv. Brandes: „Holberg og hans Scene“ 28-30).

481.

NkS. 3742,4°.

206.17 f. *en græsk . . Ballet*] herom vides intet. – 207.15. *Deres Brev*] ikke
bevaret.

482.

NkS. 3742,4°.

207.30. *Brev af 14de*] utrykt Brev (Utilg. 283,4°). – 208.6. *Pige*] Familien
havde taget sit tro Faktotum Bodil(Boel) Pedersen med sig paa Rejsen. –
208.20. *Wilde*] formodentlig Kommandør Alex. W.s Søn, Amtsforvalter Alex.
W., der var Student fra Roskilde Katedralskole. – 208.20. *Melbye*] for-
modentlig en Slægtning af den forrige, 1882 afdøde Lejer af „Palæet“,
Marinemaler Vilhelm M. – 208.27. *Bloch*] Scenestruktør William B.

483.

Utilg. 446,4°.

210.19. *Dagbladet*] Anmeldelsen 10/10 1884 betegner Stykket som „et Mis-
foster“, der modtoges med „ildevarslende Hyssen“, fordi Digteren savner „den
spidse Pointering, det sikre dramatiske Blik for det Væsentlige, der er uund-
gaaelig nødvendigt, naar man paa Scenen vil løse en virkelig psykologisk Op-
gave“. – 210.33. „*Bjørnen-Hinden-Junkeren*“] tre Sange af „Østen for Sol
og Vesten for Maane“ (SPS IV 361 f., 376, 405 f.), Lange-Müllers Opus 23,
udg. af Den kgl. Hofmusikhandels Forlag.

484.

NkS. 4656,4°. Trykt (delvis) Rubow II 157.

211.25. *et Brev til Dig*] O. B. havde 11/10 1884 bedt H. D. om Bidrag til „Hjemme og Ude“. – 212.10. *skaffet mig Penge*] formodentlig fra det Raben-Letvetzauseke Fond (se III 208.9 f.).

485.

Utilg. 283,4°.

213.2. *Carl von Bergen*] svensk religiøs-filosofisk Forfatter og Foredragsholder, Udgiver af Tidsskriftet „Framtiden“. – 213.3. *Strindberg*] August S., der siden 1883 opholdt sig i Udlandet, havde 1884 udgivet 1. Del af „Giftas“; p. Gr. af en af Novellerne, der ansaas for blasfemisk, var der blevet rejst Tiltale imod ham, og han besluttede sig til at rejse hjem til Stockholm. K. O. Bonnier var taget til Genève for at forhandle med ham, da det vilde blive Forlaget, som dømtes, hvis Forfatteren ikke selv indfandt sig i Retten. – 213.20. *I det ny „Illustrerede“ mødte . . Brandes op*] med Essayet „Grev Moltke“ (5/10 og 12/10 1884). – 213.21. „Politiken“ . . *roste det ny Blad*] Gustav Esmann fejrede i „Politiken“ 7/10 „Ill. Tidende“s 25-Aars Jubilæum med en Feuilleton „Løse Blade. Et Jubilæum 1859–1884“, hvori det kaldes „vort første illustrerede Ugeblad“. I „Politiken“s 3. Prøvenummer (28/9 1884) fulgtes U. og Hj. til Dørs med en Bemærkning om, at „Afskeden er tung“, hvorimod det nye „Hjemme og Ude“s Program modtoges spydigt med Kommentaren: „Først en neutral Kampplads! – saa skal alle aandelige Strømninger have Adgang – og saa endnu alle disse Strømningers modsatte Anskuelser“. – 213.23. *Den gamle og den lille Frue*] Jac. Hegels Svigermoder Julie Bagge, f. Reiersen, og hans Hustru Julie, f. Bagge.

486.

Utilg. 446,4°.

215.21. *den store Ruin*] se Noten til III 194.29.

487.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 404 f.

216.32 f. *et . . Drama*] „Alkibiades“. – 217.21. *Smith*] Apoteker Salomon S., der var en yndet Koncertsanger og Violinist. – 217.22. *Schütt*] ?.

488.

NkS. 4656,4°.

218.6. *dette . . Drapa*] Digtet „Folkevandring“ („Hjemme og Ude“ 7/12 1884). – 218.11. „*Papirerne*“] „Af Henrik Herholdts Papirer“. – 218.20 f.

Hamerling's „Aspasia“] den østrigske Forfatter Robert H.s Roman med Emne fra Perikles' Tid (1876), oversat af O. B. 1879. – 218.29. *det sidste*] Nr. 485.

489.

Utilg. 446,4°.

490.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 405 f.

219.30 f. *de „spanske“*] L.-M.s Opera „Spanske Studenter“ til Tekst af William Faber var opført 1. Gang paa Det kgl. Teater 21/10 1883, men blev ikke givet i Wien, derimod i Hamburg, Breslau og Stockholm. – 219.34. *Fuchs*] Johann Nepomuk F., Kapelmester ved Wiens Hofopera, som L.-M. i den udeladte Del af foreg. Brev havde skrevet til H. D. om.

491.

Utilg. 283,4°.

220.24. *Bredahl*] „Et Par Blade af Christian Hviid Bredahls Bondekrønne“ („Hjemme og Ude“ 2/11–23/11 1884), optrykt i „To Digtere“ 1886. – 220.25. *det andet Digt*] „Hoch-Osterwitz“ („Fjæld-Sange og Æventyr“), som H. D. havde forlangt tilbage. – 220.27 f. *Vittigheden om Spencer*] de to næstsidste Strofer lyder i det oprindelige Ms. (Coll. Saml. 29 fol.) saaledes: „Skøndt det som 'Maal' af hver en Pog, / Der har sin *Spencer* grundig lært, / blev strøget længst af Skolens Bog – / til Nød betragtes kan som 'sært'. – Du Spegesild ved Skole-Bord! / den 'Spencer' er et stramt Korsett; / i vor Tids Rustning – mærk mit Ord! – de Blegnæbs-Drenge kvæles let“. – 221.2. *Bergs og Venners ny Skridt*] efter at Berg forgæves havde forsøgt at forene det splittede Venstre, dannede han 1884 „det danske Venstre“, bestaaende af 48 Medlemmer, mens Hørups Gruppe paa 25 fra nu af omtaltes som „det europæiske Venstre“.

492.

NkS. 3742,4°.

221.23. *skrevet til min . . Fader*] trykt H. Bentzon 246–249. – 222.17 f. *en norsk Skuespillerinde*] Sofie Reimers, der 1884 var paa Studierejse i Wien (se flg. Brev). – 222.19. *Schröder*] Hans Frederik S. var 1879–99 Direktør for Christiania Teater. – 222.31. „*over de høje Fjælde*“] Citat af Bjørnsons Digt „Ørnen løfter med stærke Slag“ fra „Arne“.

493.

NKS. 3742,4°.

223.9. *dit lange Brev*] ikke bevaret. – 223.30. *Ernst Bojesen*] havde endnu sit eget Forlag, der nylig havde slaaet det store Slag ved i Anledning af Holberg-jubilæet at paabegynde Udgivelsen af „Jubeludgaven“ af hans Komedier, illustreret af Hans Tegner (1883–88); senere kom H. D. til at samarbejde med ham som Forlægger af „Troldtøj“. – 224.25 f. *Julies Bemærkninger om „Strengte Herrer“*] hendes Brev er ikke bevaret. – 224.31 f. *fra min „Gamle“ i Fredensborg*] trykt i „Fund og Forskning“ XV (1968) 86 f., 89. – 225.17. *Boel*] se Noten til III 208.6. – 226.10. *Maren Amme*] gammelt nedsættende Udtryk for et (tykt) Fruentimmer, der bl. a. forekommer hos Holberg („Peder Paars“ og „4. Satire“). – 226.14 f. „*gegen Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens*“] frit citeret efter Schillers „Die Jungfrau von Orleans“ III, 6. – 227.2 f. *Manifestet fra Slotsbranden*] se Noten til III 194.29. – 227.10. *Gjellerups sidste Arbejder*] Dramaet „Brynhild“ og Rejsebogen „En klassisk Maa-ned“ (1884). – 227.11. *den Handske, han nylig har kastet*] i en længere Modkritik („Mrgbl.“ 10/12 1884) af Edv. Brandes’ Anm. af „Brynhild“ („Politiken“ 28/11) betegner Gjellerup E. B.s Karakteristik af Dramaets Personer som overfladisk: „Disse Skikkelser vækker, hedder det, ingen Erindringer, ingen Stemninger hos os. Det er naturligt nok, at de ikke gjør det hos en Mand, som fjorten Aar gammel var intim med Voltaire og Diderot, og som baade ved Natur og Kultur er rodløs ikke blot i en enkelt Nation men i den Race, der omgiver ham. . . Det er noget underforstaaet og noget, som neppe nok skjuler sig mellem Linjerne i Doktorsens Artikel, at det eneste, som har virkelig Værdi nu til Dags i Literaturen, det er den realistiske Nutids-Skildring, alt andet har udspillet sin Rolle og kan i det højeste tolereres“. – 227.15. „*Tilskueren*“] dette Tidsskrift var blevet grundlagt 1884. – 227.15 f. „*Nationaltidendes“ Epigon*] Herman Bang, der var Bladets Feuilletonist. – 228.19. *Fredensborg*] her boede H. D.s Fader paa sin gamle Dage. – 229.5. *Poestion*] se Noten til III 196.27.

494.

Utilg. 283,4°.

229.14 f. *Brevkort*] ikke bevaret. – 229.19. *Art. om Oehlenschläger i „Morgen-bl.“*] O. B. skrev 1/1 1885 i Bladets Feuilleton om Oehlenschlägers Digt-samling „Aarets Evangelium“, der var blevet nyudgivet af F. L. Liebenberg. – 229.27. *Pet. Nansen*] var fra 1884 engageret af „Politiken“.

495.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 269–271.

230.25. „Med den brede Pensel“] denne Roman, som H. D. havde syslet længe med, udkom først som Bog 1887, efter at Begyndelsen af den var fremkommet som Feuilleton i „Mrgbl.“ 19/4–23/5 1885. – 231.15. *Digtsamling*] Digtene udkom dog ikke for sig, men sammenføjedes med „Der var engang“ til Bogen „Fjæld-Sange og Æventyr“ (1885). – 232.3. *P. Mariagers to Bøger*] „Fra Hellas“ (1881) og „Den sidste Lamia“ (1884). – 232.7 f. *Riis Carstensen*] var uddannet som Maler, men elskede Søen og Rejser og havde 1884 deltaget i en Grønlandsekspedition; først i 1890 udkom Rejsebogen „Two Summers in Greenland“, efterfulgt 1897 af „Over viden Strand“ (se om ham H. Bentzon 163 f.). – 232.25. *Frk. Reimers*] se Noten til III. 222.17 f.

496.

Utilg. 446,4°.

233.5. *en slem Efterretning*] det ikke bevarede Brev har aabenbart indeholdt Meddelelse om, at H. D. som Følge af, at Teatret har udskudt Opførelsen af „Streng Herrer“, vil indlevere „Der var engang“ til et Privatteater. – 233.15. *Fru Oda*] Oda Nielsen optraadte i disse Aar paa Dagmartheatret.. – 233.16. *Fru Betty*] Betty Hennings. – 233.22. *Mephisto*] Arrigo Boitos Opera „Mephistopheles“ havde sin Førsteopførelse 20/1 1885. – 233.23. „*Hvorhen*“] et anonymt fremkommet Lystspil af Julius Lange, der spillede 1. Gang 2/2 1885. – 233.26. „*Vildanden*“] Ibsens Skuespil opførtes 1. Gang 22/2 1885. – 233.27. *Dit sidste Stykke*] „Lykken i Arenzano“.

497.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 406–408.

235.15. *Krohn*] Operainstruktøren Pietro K. – 235.19. *Iforfjor „trak“ H. D.*] med „Strandby Folk“.

498.

Utilg. 446,4°.

237.22. *overhovedet*] synes at have været et af L.-M. hyppigt anvendt Ord, som Emmy Drachmann har moret sig med at drille ham med (jf. III 268.22). – 237.24. „*ideale Krav*“] Gregers Werles Udtryk fra „Vildanden“. – 238.7. *Rung*] Komponisten Fr. R., fra 1884 Musikdirigent ved Det kgl. Teater. – 238.8. *Malling*] Jørgen M., der havde komponeret et Par (ikke opførte) Operaer – 238.10. *Knoblauch*] Casino-Skuespilleren Ferdinand Knoblauch, der rigtignok var død Aaret i Forvejen, hvad L.-M. aabenbart ikke har vidst. – 238.10. *Züberlein*] Diderot Z., optraadte paa Folketeatret og Casino.

499.

NkS. 3742,4°. Trykt Holger Drachmann: „Cimbrer og Teutoner“ (1962) 23ff. 239.2 f. *Du .. har fundet ham for bred*] i et utrykt Brev af 23/1 1885 udtrykker Jac. Hegel sin Betænkelighed ved Skuespillets Brede og foreslaar at lade Kritikeren Hans Vodskov som Smagsdommer læse Manuskriptet igenem. – 240.9 f. *Forordet*] dette udgik.

500.

NkS. 3742,4°.

241.11. *Gerda*] H. D.s Datter med Polly Thalbitzer. – 243.2. *dér, hvor Heegaard endte*] den Aaret i Forvejen afdøde Filosof Sophus H., som H. D. havde skrevet et Mindedigt om, bekendte i Forordet til 2. Udg. af sit Skrift „Om Opdragelse“, at han nu havde fundet Hvile i Kristendommen.

501.

Utilg. 283,4°.

243.34 f. *Indtrykkene fra mine Vandringer*] de tog Form i den lille Rejsebog „Danmark leve“ (1885), der – maaske p. Gr. af at H. D. blev syg under Rejsen – ikke i nogen Henseende kan staa Maal med „Derovre fra Grænsen“.

502.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 271-273.

245.6 f. *mit sidste Brev til Jakob*] Nr. 500. – 245.26. *Digte*] se Noten til III 231.15.

503.

NkS. 4656,4°.

247.1 f. *Jens .. Svend*] Jens var Faderens Yndlingsbarn, hvorom Digte som „En Jakobiner“ (U. og Hj. 1881), „Til min Søn, den lille Jens“ („Jule-roser“ 1910) og „Til Jens. Paa hans fireaarige Fødselsdag“ („Fjæld-Sange og Æventyr“) vidner; ved Svends Død skrev han „Til min lille Søn Svend“ („Berl. Tid.“ 10/12 Aften 1887) og „Stille Jul“ („Digte fra Hjemmet“, udg. af Vald. Rørdam 1921). – 247.32 f. *overleverø „Morgenbladet“ til Anonymitetens store Grav*] efter at Bladet var blevet omdannet til et Aktieselskab, stod Berg og Bojesen fra 1/2 1885 ikke mere anført som Udgivere, men det betegnedes som udgivet af en Forening; Redaktør var K. P. Korsgaard. – 248.14 f. *Høfdings „Indledningsforedrag“*] „Indledningsforedrag til et filosofisk Kursus for unge studerende“ i „Hjemme og Ude“ 8/2 1885. – 248.17. *denne italienske Novelle*] Camillo Boitos Fortælling „Ungdomsminder“

(„Hjemme og Ude“ 18/1-8/2 1885). - 248.19 f. *det Digt, som Schandorph har .. oversat*] Giosuè Carduccis „Paa Jæmbanegaarden“ („Hjemme og Ude“ 8/2 1885); i sin lille Indledning fremhæver Schandorph, at for Carducci er Kristendommen Livsglædens og Klarhedens Fjende. - 248.27. „*Den første Fejghed*“] optaget i „Hjemme og Ude“ 22/2 1885 og genoptrykt i den posthume Samling „Cimbrer og Teutoner“ (1962); se Rubow II 154. - 249.30. *Gordons Død*] om den engelske General Charles G., der faldt 26/1 1885 under Forsvaret af Khartoum, skrev H. D. et Mindedigt til „Mrgbl.“ 17/2 1885. - 249.31 f. „*den falske Profet*“] saaledes kaldtes Gordons Modstander, „Mahdien“ Muhamed Ahmed, der ledede Oprøret i Sudan og udgav sig for en Profet.

504.

Utilg. 283,4°.

250.24. *Pontoppidan og Gjellerup*] i „Mrgbl.“ 29/1 1885 stod Pontoppidans Novelle „Naadsensbrød“, 7/2 1885 et Afsnit af Gjellerups „Vandreaaret“ med Titlen „Legenden om den hellige Elisabeth fra Thüringen og hendes Roser“. - 250.25. *Føljeton-Fortællingen*] se Noten til III 230.25.

505.

Utilg. 283,4°.

251.4. *den lille .. Skitse*] se Noten til III 248.27. - 251.4 f. *Digtet til „Morgenbl.“*] se Noten til III 249.30. - 251.7. *Nissen*] H. D.s Svoger, Gros-serer August N. - 252.5. *Bing*] Politikeren Herman B., Medstifter af „Politiken“, hvis første Forretningsfører han var. - 252.11. *Den ene Artikel i „Dagbladet“*] H. D.s Angreb paa Georg Brandes: „En Replik“ i „Dagbladet“ 11/12 1883. - 252.26 f. *de to Digte i „H. og U.“*] „Tyrisk Rococo“ og „Folkevandring“. - 252.30. *Din „første Fejghed“*] se Noten til III 248.27. - 253.6. „*Vort Forsvar*“] se Noten til III 43.1 f. - 253.23. *Den ital. Hist.*] se Noten til III 248.17.

506.

Utilg. 283,4°.

253.27. *Dit sidste Brev*] Nr. 502. - 254.27. *hans og Hørups sidste Afsløringer*] efter „Mrgbl.“s Omdannelse 1/2 1885 rettede dette Blad og „Politiken“ de voldsomste Beskyldninger imod hinanden; det kom bl. a. frem, at Hørup allerede fra Begyndelsen af sin Redaktørtid ved „Mrgbl.“ havde ønsket at „arbejde for mig selv“. - 254.34. *Et Besøg*] Skuespil fra 1882, opf. 1. Gang paa Dagmar-teatret 2/2 1885, efter at Emil Poulsen havde forhindret dets Opførelse paa Det kgl. Teater; det handler om Sædelighedsspørgsmaal. -

254.35 f. Vilh. Rosenstand] Maleren Vilhelm R. (jf. Noten til II 224.28). – 255.6 f. *gaaet ind i en Totalafholdenhedsforening*] jf. Br. Br. V 202 f. – 255.21 f. *nogle Raad*] utrykt Brev af 17/2 1885.

507.

NkS. 3742,4°.

256.6. *det venlige Brev*] ikke bevaret. – 256.14. „*Bjærg-Salmer og Æventyr*“] den oprindelige Titel paa „Fjæld-Sange og Æventyr“. – 256.30 f. *Georg Brandes . . sat mig i Gabestokken*] H. D. fik at vide, at G. B. under et Ophold i Wien havde sagt til Forfatteren Karl Franzos, at H. D. var blevet Antisemit. Emmy D. skrev derfor i „Mrgbl.“ 20/2 1885 et aabent Brev „Til Dr. Georg Brandes“, hvori hun protesterer imod denne Beskyldning, ligesaavel som mod at G. B. havde fremstillet det, som om hun havde taget Parti imod sin Mand. Paa dette aabne Brev svarede G. B. 21/4 i „Politiken“ med et skarpt Indlæg, hvori han forøvrigt ikke benægtede, at han havde betegnet H. D. som jødefjendtlig (se hans „Levnede“ III 103 ff. og Rubow II 167-169). Selv tog H. D. til Orde med Artiklen „Doktoren i ‘Politiken’“ („Mrgbl.“ 1/5 1885). – 257.26. *Fødselsdage*] Julie Hegels 25/1 og Jac. Hegels 16/2.

508.

Utilg. 283,4°.

258.15. *det til Gjellerup*] antagelig flg. Udkast (Coll. Saml. 32 fol.), der synes skrevet efter Udgivelsen af Gjellerups Drama „Brynhild“ (1884), men aldrig er blevet trykt:

Til Karl Gjellerup

Der glimter Dag
gennem Taagernes Øde;
Lys-Fakkell ser jeg
for Øjnene svunget,
Du, som jeg,
har ravet iblinde:
jeg hilser Dig, Ven,
paa den ryddede Tinde!

Lad os ej tænke
paa Tiden, der gik!
Du, som jeg,
har Fejltrin at sone.

Mennesker ej,
men *Guder* os dømme,
hvad vi saa synded
i Daad – eller Drømme!

Her er mit Haandslag,
befriede Sanger
fra Øglegaard,
fra Padder og Slinger!
Dit mandige Fjæld-Ridt
er hilset af Folket;
endelig har Du
det *Store* fortolket!

Vi ventede; jeg ventede.
Jeg elsker Dig, Yngling,
jeg saa' hvor Du sled
i din Nessus-Skjorte;
Brandsaar har Du,
men Folkets Hænder
stryger saa *blødt* . . .,
og Smærten er borte!

Hvem gav mig Retten,
at byde Velkommen?
Den har jeg, Ven,
fra de naadige Guder.
De hvisked Sjælen,
en Nat, da jeg trængtes,
det Løsen, hvorved
mit Stavns-Baand sprængtes!

Blot hige *didop*,
hvor det Højeste venter,
som Gemser i Spring,
ved Flugt som Glenter,
hige, trods Svaghed,
trods Foden snubler . . .
og stene den Djævel,
der hvisker Dig Skrupler!

Bryde hver Pagt,
som Trodsighed indgik;
løfte sit Øje
mod Skyernes Indgik;
søge de *Stores*
Liv at forstaa,
som gør „vore“ Store
saa latterligt smaa.

Men staar Du der oppe,
befriede Sanger,
hvor Fjærnsynet Glans
fra Gletscherne fanger,
hvor Zeus søger slagen
bag Taagernes Telte,
mens „Logos“ drukner
i Dalens Ælte

hvor kun den Almægtige,
utænkt og uskabt,
kærlig, retfærdig
i Favn Dig fatter,
tynger dit Knæled,
blinder dit Skarpsyn,
og giver Dig *Følelsens*
Sekraft atter!

Og glimter der Dag
gennem Taagernes Øde,
bliver for Øjnene
Lys-Fakkelt svunget:
da glem, o Ven,
de Padder dernede,
selv om de har Dig
i Hjærtet stunget.

Men *husker* Du Fjenden
da rust Dig til Striden
og tag hans Scalp,
om stor eller liden;
tildél ham Tugt
i en Bog, i en Rolle –
men lad ham Avisernes
Valplads beholde!

509.

NkS. 3742,4°.

259.5. *dit sidste* . . . *Brev*] Nr. 506. – 259.24. „*Hvad saa?*“] et Udkast hertil er bevaret i Coll. Saml. 31 fol. – 259.24. „*Hannibal ante portas*“] kendes ikke. – 260.6 f. *G. B.s Optræden*] se Noten til III 256.30 f. – 263.9. *din Faders Brev*] Nr. 508.

510.

Utilg. 283,4°.

263.31. *sidst*] et utrykt Brev af 20/2 1885, hvori H. D. takker Svogeren for Tilsendelse af et Par Bøger om Sønderjylland. — 264.2 f. *Skildringer af Hans Nissen og . . P. H. Lorenzen*] Laurids Skaus Bøger om „Hans Nissen i Hammeleff“ (1866) og „Peter Hiort Lorensen“ (1865). Planen for H. D.s Bog forskød sig, takket være at han blev syg undervejs, og der er kun nogle Linier om disse to Mænd i „Danmark leve“ (SPS VII 221). — 264.22. *din egen Fødestavn*] Aug. Nissen var født i Haderslev (oplyst af hans Søn Lektor Mogens Nissen). — 265.2. *Traps Beskrivelse*] J. P. Trap: „Statistisk-topographisk Beskrivelse af Hertugdømmet Slesvig“ (1861-64).

511.

NkS. 4656,4°.

265.16. *dit Brev*] Nr. 505. — 265.18. „*Europæerne*“] se Noten til III 221.2. — 265.18 f. *faaet Beviser før*] se Noten til III 256.30 f. — 265.27 f. *Redaktionsforandringen i „Morgbl.“*] se Noten til III 247.32 f. — 266.10. *en stor Roman*] „Med den brede Pensel“. — 266.24. *et Brev fra Schweiz*] blev ikke trykt. — 266.32 f. *Steenbuch . . i „Morgbl“s Feuilleton*] Axel Steenbuchs Fortælling „Samvittigheden“ gik som Feuilleton fra 22/2-27/2 1885; i „Hjemme og Ude“ havde hans Fortælling „Moderglæde“ staaet 21/12 1884-4/1 1885.

512.

Utilg. 283,4°.

267.30. *Larsen*] „Morgenbladet“s tidligere Redaktør N. J. L.

513.

Utilg. 315,4°. Trykt (delvis) „Tilskueren“ 1926 I 408.

268.13. *sender Du os . . Din Adresse*] Brevet ikke bevaret. — 268.18 f. *forkastet „Der var engang —“*] Erik Bøghs Censur, afgivet 12/2 1885, gaar ud paa, at Stykket er uensartet og stilløst: „Der var engang —“ er saa daarligt gjort, at det kongelige Theater efter mit Skøn har al Grund til at overlade dets eventuelle Opførelse til en af de Skuepladse, der har mindre Forpligtelser, til at tage kunstneriske Hensyn og til dels er henviste til 'Folkekomedier' og lignende Udstyrs-Stykker“ (cit. efter „Gads danske Magasin“ 1910-11 S. 481). Det blev dog antaget, men da det ikke foreløbig blev opført, benyttede H. D. Lejligheden til at omarbejde det og indsendte det paany i Efteraaret 1885. I sin anden Censur (12/11 1885) indrømmer Bøgh, at der er taget Hensyn til hans Indvendinger, saa at det i sin nuværende Form kan betegnes som et „færdigt Arbejde“, medens det foregaaende var et „løst Ud-

kast“, men Omarbejdelsen har dog ikke afhjulpert Stykkets Grundskavank. Efter endnu en Revision fastholder Censor (2/3 1886) sin Tvivl om dets Brugbarhed for Nationalscenen. Som rimeligt er, blev H. D. utaalmodig over de evige Opsættelser og tilskrev 17/11 1886 høfligt Fallesen, at hvis Teatret ikke i Sæsonen 1886-87 vilde opføre Stykket, ønskede han sit Ms. tilbage, hvad der resulterede i, at „Der var engang“ omsider fik Premiere 23/1 1887. – 268.22. *over Hovedet*] se Noten til III 237.22. – 269.22. *Klister og Malle*] Personer fra Heibergs „De Uadskillelige“.

514.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 273 f.

270.4 f. *det til „Fru Julie H.“*] utvivlsomt det i „Cimbrer og Teutoner“ (1962) 18 aftrykte Digt.

515.

Utilg. 446,4°.

271.14 ff. *Overenskomst . . mellem Dem og mit Firma*] Forskrivning af 23/9 1879 til Gyldendal (NkS. 2106 fol. IX), der først blev ophævet ved ny Kontrakt 17/9 1896. I et utrykt Brev af 12/4 1885 havde Hegel ladet H. D. vide, at hans Gæld til Forlaget var steget saa stærkt, at han maatte forpligte sig til at lade Gyldendal hæve hans Honorarer fra de københavnske Teatre til Dækning af Kreditten.

516.

Utilg. 283,4°.

272.8. *Uheldet i Kolding*] her blev H. D. syg og maatte gaa til Sengs paa sit Hotel. – 272.9. *min Læge*] formodentlig den i Nr. 520 omtalte Dr. Kristian Reumert (skildret i „Danmark leve“, SPS VII 224 ff.). – 272.18. *Per Skau*] Laurids Skaus Broder Peder S., Ejer af Gaarden Bukshave i Fjelstrup Sogn, en Forkæmper for den danske Sag i Østeregnet og Indehaver af talrige Tilidshverv; hans Besøg er skildret i „Danmark leve“ (SPS VII 234 ff.). – 272.22. *Eskild Skau*] Peder S.s 6 Aar yngre Broder overtog 1856 Fødegården i Sommersted efter Broderen, der havde købt Bukshave; han er omtalt i „Danmark leve“ (SPS VII 238 ff.). – 272.28. *Marie og Kristine*] skildret under andre Navne SPS VII 239 ff.; fra Søstrene findes i Utilg. 446,4° et Brev af 2/6 1885 med Tak for Tilsendelsen af „Danmark leve“. – 272.28. *de 300s Tog*] se Noten til III 93.21. – 273.2 f. *Mørk-Hansen*] Pastor Mouritz M. H., der indtil 1864 var Præst længere sydpaa i Sønderjylland, men 1866 fik Embede i Vonsild; han var varmt interesseret i det sønderjyske Spørgsmaal, som han har skrevet flere Bøger om. – 273.3. *Carl Hede*] under dette

Navn udgav Redaktør Niels Davidsen Bøgerne „Højskamling“ (1882) og „Sønderjydernes Besøg i Vestjylland“ (1884), hvoraf den første er citeret i „Danmark leve“ (SPS VII 234). – 273.3 f. *Rektor Thaysen*] K. V. Theisen, Rektor for Kolding Latin- og Realskole 1880–86. – 273.7. *Jakob Ærlig*] Hovedpersonen i Marryats Roman af samme Navn. – 273.15. *Skamlingsbanken*] Besøget her er skildret i „Danmark leve“ (SPS VII 212 ff.). – 273.28. *Forsbergs*] Emmy Drachmanns Venner fra hendes Hamburger-Op- hold i Ungdommen, Grosserer F. og hans Hustru Alma, f. Dalhoff (Emmy Drachmann: „Erindringer“ 69 f.).

517.

NkS. 4656,4°.

274.29. *komme frem i Bogform*] O. B. havde i Brev af 16/3 anmodet H. D. om at faa Rejseskitterne til „Mrgbl.“. – 275.14 f. *Rejsebreve til „Morgbl.“*] dette Løfte holdt H. D. ikke.

518.

Utilg. 283,4°.

275.27. *G. B.s . . Art.*] se Noten til III 256.30 f. – 275.30. *Franzos*] se Noten til III 256.30 f. – 275.32. *Fr. og G B . . vexler Breve*] Brandes citerer i sin Artikel „Hvordan der lyves“ („Politiken“ 1/3 1885) Breve fra Karl Franzos. – 276.7. *Erklæring i „Berl. Tid.“*] Poestion paatalte i „Berl. Tid.“ 18/4 Aft. 1885, at G. B. i sin Artikel har beskyldt ham for at have opdigtet løgnagtige Rygter om H. D.; han vedgaar, at G. B. ikke i „Verein der Literaturfreunde“ har talt om H. D., men i en privat Samtale har stemplet ham som Antisemit, hvilket med P. som Mellemand imod hans Vilje er blevet videre kolporteret. – 276.16 f. *Vor Bebudelse om „Afsnittene“*] i „Mrgbl.“ 19/4 1885 meddeltes, at H. D.s Roman vil fremkomme „med Mellemlum i forskellige Afsnit“.

519.

Utilg. 283,4°.

277.15 f. *Provisoriet*] Ministeriet Estrup regerede fra 1/4 1885 ved Hjælp af en provisorisk Finanslov, der ogsaa optog Beløb, som Folketingets Flertal var imod. – 277.25. *Matzen*] den konservative Politiker, Professor i Jura Henning M., der i Skrift og Tale havde hævdet Provisoriernes Lovlighed.

520.

NkS. 3742,4°.

278.7. „*Den ny Tid*“] „Dags-Avisen“s nye Aftenudgave, udg. 1/10 1884–30/6 1885 af V. Secher (se Ch. Kjerulf: „Gift og hjemfaren“ 169–172). – 278.26.

Louis Petersen] Provinsteaterskuespiller (se Gunnar Sandfeld: „Thalia i provinsen“ 41); et Brev fra ham til H. D. 13/6 1884 i Utilg. 446,4° med H. D.s Svarkoncept paa Bagsiden. – 279.10. *Reumert*] se Noten til III 272.9. – 279.11. *Lunddahl*] residerende Kapellan, senere Sognepræst i Kolding Harald L. – 279.12. *Sagfører Hansen*] Jens Lauritz H. i Kolding, Medlem først af Folketinget, derefter af Landstinget (kendt i Samtidens Vittighedspresse under Navnet „Kolding-Hansen“). – 279.19. *F. Culmsee*] Emmy Drachmanns Fader, fhv. Papirfabrikant. – 279.20. *Dagmar Zernichow*] se Noten til III 65.24 f.

521.

Utilg. 446,4°.

280.5. *et Sted paa Landet*] først hos en gift Søster i Jylland, derefter i „Aldersfred“ ved Helsingør (Julius Clausen: „P. E. Lange-Müller“ 113). – 280.6. *nederdrægtig daarligt*] L.-M. plagedes hele Livet igennem af svær Hovedpine. – 280.15. „*Spanske Studenter*“] se Noten til III 219.30 f. – 280.21 f. *den farende Svend*] se Noten til III 122.22. – 280.24. *Maria Luschari*] Bjerg i Tarvis-Egnen, hvor H. D. og L.-M. i en Valfartskirke havde overværet en Gudstjeneste, der gjorde stærkt Indtryk paa L.-M. (Jul. Clausen: „P. E. Lange-Müller“ 107), skildret af H. D. i Prosaskitsen „Maria Luschari“ i Bogen „Tarvis“ (SPS X 139 ff.) og i „Kuglen, som traf“ (smstds. 227 ff.).

522.

NkS. 4656,4°.

281.29. *Den lille Bog*] „Danmark leve“. – 282.13. *quos honoris causa nomino*] „som jeg nævner med Agtelse“. – 282.19. *Hans Hustru*] Maren Berg, f. Bertelsen. – 282.26. *Rifler*] rundt om i Landet dannedes efter Provisorieloven Riffeforeninger til Bekæmpelse af Regeringspartiet. – 283.15. *et Digt „I. P. Jacobsen“*] J. P. J. var død 30/4 1885; H. D.s Mindedigt stod i „Mrghl.“ 10/5 1885.

523.

Utilg. 315,4°. Trykt „Tilskueren“ 1926 I 408 f.

284.35 f. *grint ud af alle derhjemme*] „Berl. Tid.“s Aftenudgave 30/4 1885 bragte en Bedømmelse ved Fr. Winkel Horn, der spaar, at Stykket vil kunne tage sig ud paa Scenen, hvorimod „Dagbladet“ 10/5 mener, at det ikke frembyder tilstrækkelig dramatisk Spænding og burde være skrevet paa Vers; „Politiken“ ofrede ikke en Linie paa Bogen.

524.

NkS. 3742,4°.

286.3. *Henning Jensen*] en Præst, der under Forfatningskampen blev Politiker og 1885 afskedigedes af Kultusminister Jac. Scavenius p. Gr. af en Avisartikel, hvori han forsvarede Oprør. — 286.20. *Manicus*] se Noten til III 67.9. — 286.20. *Grove*] P. V. G., „Dagbladet“s Redaktør 1881-89. — 286.20. *Hjort Lorenzen*] H. R. Hiort-Lorenzen, „Nationaltidende“s Redaktør 1877-93.

525.

Utilg. 446,4°.

287.8 f. *Skuemynten og Arnens Guder*] Hentydning til Digte i „Dybe Strenge“, som H. D. havde sendt Johs. Fibiger (se III 99.25). — 288.6. *Karl Gj. . . tæmpet . . løs*] Fibigers Plejesøn havde i Slutningsafsnittet af Rejsébogen „Vandreaaret“ (1885) holdt Opgør med Brandesianismen. — 288.21. *Jens*] H. D.s ældste Søn.

526.

NkS. 3742,4°.

289.2. *Gjellerups Bog*] se Noten til III 288.6. — 289.26. *Hall*] se Noten til III 43.1 f. — 289.34. *Edv. Nielsen*] Officer og ivrig Skytteforeningsformand, flittig Bidragyder til „Vort Forsvar“; til hans 25-Aars Jubilæum som Skytteforeningsmand 15/12 1889 har H. D. skrevet et Lejlighedsdigt (Ms. i Coll. Saml. 135,4°). — 290.1. *Chr. Reumeri*] se Noten til III 272.9. — 290.3. *Karl Hede*] se Noten til III 273.3. — 290.5. *Frøknerne Skau*] se Noten til III 272.28.

527.

Utilg. 446,4°.

291.16. *det Værk*] „Alkibiades“. — 293.26. *d 1ste April*] den Dag, da den første provisoriske Finanslov blev udstedt.

528.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 274-278.

294.9. *Agnes*] Jacob Hegels Datter, gift 1° med Grosserer Harald Fritsche, 2° med den norske Ritmester Eyvind Monrad Aas. — 294.23 f. *Martensen*] jf. H. D.s Brevveksling med ham (Nr. 138, 140, 141 og 147). — 294.31 f. „*tog sig af*“ *min . . Bog*] Otto Borchsenius skrev i „Mrgbl.“ 23/5 1885 en Anmeldelse, der gik haardt i Rette med H. D. for hans Stilling til dansk Politik: „Naar

man i Tider som disse har været Aar og Dag borte fra sit Fædreland, ser man ikke klart nok til at dømme sit Folks 'Ret og Uret' imellem". Det bebrejdes ham, at han blander den politiske og den aandelige Kamp sammen, og at han tager imod Hjælp fra Højre: „Hvor har . . ikke 'Dagbladet' nikket og smisket, anglet og fisket efter Drachmann“, og der udtrykkes en Beklagelse over, at Digteren ikke har sunget Nationen en Kampsang. „Politiken“ værdiger den ikke et Ord. Ogsaa Bjørnson var opbragt over H. D.s Mæglingsbestræbelser og tilskrev „Mrgbl.“s Redaktion en kort privat Tilkendegivelse: „Jeg er overmåde fortørnet på Holger Drachmanns bok; den har ved Borchsenius fåt en altfor mild medfart. I ham har den danske æstetiske sykdum funnet et frodigt individ“ („Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 239); samtidig tog han Bladet fra Munden i et Tordenbrev til Borchsenius selv, hvori disse Ord: „Jeg siger intet til, at Drachmann aldrig blir helt en man, og at det bestæmte virker på ham som en bitter dram. Men at han våger at presentere os sit vås på et bord med god vin og god mat som noget højere og mere æn vor ærlige kamp, det skal du tilbagevise som en slubbært-strek, og gør du det ikke, er du selv en dårlig dansk-æstetisk arv-taker“ (smstds. 241). - 297.18 f. *Bogen kan . . nu trykkes færdig*] den udkom ikke før i SPS (VII, 1908), men foreligger i et samtidigt Rentryk. - 297.25. *Josephson*] Skuespilleren Ludvig J. var 1879-87 Direktør for Nya teatern i Stockholm; H. D.s Brev til ham 12/6 1886 paa K. B., Sthlm. (Fotostatkopi paa K. B., Kbhvn.). - 297.34. *Skrift om Luther*] hermed menes formodentlig hans „Reformatoriske Skrifter i Udvalg“, overs. af Johs. Kaper med historiske Indledninger af Fr. Nielsen (1883).

529.

**Johanne Luise Heibergs Arkiv (R. A.). Trykt „Breve fra og til
Johanne Luise Heiberg“ II 227.**

298.28. *Anna Poulsen*] Skuespiller Emil P.s Hustru, f. Næser; if. hendes Bog „En Skuespillers Liv“ 285 ff. gjaldt Fru Heibergs Indvending mod „Der var engang“ især det Forhold, at H. D. lod Prinsessen hengive sig til Prinsen, før hun virkelig var kommet til at elske ham.

530.

NKS. 446,4°.

300.4. *Deres Brev*] ikke bevaret. - 301.9 f. *ikke bør vide . . at der sendes Dem Pengemidler fra mig*] hertil svarer, at J. C. J. i et følgende utrykt Brev 27/9 1885 frabeder sig H. D.s Besøg, for at det ikke skal se ud, som om han har udøvet Indflydelse paa Digteren.

531.

Utilg. 446,4°.

301.26. *Deres sidste Bog*] „Danmark leve“. – 302.3. *gik . . til Gymnastik hos ham*] Prof. A. G. Drachmann havde 1865 oprettet et Institut for medicinsk og ortopædisk Gymnastik.

532.

Utilg. 283,4° Trykt L. C. Nielsen II 278–80.

303.8. *Hagenbachs Reformationsgeschichte*] et Bind af Schweizeren Karl Rud. H.s store „Kirchengeschichte“ (1869–72). – 303.11. *Ludv. Helveg*] han har skrevet „Den danske Kirkes Historie til Reformationen“ (1857–70) og „Den danske Kirkes Historie efter Reformationen“ (1850–55). – 303.12. *Fr. Hammerichs Kirkehistorie*] „Den kristne Kirkes Historie“ (1868–71). – 304.16. *Lægen derude*] Kommunelæge i Hørsholm Valdemar Scheuermann, der boede i den gamle Amtsforvalterbolig fra Christian VI's Tid, nu Hørsholm Egnsmuseum (se H. C. Rosted: „Hørsholm“ 10 f.); Forfatteren Einar Christiansen, som i sin Ungdom boede et Aarstid hos ham for at faa Samling paa sig selv, fortæller i „Nogle Træk af mit Liv“, at H. D. var en gammel Ven af Huset, og at han 1883 var saa religiøst stemt, at han engang udbrød: „op ad Kirkemuren! det er der, vi skal staa“ (48). – 304.22. *den Medfart . . Gjellerups sidste Bog fik*] i „Politiken“ 20/6 1885 anmeldtes „En klassisk Maaned“ og „Vandreaaret“; den sidstnævnte fandt Bladet altfor privat: „Man faar undertiden Indtryk af, at der maa være sket Forbytninger af Manuskript, saa at det er Breve, bestemt til Privatbrug, der er vandret i Trykken“.

533.

Utilg. 446,4° Trykt „Breve fra og til Johanne Luise Heiberg“ II 227 f.

305.12 f. *tale med mig*] at der kom en personlig Forbindelse i Stand mellem H. D. og Fru Heiberg viser forskellige Breve paa K. B. og Rigsarkivet. Ved hendes Død skrev han et Mindedig (,,Dagens Nyheder“ 23/12 1890, senere i „Broget Løv“).

534.

Utilg. 283,4°.

306.16. *takke Dig for „sidst“*] under sit Ophold i Kbhvn. i April har H. D. aabenbart boet hos sin Svoger og Svigerinde. – 306.24. *Venstreorganer*] se Noten til III 294.31 f. – 306.33 f. *jeg vælger en By i Nærheden af Grænsen*] heraf blev intet, ligesaa lidt som af hans øvrige Planer om at støtte Sønderjyderne i deres Nationalitetskamp. – 307.25. *den „kristianiensiske“ Valborg*] Svigerinden var formodentlig paa Besøg hos sin norske Søster og Svoger.

535.

NkS. 3742,4°.

308.16. *Josephson*] se Noten til III 297.25. – 309.8 f. *den dobbelte Fødselsdag*] den ene var Hegels Sønneson Frederiks, om den anden vides intet.

536.

NkS. 4656,4°.

537.

Utilg. 446,4°.

310.17 f. *det „nye nordiske“*] den af Ernst Bojesen 1881 grundlagte fællesnordiske Publikation „Juleroser“, der først redigeredes af Vilh. Bergsøe, derefter af Vilh. Møller. Til Aargangen 1885 bidrog H. D. med Digtet „Levende Damp“ til en Tegning af Aug. Jerndorff. – 312.3. *din lille grønne Digtsamling*] „Digte“ (1872), der af Ch. Kjerulf omtales som et „ganske lille, grønt Hæfte“ („Grøn Ungdom“ 141).

538.

Utilg. 446,4°.

312.16. *dit . . Brev*] H. D.s Breve til Vilh. Møller er ikke bevarede. – 312.26 f. *J. P.s Efterladenskaber*] sammen med Edv. Brandes udgav V. M. 1886 J. P. Jacobsens efterladte „Digte og Udkast“ og samlede selv Materiale til en Levnedsskildring, der aldrig udkom, men hvortil en Række Forarbejder foreligger (Ms. phot. 55 fol.). – 313.28. *en tydsk Socialøkonom*] Prof. Adolph Wagner. – 314.30. „*Sakuntala*“ eller „*Jeg kan ikke sove*“] Digtet af „Ranker og Roser“ (1879), der begynder „Jeg kunde for Længsel ej sove“. – 314.32 f. „*opfandt en helt ny Rytme*“] en saadan Udtalelse af Georg Brandes er ikke fundet. – 316.2 f. *Faksimiler af . . Haandskrifter*] til „Juleroser“ 1885 skrev H. D. til Chr. Blaches Tegning af et Skib flg. Linier: „Ja, nu gaar det ud efter: Flaget i Top, / Hesten spændt for, og Dampen op! / Hvordan det skal gaa, før Togtet ender? . . / naa: heldigt at Ingen til Fremtiden kender“.

539.

NkS. 3742,4°.

316.20. *Fru Etatsraadinde Heiberg*] se Nr. 529. – 316.21. *skriver det helt om i Vers*] jf. H. D.s Brev til William Bloch (citeret i Rob. Neiiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ V 15). I det definitive Ms. var Formen igen overvejende Prosa. – 317.3. *Bergen og Kristiania*] „Strengte Herrer“ kom ikke til Opførelse i Norge. – 317.8. *Schrøder*] se Noten til III 222.19.

540.

U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.). Trykt (norsk) „Dagbladet“ 3/11 1885 og Rubow II 174 f.

318.6. *det norske Studentersamfund*] i Studentersamfundet i Christiania, som Kunsthistorikeren Lorentz Dietrichson var Formand for, var det blevet foreslaaet af Maleren Frits Thaulow, at Studenterne skulde bringe Henrik Ibsen, der da var paa Besøg i sit Hjemland, et Fakkeltog. L. D. trak et Lettelsens Suk, da Ibsen betakkede sig for den tiltænkte Ære, med den officielle Motivering at han ikke brød sig om offentlig Fremtræden. Men snart kom det frem, at den egentlige Grund var, at han ikke ønskede at hyldes af et Samfund, der ikke var frisindet. I et Møde 10/10 fremlagde L. D. sit Syn paa Sagen og protesterede imod, at Ibsen ikke vilde respektere Studentersamfundets Anskuelse, og ved det paafølgende Punschesold lod han afsynge en Sang, han selv havde skrevet, som gik ud paa, at den frie Student ikke lod sig skræmme af nogen Magt paa Jorden. At Sagen fremkaldte stærk Protest i de liberale Kredse, gav H. D. Anledning til at skrive sit Brev, som 24/10 blev læst op for Samfundets Medlemmer af Dietrichson.

541.

NkS. 3742,4°. Trykt L. C. Nielsen II 280–284.

319.14 f. *læste* .. „*Alkibiades*“ *op i Studenterforeningen*] H. D. læste 14/11 1885 op af sit Skuespil for Studenterne, der (if. Johs. Jørgensen: „Orion over Assisi“ 112 og Dumreicher: „Studenterforeningens Historie 1870–1920“ III 206 f.) viste sig uforstaaende over for det fjerntstaaende Emne; ved det efterfølgende Sold improviserede H. D. hele to Digte til Studenterne (aftrykt med Facsimiler hos Dumreicher 208 ff.). – 319.32. „*Nybyggere*“] en flere Aar gammel Plan til et episk Digt, hvortil der foreligger Ms. i Coll. Saml. 31 fol. – 321.18 f. *Enighed om Æventyrkomediens dramatiske Virkning*] dette er Sandheden med Modifikation: Erik Bøgh vilde stadig henvise Stykket til et af Privatteatrene, mens Fallesen troede paa dets Muligheder og til Slut gennemdrev dets Opførelse.

542.

Utilg. 446,4°.

321.26. *den peloponnesiske Krig*] V. D. mener Bruddet med Brandesianismen, som han og hans Hustru (se Nr. 606) ikke billigede. – 322.20. *Gennembyderen for alle Gennembrudsmænd*] Georg Brandes.

543.

Utilg. 446,4°. Trykt (delvis) „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 255 f.

322.26. „Alkibiades“] H. D. tilsendte B. B. Skuespillet, der var udkommet Febr. 1886, med Dedikationen: „Kære Bjørnson: hermed *min* Konge med Tak for *Din*, og forøvrigt med Tak for „Geografi og Kærlighed“ med Hilsen til Dig og Dine *Din* hengivne H. D.“ (cit. efter „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 405); jf. III 231.10 ff. – 323.2. *Allens historie*] C. F. Allen: „De tre nordiske Rigers Historie 1497–1536“ (1864–72), som H. D. selv havde brugt, da han paatænkte at skrive et Drama om Christian II (se II 255).

544-

Utilg. 283,4°.

324.16 f. *en Anmeldelse*] Borchsenius' Recension i „Mrgbl.“ 25/2 1886 benægter ikke, at der findes skønne Vers i Skuespillet, men er i det hele meget negativ: „Det er . . et overmaade uheldigt Æmne, Drachmann har valgt sig paa en Tid hvor saa mange Sind har været sysselsatte med hans egen Overgang fra ét politisk Parti til et andet. Digteren udæsker ligesom sine Læsere til atter at trevle det gamle Mellemværende op“, hedder det, og videre: „for Øjeblikket interesserer en Alkibiades os unægtelig mindre end intet. Hvad vi trænger til at høre om og læse om, er Mænd der staar fast, Mænd med Karakter og Vilje, Troskab og Paalidelighed“. Konklusionen er denne: „Det hele Arbejde lader én kold og ligegyldig“. – 324.26 f. *Havet* „*voxler som Digterens eget, evigt bevægede . . Sind*“] Citat af H. D.s Digt „Hvi skal det være saa spejlglat alt“ („Sange ved Havet“), hvor der dog i Stedet for „evigt bevægede“ staar „lunefuldt vekslende“. – 324.30 f. *hvilke Hermer du . . har ødelagt*] Hentydning til „Alkibiades“ (SPS VII 311). – 324.32. *Niels Juel*] Th. Steins Statue af Søhelten, rejst ved Holmens Kanal 1881. – 324.34. *Sardes*] By i Lydien; det østrigske Sardes = Wien. – 325.5 f. *Saint-Just*] Tragedie fra 1886 med Motiv fra den store franske Revolution. Den blev indleveret til Det kgl. Teater, der kun vilde spille den, hvis den blev omarbejdet; til Trods for at dette ogsaa skete, kom Stykket ikke til Opførelse, fordi K. G. tilstillede Teatret et aggressivt Brev (Rob. Neiiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ V 39). – 325.7 f. *lade Apollo besøge Muserne paa Helikon*] 1887 udgav K. G. det store dramatiske Digt „Thamyris“, der falder i to Dele: „Kampen med Muserne“ og „Helikon“, og hvis Grundidé er en Forening af Idealisme og Realisme. „Kampen mod Muserne“ blev først opført paa Det kgl. Teater 9/2 1908 med C. F. E. Hornemanns Musik og gik kun 3 Gange. Digteren sendte H. D. Manuskriptet til Bedømmelse („Karl Gjellerup, der Dichter und Denker“ II 150), men Brevvekslingen indeholder ikke noget om H. D.s Indtryk af Værket. – 325.19. *Eugenia*] se Indl. til Brevet.

545.

NkS. 4656,4°.

326.29. *streg*] i Bjørnsons Brev (323.22) staar – som ogsaa Udgiveren af hans Brevveksling med Danske har læst – *stun*.

546.

U. B., Oslo (Fotostatkopi i K. B.). Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ I 256–259.

327.27. *dit Brev*] Nr. 543. – 329.9. *Nu betaler Sverdrup Drikkepenge*] muligvis sigtes der, som det forklares i Kommentaren til Bjørnsons Brevveksling med Danske, til at Sverdrup under Debatten om et Pensionsspørgsmaal havde anbefalet en højere Sum end den, der var foreslaaet. – 329.10. *Kong Oskar æsthetiserer*] den svenske Kong Oscar II havde udgivet flere Digtsamlinger. – 329.23. „*Geografi og Kærlighed*“] Bjørnsons Lystspil opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 13/12 1885 og blev i sin oprindelige Form spillet ialt 20 Gange. Det var første Gang efter „Leonarda“-Striden, at Teatret spillede et Bjørnson-Stykke. – 329.31. *den unge Maler*] Henning, Repræsentant for Princippet „den frie Kærlighed“. – 329.32. *Samtalen ved Bordet . . Hero og Leander*] „Geografi og Kærlighed“ II, 2.

547.

Utilg. 283,4°.

330.15. *Oremus*] „Lad os bede“. – 330.21. *Zwinger-Staden*] Dresden, hvis berømte Kunstgalleri befinder sig i en Bygning, der hedder Zwinger. – 330.30. *RFP*] paa Rundetaarn og andre af Christian IV's Bygninger staar hans Valgsprog „Regna firmat pietas“ ☉: „Gudsfrygt styrker Rigerne“. Historien om Matrosen gaar igen i „Forskrevet“ (SPS IX 75). – 331.5. *blaa Gendarmere*] efter det mislykkede Attentat paa Estrup 21/10 1885 udstedtes en provisorisk Lov om Oprettelse af militært Gendarmeri til at opretholde Ro og Orden i Landet; Gendarmene havde blaa Uniformer. – 331.6 f. *Kielland er gaaet ind i „Maadeligheden*“] jf. III 255,6 ff. Udtrykket „Maadeligheden“ stammer fra Begyndelsesreplikken af Hostrups „Genboerne“, hvor den ene Spidsborger siger: „det er da kjønt, at du ikke ogsaa er gaaet ind i disse hersens Maadelighedsindretninger“. – 331.7. *gaaet fallit*] dette er for stærkt et Udtryk; men K. havde 1886 Næringsсорger (se f. Eks. hans „Breve“, udg. af hans Sønner II (1907) 35). – 331.8. *rejse til Paris*] 1886–88 boede Kielland i Landsbyen Cernay la ville uden for Paris, senere i Asnières, men han skrev ikke flere Noveller. – 331.17 f. *Pietro Krohn er ved at bliue Direktør*] 1885–93 var P. K. Det kgl. Teaters Operainstruktør, men blev derefter Direktør for Kunstindustrimuseet.

548.

Utilg. 446,4°. Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I 259-261.

333.15. *Marie Stuart*] Bjørnsons Skuespil fra 1864; en „Bothwell“ fik han aldrig skrevet, omend han endnu 1901 taler om denne Plan (Bjørnsons Brevveksl. m. Danske III 10). - 333.24. „*det ny system*“] i sin oprindelige Form blev det opført i Tyskland allerede 1878, men paa Christiania Teater opførtes det 1. Gang, let ændret, 17/2 1886. - 333.27. „*Geografi og kærlighed*“] i Stockholm blev det opført 1. Gang paa Dramatiska teatern 23/2 1886 og fik smuk Omtale f. Eks. af Geijerstam i „Aftonbladet“. - 333.29. *Schandorphs*] hans Lystspil „Valgkandidater“ blev opført 1. Gang paa Det kgl. Teater 7/3 1886.

549.

Utilg. 446,4°.

334.10. *Pandigt*] SPS VII 302 ff. - 334.24 f. *Vennehilsen til vort Solbryllup*] kendes ikke.

550.

Utilg. 446,4°.

334.32 f. *Brevet af 19de*] ikke bevaret. - 337.3. *J. Steenstrup*] Historikeren Johs. S., der stod Jacobsen nær og har skrevet Biografier af baade J. C. Jacobsen og hans Søn Carl.

551.

Utilg. 283,4°.

337.11. „*Muserne*“] se Noten til III 325.7 f. - 337.16. „*heldig i Valget af dit Stof*“] aabenbart sagt i direkte Opposition til Borchsenius' Dom i „Mrgbl.“: „Det er . . et overmaade uheldigt Æmne, Drachmann har valgt sig“ (se Noten til III 324.16 f.). - 338.17. *Pan*] se Noten til III 334.10. - 338.17 f. *Sømandens „Ende“*] i 2. Akts 1. Optrin, der foregaar paa Højen Pnyx, hvor Folkeforsamlingen afholdes, lader H. D. en Sømand berette („spinde en Ende“) om Toget til Byen Egesta paa Sicilien (SPS VII 291 f.). - 338.26. *Dekeleia*] SPS VII 343. - 338.27. „*En klassisk Maaned*“] Gjellerups Rejsebog fra Grækenland (1884). - 338.29. *En Bondepiges brede Smil*] SPS VII 326 sammenlignes den attiske Slette med „en Bondepiges brede Smil . . Fed Frugtbarhed dufter Jer i Møde“; denne Indvending genoptog K. G. i sin Artikel om H. D. i „Dansk biografisk Lexikon“ 1890. - 339.6. *Saint-Justs Skæbne*] se nærmere Rob. Neeiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ V 39 ff. - 339.21 f. „*Som Eneboer savner jeg Besked om Alt*“] Citat af „Alkibiades“

(SPS VII 365). – 339.25. *Wildbrandt*] den tyske Digter Ad. Wilbrandt var 1881–87 Direktør for Wiens Burgtheater.

552.

Utilg. 446,4°.

340.15. „*Nutiden*“] Jubilæumsnumret bragte ikke noget Bidrag af H. D., derimod et Digt af Schandorph. – 340.21. „*Jule-Sne*“] ved en Misforstaaelse opfordredes baade Grieg og Joh. Selmer til at sætte Musik til dette Digt; det tryktes med Griegs Musik i „*Juleroser*“ 1886 og med Selmers i „*Ill. Tid.*“ 19/12 1886. – 341.8 f. „*En Overkomplets*“ *Betydning*] se V. M.s tidligere Udtalelser herom I 233.

553.

U. B., Bergen (Fotostatkopi i K. B.).

342.31. *I lod høre fra Jer*] i et Telegram fra Grieg 25/5 1886 med Opfordring til H. D. om at komme. – 342.32. *Troldhaugen*] Griegs Villa paa Næsset ved Nordaasvannet, 1 Mil uden for Bergen, bygget 1884.

554.

Utilg. 446,4°. Trykt i „*Tilskueren*“ 1926 II 112 f.

343.29. *din Hustru*] if. H. D.s i „*Tilskueren*“ 1926 II 113 f. trykte Brev af 13/7 1886 var det netop Hustruen, der overtalte ham til at tage til Norge. – 343.35. *som Digteren . . siger*] H. D.s Digt „*I de lyse Nætter*“ („*Digte*“ 1872). – 343.36. *min bedste Ven*] Griegs Nabo og Elev i Klaverspil, Dispacchør Frants Beyer; Griegs Breve til ham foreligger i Bogform (jf. Hans Jørgen Hurum: „*I Edvard Griegs verden*“ (1959), især 117–135). – 343.38 f. „*Han lever kristeligt og ernærer sig af Vrag*“] fri Gengivelse af Holbergs „*Peder Paars*“ 1. Bogs 2. Sang: „*Hver lever christelig og nærer sig af Vrag*“. – 344.3. *hans Kone*] Marie Beyer, f. Smith. – 344.15. *gå hende en høj Gang*] „*for-søge at overgaa hende*“. – 344.20. *Adolphs Skibe*] Firmaet F. T. Adolphs Enke opretholdt Dampskibsforbindelsen med Norge.

555.

Utilg. 283,4°.

344.33. *et lille Manuskript*] Prologen til „*Thamyris*“, der dog ikke blev trykt særskilt. – 344.34. *Ludvig*] vistnok et Medlem af Familien Bendix; Kapelmusikus Frits Bendix boede Frederiksgade 21.

556.

Utilg. 446,4°.

346.1. *Margrethe*] K. G.s Steddatter Margr. Bendix. – 346.13. *ikke skælder*] i Emmy D.s Brev 29/6 1886 til K. G. (Utilg. 283,4°), fordi H. D. ikke har tilbagesendt K. G. det i foreg. Brev omtalte Ms. – 346.22. *Tertius non datur*] „En tredie gives ikke“. – 346.24. *Godske-Nielsen*] Henrik G. N., Medejer og Medarbejder ved „Dagbladet“, senere ansat ved „Nationaltidende“; Udg. kan ikke oplyse, hvorfor hans Navn fremdrages af K. G.

557.

U. B., Bergen (Fotostatkopi paa K. B.).

Da der er spildt Blæk ud over dette og de følgende Breve til Grieg, er flere Steder ulæselige og har kun delvis kunnet udfyldes ved Konjektur.

347.21 f. *Ingvor Blaaflaten*] ?. – 347.22. *Næs*] „Næsset“ var Navnet paa Frants Beyers Ejendom lige over for „Troidhaugen“. – 347.22. *Løvstak*] et af de syv Fjelde, der omgiver Bergen, skildret af H. D. i „Berl. Tid.“ 2/9 Aftenudg. 1886. – 347.23. *Tvindehaugen*] et Fjeld i Jotunheimen; i Brevet i „Berl. Tid.“s Aftenudg. 15/9 1886 fortæller H. D., at han her havde mødt den danske Tindebestiger Carl Hall. – 347.33. *Trykpapir*] se Indl. til Nr. 554. – 348.5. *Børnene*] samme Betragtning fremfører H. D. i Brev til Hustruen 22/7 (trykt „Tilskueren“ 1926 II 117). – 348.14. *din sidste Komposition*] „Rejsseminder fra Fjeld og Fjord“ (Op. 44) indeholder „Prolog“ (∩: „Paa Skin-eggen“), „Ragnhild“ (om den Jente, de saa paa en Baadur; ikke medtaget i „Norgesrejsen“), „Ingebjørg“, „Ragna“ og „Epilog“. – 348.23. *Ragna*] en lille Pige paa 4 Aar, Datter af Maleren Nils Bergslien (if. „Politiken“s Interview med Grieg 17/11 1899), som H. D. mødte ved Vøringsfos, og som han har skildret paa Prosa og Vers i „Berl. Tid.“s Aftenudg. 3/9 1886. – 348.26. *det rødtærnede Shawl*] i „Norgesrejse“-Digtet „Paa Dækket“ staar der: „Hvem sidder der hos os paa Dækket? / Nylig hun syntes en Jente kun / Med et rødtærnet Shawl over Skuldren – / Nu staar der et Sagn om den buede Mund, / Det røber dit Navn: du er Huldren!“ („Fremtidens Nytaars-gave“ 1887 S. 176). – 348.31. *Walter v. d. Vogelweide*] tysk Trubadur fra Middelalderen; anden Afdeling af Digtsamlingen „Ranker og Roser“ (1879) indledes med et Digt om Walter, „der altid bøded med sig selv i Fejde, for sin dyre Digtergave“. Det er ikke lykkedes at finde de af H. D. citerede Linier. – 349.5. *Marie*] Frants Beyers Hustru, der var „Enke“, for saa vidt som hendes Mand var rejst til Karlsbad („Griegs Breve til Frants Beyer“ (1923) 279).

558.

Utilg. 446,4°.

350.4. *Jule-Sneen*] se Noten til III 340.21.

559.

U. B., Bergen (Fotostatkopi paa K. B.).

350.18. *et „folkepoetisk“ Stof*] ?; se III 358.13 ff. – 350.24. *Joh. Clausen*] skal være: Henrik Klausen, norsk Skuespiller, der sammen med Sofie Parelius gav Gæsteroller i „Peer Gynt“ paa Dagmartheatret 22.–31. August 1886. – 350.28. *Maristuen*] en gammel Fjeldstue, nu Turisthotel, i Borgund Herred ved Vejen fra Sogn over Filefjeld til Valdres. – 350.28. *Mr. Tyrer*] i Drachmann-Arkivet (Utilg. 446,4°) findes 4 Breve fra C. E. Tyrer, der viser, at han har besøgt Familien Drachmann i Rørvig. – 350.30. *Jule-Sne og en anden Komponist*] se Noten til III 340.21.

560.

NKS. 3742,4°.

351.10. *Manuscriptet*] i et her udeladt Brev af 11/9 1886 havde Jac. Hegel bedt H. D. udtale sig om et Ms. af en ung Forfatter, hvis Navn ikke nævnes.

561.

Coll. Brevs. II, 2.

352.13. *Direktøren for alle forsikrede Liv*] Viggo Drewsen var Formand i Bestyrelsen for „Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871“. – 352.18. *Ellekilde*] her havde Drewsen Landsted. – 352.26. „*Bruden fra Rørvig*“] Fortælling af Vilhelm Bergsøe fra 1872. – 353.4. *D'ont abuse the Queen*] „Tal ikke ilde om Dronningen“; Udgiveren ved ikke, hvorfra Udtrykket stammer. – 353.4. *Dronningens Vej*] her var paa dette Tidspunkt H. D.s københavnske Bolig. – 353.9. *udelelige ... Republik*] Frankrig blev – med Dantons Ord i Nationalkonventet 1792 – efter Kongedømmets Fald „la république une et indivisible“ (jf. I 461.4 f.).

562.

Utilg. 283,4°.

354.17. *Artikler i Berlingske*] 7 Artikler med Titlen „Alvorsord“ (29/11–3/12 Aftenudg. 1886) om Kunst og Literatur, hvori der advares mod Overproduktion af Kunstnere, i Overensstemmelse med Betragtningerne i Nr. 560. – 354.22–27. *et Nutids Drama . . en Roman*] Gjellerup fulgte i de følgende Aar dette Raad ved at skrive bl. a. Skuespillene „Herman Vandel“ (1891), „Wuthhorn“ (1893), „Hans Excellence“ (1895) og Romanen „Minna“ (1889); se III 360. – 355.19. *det underlige, triste Dresden*] lidet anede Emmy Drachmann da, at hun efter Skilsmissen skulde komme til at tage Ophold i denne By.

563.

Utilg. 446,4°.

356.4. *Vilhelm Hansen*] den københavnske Musikforlægger Wilhelm Hansen. – 356.4 f. „*Fra Fjeld og Fjord*“] se Noten til III 348.14. – 356.8. *Ragnhild*] se Noten til III 348.14. – 356.11. *Ingebjørg*] Værtinden i den norske Turistforenings Hytte paa Tvindehaugen hed Ingebjørg Jørstad; H. D. har skildret hende i en af sine Norges-Artikler i „Berl. Tid.“ (16/9 Aften 1886) som „den kæmpestore Sæterjente, der sørgede som en Moder for os alle“ og i det af Jul. Schiøtt redigerede Ugeblad „Nordstjernen“ 3/11 1886 i Prosaskildringen „En norsk Sæterjente“. – 356.11. *Frants*] Griegs Ven Frants Beyer. – 356.14. *Chilian*] med dette holbergske Navn fra „Ulysses von Ithacia“ har Grieg vel under Fodturen døbt H. D., maaske sigtende til Tjeneren Chilians Replik „Har vi ikke vel rejst, Herre“ (V, 3).

564.

U. B., Bergen (Fotostatkopi paa K. B.).

357.9. *Brita Utne*] en statelig Hardangerkvinde, f. Aga, der var gift med Købmanden og Hotelværtten Hans U. paa Lofthus, hvor Griegs boede, inden „Troidhaugen“ blev bygget (Hurum: „I Edvard Griegs verden“ 155, Portræt 159). – 357.31. *Doktor Stage*] enten Gottlob eller Georg S. – 357.33. *Laissez la vanité! Lad fare at komme Vand i The*] Trine Rars Franskpræstation under Eksaminationen i Fru Bittermandels Institut i Heibergs „Aprilsnarrene“ (14 Sc.). – 358.5. *Marie*] Frants Beyers Hustru. – 358.6. „*Næsset*“] se Noten til III 347.22. – 358.11 f. *en Kunstnerroman*] „Med den brede Pense!“ – 358.33 f. *Rosmersholm*] Henrik Ibsens Drama fra 1886. – 359.6. *Vestigia terrent .. pax vobiscum*] „Sporene skræmmer .. Fred være med jer“. – 359.13. *et Requiem*] det havde oprindelig været Meningens, at H. D. og E. G. skulde skrive et Rekviem sammen, men det lykkedes ikke („Breve fra Grieg“ ved Gunnar Hauch 84); derimod satte Grieg senere Musik til „Seks Digte af Holger Drachmann“ (Op. 49), nemlig „Saa du Knøsen, som strøg forbi“, „Vug, o, Vove“, „Vær hilset, I Damer“, „Nu er Aftenen lys og lang“, „Jule-Sne“ og „Foraarsregn“.

565.

Utilg. 283,4°.

360.7. *Rødby*] Fejlskrivning for: Rørvig. – 360.9. *SJ*] „Saint-Just“. – 360.11. *en Komædie*] „Bryllupsgaven“ (1888), tilegnet H. D. – 360.20. *Fortælling-Plan*] „Minna“ (1889). – 360.29. *Enoch Arden*] Alfred Tennysons Fiskeridyl fra 1864, hvor en Sømand vender hjem efter mange Aars Rejser, finder sin Plads optaget af en anden Mand og forsvinder igen for ikke at bringe

Hustruen i Ulykke. – 361.9. *Artikler i Berlingske*] se Noten til III 354.17. – 361.15. *Bjørnstjerne . . EB*] da Edv. Brandes i „Tilskueren“ 1886 havde offentliggjort Breve fra J. P. Jacobsen, der indeholdt en nedsættende Udtalelse om „Det flager i byen og paa havnen“, protesterede Bjørnson i en Artikel „Sædelighedsspørgsmaalet“ i „Mrgbl.“ 23/12 1886: „Bogen er ikke ment som Gjenneførelse af et ‘fysiologisk Problem’; *Bogen er dens eget sidste Kapitel*. . . At vække J. P. Jacobsens Avtoritet imod den, nøder mig til en Bemærkning. Ligesom hans Bøger efterhaanden lod det blive klart, saaledes lader hans skriftlige Efterladenskab det blive endnu klarere, at denne store Kunstner og denne ikke almindelige Viden egenlig havde liden Aandsvidde; hans Interesser og Iagttagelser var stærkt ensidige. Som Avtoritet bør han vist bruges med adskillig Forsigtighed“. Indlægget afsluttes med nogle Betragtninger over Danskernes udpræget æstetiske Livsanskuelse. E. Brandes’ Svar herpaa var en fingeret Dialog, „En Aftale“ i „Politiken“ 6/1 1887, hvor han satirisk talte om „den Forpestelsens Aande, som nu vil sprede sig fra de gabende Drifters aabnede Svælg“. – 361.22. *Hier wird’s Ereigniss*] af Slutningskoret af Goethes „Faust“ 2. Del Vers 12107.

566.

Utilg. 315,4°.

362.6. *Emil*] Skuespilleren Emil Poulsen. – 362.6 f. *det gik saa godt*] efter alle Genvordigheder fik „Der var engang“ endelig Premiere 23/1 1887. – 362.8. *Valgcampagne*] der afholdtes Valg til Folketinget 28/1 1887. – 363.5. *de omdøbte . . „Streng“*] „Streng Herrer“, der havde Premiere paa Det kgl. Teater 30/11 1887, havde efter Fallesens Ønske faaet Titlen „Efter Syndefaldet“.

567.

Utilg. 446,4°.

363.18. *en Opmærksomhed*] fire Dage efter Premiereren paa „Der var engang“ blev H. D. udnævnt til Ridder af Dannebrog. Som Tak herfor tilføjede han ved Opførelsen af Stykket 17/9 1887, hvor den samlede Kongefamilie var til Stede, et nyt Slutningsvers til Midsommervisen, hvori han hyldede Kongen.

568.

Dansk Folkemindesamling. Trykt i „Vejle Amts Folkeblad“ 1/3 1934,
„Jyllandsposten“ 12/10 1936
og „Gads danske Magasin“ 1943 S. 528.

363.28. „*Skattegraveren*“] Medlemsblad for det af Evald Tang Kristensen stiftede Folkemindesamfund; det redigeredes af ham selv 1883–89. I Aar-

gangen 1884 (I, 1 122 f.) havde H. D. fundet Visen „Brudens Guldgaver“ („Den første gang da jeg stod brud, / - Fedlen ud!“), som han benyttede til Kasper Røghats Sang i 4. Akt af „Der var engang“ (SPS VII 110 f.). – 364.1 f. „Meddelelse til Medlemmerne“] i Aargangen 1886 II 238 ff. udtrykker E. T. K. sin Beklagelse over, at Indsamlingsarbejdet stagnerer og Medlemsantallet aftager. – 364.5 f. igennem „Berlingske Tidende“ at drage Sagen frem] i Bladets Aftennummer for 7. og 8. Juni 1887 fremkom H. D.s Artikel „Skattegraveren og Evald Tang Kristensen“, hvori han varmt appellerede til Læserne om som en national Opgave at støtte Bladet.

569.

Utilg. 283,4°.

364.16. *Stemmegivning*] Estrup havde i Jan. 1887 opløst Folketinget, og der afholdtes nyt Valg 28/1, der gav Højre nogen Fremgang.

570.

Utilg. 446,4°.

365.33. *Deres Nytaarshilsen*] ikke bevaret. – 366.6 f. *Deres sidste . . Digting*] „Der var engang“. – 366.25 f. „*Folkesangeren*“] ved den senere Omarbejdelse udgik denne Person, og Midsommervisen blev lagt i Munden paa Jægeren. – 366.28. *Frihedens Sanger*] „Fjæld-Sange og Æventyr“ (1885) 197.

571.

Utilg. 446,4°.

367.19. *Jydske Folkeminder*] dette Værk begyndte at udkomme 1871 og afsluttedes med 13. Bind 1897; der hentydes til flg. Udtalelse i Fortalen (S. VI): „den gamle Folkeviser synger paa sit sidste Vers. Det er i Grunden ikke andet end ene *Dødssange*, jeg har hørt i de sidste tre Aar“. – 367.30. „*Prinsessen i Kisten*“] Stofkilden til H. D.s „Prinsessen og det halve Kongerige“ (se I 292).

572.

Utilg. 499,4°.

368.16. *Brevet af 30 Januar*] ved Harald Christensens 40-Aars Fødselsdagsgilde i Frederikshavn sendte Gæsterne en Skrivelse til H. D. i Anledning af, at han nylig var blevet Ridder af Dannebrog (bevaret i Utilg. 446,4°). – 369.4. *din . . Halvdæl*] Betty Christensen, f. Wøhlk.

573.

Dansk Folkemindesamling. Trykt „Vejle Amts Folkeblad“ 1/3 1934,
„Jyllandsposten“ 12/10 1936
og „Gads danske Magasin“ 1943 S. 530 f.

369.33 f. *det „unge“ Norge*] i „Berl. Tid.“ 14/1 1887 Aftenudg. havde H. D. i en Artikel „Skønliteratur“ været inde paa dette Emne og fremstillet de nyere norske Forfattere som en degenereret Slægt (cit. Rubow II 182 ff.).

574.

Dansk Folkemindesamling. Trykt „Vejle Amts Folkeblad“ 1/3 1934,
„Jyllandsposten“ 12/10 1936
og „Gads danske Magasin“ 1943 S. 531 f.

370.29. *et Sagn*] *det gælder Motivet til Skuespillet „Esther“ („To dramatiske Digte“ 1888)*; i en indledende „Anmærkning“ til Skuespillet paapeger H. D. den litterære Forbindelse med hans egen Roman „Vandenes Datter“, Fortællingen „Syndflodssagn“ og en Fortælling af Tyskeren Rud. Baumbach, men vedgaar ogsaa, at han bygger paa frisiske og vestjyske Sagn om sunkne Byer, som han har tilsat lokal Kolorit „støttet paa Evald Tang Kristensens haandskrevne Samlinger“ (SPS VIII 326). – 371.5. *i et af hans „Nordsee-billeder“*] „Seegespenst“ („Die Nordsee“ I Nr. 10).

575.

Utilg. 446,4°.

372.6. *Thieles Folkesagn*] Just Mathias T.: „Danske Folkesagn“ I–IV (1818–23). – 372.7. *Rasks Morskabslæsning for den danske Almue*] H. K. Rasks Bog fra 1839.

576.

Utilg. 446,4°.

372.32 f. *De talende Strænge*] Folkevisen „Den talende Strengelæg“ („Danmarks gamle Folkeviser“ Nr. 95, jf. Tillægget i Bd. X med flere Optegnelser ved E. Tang Kristensen). – 373.2. *Adelbrands Vise*] „Danmarks gamle Folkeviser“ Nr. 311. – 373.20 f. *jeg naar vel ikke at faa dem for Lyset*] E. T. K. fik inden sin Død i 1929 produceret en lang Række Bøger.

577.

Dansk Folkemindesamling. Trykt „Vejle Amts Folkeblad“ 1/3 1934,
„Jyllandsposten“ 12/10 1936
og „Gads danske Magasin“ 1943 S. 532 f.

374.7. *et Skuespil*] se Noten til III 370.29.

578.

Utilg. 446,4°.

375.23. *Rejsen*] i en her ikke medtaget Billet af 22/4 1887 (trykt „Vejle Amts Folkeblad“ 1/3 1934, „Jyllandsposten“ 13/10 1936 og „Gads danske Magazin“ 1943 S. 534) meddele H. D., at Fodturen maa opsættes til Eftersommeren; den blev imidlertid aldrig til Virkelighed.

579.

Utilg. 446,4°.

376.5. „*Skandinaviske Sagn-Figurer*“] som Redaktør af „Juleroser“ fik Vilh. Møller H. D. til i Aargangen 1887 at skrive Fortællingen „Havfruen“ med Tegning af Aug. Jerndorff og i Aargangen 1888 „Elverkongen“ med Illustrationer af Hans Nik. Hansen og Hans Tegner; dette blev Udgangspunktet for det pragtfuldt udstyrede Værk „Trolldtøj“ (1890), som Bogen efter Ernst Bojesens Forslag i Brev til H. D. 29/7 1889 kom til at hedde. – 376.12. *din lille Tegning*] vistnok til H. D.s Digt „Majnat“ i „Nutiden“ 15/5 1887.

580.

Originalen ikke bevaret. Trykt efter „Breve fra og til C. Hostrup“ 630 f.

376.31 f. *dit 50-aars Studenterjubilæum*] det fejredes 21/5 1887 af „Academicum quartum“ og Studentersamfundet samt 20 Regensianere paa Skodsborg (se C. Dumreicher: „Studentereforeningens Historie 1870-1920“ III 266 ff.). Til Det kgl. Teaters Festopførelse af „Genboerne“ 21/5 havde H. D. skrevet en Epilog. – 377.26 f. *at faa gjort dig til Politiker*] ved Folketingsvalget 28/1 1887 havde det liberale Parti opstillet Hostrup som Kandidat i Kbhvns 3. Kreds, men han blev ikke valgt.

581.

Utilg. 446,4°.

378.7 f. *min Taknemmelighedsgæld*] et Par udeladte Breve fra E. T. K. viser, at han under sit Ophold i Kbhvn. i Maj Maaned havde nydt Gæstfrihed hos Familien Drachmann (jf. hans „Minder og Oplevelser“ III 131). – 378.9. *hvad der fulgte efter*] H. D.s Artikel i „Berl. Tid.“ (se Noten til III 364.5 f.). – 378.18. *Provsten*] Andreas Vilstrup i Bjerregrav. – 379.16. *flytte herfra*] E. T. K. blev dog takket være en Statsunderstøttelse 1888 sat i Stand til helt at hellige sig Folkemindeindsamlingen og flyttede til Hadsten, senere til Mølholm ved Vejle.

582.

Utilg. 446,4°.

380.10. *den lange Svensker*] ?. – 380.13 f. *Begivenheden*] H. D.s og Emmys yngste Barn, Sønnen Povl, den senere Folketingsmand, var blevet født 30/6 1887. – 380.16 f. *griser . . med Aquarelfarver*] se Noten til III 60.24. – 380.18. *Prosa-Fortælling*] „En arkadisk Legende“ (1887). – 380.18. *en stor Komødie*] „Bryllupsgaven“ (1888). – 380.19 f. *Dagmartheatret vil opføre Saint-Just*] heraf blev intet. – 380.22. *Berendsen*] se Noten til III 151.28; „Saint-Just“ udkom ikke paa Fransk. – 380.23. *Romulus paa Tysk*] „Der schwarze Romulus“ (Dresden 1888). – 380.27. „*G-Dur*“] Oversættelse ved Wilh. Wolters (Dresden 1890). – 380.30 f. *i en Udkant af København*] indtil 1892 tog K. G. Ophold i Hellerup. – 381.2. *Skilsmissen*] Eugenia Heusinger, som G. 24/10 1887 indgik Ægteskab med, havde først været gift med Kapelmusikus Fritz Bendix, med hvem hun bl. a. havde Datteren Margrethe, som blev tilkendt hende. – 381.13. *et Digt*] se III 433.3 f.

583.

Utilg. 446,4°.

381.21. *den tilsendte Bog*] ?.

584.

Utilg. 446,4°.

382.12. *Sømandshvile*] Kaptajn W. Dinesens Landsted ved Folehave (Rungsted). – 382.14 f. *den skønne Ubekjendte*] den tyske Oversætterinde Fru Mary v. Borch, der havde oversat „Der var engang“. – 382.22. *Klingensfeld*] den tyske Oversætterinde Emma K. – 382.24. *Fadder*] aabenbart ved Sønnen Povls Daab. – 383.4. *Trykkeriet*] til Brug for 2. Udg. af „Der var engang“, der udkom 16/1 1887, havde H. D. omarbejdet Stykket. – 383.7 f. *disse theaterbrandfarlige Tider*] 16/5 1884 var Wiens Stadttheater brændt (se Ch. Kjerulf: „Gift og hjemfaren“ 127); 5/9 1887 nedbrændte Det kgl. Teater i Exeter, hvorved ca. 140 Personer omkom. Det af L.-M. læste Blad „Reform“ indeholdt 19/1–9/2 1889 en Artikelrække „Om Theaterbrande og Theaterbygninger“ af Carl Sontag. – 383.16. *in usum Entreprenorii Aalborgensis*] „til Brug for den aalborgensiske Direktør“ ∴ Lederen af Aalborg Teater Jul. Petersen (se Rob. Neiiendam: „De farende Folk“ 52 og Gunnar Sandfeld: „Thalia i provinsen“ 41). – 384.2. „*kl. Tale. pr. Ord*“] „klingende Tale, pralende Ord“ (SPS VII 130). – 384.10. „*Drot og Marsk*“] P. Heises Opera, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 25/9 1878. – 384.15. *Effigien*] Katrine vies til Prinsen „in effigiem“ ∴ som Stedfortræder. – 384.16 f. *Kaspers senere Ansøgning om Embede*] i 1. Udg. udbeder han sig at blive Lensmand

paa Slottet. – 384.19. *vende I tilbage*] Familien tilbragte Sommeren i Ängelholm i Skåne. – 384.23. *Dit nye Midsommervers*] 3. Vers er tilføjet i et af Udkastene i Coll. Saml. 139,4°.

585.

Utilg. 315,4°.

385.10 f. *post tot discrimina*] „efter saa mange svære Farer“ (Vergils „Æneide“ I, 204). – 385.16. *quod erat demonstrandum*] „hvilket skulde bevises“. – 385.22. *overhovedet*] se Noten til III 237.22. – 385.23. *Vallerød*] her boede L.-M. i Sommeren 1887. – 385.26. *Boel*] se Noten til III 208.6. – 386.15. *din kammerherrelige Fætter*] Overførster, Kammerherre Peter Erasmus Müller.

586.

Dansk Folkemindesamling. Trykt „Vejle Amts Folkeblad“ 1/3 1934,

„Jyllandsposten“ 13/10 1936

og „Gads danske Magasin“ 1943 S. 536.

587.

Coll. Brevs. II, 2.

387.26. *din Tak*] Brev af 5/1 1888 (Utilg. 446,4°); antagelig er den omtalte Bog „Med den brede Pense!“ . – 388.7. *de 17 specielle Sider og . . de 255 „almindelige“*] i Brevet skriver Drewsen: „Det er ikke de 17 Sider, jeg bryder mig om, men den Natur, som ligger bag alle disse 255 Sider. . . Du er den eneste Renaissance-Natur, jeg nogensinde har truffet paa“. – 388.24. *et Boxerstød lige i Hjærtekulen*] den næstældste Søn Svend døde 7/12 1887 af Skarlagensfeber, kun 6 Aar gammel; om ham skrev H. D. Digtet „Til min lille Søn Svend“, der blev trykt paa Begravelsesdagen 10/12 1887 i „Berl. Tid.“s Aftenudg. (genoptrykt i „Digte fra Hjemmet“ 48 f.) og „Hvi blev vort Hus saa stille“, Indledningsdigtet (trykt smstds. 54 ff.) til det utrykte Eventyrdigt „Guldfugl, Hest og Skønjomfru“. – 388.25. *Jam ad triarios res venit*] „Nu kommer Turen til Kærnetropperne“ (Livius VIII, 8, 11). – 388.28. *Jomfru*] ?.

588.

NkS. 3742,4°.

389.5. *Karantænen*] se Nr. 587. – 389.7 f. *din Faders Sygdom*] Fr. V. Hegel var død 27/12 1887, hvorefter Sønnen overtog Forlaget som Eneejer. Om den gamle Hegel skrev H. D. et Mindedigt (trykt i „Broget Løv“). – 389.12 f. *Festdigting til . . Jubilæum for Stavnsbaandets Løsning*] Kantaten til Universitetsfesten 20/6 1888 blev trykt i „Berl. Tid.“s Aftenudg. 20/6 og „Mrgbl.“

21/6 og udkom særskilt med Lange-Müllers Musik; „Festspil i Hundredaeret efter de store Landboreformer og Stavnsbaandets Løsning“ opførtes 21/6 paa Det kgl. Teater og udkom samtidig med Musik af J. A. P. Schultz og Fr. Rung. — 389.21 f. „*Forskrivning*“] se Noten til III 271.14 ff. — 389.24. *en Operalibretto*] H. D. havde oversat Barbiers og Carrés Tekst til Gounods „Romeo og Julie“, der opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 20/3 1888; Teksten oplevede et 2. Oplag 1889. — 391.17. *et andet Forlag*] „Gamle Guder og nye“ udkom hos Schubothe 1881 (jf. Nr. 325), ligesom „Don Juan“-Oversættelsen (jf. Nr. 238, 240, 242-244). — 391.24. *dit Svar*] Jac. Hegel lovede i utrykt Brev af 7/3 1888 at bede Teatret udbetale H. D. et Honorar, men vilde ikke tilbagekalde Kontrakten, saa længe Gælden ikke var bragt betydelig længere ned.

589.

U. B., Bergen (Fotostatkopi paa K. B.).

391.32. *Du har Ret*] Brevet er Svar paa et ikke medtaget Brevkort af 21/2 1888 fra Grieg, hvori han klager over, at H. D. har været i Tyskland uden at besøge Grieg, da han var i Leipzig. — 392.8. *som I*] Edv. og Nina Griegs eneste Barn, Datteren Alexandra, døde som spæd 1869 af Hjernebetændelse. — 392.30. „*Sondern lasst uns angenehmere Töne anstimmen*“] Beethovens Tilføjelse til Schillers „An die Freude“, der anvendes som Tekst til Koret i hans 9. Symfoni. Udtrykket bruges ogsaa i Griegs Brev 13/12 1895 til Aug. Winding („Brev fra Grieg“ ved Gunnar Hauch 97). — 392.31. *Hvor har de gode Magter haft Eder henne*] Grieg havde vistnok været i Tyskland, sammen med Tschaikowsky. — 393.2. *abzugeben in Europa*] Citat af Holbergs „Den 11. Juni“ V, 9. — 393.6. *Erica Lie og Lammers*] den norske Pianistinde, gift Nissen, spillede Grieg ved en Koncert i Kbhvn. 4/11 1887, hvor den norske Sanger Thorvald Lammers foretog Griegs „Fra Fjæld og Fjord“ til Drachmanns Tekster. — 393.7. *Sinding*] den norske Komponist Chr. S.s nye Klaverkvintet opførtes ved samme Koncert. — 393.9 f. *hvad saa vore københavnske Akademikere siger*] „Politiken“s Anmelder udtaler (5/11) om „Fra Fjæld og Fjord“: „Trods glimrende Enkeltheder er disse Sange ikke fuldbaarne. De kan interessere, men heller ikke mere“; jf. Bladets Omtale, da Noderne udkom (23/12 1886): „Man tager intet Øjeblik fejl af, at det er smedet paa Ambolten hos en virkelig Mester i Kunsten. *Men* — Metallet kunde have været ægttere“. — 393.18 f. *Folkeviser af Lange-Müller*] „Otte Folkeviser“ til Tekster af Thor Lange. — 393.28. *Drama*] „Hagbard og Signe“ (1888). — 393.33. *to dramatiske Digte*] under denne Titel udkom 1888 „Tyrkisk Rococo“ og „Esther“. — 394.9. „*thi mod Skønhed hungrer Tiden*“] Citat af Ibsens „Ballonbrev til en svensk Dame“ (1870).

590.

Utilg. 283,4°.

394.24 f. *Sang til Vaabenbrødrenes Fest*] i Anledning af Christian IX's 70-Aars Fødselsdag (Ms. i Coll. Saml. 31 fol. og 32 fol.); Digtet, som Fru Eckardt fremsagde, blev ikke optaget i „Ill. Tidende“. – 394.30 f. *hans Op-træden i Lars Kruses Sag*] se Nr. 211 og 214; om Kongen gjorde andet end at sanktionere Ordenstildelingen, vides ikke.

591.

Utilg. 446,4°.

395.32. *Grundtvigs Samlinger*] Filologen Svend G., der havde skaffet Penge til Udgivelse af jyske Folkeviser; hans Samlinger opbevares i „Dansk Folke-mindesamling“.

592.

Coll. Brevs. II, 2.

396.10. *iflg. Berl. Tidende evig ung*] i Bladets Anmeldelse af „To dramatiske Digte“ 7/5 1888 Aftenudg. bruges ikke direkte dette Udtryk, men der siges, at han er „inde paa et Territorium, hvor ingen nulevende Digter naaer ham, og hvis Helligdom han kun deler med faa af de store Hedengangne“. – 396.16. *et fra Dig til mig*] Nr. 266. – 396.26. *dit sidste Køns-Værk*] Viggo Drewsen, der 1881 havde udsendt sit mest kendte Værk „En Livsanskuelse, grundet paa Elskov“, hvori han hævder, at et paa „sand“ Kærlighed grundet Ægteskab kan undvære Kirkens og Statens Godkendelse, udgav 1888 Skriftet „Grænser for Kønsfriheden“ med Betegnelsen „Uddrag af et ufærdigt Arbejde“. – 396.27 f. *mit sidste . . Værk*] „To dramatiske Digte“ („Tyrkisk Rococo“ og „Esther“). – 396.33. *det gælder at leve*] i sidste Scene af „Esther“ lyder et Replikskifte: „Kurt: O, Esther, Esther; det var svært at leve. / Kan hændes, det er lettere at dø! – Esther. Nej, leve – leve skal vi. Nu, først nu / begynder vi derpaa!“ – 397.3. *paa Hj. af to Veje*] Hjørnet af Marstrandsvej og Rosen-vængets Hovedvej. – 397.8. *dedicere Dig en Bog*] det skete først efter V. D.s Død (1888) med „Forskrevet“ (1890). – 397.12. *den „næste“ Bog*] „Forskrevet“ (1890). – 397.29 f. *Indledningsdigtet*] et saadant forekommer ikke i „Forskrevet“; det omtalte Digt tryktes under Titlen „Alene“ i Riis-Knudsens Tidsskrift „Literatur og Kritik“ I (1889). – 397.32. *Resten er Taushed*] „Hamlet“ V, 2. – 398.2. *Tolstoj*] hans Skrift „Hvori bestaar Lykke“ var netop 1888 blevet oversat til Dansk (i Samlingen „I Kamp for Lykken“). – 398.3. *en Udstilling*] i Sommeren 1888 afholdtes i Kbhvn. den store nordiske Industriudstilling. – 398.6 f. *Bjørnson . . har slaaet sig paa Sædeligheden*] B. B. indvikledes 1887 i en Strid med Georg Brandes, den saakaldte „Sædelighedsfejde“, der førte til et Brud mellem de to (se Br. Br. IV).

593.

Utilg. 446,4°.

398.15. *Telegrammet*] formodentlig i Anledning af S.s Fødselsdag 8/5. – 398.18 f. *Vinteren 79–80*] S. tænker vel paa „Ude og Hjemme“s Glansperiode og Stiftelsen af Foreningen „Bogstaveligheden“ 1880 (se Kap. 2 af hans „Oplevelser“ II). – 398.20 f. *Palnatoke Olsen*] Hovedpersonen i H. D.s Fortælling „Perspektiviske Fragmenter“, opr. trykt i „Nyt da. Mdskr.“ 1873–74, senere optaget i Samlingen „I Storm og Stille“ med den ny Titel „Fra Sandets Regioner“. – 398.22. *Søren Kierkegaards Kammerraad*] „Efterladte Papire“ III ved Barfod (1877) 213; Historien fortælles ogsaa i Brøchners „Erindringer om Søren Kierkegaard“ („19. Aarh.“ 1877 S. 374) (oplyst af Prof. Niels Thulstrup). – 398.25 f. *en saa stor Sorg*] Sønnen Svends Død. – 398.31. *blottende sin Bagdel som Sancho Pansa*] 1. Dels 17. Kapitel af Cervantes' „Don Quichote“. – 398.31 f. *el cual no es inconsiderable*] „som ikke er ubetydelig“.

594.

NkS. 3742,4°.

399.11. *det versificerede Æventyr*] det aldrig udgivne „Guldfugl, Hest og Skønjomfru“ (NkS. 3495,4°). – 399.12. „*Tusind og én Nat*“] udk. Juli 1889. – 399.17. *de tyske Gæsteforestillinger*] tyske Skuespillere med Joseph Kainz og Agnes Sorma i Spidsen gav Gæsteforestillinger paa Dagmartheatret, og der spilledes bl. a. af Schiller „Maria Stuart“, „Don Carlos“, „Røverne“ og „Kabale og Kærlighed“. Med Artiklen „Tysk Skuespil i København“ i „Berl. Tid.“s Aftenudg. 7/6 1888 slog H. D. koldt Vand i Blodet paa de Landsmænd, der var forargede over at høre tysk Sprog fra en dansk Scene. – 399.24. *kommer det til Opførelse*] det blev Dagmartheatret, der kom til at opføre „Esther“. – 400.7. *Noch bin ich König*] Citat af Schillers „Don Carlos“ V, 9.

595.

NkS. 3742,4°.

400.22. *dit Brev af 13 Juli*] heri erklærer Hegel kun at ville tilstaa H. D. 500 Kr. – 400.29. *hans Damer*] vistnok hans Hustru og dennes Søster.

596.

Utilg. 283,4°.

402.19. „*Minna*“] udk. 1889. – 402.22. *Hagbard*] Skuespillet „Hagbard og Signe“. I Anmeldelsen i „Mrgbl.“ 6/11 1888 hævdes det, at K. G. har begaaet samme Fejl som H. D., da han brød med Brandesianerne: gjort Kløften

saa vid som muligt uden Sikkerhed for at faa Fodfæste paa den anden Side; som erotisk Drama betegnes Stykket som mat og koldt. „Berl. Tid.“ 24/1 1889 Aftenudg. er i det hele anerkendende og taler om Dialogens meget illuderende Kolorit, men finder ikke Stemningen saa rig, som man kunde vente det af en erotisk Tragedie.

597.

Utilg. 283,4°.

403.11. *Symparanekromenos*] „Medafdøde“; Søren Kierkegaards Afhandlinger „Det antike Tragiske Reflex i det moderne Tragiske“ og „Den Ulykkeligste“ (af „Enten-Eller“) angives at være forelæst for „Symparanekromenoi“. Topsøe havde anvendt Ordet i sin Fortælling „To Venner“ („Skizzer af Xox“), der satirisk skildrer „Kierkegaardianeren“ Student F. Bark, og imellem H. D.s Papirer paa K. B. findes Ms. til et „Foredrag holdt af forskjellige Medlemmer i den apokryphiske Klub *συμπαρανεκρωμενοι*“ (Coll. Saml. 48 fol.). – 404.24 f. *Nellemann*] Estrups Justitsminister, der gik haardt frem mod Oppositionen. – 404.34. *Nebukadnezar*] den babyloniske Konge N. „aad Urter som Øxne“ (Daniels Bog 4, 33).

598.

Utilg. 446,4°.

405.13. *en stor Læge*] den i sin Tid over hele Norden kendte Doktor Ernst Otto Westerlund, der opgav sin Stilling som Stadslæge i Enköping for at hellige sig sin uhyre Privatpraksis. – 405.29. *Aulin*] Tor A., berømt svensk Violinist og Komponist, senere ogsaa Dirigent i forskellige Orkesterforeninger. – 406.5 f. *Sindsforvirret*] i „Aftenbladet“ 15/11 1888 stod, at H. D. p. Gr. af aandelig Overanstrengelse havde maattet lade sig indlægge paa St. Hans Hospital, og Digteren maatte 18/11 dementere dette som en ilde anbragt Spøg af en gammel „Ven“. – 406.8. *Bidstrup*] det gamle Navn paa St. Hans Sindssygehospital ved Roskilde. – 406.16. „*Reform*“] et af Musikforlægger Henrik Hennings 1888–89 udgivet Teaterugeblad, der var meget kritisk overfor Det kgl. Teaters Operaforlydelse; dets anonyme Redaktør var Charles Kjerulf (se dennes „Gift og hjemfaren“ 332). – 406.22. *Hellebæk*] se Indl. til Nr. 597.

599.

Utilg. 283,4°, V.

407.4. *en Epistel*] et Par Breve, som er vekslede mellem H. D. og O. B., er udeladt; de drejer sig om, hvorvidt H. D. i „Mrgbl.“ skulde svare paa en Notis i dette Blads Nummer for 11/1 1889, hvori O. B. havde railleret over,

at „Berl. Tid.“ havde tilstaaet Digteren et Frieksemplar af Bladet. O. B. bad sig fritaget for at trykke H. D.s Svar, som findes vedlagt Brevet af 13/1. — 407.19. *Groth*] maaske Maleren Vilhelm G. — 407.30. 2000 Kroner] Rigsdagen havde efter H. D.s Ansøgning tilstaaet ham denne Sum paa Finansloven, for at han efter sin Læges Raad kunde afholde sig fra alt Arbejde. — 407.35. *Bjørnson og Hostrup*] i sit Brev af 14/1 1889 havde O. B. fremhævet disse to Digteres Indsats i „Mrgbl.“s Kampagne mod Brandesianismen. — 408.3. *slaa et Dommedagsslag*] hermed menes „Forskrevet“. — 408.22. *Hennings*] Musikforlæggeren Henrik H., som if. O. B.s Brev gerne saa, at H. D. kom til Kbhvn. for at tale med ham om „Tusind og en Nat“, formodentlig til Brug for hans Blad „Reform“ (se Noten til III 406.16); i dette Blad (13/10 1888) kom blot til at staa en Notits om, at Stykket var indsendt til Det kgl. Teater. — 408.27. *Fallesen*] i „Mrgbl.“ 9/2 1889 indledte H. D. et voldsomt Felttog mod Det kgl. Teaters Chef med Artiklen „En Hanske“, hvori han krævede Fallesens og Erik Bøghs Afgang, fordi de ikke forstod den nye Litteratur, og foreslog Chefen erstattet med Pietro Krohn. Angrebet blev fortsat med to nye Indlæg, „Teater med og uden Hr. Fallesen“ („Mrgbl.“ 12/2) og „Sidste Tilføjelse“ (smstds. 19/2), hvori han vel indrømmede, at den første Artikel havde været grov, men samtidig erklærede, at det var nødvendigt at tage haardt fat. Fallesen svarede i „Berl. Tid.“ 11/2, at han ikke vilde optage Hansken, som var ham for „malproper“, og paapegede som Grund til Overfaldet, at H. D. havde faaet to Stykker forkastede („Esther“ og „Tusind og en Nat“), der begge i Stedet blev opført paa Dagmartheatret. Til H. D.s Aktion sluttede sig Lange-Müller, der som Demonstration trak sin Opera „Fru Jeanna“ tilbage (Indlæg i „Reform“ 9/2, 16/2, 23/2 og 2/3 1889), og Ernst v. d. Recke, der skrev mod Det kgl. Teaters Ledelse i „Dagbladet“ 16/3 1889. Eftersom Fallesen nød Kongehusets ganske særlige Bevaagenhed, blev han siddende som Chef til sin Død 1894. H. D. fik yderligere Afløb for sin Vrede i „Forskrevet“ (1890), hvor Etatsraad og Teaterchef Brynjulfsen har haft Fallesen til Model. Se om Striden Rob. Neiiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ V 166 ff. — 408.34. *Christiansen*] Forfatteren Einar C., der Aaret efter skrev et Hyldestdigt „Til Holger Drachmann“ („Mrgbl.“ 28/9 1890). — 409.7 f. *den eneste, jeg har beholdt tilbage*] Edith havde i Efteraaret 1888 trukket sig noget tilbage fra H. D., især fordi hun bestormedes af Manufakturhandler Bernhardt Mossin med Bønner om at gifte sig med ham (Rubow II 196).

600.

Utilg. 315.4°.

410.1. *det sidste Referat*] Nr. 598. — 410.14 f. „*Daarekisten*“] se Noten til III 406.5 f. — 410.19. „*med Hest og Hund, og Horn for Mund*“] Citatet er ikke fundet. — 410.24. „*gødes*“] fedes. — 411.5. *en lille Novelle*] „Den sidste

Dag“, der aldrig er blevet genoptrykt, stod i „Tilskueren“ 1889. — 411.14. *Lisbeth*] L.-M.s Ridehest (if. Tilskrift med fremmed Haand i Brevet). — 411.17. *Henrik*] L.-M.s Forlægger Henrik Hennings (se Noten til III 408.22.). — 411.20. *Ellen*] ?. — 411.22 f. *den stockholmske Herlighed*] efter 3 Ugers resultatløs Behandling hos Dr. Westerlund i Enköping tog L.-M. til Stockholm, hvor han underkastede sig en Hypnotiseringskur hos Dr. Wetterstrand (Jul. Clausen: „P. E. Lange-Müller“ 125).

601.

NkS. 4656,4°.

412.1. *Replik*] se Noten til III 407.4. — 414.8 f. *Sædelighedsartikler*] se Noten til III 398.6 f.

602.

Utilg. 283,4°.

415.6. *Nytaarsopgørelse*] Nr. 601. — 415.15. „*Broder Rus*“] denne i Formen af H. D. paavirkede Komædie af Einar Christiansen blev opført 1. Gang paa Det kgl. Teater 22/1 1889; „Berl. Tid.“s Anmeldelse 23/1 gaar ud paa, at det er et dygtigt Arbejde, selvom det mærkes, at det oprindeligt ikke er skrevet for Scenen.

603.

Utilg. 283,4°.

416.4. *Konstantinopel*] her havde K. G. været paa sin store Udenlandsrejse. — 416.20. *Riis Knudsen*] Christen R.-K., der var stærkt begejstret for tysk klassisk Drama, udgav 1889-90 Tidsskriftet „Literatur og Kritik“, som var meget anti-brandesiansk. Til dette sendte H. D. fire Digte med Fællestitlen „Ulf Brynjulfsens Digte og Sange“ („Alene“, „Treuga dei“, „I Morgen er det Valborgs Dag“ og „Kildespring“, hvoraf „Treuga dei“ blev indføjet i „Forskrevet“). R.-K. blev 1889 Direktør for Dagmartheatret, som han aabnede med H. D.s „*Esther*“, og hvis Repertoire forøvrigt var stærkt præget af hans Interesse for det udenlandske „store“ Drama. — 416.23. *Anmeldelse af „Hagbard og Signe“*] i „Literatur og Kritik“ I (1889) 438 ff.

604.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 66-69.

417.11. *dit sidste Brev*] ikke bevaret. — 417.13. *Theaterloven*] med Vedtagelsen af Teaterloven af 12/4 1889, hvis egentlige Ophavsmand var Edv. Brandes, ophævedes Nationalscenens Eneret til Opførelse af dramatiske Værker,

som Privatteatrene ønskede at fremføre (se Rob. Neiiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ V 170 ff.). – 417.14 f. *Dagmar- og Folketheatret sammensmæltet*] dette skete ikke; paa Folketheatret fortsatte Severin Abrahams som Direktør, og Dagmartheatret, der havde været i alvorlige økonomiske Vanskeligheder, blev overtaget af C. Riis-Knudsen. – 417.25 f. „*Deutsches Theater*“] det var Skuespillere herfra, der nylig havde optraadt paa Dagmartheatret (se Noten til III 399.17). – 418.11. *et . . . Pragtværk*] „Trolldøj“ (se Noten til III 376.5.). – 418.13. *Prosaskitser*] „Havfruen“ („Juleroser“ 1887) og „Elverkongen“ (smstds. 1888). – 419.4. „*Dansk Folkebibliothek*“] i denne Serie, der blev udgivet af „Nyt dansk Forlagskonsortium“, udkom 1889 tre Noveller „Kunstnere“, der oprindeligt havde staaet i „Ude og Hjemme“. – 419.5 f. *Pontoppidan . . . „Dansk Turistforening“*] Henrik P. havde paa Opfordring af den danske Turistforening skrevet en lille Danmarksbeskrivelse til Brug for Ty-skere, „Reisebilder aus Dänemark“ (1890).

605.

NKS. 4656,4°.

419.17. *Ingemann*] til denne Digers Hundredearsdag 28/5 skrev H. D. intet Mindedigt. – 419.25. *Marseillaisen*] O. B. ønskede ogsaa en Oversættelse til Dansk af den franske Nationalsang i Anledning af Hundredeaaret for den franske Revolution.

606.

Utilg. 446,4°.

420.21. „*den rolige Mand*“] i Mindedigtet „Viggo Drewsen“ („Ill. Tidende“ 2/12 1888, senere i „Broget Løv“). – 420.30. „*Riddersmand*“] i Mindedigtet taler H. D. om hans „Riddergestalt“ og kalder ham „en Ridder, som falder i sit Kyrads“. „Forskrevet“ (1890) blev dediceret til Mindet om ham, „den mest fordomsfri, den ridderligste“, hvad H. D. yderligere uddybede i nogle Linier foran i Bogen. – 421.11. *en Dreng*] den senere Journalist og Forfatter Sten Drewsen, som H. D. nogle Aar efter fik en Del at gøre med.

607.

Utilg. 283,4°.

421.19. „*Bogen*“] Digtsamlingen „Min Kjærligheds Bog“ (1889). – 421.22. *en Digtsamling*] „Sangenens Bog“ (1889). – 422.8 f. *Hamlets . . ikke . . anbefalende Beskrivelse*] Repliken „something is rotten in the State of Denmark“ („Hamlet“ I, 4).

608.

Utilg. 283,4°.

422.15. *dine to Værker*] „Sangenes Bog“ (1889) og 1. Hæfte af det store, pragtfuldt udstyrede Værk „Trolدتøj“, der udkom paa Ernst Bojesens Forlag 1889-90 med Illustrationer af Aug. Jerndorff og Joakim Skovgaard, mens Thorvald Bingesbøll stod for den dekorative Indramning. - 422.21. *Indledningsdigtet*] „Sommernat paa Indsøen“. - 422.24. *min biographiske Artikel*] C. F. Bricka havde anmodet K. G. om at skrive om Drachmann til det af ham redigerede „Dansk biografisk Lexikon“. - 422.33 f. *G. Brandes . . sætter „Gamle Guder og nye“ høiest*] „Det moderne Gjennembruds Mænd“ (1883) 270 (= SS III 106).

609.

Utilg. 283,4°.

423.31. *Kommission*] Kultusminister Jac. Scavenius havde 31/8 1889 nedsat en Kommission til at forhandle om Det kgl. Teaters Regulativer; den bestod af 8 Medlemmer: Det kgl. Teaters Chef Kammerherre Fallesen, Sceneinstruktørerne Pietro Krohn og Will. Bloch, Skuespiller Emil Poulsen, Forfatterne H. P. Holst og Holger Drachmann, den teatererfarne Politiker Edv. Brandes og Juristen Højesteretssagfører Charles Shaw. Kommissionens Arbejde resulterede i et nyt Forfatterregulativ af 13/3 1890 (se Rob. Neiiendam: „Det kgl. Teaters Historie“ V 224 ff.).

610.

Arthur Palsbos Autografsamling.

424.3. *Riis-Knudsen*] havde 1889 overtaget Ledelsen af Dagmar-teatret og var meget interesseret i at knytte H. D. til sin Scene. - 424.8. *Oda Nielsen*] denne Skuespillerinde havde optraadt paa Dagmar-teatret, men lod sig 1886 engagere til Det kgl. Teater, som hun først forlod 1902. - 424.10. „*Tusind og en Nat*“] 1. Gang opført paa Dagmar-teatret 10/1 1892. - 424.11. „*Tyrkisk Rococo*“] 1. Gang opført paa Det kgl. Teater 4/12 1891 under Titlen „Ved Bosphorus“ med Musik af Lange-Müller. - 424.12. *Oversættelse af „Fiesco*“] H. D. kom ikke til at oversætte Schillers Drama, som i Johs. Magnussens Oversættelse blev 1. Gang opført paa Dagmar-teatret 13/4 1893. - 424.13. *Folkeskuespil*] „Øen i Sydhavet“ (jf. H. D.s Brev til Riis-Knudsen 5/1 1891, trykt Ursin II 92 f.).

611.

Utilg. 446,4°.

425.2. *Weyerburg*] sammen med Einar Christiansen var L.-M. rejst til Borgen Weyerburg ved Innsbruck, hvis Ejer modtog Pensionærer; i Juni inviterede

han Ernst v. d. Recke paa en Bjergtur til Byen St. Anton ved Vorarlberg (Jul. Clausen: „P. E. Lange-Müller“ 129 ff.). Under Opholdet paa den gamle Borg komponerede L.-M. sin symfoniske Suite „Weyerburg“. – 425.4. *Bogen*] „Forskrevet“ I, formodentlig i Korrektur, siden L.-M. sidst i Brevet spørger, hvad den hedder. – 425.17. *Fallesen*] se Noten til III 408.27. – 425.26 f. *din Kärnthnerid*] Opholdet i Tarvis 1884-85. – 426.5. *Liebmann*] Skuespiller August L. – 426.6. *sluttet Fred med Theatret*] se Noten til III 408.27; Teatret opførte 1. Gang „Fru Jeanna“ 4/2 1891. – 426.9. „*Ved Bosporus*“] under denne Titel opførtes Stykket. – 426.10. *Bj. Bj.*] Bjørn Bjørnson, der nu var blevet Skuespiller og Instruktør ved Christiania Teater.

612.

Utilg. 315,4°.

426.31 f. *Slutningsang*] „Op, alle Mand, nu gælder det“. – 427.7. *en Skuespiller*] Olaf Poulsen. I „Forskrevet“ gøres lignende Betragtninger gældende; Teaterchefen klager over sit Personale: „Jeg har ingen Helt og ingen Heltinde – kun en Samling Invalider; én Karakterskuespiller – som er gebrækkelig – og én komisk Kraft – som der slides paa i Tide og Utide . . det vil sige, han slider selv i Utide paa sig. Nogle smaa kapriciøse Damer . . en Sanger, som gør Skuespillertjeneste – og saa Statister“ (SPS IX 373). – 427.15. *et helt Drama*] SPS IX 351 ff. – 427.18. „*Narren*“] SPS IX 353 f. – 427.29. *Tolstoj*] i Romanen „*Kreutzersonaten*“ (1889). – 428.9. „*Aladdin*“] Oehlen-schlägers Skuespil opførtes i ny Indstudering 13/12 1890.

613.

Utilg. 446,4°.

428.32. *Hadsten*] se Noten til III 379.16. – 429.12. *Ordsprogsamling*] „Ordsprog og mundheld“ (1890). – 429.18. *en Bog om Anholt*] „Øen Anholt i sagn og sæd“ (1891).

614.

Utilg. 446,4°.

429.29. *Sangen*] se Noten til III 426.31 f.; Noderne kom ikke med i Bogen. – 430.3. *Henrik*] Maleren Henrik Gerhard, den ene af de to Jeg-Figurer i „Forskrevet“. – 431.6. „*treuga dei*“] „Guds Fred“; saaledes hedder et Digt i Romanens 1. Del (SPS IX 22 f.), og dette var Bogens oprindelige Titel, der senere ændredes til „Forskrevet til Fanden“ (Rubow II 201).

615.

Utilg. 283,4°.

431.18. svarer *Gjellerup paa hans Art.*] helt uventet opstod der Strid om Artiklen om H. D. til „Biografisk Lexikon“, som Gjellerup i Egenskab af en Digteren venligsindet Person havde faaet overdraget af C. F. Bricka at skrive. Han løste Opgaven ved at forfatte en paa mange Maader udmærket Karakteristik af H. D., der dog mere havde Form af et Essay end af en Leksikonartikel. Den kaldte O. B. frem med en Indsigelse i „Mrgbl.“ 11/9 1890 og den biograferede selv med en kritisk Artikel (smstds. 14/9), hvori han erklærer sig for mere skuffet end saaret. I sit Svar i „Berl. Tid.“ 20/9 1890 giver Gjellerup O. B. raat for usødet og taler bl. a. om „den Perfiditet, der saa tidt skjuler sig under ‘Morgenbladets’ ostentative Bravhedsmaske“. Hvis H. D. har følt sig „skuffet“, henviser K. G. ham til, at han dog har betegnet ham som Nordens største Lyriker, ikke blot blandt de nulevende, men overhovedet, men indrømmer at han selv undertiden ved paa ny at gennemlæse hans Produktion er blevet skuffet. I et Afsnit, der direkte er henvendt til Vennen, hedder det spydigt: „Jeg burde have ladet Dig falde i Borchsenii Arme – thi ham havde man maaskee dog tilsidst maattet tage tiltakke med – forat denne ‘brave Mand og slette Musikanter’ kunde have varieret sine Fanfarer saavel over Dine Unoder som over Dine Noder og komponeret en liden Elegi i Anledning af Dit Frafald fra det evige Venstre“. Striden fortsattes af „Mrgbl.“ med en grov Artikel „En syg Mand“ (21/9), hvori der bl. a. stod: „Sagen er ganske simpelt den, at Hr. Gjellerup i lange Tider har lidt af en Syge, der desværre ikke længer er ualmindelig her til Lands. Den kaldes Højhedssyge eller Højhedsvanvid, og den plejer gjerne at komme ret til Udbrud samtidig med, at det, vedkommende Patient yder i Literaturen eller Politiken, mister sit Værd og sin Betydning. Hr. Gjellerup er et talende Exempel paa, hvorledes de mange smukke Løfter fra Halvfjerdsernes Literatur saa sørgelig blev til intet i Firserne“. Imod K. G. ekspektorerede sig yderligere P. C. V. Hansen i „Mrgbl.“ 27/9, og i Bladet 5/9 trykte Einar Christiansen et Hyldstedigt „Til Holger Drachmann“, der senere blev anbragt som Dedikation i hans Skuespil „Peter Plus“ (1890). – 431.23 ff. *Gjellerup lægger dig i Munden . . . hvad han tillægger Bricka*] K. G. hævdede i sin Artikel i „Mrgbl.“, at Leksikonnetts Redaktør hellere vilde have ham end O. B. til at skrive om H. D. og kun havde forlangt ét Sted rettet, nemlig om den politisk-moralske Værdi af „Derovre fra Grænsen“. Hvis man havde ladet O. B. skrive Biografien, spaar Gjellerup, at H. D. efter Læsningen vilde have revet sig i Haaret og raabt: „Nei, han er for dum, han er umulig“. – 431.31. *to Breve*] ikke bevarede.

616.

NkS. 4656,4°.

617.

Utilg. 283,4°.

432.33. *Min Anm.*] se Noten til III 431.18. – 433.22 f. *Dit Digt om Hauch*] trykt i „Mrgbl.“ 11/5 1890 i Anledning af Hundredearsdagen for Hauchs Fødsel. – 433.26. *Skildringen af mig*] O. B. har staaet Model til Journalisten Nørager i „Forskrevet“. Til Bjørnson skrev han 30/10 1891: „Jeg har aldrig set noget til, at I *offenlig* har sagt et Ord til Forsvar for mig. Drachmann har takket mig med at kalde mig dum i 'Forskrevet'. Jeg var i en halv Snæs Aar dog ikke for dum til at hjælpe ham med alle hans Bøger, i alle hans indviklede borgerlige Forhold. For at faa Naade hos 'Politik.', maatte han ofre mig, haane mig *offenlig*“ („Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ II 85). – 433.34. *Gjellerups „Gjensvar“*] se Noten til III 431.18. – 434.13. 3 *Breve fra Bricka*] ikke bevarede. – 434.17 f. *ikke med Glæde ser din Roman i Møde*] O. B. skrev (anonymt) en nedsablende Kritik af „Forskrevet“ under Overskriften „Holger Drachmann i 'de smaa Kanaler'“ i „Mrgbl.“ 11/10 1890. Af Indholdet udplukkes her flg. Prøver: den kaldes allerede i Begyndelsen den „lige saa omfangsrige som mislykkede Roman“ og betegnes – ikke aldeles med Urette – som Nøgleroman; Digtene deri vurderes som „usædvanlig tarvelige“. „Forf. vilde . . staa sig bedst ved, at hans nye Bog helt blev uomtalt og ukommenteret. I sin Helhed gjør Romanen ham næppe Ære, hverken som Digter eller Menneske . . man faar en Mistanke om, at den Djævel, han sidst har forskrevet sig til, ikke mindst er Skrivedjævelen“. Om Edith hedder det: „Den Mulighed er naturligvis ikke udelukket, at en Pavillonsangerinde *kan* være, som Drachmann har skildret sin Edith, men det mulige er ikke altid det sandsynlige – tilmed da Edith er, hvad de brave Nordmænd kalder en Holddame – og naar Drachmann absolut vil gjøre hende til den typiske Kvinde, af hvem *Danmarks Gjenfødelse* afhænger, saa er vi, for at bruge saa mildt et Udtryk som muligt, lige ud i det burleske og paradiske. Og naar det skal være Løjer, saa kunde man fristes til at spørge Forf., hvorfor han i Alverden har tilegnet sin Roman til en afdød Ven i Stedet for at dedicere den til Direktør Rantzau i Anledning af denne fornøjelige Visedigters 25 Aars Jubilæum i Aften i 'Kisten'“.

618.

Utilg. 283,4°.

434.28. *Hansen'er og Petersen'er*] se om P. C. V. Hansens Indlæg Noten til III 431.18. – 435.10 f. *din Apostrofe*] om K. G.s direkte Henvendelse til H. D. i hans Avisartikel se Noten til III 431.8.

619.

Utilg. 283,4°.

435.26. *Den lille Bog*] „Richard Wagner i hans Hovedværk Nibelungens Ring“ (1890), der først var fremkommet i Artikelrækken „Til Forstaaelsen af Richard Wagners Trilogi ‘Nibelungens Ring’ i „Literatur og Kritik“ II (1889). – 435.30. *Valkyrien kommer paa Scenen*] Wagners Musikdrama i Gjellerups Oversættelse opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 7/3 1891.

620.

Utilg. 446,4°.

436.12. *Bogen*] „Forskrevet“.

621.

Utilg. 446,4°.

437.12. *Weyerburg*] se Noten til III 425.2. – 437.16. *Bogen*] „Forskrevet“; Einar Christiansens Anm. i „Berl. Tid.“ 14/10 1890 var dog temmelig forbeholden: „Indtrykket af dette Drachmanns sidste – uforholdsmæssig vidtløftige – Værk er i høj Grad blandet. Snart rives man med af en storslaet, stormende Veltalenhed og pragtfuld Lyrik, snart arbejder man sig møjsommeligt frem igjennem lange, feuilletonagtige Causerier, hvis Indhold og Tendents er velkendt fra Hundreder af Avisartikler og fra moderne Døgnlitteratur. . . Skade er det, at Digteren med saa liden Kritik er gaaet til sit Arbejde, at det er saa ustøbt i sit Anlæg, saa famlende i sin videre Udførelse, og dobbelt Skade, fordi det er saa genialt undfanget, saa mægtig følt“. – 438.10. *August Larsen*] se Noten til III 74.22. – 438.11. *mit Stykke*] Skuespillet „Peter Plus“ (1890), dediceret til H. D., som ikke kom til at anmelde det. – 438.22. „*Jeanna*“] Lange-Müllers Opera „Fru Jeanna“ til Tekst af E. v. d. Recke, opf. paa Det kgl. Teater 1891.

622.

Utilg. 315,4°.

439.3. *til Tak for Peter Plus*] se Noten til III 438.11. – 439.10. „*Aladdins Fremkomst*“] se Noten til III 428.9. – 439.11 f. *quod felix faustumque sit*] „gid det maa lykkes“. – 439.12. „*Faust*“] Goethes „Faust“ opførtes 1. Gang 1/5 1891. – 439.13. *K.*] Instruktøren Pietro Krohn. – 439.13. „*Bosporus*“] „Ved Bosporus“ opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 4/12 1891. – 439.18. *Bagdad*] Skuepladsen for H. D.s Drama „Tusind og en Nat“. – 439.19. *Ali*] spillede af Emil Poulsen. – 439.23. *Zangenberg*] Chr. Z., som var Ibrahim. – 439.24. *Oda*] Oda Nielsen spillede Scheitan. – 439.33 f. *Tournée . . . med Schandorph*] de to Forfattere læste op i en Række Provinsbyer baade i Jylland og

paa Øerne 24/10-15/11 1890, Drachmann af „Toldassistentens Fortællinger“ og Digtene „Danmark i Fest“ og „Farende Sange“, Schandorph Fortællinger „En behagelig Juleaften“ samt Digtene „Etatsraaden“ og „Digterens Moder“. Tournéens Forløb er skildret af deres Impresario C. F. Hansen i en Artikelrække i „Esbjerg Avis“ 10/10-15/10 1896 og af Gunnar Sandfeld: „Thalia i provinsen“ 193-196 (hvor en morsom Karikaturtegning af de to Forfattere „paa Valsen“ er gengivet efter „Punch“ 1890 Nr. 41). „Politiken“ bragte 17/11 1890 et Interview med Schandorph om Tournéen.

623.

NkS. 3742,4°.

440.9 f. *Telegrammet*] antagelig i Anledning af H. D.s Fødselsdag 9/10. - 440.13. „*Elysium*“] saaledes kaldes Kehlets Pavillon i „Forskrevet“. - 440.13. *Pianisten - Zitherspilleren*] Etlinger, skildret i „Forskrevet“ som Hr. Achleitner.

624.

NkS. 4043,4°.

441.17. *Dit Brev*] ikke bevaret. - 441.18. *Den har været for haard*] H. D. blev syg 15/11 og maatte rejse tilbage til Kbhvn. - 441.20. *fejdet .. imod mig i de „lokale“ Blade*] f. Eks. „Aarhus Stiftstidende“, der 25/10 1890 skrev: „Digternes Værker har man mere Fornøielse af at læse selv end at høre dem foredragne af Digterne“, og Venstreavisen „Randers Dagblad“ 27/10, der klager over, at det var „grumme lidt, man fik for Pengene, idet hele Oplæsningen ikke varede længere end næppe tre Kvarter“. Efter Schandorph „kom Holger Drachmann, høj og hærdebred, med det funklende Ridderkors paa Brystet, et talende Minde om hans Tugt i Reaktionens Farvande. Til Trods for at Drachmann kun er 44 Aar, ser han dog allerede noget ældet ud. Og det Publikum, der ikke tidligere havde haft Lejlighed til at høre Digterens Stemme, blev sikkert ikke lidt forbavset ved dens Mangel paa Klang. . . Fraset det lille Udbytte, man fik af Forfatterens Oplæsning, var det dog sikkert for mange en Glæde at have faaet deres Personer at se. Deres Arbejder har glædet og vil forhaabentlig fremdeles glæde mange, og derfor skal man ikke fælde for haard en Dom over, at deres Evner som Oplæsere ikke staar ganske i Forhold til deres Evner som Skribenter“. - 441.24. *en Kraftanstrengelse*] hvori denne skulde bestaa, vides ikke. - 441.26 f. *din .. Artikel i „Politiken“*] siden Bruddet med Brandesianismen havde Bladet systematisk bojkottet H. D., men P. N. fik dog drevet igennem, at han 27/10 1890 fik Lov til at anmelde „Forskrevet“, og Forsoningen besegledes med H. D.s Digt „Parnell“, der blev hans første Bidrag til „Politiken“ (7/12 1890). For at takkes Redaktionen indledtes Nansens Anmeldelse med nogle smaa politiske

Udfald, bl. a. mod Højres „tilsyneladende mærkelige Mangel paa Ævne til at skaffe sig en præsentabel Kunst og Literatur“, men er iøvrigt rent saglig. Det understreges, at H. D. har „skrevet sin Kæmperoman som én eneste ustandselig Dommestale til sin Tid og sit Land. Som en saadan vældig Opgørs- og Oprørstale maa denne Roman læses og dømmes. Roman efter gængse Begreber er den ikke . . I Virkeligheden er den kun en stor journalistisk Lyrikers Opgør med sig selv og med alt det, han har været inde i og med til“. Om Varietéen hedder det: „naar han lader Gerhard ende som Direktør for en literær Variété, er det ikke blot et originalt Indfald, men der ligger alvorlige kunstneriske Overvejelser til Grund derfor, og der anføres en Mængde veltalende Argumenter til Fordel for den ny Kunst. . . Det er næppe nogen Indiskretion at oplyse, at hvad Gerhard i Romanen siger om Kunsten, det forkynder Drachmann i det virkelige Liv. Og naar Gerhard i Romanen laver sin literære Variété, ønsker Drachmann hjærteligt, at han kunde naa saa vidt som han. Det vilde være morsomt, om det kunde ske“. — 441.32. *et Digt*] „Alene med den gamle Organist“, der fremkom i Journalistforeningens Kalender „Danmark“ 1891. Viborgs Domorganist var Komponisten Herman Amberg.

625.

Utilg. 446,4°.

442.16. *en artikel*] til Tidsskriftet „Nord und Süd“ Febr. 1891: „Drei Bücher, drei Schicksale“. — 442.20. *en essay öfver Jakobsen*] sammesteds, senere i hans Bog „Das junge Skandinavien“ (1891). — 442.30. *Topsøes arbejen*] hans „Samlede Fortællinger“ i 3 Bind udkom 1891. — 442.31. „Magazin“] „Das Magazin für die Literatur“, grundlagt 1832 af Jos. Lehmann.

626.

NkS. 3742,4°.

443.15. *min Søster*] Forfatterinden Erna Juel-Hansen. — 443.15. *Fruen og „Hertugen“*] den svenske Forfatterinde Anne Charlotte Edgren Leffler, der efter Maj 1890 at have indgaaet nyt Ægteskab med den italienske Hertug af Cajanello aflagde Besøg i Kbhvn. — 443.18. „naadig Straf“] Julie Hegels Brev er ikke bevaret. — 443.26. *mine Foretagender*] takket være Bekendtskabet med Edith var H. D. levende optaget af Planen om at grundlægge en „litterær Variété“, som han allerede havde været inde paa i „Forskrevet“ (SPS IX 292). Hans Plan til en saadan er trykt hos Ursin II 89 ff. og nærmere udviklet i en Artikel af ham selv i „Dagens Nyheder“ 17/12 1890, hvori han forklarer, at vi keder os i vore Teatre og derfor søger til Smaascenerne (Variétéerne), som, da de er blottede for Autoritet, Smag og Lune, bør gøres mere literære. Han mener ikke, at Kunsten tager Skade af, at der ryges og

drikkes Øl under Forestillingerne: „Kunst er Kunst, hvor den saa praktiseres: med Melpomenes Dolk og med Euterpes Lyra“. — 443.28 f. *Grieg har . . til-sagt mig sin Bistand*] noget skriftligt herom foreligger ikke i H. D.s Papirer. — 444.1. *Bryggeri*] der var bl. a. Tale om, at Brygger Carl Jacobsen, der havde overtaget „National“, vilde overlade H. D. dette Etablissement til sin Varieté. Et bevaret Brev fra Carl Jacobsen 11/12 1890 gaar ud paa, at han ikke vil lade H. D. vælge Lederen af „National“, men derimod er villig til at leje ham Etablissementet. H. D. tog uædelmodigt Hævn over Bryggeren ved at smæde ham i „Unge Viser“ (SPS X 247). — 444.3 f. „*Øen i Sydhavet*“] opf. 1. Gang paa Dagmartheatret 12/2 1893, men først trykt i SPS X (1908). — 444.5. „*Gøglere*“] udkom Decbr. 1893, men blev forkastet af Det kgl. Teater og er aldrig blevet opført paa nogen Scene. — 444.5. *det store Billede*] ?. — 444.8. *Fortællingerne fra Tarvis*] „Tarvis“ (udk. Maj 1891); oversat til Tysk med Titlen „Kärntnernovellen“ (1897).

627.

Utilg. 315,4°.

444.21. *Wien*] mere og mere søgte H. D. bort fra Hjemmet for at arbejde. — 444.23 f. *den (mærkelige) Censur*] den paagældende Censurprotokol kan for Øjeblikket ikke findes af Rigsarkivet; Svaret ligger ikke længere ved Brevet. — 445.1. *Jeanna*] se Noten til III 438.22. — 445.8. „*Don Juan*“] af Byron-Oversættelsen udkom 6. Hæfte i Juni 1891.

628.

U. B., Lund (Fotostatkopi paa K. B.).

445.26 f. *De skrev mig . . til*] Nr. 625. — 445.32 f. *det . . saa mesterligt karakteriserede København*] i Afh. „Drei Bücher, drei Schicksale“ i „Nord und Süd“ 1891 skriver Ola Hansson: „Kopenhagen ist eigentlich nichts als ein Café, wo alle Einwohner des Orts sich jeden Abend zu ihrem Bier und ihrem Klatsch versammeln, und wo ein ungeregelter und titanischer Drachmann jeden Abend Skandal machen kann vor allem Volk“ (225). — 446.13. „*Skæbneveller*“] Ola Hanssons paa Tysk udgivne Bog „Parias“ (1890) blev samme Aar af Peter Nansen oversat til Dansk under denne Titel. — 447.7. *personligt. . komme i Berøring*] H. D. og Ola Hansson lærte saa vidt vides ikke hinanden at kende. — 447.10. *Artikel i „Kunstwart“*] „Die Literaturentwicklung in Skandinavien“ (Marts 1891). — 447.12 f. „*Rembrandt als Erzieher*“] Julius Langbehns af Nietzsche paavirkede Skrift fra 1890, der agiterede imod Kosmopolitismen og for Bondekulturen; om dette havde O. H. skrevet Essayet „Boken om pangermanismen“ i „Ur dagens krønika“ 1890; jf. hans Essay om Gerhard Hauptmann i „Af Dagens Krønike“ 1890. — 447.13 f. *Breve fra*

Nürnberg] den smukke Skildring „Nürnberg-Nürnberg. En Vinter-Vision“ i „Tilskueren“ 1891 S. 281 ff.

629.

Utilg. 283,4°.

630.

Utilg. 283,4°.

448.30. *Du huskede mig*] Schandorph havde Fødselsdag 8/5. – 448.33 f. *Artikler i „Berl. Tid.“*] under Overskriften „En literair Opgjørelse“ bragte Bladet 8/5, 11/5, 12/5 og 14/5 1891 en Artikelrække med Angreb paa Georg Brandes. – 449.3 f. *Anmeldelse . . om „Det unge Tyskland“*] i „Tilskueren“ 1891 S. 420-443. – 449.5. *et Digt til ham*] se Nr. 632. – 449.5 f. „*København*“] københavnsk Venstreblad, grundlagt af Johan Knudsen og Ove Rode. – 449.9. *Se no, no*] „hvis ikke, saa faar det være“.

631.

Utilg. 283,4°.

450.13. *mit Drama*] „Cromwells Datter“. – 450.19. *Lochers*] Maleren Carl L., der boede i Hellebæk. – 451.2. *anbefale mig til en . . Forlægger*] dette Ønske opfyldte H. D. I Jakob Knudsens Arkiv findes flg. Anbefaling:

„Hr. Pastor Jakob Knudsens Drama „Cromwells Datter“ har jeg haft den Fornøjelse at gøre mig bekendt med. Det er som dramatisk Arbejde virkningsfuldt, af stor scenisk Effekt, med historisk Kolorit over sig af ganske betagende Styrke. Utvivlsomt vilde det egne sig for et af vore Theatre – men i hvert Fald er det som literært Arbejde saa originalt, røber saa meget Talent og peger hen imod en Personlighed af egen Støbning – uden at gaa en Skoles eller Klikes Ærind – at jeg meget vilde anbefale Manuskriptet til at udgives i Trykken. I vor Tid – med det meget literære Smaanips – vil det være til Ære for en Forlægger at udgive dette baade fængslende, gedigne og aktuelle Arbejde.

Hellebæk. Septbr. 91

Holger Drachmann“.

451.7 f. *indleveres til det Kongl. Theater*] „Cromwells Datter“ er aldrig blevet opført. – 451.15. *litteræ non erubescunt*] „Bogstaverne rødmer ikke“ (Ciceros Breve til Venner V, 12, 1).

632.

Utilg. 446,4°.

452.9 f. *d. 25de*] Dagen for Georg Brandes' 25 Aars Forfatterdebut, der fejredes ved en Fest i Koncertpalæet, som H. D. dog ikke kunde bekvemme sig

til at gaa med til. – 452.16. *skriv en Sang*] H. D. valgte at sende et Forsoningsdigt til „Ill. Tidende“ (25/10 1891), hvori han hævder, at de begge har fejlet, og derfor bliver han hjemme paa Festdagen, men: „jeg rejser mig og drikker/din Skaal her i det stille“ (trykt Br. Br. III 91 ff. og Rubow II 208 ff).

Bag paa H. D.s Brev til Galschiøt 20/10 1891, der ledsager Digtet til Georg Brandes („det er ‘vom Fass’ – fra Hjærtet; vil formodenlig gaa til Hjærtet“) har Galschiøt skrevet flg. Redegørelse:

„25. Okt. 1891 fejredes Dr. G. Brandes' 25 Aars Jubil. som Forfatter ved en stor Fest i Koncertpalæet. Jeg ønskede at give mit Bidrag til Festligheden og syntes, at intet kunde være bedre end at faa Drachmann til at være med i den Hyldest, som blev Jubilaren til Del fra alle Sider, og saaledes faa de to tidligere Venner, hvis Veje var blevet skilte, da Drachmann i Begyndelsen af 80erne svingede over fra Radikalismen til Forsvarspatriotismen, forsonede paany. Dr. havde i de sidste Par Aar atter nærmet sig sine gamle Venner og Anskuelse; men Br. var ham stadig ikke god. Jeg gik da ud til Drachmann, der boede i en ret tarvelig Lejlighed langt ude paa Gml. Kongevej, og traf ham i en højst nedtrykt Stemning. I et lille Arbejdsværelse ved Siden af Spisestuen, hvor Fru Emmy og Børnene opholdt sig og Børnene støjede omkring, sad han i sin tykke Pjækert med Halmsko paa Fødderne og et Uldkravat om Halsen og krøb sammen for at holde Varme i det halvkolde Rum. Det var et trist Syn. Jeg søgte at muntre ham op og forebragte saa mit Ærinde. Det slog ham straks som et Sporehug; han sprang op, rankede sig i al sin Vælde: „Vil du, at jeg – – og Brandes – – tror du, at Brandes – – ja, du har Ret – her er en Lejlighed – –“ og saa tog han et Par vældige Skridt op og ned i det lille Rum. Men lidt efter kastede han sig igen ned i Stolen ved Skrivebordet og la Hodet i Hænderne. „Jeg kan ikke – stønnede han – hvor tror du, det er muligt, at jeg kan gøre noget her i dette Hul, i al dette Spektakel (Børnene støjede i Stuen ved Siden af og Emmy skændte paa dem) – nej, det er ganske umuligt!“ – Jeg opgav ikke Ævred, men blev ved at snakke godt for ham, og det endte da ogsaa med, at han lovede, han skulde gøre et Forsøg.

Dagen efter sendte han mig det skønne Digt: *Min Haand* – nej intet Haandslag! Og ingen Fakkell bær' jeg, og intet Drapa bringer i Spidsen for din Hær jeg – der offentliggjordes i Ill. Tid. paa Festdagen.

Virkingen paa Brandes var ikke overvældende. Da jeg et Par Dage efter besøgte ham, udtalte han sig ret bittert om Drachmanns Upaalidelighed og Utaknemmelighed, men jeg fik ham dog til at love, at han vilde sende Dr. et Par venlige Ord til Tak, hvad han ogsaa gjorde, og dermed var Forsoningen mellem de to Ungdoms-Venner indledet. Kort efter rejste Dr. bort fra det hele, fra Hjemmet, fra Spektaklet, fra Venne-Vrøvlet; til Hamborg – til Edith“ (NkS. 4657,4°).

Der var flere, der mente, at H. D. burde benytte denne Lejlighed til at ud-

sone sig med G. B., saaledes ogsaa Schandorph (se III 449.5) samt Carl Behrens, der gjorde et forgæves Forsøg paa at faa ham i Tale („Erindringer“ 170).

633.

Utilg. 283,4°.

452.26. *dine smukke Vers*] se Noten til III 452.16. – 453.4 f. *Fru Drachmann . . havde skrevet til mig*] Brevene, der udveksledes mellem G. B. og Emmy D., er trykt II 185-192, 193-197. – 453.20. *Sang til Estrups Pris*] til Festen for Estrup 10/11 1885 i Anledning af, at han uskadt var sluppet fra et Attentat, havde H. D. forfattet Sangen „For Fædrelandet“ („Det bryder paa Grunden – er Stormfloden nær?“), trykt i „Berl. Tid.“ og „Dagbladet“ 11/11 1885.

634.

Utilg. 283,4°.

454.7. *Forord til min Bog*] „Cromwells Datter“ udkom 1891 hos Gyldendal med et 3 Siders Forord af H. D., hvori det foreslaas et Teater at vove en Opførelse af det. – 454.20. *Lars*] Skuespiller ved Det kgl. Teater Lars Knudsen.

635.

Utilg. 283,4°.

455.12. *Oversættelsen af . . Don Juan*] dette Arbejde, der var begyndt at udkomme 1880, slæbte sig tungt afsted og blev først fuldendt 1902, takket være bl. a. Jak. Knudsens Undsætning. – 455.32. *visse Folk*] der tænkes sikkert paa Medlemmer af hans Menighed.

636.

Utilg. 296.

456.23 f. „*Maanen kvælder*“] Udtrykket fik Lov at blive staaende (13. Sang Strofe LXIII); i „Brav-Karl“ og „Hr. Oluf, han rider“ anvender H. D. selv Udtrykket „Dagen kvælder“ (SPS XI 410, XII 568).

637.

NkS. 4043,4°.

457.20. *Sigmund Weisz*] en Forretningsmand fra Buda-Pest, der levede i Hamburg, havde 1891 købt Grunde paa Fanø, hvor han grundlagde Fanø Vesterhavsbad, der imidlertid kun bragte ham Tab, saaledes at han nogle Aar efter berøvede sig Livet (Fr. Hendriksen: „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 307);

se videre Noten til IV 17.29. – 458.6 f. *et Billed af Hamborgs Havn*] det var bestemt til Gave fra Danske i Hamburg til Kong Christian IX's og Dronning Louises Guldbryllup 26/5 1892. – 458.9. *Guldkur*] egl. en Afvænningskur for Drankere, der behandlede med Indsprøjtning af en Guldopløsning, derefter Navn paa en Kafé, der 1892 indrettedes paa Hjørnet af Østergade og Kongens Nytorv (Henrik Cavling: „Journalistliv“ 111 f.).

638.

NkS. 3742,4°.

458.26 f. *min . . Fader droges haardt med Døden*] Prof. A. G. D. døde 2/7 af en pinefuld Nyrebækken- og Blærebetændelse. – 459.6. *Skuespil*] „Gøglere“ (if. H. D.s Brev til Hegel 16/6 1892). – 459.7. *dit Brev*] ikke bevaret. – 459.23. *Oversætter*] maaske V. Ottmann, der sammen med Mathilde Mann oversatte „Forskrevet“ til Serien „Ottmanns Bücherschatz“ (u. A., vistnok ca. 1892).

639.

Utilg. 283,4°.

461.11 f. *en Person, der staar mig nær*] Edith. – 461.21. *Liebe*] Landstingets Formand, Højesteretsadvokat Carl L.; om hans Forbindelse med A. G. D. og H. D. se „Fund og Forskning“ XV (1968). Liebes Brev er ikke bevaret. – 462.14. *sin anden Hustru*] Drachmanns Stedmoder Clara D., f. Sørensen.

640.

Originalen ukendt. Trykt „Politiken“ 21/7 1892, Georg Brandes:

„Levned“ III 323-325, Br. Br. III 95-98,

Rubow II 213-215 og (delvis) Ursin II 100-102.

463.10. *det smættede ham dybt*] se „Fund og Forskning“ XV (1968) 82-84. – 463.24. *Hørups Stilling ifjor Efteraar*] efter C. Bergs Død 28/11 1891 vanskeliggjordes Situationen for Hørup, der maatte se flere af sine tidligere Meningsfæller i Samarbejde med det moderate Venstre, bl. a. Pingel, der i sin Piece „Et politisk Tilbageblik“ (1891) erklærede, at Venstres Førere ikke var, hvad han havde troet (se Bjørnsons Trøstebrev til Hørup 12/11 1891 i „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ II 89 f.). – 463.31. *første . . Digtsamling*] „Digte“ (1872). – 464.1. *Gammelmands-Anfald*] i sin Anmeldelse af H. D.s Digt „Til Noget i Norge“ i „Mrgbl.“ 15/10 1882 havde G. B. bebrejdet ham, at han saa hurtigt skiftede Standpunkt, snart virkede ung og aggressiv, snart optraadte som „Bedstefader“.

641.

Originalen ukendt. Trykt efter „Politiken“ 28/7 1892.

Tillige trykt Georg Brandes:

„Levned“ III 326-328, Br. Br. III 460-462 og Rubow II 216 f.

466.9. *din Fader*] i „Saml. Skr.“ XV (1905) 311 og „Levned“ III 78 omtaler G. B. venligt H. D.s Fader; jf. „Fund og Forskning“ XV (1968) 82-84. - 466.15 f. *Brudstykker af hans Levned*] i „Tilskueren“ 1888 og 1890 lod A. G. Drachmann trykke tre Afsnit af sit Levned under Titlen „En gammel Skibslæges Erindringer“; først i 1942-43 udkom hans Selvbiografi i sin Helhed med Titlen „Min Rejse gennem Livet“ (i Serien „Svundne Tider“, red. af C. Dumreicher, H. G. Olrik og H. Topsøe-Jensen). - 466.28 f. *rakte Du mig din Haand og trak den paany tilbage*] Digtet til G. B.s Jubilæum 1891 begyndte med følgende Strofe: „Min Haand - nej intet Haandslag! / og ingen Fakkel bær' jeg, / og intet Drapa bringer / i Spidsen for din Hær jeg“. - 467.8. *denne Overenskomst*] II 191.31 ff. - 467.13. *Du skal ikke komme til at fortryde dette Skridt*] i „Levned“ kommenterer G. B. H. D.s Brev saaledes: „Holger Drachmanns Spaadom om Fremtiden: 'Vi ses maaske - eller rimeligvis - aldrig mere' blev hurtigt gjort til Skamme. I de seksten Aar, han endnu havde tilbage at leve i, saas vi tidt og kom hurtig i det gamle, broderlige Forhold til hinanden. Den Poesi, hvoraf hans Væsen undertiden formelig kunde strømme over, det barnligt Ægte i hans Følelsesliv, som kunde komme til Udbrud - et Øjeblik efter at han havde indtaget en Stilling som *Poseur* - bødede paa den Mangel paa Evne til i streng Forstand at tænke, som var ham fuldt bevidst. Først og sidst var det hans sprudlende lyriske Talent og hans gode Hjerte, der vandt mig for ham paany. Den gamle Trolddom forenede os“ (III 328).

642.

NkS. 3742,4°.

468.8. *Tilsendelse af de 300 R ₤*] rekvireret i Brev af 30/8. - 468.10. *Sygdommen*] den asiatiske Kolera var naaet til Hamburg; p. Gr. af Karantænen maatte H. D. ikke forlade Byen, men flyttede ud til Blankenese. - 468.21. *sine gamle Forældre*] Arbejdsmand Jöns Nilsson og Jensine Jensdatter; ved et Ulykkestilfælde var Faderen blevet uarbejdsdygtig.

643.

NkS. 4462,4°.

469.22. *Deres Brev*] af 2/9 1892 (NkS. 283,4°). - 469.24. *den asiatiske Bølle*] se Noten til III 468.10. - 469.28. *Alberti-Monumentet*] for Politikeren, Overretsprukurator C. C. Alberti afsløredes 6/10 1892 (ikke som i Traps

„Danmark“ og „Dansk biografisk Leksikon“ anført 1891) en Mindestøtte i hans gamle Valgkreds Sorø. — 469.32. *Æblet*] hermed menes Sønnen, Justitsminister P. A. Alberti, der 1908 meldte sig som Storbedrager. — 469.33. *Brevet i „Politiken“*] „Brevet om Koleræen“ i „Politiken“ 1/9 og 2/9 1892, genoptrykt i „Cimbrer og Teutoner“. — 470.8. *Slutningskapitlet i „Forskrevet“*] skildrer et Krigsudbrud. — 470.27 f. *mine Kunder*] i denne Periode havde H. D. ivrigt genoptaget sin Malerkunst.

644.

NkS. 4462,4°.

471.14. *Almanaken fra Kolding*] „Venstres Almanak“ 1891 (trykt hos Konrad Jørgensen i Kolding), hvori Emil Elberlings Nekrolog over Alberti, som det kan ses af enkelte Udtryk i Sangen, at H. D. har læst. — 471.20. *Artiklen „Nordostsjælland“*] H. D.s Bidrag til det af Galschiøt redigerede Pragtværk „Danmark i Skildringer og Billeder af danske Forfattere og Kunstnere“, der udkom paa Philipsens Forlag. — 471.31. *Amerikafarten*] først 1898 iværksattes Rejsen til Nordamerika. — 472.2. *et Værk London*] af Philipsens Svar 17/9 1892 fremgaar, at han følte sig tiltalt af Ideen; jf. Noten til III 181.33 f.

645.

Utilg. 283,4°.

472.16. *dagbogsblad*] Hans Jægers Artikel „Af min Dagbog“ („Politiken“ 17/9 1892), der skildrer hans fortvivlede Tilværelse i Paris. — 472.23. *min bog*] Trilogien „Syg Kjærlighed“ (1893), „Bekjendelser“ (1902) og „Fængsel og Fortvivlelse“ (1903). — 472.28. *min sidste domfældelse*] for Udgivelsen af Romanen „Fra Christianiabohemen“ (1885) var Jæger blevet idømt 60 Dages Fængsel; Bogen blev beslaglagt, og da han Aaret efter optrykte den for at indføre den i Sverige, fik han en ny Dom paa 150 Dage. Samtidig mistede han sin Stilling som Rigsdagsstenograf og rejste derefter til Paris for om muligt at bryde sig en Bane der. — 474.6. „*En Anarkist*“] Fortælling af Jæger, trykt i „Politiken“ 24/7 og 25/7 1892. — 475.12. *Deres brev*] kendes ikke. — 476.24. *Librairie Nilson*] 3: Nelson.

646.

Utilg. 283,4°.

647.

NkS. 4043,4°.

477.31. *et Digt over Hostrup*] C. Hostrup var død 21/11 1892; H. D.s Minde-digt stod i „Politiken“ 28/11 1892. — 478.1. *Honorar fra Casino*] til dette

Teaters Opførelse af Mestrépés og Barrés Folkeskuespil „Columbus“ i P. Nansens Oversættelse havde H. D. skrevet Sangene. — 478.5. *Indsamlingen til Hans Jæger*] i flere Breve til Nansen kommer H. D. tilbage til dette Emne; der synes bl. a. at være blevet samlet ind i „Studentersamfundet“. — 478.12. „*syg Kærlighed*“] se Noten til III 472.23. — 478.16. „*Unge Viser*“] denne Digtsamling af H. D. udkom under Pseudonymet „Svend Trøst“ hos Schubothe i Decbr. 1892. — 478.17. *Rus-Brevene*] Nansens Brevroman „Fra Rusaaaret“ (1892), der først var fremkommet som Feuilleton i „Politiken“. — 478.27. „*Snefrid*“] Melodrama, trykt i Journalistforeningens Kalender „Danmark“ for 1893 (senere i „Melodramer“). — 478.28. „*Breve fra Berlin*“] det første stod i „Politiken“ 30/1 1893, de flg. først 21/5, 24/5, 25/5 og 28/5 1894.

648.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 104 f.

479.10. *gaaet dit Hus forbi*] se Noten til III 478.16. — 479.13. *knust af Ibsen*] Henrik Ibsen udsendte 12/12 1892 „Bygmester Solness“. — 479.19 f. *mit gamle Pseudonym*] fra „Gamle Guder og nye“ (1881). — 480.5. „*Gøglere*“] et Skuespil, der udkom i Decbr. 1893. — 480.8. „*Robert Burns*“] aldrig fuldført; derimod bringer det sidste Afsnit af „Den hellige Ild“ et Digt om Burns (SPS XII 221 f.). — 480.9. *i Skotland*] som Gæst paa Orlogsskibet „Helgoland“ i Juli 1891 (se „Den hellige Ild“, SPS XII 220). — 480.15. „*Øen i Sydhavet*“] opf. 1. Gang paa Dagmartheatret 12/2 1893. — 480.20. *Zschalig*] Oversætteren Heinrich Z. — 480.25. *Schandorphs Bog*] Fortællingen „Poet og Junker“ (1892).

649.

NkS. 3742,4°.

481.5. „*Bonifacius-Skæret*“] Skuespillet udkom Novbr. 1893, men blev først opført paa Dagmartheatret 12/3 1910 med Musik af Alfred Tofft; fra Komponisten findes der Breve til H. D. (Utilg. 283,4°). — 481.23 f. *Forholdene . . ved det kgl. Theater*] i Fallesens sidste Levetid — han døde 1894 — blev Det kgl. Teater haardt trængt af Dagmartheatret, hvis idealistiske Direktør var C. Riis-Knudsen. — 481.32. „*Øen i Sydhavet*“] udkom først efter H. D.s Død i SPS X (1908).

650.

Utilg. 283,4°.

482.11. „*Wuthhorn*“] dette Skuespil af K. G. blev 1. Gang opført paa Dagmartheatret 2/3 1893, hvor det fik en meget anerkendende Modtagelse. — 482.13. „*Bifaldets Raab fra det mægtige Amfiteater*“] 1. Linie af Digtet „Den

døende Fægter“ (hvor der dog ikke staar „Raab“, men „Storm“). – 482.19. *Professoren*] Riis-Knudsen havde 1892 faaet Titel af Professor. – 482.24. *Dresden*] fra 1892 havde K. G. taget fast Ophold der. – 483.1. *at tale med Emmy*] K. G. havde altid følt sig tiltrukket af Fru Drachmann, til hvem der ogsaa findes en Række Breve fra K. G. og hans Hustru. – 483.7 f. *min lille literære Plageaand*] antagelig Oversætteren Heinrich Zschalig. – 483.30. *Seddel*] aabenbart en Lotteriseddel. – 483.33. *begge dine Damer*] den anden Dame er vel Eugenia G.s Datter.

651.

NkS. 4043,4°.

484.17. „Julie“] P. N.s Fortælling „Julies Dagbog“ (1893), der først var fremkommet som Feuilleton i „Politiken“. – 485.6. *Henrik Cavling*] fra 1886 knyttet til „Politiken“, hvis Redaktør han blev 1905; han havde gentagne Gange været i Amerika, som han beskrev i Bogen „Fra Amerika“ (1897). Om sit Indtryk af H. D. fortæller Cavling i sine Memoirer: „Let synlig stod han paa Perronen, noget ældet og graasprængt, forekom det mig. Uligevægtig var han, snart bekymret og bevæget, snart haanligt ligeglad og snart fandenivoldsk forbandende sit Talent. . . Han kunde i samme Time være øm og haard, ond og elskelig, fast besluttet og raadvild. Derhos forstod jeg, at han levede i Fattigdom. Som Samlivet med Edith havde udviklet sig, befandt han sig i et Dobbeltforhold, der virkede forstyrrende paa ham. Faktisk levede han delvis for Penge, som Edith tjente. Det var romantisk og tiltalte Digteren, men det var samtidigt for den mere nøgterne Opfattelse en social Forringelse. At han i Samtaler, modsat tidligere, ofte beskæftigede sig med Edith, røbede, at de fjernede sig fra hinanden, og under Indtrykket af hans sønderrevne Tilstand følte man en særlig Deltagelse for hende; jeg beklagede ogsaa, at han en Aften tog mig med ind i det Lokale, hvor hun sang. Hendes Tilhørerkreds oversteg næppe en Snes Personer, der under Foredraget røg og drak og talte støjende. Smuk og lidende stod hun foran os paa Tribunen, til hun bemærkede Drachmann; da tav hun bristefærdig af Graad“ („Journalistliv“ 166 f.). – 485.11. „*Brevet om Meissen*“] trykt i „Politiken“ 21-23/5 1893 (genoptrykt i „Cimbrer og Teutoner“). – 485.12. *Kolerabrevet*] „Brevet om Koleræen“ i „Politiken“ 1/9 og 2/9 1892 (genoptrykt i „Cimbrer og Teutoner“). – 485.13. „*I Gendøernes By*“] et enkelt Ms.-Blad bevaret i NkS. 2106 fol.; H. D. havde i April s. A. besøgt Münster. – 485.14. „*Øerne i Nordsøen*“] „Et Nordsø-Billede“ („Politiken“ 13/8 1893, Ms. i NkS. 2106 fol.). – 485.15. *en Fælles-Titlel*] formodentlig „Mellem Cimbrer og Teutoner“ (se IV 210.17). – 485.19. *Honorar*] i utrykt Brev til P. N. 29/4 1893 takker H. D. for Ordningen heraf.

652.

NkS. 3742,4°.

485.30 f. *Alfred Tofft*] se Noten til III 481.5. – 486.32 ff. *en historisk Roman .. et Folkeskuespil*] kom ikke til Udførelse; om et Folkeskuespil er der igen Tale III 495.24 ff.

653.

NkS. 4043,4°.

487.20. *mit næste Brev*] før 13/8 1893 tryktes intet af H. D. i „Politiken“. – 487.27. *Stuckenberg*] Digtet „Min lille Guds Engel“ („Politiken“ 28/5 1893). – 487.27. *Claussen*] Digtet „Den ny Poesi“ („Politiken“ 29/5 1893). – 487.30 f. *en god 5te Juni-Sang*] en saadan havde H. D. forfattet til Venstres Grundlovsfest 1892, men i 1893 vides han ikke at have indladt sig derpaa. – 488.1. *Gustav Philipsen*] se Indl. til Nr. 643.

654.

NkS. 3742,4°.

488.19. *et Brev*] Nr. 652. – 489.4 f. „*Amor vagabundus*“] en saadan Bog kom ikke, men Prosastykkerne er antagelig delvis de samme som i den posthume Samling af Prosa og Vers, som blev udgivet af Vilh. Andersen 1910. – 489.7. *en historisk Roman*] se Noten til III 486.32 ff.

655.

Utilg. 296.

490.16. *Skrivelse af 27 Febr 92*] ikke bevaret.

656.

Utilg. 296.

491.2. *Gjerrild Kro*] hertil var H. D. taget 17/6 under de pinagtige Skilsmisseforhandlinger, som Emmy havde sat i Gang. – 491.5. *Deres .. Svar*] ikke bevaret.

657.

Utilg. 283,4°.

492.5. *et 3die Melodrama*] i Kalenderen „Danmark“ 1892 havde staaet „Middelalderlig“, i Aargangen 1893 „Snefrid“, og i 1894 kom „Dansen paa Koldinghus“. – 492.8. *du er vred paa „Tilskueren“*] i Brev af 31/8 1893 (NkS. 4657,4°) til Galschiøt, der var Tidsskriftets Redaktør, beklagede H. D.

sig over Vilh. Møllers Anmeldelse af „Øen i Sydhavet“ („Tilsk.“ 1893 S. 257 f.); heri rostes Udstyrelsen, men „Stykket faldt tomt og en Kende simpelt i Tonen“ og var lagt ned i et for lavt moralsk Milieu, „ikke ‘mit Wein, Weib und Gesang’, men med Vin, Viser og Tøse“. – 492.21 f. *tilskrevet dig*] maaske et utrykt Brev 6/6 1893 (Utilg. 283,4°). – 493.3. *for et Par Aar siden var hos dig*] se Noten til III 452.16.

658.

Utilg. 283,4°.

493.15. *salvo titulo*] „med Udeladelse af Titlen“. – 493.20. *visse Begivenheder*] J. K. var kommet paa det sorte Bræt hos sin Menighed, fordi han var blevet skilt fra sin første Hustru. – 493.26. *nogle Foredrag*] „Christelige Foredrag“ (1892); det tredje hedder „Ørken og Paradis“ og handler om Menneskets Ensomhed og Kærlighed.

659.

NkS. 4043,4°.

494.10. *Frøken Julie*] se Noten til III 484.17. – 494.13. „*Taarnet*“] Johs. Jørgensens nye, men kortlevende Organ for Symbolisme (1893-94). – 494.18. *Artikler fra Fanø*] det blev ikke til Artikler, men til et Digt „Vesterhavs-Fiskerne“ („Politiken“ 24/11 1893) og næste Aar Skildringen „Fanø, o Fanø“ („Tilskueren“ 1894). – 494.22. *komme hjem*] i Juni 1893 tog H. D. Ophold i Gerrild Kro, et Stykke af Tiden sammen med Edith. – 494.34. *Fred. Bagge*] Bogtrykker. – 495.7. *forlanger nogle Ændringer*] „Bonifacius-Skæret“ blev først spillet paa Dagmar-teatret 12/3 1919. – 495.15 f. *et Melodrama*] se Noten til III 492.5. – 495.26. „*Under Tredveaarskrigen*“] 6 Blade Ms. er bevaret i NkS. 2106 fol.; af et utrykt Brev til P. N. 25/11 1893 fremgaar, at Casino-Planen mislykkedes. – 495.27. *en gammel Herregaard*] maaske Benzon (Sostруп), der ligger i Gerrild Sogn.

660.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 116 f.

496.18. „*Gøglere*“] forkastedes af Det kgl. Teater og er aldrig blevet spillet. – 496.32. „*Bonifacius*“] se Noten til III 495.7. – 497.35. *Brandes*] „Udenlandske Egne og Personligheder“ (1893).

661.

Utilg. 283,4°.

498.9. *Kjerulf*] Komponisten Charles K., der har sat Musik til adskilligt af H. D. og blev hans gode Ven. – 498.20. *Borddans*] i „Politiken“ 10/2 1894

gengives en Artikel af G. B. om Spiritisme i Kristiania „Dagblad“ og 15/2 hans Artikel „Mere Borddans“ (jf. G. B.: SS¹ III 659 f. og XVII 349 f.). – 498.26. *Kristofer Janson*] den norske Forfatter havde været Folkehøjskolelærer, derefter Unitarpræst i Amerika, og var 1893 vendt tilbage til Norge.

662.

Utilg. 283,4°.

499.23. *vor Tournée*] se Noten til III 439.33 f. – 499.29. *Ungdommen blæser Skalmeye*] der tænkes paa Symbolisterne (se Noten til III 494.13). – 500.1. *Dorrit og James*] Personer i „Gøglere“. – 500.5 f. *en . . Anmeldelse*] i „Politiken“ 28/12 1893, der udtrykker Undren over, at intet Teater vil spille dette Stykke; selvom det ikke er af første Rang, er det „et Arbejde, der interesserer de Enkelte som Led i Digterens Udvikling og Livsankuelse, og som vil fornøje de Mange ved sine livlige, tildels barokke Optrin“. – 500.17. *Fru Gads „Tro som Guld“*] Emma Gads Lystspil opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 26/12 1893.

IV.

663.

NkS. 4462,4°.

9.10. *Deres af 15de Decb.*] Gustav Philipsen vilde gerne udgive den for 2½ Aar siden planlagte Bog „Den hellige Ild“, der var tænkt som en Tidssroman; i Forskud havde Digteren modtaget 1500 Kroner, og nu skrev G. P.: „men det er ikke Hovedsagen; det er en Spænding, en Forventning, en Usikkerhed, der piner mig; dette at gaa omkring med en Hemmelighed som man ikke selv véd, hvad den bærer i sig, det er dette, jeg længes efter snart at komme ud af“. „Den hellige Ild“ udkom først 1899 og paa Gyldendals Forlag. – 10.20. *et Vink . . i „Politiken“*] i en Anmeldelse af et Hæfte af „Tilskueren“ opfordrer „Politiken“ 5/1 1894 Galschiøt til at sikre sig en Roman, der kan bringes gennem hele Aargangen, da det er vanskeligt at finde gode, tilpas korte Noveller. – 10.21. *et Tidsskrift*] „Household Words“, senere afløst af „All the Year round“. – 10.22. *Goldschmidt*] den store Roman „Hjemløs“ udgjorde flere Aargange af hans Tidsskrift „Nord og Syd“.

664.

Utilg. 283,4°.

11.7. *Lars Kruse*] den jyske Redningsmand, som H. D. 1879 havde skrevet en lille Bog om, omkom 9/3 1894 under et Forsøg paa i stærk Snestorm at lande. – 11.8 f. *dit dejlige digt*] i Anledning af Lars Kruses Død bragte „Politiken“ 15/3 1894 H. D.s Digt „Lars Kruse“. – 11.11. *præsten*] Skagens Sognepræst var da Carl Andreas de Place. – 11.25. *Lars Kruses enke*] Hedevig Jensen Bagh, der 1. Gang havde været gift med den i 1862 afdøde Fisker Iver Andreasen; et Kondolencebrev fra H. D. til hende er aftrykt i „Vendssels Tidende“ 16/3 1894.

665.

NkS. 4043,4°.

12.11. *Kossuth*] den ungarske Statsmand Ludwig K. var netop død, Dagen før Brevet blev skrevet. – 12.15. *en Forestilling*] efter at Edith var blevet alvorligt syg, brød H. D.s Nerver sammen, og Lægerne tilraadede ham et Ophold i Norge; men da han ikke havde Raad dertil, traadte hans Venner til, og „Politiken“ arrangerede 10/4 en Matiné til Fordel for ham i Koncertpalæet,

hvor Sven Scholander, Bjørn Bjørnson, Frida Schytte, Johanne Stockmarr, Martinius Nielsen og Carl Nielsen medvirkede (se Ursin II 122 f.). – 13.1. *Vilh. Møller*] var 1893 blevet Censor for Privatteatrene. – 13.5. *nellemanske*] Johs. Nellemann var Estrups Justitsminister. – 13.28 f. *Rammemageren*] formodentlig Kunsthandler Rich. Wilstrup, Aug. Withs Efterfølger (jf. III 404.16). – 14.6. *næste Bind .. Melodramer*] kun eet Bind „Melodramer“ udkom (Novbr. 1895); „Vølund Smed“ og „Renæssance“ udkom hver for sig (jf. Nr. 675). – 14.9. *Berliner-Breve*] offentliggjordes i „Politiken“ 21/5, 24/5, 25/5 og 28/5 1894 (genoptrykt i „Cimbrer og Teutoner“).

666.

NkS. 4043,4°.

15.6. *dit .. Svar*] ikke bevaret. – 15.9. *Sven Scholander*] den svenske Vise-sanger; imellem H. D.s efterladte Papirer er kun et Kort fra ham bevaret. – 15.11. *min Scene*] se Noten til III 443.26. – 15.15. „*Snefrid*“] kun Musikken (af Carl Nielsen) blev fremført ved Matinéen i Koncertpalæet; Stykket opførtes 1. Gang paa Dagmar-teatret 1/11 1899. – 15.26 f. „*Vagabonder*“] 13 Blade Manuskript hertil er bevaret i NkS. 2106 fol. – 15.30 f. *min Oversætter*] vistnok V. Ottmann. – 15.32. „*Et Nordsøbilled*“] Digt og Skildring i „Politiken“ 13/8 1893. – 15.33. „*Brevet om Meissen*“] i „Politiken“ 21-23/5 1893 (genoptrykt i „Cimbrer og Teutoner“).

667.

NkS. 4043,4°.

16.31 f. *min Symfoni*] Digtet „April-Symfoni“ („Politiken“ 7/4 1894).

668.

Georg Brandes' Arkiv.

17.29. *Sigmund Weisz*] se Noten til III 457.20; Brandes efterkom ikke blot Opfordringen til et Besøg paa Fanø, men kvitterede for Gæstfriheden ved at skrive Kroniken „Fanø-Nordsø-Bad“ til „Politiken“ 20/5 1894 (genoptrykt i SS XV 372 ff. med fejlagtigt Aarstal). – 17.33. *Hendriksen*] Besøget er omtalt i hans „Mennesker og Oplevelser“ 2. Udg. 307.

669.

Utilg. 315.

18.15. *denne Sag*] da „Der var engang“ i Novbr. 1894 skulde opføres paa Albert-Teatret i Dresden, forelaa der to tyske Oversættelser, en af Fru Mary v. Borch (omtalt III 382.14 f.) og en af Heinrich Zschalig, den første foretrukket

af L.-M., den anden af H. D. Zschalig havde ikke søgt Kontakt med Komponisten og vilde klare sig uden hans Musik (se utrykt Brev fra L.-M. 10/9 1894 i NkS. 283,4°). Da L.-M. selv overværede en Opførelse i Dresden, maatte han til sin Ærgrelse konstatere, at hans Musik var stærkt beskaaret, og han skød Skylden paa H. D. (Jul. Clausen: „P. E. Lange-Müller“ 128). – 18.20. *dit Brev til Emmy*] af 13/7 1894 (Utilg. 446,4°), hvori han bebrejder H. D., at han først har autoriseret Fru v. Borchs og derefter Zschaligs Oversættelse. – 19.1. *Hermann Wolff*] ?. – 19.7 f. *Max Grube*] Skuespiller og fra 1891 Overregissør ved Kgl. Schauspielhaus i Berlin, tillige Forfatter.

670.

NkS. 4043,4°.

21.1. *dit Brev*] ikke bevaret. – 21.5. *E. B. forladt Skuden*] i Mismod over det politiske Forlig og efter at være blevet korporlig overfaldet af Gustav Esmann som formentlig krænket Ægtemand nedlagde Edv. Brandes August 1894 sit Folketingsmandat og rejste i Oktbr. til Christiania, hvor han opholdt sig til 1897. – 21.7. *d. unge Dame*] ?. – 21.21. *gøre din "Lykke"*] Nansens 1. Ægte-skab med Skuespillerinden Louise Brock var blevet opløst. – 22.12. *i . . Fru Hennings' brolagte Gaard*] om deres første Sammentræf vides intet.

671.

Utilg. 315.

23.21. *Dit Brev*] det slutter med Efterskriften: „Mage til Slyngel af Zschalig har jeg kun truffet i Enna“. – 24.13. *Fru Mann*] den tyske Oversætterinde Mathilde Mann, f. Scheven. – 24.19. *Arbejde*] „Vølund Smed“. – 24.22. *vort fælles Arbejde*] af H. D.s Brev til P. Nansen 9/12 1894 fremgaar, at han følte sig „udplyndret“ af L.-M. og Fru v. Borch. – 24.32. *zum Kotzen*] „til at brække sig over“.

672.

U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.).

25.34. *bundet Dig til det gamle Hjem*] A. K. var 1891 blevet Borgmester i sin Fødeby Stavanger. – 26.4. *dine „Trækjule“*] det berømte Kap. XII af Romanen „Arbejdsfolk“, der skildrer Fugletrækket til Norge ved Vinterens Slutning. – 26.19. *Fru Beate*] Kiellands Hustru, f. Ramsland.

673.

Utilg. 283,4°.

26.31 f. *Frk. Nilsson*] H. D.s store Kærlighed, Visesangerinden Amanda N. („Edith“). – 27.5. *en „Livsglæde“-Vise til hendes Stykke*] til Erna Juel-Han-

sens „Principerne leve“ skrev H. D. Sangen „Livsglæde“, der stod aftrykt i „Politiken“ 30/11 1894. – 27.23. *Schultes*] Karl Schultes: „Jan van Steen. Künstlerschwank“ (München u. A.). – 27.24. „*Bambocciade*“] lavkomisk Folkelivsbillede (saaledes benævnt efter den hollandske Maler Pieter de Laar, kaldet Bambocci). – 27.33. *O Anneken*] en saadan Vise foreligger i Udkast i Utilg. 446,4°. – 28.5. *min Kone*] Suschen K., f. Møller.

674.

Utilg. 283,4°.

675.

NkS. 4043,4°.

29.5. *Velsignelsen i „Politik.“*] Peter Nansens Anmeldelse 11/12 1894 betegner „Vølund Smed“ som et Mesterværk: „Af den megen danske Poesi, de senere Aar har bragt, har intet saa rig og ødsel en Pragt, saa uvilkaarlig og umiddelbar Styrke som ‘Vølund Smed’“. – 29.6. *E. B.*] H. D. havde i Brev til P. N. 9/12 frabedt sig, at Edvard Brandes kom til at anmelde „Vølund Smed“ og „Renæssance“ i „Politiken“. – 29.13. „*Maria*“] P. N.s Roman fra 1894, som H. D. i det ovenfor omtalte Brev havde kaldt „en hel liflig og varm Bog for forelskede Ungersvende og ældre Fuldriggere“. – 29.24. *Bergsøes Uhumskheder*] Vilh. Bergsøe havde i Skuespillet „Sandhedens Mænd“ (1894) med Personen Valtyr givet en grov Karikatur af H. D. (se Noten til IV 34.13 og SPS XII 189). – 30.1. *ét henrivende Digt*] formodentlig „Serenade“ (SPS XI 170 f.). – 30.5. *det Kgl*] det blev Dagmartheatret, der 1. Gang opførte „Renæssance“ (9/11 1901) med Musik af Lange-Müller, og Det kgl. Teater spillede først Stykket 4/12 1920.

676.

Utilg. 283,4°.

30.19. *Frøken Nielsson*] Amanda Nilsson („Edith“). – 31.16. „*Renaissance*“] det blev Lange-Müller, der satte Musik til dette Drama. – 31.19. *Deres Søster*] Erna Juel-Hansen. – 31.22. *Hennings og Lange-Müller tager det alt sammen*] se Noten til IV 24.22. – 32.1. „*Forretningsbrev*“] Nr. 673. – 32.2. *Livsglæden*] se Noten til IV 27.5. – 32.9. *den gamle Kærligheds-Hellig-Aften*] Juleaften.

677.

NkS. 3742,4°.

32.21. *det kgl. Theater*] „Vølund Smed“ opførtes 1. Gang med Musik af Fini Henriques 13/3 1898. – 32.23. *Omarbejdelsen . . af „Strandby Folk“*] i den

ændrede Udgave spillede Stykket 1. Gang paa Det kgl. Teater 31/3 1897. – 32.33. *Fugl Fønix*] til dette „Eventyr-Melodrama“ findes et Udkast i NkS. 2106 fol.

678.

Utilg. 283,4°.

33.15. *faaet et Ben brækket*] i det glatte Vinterføre faldt H. D. paa en af Hamburgs Gader og brækkede Ankelen, hvad der kostede ham 6 Ugers Sygeleje. – 33.20. *Kosakdrengen hos Mérimée*] Jouril's Replik til Ataman'en Gheraz Evangelhel i Skuespillet „Les débuts d'un aventurier“ (I, 1). – 33.24. „*Poet og Junker*“] historisk Novelle fra 1892 om den italienske Digter Vittorio Alfieri. – 33.26. „*Græca sunt, non leguntur*“] „Det er Græsk og læses ikke“. – 33.27. *Tintoretto*] den italienske Maler, der bærer Træk af H. D., er Hovedpersonen i „*Renæssance*“. – 33.28. *vor ci-devant Ven*] ?. – 33.32. *bagascia*] „Luder“. – 34.1. *den, der har begejstret dig*] Edith, der er Model til den kvindelige Hovedperson Teresina. – 34.5. *Kat*] Kælenavn for Schandorphs Hustru Ida.

679.

Utilg. 283,4°.

34.13. *Bergsøes Bane*] hermed menes Schandorph. Vilhelm Bergsøe havde i sit litteraturpolemiske Skuespil „Sandhedens Mænd“ (1894) fremstillet Schandorph (under Navnet Donner) som en Drukkenbolt og Drachmann (Valtyr) som en forløjet Frasemager og Pigejæger, hvad der fremkaldte Protester selv i konservative Blade („*Berl. Tid.*“ 30/11 1894 og Replik af Bergsøe 1/12 Aften). Brandes' Udtryk om Bergsøes Banemand sigter til, at Pamflettens Fremkomst hindrede, at Bergsøe – som oprindeligt paatænkt – valgtes til Formand i den danske Forfatterforening, der stiftedes i Novbr. s. A., idet Schandorph offentligt havde erklæret, at han ikke vilde indtræde i Foreningen, hvis den skulde ledes af Bergsøe; et Indlæg af S. S. i Sagen er optaget i „*Politiken*“ 30/11 1894. Paa det konstituerende Møde valgtes Juristen Prof. Carl Torp til Formand og Schandorph, der modtog mange Sympatitilkendegivelser i Anledning af den Behandling, han havde været udsat for, til Medlem af Bestyrelsen. – 34.19. *Cellinisk*] der sigtes til Benvenuto Cellinis Selvbiografi. – 34.24. *Shpeare*] Værket „William Shakespeare“ udkom i 3 Bind 1895-96.

680.

NkS. 4462,4°.

35.11. *Deres Brev*] ikke bevaret; Forlæggeren har aabenbart utaalmodigt spurgt om Ms. til „Den hellige Ild“. – 35.26. *Poul Langhoff*] den 1894 af-

døde Leder af Schuboths Forlag. – 35.31. *Nu gør jeg den færdig*] „Don Juan“-Oversættelsen afsluttedes først 1902. – 35.33. *det nye unge Firma*] Langhoff havde 1893 p. Gr. af Sygdom maattet trække sig tilbage og var blevet afløst af Aage Hirschsprung og J. L. Lybecker. – 36.9. „*Forskrevet*“] udkom ca. 1892 i Oversættelse ved Mathilde Mann og V. Ottmann i Serien „Ottmanns Bücherschatz“. – 36.15. *den næste „store“ Bog*] „Den hellige Ild“ (1899).

681.

NkS. 4043,4°.

37.5. *Eders Forening*] efter at være blevet skilt fra Skuespillerinden Louise Brock giftede P. N. sig 14/3 1896 med Skuespillerinden Betty Müller. – 37.21. *Baron Lerche*] Carl Georg L., der ejede Gaarden Fønixborg i Øster Starup ved Kolding; han rejste i Slutningen af 1890'erne til Sydamerika og døde i Paraguay som Inspektør paa en „estancia“. H. D. tilbragte sammen med Edith et Stykke af Sommeren 1895 paa dette Gods; blandt de øvrige Gæster var Charles Kjerulf og Hustru.

682.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 132 f.

38.9 f. *det „nautiske“*] Jacob Hegel havde anskaffet sig en Sejlbaad „Dryaden“ (se Fr. Hegel: „Erindringer“ I 17, II 128). – 38.17. *Sundt-Hansen*] den norske Maler Carl S.-H., der gik paa Akademiet i Kbhvn. og 1889 fik dansk Indfødsret; han malede især Motiver fra norsk Folkeliv og vendte efter nogle Aars Forløb tilbage til Norge (se „Robert Neiiendam fortæller“ 27 f.). Han kendte Edith og var Medvider i H. D.s og hendes Kærlighedshistorie. – 38.19. „*Havets Datter*“] paa Fotografiet af H. D. og Soffi i Dagligstuen i Villa „Pax“ (Ursin II 192-193) ser man paa Væggen en Studie til dette Billede. – 39.19. *Hanfstaengel*] den tyske Litograf Franz v. H. havde 1834 i Dresden grundlagt en litografisk Anstalt, der efter hans Død førtes videre af hans Familie. – 39.23. „*Pan*“] et tysk, med pragtfulde Planche-Reproduktioner udstyret Tidsskrift for Kunst og Litteratur, redigeret af Otto Jul. Bierbaum og Jul. Meier-Graefe (1895 ff.); det var Udtryk for „Jugend“-Stilen. – 40.3 f. *samle Sømands-Historierne i et Bind .. en „Digtsamling“*] i Anledning af H. D.s 50-Aars Fødselsdag udkom „Sømandshistorier“ i Hæfter Apr.-Septbr. 1896, hvorimod „Ungdomsdigte“ først udsendtes 1898 (ligeledes i Hæfter) med et Forord af Digteren.

683.

Hirschsprungs Museum.

40.17. *en Bestilling*] det bekendte store Portræt af H. D. i Solnedgangsskær ved en Baad paa Skagens Strand, efter Jac. Hegels Død af Ny Carlsberg-Fondet skænket til Skagens Museum. — 40.19. *Hegel har bedet mig*] Brevet ikke bevaret.

684.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 133 f.

685.

Utilg. 296.

686.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 135.

43.17. *Indledningsdigt*] „Præludium“. — 43.20. *spille . . paa Folketheatret*] opf. 1. Gang 1/12 1895. — 43.20 f. *en Komedie af Aristofanes*] H. D.s Melodrama kom til at gaa sammen med Hans Fischers og Josef Jarnos „En Ravnefader“. — 43.29 f. *Tilskæring af „Strandby Folk“*] den omarbejdede Udgave af Stykket opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 31/3 1897. — 43.30. *P. Hansen*] Peter H. var efter Fallesens Død 1894 blevet Kommitteret hos den nye Teaterchef, Grev Chr. Danneskiold-Samsøe. — 44.3 f. „*Snefrid*“ er opført . . i *Mannheim*] 1. Gang 1/9 1895.

687.

Utilg. 283,4°.

44.16. *min Bog*] „Ungdomshistorier“ (1895). — 44.20 f. *Rejse . . til Middelhavet*] Wied laante Penge af sin Broder Carl til en Rejse med Damperen „Baron Stjernblad“, der førte ham til Norge, England, Spanien og Italien (Knut Ahnlund: „Den unge Gustav Wied“ 194 f.).

688.

Utilg. 283,4°.

45.9. *Anbefaling*] med et kort Brev af 4/11 1895 sendte H. D. Jakob Knudsen flg. *Anbefaling*, der her aftrykkes efter J. K.s Afskrift:

Hr. Pastor Jakob Knudsen har skrevet et fortræffeligt dramatisk Arbejde „Cromwells Datter“, som jeg i sin Tid ledsagede med en varm *Anbefaling*, og som jeg herved tillader mig atter at henlede de høje Vedkommendes Op-

mærksomhed paa; et Arbejde, der røber den virkelige Digter samtidig med at det aabenbarer et strengt historisk Studium og en Evne til djærv, stortilet Menneske-Skildring, som overrasker i vore Tider, hvor de yngre Forfattere gerne gaar afvejen for de store Opgaver.

Hr. Pastor Jakob Knudsen er mig tillige personlig bekendt som en ypperlig Versifikator – med et mandigt og klart Herredømme over vort Sprog – og jeg er overbevist om, at han ogsaa i denne Henseende vil kunne tilføre vor Litteratur Værker af blivende Værdi, saafremt han ved en Forfatter-Understøttelse kan vinde Otium til mere udelukkende literær Sysselsættelse i Stedet for, som nu, at sprede Evner og Kræfter ved Foredragsrejser etc. – tvungen af økonomiske Hensyn.

Jeg tillader mig overfor det høje Kultusministerium og Folketing at gentage dette: her er et virkeligt Digter-Æmne i en modnet og gjennearbejdet Personlighed at støtte og fremhjælpe.

Hamborg, Det danske Gen.-C.

Novbr. 95.

Ærb.

H. D.

45.14 f. *Gildemeisters D.-J.-Oversættelse*] Otto G.s tyske Oversættelse fra 1845. – 45.16. *den svenske*] C. V. A. Strandbergs Oversættelse fra 1857-65. – 45.27. *sende mig et Brevkort*] i Brev af 9/11 1895 lover H. D. at rette Fejlen.

689.

Utilg. 283,4°.

46.20. *gaaet til Schubothé*] 7/11 1895 udkom paa dette Forlag H. D.s lille Roman „Kitzwalde“ som den første Bog i Serien „Schubothés Miniatur-Bibliotek“; jf. videre Nr. 695-696. – 47.6 f. *en stor Begivenhed i den danske Boghandel*] Ernst Bojesens nye Forlag kom til at hedde „Det nordiske Forlag“; det sammensluttedes 1903 med Gyldendals Forlag under fælles Ledelse af Peter Nansen og Ernst Bojesen. – 47.16. *Heide*] den driftige Sønderjyde Axel H., der senere blev „Privatbanken“s Direktør, havde 1895 oprettet „Københavns Laane- og Diskontobank“; det skal have været ham, der for at hjælpe sine Venner Betty og Henrik Hennings bragte Forlagssammenslutningen i Stand. – 47.31 f. „*Blækspruttens*“ *E. B.*] den idérige Bojesen udgav fra 1889 dette Vittighedshæfte. – 48.5 f. *Goldschmidts Arvinger*] Sønnen Dr. med. Adolf G. fik 1896-98 udsendt Meir G.s „Poetiske Skrifter“ i 8 Bind, der dog p. Gr. af det i Brevet oplyste ikke er en komplet Udgave.

690.

Utilg. 283,4°.

49.7. *Bojesen og hans Aktion*] se Noten til IV 47.6 f. – 49.12 f. *Folkeudgaven af . . „Derovre fra Grænsen“*] udkom som 8. Oplag Decbr. 1895. – 49.19. *dit Jubilæum*] regnet fra de første Digtes Fremkomst i „Nyt. da. Mdskr.“ 1871 (se IV 57.32 ff.). – 49.19 f. *dine Debut-Digte og „Dæmpede Melodier“*] i „Ungdomsdigte“ (1898) blev optaget „Digte“ (1872), „Dæmpede Melodier“, „Sange ved Havet“ og „Ranker og Roser“. – 49.20. *din Memoire-Bog*] den Plan, der blev til det stærkt personlige Bekendelsesskrift „Den hellige Ild“ (1899). Et Udkast til en „Memoire-Bog“ i egentlig Forstand er optaget i den posthume Samling „Vagabundus“ (1910). – 49.31. *Digitet til „Politiken“* *Julenummer*] „Børnenes Jul“ („Politiken“ 25/12 1895).

691.

Utilg. 283,4°.

50.9 f. *en af Dine små melodramaer*] B. B. var 1895 blevet Instruktør ved Dagmar-teatret, inden han 1898 blev Direktør for Nationalteatret i Christiania. „Dansen paa Koldinghus“ blev opført 1. Gang paa Dagmar-teatret 24/4 1896. – 50.11 f. „*Abrahamabrahams*“] Folketeatrets Direktør Severin Abraham; paa dette Teater opførtes „Amor triumphans“ 1. Gang 1/12 1895. – 50.13. *Kierulff*] Komponisten Charles Kjerulf. – 50.15. „*Over Avne*“] 2. Del af Bjørnsons Drama (1895). – 50.15. *Greibe*] Konsulatssekretær Vilhelm G., som havde taget sig af H. D. under hans Sygdom i Hamburg. H. D.s Breve til ham har Udgiveren ikke haft Adgang til.

692.

Utilg. 283,4°.

693.

Utilg. 283,4°.

51.14. *Deres Bøger*] „Kitzwalde“ og „Melodramer“ (begge 1895).

694.

Utilg. 499,4°.

52.6. *Ole Svendsen*] Lars Kruses Redningskammerat, en af Forgrundsfignerne paa Mich. Anchers store Maleri „Vil han klare Pynten?“, ved hans Død skrev H. D. et Mindedig i „Politiken“ 9/8 1906. – 52.6 f. *Lars Thrane*] Strandfoged, ogsaa en af Anchers Modeller (Ernst Mentze: „Skagens Guldalder“

14). – 52.18 f. *gjort den til Genstand for Behandling i . . Strandby-Folk*] i 2. ændrede Udg. af Skuespillet er i Begyndelsen af 1. Akt tilføjet nogle Replikker af Ole Rass, hvoraf en lyder: „nu kan jeg gaa af – paa fuld Pension – med fire Skilling om Dagen til at leve højt for“ (15). – 52.25 f. *Brøndum*] Anna Anchers Broder Degn B., Vært paa Brøndums Hotel i Skagen. – 52.26. *Jens*] H. D.s Søn – 53.6. *Betty*] Har. Christensens Hustru, f. Wøhlk.

695.

Utilg. 283,4°.

53.15 f. „*Med Kul og Kridt*“] H. D.s Fortællinger fra 1872 udkom ikke i nyt Oplag. – 53.19. *Hirschsprung*] se Noterne til IV 35.33 og 46.20.

696.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 140-142.

55.8. *Aug. Larsen skriver mig til*] Nr. 689. – 55.8. *Peter Nansen skriver*] Nr. 690. – 55.27. *en rigtig Ridderroman*] en af de mange urealiserede Planer. – 55.34 f. „*Agnete og Havmanden*“] til et saadant Melodrama findes en Kladde paa 5 Blade (NkS. 2106 fol.). – 56.1. *mine „Memoirer“*] se Noter til IV 49.20. – 56.14. *drager . . sydpaa*] til Tyrol. – 56.33 f. *Krøyers Billed af mig*] se Noter til IV 40.17.

697.

NkS. 4043,4°.

57.17. *intet Jubilæum*] Gyldendals Forlags 125-Aarsdag 30/12 1895. – 57.25. „*Memoirerne*“] et Brudstykke er gengivet i „*Vagabundus*“ (1910). – 57.32. *Du spørger*] Brevet ikke bevaret. – 58.3 ff. *Brandes . . kom ind til mig . . paa Borchs Collegium*] Samtalen er skildret af H. D. i Forordet til „*Ungdomsdigte*“ (1898). – 58.5. „*kinesede*“] overnattede som tilfældig Gæst. – 58.33 f. *foreslaar . . med „Dansen paa Koldinghus“*] se Noter til IV 50.9 f. – 59.1 f. *de Herrer Agrarer*] maaske kalder H. D. Dagmarteatrets Folk saaledes, fordi Direktør Riis-Knudsens Fader, Etatsraad Poul Knudsen, ejede Gaardene Blistrup og Bangsbo, og Økonomiinspektøren var en fhv. Godsejer Heiberg. – 59.2. *Abrahams*] se Noter til IV 50.11 f.

698.

NkS. 3742,4°. Trykt (delvis) Ursin II 142 f.

59.19 f. *Omarbejdelse . . af „Strandby Folk“*] 2. ændrede Udgave udkom 1897; i denne Version blev Stykket opført 1. Gang paa Det kgl. Teater 31/3 1897. – 59.22. *Professor Hansen*] se Noter til IV 43.30. – 60.20. *Bechgaards*

Musik falder bort] saaledes skete det ogsaa. – 61.18. *Venedig*] sammen med Edith rejste H. D. hertil 4/2 og tog derfra videre til Firenze, Napoli og Capri; i Slutningen af April vendte han tilbage til Hamburg. – 61.19. *Havmanden og Havfruen*] se Noten til IV 55.34 f. – 61.25. *Oswald von Wolkenstein*] om Planerne om at skrive om denne tyrolske Digter fra 14.–15. Aarh. vides intet. – 62.3 f. *Departementschef og Minister*] A. F. Asmussen og V. Bardenfleth. – 62.19. *Gerda*] H. D.s Datter med Polly Thalbitzer, der Maj 1896 rejste til Massachusetts for at lade sig uddanne som Massøse og Sygeplejerske (se H. Bentzon 210–215). – 62.20. *Jens*] Holger Drachmanns ældste Søn gik først paa Harald Foss's Tegneskole, blev saa Malersvend og derefter Elev paa Akademiet og hos Laur. Tuxen, drog i Beg. af Aarhundredet til Amerika, kom hjem 1907 og gik i Kompagniskab med Ole Haslund, hvorefter han atter brød op til Amerika, hvor han udførte Dekorationsarbejder, især i katolske Kirker (se „Robert Neiiendam fortæller“ 27–31).

699.

NkS. 4043,4°.

63.21. *Professoren ved det Kgl.*] se Noten til IV 43.30. – 63.28. *Løsnat for de næste 30 Aars Kunst*] Maleren i „Strandby Folk“ forkynder: „Man skal se Syner, man skal digte sig sine Billeder til og saa male dem“. – 64.15. *to Rækker*] det blev kun til en, og „Lars Kruse“ kom ikke med. – 64.21. *Aarestrup*] en Aarestrup-Udgave med Illustrationer af Hans Nik. Hansen og Knud Larsen udkom hos Gyldendal 1896. – 64.22. „*Dæmpede Melodier*“] se Noten til IV 49.19 f. – 65.5 f. *den store Dag*] Nansen og Betty Müller blev viede 14/3 1896. – 65.9. *Pension „Aurora“*] H. D.s gamle Domicil fra Rejsen 1876.

700.

Utilg. 283,4°.

65.18. *Deres Brev*] Breve til Sv. Lange er if. Meddelelse fra hans Søn, Forfatteren Per Lange, gaaet tabt. – 65.19. *Simplicissimus*] S. L. var 1896–98 Redaktør ved det tyske Vittighedsblad, der blev udgivet paa Alb. Langens Forlag i München, og havde i Brev af 4/3 1896 opfordret H. D. til at yde Bidrag til dets københavnske Udgave „Basta“, der imidlertid gik ind, da 13 Numre var udkommet. – 65.28. *gaaet noget Bjørnson i Langen*] A. L. var gift med Bjørnsøns Datter Dagny og udgav hans Værker i tysk Oversættelse; se om Langen som de nordiske Digteres Forlægger Axel Lindqvist i „Nordisk tidskrift“ 1954 S. 98 ff. – 65.31. *jeg gifter mig ikke*] 2 Aar efter indgik S. L. Ægteskab med Marie Magdalene Blad. – 66.8. *Den plattyske Oversættelse af Sømandshistorierne*] Otto Ernst oversatte dem under Titlen „Hamborger

Schippergeschichten“ (1890), og de opnaaede et 4. Oplag 1909. – 66.10. *Fru Mann*] se Noten til IV 24.13; „Kitzwalde“ udkom aldrig i Tyskland.

701.

Georg Brandes' Arkiv.

67.29. *De skrev engang til mig*] formodentlig sigtes der til Beg. af G. B.s Brev II 188.4 f., hvor der staar: „Priset være De og alle gode Kvinder“. – 68.2. „*Partiet*“] dette Udtryk anvendte E. D. allerede i sit Brev 21/10 1882 (II 186.35). – 68.12. *Brevet fra Wien*] se Noten til III 256.30 f. – 68.15 f. *skrevet Kongesange og priset Forter*] H. D. havde 1888 paa Vers hyldet Christian IX baade ved hans 70-Aars Fødselsdag og ved hans Regeringsjubilæum og 1886 skrevet Sang i Anledning af det første Spadestik paa Garderhøjfortet. – 69.7. *Min Fader*] Papirfabrikant Fr. Leop. Culmsee (se Kap. 1 af Emmy Drachmanns „Erindringer“). – 69.8 f. *tysk Lærerinde*] se smstds. 66 f. – 69.13 f. *Oversættelse af . . „Nattevagt“*] „Nachtwache“ (Dresden 1896). – 69.20. *Joh. Magnussen*] se Noten til III 175.7.

702.

Utilg. 283,4°.

70.6. *den Fjortende*] 14. Sang af „Don Juan“-Oversættelsen.

703.

Utilg. 446,4°.

71.1. *Poestion*] se Noten til III 196.27. – 71.4. *Snap*] Hundehistorien „Snap“, der blev optaget i H. J. Greensteens Samling „Fra Fjeld og Dal“ (1875). – 71.7. *Franzos*] se Noten til III 256.30 f. – 71.8. *Bauernfeld*] den østrigske Lytspilforfatter Eduard v. B.

704.

NkS. 4043,4°.

72.8. *Kontrakt-Udkast*] formodentlig vedrørende „Sømandshistorier“ og „Ungdomsdigte“. – 72.12. *nogen Fest*] i Anledning af Digterens 50-Aars Fødselsdag. – 72.15. *i Aarhus*] if. et utrykt Brev 25/7 1896 til P. N. havde H. D. boet paa Cykelbanens Hotel i Risskov. – 72.15 f. *Digtet til Julius Lange*] Mindedignt ved hans Død, trykt i „Politiken“ 27/8 1896 (senere i „Broget Løv“). – 72.17. „*Digte*“] „Ungdomsdigte“ (1898). – 72.17 f. *Fortale til . . „Strb. Folk“*] 2. Udg. indledes med et nyt Digt „Ouverture“, ikke med en Fortale. – 73.1 f. *et Folke-Skuespil*] vel „Brav-Karl“ (1897). – 73.17 ff. *Engmester Thomsen . . Højskoleforstander Dam*] ?. – 73.31. *Fru Betty*] spillede

Gertrud i „Strandby Folk“. – 74.1 f. *Skrift og Papir*] Brevet er skrevet med Blyant paa stort Folioark.

705.

Utilg. 283,4°.

74.10. *de to Dage*] E. S. besøgte H. D. i Hjerting for at drøfte Fødselsdagsplanerne (jf. utrykt Brev fra H. D. til E. S. 18/9 1896, NkS. 4500, 4° og „Politiken“ 9/10 1896). – 74.29. „*Strandby Folk*“] Det kgl. Teater blev først færdig med Indstuderingen til 31/3 1897. – 74.30. „*Middelalderlig*“] opførtes 1. Gang paa Det kgl. Teater 9/10 1896 sammen med „Ved Bosphorus“. – 75.6. *Witzansky*] den senere Redaktør af Dagbladet „København“ Harald W., der 1896 var blevet Forretningsfører ved „Politiken“. – 75.9. *en Artikel om Dig*] i „Politiken“s Festnummer 9/10 fremdrog E. S. Minder om sin Skolekammerat H. D. – 75.12. *min Hustru*] den norske Forfatterinde Amalie S.

706.

Utilg. 283,4°.

75.29. *Køge*] hertil var E. J.-H. flyttet efter at have maattet opgive sit københavnske Gymnastikinstitut. – 76.22. *fortælle lidt om dig*] hendes Foredrag i Køges Foredragsforening er refereret i „Østsjællands Folkeblad“ 10/10 1896; Søsteren har gentagne Gange skildret H. D.s Drengaar („Juleroser“ 1896, „Politiken“ 28/2 1906, „Hver 8. Dag“ 11/3 1906 og Piecen „Holger Drachmann som Dreng“ 1906). – 76.26 f. *Fest . . i „Studentersamfundet“*] 50-Aarsdagen fejredes her ved en Fest, hvor der først blev holdt et Foredrag af Vald. Vedel (trykt i „Tilskueren“ 1896 S. 742 ff.) og derefter talt af Hørup, Georg Brandes m. fl. – 76.31. *min yngste*] den senere Sporvognsdirektør i Kbhvn. E. A. G. V. Juel-Hansen. – 76.33. *min Tøs*] Gerda Juel-Hansen, senere Toldassistent i Skagen. – 77.1. *N. J.*] hendes Mand, Skolebestyrer Niels J.-H. – 77.3. *Dit Pigebarn*] Gerda, der inden sin Afrejse til Amerika (se Noten til IV 62.19) havde boet et Stykke Tid hos Erna J.-H. (H. Bentzon 211).

707.

Utilg. 446,4°.

78.11. *Viggo og Asbjørn*] Martha Bentzons Mand, Prof. Viggo B., og hendes Broder, Filologen A. B. Drachmann.

708.

Utilg. 283,4°.

78.19. *da vi skiltes i Hamborg*] om deres Sammentræf her er intet bekendt.

709.

Originalen ukendt. Trykt efter „Politiken“ 9/10 1896.

Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ II 254.

710.

Utilg. 283,4°.

80.9. *min hjemkomst fra præjsisk arrest*] Redaktøren af „Flensborg Avis“ maatte afsone den ene Straf efter den anden i Fængsel. – 80.10. *et telegram*] af 9/10 1896, undertegnet: Gustav Johansen, Jessen, Bucka (Utilg. 446.4°, Pk. Telegrammer). – 80.19. *min hustru*] H. D. havde som ganske ung paa sin Rejse til Sicilien 1867 forelsket sig i Marie Jessens Søster Margrethe Fibiger (se H. Bentzon 69, 79, 82); hans Brevveksling med hende er bevaret paa K. B. Desuden kendte han et andet Medlem af Slægten, Pastor Johs. Fibiger.

711.

Utilg. 283,4°.

80.30 f. *mit Bidrag til de Unges Bog*] til 50-Aarsdagen udsendte Gyldendal „De Unges Bog til Holger Drachmann“, redigeret af Viggo Stuckenborg og L. C. Nielsen med Bidrag af 25 unge Forfattere. Sven Lange er heri repræsenteret med et Prosastykke (der ligesom de øvrige Bidrag er uden Overskrift). Til 60-Aarsdagen skrev S. L. Festkronikken om H. D. i „Politiken“ (9/10 1906). – 81.21. *Esther*] 1900 gift med Maleren Julius Paulsen; hun var med til at pleje H. D. under hans sidste Ophold i Skagen Efteraaret 1907 (Rubow III 63).

712.

Utilg. 283,4°.

713.

Utilg. 283,4°.

82.20. *vor lille Pige*] Johanne, senere gift Rørdam. – 82.28 f. *min lange Hilsen*] se Noten til IV 75.9. – 83.8. *Ekstra-Bevilling*] hvorvidt H. D. fik en saadan, har ikke kunnet oplyses. – 83.9 f. *Forestillingen på Det kgl Teater*] 28/4 1887 blev „Der var engang“ givet til Benefice for H. D. – 83.14. *Studentersamfundets Festaften*] se Noten til IV 76.26 f. – 83.16. *Din Hilsen*] H. D. havde sendt flg. Svartelegram paa en Hilsen fra Studentersamfundet: „Aabner Du dit Hjærte og løsner Du din Tunge, / nærer Du Begejstringens hellige Ild, / og rækker Du dit Maal, om Du nok saa tidt fo'r vild, / saa Hatten af for de Unge! / Og spreder Du Erfaringens dyrekøbte Skat, / uden konservativ paa Kistebund at samle, / og ser Du alt forsvinde, og smiler Du

Godnat, / saa Hatten af for de Gamle! / Tak til de Unge og Skaal til de Gamle! Hilsen og Haandslag! Holger Drachmann“.

714.

NkS. 4500,4^o.

84.3. G. B.] Artiklen „Holger Drachmanns 25- og 50-aars Dag“ („Politiken“ 9/10 1896) gav i og for sig ingenlunde H. D. Grund til at være misfornøjet; men flg. Afsnit, der omtalte hans Svingninger, har han øjensynlig ikke kunnet lide: „Han – Skyskraberen, Skysamleren, Skysplitteren – var hidsigt ung fra 1872 til 77, havde sin modnere Ungdom fra 1878–1883, blev pludselig overmaade alderstegen og det med alle Alderdommens næstbedste Egenskaber: Fromhed, Konservatisme, Afholdenhed, Tilfredshed med det Bestaaende, ogsaa med nogle af dens mindre gode, som en vis senil Vredagtighed, fra 1883–87, hvorpaa der med Aaret 1888 dagedes en ny, rigere, morsommere Ungdom i hans Indre, der stadigt holder ved og trods hans øjeblikkelige Overanstrengthed synes uopslidelig“. – 84.5. *de Unges Hilsen*] se Noten til IV 80.30 f. – 84.25 f. *dit* „unge Bal“] Skrams Skuespil „Ungt Bal“ (1895).

715.

U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.).

Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ II 255. 85.5. *din Tak*] Nr. 709.

716.

Originalen ukendt.

Trykt efter Johs. Vedel: „Fra mine Minders Verden“ II 94–97.

85.25. *paa Lejrevold*] se Indl. til Nr. 407. – 85.26. *som Ingemann synger*] Sangen „Holger Danskes Vugge“ af „Holger Danske“ (1837). – 86.1. *lidt stormende*] Vedel fortæller i sin Selvbibliografi (II 78 f.), at under Spisningen ved Lejremødet skændtes han med H. D. om noget, denne havde skrevet, men Digteren blev hurtigt god igen. – 86.5 f. „*Ej vindes det let . . grønt gror Græs*“] Citater af „Hávamál“. – 86.28. *Hyrdedrengen Peder*] ingen af de adspurgte Folkemindeforskere kender Kilden. – 86.35. „*Begejstringens Ørn*“] Citatet er ikke af Ibsen, men af Welhavens Digt „Ganymedes“ og lyder saaledes: „den Isse, som Begejstringens Ørn har suset over med de brede Vinger“ („Saml. Digterværker“ III (1907) 169). – 87.1. *for at tale Drachmannsk*] Citatet er fra Digtet „Til En“ af „Dybe Streng“. – 87.3. *tænk paa én*] om dette Brev naaede H. D., ved J. V. ikke; han fik i ethvert Fald ikke Svar paa det („Fra mine Minders Verden“ II 97).

717.

NkS. 4043,4°.

87.19. „invalide“ *Jubilæum*] se Indl. til Nr. 706. – 88.2 *Peter*] den Kommitterede ved Det kgl. Teater Peter Hansen.

718.

NkS. 3742,4°.

88.12. *Du holdt dit Ord*] i et utrykt Brev af 23/9 1896 fra J. H. – 88.15. *en liden Overraskelse til Ole Rass*] enten „den ændrede Slutningsvise“ eller det „lille Fad Brændevin“ til Olaf Poulsen (se IV 91.20 f.). – 88.16. *Aarestrup*] se Noten til IV 64.21; hvad der menes med at „reducere“ ham, er uklart; 1899 udkom en ny samlet Udgave af hans Digte. – 88.18. „*Museum*“] muligvis har H. D. haft Brug for J. C. W. Hirschs Afh. „En Regimentshistorie fra Hververtiden“ i Tidsskriftets Aargang 1896, 2. Halvbind. – 88.20. *Kaarden*] formodentlig J. H.s Fødselsdagsgave; i Drachmannmuseet i Skagen hænger paa Dagligstuevæggen to Kaarder. – 88.27. *Consulatssekretæren*] Vilhelm Greibe. – 88.28 f. *magre Haandværkssvende og . . Søfolk*] i Hamburg strejkede Havnearbejderne og Sømændene; i nyt Brev af 30/11 rykker H. D. for Pengene.

719.

NkS. 4640,4°.

89.14. „*Katten*“] Schandorphs Kælenavn til Hustruen Ida. – 89.17. *din Bog*] Romanen „*Frigjort*“ (1896). – 89.17. „*Wirtschaft, Horatio*“] Citat af A. W. Schlegels Oversættelse af Shakespeares „*Hamlet*“ I, 2 (i Lembckes Gengivelse: „Sparsomhed, Horatio“).

720.

K. B., Stockholm (Fotostatkopi paa K. B.).

Trykt „*Carl Snoilsky och hans vänner*“ II 405.

89.25. *Deres egne Digte*] formodentlig Udgaven af „*Svenska bilder*“ (1894) med Noter af C. v. Friesen. – 89.26. *sætte Text til Böcklin*] da Snoilsky 1894 havde sendt „*Juleroser*“ Digtet „*Viken vid havet*“ som Tekst til Arnold Böcklins Maleri og meddelt Redaktionen, at han havde Planer om en hel Cyklus af Tekster til denne Malers Billeder, opfordrede Ernst Bojesen ham til at udsende en Pragtudgave heraf; i sit Svar til Forlæggeren 18/10 1894 (Utilg. 283,4°) erklærede Digteren sig villig hertil, paa den Betingelse at alle Digte med Havmotiver tilfaldt H. D., der var Mester paa dette Omraade, og tilføjede: „Helsa honom hjertligen; jag betraktar såsom en af mitt lifs ouppfyllda önskingar, att våra vägar aldrig komma att mötas“. Der kom dog intet ud af Planen, skønt H. D. netop havde skrevet nogle Digte med Böcklinmotiver. –

90.2. *fejret Chr. Winther*] i „Juleroser“ 1896 stod de tre Digte „Christian Winther“ („Samlade dikter“ IV (1913) 259 ff.). – 90.3. *Tres faciunt Collegium*] „tre udgør et Kollegium“ (egl. en latinsk Retsregel).

721.

Utilg. 283,4°.

90.8. *Kongl. Biblioteket*] Snoilsky var 1890 blevet dets Overbibliotekar. – 90.12 f. *Christian Winthers . . minne*] Snoilsky havde i sin Ungdom opholdt sig i Kbhvn. som Legationssekretær og var der blevet nær Ven af Chr. og Julie Winther. – 90.32. *sammanträffa med Eder*] saa vidt vides skete det aldrig; ved den svenske Digers Død skrev H. D. et Mindedigt over ham („Politiken“ 24/5 1903, senere i „Vagabundus“).

722.

NkS. 3742,4°.

91.23. *Borkman*] Henrik Ibsens Skuespil „Johan Gabriel Borkman“, der havde Premiere paa Det kgl. Teater 31/1 1897. – 91.28. *Ouverture*] se Noten til IV 72.17 f. – 92.1. *Harald Christensen*] se Indl. til Nr. 572. – 92.21. *et moderne Drama*] „Det grønne Haab“, der dog først udkom 1902. – 92.28 f. *lejer mig ind hos en Arbejder-Familie*] dette gjorde H. D. virkelig; Familien (Maskinarbejder Jensen) boede i Voldmestergade 1 paa Christianshavn. – 93.10. „*Det dyre Brød*“] en „Livs-Roman“, som sysselsatte H. D. endnu i 1899 (se IV 124.29), men som aldrig blev fuldført; det meste af Ms. er trykt i den posthume Samling „Vagabundus“ (1910). – 93.15 f. *flages . . i Byen og paa Havnen*] Hentydning til Bjørnsons Roman „Det flager i byen og paa havnen“ (1884).

723.

NkS. 4043,4°.

94.19. *sin Hospitalsstilling*] som Massøse paa Sindssygehospitalet Mac Lean i Waverley ved Boston (H. Bentzon 212, H. D. 15/1 1897 til Harald Christensen). – 94.29. *Sømandsfortællinger paa Plattysk*] se Noten til IV 66.8. – 94.30 f. *en ny Udgave . . af „Forskrevet“*] en saadan udkom ikke før 1904 ved Julia Koppel og G. Falke. – 95.14. *Gertrud*] spilledes af Betty Nansen. – 95.15 f. *Klareboderne (hvor Fanerne . . vifter)*] i P. N.s utrykte Brev 23/12 1896 staar der: „Du kan ellers tro, her har været travlt. Og heldigvis har Aaret vist været udmærket. Det er saa rart, naar Fanerne vifter lidt livligt, dér hvor man er med“. – 95.16 f. *Flagene til Foraaret hejses*] maaske til Ære for de to Hegelske Døtre, der begge holdt Bryllup 1897, men ganske vist først om Efteraaret (se Noten til IV 102.12 f.).

724.

Utilg. 283,4°.

95.26 f. *Fanden strakte sine Kløer ud efter mig*] Sygdommen er nærmere beskrevet i Schandorphs „Oplevelser“ II 362 ff. – 95.31. *Tscherning*] Overkirurg Eilert Adam T. (se smstds. II 366). – 96.1 f. *en Flugt til Rivieraen*] en Understøttelse paa Finansloven muliggjorde en saadan Rejse senere paa Aaret 1897 („Oplevelser“ II 369). – 96.7. *Ole Christensen*] Venstremanden, Hus-ejer O. C., der 1869–90 var Folketingsmand for Fakse-Kredsen. – 96.17. *det var skidt med Lavs*] en Talemaade, der stammer fra Vittighedsbladet „Punch“. – 96.18. *min Broder*] ?.

725.

Utilg. 283,4°.

96.26 f. *Du er samtidig i Hamburg og Danmark*] i Slutn. af Jan. 1897 var H. D. taget til Kbhvn., hvor han overværede Nyopførelsen af „Strandby Folk“. – 96.28. *skriver vårdigte for unge piger*] til Bokken Lassons Koncert i Kbhvn. havde H. D. forfattet Musikprologen „Foraars-Bud“ (trykt i „Politiken“ 22/4 1897, senere i „Broget Løv“); desuden skrev han til Jubilæumsopførelsen af „Der var engang“ 28/4 Prologen „Romantik“ („Politiken“ 29/4) og havde 7/5 Digtet „Foraar i Danmark“ i „Politiken“ (senere i „Broget Løv“). – 96.30. *lug*] „Pandehaar“.

726.

NkS. 3742,4°.

97.19 f. *som jeg skrev sidst*] ikke medtaget Brev af 1/6 1897. – 97.22. *det dejlige Drama*] „Brav-Karl“, der udkom først i Decbr. 1897; Bokken Lasson (og Edith) er Model for Gerd. – 97.26. *Min kære Veninde*] Edith. – 97.30. *den stakkels Georg Brandes*] han havde atter faaet et Anfald af sin gamle Aarebetændelse (se Br. Br. IV 245). – 98.1 f. *alle Digtsamlingerne*] til Brug for Redaktionen af „Ungdomsdigte.“ – 98.4. *Emmy*] se Indl. til Nr. 701. – 98.11. *Slaget*] Betty Nansen ventede et Barn.

727.

Georg Brandes' Arkiv.

728.

Utilg. 283,4°.

99.23. *temlig galt fat med mig*] G. B. har skildret Sygdommen i Artiklen „I den fjerde Afgrund“ i „Politiken“ 24/8 1897. – 100.21. *Carl Jul. Salomonsen*] G. B.s Fætter, Bakteriologen C. J. S.

729.

Utilg. 283,4°.

101.22. *mine Sange*] Digtsamlingen „Tre Strengene“ (1897). – 101.23. *et Øjeblikks Glæde*] H. D.s Brev er ikke Udgiveren bekendt. – 101.30. *det Anckerske Legat*] dette satte 1898 V. R. i Stand til en Rejse til Nordrach Sanatorium i Schwarzwald, hvor han genvandt sin Sundhed.

730.

NkS. 3742,4°.

102.12 f. *begge Smaapigernes Bryllup*] Elisabeth Hegel var 3/9 1897 blevet gift med Kammerjunker, Løjtnant Fr. Ipsen, Agnes Hegel 10/9 1897 med Grosserer Harald Fritsche; til det sidstnævnte Par skrev H. D. Sangen „Da Harald og Agnes skulde lægge ud sammen“. – 103.9. *Frederik*] Jac. Hegels Søn og Efterfølger som Forlagsdirektør Frederik Hegel. – 103.15. *en . . Sang*] Slutningsdigtet af „Brav-Karl“ („Rhinskvin“). – 103.24. „*Ungdomskilden*“] hertil findes 5 Blade Ms. i NkS. 2106 fol. – 104.8 f. *en . . Digtsamling . . Edith*] atter opgivet, da Forholdet til Amanda Nilsson udviklede sig i en for H. D. uheldig Retning. – 104.14. *Visen om Roselil*] Chr. K. F. Molbechs bekendte Sang „Roselil og hendes Moder“. – 104.19. *Cavlings Bog om Amerika*] Henrik Cavling: „Fra Amerika“ (1897).

731.

NkS. 4043,4°.

105.8. *den Lille*] Betty Nansen havde 6/8 1897 født Datteren Esther (senere gift Bagge). – 105.12 f. *det nye Drama*] „Brav-Karl“ (1897). – 105.15. „*Frihed*“] om denne Plan vides intet. – 105.28. *en ny Bog „Skagen*“] aldrig fuldført; en Artikel „Skagen“ fremkom i „Politiken“ 19/9 1898.

732.

Utilg. 283,4°.

106.4. *Dagen*] H. D.s Fødselsdag 9/10. – 106.16. *komme med i Vølund*] da „Vølund Smed“ endelig kom frem 13/3 1898, spillede Betty Nansen Bødvilds Rolle. – 106.17. *Emma*] Emma Thomsen fik tildelt Lysalfs Rolle.

733.

Georg Brandes' Arkiv.

734.

NkS. 3742,4°.

107.2. *Ellestuen*] dette Hus tilhørte Forfatteren Alexander Svedstrup og er omtalt i „Den hellige Ild“ (SPS XII 116 ff.). – 107.9. *Bagge*] Bogtrykker Frederik B. – 107.10. *Manuskriptet*] til Skuespillet „Naar Klostermuren brydes“, der opførtes 1. Gang 1/11 1899; Bogen udkom dog allerede 27/4 1898. – 107.22. *Zola-Processen*] efter at Dommen over Alfred Dreyfus var faldet, protesterede Émile Zola i „L'Aurore“ med Artiklen „J'accuse“, hvad der foranledigede H. D. til at skrive det harmdirrende Digt „Bravo Zola“ („Politiken“ 15/1 1898, genoptrykt Ursin II 157 f.). – 107.30. *Tredveaarskrigen*] „Mellem Trosfæller“ („Kors og Kaarde“) foregaar paa denne Krigs Tid. – 108.6. *Larsen*] Gyldendals Fuldmægtig August L.

735.

NkS. 3742,4°.

108.21 f. *Ting, som volder mig Bekymring*] Forholdet til Edith, der vendte sig fra ham. – 108.34. „*Paradis*“] ∴ „Den hellige Ild“; et Afsnit af Digterens Dagbog fra denne Tid (gengivet Rubow III 11-15) har Overskriften „Paradis“. – 109.1 f. *Strindbergs* .. „*Helvede*“] hans Bekendelsesbog „Inferno“ (1897). – 109.3. *Ti af de lykkeligste Aar*] dette Udtryk gaar igen i „Den hellige Ild“ (SPS XII 102). – 109.8. „*Gige og Galge*“] i „Broget Løv“ (1901) hedder to Afsnit henholdsvis „Galge-Viser“ og „Gige-Sange“. – 109.16. *Apotheker Rink*] Johannes R., Ejer af Helsingør Svaneapotek, var en god Ven af H. D. (se Axel Kjerulf: „Det gamle Apotek i Helsingør“, 1951); han omtales i „Den hellige Ild“ (SPS XII 108, 114).

736.

NkS. 3742,4°.

109.21. *Axel Thoresen*] Bokken Lassons og Soffi Drewsens Svoger. – 110.5. *Musik-Bilag og Noder*] i „Den hellige Ild“ forekommer blot ét Nodebilag („Gammel Melodi fra Languedoc“ til Digtet „Der fløj en Fugl over Sti“, SPS XII 89).

737.

NkS. 3742,4°.

111.2. *Larkollen*] et Fiskerleje ved Christianiafjorden, hvortil H. D. var rejst efter at have besøgt Konsul Christen Sandberg paa Kubberød; Digterens ældste Datter Eva førte her Hus for ham. – 111.24. *en stor Sørejse over Atlanten*] Ediths Brud med H. D. fik ham til at realisere sin gamle Plan (se III 471.31) at rejse til Amerika, hvor hans Datter Gerda var bosat; 23/9 1898 ind-

skibede han sig sammen med Bokken Lasson og Viggo Drewsens Søn, Journalisten Sten Drewsen, paa Damperen „Thingvalla“; i Staterne vilde H. D. holde Oplæsninger og Bokken synge til sin Lut.

738.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 166 f.

112.12. „Gurre“] Skuespillet udkom først 22/9 1899. — 112.13. *Thingvalla*] den dansk-amerikanske „Thingvalla“-Linies Damper. — 112.23 f. „Gurre“ *skal spilles først ... i Kristiania*] Premieren her fandt Sted 26/3 1900, paa Det kgl. Teater 9/2 1901. — 112.30. *i sidste Halvdel*] Overfarten er skildret i „Den hellige Ild“s sidste Afsnit „Om Bord“ (SPS XII 214 ff.). — 113.1. „Nordlyset“] dansk-amerikansk Avis, grundlagt i New York 1891. — 113.8. *et . . . Digt*] „Tak, kære Venner“, fremsagt af H. D. ved Dansk-Amerikanernes Fest for ham i Teutonia Hall i New York 26/10 1898 (trykt i „Politiken“ 8/11 1898).

739.

NkS. 4043,4°.

113.27. *din Bog*] Fortællingen „Judiths Ægteskab“ (1898). — 114.12. *Californien*] som næste Brev viser, blev denne Rejse opgivet.

740.

NkS. 3742,4°.

114.24. *mine Julehilsner*] et kort Brev af 5/12 1898. — 114.26. *den „vidtforrejste Mand“*] Citat af Poul Møllers Digt „Rosen blusser alt i Danas Have“. — 115.20 f. *et nyt Oplag*] „Forskrevet“ udsendtes i Folkeudgave 1899. — 117.2. *en dyb Sorg*] 18/9 1898 havde Edith holdt Bryllup med Købmand Bernhard Gerlach.

741.

NkS. 3742,4°.

118.3. *Clemens Petersen*] „Fædrelandet“s frygtede Litteratur- og Teaterkritiker havde 1869 p. Gr. af en homoseksuel Affære maattet rejse til Amerika, hvor han levede et kummerligt Liv ved at skrive i Aviser og Tidsskrifter. — 118.16 f. *mit Ophold ude paa Kristianshavn*] se Noten til IV 92.28 f. — 118.17 f. „*Det grønne Haab*“] med dette Folkeskuespil fik H. D. store Genvordigheder; det blev først antaget af Det kgl. Teater, men da det ikke spillede det, opførtes det paa Frederiksberg Teater 7/10 1904; som Bog udkom det 1902. — 118.24. „*Hallfred Vandraadeskjald*“] udkom 6/12 1900.

742.

NkS. 3742,4°.

120.16. *Inserviendo patriae consumor*] „Jeg slider mig op ved at tjene Fædrelandet“. – 121.4 f. *ikke trykkes saa økonomisk som . . „Forskrevet“*] „Den hellige Ild“ blev smukt udstyret med Vignetter af Digteren og et Nodebilag. – 121.11 f. *En ung dansk Læge*] ?. – 121.14. *Schweninger*] Bismarcks Livlæge Ernst S., Professor i Dermatologi i Berlin; han har skrevet Bogen „Dem Andenken Bismarcks“ (1899). – 121.20. *Notebøger*] bevaret paa K. B. (NkS. 799,8°). – 122.10. *Originalmanuscriptet*] Brudstykker af det befinder sig paa K. B. (NkS. 2106 fol.). – 122.16 f. *jaa det islandske Drama frem . . i Kristiania*] det blev først opført paa Nationalteatret 2/1 1908; Bjørn Bjørnson var 1898 blevet dets Chef. – 122.23. *al den Gemenhed*] det af Johs. Hansen redigerede Smudsblad „Forposten“ bragte 5/1 1899 forskellig Sladder om H. D.s Amerikafærd til Torvs i en Reportage, der udgav sig for at bygge paa et Privatbrev. Om Bokken Lasson hedder det, at hun har foredraget „Knejpeviser fra Dyrehavsbakken for de henrykte Dansk-Amerikanere“, men forlængst er blevet sendt hjem; „Drachmann blev ganske simpelt kjed af hende og gav hende et Spark ud af Døren. Det siges, at Frøken Bokken Lasson for at komme hjem til Europa maatte tage Plads som Kahytsjomfru paa en af Cunard-Linjens Dampere. Siden efter er vor noksom bekendte, livlige Veninde fra Dagmartheatret, Fru Elisabeth Riis, fuldstændig traadt ind i det norske Pigebarns Funktioner som Muse og Sangmø og søsterlig Veninde for den gamle, kvindekjære Digter“. Til sidst skildres detaillert og med Tegninger (!) et Slagsmaal paa et af New Yorks Hoteller mellem Digteren og Fru Riis, der skulde være geraadet i Uenighed, hvorefter de begge blev smidt ud af Hotellet, og Beretningen slutter smagfuldt: „Overhovedet er Drachmanns Popularitet blandt New Yorker Skandinaverne, som oprindeligt var fuldkomment begejstrede, dalet meget stærkt. ‘Den store Distanceblænder’ har man døbt ham – vistnok ret træffende“. Da H. D.s Rejsekammerat Sten Drewsen fik Nys herom, tog han sporenstrengs tilbage til København og gav Redaktøren en Dragt Prygl med en Spadserestok (se Sten Drewsens egen Beretning i Bogen „En Kværlulant ser tilbage“ 117 ff.). I „Forposten“ 17/2 1899 kommenterede Johs. Hansen Overfaldet saaledes: „Drachmanns er Ansvar, enten han ligefrem har udsendt sin Myndling paa Bøllefærd, eller han *kun* har tilladt, at den lovende Ungersvend fulgte sit anspændte Gemyts taabelige Tilskyndelse“. – 123.6. *Jul. Schiøtt*] den senere Direktør for Zoologisk Have deltog i sin Ungdom ivrigt i det liberale Oplysningsarbejde i Kbhvn., især i Arbejderundervisningen, udgav 1886–96 Ugebladet „Nordstjernen“, hvortil H. D. leverede Bidrag, og redigerede 1897–1910 „Frem“, hvis første Aargang indledtes med et Digt af H. D.; i „Frem“s Klassikerbibliotek indlemmedes 1899 „I Storm og Stille“, der var udkommet 1874 hos P. G. Philipsen. –

123.22. *de to Stykker*] af „Kors og Kaarde“ spillede Dagmar-teatret blot det ene Stykke „Naar Klostermuren brydes“ (se Noten til IV 107.10).

743.

NkS. 3742,4°.

124.29. „*Det dyre Brød*“] se Noten til IV 93.10.

744.

NkS. 3742,4°.

125.25. *en Hilsen til Danmark*] Kapitlet „Det Hav-omflydte lille Land“ (SPS XII 212 ff.). – 126.19. *Rudyard Kipling*] under et Ophold i Newfoundland skrev Kipling Romanen „Captains Courageous“ (1897, paa Dansk „Havets Helte“).

745.

NkS. 4043,4°.

127.26. *Ulf*] H. D.s Jeg-Figur fra „Forskrevet“ og „Den hellige Ild“; hans Betragtninger om Døden forekommer SPS XII 195 f.

746.

Edvard Brandes' Arkiv.

128.5 f. „*Braavalla-Brænding*“] optaget i „Politiken“ 2/10 1899 (senere i „Broget Løv“). – 128.15. *et Brev til „Politiken*“] først 24/7–6/8 1900 stod der tre Rejsebrev af H. D. i Bladet, „Amerika. Spredte Iagttagelser“. – 128.25. *Nittenhundred*] dette Digt, der uden for Danmark kun blev optaget i „Verdens Gang“, fyldte 3 Dobbeltspalter i „Politiken“ 1/1 1900; det er delvis gengivet Rubow III 20 ff. – 129.3. *Dr. V. Drewsen*] Filosoffen Viggo D.s Brodersøn, Kemikeren Viggo D., Svoger til H. D.s tilkommende Hustru Soffi Drewsen.

747.

NkS. 4043,4°.

130.7. *Saa gaar jeg hjem*] H. D. vendte tilbage til Danmark 28/5 1900. – 130.34. *fraraade E. B. at anmelde den Bog*] trods H. D.s Ønske blev det dog Edv. Brandes, der 29/10 1899 anmeldte „Den hellige Ild.“ – 131.16. *Vult v. Steyerns Blad*] „Dagens Nyheter“; Jul. Fr. Wilh. Vult v. Steyern havde 1889–98 været dets Hovedredaktør og var endnu dets administrerende Direktør. – 132.2. *den unge Hedlund*] Henrik H., den ansvarshavende Udgiver af „Göteborgs Handelstidning“. – 132.9. *udgive det som Særtryk*] dette skete

ikke. – 132.13. *mine forsøvede Vers*] til Jacob og Julie Hegels Sølvbryllup 9/10 1899. – 132.15. *lille Fritsche*] Agnes Fritsche, f. Hegel, ventede aabenbart et Barn.

748.

NkS. 4043,4°.

132.29. *Du skriver om den „hellige Bog“*] Brevet ikke bevaret. – 132.31. *Slaget er tabt*] Bogens Modtagelse blev en Skuffelse for Digteren. „Nationaltidende“s Anmelder A. F. [?: Adolf Falkman] skrev 6/11 Aften 1899: „Forfatteren vilde have tjent sit Navn, saavel æsthetisk som personlig seet bedst, hvis denne Bog var forbleven uskreven“; Forf. lider af „Selvforgudelse“, og Læseren finder ham det ene Øjeblik latterlig, det næste sørgelig eller ynkelig. Over for Kendsgerninger virker han „starblind“, saaledes naar han raser mod dem, der har taget Edith fra ham og gjort ham hjemløs, han, „der som Faa er bleven forkjælet fra sin første Optræden og forgudet hele sit Liv igjennem“. Albert Gnutzmann er i „Dagbladet“ 2/11 noget mere skaansom og fremhæver, at der ikke kan være Tvivl om, at „Den hellige Ild“ er et Digterværk, men han finder Bogen alt for privat og urimelig i sine Domme om Danmark: „den Første, som han burde have stævnet for Dommen, har han uheldigvis ladet gaa fri“. Edv. Brandes bestræber sig i „Politiken“ 29/10 for at være moderat i sin Kritik; efter at have fremhævet, at Bogen er af en særegen Natur baade ved sin Form og sit Indhold („Kunstnerisk staaer Enkelthederne højt“), gaar han over til at dadle Forfatteren, fordi han selv taler for meget med: „denne Talen-Selv-med er generende og ikke altid smagfuld. Man kommer for nær ind paa private Forhold, som ikke vedrører Læserne det ringeste. Edith *skal* og *maa* være Abstraktion, Idealskikkelse – intet Andet“. Ogsaa han protesterer mod den stadig tilbagevendende Paastand om, at Nationen har skilt Digteren fra hans elskede. – 133.1 f. *nogle Udtalelser fra . . Fru Julie*] hendes Brev er ikke bevaret. – 133.24. „*En god Hest styrter i sit Seletøj*“] „Ein braves Pferd stirbt in den Sielen“, sagde Bismarck 4/2 1881 i det preussiske Abgeordnetenhous. – 133.28. „*Tusindfryd*“] 18 Blade Ms. er bevaret (NkS. 2106 fol.).

749.

NkS. 3742,4°.

135.2. *spilles paa det kgl. Theater*] det blev dog Dagmartheatret, der opførte „Hallfred Vandraadeskjald“ (1. Gang 3/11 1906). – 135.4. *Natten*] en paa-begyndt Kladder findes i Utilg. 500; endnu i 1905 omtaler han denne Plan (se IV 254.28).

750.

NkS. 4043,4°.

135.34 f. *Brev til Hirschsprung*] Nr. 749 a i Tillægget. – 136.22. *min Revolver*] i utrykt Brev til Jac. Hegel 7/9 1898 skrev H. D.: „Jeg bad Fred. Bagge minde Dig om dit ubesindige Løfte at sende mig en god Revolver – da man aldrig véd, hvor langt man kommer ud mellem de u-civiliserede Tobenede“; ogsaa H. D.s alter ego Henrik Gerhard i „Forskrevet“ optræder revolverbevæbnet. – 136.24. *Ultra nemo posse*] „Ingen er pligtig at gøre mere, end han magter“ (gl. Retsregel). – 136.33. *en lille Bog fra Amerika*] heraf blev intet.

751.

NkS. 4653,4°.

137.10. *dit Brev*] ikke bevaret. – 137.10. *Fader*] Nervalægen Carl Lange var død 29/5 1900.

752.

NkS. 3742,4°.

138.7. *Consul Sandberg*] Vennen Christen S. paa Kubberød, Jeløya, hvem „Hallfred Vandraadeskjald“ er tilegnet. – 138.22. *Galla-Forestilling*] ved Festforestillingen paa Nationalteatret 20/9 1900, hvor „Gurre“ opførtes, hyldedes Digteren varmt. – 138.24. *Krøyer*] hans Sindssyge kom første Gang til Udbrud i 1900; om ham skrev H. D. to meget hjertelige Kroniker i „Politiken“ 16/9 og 17/9 1900. – 139.11. *drager . . atter over Havet*] Planen blev igen opgivet. – 139.15 f. *købe mig en Hytte . . paa Skagen*] 1902 købte H. D. af Bager Høm i Skagen et Bindingsværkshus, som han lod restaurere og kaldte Villa „Pax“; det er nu omdannet til Drachmann-Museum.

753.

NkS. 3742,4°.

141.2 f. *Dramaet skal sættes op*] H. D. var for optimistisk; Stykket kom ikke til Opførelse paa Nationalteatret før 2/1 1908. – 141.23. *Zschalig*] den tyske Forfatter og Oversætter, Dr. Heinrich Z. – 141.28. *Brækstad*] den norske Publicist og Oversætter Hans Lien B., bosat i London og 1906 Vicekonsul sammesteds.

754.

NkS. 3742,4°.

142.11. *Mappen*] ?. – 142.26. *London*] if. Bokken Lasson: „Livet og lykken“ vilde Gosse oversætte nogle af H. D.s Bøger og kaldte ham til London; hvor

der blev holdt en stor Banket for ham. — 142.28. *Epilogen*] til Emil Poulsens Afskedsforestilling paa Det kgl. Teater 4/11 1900 (trykt „Politiken“ 5/11 1900). — 142.28. *Tournée*] heraf blev intet.

755.

NkS. 3742,4°.

143.23. *dit sidste Brev*] utrykt Brev af 3/11 1900. — 144.8. *en Forsamling af 100-150*] Festen stod paa Carlton Hotel, og H. D. skal have begejstret Tilhørerne med sin Svartale. — 144.12. *Gosse*] engelsk Kritiker og Litteraturhistoriker; nogle enkelte smaa Breve, der er vekslede mellem ham og H. D., er trykt i „Sir Edmund Gosse's Correspondence with Scandinavian Writers“, udg. af Elias Bredsdorff. Gosse har skildret sit Ungdomsindtryk af H. D. i „Two visits to Denmark“. — 144.15. *Archer*] engelsk Kritiker og Oversætter (bl. a. af Ibsen). — 144.29. *Møde med „Edith“*] paa Vejen til England passerede H. D. Hamburg og kom tilfældigt i „Stadttheater“ til at sidde ved Siden af Amanda og hendes Mand Bernhard Gerlach; hun besvimele af Sindsbevægelse, og H. D. og Manden maatte bære hende ud. Uden at have faaet talt med hende rejste han næste Dag til London. — 145.20 f. *min Sagfører*] Overretssagfører Viggo Lachmann. — 145.26 f. *August Bagge*] Jacob Hegels Svoger, 1903 Direktør i Gyldendalske Boghandel.

756.

Utilg. 498,4°.

146.23. *Frankrig*] H. D. tog Ophold i Marlotte og var bl. a. Gæst hos Digteren og Maleren Armand Point, som oversatte „Vølund Smed“ til Fransk; han var gift med Sigbjørn Obstfelders Enke, den danskfødte Ingeborg Weeke. Om Armand Point skrev han et Digt i „Politiken“ 3/3 1901 (senere i „Vagabundus“).

757.

NkS. 4653,4°.

141.2. „*Sorte*“] se Indl. til Nr. 572. — 147.8. *Steen*] Sten Drewsen. — 147.9. *Emma*] vistnok Lachmanns Søster. — 147.10. *Helsingør*] antagelig Apoteker Johannes Rink og hans Gæst Soffi Drewsen. — 147.10. *Eva*] Drachmanns ældste Datter. — 147.10. *Lona-Première*] Lona Barrison var den danske Nyboderpige Abelone Bareisens internationale Kunstnernavn (Charles Kjerrulf: „Gift og hjemfaren“ 186 f.). Hun var den mest fremragende af de 5 „Barrison-Sisters“, som i 1890'erne var udvandret som fattige Københavnerpiger til New York, hvor de havde truffet deres Landsmand William Fleron. Med ham som Impresario startede de en Varietétrup, der igennem 4 Aar

gjorde stormende Lykke hos Amerikanerne. Om Barrison-Sisters skrev William Norrie og C. E. Jensen Skuespillet „Fem Søstre“, der fra 7/11 1908 til 9/1 1909 opførtes ialt 32 Gange med stor Succes paa Casino (Gunnar Sandfeld: „Thalia i provinsen“ 264 f.). Lona optraadte 1. Gang 1/3 1901 i Cirkus Varieté i Kbhvn., og det er denne Forestilling, Lachmann omtaler; der stod Forhaandssensation om hendes Optræden, idet Politidirektøren havde nedlagt Forbud mod, at hun viste sig i et dristigt Triko. H. D. havde paa Vejen til London 1900 set hende i Hamburg og forfattet to smaa Vers til hende (det ene gengivet i Facsimile i „Vort Land“ 3/3 1901, begge trykt Ursin II 176). – 147.12. *Fleron*] Lona Barrisons Mand William F. var en revolutionær Socialist, der 1882 var blevet idømt 6 Mdr.s Fængsel for en Artikel om Mordet paa den russiske Czar Alexander II og havde maattet forlade Landet. Som Impresario for Søstrene Barrison tjente han store Penge og endte som velhavende Husejer paa Frederiksberg (Gunnar Sandfeld: „Thalia i provinsen“ 264 f.). – 147.13. *Vilh. Nielsen*] Viggo Hørups Svigerson, Husmandspolitiker og Direktør for Husmandshypotekforeningen. – 147.25. *Johannes V. Jensen*] efter det Møde, der omtales i Brevet, opstod der en virkelig Sympati mellem Viggo Lachmann og Johs. V. Jensen, der ved Lachmanns Død skrev et smukt Mindedigt i Bladet „Studentersamfundet“ 1928 (genoptrykt i „Den jyske Blæst“) og sammesteds en Nekrolog, der med usædvanlig Varme priser ham som den ærlige, ligevægtige Mand: „Han følte som en Institution, . . . Ingens Død har det været saa svært at vænne sig til“. – 148.14. *Krabbe*] den radikale Politiker Christopher K., Folketingets Formand 1870-83; da hans Datter Fru Margrethe Wildenradt-Krabbe 1900 stiftede det sønderjyske Blad „Det gamle Dannevirke“ og heri rettede Angreb mod de danske Førere i Nord-slesvig, rejstes der inden for det radikale Parti en stærk Agitation mod hans Forbliven i Rigsdagen, bl. a. af Georg Brandes (se dennes SS XII 253 ff.). – 149.25. *en Kantate til Samfundets Fest*] Studentersamfundet indviede nye Lokaler 1/6 1901, og til denne Lejlighed skrev H. D. til Musik af Carl Nielsen den ønskede Kantate (trykt „Politiken“ 2/6 1901). – 149.29. *Kongen i Landet*] Bokken Lassen havde under Amerikarejsen kaldt H. D. saaledes (se Kapitlet „Der var engang en konge“ af hendes Memoirebog „Slik var det dengang“ 176 ff. og Overskriften til hendes Br. Nr. 759).

758.

NKS. 3742,4°.

150.6. *Armand Point*] se Noten til IV 146.23. – 150.7. læst . . . „Vølund“] som Armand Point havde oversat. – 150.12. „*La plume*“] et 14-Dages Tidsskrift, grundlagt 1889 og især Organ for de unge, der var Tilhængere af „Jugend“-Stilen. – 150.15. *et Theater i Paris*] „Vølund Smed“ blev ikke opført i Frankrig. – 150.27. *hans „Skanse“*] Emil Poulsens Landsted ved det

skånske Fiskerleje Råå, tæt ved Fru Ville Heises „Rydebäck“. – 150.31. *det Skuespil*] ?.

759.

NkS. 4653,4^o.

151.13. *Konge*] se Noten til IV 149.29. – 151.14. *Deres .. brev*] H. D.s Breve til Bokken Lasson er tilintetgjort. – 151.21. *Lach*] Viggo Lachmann. – 151.26. *Sten*] Sten Drewsen. – 151.27. *fru Mowinckel*] Alexandra M., f. Bødtker, der havde gode Forbindelser i de højere Samfundslag (Bokken Lasson: „Livet og lykken“ 49). – 151.30 f. *Alf Klingenberg*] norsk Pianist. – 152.9 f. *Bancke .. Scott*] aabenbart amerikanske Teateragenter ell. l. – 152.23. *Præstevovlet*] fra Prædikestolen havde Pastor Thorvald Klaveness udtalt sin Forargelse over flere Kunstnere med Navns Nævnelser, bl. a. H. D. og Bokken Lasson (se hendes Memoirebog: „Livet og lykken“ 57). – 153.2 f. *Brækstad*] se Noten til IV 141.28. – 153.5. *fru Gyldenkrone*] antagelig den norske Koncertsangerinde Lona Birgitte Güldenkrone, f. Gulowsen. – 153.6. *Eidsvold*] hos Svogeren Axel Thoresen. – 153.7. *Kobberslet*] ?. – 153.9. *Mimi*] Bokken Lassons Søster, gift med Lægen Axel Thoresen. – 153.10. *Baby*] maaske Bokkens yngste Søster Betsy.

760.

Originalen ukendt.

Trykt efter „Gads danske Magasin“ 1907-08 S. 338 f.

153.15. *Det gamle Apothek, Helsingør*] se Noten til IV 109.16. – 153.18. *Hvor ondt du maa have det*] Hørup, der 1901 var kommet med i det første Venstreministerium, døde allerede 15/2 1902; H. D. skrev Mindedigter over ham („Politiken“ 18/2 1902, senere i „Vagabundus“). – 153.23 *d. 22de*] 22/5 1901 fyldte Hørup 60 Aar. – 153.31. *Skagen og Norge*] paa Skagen traf H. D. for første Gang den unge Pige Ingeborg Andersen (senere gift med Forfatteren Paul Østergaard), som han blev stærkt indtaget i; senere drog han til Norge.

761.

U. B., Bergen (Fotostat kopi paa K. B.).

154.9. *Du siger*] et her udeladt Brev fra Grieg 23/1 1902, hvori han beder H. D. om et Digt til et Album, der skal overrækkes Frants Beyer til hans Sølvsbryllup, begynder med Ordene: „Fald nu ikke ned af Stolen ved at se en afdød Vens Kragetæer“; med Henblik paa deres tiltagende Aar taler Grieg om, at det er Høsten, der holder sit Indtog. – 154.17. *det gamle Klisteri*] se Noten til III 391.32. – 154.27. *faa mig selv*] H. D. kom ikke mere til at besøge Grieg.

762.

NkS. 4653,4°.

155.26. *Polens Døttre*] Hentydning til Agnes Henningsens Roman af dette Navn fra 1901, hvis Titel er hentet fra Hauchs „Polsk Fædrelandssang“ (af „En polsk Familie“ 1839).

763.

NkS. 4653,4°.

155.32. *disse Linier*] allerede 3/11 1900 havde Hegel skrevet et lignende Brev til H. D. (NkS. 4653,4°). – 156.6. *neppe være istand til at skrive*] H. D. maatte p. Gr. af sin Svækkelse i April 1902 rejse til Harzen for at gennemgaa en Kur (se Nr. 765).

764.

NkS. 4653,4°.

157.5. *dit Brev*] ikke bevaret. – 157.7. *mit Stykke*] Skuespillet „De stille Stuer“, opf. 1. Gang paa Dagmartheatret 18/4 1902, hvorfor Brevets Datering ikke kan være rigtig.

765.

NkS. 3742,4°.

157.33. „*Skib*“] se Noten til IV 38.9 f. – 158.6. *Ludwig Fulda*] tysk Forfatter, især af Skuespil. – 158.8. *Soffi Drewsen*] i Amerika lærte H. D. 1898 denne Bokken Lassons yngste Søster at kende, der da endnu var gift med Ingeniør Paul Drewsen, Sten D.s Fætter, fra hvem hun kort efter blev skilt. Efter Hjemkomsten fortsatte han Bekendtskabet med hende, bl. a. hos Apoteker Rink i Helsingør, og vragede omsider Bokken til Fordel for Soffi. – 158.10. „*Der Talisman*“] for dette Skuespil tilkendtes Schillerprisen ham 1893, men Kejser Wilhelm II forhindrede ham i at faa den. – 158.18. *en . . Oversættelse*] saavidt vides kom Fulda aldrig til at oversætte Drachmann. – 159.12. *sin Race*] Soffi Drewsen var født Lasson og havde denne Slægts voldsomme Temperament; blandt hendes mange Søkende var Komponisten Per Lasson, Oda, g. m. Chr. Krohg, Alexandra, g. m. Frits Thaulow, og Bokken Lasson. – 159.27. *Ove Rodes nye Bog*] Komedien „Nationalgaven“ (1902). – 159.27 f. *Sven Langes Stykke*] „En Forbryder“ (1902).

766.

NkS. 4653,4°.

160.22 f. *jeg er ikke ulykkelig*] H. D. havde valgt hendes Søster Soffi, som han giftede sig med 15/6 1903.

767.

NkS. 4653,4°.

161.4. *din Haandskrift*] H. D.s Brev af 2/6 1902, hvori han komplementerede G. B. for det smukke Digt „Skikkelser og Tanker. Ved Fuldendelsen af Samlede Skrifter“ i „Politiken“ 26/5 1902. – 161.7. *tilkaldt af Russerne*] se „Correspondance de Georg Brandes“ IV 274.

768.

Utilg. 296.

161.18. *læses højt for mig*] H. D.s Øjne var med Aarene blevet svage.

769.

NkS. 4653,4°.

162.8. *saa fattig*] J. K. havde taget sin Afsked som Valgmenighedspræst og var henvist til at leve af sin Pen og af at holde Oplæsninger.

770.

NkS. 4653,4°.

162.31. *Frederik*] Sønnen, den senere Direktør for Gyldendal. – 163.14. *Dit gamle Digt*] Slutningslinierne af „Med et broget Blad“ („Sangenens Bog“, SPS VIII 470).

771.

NkS. 3742,4°.

164.14. *Kom herop*] Jacob Hegel havde Sommerhus i Skagen.

772.

NkS. 4653,4°.

165.26. *sit ny Stykke*] „Paa Storhove“ (1902) I, 3. – 166.7. *Rousing*] Kirurgen Thorkild R., der havde Privatklinik i en Villa i Rosenvænget.

773.

Direktør Geert Drachmann (Fotostatkopi paa K. B.).

166.18 f. *vor kære gamle Professor*] Faderen A. G. D. – 167.9. *d. 22de*] A. G. D.s Fødselsdag, der ogsaa efter hans Død hvert Aar fejredes af hans Børn ved en festlig Sammenkomst, hvortil H. D. som Regel skrev en Sang. – 167.15. *den gamle, ærværdige Kasse*] se Noten til IV 139.15 f. – 167.16.

Fru Drewsen] H. D.s tilkommende Hustru Soffi D., f. Lasson. – 167.19. *Ellen*] A. B. D.s Hustru, f. Bentzon.

774.

NkS. 4653,4°.

167.23. *Hamburg*] efter det andet Amerika-Ophold optraadte B. L. rundt omkring i Tyskland. – 167.26. *korrektur-exemplaret*] af Skuespillet „Det grønne Haab“ (1903). – 167.29. „*Længselssangen*“] SPS XII 389 ff. – 167.32. *paa scenen*] Stykket spillede 1. Gang paa Frederiksberg Teater 7/10 1904. – 168.9. *Weimann*] Wilhelm W., Generalkonsul i Hamburg, 1909 Handels- og senere tillige Trafikminister i Ministeriet Zahle. – 168.10. *Greibe*] Konsulatssekretær Vilhelm G., omtalt i Bokken Lassons „Livet og lykken“ 32. – 168.21. *han arbejder paa Don Juan*] Sten Drewsen havde allerede under H. D.s Amerikaophold hjulpet ham med Oversættelsesarbejdet; i Drewsens Memoirer „En Kværlant ser tilbage“ siges det spøgende, at „femtende og sekstende Sang .. skyldes *Sekretæren*. Dog kun de dårlige Vers; de gode har han [3: H. D.] senere selv sat Mesterstrøget paa“ (103).

775.

NkS. 4653,4°.

169.9 f. *den sidste digtsamling*] „Broget Løv“ (1901).

776.

NkS. 4653,4°.

170.5. *Dit Brev*] Nr. 773. – 170.16. *Sæby*] om denne By havde H. D. skrevet Artiklen „Løvfalds-Tid i Sæby“, der stod samme Dag i „Politiken“. – 170.23. *den ældste Kristendom*] i „Verdenskulturen“ (1906) har A. B. D. skrevet Afsnittet om Kristendommens Oprindelse. – 170.25. *Karl Larsens to Skriftemaal*] Romanen „Hvi ser du Skæven –“ (1901-02), der bestaar af to Dele: „En Kvindes Skriftemaal“ og „Aksel Halcks Optegnelser“. – 170.29. *Ellen*] se Noten til IV 167.19.

777.

NkS. 4653,4°.

171.8 f. *forbi med .. Don Johan*] det var en stor Byrde, der blev væltet fra H. D.s Skuldre, da han sidst i Novbr. 1902 kom til Ende med den Oversættelse af Byrons Værk, som han var begyndt paa 1879, og Begivenheden fejredes paa Skagen med en Fest, der er skildret af Alba Schwartz i hendes Bog „Skagen“ II (1913) 64-72 ff.; jf. ovf. IV 319 f. – 171.10. *indlagte Etikette*] den findes endnu ved Brevet. – 171.12 f. *Kartonen af „den lange*

lange“] formodentlig Krøyers Tegning af H. D. – 171.14. Lach] Viggo Lachmann. – 171.14. paa Onsdag] den Dag (3. Decbr.), da Gildet paa Skagen holdtes. – 171.19. Misse] Krøyers Hustru Marie, f. Triepcke.

778.

NkS. 4653,4°.

Brevet er Svar paa H. D.s Brev af 10/12 1902, aftrykt i Tillægget som Nr. 777 a, hvortil Udtrykkene *uforkølet* (171.33), *affable Værtspligters Maske* (172.17) og *Telegrammet* (172.19) refererer sig. – 172.10. Poul Langhoff] Lederen af Schubothes Forlag 1885-92; p. Gr. af hans Svagelighed og Død blev Forlaget 1893 overtaget af Aage Hirschsprung og J. L. Lybecker. I Oversættelsens „Epilog“ siger Digteren om ham: „For den dristige Idé deler jeg Æren med Forlæggeren, min tidlig tabte Ven ‘Russeren’ Poul Langhoff“. – 172.14. *Festen*] se Noten til IV 171.8 f. – 172.24. *Korrektur*] „Don Juan“-Oversættelsens sidste Hæfte udkom 19/12 1902. – 172.27 f. *Slutningsdigtet* .. *Epilogen*] det første, „Det er April“, er dateret Forêt de Fontainebleau April 1901, hvorimod Epilogen er en kort Efterskrift paa Prosa, dateret Skagen 28. Novbr. 1902. – 172.28. *som Søn*] i Efterskriften spørger H. D. sig selv, hvorfra han har faaet Kræfterne til at fuldføre det store Arbejde, og svarer: „Jo – min Fa'r var en af de mest udholdende Arbejdere, jeg har kendt. Hans Minde vies Værket“. – 172.29. *Nils Kjær*] den norske Forfatter og hans Hustru havde truffet H. D. i Paris og fornyede Bekendtskabet under Ophold paa Skagen 1902 og 1906-07 (se Margrete Kjær: „Nils Kjær og hans samtidige“ 115-120, 155-162). – 172.29 f. *hans Stykke*] „Regnskabets Dag“, der paa H. D.s anbefaling udkom paa Schubothes Forlag 1902, efter at baade Gyldendal og Aschehoug havde refuseret det (Margrete Kjær: „Nils Kjær og hans samtidige“ 119 f.). H. D.s Artikel „Brev til en ung Mand“ i „Politiken“ 28/12 1902 handler om Kjærs Stykke. Af utrykte Breve til Aage Hirschsprung fremgaar, at H. D. interesserede sig varmt for den norske Forfatter. – 172.33. *Afregning for Festen*] se IV 320.3 ff.

779.

NkS. 3742,4°. Trykt (delvis) Ursin II 189.

173.14. *tre Arbejder*] i 1903 udsendtes ingen Bog af H. D. – 173.19. *dit store Billede*] se IV 38-40. – 174.8. *Pol de Mont*] til hans 25-Aars Digterjubilæum forfattede H. D. Digtet „Pol de Mont“ („Politiken“ 1/2 1903, senere i „Vagabundus“). – 174.18 f. *Justin Mac Carthy*] irsk Forfatter og Politiker; Stykets Navn kendes ikke, og H. D. kom ikke til at oversætte det.

780.

Edvard Brandes' Arkiv.

175.8. *Prosa-Artikel*] se Noten til IV 172.29 f.; 11/5 1903 kom endnu en Artikel med Overskriften „Brev til en ung Ven“, men dermed ophørte Serien. – 175.18. *en lille Notits*] under Rubriken „Dag til Dag“ bragte „Politiken“ 28/12 1902 en Meddelelse om de tre Stykker: et beregnet for Frankrig, et for England og Amerika og et for Tyskland og Østrig. – 175.22. „*Havet*“] se IV 174.13; Udkast hertil findes ikke. – 175.23. „*Natten*“] se Noten til IV 135.4. – 175.24. *en fransk Enakter*] ?. – 175.33. *din Frue*] E. B.s tredie Hustru, den norske Billedhuggerinde Elise Rustad.

781.

NkS. 4653,4°.

176.8 f. *Portraitet*] Udgiveren ved ikke, hvor Maleriet af Soffi befinder sig. – 176.19. *Fritz*] Krohgs (og fra 1903 tillige Drachmanns) Svoger, den norske Maler Frits Thaulow (se Nr. 302). – 176.20. *som der stod i Politiken*] se Noten til IV 175.18.

782.

NkS. 3742,4°.

176.31. *Fest-Digtet til Pol de Mont*] se Noten til IV 174.8.

783.

Gyldendals Forlag (Fotostatkopi paa K. B.).

177.31. *disse to Breve*] Nr. 782 og 783. – 180.2. *To af dem*] Lisbeth og Povl, som Moderen havde taget med sig. – 180.6. *købt mig fri for*] Emmy D. havde ved Separationen bl. a. faaet hans faste Understøttelse paa Finansloven (Ursin II 122). – 180.10. *Jens*] se Noten til IV 62.20. – 181.3. *August Tørsleff*] H. D. fik Ret i sin Spaadom; Tørsleff havde allerede 1901 holdt en Udstilling, modtog Undervisning af Laur. Tuxen og Krøyer og udviklede sig til en dygtig Portrætmaler. – 181.9. *dit Besøg her i Efteraaret*] se Nr. 771. – 182.22. *min Fa'r var ikke rig*] Citat af H. D.s Digt „Jeg takker Dig, min Fader, at du ikke var rig“ af „En uromantisk Novelle“, senere indlemmet i „Sangenes Bog“. – 184.29 f. *vi gifter os nu*] den borgerlige Vielse foregik i Skagen 15/6 1903. – 185.13 f. *et Par „gamle Stole“*] se IV 175.1. – 185.18. *igennem Lachmann*] Brev af 28/1 1903 (NkS. 4653,4°). – 185.26 f. *min forhenværende Elev „Professor Tuxen“*] Laur. Tuxen havde allerede som Skoleelev faaet Instruktioner i at male af H. D.; 1892 var han blevet titulær Professor. – 185.28. *August*] Jacob Hegels Svoger Aug. Bagge, der 1903 blev optaget i Gyldendals Forlag; om hans „mislykkede Experiment“ vides intet. – 185.29.

sin *Hjærtens-Dame*] L. T. var 1901 blevet gift med den norske Frederikke Koes Treschow. – 185.30. *Konge-Billeder*] Tuxen tjente store Summer paa at afmale det danske Kongehus og dets Slægtninge blandt Europas kronede Hoveder, men følte selv, at hans Kunst derved stivnede i Rutine.

Hvorledes Afsendelsen af dette Brev pinte H. D. under hans Ophold paa Middelfart Sindssygehospital samme Efteraar, ses af flg. Brev, der tilhører Gyldendals Forlag (Fotostatkopi paa K. B.):

Sindssygeanstalten ved Middelfart
d. 6–9 1903.

Fru J. Hegel!

De maa ikke undre Dem over at faa Brev fra et Dem ganske ubekendt Menneſke; det er nemlig ikke i mit eget Navn, jeg skriver til Dem, men efter Anmodning af Holger Drachmann, der – som De maaske ved – for Tiden opholder sig som Patient her i Anstalten. Han har jo meget længe, vel i adskillige Aar, lidt af en stærk Overanspændelse af sit hele Nervesystem og har nu endelig maattet give efter og søge en mere radikal Hjælp derfor. Med nogen Umage og Anstrængelse har jeg nu faaet ham saa vidt, at han kan ligge rolig i en Seng og faa den Hvile, han først og fremmest trænger til. Men med Hvilen kommer der ogsaa saa mange Tanker op i hans Hoved, der før var trængt tilbage af Smerte og Uro, og de er ofte af baade bitter og tung Natur – og med en Tilbøjelighed til, saaledes som Sygdommen fører det med sig – at grave ned i hans egen Fortid og Liv og se sin egen Uret og sine Fejl. Og mellem de Ting, der kan pine ham, er ogsaa et Misforhold til Dem, som han mener at have forskyldt ved et Brev, han engang har skrevet til Dem. Han omtaler Dem med megen Varme som en af sine ældste og allerbedste Venner, og den Tanke nager ham stærkt, at han skulde være Skyld i en Mistemning, der vilde bedrøve ham i en særlig Grad. Imorges sendte han Bud efter mig, og sagde, at da han endnu ikke selv kunde magte at skrive et Brev, maatte jeg søge at klare Sagen for ham, saa godt jeg formaaede det. Jeg kender jo kun det omtalte Brev gennem hans ganske løse Antydninger; kan altsaa ikke gaa nøjere ind paa Sagens Realitet – men maa nøjes med at appellere til Deres Venskab og Godhed for ham og bede Dem – hvis De da synes, at De kan gøre det – at sende ham blot en venlig og fredelig Hilsen; længere Breve tør han selv ikke godt inklade sig paa at læse. – Han er meget rørende og elskværdig i sin milde og bløde Stemning; og jeg er vis paa, at De med et Par gode Ord ikke blot vilde lette ham Dagen men ogsaa faa ham til at sove bedre om Natten; thi det er især paa den Tid, han ofte ligger og slaas med sine trange Tanker – hvoraf den om Dem synes at ligge ham stærkt paa Hjerte.

Deres ærbødige

Fr. Lange.

784.

NkS. 4653,4°.

187.26 f. *Subskriptions Udgave af Dine Skrifter*] „Samlede poetiske Skrifter“ udkom i 12 Bind 1906-09. - 187.31. *Bjørnson og Ibsen Udgaverne*] udkom henholdsvis 1900-02 og 1898-1902. - 188.22. *Police*] H. D. havde tegnet en Livsforsikring for Edith paa 10000 Kr. (if. hendes Brev til H. D. 10/8 1903 i NkS. 4653,4° og Ursin II 165).

785.

Gyldendals Forlag (Fotostatkopi paa K. B.). Originalen ikke bevaret.

786.

Gyldendals Forlag. (Fotostatkopi paa K. B.).

194.19. *Præsten Klavenæs*] se Noten til IV 152.23.

787.

Utilg. 315,4°.

195.24. „*Renaissance*“] Førsteopførelsen havde fundet Sted paa Dagmar-teatret 9/11 1901.

788.

NkS. 4653,4°.

196.18. *Artiklen*] „Brev til en ung Ven“ om Agnes Slott-Møllers Udstilling hos Winkel og Magnussen („*Politiken*“ 11/5 1903). - 196.24 f. *hvad „Hekuba“ .. havde været mig*] Hentydning til den ofte citerede Replik af Shakespeares „*Hamlet*“ II, 2: „What's Hecuba to him“.

789.

NkS. 4653,4°.

197.14. *Til Lykke*] Brylluppet med Soffi Drewsen havde fundet Sted 15/6 1903. - 197.16 f. *min 60 Ars Dag*] 15/6 1903. - 197.17. *det prægtige Digt*] „Edvard Grieg“ („*Politiken*“ 15/6 1903, genoptrykt i „*Vagabundus*“). - 197.29. *Nachspielet er det artigste*] Citat af Holbergs „*Henrik og Pernille*“ III, 7.

790.

NkS. 4653,4°.

198.11 f. *under .. lægeopsyn*] et Par Maaneder efter Brylluppet maatte H. D. lade sig indlægge paa Middelfart Sindssygehospital hos Overlæge Fr. Lange,

som han havde været sammen med i Skagen samme Sommer. Soffi lod sig samtidig behandle der for Misbrug af Nikotin og Narkotika. Ogsaa Krøyer var paa dette Tidspunkt Patient paa Hospitalet. — 198.14. *Deres stykke*] „Brav-Karl“, der spillede med Bokken Lassen i den kvindelige Hovedrolle. — 198.18. *Putlitz*] Intendanten ved Stuttgarts Hofteater.

791.

NkS. 4653,4°.

199.5. *Doktor Westerlund*] se Noten til III 405.13; i et Brev 1913 nævner Hamsun ham igen, men troede da ikke mere paa hans Kure („Knut Hamsun som han var“ 176).

792.

NkS. 4653,4°.

199.18. *Deres Digt*] „Første Gang ude“ („Politiken“ 30/10 1903, genoptrykt i „Vagabundus“). — 199.24. *Lange*] se Noten til IV 198.11 f. — 199.24. *Damgaard*] Kammerherre Thyge de Thygesons Ejendom ved Fredericia (se Agnes Slott-Møller: „Folkevisebilleder“ 7, 68 f., 78, 91 f.). — 199.31. *Udkast til „Aage og Else“*] se „Folkevisebilleder“ 87 f. — 200.8 f. *Svanerne i Deres Digt*] Stedet lyder: „Og højt over Skoven, i Høstluftens Hav, / mit Sømandsblik spejdende pejler / de vildene Svaner, med Guld-Kroner paa, som sydover susende sejler“. — 200.22. „*Teglgaard*“] se „Folkevisebilleder“ 64, 68. — 200.23. *Billederne med Hr Peter og Fru Mette*] Agnes Slott-Møllers Maleri „Ridderens Runeslag“ („Folkevisebilleder“ 59 ff., 89 f.).

793.

Utilg. 498.

201.6. *din Tak*] Brev af 30/10 1903, hvori V. L. takker for det i Noten til IV 199.18 omtalte Digt. — 201.13. *at lægge sig frivillig ind paa denne Anstalt*] se Noten til IV 198.11 f.

794.

NkS. 4653,4°.

201.25. *Bladet*] det Nummer af „Politiken“, hvori H. D.s Digt „Første Gang ude“ stod. — 201.26. *Hilsen*] et Digt af Harald Christensen, vedlagt Brevet. — 201.31. *Betty*] Hustruen. — 202.19. *for mange Aar siden*] 22/6 1876, da H. D. aldeles afkræftet var paa Vej hjem til Danmark efter i Italien at have været haardt angrebet af en tyfoid Feber; i sit Brev til Faderen, skrevet samme Dag, fortæller H. D. ham om Ankomsten til Hamburg: „En god Ven af mig her modtog mig paa Jernbanen og overraskede mig med at køre mig udenfor Byen ved Begyndelsen af den store Alster, hvor han har et Par luftige Væ-

relser med deilig Udsigt over Haverne og grønne Træer udenfor Vinduerne“ (H. Bentzon 145; jf. „Nordisk tidskrift“, udg. af Letterstedtska föreningen 1969 S. 19, 21). – 202.22. *Fährhaus*] i Uhlenhorst, H. C.s Bolig i Hamburg.

795.

NkS. 3742,4°.

202.32. „*Forbedringshuset*“] fra Middelfart Sindssygehospital var H. D. sluppet ud 7/12 og taget til Kbhvn. og derfra med Soffi videre til Eidsvold, hvor hendes Svoger Axel Thoresen, gift med Mimi Lasson, var Læge; her blev de til Febr. 1904. – 203.1. *Dr. Helweg*] den senere Overlæge paa Oringe Agner H., da Reservelæge paa Middelfart Sindssygehospital.

796.

NkS. 4653,4°.

203.25. *Albert*] B. B.s tyske Svigersøn, Forlæggeren Albert Langen. – 203.28. *dit . . digt*] se Noten til IV 199.18. – 203.31. *Italien*] i Foraaret 1904 lykkedes det atter B. B. at komme til Rom, hvor han opholdt sig i over et Aar.

797.

NkS. 4043,4°.

204.11 f. *det vundne Resultat*] Det kgl. Teater gik efter ubehagelige Forhandlinger ind paa at tilstaa H. D., saa længe han levede, 2 % af Bruttoindtægten, hver Gang „Der var engang“ spilledes. P. N. tilføjer i sit Brev 30/9, at der maaske kan opnaas Prolongation af Ordningen efter hans Død. – 204.18. *Japan*] den russisk-japanske Krig brød ud i Beg. af Febr. 1904; H. D. var ivrig Modstander af Rusland (se Digtet „Japan, hold ud“ i „Politiken“ 19/6 1904, optaget i „Vagabundus“). – 204.25. *Komplimenten til Fru Soffis Brev*] i Brev af 26/1 1904 takker P. N. for hendes „lange og udmærkede“ Brev, skrevet paa H. D.s Vegne. – 204.26. *sin Fader*] Soffi D. var Datter af den norske Jurist Otto Carl Chr. Lasson. – 205.1 f. *alle mine . . Skrifter*] med Henblik paa 60-Aarsdagen 9/10 1906 begyndte Gyldendal Planlæggelsen af H. D.s „Samlede poetiske Skrifter“, der udkom i Hæfter fra 9/10 1906 til 9/10 1909, ialt 12 Bind; i Virkeligheden drejer det sig om et større Udvalg af hans Produktion. – 205.6 f. „*Nürnberg-Nürnberg*“] Skildring fra „Tilskueren“ 1891. – 205.7. „*Den sidste Dag*“] Fortælling fra „Tilskueren“ 1889. – 205.7 f. *noget fra . . „Dagens Krønike“*] i P. Nansens kortlevende Tidsskrift „Af Dagens Krønike“ (1889–90) stod to Prosabidrag af H. D.: „Alfen“ og „Af Ulf Brynjulfsens Papirer“. – 205.9. „*Kolera-Brevet*“] Artikler i „Politiken“ 1–2/9 1892. – 205.9 f. „*Brevet om Meissen*“] „Politiken“ 21–23/5 1893. –

205.10. „Døde-Dansen i Lübeck“] Artiklen „Døden fra Lybæk“ i „Politiken“ 27/11 1893. – 205.10 f. „Maaneskins-Fantasier“] „Maaneskins-Optimisme“ i „Politiken“ 24/3 1894. – 205.14. „Øen i Sydhavet“] Folkeskuespil, opf. 1. Gang paa Dagmarteatret 12/2 1893, men først trykt efter H. D.s Død i SPS X (1908). – 205.15 f. „Efter Syndefaldet“] se Noten til III 114.11. – 205.18. *Olaf*] Olaf Poulsen spillede Rentier Rudolphi ved Opførelsen i 1887. – 205.23 f. *et utrykt Manuskript*] ?.

798.

NkS. 4653,4°.

205.29. *fru Henningsen*] Forfatterinden Agnes H., der var Veninde af B. L. (se IV 212.25).

799.

Georg Brandes' Arkiv.

206.17. „Det ny Aarhd.“] i dette af P. Munch redigerede Tidsskrifts 1. Aargang (1904) offentliggjorde G. B. Begyndelseskapitlerne af 1. Bind af „Levned“.

800.

NkS. 4653,4°.

207.14. *Adressen*] K. G. havde i 1903 fejret 25-Aars Forfatterjubilæum; i den Anledning havde hans Forlægger genoptrykt Debutbogen „En Idealist“, der blev udgivet med en Fortale af Forf. og H. D.s (som Nr. 203 gengivne) Brev til ham; desuden havde Jubilaren aabenbart modtaget en Adresse ledsaget af en Pengesum fra Venner. – 207.31 f. *uden Marcustaarn*] Campanilen var styrtet sammen i 1902.

801.

NkS. 4653,4°.

208.32. *to Biografier*] den ene er Alfred Ipsens „Georg Brandes“ I–III (1902–03), den anden antagelig Holger Begtrup's lange Afhandling i „Den danske Højskole“ II–III (1902–03), der giver Udtryk for en grundtvigiansk, men ingenlunde usympatisk Indstilling over for G. B.

802.

Utilg. 498.

209.13. *Sjov og Vrøvl*] Varetagelsen af økonomiske Forretninger under H. D.s og Soffis Ophold paa Middelfarthospitalet. – 209.30. *vore „egne Vindver“*] Citat af Hostrups „Genboerne“ III, 6. – 209.32. *Vale & fave*] „Lev vel og ynd mig“.

803.

NkS. 4043,4°.

210.4. *Brevet*] af 26/2. – 210.4 f. *Ernst Bojesen*] Det nordiske Forlag var 1903 blevet forenet med Gyldendals, hvor E. B. blev Meddirektør. – 210.8. „*I sølvhvid Stilhed*“] skrevet paa Eidsvold Febr. 1904, trykt i „Verdens Gang“ og „Politiken“ 6/3 1904 (optaget i „Vagabundus“). – 210.11. *Sonja*] nogle af Kærlighedsdigtene er under denne Overskrift optaget i „Vagabundus“. – 210.12. *den Bog, jeg foreslog samlet*] se IV 205,5 ff.; i H. D.s Levetid blev denne Plan ikke realiseret, derimod udgav Johs. Ursin 1962 tre af de Artikler, som Digteren havde udpeget, sammen med noget mere tilfældigt udvalgt Stof i en lille Bog „Cimbrer og Teutoner“. – 210.19. *Troldtøj*] genoptryktes i SPS X (1908); Bogen var i sin Tid udkommet hos Ernst Bojesen og ikke hos Gyldendal. – 210.23 f. *Bindingsværk-Paulun*] se Noten til IV 139,15 f. – 210.31. „*Kirke og Orgel*“] denne Fortælling udkom 2/12 1904. – 210.32. *Brev fra . . Snoilsky*] der tænkes vistnok paa S.s Brev til Ernst Bojesen 18/10 1894 (se Noten til IV 89,26), som Forlæggeren har sendt videre til H. D.; heri omtales „Forskrevet“ og „Nürnberg-Nürnberg“ med Beundring, men ikke „Den sidste Dag“. – 211.1. *Madame d’Ora*] udk. 1904.

804.

NkS. 4653,4°.

211.9. *tunc bene navigavi*] „da har jeg sejlet godt, naar jeg har lidt Skibbrud“. – 211.10. „*det var ei saa lige at fare*“] Omkvædet af „Den farende Sang“ af „Øen i Sydhavet“ (SPS X 329). – 211.12 f. *det gik jo lige før Wuthhorn*] baade Drachmanns og Gjellerups Stykke blev opført paa Dagmar-teatret 1893. – 211.15 f. *gjennem- og omarbeide dette Stykke*] „Øen i Sydhavet“ underkastedes ingen Revision og udkom først i SPS X 1908.

805.

NkS. 4653,4°.

212.11. *Hilsen*] kendes ikke. – 212.14. *Manon*] Navnet paa den Damefrisørsalon, som Agnes Henningsen i sin Ungdom havde lige over for Kafé „Bernina“ i Vimmelskafdet, opkaldt efter et Digt af Johs. Jørgensen (Agnes Henningsen: „Byen erobret“ (1945) 58 ff.). – 212.17. *det skønne Digt*] se Noten til IV 199,18.

806.

NkS. 4653,4°.

213.6 f. *d. 17de Marts*] Borchsenius’ 60-Aarsdag. – 213.8. „*Nordlyset*“] se Noten til IV 113,1; Numret for 7/4 1904, hvori Fødselsdagen stod omtalt, er bevaret i NkS. 4653,4°, IV, 2. – 214.2. *Digterværk*] „Kirke og Orgel“.

807.

NkS. 4653,4°.

808.

NkS. 4653,4°.

215.12. „Hendes gamle Naade“] Dramatisering af Novellen „Menneskenes Børn“ og Romanen „Slægten“, opf. 1. Gang paa Folketeatret 29/1 1904; ikke alle Anmeldelser var dog afvisende (se f. Eks. Sven Langes i „Politiken“ 30/1 1904). – 215.17. *Brevet*] Soffi Drachmann takkede i et Brev 23/4 1904 (Palsbos Autografsamling) paa egne og Mandens Vegne for Tilsendelsen af Bogen og bevidnede, at de begge havde haft Fornøjelse af at læse den. – 215.17 f. „Et Opgjør“] Komædie fra 1904.

809.

NkS. 4653,4°.

216.5. *forlovet mig*] Parret blev gift samme Aar; Manden døde allerede 1919, og Bokken Lasson giftede sig senere med den norske Advokat Vilhelm Dybwad (se hendes Bog „Livet og lykken“ 107).

810.

NkS. 4043,4°.

216.28. „Skjul“] et Hus i Sæby, hvor H. D. havde lejet sig ind. – 216.29. *den lille „Perle“*] „Kirke og Orgel“. – 216.31. *Lach*] Viggo Lachmann. – 217.2. *min „Krigslist“*] ?. – 217.14. *Agnes Slott-Møller*] Illustrationerne er af Hans Nikolaj Hansen, hvis Navn dog ikke er anført; en Vignet skyldes H. D. selv. – 217.15. *P. E. Lange-Müller*] da han undslog sig, maatte Carl Nielsen træde i Stedet. – 217.18. *fri-conservative*] otte Landstingsmænd skilte sig i Decbr. 1902 ud fra Højre og dannede „det frikonservative Parti“ under Ledelse af den store Godsbesidder Grev Mogens Frijs-Frijsenborg. – 127.20. *Thomas P.*] den norske Forfatter Thomas P. Krag, i hvis Romaner fra Sørlandet indgaar Beskrivelser af dunkle Skove. – 217.28. „*Kjøbmangergade*“] det gamle Navn paa Købmagergade var Kødmandergade ☉: Kødhandlernes Gade. – 218.2. *Illustratoren*] Hans Nikolaj Hansen. – 218.7. *tutti quanti*] „allesammen“. – 218.9. *d. 15d Juni*] Aarsdagen for Brylluppet. – 218.18 f. „*Lys over Landet*“] Hentydning til J. P. Jacobsens bekendte Verselinie. – 218.32. „*Gudrun Dyre*“] Vald. Rørdams versificerede Kærlighedsfortælling fra 1902. – 218.32. *Hamsuns nye Digte*] „Det vilde Kor“ (1904); se Indl. til Nr. 791.

811.

NkS. 3742,4°.

219.12. Bog] „Kirke og Orgel“. – 219.32. *Bokken og hendes Russer*] se Nr. 809.

812.

NkS. 4653,4°.

220.27 f. „*Ballonbrevets*“, *Morgenbladets og Islands Tusindaarsfest*] i Anledning af Islands Tusindaarsfest sendte H. D. til „Mrgbl.“ Digtene „Islandsfarten før og siden“ (26/7 1874) og „To Ballonbreve til Morgenbladet“ (30/8 og 3/9 1874, optaget i „Ungdom i Digt og Sang“). – 220.29. „*Deo, Regi & Patriæ*“] „for Gud, Konge og Fædreland“. – 221.1. „og saa en Flok Studenter“] ?. – 221.6. *J. Stefansson*] Jón S., islandsk Anglicist, Dr. phil. fra Kbhvn.s Universitet, Docent i Islandsk ved King's College i London (se Jul. Clausen: „Mennesker paa min Vej“ 49-52). – 221.8. *Tyche*] Grækernes Skæbnegudinde. – 221.9. *Unitarernes Møde*] M. J. havde været Præst i Folkekirken, men var paa Rejser i England og Amerika blevet Unitar. – 221.11. *Sveinbjørnsson*] Lektor ved Aarhus Katedralskole Sveinbjørn S. – 221.22 f. *en . . Skildring af det danske Folks Kamp*] Resultatet af Rejsen blev Bogen „Fra Danmørkur“ (1905), hvor der ogsaa er et Kapitel om de slesvigske Krige. – 221.23 f. *pro aris & fociis*] „for Alter og Arne“. – 221.27. *Apostrophe til Japanerne*] Digtet „Japan, hold ud!“ („Politiken“ 19/6 1904, senere i „Vagabundus“). – 221.31 f. *den russ. Marat*] Generalguvernør Bobrikoff var 16/6 1904 blevet myrdet af Eugène Schaumann, ligesom Marat 1793 var blevet dræbt af Charlotte Corday. – 221.34. *veni, v. v.*] *veni, vidi, vici* ∴ „jeg kom, jeg saa, jeg sejrede“ (Cæsars Ord efter Slaget ved Zela Aar 47 f. Kr.). – 222.2. *et Sommer-Besøg*] H. D. opnaede aldrig at se Island.

813.

NkS. 4653,4°.

223.13 f. „*mod det Dulgtes Hjertekammer*“] Citat af Ibsens Digt „Bergmanden“. – 223.23. *Anch' io sono pittore*] „Ogsaa jeg er Maler“ (efter en gammel Tradition Correggios Ord, da han saa Rafaels Billede „Den hellige Cecilie“). – 223.30. *Genesis*] Kap. XVII af „Kirke og Orgel“ (SPS XII 480 ff.). – 223.30. *Albr. Schmidt*] Skuespiller ved københavnske Privatteater (især Dagmarteatret). – 223.31. „*Det tabte Paradis*“] H. D.s Digt fra „Gamle Guder og nye“. – 223.31. *Millet*] B. L. har vel fundet Lighed mellem Digtet og den franske Malers Motiver. – 223.32 f. *den kongelige Skuespiller*] da Skuespiller ved Det kgl. Teater Chr. Zangenberg uden Tilladelse fra Forfatteren havde sunget en Sang fra „Det grønne Haab“, skrev H. D. i „Poli-

tiken“ 28/3 1904 Artiklen „Om at stjæle med 'folkelig Bravhed'“ og 6/4 „Afsluttende Bemærkninger om 'Det grønne Haab'“. – 223.34 f. *King Whisky*] i „Politiken“ 20/7 1904 tryktes H. D.s Indlæg „Smaa Ord om den store Whisky“, hvori han priser Vinen paa Bekostning af „den stinkende Whisky . . der er plebejisk i sit Grundvæsen“. – 224.6. *Nils Kjær*] se Noten til IV 172.29.

814.

NkS. 4653,4°.

224.15. *digten*] i „Politiken“ 1/8 1904 stod H. D.s Digt „I Göteborgs Museum“ (senere i „Vagabundus“), der skildrer Prins Eugens Maleri „Skogen“.

815.

NkS. 4653,4°.

Trykt Johs. Vedel: „Fra mine Minders Verden“ II 99 f.

225.6. *vi mødtes*] se Indl. til Nr. 407. – 225.7. „*hvor for dum Kæmperne drukke*“] se Noten til IV 85.26.

816.

Originalen ukendt.

Trykt efter Johs. Vedel: „Fra mine Minders Verden“ II 100 f.

817.

Georg Brandes' Arkiv.

226.32 f. *den skammelige Arrestation*] den japanske Marineattaché i Berlin blev 15/9 1904 arresteret i Skagen, mistænkt for Spioneri, hvad der fremkaldte G. B.s Protest i „Politiken“ 18/9: „Uden højere Ordre kan den jyske Politimagt ikke have handlet. Det er altsaa vor Regering, der for at vise Rusland Kærlighedstjenester, driver Serviliteten saa vidt at en japansk Officer ikke kan rejse gennem Jylland i Fred“. H. D. foretog sig vistnok intet videre i Sagen.

818.

NkS. 4653,4°.

227.6. *Lahmann*] Overlæge Heinrich L., Grundlægger af Kuranstalten „Weisser Hirsch“ ved Dresden. – 227.9. *Marie*] Hustruen, f. Triepcke; allerede det følgende Aar blev Ægteparret separeret, og hun giftede sig 1912 med den svenske Komponist Hugo Alfvén. – 227.10. *Vibeke*] Datteren. – 227.19 f. „*Ham med det ene Øje*“ – *à la Bagger*] Citatet er ikke fra Carl Bagger, men fra Chr. Winthers Digt „Matrosen“. Georg Brandes fortæller („Fugleper-

spektiv“ 100 = SS² III 453), at da han spurgte Krøyer, om det var det svage Øje, han var blevet blind paa, lød Svaret: „Nej, det er det gode. Saa du ser, nu er jeg bleven dansk Nationalhelt; nu er jeg ‘ham med det ene Øje!’“. – 227.27. *Finsens Monument*] Krøyer modellerede en Skitse til Konkurrencen om Mindesmærket for Lægen Niels R. Finsen, der skulde rejses ved Rigshospitalet. – 227.27. *Hørups Buste*] efter H.s Død 1902 var man gaaet i Gang med at rejse ham et synligt Minde i Kbhvn. (se Alba Schwartz: „Skagen“ II 176); foruden Krøyer gjorde Willumsen og Harald Slott-Møller Buster af ham. – 227.29. *Pagenstecher*] Oftalmologen Hermann P., hvis afdøde Broders Klinik i Wiesbaden han havde overtaget. – 227.31. *Mutting i Chemnitz*] Marie Krøyers tyske Moder („Mutti“), Minna Augusta Triepcke, f. Kindler. (For Oplysninger om Krøyer i dette og flg. Breve skylder Ud-giveren Museumsdirektør Egil H. Bränniche stor Tak).

819.

NkS. 4653,4°.

228.25 f. *en lille Afhdl. . . i „Kunst“*] „Gefjon“ i „Kunst“ V (1903-04). – 228.32 f. „*Kunz von Koblenz*“] Visen „Rhinskvin“ af Skuespillet „Brav-Karl“ (1897), der begynder: „Kunz von Koblenz sad for Kruset“. – 228.35. *Deres sprudlende Artikel*] „Gefjon“ („Politiken“ 24/8 1904). – 229.1. „*Bacchus-togtet i Norden*“] i denne Bog fra 1904 om nordiske „dionysiske“ Digtere handler et Afsnit om H. D.

820.

NkS. 4653,4°.

Paa Bagsiden af Konvoluten har Krøyer skrevet: „Die alten bösen Lieder/die Träume bös und arg/die sollen wir jetzt begraben“, Citat fra Heines „Lyrisches Intermezzo“ Nr. 65. – 229.18 ff. *en lille Opsats . . de to gamle i „Bøffelkobbet“*] H. D.s Artikel i „Politiken“ 24/10 1904. – 229.24. *Din Tourne*] sammen med Bokken Lassen turnerede H. D. i danske Provinsbyer Septbr. 1904. – 229.30 f. *Ida Larsen og do. Møller*] en Sangerinde af det første Navn kendes ikke, derimod var Ida Møller en i sin Tid kendt Operasangerinde. – 230.1. *Carl Lund'er og Torolf Petersener*] Teatermalere, den første arbejdende paa Bestilling, den anden fast knyttet til Det kgl. Teater. – 230.4. *Kalisch*] Heltetenoren Kammersanger Paul K. – 230.12. *Hægström*] ?.

821.

Edvard Brandes' Arkiv.

230.32. *dit . . Brev*] ikke bevaret. – 231.16. *din store Frue*] den norske Billedhuggerinde Elise B., f. Rustad. – 231.17. *Dethleff Jürgensen*] Grosserer

D. J., der hørte til Skagens-Omgangen. – 231.20. *Jule-Digt*] til „Politiken“s Julenummer 1904 (genoptrykt i „Vagabundus“). – 231.29 f. *Østersøflaadens heroiske Bedrift*] den russiske Flaade under Kommando af Admiral Rostdestvensky sejlede i Oktbr. 1904 ud paa et Togt Syd om Afrika til Japan. Da den var kommet ud i Nordsøen, angreb den 22/10 to engelske Trawlere fra Hull og skød dem i Sænk, hvorved flere Mennesker blev dræbt og mange saarede; om denne Episode skrev H. D. Digtet „Sic bellum“ („Politiken“ 1/11 1904), genoptrykt i „Vagabundus“, i hvis sidste Afsnit der staar: „Men man siger: Englands Dronning/just det Sted passere *vilde*,/ hvor det store Søslag holdtes ./.Hvis hun havde gjort det?/Stille“.

822.

NkS. 4653,4°.

823.

NkS. 4653,4°.

233.26 f. „*Vagabundus*“] en paabegyndt Roman, hvis færdige Kapitler 1910 blev posthumt udgivet af Vilh. Andersen i Bogen af samme Navn. – 233.32. *Edwards Henrykkelse* .. i „*Politiken*“] Edv. Brandes anmeldte „Kirke og Orgel“ 6/12 1904 med al mulig Anerkendelse. – 234.1. *Va bene*] „*Nuvel*“. – 234.9. „*Repræsentation*“] af en Reportage i „Berl. Tid.“s Aftenudg. 5/12 1904 fremgaar, at efter at en Sangerinde havde foredraget et Par af Griegs Sange „Fra Fjeld og Fjord“ til Tekster af H. D., holdt han selv et livfuldt, springende Causeri om den unge nordiske Kvinde og reciterede til Slut sit Digt „De syttenaarige“.

824.

NkS. 4653,4°.

235.8. *Du skrev*] Brevet synes ikke bevaret. – 236.21. *Sviigerdatter*] Fr. Hegel var 1. Gang gift med den irske Kathleen Redington. – 236.26. *Hauch*] den senere Overakkuchør ved Rigshospitalet, Prof. Erik H. – 237.1. *Hørups Taler*] „V. Hørup i Skrift og Tale“ I–III var udkommet 1904.

825.

NkS. 4465,4°.

237.21. *to* .. *Artikler*] „Studier over Drachmanns Sangkunst“ i „Tilskueren“ 1904 (og fortsat 1906). – 238.11. „*Den sidste Dag*“ .. „*Nürnberg-Nürnberg*“] se Noterne til IV 205.6 f. og 205.7. – 238.12. *en Oversættelses-Samling*] en saadan kom vistnok ikke i Stand.

826.

NkS. 4653,4°.

238.28. *Digt*] det hed, som det fremgaar af H. D.s Svar, „Folkets Løve“; hans Had til Rusland er kendt fra flere her aftrykte Breve og fra de oprindelig i „Politiken“ aftrykte Digte „Japan, hold ud“ og „Sic bellum“. – 238.30. *Redaktør Opffer*] Emil O., der som Redaktør af Middagsbladet „Klokken 12“ for Fornærmelser mod den russiske Czar og Krigsminister Madsen 1904 maatte rejse til Amerika, hvor han i de følgende Aar redigerede forskellige dansk-amerikanske Aviser, bl. a. „Nordlyset“.

827.

Dansk Pressemuseum og -Arkiv.

240.10. *Foraars-Digt fra Capri*] „Foraar paa Capri“ („Politiken“ 27/3 1905, genoptrykt i „Vagabundus“). – 240.13. „*Capri-Breve*“] „Den blaa Grotte. Capri-Breve“ med Illustrationer af Harald Slott-Møller („Politiken“s Jule-nummer 1905, genoptrykt SPS XII 619 ff.). – 240.21 f. *Strindbergs bidske Udfald mod . . Bjørnson*] hans Artikel „Lad mit Folk fare“ („Politiken“ 15/3 1905, genoptrykt i Strindbergs SS LIV 432 ff.). – 241.4. *mit Andersens-Digt*] „H. C. Andersen“ („Politiken“s Festnummer 2/4 1905 i Anledning af Andersens 100-Aarsdag). – 241.5. *snart færdig med det „høje Lig“*] til Aarhus Teaters Forestilling 2/4 1905 havde H. D. skrevet Forspillet „Den fattige Drengs Eventyr“ (SPS XII 515 ff.).

828.

U. B., Oslo (Fotostatkopi paa K. B.).

Trykt „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ III 150 f.

241.21. *dit Brev*] ikke bevaret.

829.

NkS. 3742,4°. Trykt Ursin II 196-198.

242.8. *Keppler*] se Noten til III 80.4 f. – 244.7. „*Plantagen*“] et Anlæg i Skagens Udskant, anlagt i Begyndelsen af det 19. Aarh. af Byfoged O. C. Lund; det er her, Krøyer har malet H. D. siddende paa en Bænk (Hirschsprungs Museum).

830.

Utilg. 315,4°.

831.

NkS. 4653,4°.

832.

NkS. 4653,4°.

245.22. *Din Artikel om Kr. Arentzen*] en kort Kronik af H. D. i „Politiken“ 14/7 1906, der endte med en Opfordring til at rejse den gamle Danklærer et Mindesmærke. – 245.27. *et Mindeskrift*] der kom intet ud af Aktionen. – 245.29. *Din Sang*] se Noten til I 67.6. – 245.30. *Kaalunds Digt*] „Ved en Vens Afrejse til Udlandet“ fra 1872 („Samlede Digtninge“ ved Otto Borchsenius 245 f.), hvor det hedder, at paa Arentzens Fane staar skrevet „Excelsior“. – 245.34. *August Schou*] Kr. Arentzens Søstersøn, senere Højesterets-assessor A. S.

833.

NkS. 4653,4°.

246.17. „*Sommerlyst*“] H. D. holdt 22/8 og 23/8 1905 midt under den norske-svenske Unionskrise Konference paa det frederiksbergske Forlystelsesetablisement „Sommerlyst“ om Danmarks Stilling inden for Norden og om Fostbroderskabet mellem Nordens tre Riger; et stort Digt „Norden“ blev trykt paa Kronikens Plads i „Politiken“ 24/8 1905. – 246.24 f. *Jetten Harbard*] i Eddadigtet „Harbarðsljoð“ Vers B 26.

834.

NkS. 4653,4°.

247.7. *Studentersamfundet*] her talte Høffding 2/9 om „Studenter i vore Dage“.

835.

NkS. 4653,4°.

248.17. *vi skal afsted*] Johs. V. Jensen stod over for sin 2. Amerikarejse, denne Gang ledsaget af sin Hustru. I et utrykt Brev, dat. 19/10 og afsendt fra Kristianssand, takker han H. D. for Anbefalingskrivelser.

837.

NkS. 4653,4°.

249.2 f. „*de lokale Forholde*“] Citat af Bogtrykker Aslaksens Udtryk i Ibsens „De unges Forbund“ og „En Folkefjende“. – 249.9. „*Genesis*“] Kap. XVII af „Kirke og Orgel“. – 249.16. *en ny berättelse*] formodentlig „Farliga makter“ (1905). – 249.23. *Maria*] Hustruen, f. Biörck.

838.

Georg Brandes' Arkiv.

249.31. *dit* .. *Levned*] 1. Bind af Georg Brandes' „Levned“ (1905), hvis første Kapitler H. D. havde skrevet begejstret om i Nr. 799. – 250.16. „*ich fühle in mir das Zeug dazu*“] tysk Talemaade. – 251.1. *Kavaller-Gangen i Rosenborg Have*] „Levned“ I 11 ff. – 251.1 f. *den lange Gade i Grotta ferrata*] „Levned“ I 393. – 252.7. *anmælde G. B.*] dette gjorde H. D. ikke i „Politiken“, men i en begejstret Artikel i „Adresseavisen“ 4/12 1905.

839.

NkS. 4653,4°.

253.5. *Rædslerne* .. *i Rusland*] efter Krigen med Japan var der udbrudt Revolution i Rusland. – 253.7. *Edelfelt*] den finske Maler Albert E. var død 19/8 1905. G. B.s Mindeord om ham er genoptrykt i SS XVII 216 ff. Under E.s Ophold i Danmark omgikkes han med H. D. (se „Ur Albert Edelfelts brev. Liv och arbete“ 51 og „Kring sekelskiftet“ 190 f.), der skrev et Mindedigt om ham til „Politiken“ 27/8 1905. – 253.16. *din Sygdom*] den gamle Benskade fra Faldet i Hamburg (se Noten til IV 33.15) var brudt op igen. – 253.22. *den stakkels Krøyer*] se Noten til IV 227.9.

840.

NkS. 4043,4°.

254.1 f. *Prøverne paa „Prinsessen“*] en Scenebearbejdelse af „Prinsessen og det halve Kongerige“ opførtes 1. Gang paa Casino 26/12 1905. – 254.5. *din* .. *Fru*] Betty Nansen tourerede i disse Aar i de nordiske Nabolande. – 254.9. *Elimir Bourges*] Elémir B., fransk Forfatter (se om ham Georg Brandes: SS XVI 100 ff.). – 254.15 f. „*Vildt*“ .. „*St. Briac*“] aldrig trykt, Ms. i NkS. 2106 fol. – 254.22. „*Casino*“ *i dets ny Virksomhed*] efter at Martinius Nielsen havde maattet opgive Forsøget paa at drive Dagmarteatret og Casino sammen, blev Casino 1905 overtaget af Direktør Fritz Petersen. – 254.31. „*Den blaa Grotte*“] novellistiske Breve fra Capri, der med Illustrationer af Harald Slott-Møller fyldte 12 Foliosider i „Politiken“s Julenummer 1905 (genoptrykt i SPS XII 619 ff.). – 254.32. „*Bølge-Gang*“] med denne af H. D. formede Titel optryktes hans sidste Digte i den posthume Samling „Vagabundus“ (1910). – 254.33. „*Vejen til Stjærnerne*“] 25 Blade Ms. i NkS. 2106 fol.

841.

NkS. 4653,4°.

255.9. *min Tak*] se Noten til IV 252.7. – 255.16. *Düsseldorf*] Heines Fødeby.

842.

Dansk Pressemuseum og -Arkiv.

256.4. *Indlagte Manuscript*] de to Sange „De Vises Sten“ og „Vi er Narre allesammen“, udtagne af det til Scenestykke omarbejdede „Prinsessen og det halve Kongerige“ („Politiken“ 26/12 1905), som tilbagesendtes, fordi det forlangte Honorar var for højt for Bladets Budget.

843.

Dansk Pressemuseum og -Arkiv.

256.16. *Det Brev*] Johs. Hansen-Otts foregaaende Brev. – 256.26 f. *et Bladforetagende*] Hovedstadens ældste Blad „Adresseavisen“, der tidligere blot havde været et Annonceorgan, blev fra 1888 omdannet til en Avis med Læsestof; 1905 blev det købt af et Aktieselskab, i hvis Bestyrelse Lachmann indtraadte, og Axel Garde blev dets Redaktør; det fik et politisk-litterært radikalt Præg og havde flere fremragende Medarbejdere, men gik ind 1908. – 257.1. 2 *Artikler*] „En Erindring“ i „Adresseavisen“ 4/9 1905 og en begejstret Omtale af Georg Brandes: „Levned“ I 4/12 1905. – 257.11. *en meget sjælden Gæst i* „Politiken“] G. B. havde i Jan. 1905 haft en lille Kontrovers med Cavling, der havde forandret en Overskrift paa en af hans Artikler, og var ophørt med at levere sine Mandagsartikler, men han havde ingenlunde slaaet Haanden af „Politiken“, ligesaa lidt som Bladet af ham (se Hakon Stangerup: „Henrik Cavling“ 289 ff.).

844.

NkS. 4653,4°.

259.21. „*Dannebrog*“] Venstreblad, stiftet 1892 af P. A. Alberti for at slaa „Politiken“ ud; det redigeredes af Otto Borchsenius. – 260.1. *jeg modtog Dem paa Blaagaard*] som Formand for Blaagaard Seminariums Elevsamfund havde Cavling 1879 indbudt H. D. til at læse op, og Aftenen blev en stor Succes (Cavling: „Efter Redaktionen Slutning“ 132 f.).

845.

NkS. 4653,4°.

260.12. *min sista bok*] Digtsamlingen „Offerkransar“ (1905).

846.

NkS. 4653,4°.

260.28. *du interesserede dig for Charles af Orleans*] et Brev fra H. D. herom kendes ikke; om den franske Ridder og Digter fra det 15. Aarh. havde G. B.

skrevet et Essay i Festbogen til Prinsesse Mariés Basar „Det skønne Frankrig“ (1901), der netop 1906 var blevet genoptrykt i hans SS XVI. – 260.30. *Villon*] i sit Svar 12/2 1906 siger H. D., at *Villon* er „en god og gammel Bekendt af mig“. – 261.4 f. *Swinburne's Poems and Ballads, 2det Bind*] udk. 1878.

847.

NkS. 4043,4°.

261.17. *Hjælp*] Cavling havde i Brev af 14/3 1906 (Ny kgl. Saml. 4653,4°) foreslaaet en lille Ændring i H. D.s Digt i Anledning af Christian IX's Bissættelse og Tronskiftet („Nu ringes der ind for det levende Liv“ i „Politiken“ 18/2 1906), og i Brev af 15/2 beder Digteren Peter Nansen bistaa ham dermed. – 261.22. *begge Lægerne*] Soffi havde for en Underlivssygdom maattet lade sig indlægge paa Thorkild Røvsings Klinik; den anden Læge er Povl Kuhn Faber. – 261.25. *faldet til Ro*] Forholdet mellem Ægtefællerne var blevet daarligt; 6/1 1906 tvang Soffi sin Mand til at avertere Skagenshuset til Salg, men vistnok takket være Viggo Lachmann blev Beslutningen tilbagekaldt (Rubow III 54).

848.

Utilg. 283,4°.

262.14. *Ønsker*] i Anledning af Pingels 72-Aars Fødselsdag.

849.

NkS. 4653,4°.

263.5. *Neutralitet*] V. P. var ivrig Forsvarsven og skrev 1905-07 i „Tilskueren“ politiske Artikler om Danmarks udenrigspolitiske Situation, hvori han advarer mod at slaa sig til Taals med Stormagternes Garanti for vor Neutralitet.

850.

NkS. 4043,4°.

263.25. *Ove og Line*] „Politiken“s Redaktør Ove Rode og hans norske Hustru Line, f. Dedichen. – 264.13. *Willy Norrie*] Skuespiller William N., der 1922 blev Direktør for Det kgl. Teater.

851.

Georg Brandes' Arkiv.

264.20. *dine Ord*] Artiklen „Aanden i Danmark“ („Politiken“ 22/3 1906, genoptrykt SS XVIII 399 f.), der protesterer mod den Behandling, der er

blevet en russisk-jødisk Desertør til Del; han blev hjemsendt af Politiet i Aarhus, der derved optraadte som „den russiske Regerings Rakkerknægt“, og i sin Fortvivlelse forsøgte han at springe over Bord fra Skibet, der skulde føre ham til Rusland, men fik Haandjern paa. H. D. skrev to Dage efter i Tilknytning til G. B.s Indlæg en Kronik „Vort blanke Skjold“ („Politiken“ 24/3 1906). – 265.11. *Octavius*] den liberale Politiker Højesteretssagfører Octavius Hansen.

852.

NkS. 4653,4°.

853.

NkS. 4653,4°.

266.24. *Det gaaer ikke*] i utrykt Brev 6/5 1906 (Utilg. 315) havde H. D. bedt L.-M. tage fat paa Musikken til „Hr. Oluf“, og i sit Svar 9/5 (NkS. 4653,4°) havde Komponisten lovet at opsøge Digteren for at drøfte Sagen.

854.

Utilg. 315.

267.17 f. *hvad jeg nu skal gøre*] det blev overdraget til Carl Nielsen at sætte Musik til „Hr. Oluf“. – 267.21. *din Hustru*] L.-M. havde 1892 giftet sig med Ruth Block.

855.

NkS. 4043,4°.

267.30 f. *ikke kunde være Gæster i dit Hjem*] i P. N.s utrykte Brev 24/5 1906 beklager han at maatte meddele, at Bjørnstjerne Bjørnson ikke har ønsket at være sammen med Drachmanns (eller rettere med Soffi) i et Selskab hos Nansens. – 268.1. *Sagen med Bjørnson*] Vinteren 1904-05 havde Bjørnsons og Drachmanns truffet hinanden i Rom, og ikke alt var forløbet harmonisk imellem dem, da B. B. ikke syntes om Soffi, dels p. Gr. af hendes ubeherskede Rygevaner, dels p. Gr. af hendes nære Tilknytning til den ham fjendtligstemte Kunstnerkreds, der dyrkede hendes Søster Oda Krohg (se Francis Bull i „Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875-1910“ I S. XLVIII). – 268.5. *De Lasson'er*] Soffi var Datter af Regeringsadvokat Chr. Lasson (se Bokken Lassons to Memoirebøger „Slik var det dengang“ og „Livet og lykken“). Niels Hoffmeyer, der samtidig med Drachmanns var i Rom, karakteriserer hende saaledes: „Hendes Sjæl var en Mosaik af ekstreme Farver, et Maleri af en Pointilist. En tindrende Intelligens brødes hos hende med et ejendommeligt underjordisk Følelsesindehold. Hendes Hjerte og hendes

infernalske Ondskab havde indgaaet et højst ulykkeligt Ægteskab i hendes Sjæl. Hun var oprindelig og ophøjet moralløs, spændt af stærke Lidenskaber, respektløs, usnobbet og begejstret paa samme Tid. Hun kunde minde om Heltinden i Stendhals 'Le Rouge et le Noir', der kysser sin Elskers afhuggede Hoved. Hun kunde hade den hun elskede, og elske den hun hadede. Hun var alt, kun ikke een eneste Ting – banal“ („Romerske Dage“ 54). – 269.16. *Ranft*] Albert R., paa én Gang Direktør for fire Teatre i Stockholm, bl. a. Svenska teatern. – 269.16. „*Prinsessen*“] Betty Nansen.

856.

Georg Brandes' Arkiv.

269.24 f. *din . . Tale . . i London*] til de Danske i London 5/6 1906 (trykt i „*Taler*“ 123 ff.). – 269.33. *Tscherning*] se Noten til IV 95.31.

857.

NkS. 4653,4°.

270.20. *en fransk Tale*] trykt i „*Taler*“ 119 ff. – 270.23. *Armand Point*] se Noten til IV 146.23. – 270.29 f. *Karlsbad . . Clemenceau*] om ham har G. B. skrevet flere Artikler (SS XVI 110 ff. og XVIII 209 ff.). – 270.33. *det sidste . . Digt*] „Den danske Sommernat“ („*Politiken*“ 24/6 1906). – 271.5. *Krøyer*] ved hans Død skrev G. B. en Mindeartikel („*Politiken*“ 24/11 1909, genoptrykt i „*Fugleperspektiv*“ 97 ff.). – 271.9. *Avisartikel*] „Det fem Dages Talerslag i det franske Kammer“ („*Politiken*“ 4-5/7 1906, SS. XVIII 209 ff.).

858.

NkS. 4656,4°

271.16. *dit . . Brev*] ikke bevaret. – 271.17. *i Embeds Medfør*] O. B. var 1905 blevet Censor ved Det kgl. Teater. Hans Censur 18/8 1906 indledes med at fastslaa, at „Hr. Oluf han rider“ staar ubetinget højt over „Der var engang“, men Stykket stiller meget store Krav til Iscenesættelsen. Det er ikke nye Tanker, der ligger til Grund for Handlingen: „Drachmanns store Forbillede . . er . . selvfølgelig Shakespeare. Den lille Gaardnisse er endogsaa holdt lovlig tæt op ad Nis Puk i 'Skærsommernatsdrømmen'. Drachmann har imidlertid desværre ikke lært af dette Digtværk at holde de *to Verdner*, den virkelige og den overnaturlige, ud fra hinanden“. Af Detailler ankes over Laanet fra Molière (se Noten til IV 276.7), Brylluppet foreslaas erstattet med Fæstensøl, og den gamle Vandringsmands Tilsynekomst i sidste Akt ønskes fjernet. Konklusionen lyder: „Alle større og mindre Indvendinger til Trods, er der sikkert al Grund til at lykønske vor nationale Skuespil [*sic*] med 'Hr. Oluf'. Det er

en Digers Værk, og forhaabenlig vil det kgl. Theater faa stor Glæde og Ære deraf“ (Det kgl. Teaters Arkiv, (R. A.), G. Censurer, Sæson 1906–07 Nr. 1). – 272.12 f. *Ja-Ord og Fæstens-Øl*] 3. Akt kom til at hedde „Fæstens-Øl“. – 272.25 f. *den gamle Vise om Hr. Oluf*] Folkevisen „Elverskud“. – 273.22 f. *det . . Digt, som Helle fremsiger*] SPS XII 599.

859.

NkS. 4653,4°.

274.27. *min „Erklæring“ til Theatret*] se Noten til IV 271.17. – 275.2. *Einar Chr.*] Det kgl. Teaters Direktør, Forfatteren Einar Christiansen, som i „Nogle Træk af mit Liv“ 301–305 fortæller om de store Besværligheder, der var forbundet med Opførelsen af „Hr. Oluf han rider“. – 275.3. *Neiiendam*] Skuespiller Nicolai N. – 275.4. *Fru Neiiendam*] Nicolai N.s Hustru Jonna N., f. Collin. – 275.9. *Hultmann*] Skuespiller ved Det kgl. Teater Fritz H., hvis Speciale var Fremstillingen af den hostrupske Student. – 275.10 f. *kaster Tørklædet over Sidsels blottede Barm*] SPS XII 559. – 275.16. *Musiken*] af Carl Nielsen.

860.

NkS. 4656,4°.

276.7. *et Laan fra Molière*] „Tartuffe“ III, 2. – 276.25 f. *Valborg Guldbrandsen*] baade Skuespillerinde og Danserinde ved Det kgl. Teater, senere gift med Borchsenius' Søn Kaare. – 276.34. „*Ung og gammel Kærlighed*“] se Noten til IV 254.15 f.; Dagmartheatret opførte „Hallfred Vandraadskjald“ 3/11 1906, „Ung og gammel Kærlighed“ er hverken blevet spillet eller trykt. – 277.1. *Dorph-Petersen*] Folketeatrets Direktør J. F. S. D.-P.; dette Teater gav ingen Drachmann-Forestilling i Anledning af Fødselsdagen. – 277.5. *Fritz Petersen*] se Noten til IV 254.22.

861.

NkS. 4043,4°.

277.25. *Manuskripter*] bevarede i NkS. 2106 fol. – 278.1 f. *Korrespondance med Christiansen*] se Noten til IV 275.2. – 278.8. *Folke-Fest-Udgave*] SPS I–XII (1906–09). – 278.11. *Ibsens „Minde-Udgave*“] udkom i 5 Bind 1906–07. – 278.18. *Ruslands Skæbne*] se Noten til IV 253.5. – 279.8. *Karl Warburg*] den svenske Litteraturhistoriker og Kritiker. – 279.9. *komme til Stockholm*] Festlighederne i Anledning af 60-Aarsdagen fortsatte i Sverige. – 279.15. *450 Kr.*] Bjørnsons maanedlige Udbetaling fra Gyldendal var 800 Kr. („Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ III 95).

862.

NkS. 4653,4°.

280.9. *sikre Dig økonomisk*] if. Peter Nansens „Mine 25 Aar i Gyldendal“ fik H. D. ca. 70000 Kr. for at overdrage Forlaget Retten til at trykke hans samlede Skrifter. – 280.18. *de danske Theater-Indtægter*] se Nr. 588. – 280.19. *Fredrikson*] den svenske Skuespiller Gustaf Fredrikson, der 1904–07 ledede Dramatiske teatern i Stockholm. – 280.19 f. „*Gurre*“ i *Stockholm*] opførtes 1. Gang paa Svenska teatern 22/10 1906. – 281.5. *Ingen .. tager fat*] „Politikens“ Redaktør Henrik Cavling skrev herom 3/10 1906 til Bjørnson: „der er ikke nogen stærk Stemning her for den Fest, som hans nærmeste Venner vil holde for ham, og da Kulden i det københavnske Bourgeoisie skyldes Grunde (især Uvillie mod hans Frue), der er hans Talent og hans Digterbetydning uvedkommende, saa er der dobbelt Grund til Støtte fra alle os, der finder, at han har fyldt vort Liv med megen Skønhed“ („Bjørnstjerne Bjørnsons Brevveksling med Danske 1875–1910“ III 207).

863.

NkS. 4653,4°.

281.19 f. *Alfens .. Sommernats-Kvæde*] SPS XII 572. – 281.27 f. „*Der var engang*–“ som *Eftermiddags-Forestilling*] i Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.), findes et Brev af 24/9 1906 fra O. B. til Teaterchef Grev Danneskiold-Samsøe med Forespørgsel paa Digterens Vegne, om Teatret vil give ham en saadan Beneficforestilling; det vides ikke, om den fandt Sted, kun at Stykket opførtes flere Gange i Sæsonen 1906–07 som Aftenforestilling. – 281.31. *Enevold Sørensen*] Venstrepolitiker, Redaktør af „Kolding Folkeblad“, Kultusminister 1905–09; H. D. kendte ham formodentlig fra sine forskellige Ophold i Kolding. – 281.32. *Kommandørkorset*] paa selve Fødselsdagen overrakte Frederik VIII ham under en Privataudiens denne Orden. – 282.6. *Besøg hos Kong Oscar*] H. D. blev 26/10 1906 modtaget i Audiens af den svenske Konge (Ursin II 225 f.). – 282.10. *Lord Crew*] Statsmanden Robert Crewe, der 1905 var blevet Lordpræsident i Ministeriet Campbell-Bannerman; Besøget blev vist ikke til noget.

864.

Utilg. 498.

282.24. *E.*] er vel Digterens Datter Eva. – 282.27. *Borgermesterinde Schwartz*] Alba S., f. Larsen, gift med Skagens Byfoged og Borgmester Otto S. og Forfatter til den morsomme Bog „Skagen“ I–II (1912–13), hvor ogsaa H. D. er skildret. – 282.31. *Ingeborg*] H. D.s Alderdomssværmeri Ingeborg Andersen („Skagens Rose“), senere gift med Forfatteren Paul Østergaard. – 283.8. *Tor-*

rild] Lægen paa Aalborgs Nervesanatorium paa Skovbakken Johannes T.; hos ham kom H. D. næste Sommer i Pleje.

865.

Utilg. 283,4°.

866.

NkS. 4653,4°.

283.24. *Ville Heise*] Komponisten Peter H.s Enke Vilhelmine H., f. Hage. – 283.25. *v. Puttlitz*] Intendanten for Stuttgarts Hofteater Joachim Gans Edler Herr zu P., som ved Raadhusfesten bragte H. D. en Hilsen fra Tyskland. – 283.26. *Emil Holm*] Kammersanger, senere Radiochef. – 284.1. *Nobelpræmien*] H. D. var begyndt at nære Forhaabninger om at faa tildelt Aarets Nobelpris for Litteratur, men blev forbigaaet. Indstillinger til Prisen kan foretages af de forskellige Landes særlige Sagkyndige. – 284.3. *Karl Larsen*] paa dette Tidspunkt Formand for „Dansk Forfatterforening“. – 284.8. *C. af Wirsén*] den stærkt konservative svenske Digter Carl David af Wirsén, dengang Svenska akademiens højst indflydelsesrige Sekretær, der længst muligt søgte at holde moderne Digtere nede. – 284.9. *Harald Sohlman*] O. B.s Ven, Redaktør af det liberale „Aftonbladet“.

867.

NkS. 4653,4°.

284.16. *ditt bref*] ukendt. – 284.17. *få se dig under mitt eget tak*] efter Besøget hos Heidenstam lod H. D. sig interviewe om Sverigesrejsen og Besøget paa Naddö til „Politiken“ 4/11 1906. Han udtalte bl. a.: „Min Modtagelse var kongelig, og Opholdet paa Naddö kan sammenlignes med et Eventyr af Tusind og én Nat. De tre Dages Samvær med Heidenstam søger forgæves sin Lige i mit Rejseliv ved det Højtryk af aandelig Begejstring og trofast Fostbroderskab mellem de to beslægtede Digtere“.

868.

NkS. 4653,4°.

285.7. *Karlfeldt .. holdt Hæderstalen*] ved Banketten paa Grand Hotel efter „Svenska teatern“s Festopførelse af „Gurre“ (trykt i hans „Tankar och tal“ 177 ff.). – 285.11. *Fallström*] den svenske Lyriker Daniel F., som 1906 havde oversat „Gurre“. – 285.17. *Sydsvenska Dagbladet*] Artiklen „Bref från Köpenhamn“ (23/10 1906), der indeholder kraftige Angreb paa „Politiken“, gaar ud paa, at H. D.s københavnske „Venner“ ødelagde Raadhusfesten, men nu

maa man haabe paa, at det vil lykkes ham at bygge Bro mellem Sverige og Danmark. – 285.17 f. *C. Herslow*] Carl H., Lektor i Malmö og Politiker, havde 1870 grundlagt „Sydsvenska Dagbladet“, hvis Redaktør han var til 1907. – 285.26. *Reklame*] „Politiken“ havde i Dagene før Festen bragt megen Forhaandsomtale af den. – 285.26. *alle „Skandalerne“*] det var ikke helt igennem den bedste Del af Borgerskabet, der mødte op til Raadhusfesten 10/10; Pressen levede desuden højt paa H. D.s uheldige improviserede Takketale.

869.

Utilg. 498.

286.6. „*Tournée*“] H. D. var efter Københavnsfesterne draget til Sverige for at lade sig hylde der. – 286.12. *Prins Eugen*] Malerprinsen forærede H. D. et af sine Landskabsbilleder (*Ursin II 225*). – 286.15. *Bellman*] paa Djurgården blev 1829 opstillet en Bellmansbuste af Byström. – 286.29. *Engel*] Lachmanns Hustru Engel, f. Saxild.

870.

Utilg. 498.

871.

NkS. 4653,4°.

287.26. „*Jeg bærer .. min Hat som jeg vil*“] Parafrase af H. D.s bekendte Digt fra „*Ranker og Roser*“. – 288.13. *J. C. Schiødte*] Zoologen Jørgen Chr. S.; Krøyers Tegning af ham fra 1883 findes paa Frederiksborgmuseet. – 288.14. *Rud. Bergh*] Lægen og Zoologen R. B., der ligesom Schiødte havde taget sig venligt af Krøyer i hans Ungdom; Kultegningen af ham tilhører saavidt vides Fru Elisabeth Swing. – 288.15. *de to Maria'er*] den ene er Krøyers i Slutningen af Brevet omtalte Husbestyrerinde Frk. Marie Thomsen, den anden formodentlig en Tjenestepige (Hustruen Marie Triepcke havde for flere Aar siden forladt ham). – 288.18. *Stecchettis Vers til Tostis Musik*] Lorenzo Stecchetti er et Pseudonym for den italienske Lyriker Olindo Guerrini; Paoio Tosti var en italiensk Komponist. – 288.24. *Apotheker Klæbel*] Grundlæggeren af Skagens Museum Chr. K.; Kultegningen tilhører hans Søn Brygger Vagn Klæbel, Aarhus. – 289.14. *25 Aar siden*] Krøyer kom første Gang til Skagen 1882. – 289.17. *Degn*] Hotelejereren paa Skagen Degn Brøndum, Broder til Anna Ancher. – 289.22. „*den store Bjørn*“] Forbilledet for en af Personerne i H. D.s „*Paa Sømands Tro og Love*“; han hed i Virkeligheden Peder Andersen (ikke Bjørn, som A. B. Drachmann kalder ham *Rubow III 69*) og er nærmere beskrevet af Arkivar P. K. Hoffmannen i *Handels-*

Søfartsmuseets Aarbog 1965 S. 23 ff. – 289.26. *Stokken*] Fiskernes Sladrebænk i Hornbæk. – 289.31. *den . . „lille“*] Broderen Jens Chr. Andersen. – 290.4. *E*] Emmy Culmsee. – 290.7. *chi lo sa*] „hvem ved“. – 290.10. *Tvilling-søsteren*] Valborg Culmsee, senere gift Nissen. – 290.12. „*lad os ikke tale om disse gamle Skader*“] Doktor Bartolos Ord i Operaen „Figaros Bryllup“ III, 3. – 290.13. *Schram*] Kammersanger Peter S. – 290.19. *Kaptain Schultz*] Johs. Herman S., Chef for Fiskeriinspektionen paa Skagen 1905–07. – 290.20. *Joh. Ewald*] skal vistnok være Herman E., senere Direktør for Dansk Kabel-fabrik. – 290.20. *de Bang*] den senere Orlogskaptajn Harald de B. – 290.20. *Briand de Crêve-Coeur*] den senere Kommandør Emmanuel B. de C. – 290.21. *Henny*] Kæmner Brodersens Hustru, som Krøyer var stærkt betaget af (se Alba Schwartz: „Skagen“ II 185). – 290.22. „*Musik i Atelieret*“] Hentydning til Krøyers Maleri med denne Titel fra 1886. – 290.24 f. *paa Landevejen – hvor Du kunde have slaaet mig ihjel*] vel Hentydning til Sangen af „Kitzwalde“ med Omkvædet „Gaa paa Landevejen ud – slaa ihjel“ (SPS XI 225). – 290.29. *Sankrog*] ?. – 291.1. *Helene*] Skagens Organist Helene Christensen, som Krøyer var heftigt forelsket i og flere Gange har malet. – 291.1. *Hakon*] Komponisten H. Børresen. – 291.2. *det „var ilde“*] Parafraze af Joh. Herm. Wessels Digt „Herremanden“. – 291.17. *Maria*] se Noten til IV 227.9. – 291.18. *Göteborg*] i Novbr. 1906 blev Soffi for sine daarlige Nerver indlagt paa Dr. Emanuel af Geijerstams Klinik i Göteborg.

872.

NkS. 4656,4°.

292.10. *Meddelelse*] det drejede sig om Indstillingen til Nobelprisen. – 292.16. *Carducci*] den italienske Digter Giosuè C., der fik Nobelprisen 1906. – 292.22. *Lidfors*] den svenske Filolog Edvard L., Nobelinstituttets Konsulent for fransk og spansk Litteratur. – 292.28. *Gerda Geijerstam*] Lægen G. G., gift med Emanuel af G.

873.

NkS. 4653,4°.

293.12. *en Bagatel*] en selvstændig Bog af G. B. udkom ikke paa dette Tidspunkt; der kan være Tale om et Særtryk af Afh. „Voltaire og Frederik den Store“ fra „Det ny Aarhundrede“ 1907. – 293.17. *Min Datter*] Edith Brandes, der 15/1 blev gift med den tyske Fabrikant Reinhold Philipp. – 293.19. *Frits Thaulow døde*] den norske Maler døde 5/11 1906; G. B. skrev Mindeord om ham, genoptrykt i SS XVIII 328 ff., hvorimod H. D. ikke forfattede noget Mindedig.

874.

Hirschsprungs Museum.

294.13. *dit Billed*] „Ved Kaminilden“, Billedet af H. D., siddende i Dagligstuen i „Pax“ med rød Fez paa Hovedet.

875.

NkS. 4653,4°.

295.18 f. *Vibekes Fødselsdagsfest*] Datteren var født 5/1 1895. – 296.10. *Henny*] se Noten til IV 290.21. – 296.24. *Zorn*] den svenske Maler Anders Z.

876.

Utilg. 498.

297.5. *Søren*] Krøyer. – 297.6. *den danske Presse*] som Eksempel paa Tonen i en vis Del af de københavnske Dagblade skal anføres flg. Notits fra „København“ 19/1 1907: „Holger Drachmann er efter „Helsingør Dagblad“ bleven skilt fra sin Hustru, født Bokken-Lasson [!]. Hun var vistnok Drachmanns tredje fraskilte Hustru. „Soc.-Dem“. meddeler, at hun var den *fjerde*. Vi tør ikke absolut benægte dette, men formoder dog, at Digteren først *næste Gang* naa'r dette Tal. Thi naar Drachmann ved Raadhusfesten kaldte sin nu fraskilte Hustru „*den sidste i Rækken*“, saa har han selvfølgelig ved disse Ord kun set tilbage paa den Række, der var gennemløben, og ikke fremad paa den Serie, der nu forestaar. Den første Serie synes ikke at have bragt Digteren den store ægteskabelige Gevinst. Lad os derfor haabe paa den næste“. Til Harald Christensen skrev H. D. 21/1 1907: „Selvfølgelig hverken er jeg skilt eller skal skilles. . . Nu har jeg telegraferet Kraft-Dementier til de dumme Københavner-Aviser“, hvad „København“ ogsaa 21/1 maatte meddele sine Læsere. „Politiken“ oplyste 19/1 1907 diskret i en Notits, at Bladets Skagens-Medarbejder har telegraferet: „Fru Soffy Drachmanns Fødselsdag fejres iaften i en Kres af Skagensvenner paa Villa Pax“. – 297.12. *mit Portræt*] se Noten til IV 294.13.

877.

Prof., Dr. med. Emmerik Jensen.

297.29. „*Myter og Jagter*“] Johs. V. Jensens første Mytesamling fra 1907. – 298.4. *en ung Dame*] sikkert Ingeborg Andersen (se Noten til IV 282.31). – 298.5. *Skovenes Herre*] sigter til Johs. V. Jensens Bog „Skovene“ (1904). – 298.8. *din . . Gemalinde*] Johs. V. Jensen var 1904 blevet gift med Else Ulrik.

878.

Utilg. 498.

298.16. *dit Brev* og . . „*Zigeunerkort*“] ikke bevarede; Brevet maa have tilraadet H. D. at udvise større Forsigtighed i Forholdet til Ingeborg Andersen. – 298.28. *den tilspidsede Situation*] se Indl. III S. 28. – 300.7. *en veneziansk . . Novelle*] „Venezias Nat“, udgivet posthumt 1909. – 300.21. *Johannes Marer*] oprindelig Skuespiller, derefter Journalist, Oversætter og Grafolog. – 300.22. „*Digting og Liv*“] et Foredrag, H. D. første Gang havde holdt i Studenterforeningen 8/4 1906. – 300.26 f. *Puggaardsgade*] da Soffi ikke vilde blive i Skagen, lejede Ægteparret en Lejlighed i denne københavnske Gade Nr. 7. – 301.3. *Sophus Petersen*] den danske Vært paa Göteborgs Grand Hotel. – 301.12. *Tscherniak*] en russisk revolutionær Politiker Jankel T. var 1906 paa den russiske Regerings Anmodning blevet fængslet i Stockholm som sigtet for Røveri og Mord. Sverige besluttede sig til kun at udlevere ham paa den Betingelse, at han i Tilfælde af at blive fundet uskyldig fik Lov at forlade Rusland. Da den russiske Regering ikke vilde gaa ind derpaa, blev T. frigivet mod at forpligte sig til umiddelbart at forlade Landet, men paa Rejsen til Antwerpen døde han, efter russiske Revolutionsmænds Opfattelse som Offer for et Mord, i Virkeligheden af en Forgiftning. Georg Brandes' Artikel „En Appel til Sveriges offentlige Mening“ („Politiken“ 1/2 1907), der opfordrede til ikke at udlevere ham, affødte en Kampagne imod G. B. i svenske Blade og Gensvar fra ham (genoptrykt i SS XVIII 421 ff.). – 301.18. *drabelige Traktater*] se Noten til IV 306.4.

879.

NkS. 4656,4°.

302.5. *Dit Brev*] ikke bevaret. – 302.8. *sit Portræt*] se Noten til IV 294.13. – 302.22. *Georg Brandes' . . Taktløshed overfor Sverig*] se Noten til IV 301.12. – 302.23. *Wieds „Ranke Viljer*“] Skuespil fra 1906 (opført under Titlen „2 × 5“); H. D. priste Stykket i et Digt „Til Gustav Wied. Tak for de ‘Ranke Viljer’ m. m.“ („Politiken“ 19/3 1907). – 303.34. *Daniel Fallström*] se Noten til IV 285.11. – 303.35. *Opefter og frem*] trykt i „Svenska Dagbladet“ 28/3 1907. – 304.9. *C. D. af Wirsén*] se Noten til IV 284.8. – 304.16. *Det store, tredelte Arbejde*] Novellen „Venezias Nat“ (se Noten til IV 300.7) havde H. D. Planer om at udvide til en større Roman (se Efter skriften 203). – 304.27 f. *opføre Hallfred Vandraadeskjald*] Stykket gik 1. Gang paa Nationalteatret 2/1 1908. – 304.29 f. *Vandraadeskjalden til Vandraadeskjalden*] dette Digt blev vistnok aldrig offentliggjort. – 305.29. „*Dronningens Parti*“] Oscar II's Dronning Sofia var stærkt pietistisk. – 306.4. *Melander*] Emil M., en af Stifterne af Stockholms K. F. U. M., forfattede to Piecer, „Äktenskapsbrytare“ (1907) og „Dekadanssymptom eller banlysning“

(1908). I den første angribes bl. a. Ellen Key og H. D. for deres Syn paa Kærligheden; paa Grundlag af Referater i „Svenska Dagbladet“ og det danske „Dagens Nyheder“ skildres Raadhusfesten i drastiske Farver, og H. D.s Besøg i Sverige med sin Hustru, „den sjunde i ordningen“, betegnes som alt andet end velkomment: „Äktenskapets förhånare, sinnlighetens banerförare och dryckenskapens skalder kunna aldrig vara Sveriges vänner“ (44). Angrebene fortsattes i det næste lille Skrift, der udkom kort efter Digterens Død og dels indeholder et Forsvar for, at en Drachmann-Aften i K. F. U. M.s Lokaler er blevet aflyst, dels en perfid Skildring af H. D.s Livsførelse og 60-Aarsfestens „satumalier, som utgöra en skamfläck för Köpenhamn och dess rådhus“ (15). – 306.33. *Marstrands geniale Tegning*] „Stræben efter Idealet“ (Kobberstiksamlingen, gengivet i Karl Madsen: „Wilhelm Marstrand“ 83).

880.

Utilg. 498.

307.24. *Fr. Graae*] Overretssagfører i Nykøbing F., administrerende Direktør for Marielyst Østersøbad; han havde en Overgang været Fuldmægtig hos Viggo Lachmann, blev Medarbejder ved „Politiken“ og forfattede den journalistiske Bog „Erindringer fra Sydhavsøerne“ (1934), hvori et Kapitel om H. D. – 308.2. *Folmer Hansen*] Teateragent. – 308.11. *Bogen om „Ulf Søn“*] aldrig udført Plan.

881.

NkS. 4656,4°.

308.27. *Nervesanatorium*] se Noten til IV 283.8.

882.

NkS. 4653,4°.

310.1. *Meredith*] den engelske Romanforfatter George M. – 310.2. *Nobelpræmien*] tilfaldt i 1907 Rudyard Kipling. – 310.4. *Selma Lagerlöf*] fik Nobelprisen 1909. – 310.10. *Fredrik Vetterlund*] svensk Digter og Litteraturhistoriker. – 310.10. „*Dannebrog*“] se Noten til IV 259.21. Redaktører var Otto Borchsenius og V. Secher. O. B. anmeldte 1/9 1907 Vetterlunds litterære Essaysamling „Från nyromantikens dagar“.

883.

Utilg. 498.

310.27. *Ingeborg*] se Noten til IV 282.31.

884.

NkS. 3742,4°.

312.2. *Alexandra*] Enke efter den norske Maler Frits Thaulow.

885.

NkS. 3742,4°.

TILLÆG

740 a.

Museumsdirektør Egil H. Brünniche.

317.12. *Deres . . Brev*] kun Slutningen bevaret. — 318.2. „*Dædalus*“] Fortælling fra Samlingen „Ungt Blod“, der var udkommet 1877 paa Høsts Forlag; i den bevarede Del af Hirschsprungs Brev staar der: „Med Sorg saa jeg „*Dædalus*“ udkomme med *vore* Tegninger“ ☉: det nye Oplag af Fortællingen, som Gyldendal i Septbr. 1901 havde udsendt med Erik Henningsens Illustrationer.

749 a.

Museumsdirektør Egil H. Brünniche.

318.29. *Nytaarshilsen*] ikke bevaret. — 319.22. *Brev . . til Peter Nansen*] Nr. 750.

774 a.

Museumsdirektør Egil H. Brünniche.

319.28. *Brev*] ikke bevaret. — 320.5. *honorere Brøndums Fest-Regning*] se IV 172.33. — 320.10. *Du kommer*] i utrykt Brev af 27/11 1902 svarer Hirschsprung, at han ikke kan forlade Byen før d. 7. Decbr. og beder, om Festen maa blive udsat til den Dag.

777 a.

Museumsdirektør Egil H. Brünniche.

320.15. 11 [☉: 10] *Decb*] Brevet er poststempelt 10/12, og Hirschsprungs Brev 11/12 (Nr. 778) er Svar paa det. — 320.25 f. *Slutningsdigtet . . til „Politiken“*] „Slutningsdigt og Epilog“ stod i Bladet 19/12 1902.

REGISTRE

I

PERSONREGISTER

- Aarestrup, Emil (1800–56), Digter III 419. IV 64, 88.
Abrahams, Severin (1843–1900), Teaterdirektør IV 43, 50, 59.
Adolph, F. T. (1844–1907), Købmand, Skibsreder III 344.
Alberti, C. C. (1814–90), Politiker III 469, 471.
Alberti, P. A. (1851–1932), Politiker III 469.
Alexandra (1844–1925), eng. Dronning IV 232.
Alfieri, Vittorio (1749–1803), ital. Digter IV 33.
Alkibiades (ca. 450–404 f. Kr.), græsk Statsmand III 197, 337 f.
Allen, Carl Ferdinand (1811–71), Historiker III 323.
Amberg, Herman (1834–1902), Domorganist III 442.
Ancher, Anna, f. Brøndum (1859–1935), Malerinde IV 271, 290.
Ancher, Michael (1849–1927), Maler IV 11, 53, 271, 289, 290, 299.
Andersen, Hans Christian (1805–75), Digter III 116, 117, 135, 139,
141, 153, 154, 155, 163, 465. IV 48.
Andersen, Ingeborg, IV 282, 298, 310 f.
Andersen, Jens Chr. (1839–1907), Fisker IV 289.
Andersen, Peder (1836–85), Fisker IV 289.
Archer, William (1856–1924), eng. Kritiker og Oversætter IV 144.
Arentzen, Kristian (1823–99), Lærer, Litteraturhistoriker III 81. IV
245 f., 247.
Aristophanes (ca. 445–385 f. Kr.), græsk Forfatter IV 43.
Asbjørnsen, Peter Christen (1812–85), no. Forfatter III 94, 96, 116,
117, 118.
August II (den Stærke) (1670–1733), polsk Konge, sachsisk Kur-
fyrste III 360.
Aulin, Tor (1866–1914), sv. Violinist III 393, 400, 401, 405 f., 411.

- Bååth, Albert Ulrik (1853–1912), sv. Digter III 193.
Bache, Otto (1839–1927), Maler III 67, 97.
Bagge, August (1864–1941), Direktør IV 145, 185.
Bagge, Fr. (1861–1928), Bogtrykker III 297, 303, 494, 496. IV 107, 112, 118, 121, 140, 205, 218, 220.
Bagge, Julie, f. Reiersen (1824–95), III 213.
Bagge, Oluffa (1860–1945), III 163 f., 213, 228, 263, 304, 444. IV 142, 220.
Bagger, Carl (1807–46), Forfatter III 419. IV 227.
Baggesen, Jens (1764–1826), Digter III 90.
Bancke, ?, amer. Teateragent (?) IV 152.
Bang, August (1844–1920), Boghandler III 173, 187.
Bang, Harald de (f. 1883), Søofficer IV 290.
Bang, Herman (1857–1912), Forfatter III 37, 38, 49, 100, 229.
Bardenfleth, Vilhelm (1850–1933), Politiker IV 62, 74.
Barfod, Fr. (1811–96), historisk Forfatter III 244.
Barrison, Lona (egl. Abeline Bareisen), Variétéprimadonna IV 147.
Bauernfeld, Eduard v. (1802–90), østr. Forfatter IV 71.
Bechgaard, Julius (1843–1917), Komponist IV 60.
Beethoven, Ludwig van (1770–1827), ty. Komponist III 220, 401. IV 208, 288.
Bellman, Carl Michael (1740–95), sv. Digter III 441. IV 120, 286.
Bendix (?), Ludvig, III 344 f., 346.
Bendix, Margrethe III 346, 381, 483.
Bentzon, Viggo (1861–1937), Jurist IV 78.
Benzon, Otto (1856–1927), Forfatter III 75, 235, 331.
Berendsen, N. J. (1849–1920), Journalist og Oversætter III 151, 380.
Berg, Chresten (1829–91), Politiker III 39, 41, 42, 45, 50, 67, 79, 85, 108, 120, 137, 138, 147, 151, 161, 175, 179, 183, 186, 221, 225, 227, 247, 251, 252, 253, 254, 265, 267, 279, 282, 286, 289, 295, 304, 364, 433. IV 73, 129.
Berg, Maren, f. Bertelsen (1836–1906), g. m. Chresten B. III 282.
Berg, Nanna, Datter af C. og M. B. III 282.
Bergen, Carl v. (1838–97), sv. Forfatter III 213.
Bergh, Elisabeth, f. Simonsen (1834–1919), g. m. Rud. B. III 39.

- Bergh, Rudolph (1824–1909), Læge og Zoolog IV 288.
- Bergslien, Ragna III 348, 357, 359.
- Bergsøe, Vilhelm (1835–1911), Forfatter III 352. IV 29.
- Betzovich, Elga (1859–1936), Skuespillerinde, senere g. m. Billedhugger Stephan Sinding III 169.
- Beyer, Frants (1851–1918), no. Dispachør III 343 f., 356, 358. IV 154.
- Beyer, Marie, f. Smith (1852–?), g. m. Frants B. III 344, 349, 358.
- Bindesbøll, Thorvald (1846–1908), Arkitekt III 422.
- Bing, Herman (1845–96), Politiker, Bladudgiver III 252.
- Bismarck, Otto v. (1815–98), ty. Statsmand III 120, 130, 313, 329. IV 120, 121, 133.
- Bjørnson, Bjørn (1859–1942), no. Skuespiller III 58, 156, 211, 215, 399, 426. IV 26, 58 f., 112, 122, 134, 135, 138, 140 f., 174, 280, 304.
- Bjørnson, Bjørnstjerne (1832–1910), no. Digter III 48, 67, 74, 83, 84, 85, 92, 97, 142 f., 152, 161, 213, 223, 225, 231, 268, 288, 290, 311, 326 f., 346, 351, 361, 398, 407, 474. IV 48, 58, 65, 87, 109, 133, 140, 150, 163, 173, 187, 197, 236, 239, 240, 243, 268 f., 279.
- Bjørnson, Karoline, f. Reimers (1835–1934), g. m. Bjørnstjerne B. III 74, 152, 323, 330. IV 236.
- Blaaflaten, Ingvar, no. Bonde (?) III 347.
- Blicher, Steen Steensen (1782–1848), Forfatter III 92, 419.
- Bloch, Emil (1836–1914), Kunsthistoriker III 96.
- Bloch, William (1845–1926), Sceneinstruktør III 67, 84, 90, 172, 204, 208, 235, 270, 278 f., 285, 289, 297, 303, 399, 480.
- Bobrikoff, Nikolaj (1839–1904), russ. Generalguvernør IV 221.
- Boel, se Pedersen, Bodil.
- Bojesen, Ernst (1849–1925), Forlagsboghandler III 223, 350, 418 f. IV 47, 49, 210, 218, 233.
- Bojsen, Frede (1841–1926), Politiker, Højskoleforstander III 42, 67, 251, 265, 267, 364.
- Bolvig, J. M. E. III 149.
- Bonnier, Albert (1820–1900), sv. Forlagsboghandler III 213.
- Bonnier, Karl Otto (1856–1941), sv. Forlagsboghandler III 213.
- Borch, Mary v., ty. Oversætterinde III 382, 385, 386. IV 18–20, 24 f.

- Borchsenius, Johanne Louise, f. Kolling (1868–1921), g. m. Otto B. IV 293.
- Borchsenius, Kaare (1874–1960), Overregissør III 146, 148, 230.
- Borchsenius, Otto (1844–1925), Forfatter III 67, 70, 71, 94, 95, 96, 123, 136 f., 138, 139 f., 150, 151, 153, 159 f., 161, 171, 178, 182, 186 f., 198 f., 225, 226, 249, 254, 271, 279, 285, 286, 290, 295, 296, 303 f., 415, 453. IV 245, 278.
- Borgen, Bonaparte (1798–1884), Rektor III 81 f.
- Bourges, Elémir (1852–1925), fr. Forfatter IV 254.
- Bournonville, August (1805–79), Danser og Balletkomponist III 156.
- Brandes, Edith (1879–1968), Datter af Georg B. IV 100, 106, 293.
- Brandes, Edvard (1847–1931), Forfatter og Politiker III 37, 38, 45, 47–50, 138, 174, 177, 183, 199, 229, 251, 252, 253, 254, 261, 288, 331, 361, 413, 500. IV 21, 29, 130 f., 233, 240, 251, 256.
- Brandes, Elise, f. Rustad (1873–1918), no. Billedhuggerinde, g. m. Edv. B. IV 175, 231, 232, 233.
- Brandes, Georg (1842–1927), Kritiker III 47–50, 53, 91, 105, 137, 146, 147, 183, 185, 190, 199, 213, 225, 226, 229, 239, 256, 260, 261, 275 f., 277, 288, 314, 322, 361, 413, 422, 433, 446, 448 f., 452, 472, 497. IV 14, 58, 83, 84, 97, 106, 124, 126, 130, 148, 149, 184, 205 f., 255, 257, 259, 301, 302.
- Bredahl, Chr. Hviid (1784–1860), Forfatter III 220.
- Briand de Crève-Coeur, Emmanuel (1882–1968), Søofficer IV 290.
- Bricka, C. F. (1845–1903), Rigsarkivar III 431, 434.
- Brodersen, Henny, g. m. Kæmner B., Skagen IV 290, 296, 300.
- Broge, Hans (1822–1908), Købmand III 120.
- Brækstad, Hans Lien (1845–1915), no. Journalist og Oversætter IV 141, 144, 153.
- Brøndum, Degn (1856–1932), Hotelejer IV 52 f., 203, 210, 289, 290, 320.
- Bundgaard, Anders (1864–1937), Billedhugger IV 228.
- Burns, Robert (1759–96), skotsk Digter IV 261.
- Byron, George Noel Gordon (1788–1824), eng. Digter III 124, 137, 455, 456, 461. IV 10, 166.
- Böcklin, Arnold (1827–1901), schweiz. Maler IV 89.

- Bøgh, Erik (1822–99), Forfatter III 171, 270, 331, 482. IV 13.
Bøgh, Johan (1848–1933), no. Museumschef III 46, 56.
Børresen, Hakon (1876–1954), Komponist IV 291.
- Cajanello, se Pezzo, Pasquale.
- Carducci, Giosuè (1836–1907), ital. Digter IV 292.
Cavling, Henrik (1858–1933), Journalist III 485. IV 104.
Cellini, Benvenuto (1500–71), ital. Guldsmed og Billedhugger IV 34.
Charles af Orleans (1391–1465), fr. Hertug og Digter IV 260.
Christensen, Betty, f. Wöhlk, g. m. Harald C. III 369. IV 53, 201.
Christensen, Faktor III 199.
Christensen, Harald (1847–1919), Skibsmægler IV 92, 93, 95, 147.
Christensen, Helene (1857–?), Organist IV 291.
Christensen, Jens, Oversætter III 67, 84.
Christensen, Ole (1838–1911), Politiker IV 96.
Christian II (1481–1559), Konge III 57, 323.
Christian IX (1818–1906), Konge III 198, 289, 329, 363, 394, 458.
Christiansen, Einar (1861–1939), Forfatter, Teaterdirektør III 402, 408, 426, 428, 439. IV 275, 276, 278.
Claussen, Sophus (1865–1931), Digter III 487.
Clemenceau, Georges (1841–1929), fr. Statsmand IV 270.
Collin, Edvard (1808–86), Departementschef III 152.
Columbus, Christofer (ca. 1446–1506), ital. Opdagelsesrejsende IV 248.
Crewe, Robert (1858–1945), eng. Statsmand IV 282.
Culmsee, Frederik Leopold (1811–95), Fabrikant III 279. IV 69.
- Dam, Højskoleforstander IV 73.
Dante Alighieri (1265–1321), ital. Digter III 339, 461.
Davidsen, Niels, Forfatter III 273, 290.
Dickens, Charles (1812–70), eng. Forfatter IV 10, 250.
Dorph-Petersen, J. F. S. (1845–1927), Teaterdirektør IV 277.
Drachmann, A. B. (1860–1935), Filolog, H. D.s Halvbroder IV 78.
Drachmann, Andreas Georg (1810–92), Læge, H. D.s Fader III 67, 71, 137, 138, 142, 182, 221, 224, 279, 290, 302, 458 f., 462, 463, 464, 466. IV 166, 167, 184.

- Drachmann, Clara, f. Sørensen (1836–95), g. m. A. G. D. III 462.
- Drachmann, Ellen, f. Bentzon (1866–1948), g. m. A. B. D. IV 167, 170.
- Drachmann, Emmy, f. Culmsee (1854–1928), g. m. H. D. III 38, 40, 43, 44, 46, 47, 51, 52, 55, 57, 58, 59, 60, 64, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80 f., 82, 83, 84, 85, 86, 88, 91, 92, 95, 97, 98, 108, 109, 110, 111, 114, 115, 118, 120, 121, 124, 125, 126, 128, 129, 134, 136, 139, 140, 145, 148, 152, 154, 155, 160, 161, 164, 165, 166, 169, 170, 173, 176, 178, 179, 180, 181, 183, 184, 186, 187, 189, 191, 194, 200, 201, 204, 205, 206, 208, 209, 211, 212, 214, 215, 217, 219, 221, 224, 225, 228, 231, 232, 234, 236, 237, 238, 244, 250, 251, 260, 265, 268, 269, 273, 274, 275, 276, 281, 282, 283, 297, 302, 304, 305, 307, 323, 325, 331, 332, 333, 334, 340, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 353, 357, 358, 359, 361, 362, 364, 369, 374, 380, 382, 384, 385, 386, 387, 392, 394, 396, 402, 404, 406, 409, 410, 411, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 422, 425, 426, 427, 431, 436, 438, 440, 445, 451, 453, 459, 460, 461 f., 478, 483. IV 18, 29, 98, 156, 170, 180, 184, 190, 193, 290.
- Drachmann, Eva (1874–1954), Datter af H. D. og Vilhelmine D. IV 147, 282 (?).
- Drachmann, Gerda (1877–1913), Datter af H. D. og Polly Thalbitzer III 93, 241, 244, 246, 250, 257. IV 62, 77, 94, 98, 104.
- Drachmann, Jens (1880–1929), Maler, Søn af H. D. III 86, 247, 257, 288, 431. IV 52, 56, 62, 63, 84, 98, 179, 180, 190.
- Drachmann, Lisbeth (1884–1960), Datter af H. D. III 184, 188, 189, 204, 206, 208, 209, 225, 257, 392.
- Drachmann, Povl (1887–1941), Politiker, Søn af H. D. III 392.
- Drachmann, Soffi, f. Lasson (1873–1917), g. m. H. D. IV 158, 159, 160, 166, 167, 168, 171, 172, 175, 176, 178 f., 180, 184, 186, 189, 193, 197, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 214, 216, 217, 218, 219, 220, 223, 224, 226, 227, 228, 229, 231, 233, 234, 235, 237, 239, 240, 242, 244, 247, 248, 249, 250, 252, 253, 254, 260, 261 f., 266, 267, 268, 269, 270, 271, 275, 279, 281, 284, 286, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299–301, 306, 307, 308, 311, 312, 320.

- Drachmann, Svend (1881-87), Søn af H. D. III 245, 246, 257, 388, 392.
- Drewsen, Louise, f. Collin (1839-1920), g. m. Filosofen Viggo D. III 388.
- Drewsen, Sten (1877-1943), Forfatter III 421. IV 122, 147, 151, 152, 153, 160, 168, 169, 205, 210, 216.
- Drewsen, Viggo (1830-88), Filosof III 67, 420 f.
- Drewsen, Viggo (1858-1930), Kemiker IV 129.
- Eck, Johann (1486-1543), ty. Teolog III 72.
- Eckardt, Josephine, f. Thorberg (1839-1906), Skuespillerinde III 172.
- Edelfelt, Albert (1854-1905), finsk Maler IV 253.
- Edith, se Nilsson, Amanda.
- Enzberg, Baron IV 94.
- Ernst, Otto (Pseudonym for O. E. Schmidt) (1862-1926), ty. Forfatter IV 94.
- Estrup, Jacob Brønnum Scavenius (1825-1913), Politiker III 103, 138, 277, 328, 453.
- Etlinger, Musiker III 440 f.
- Eugen (1845-1947), sv. Prins, Maler IV 286.
- Ewald, Carl (1856-1908), Forfatter IV 147, 148.
- Ewald, Herman (1876-1922), Søofficer IV 290.
- Ewald, Johannes (1743-81), Digter III 52. IV 226.
- Exner, Julius (1825-1910), Maler IV 74.
- Faber, Poul Kuhn (1865-1912), Læge IV 261.
- Fallesen, Edvard (1817-94), Oberst, Teaterchef III 58, 67, 96, 113, 172, 181, 195, 204, 208, 224, 233, 234, 235, 237, 285, 362, 389 f., 399, 400, 406, 408, 415, 417, 425, 482, 496.
- Fallström, Daniel (1858-1937), sv. Digter IV 285, 303.
- Fassbinder, Friedrich III 301.
- Feofanoff, Michail (†1919), russ. Advokat, g. m. Bokken Lassen IV 216, 219.
- Fibiger, Adolf (1813-41), Officer III 53.

- Fibiger, Axel (1815–82), Officer IV 80.
Fibiger, Johannes (1821–97), Præst, Forfatter III 52, 99.
Finsen, Niels R. (1860–1904), Læge IV 227.
Fischer, Samuel (1859–1934), ty. Forlagsboghandler IV 94.
Fleron, William, Impresario IV 147.
Forsberg, Grosserer III 273.
France, Anatole (egl. Jacques Anatole Thibault) (1844–1924), fr.
Forfatter IV 270.
Frans I (1494–1547), fr. Konge III 71.
Franzos, Karl (1848–1904), østr. Forfatter III 275. IV 71.
Fredrikson, Gustaf (1832–1921), sv. Skuespiller IV 280.
Fritsche, Harald, Grosserer IV 102.
Fuchs, Johann Nepomuk (1842–99), østr. Kapelmester III 219.
Fulda, Ida, ty. Skuespillerinde, g. m. Ludwig F. IV 158.
Fulda, Ludwig (1862–1939), ty. Forfatter IV 158.
- Gad, Emma (1852–1921), Forfatterinde III 500.
Gad, G. E. C. (1830–1906), Forlagsboghandler III 185.
Gade, Niels W. (1817–90), Komponist III 90, 465. IV 73, 276.
Galschiøt, Martinus (1844–1940), Redaktør og Forfatter III 91, 109,
110, 148, 151, 174, 177, 185, 199, 232, 471, 495. IV 9, 10.
Gambetta, Léon (1838–82), fr. Statsmand III 58.
Garborg, Arne (1851–1924), no. Forfatter III 442, 446.
Garibaldi, Giuseppe (1807–82), ital. Frihedskæmper III 58.
Geijerstam, Emanuel af (1867–1928), sv. Læge IV 291, 292.
Geijerstam, Gärda af, f. Lidforss (1871–1947), g. m. Emanuel af G.
IV 292.
Geijerstam, Maria af, f. Biörck (1873–1934), g. m. Gustaf af G. IV
249.
Gildemeister, Otto (1823–1902), ty. Senator, Oversætter IV 45.
Gjellerup, Eugenia, f. Heusinger (1852–?), g. m. Karl G. III 325,
331, 339, 346, 347, 355, 361, 380, 381, 403, 404, 416, 423, 482, 483.
IV 208.
Gjellerup, Karl (1857–1919), Forfatter III 53 f., 186, 227, 229, 250,
258, 288, 289, 290, 304, 393, 431, 432–434, 436, 453. IV 55, 71.

- Goethe, Johann Wolfgang (1749–1832), ty. Digter III 51, 240, 461.
Goldschmidt, Meïr (1819–87), Forfatter III 67, 110, 111, 185. IV 10, 48, 124, 214.
Goos, Carl (1835–1917), Jurist og Politiker III 119.
Gordon, Charles (1833–85), eng. Officer III 249, 252.
Gosse, Edmund (1849–1928), eng. Kritiker IV 144.
Graae, Frederik (1865–1938), Overretssagfører IV 307.
Greibe, Vilhelm (1857–1938), Konsulatssekretær IV 50, 52, 88, 97, 168.
Grieg, Edvard (1843–1907), no. Komponist III 340, 443, 478. IV 31.
Grieg, Nina, f. Hagerup (1848–1935), g. m. Edvard G. III 344, 349, 356, 357, 359, 394. IV 154, 155, 197.
Grillparzer, Franz (1791–1872), østr. Digter III 278.
Groth, Vilhelm (?) (1842–99), Maler III 407.
Grove, Peter Vilhelm (1832–93), Redaktør III 67, 286.
Grube, Max (1854–1934), ty. Skuespiller IV 19.
Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1783–1872), Præst og Digter III 92, 105, 133.
Grundtvig, Svend (1824–83), Filolog III 95, 96, 116, 117, 367, 395.
Guldbrandsen, Valborg (1872–1949), Solodanserinde IV 276.
Gustav III (1746–92), sv. Konge IV 120.
Güldenchrone, Lona, f. Gulowsen (1848–1934), no. Sangerinde IV 153.
Gyldendals Forlag IV 46–49, 55, 179, 183 f., 192, 204, 216, 318.
Gödecke, Peter August (1840–90), sv. Forfatter III 147.
- Hage, Johannes (1800–37), Journalist III 92.
Hagenbach, Karl Rudolph (1801–74), schweiz. Teolog III 303.
Hall, Carl (1848–1908), Redaktør III 289.
Hamerling, Robert (1830–89), østr. Forfatter III 218.
Hammerich, Frederik (1809–77), Teolog og Kirkehistoriker III 303.
Hamsun, Knut (1859–1952), no. Forfatter IV 218.
Hanfstaengel, Franz (1804–77), ty. Litograf IV 39.
Hans (1455–1513), Konge III 323.
Hansen, Folmer, Teateragent IV 308.

- Hansen, Hans Nikolaj (1853–1923), Maler III 153, 376, 418.
Hansen, Jens Lauritz (1848–1930), Sagfører III 279.
Hansen, Octavius (1838–1903), Politiker, Højesteretsagfører IV 265.
Hansen, Peter (1840–1905), Litterat (Pseudonymet „Cabiro“) III 254. IV 43, 59, 60, 63, 88.
Hansen, Wilhelm (1821–1904), Musikforlægger III 356. IV 32.
Hansen-Ott, Johannes, Regnskabsfører IV 259.
Hartmann, J. P. E. (1805–1900), Komponist IV 30.
Harvey, William (1578–1657), eng. Anatom IV 100.
Hasselblad, Fredrik Victor (1816–93), sv. Forretningsmand III 134.
Hauch, Carsten (1790–1872), Forfatter IV 48.
Hauch, Erik (1871–1945), Overakkuchør IV 236.
Hede, Karl, se Davidsen, Niels.
Hedlund, Henrik (1851–1932), sv. Redaktør IV 132.
Hedlund, Sven Adolf (1821–1900), sv. Redaktør og Politiker III 134, 146, 147, 148.
Heegaard, Anker (1837–1905), Konvolutfabrikant III 39, 46.
Heegaard, Sophus (1835–84), Filosof III 77, 79, 162, 243.
Hegel, Agnes (1879–?), senere gift Fritsche, Datter af Jacob H. III 294, 302. IV 102, 132.
Hegel, Elisabeth (1874–?), senere gift Ipsen, Datter af Jacob H. IV 102.
Hegel, Frederik jun. (1880–1961), Forlagsboghandler, Søn af Jacob H. III 163. IV 103, 142, 162, 163, 181, 182, 191, 220, 236.
Hegel, Frederik V. (1817–87), Forlagsboghandler III 39, 46, 62, 64, 67, 68, 81, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 98, 99, 100, 108, 109, 110, 115, 117, 124, 126, 135, 141, 142, 148, 149, 150, 152, 160, 163, 174, 183, 185, 186, 187, 212, 213, 224, 228, 243, 244, 250, 254, 255, 259, 263, 281, 352, 360, 374, 389, 390, 391, 408, 412, 472. IV 181, 192.
Hegel, Jacob (1851–1918), Forlagsboghandler III 67, 76, 83, 85, 89, 97, 114, 117, 124, 139, 140, 170, 171, 172, 173, 194, 200, 205, 209, 213, 222, 232, 245, 257, 304, 408, 454. IV 12, 40, 46 f., 49, 57, 64, 65, 73, 74, 95, 96, 105, 130, 132, 137, 166, 177–179, 181–186, 189, 190–192, 217, 220, 237, 311, 312, 318.
Hegel, Julie, f. Bagge (1857–1924), g. m. Jacob H. III 65, 67, 74, 76,

- 77, 83, 84, 85, 89, 95, 97, 114, 115, 116, 120, 124, 139, 140, 152, 158, 160, 162, 163, 170, 172 f., 194, 200, 205, 209, 213, 222, 224, 228, 232, 239, 255, 257, 263, 304, 352, 440, 443, 444, 468, 469, 486, 487. IV 102, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 113, 120, 123, 125, 126, 132, 133, 139, 140, 142, 151, 159, 175, 177, 187, 218.
- Hegel, Kathleen, f. Redington, g. m. Fr. H. jun. IV 236.
- Heiberg, A. C. L. (1805–91), Præst, Kirkehistoriker III 303.
- Heiberg, Gunnar (1857–1929), no. Forfatter III 46.
- Heiberg, Johan Ludvig (1791–1860), Digter III 51. IV 48.
- Heiberg, Johanne Luise, f. Pätges (1812–90), Skuespillerinde III 308, 316.
- Heiberg, Peter Andreas (1758–1841), Forfatter III 311.
- Heide, Axel (1861–1915), Bankdirektør IV 47.
- Heidenstam, Verner von (1859–1940), sv. Digter IV 286, 287, 292, 301, 305, 310.
- Heine, Heinrich (1797–1856), ty. Digter III 371. IV 37, 255.
- Heise, Peter (1830–79), Komponist III 117.
- Heise, Vilhelmine, f. Hage (1838–1912), g. m. Peter H. IV 283.
- Helweg, Agner (1858–1918), Læge IV 203.
- Helweg, Ludvig (1818–83), Præst, Kirkehistoriker III 303.
- Hendriksen, Frederik (1847–1938), Xylograf III 46, 63 f., 90, 96, 106, 112, 126, 136, 148, 173 f., 176, 187, 190, 198, 251, 279. IV 17.
- Hennings, Betty, f. Schnell (1850–1939), Skuespillerinde, g. m. Henrik H. III 85, 91, 98, 169, 172, 233, 279, 401. IV 22, 230, 276.
- Hennings, Henrik (1848–1923), Musikforlægger III 98, 402, 408, 411. IV 18 f., 31, 47.
- Henningsen, Agnes, f. Andersen (1868–1962), Forfatterinde IV 205, 206.
- Henriques, Fini (1867–1940), Komponist IV 43.
- Herold, Wilhelm (1865–1937), Kammersanger IV 229, 230.
- Herslow, Carl (1836–1933), sv. Redaktør IV 285.
- Hertz, Henrik (1798–1870), Digter III 87, 162. IV 48.
- Hiort-Lorenzen, Hans Rudolf (1832–1917), Journalist og Genealog III 286.
- Hirschsprung, Aage (1869–1909), Forlagsboghandler IV 53 f., 135 f.

- Holberg, Ludvig (1684–1754), Forfatter III 52, 93, 97, 113, 128, 204, 223, 235.
- Holm, Emil (1867–1950), Kammersanger IV 283.
- Holst, Hans Peter (1811–93), Forfatter III 93, 482.
- Hostrup, Christian (1818–92), Præst og Forfatter III 45, 67, 79, 139, 229, 364, 407, 477. IV 74.
- Hugo, Victor (1802–85), fr. Digter III 69, 150.
- Hultmann, Fritz (1820–94), Skuespiller IV 275.
- Hägström, ? sv. IV 230.
- Høffding, Harald (1843–1931), Filosof III 248. IV 284, 292, 310.
- Hørup, Viggo (1841–1902), Journalist og Politiker III 40, 41, 49, 50, 120, 137, 138, 147, 174, 177, 183, 190, 225, 251, 252, 253, 254, 261, 267, 286, 485. IV 75, 130, 147, 227, 237, 241, 250, 256, 265.
- Høst, Andreas Frederik (1811–97), Forlagsboghandler III 228.
- Høyen, N. L. (1798–1870), Kunsthistoriker III 54.
- Ibsen, Henrik (1828–1906), no. Digter III 67, 83, 92, 223, 225, 240, 318, 331, 351, 354, 358 f., 394, 419, 479. IV 48, 86, 92, 93, 140, 150, 173, 187, 269, 278, 279, 280.
- Ibsen, Sigurd (1859–1930), no. Politiker, Søn af Henrik I. III 123, 150.
- Ibsen, Susannah, f. Thoresen (1836–1914), g. m. Henrik I. III 123.
- Ingemann, Bernhard Severin (1789–1862), Digter III 419, 489. IV 48, 85.
- Ipsen, Alfred (1852–1922), Forfatter III 63.
- Iversen, Iver (1862–92), Læge III 63.
- Jacobsen, Jens Peter (1847–1885), Forfatter III 97, 123, 267, 312, 442, 465.
- Janson, Kristofer (1841–1917), no. Forfatter og Unitarpræst III 498.
- Jensen, Else Johs. V., f. Ulrik (1878–1968), g. m. Johs. V. J. IV 248, 298.
- Jensen, Henning (1838–1929), Præst og Forfatter III 286.
- Jensen, Johannes V. (1873–1950), Forfatter IV 147–149, 211.
- Jerndorff, August (1846–1906), Maler III 310, 316, 376, 418.
- Jerndorff, Peter (1842–1926), Skuespiller III 169, 439. IV 276.

- Jessen, Marie, f. Fibiger (1859–1935), g. m. Redaktør Jens J. IV 80.
Josephson, Ludvig (1832–99), sv. Teaterdirektør III 297, 303, 308.
Juel-Hansen, E. A. G. V. (1878–1955), Sporvognsdirektør, Søn af
Erna J.-H. IV 76.
Juel-Hansen, Erna, f. Drachmann (1845–1922), Forfatterinde, Søster
til H. D. III 86, 177, 304, 443, 500. IV 27, 28, 31, 32, 34, 37.
Juel-Hansen, Gerda (1872–1950), Toldassistent, Datter af Erna J.-H.
IV 76.
Juel-Hansen, Niels (1841–1905), Skolebestyrer III 86. IV 77.
Jürgensen, Dethleff (1873–1947), Grosserer IV 231.
Jürgensen, Ruth, g. m. Dethleff J. IV 231.
Jæger, Hans (1854–1910), no. Forfatter III 478.
Jørstad, Ingebjørg, no. III 356, 357, 359.
- Kaalund, Hans Vilhelm (1818–85), Digter III 97. IV 55, 214, 245.
Kainz, Joseph (1858–1910), ty.-østr. Skuespiller III 400.
Kalisch, Paul (1855–1946), ty. Kammersanger IV 230.
Karlfeldt, Erik Axel (1864–1931), sv. Digter IV 285.
Keller, Gottfried (1819–90), schweiz. Forfatter III 78, 148.
Keppler, Friedrich, ty. Læge III 80, 81, 86, 93, 121, 125, 154, 155.
IV 242.
Kielland, Alexander (1849–1906), no. Forfatter III 43, 45 f., 56, 79,
97, 123, 152, 255, 267, 331, 354. IV 236.
Kielland, Baby (egl. Beate) (1876–?), Datter af Alex. K. III 152.
Kielland, Beate, f. Ramsland (1850–1923), g. m. Alex. K. III 152.
IV 26.
Kierkegaard, Søren (1813–55), Filosof III 102, 398. IV 124.
Kipling, Rudyard (1865–1936), eng. Forfatter IV 126.
Kjerulf, Charles (1858–1919), Komponist III 498. IV 50, 57, 82, 283.
Kjerulf, Suschen (egl. Susanne), f. Møller (1856–1928), g. m. Charles
K. IV 26 f., 28, 32, 82, 283.
Kjær, Nils (1870–1924), no. Forfatter IV 172, 224.
Klausen, Henrik (1844–1907), no. Skuespiller III 350.
Klaveness, Thorvald (1844–1915), no. Præst IV 152, 194.
Klement, Skipper (ca. 1485–1536), jysk Folkefører IV 55.

- Klingenberg, Alf (1867–1944), no. Pianist IV 151.
Klingensfeld, Emma (1846–?), ty. Oversætterinde III 382.
Klæbel, Christian (1863–1941), Apoteker IV 288 f., 292.
Knobelauch, Ferdinand (1820–84), Skuespiller III 238.
Knudsen, Jens Lassen (1819–86), Præst IV 45.
Knudsen, Lars (1868–1948), Skuespiller III 454.
Koch, Robert (1843–1910), ty. Bakteriolog III 129.
Korsgaard, Kristen Peter (1846–1904), Politiker, Redaktør III 183,
265, 267, 286.
Kossuth, Ludwig (1802–94), ung. Statsmand IV 12.
Krabbe, Christopher (1833–1913), Politiker IV 148.
Krag, Thomas P. (1868–1913), no. Forfatter IV 217.
Krapotkin, Peter (1842–1921), russ. Forfatter IV 184.
Krohg, Christian (1852–1925), no. Maler IV 11.
Krohn, Pietro (1840–1905), Museumsdirektør III 90, 235, 237, 331,
399, 439.
Kruse, Hedevig, f. Jensen Bagh (1826–99), g. m. Lars K. IV 11.
Kruse, Lars Andersen (1828–94), Fisker og Redningsmand III 394.
IV 11, 52, 95, 221.
Kruse, Søren, Fisker, Broder til Lars K. IV 11.
Krøyer, Marie, f. Triepcke (1867–1940), g. m. P. S. K. III 500. IV
40, 171, 200, 227, 253, 291.
Krøyer, Peder Severin (1851–1909), Maler III 67, 92, 97, 108, 254 f.,
500. IV 42, 43, 56 f., 63, 131, 138 f., 167, 200, 214, 235 f., 253, 271,
297, 300, 302.
Krøyer, Vibeke (f. 1895), Datter af P. S. K. IV 227, 295.
Köstlin, Julius (1826–1902), ty. Teolog III 303.
- Lachmann, Emma (?), IV 147.
Lachmann, Engel, f. Saxild (f. 1885), g. m. Viggo L. IV 286, 298,
301, 308.
Lachmann, Viggo (1864–1928), Overretssagfører IV 145, 151, 153,
171, 176, 185, 188, 216, 256, 308, 309, 310.
Lagerlöf, Selma (1858–1940), sv. Forfatterinde IV 310.
Lahmann, Heinrich (1860–1905), ty. Læge IV 217, 227, 231.

- Lammers, Thorvald (1841–1922), no. Sanger III 393.
Lange, Carl (1834–1900), Læge IV 81, 137.
Lange, Esther (1878–1923), Datter af Carl L. IV 81.
Lange, Frederik (1842–1907), Læge IV 198, 199, 202, 236.
Lange, Friedrich Albert (1828–75), ty. Filosof III 53 f.
Lange, Julius (1838–96), Kunsthistoriker III 45, 112. IV 72, 75.
Lange, Sven (1868–1930), Forfatter, Søn af Carl L. IV 159.
Lange, Thor (1851–1915), Forfatter III 111, 176, 186.
Lange-Müller, Peter Erasmus (1850–1926), Komponist III 113, 114,
122, 136, 140, 170, 199, 222, 224, 231, 348, 358, 393, 400 f., 437,
438. IV 31, 217, 276.
Lange-Müller, Ruth, f. Block (1866–1921), g. m. P. E. L.-M. IV 267.
Langen, Albert (1869–1909), ty. Forlagsboghandler IV 65, 66, 176,
186, 203, 308.
Langhoff, Paul (1862–94), Forlagsboghandler IV 35, 172.
Larsen, August (1843–1906), Fuldmægtig III 74, 95, 172, 278, 438,
496. IV 55, 62, 74, 97 f., 108, 110, 126.
Larsen, Karl (1860–1931), Forfatter IV 170, 284.
Larsen, Niels Jakob (1845–1928), Redaktør III 67, 267.
Larsson, Carl (1853–1919), sv. Maler III 340.
Lasson, Alexandra, f. Munthe af Morgenstjerne (1838–91), g. m.
O. C. C. L. IV 194.
Lasson, Baby (?) IV 153.
Lasson, Bokken (1871–1970), no. Visesangerinde IV 147, 194, 212,
219.
Lasson, Otto Carl Chr. (1830–93), no. Regeringsadvokat IV 194, 195,
204.
Leffler, Anne Charlotte, f. Edgren (1849–92), sv. Forfatterinde IV
443.
Lefranc, fr. Restauratør III 474.
Lehmann, Orla (1810–70), Politiker III 53, 92.
Lembcke, Jacob Christopher (1833–1907), Filantrop og Dyreven III
58.
Lerche, Carl Georg (1867–1908), Baron, Godsejer IV 37.
Levi, J. & fils III 76.

- Levison, Ferdinand (1843–1907), Læge III 39.
Lidforss, Edvard (1833–1910), sv. Filolog IV 292.
Lie, Erica (1845–1903), no. Pianistinde III 393.
Lie, Jonas (1833–1908), no. Forfatter III 97, 152. IV 48.
Lie, Thomasine, f. Lie (1833–1907), g. m. Jonas L. III 152, 334.
Liebe, Carl (1820–1900), Højesteretsadvokat, Politiker III 67, 279, 289, 304, 461.
Liebman, August (1864–1952), Skuespiller III 426.
Locher, Carl (1851–1915), Maler III 450.
Lorenzen, Peter Hiort (1791–1845), slesvigsk Politiker III 264.
Ludwig, I. (1786–1868), Konge af Bayern IV 120.
Lund, Carl (1855–1940), Teatermaler IV 230.
Lundbye, Johan Thomas (1818–48), Maler III 96.
Lunddahl, Harald (1848–99), Præst III 279.
Luther, Martin (1483–1546), ty. Reformator III 52, 53, 72, 297 f., 303.
Lyngé, Hermann (1822–97), Boghandler III 302.
Lütken, Otto (1849–1906), Søofficer III 108.
- Mac Carthy, Justin (1830–1912), irsk Forfatter IV 174.
Madvig, Johan Nikolai Agathon (1833–1919), Dommer III 77.
Magnussen, Johannes (1848–1906), Oversætter og Forfatter III 67, 175, 176, 178, 185, 253. IV 69.
Malling, Jørgen (1836–1905), Komponist III 238.
Malling, Ove (1821–85), Amtsforvalter III 59, 96, 181.
Mangliers, Vicevært i Hamburg IV 62.
Manicus, Emil (1823–1904), Redaktør III 67, 286.
Mann, Mathilde, f. Scheven (1859–1925), ty. Oversætterinde IV 24, 66.
Mantzius, Karl (1860–1921), Skuespiller IV 230.
Mantzius, Soffy, f. Rosenberg (1861–1940), Skuespillerinde III 169.
Marer, Johannes (1861–1922), Forfatter og Grafolog IV 300.
Mariager, Peter (1827–94), Forfatter III 232.
Marie (1865–1909), Prinsesse IV 265.
Marstrand, Wilhelm (1810–73), Maler III 54, 397. IV 306.
Martensen, Hans Lassen (1808–84), Biskop III 65, 84, 182, 294, 302.

- Matzen, Henning (1840–1910), Jurist og Politiker III 277.
Maupassant, Guy de (1850–93), fr. Forfatter III 37, 267.
Melander, Emil (1856–1930), sv. Officer IV 306.
Melbye, ? III 208.
Mengaldo, Signora III 125.
Meredith, George (1828–1909), eng. Forfatter IV 310.
Merimée, Prosper (1803–70), fr. Forfatter IV 33.
Michelsen, Carl (1842–1911), Sproglærer III 50.
Millet, Jean François (1814–75), fr. Maler IV 223.
Milton, John (1608–74), eng. Digter III 461.
Molbech, Christian Knud Frederik (1821–88), Digter III 77.
Molière, Jean Baptiste Poquelin (1622–73), fr. Forfatter III 116,
117, 223, 461. IV 158, 276.
Monrad, Ditlev Gothard (1811–87), Biskop og Politiker III 69.
Mowinckel, Alexandra, f. Bødtker IV 151, 153.
Muhamed, Ahmed (1848–85), sudansk Reformator III 249.
Musset, Alfred de (1810–57), fr. Digter III 84.
Müller, Peter Erasmus (1840–1926), Overførster III 386.
Møller, Ida (1872–1947), Kammersangerinde IV 229.
Møller, Vilhelm (1846–1904), Forfatter og Redaktør III 492. IV 13.
Mørk Hansen, Mouritz (1815–95), Præst III 273.
- Nansen, Betty, f. Müller (1873–1943), Skuespillerinde, g. m. Peter N.
IV 37, 49, 59, 65, 73, 74, 87, 88, 93, 95, 98, 105, 113, 114, 123, 126,
127, 132, 134, 139, 140, 142, 151, 159, 174, 204, 205, 218, 220, 235,
254, 261, 269, 277, 311.
Nansen, Esther (f. 1897), Datter af Peter og Betty N. IV 105, 106,
114.
Nansen, Peter (1861–1918), Forfatter, Forlagsdirektør III 37, 38,
229. IV 17, 31, 32, 54, 55, 56, 61, 63, 74, 92, 93, 98, 106, 108, 110,
112, 114, 117, 118, 119, 120, 123, 124 f., 126, 135, 139, 140, 150,
151, 159, 174, 183, 190, 220, 284, 285, 311, 312, 318, 319.
Napoleon I (1769–1821), fr. Kejser IV 196.
Neeiendam, Jonna, f. Collin (1872–1938), Skuespillerinde, g. m. Nic.
N. IV 275, 276.

- Neiiendam, Nicolai (1865–1945), Skuespiller IV 275, 276.
 Nellemann, Johannes (1831–1906), Retslærd og Politiker III 404.
 IV 13.
 Nero (37–68), rom. Kejser III 146.
 Nielsen, Carl (1865–1931), Komponist IV 15, 31, 276, 278.
 Nielsen, Edvard (1824–99), Kaptajn, Skytteforeningsleder III 67,
 289.
 Nielsen, Henrik Godske (1826–99), Journalist III 346.
 Nielsen, Martinius (1859–1928), Skuespiller og Teaterdirektør IV
 107, 135, 276.
 Nielsen, Oda, f. Larsen (1851–1936), Skuespillerinde, g. m. Martinius
 N. III 233, 424, 426, 439.
 Nielsen, Vilhelm (1869–1964), Direktør IV 147.
 Nikolaj II (1868–1918), russ. Czar IV 238 f., 253.
 Nilsson, Amanda (1866–1953), Visesangerinde III 461, 468 f., 471,
 484, 494. IV 14, 17, 22 f., 26 f., 28, 30, 32, 34, 37, 76, 77, 82 f., 83,
 97, 98, 99, 100, 108, 109, 122, 130, 144, 181, 188, 240 f.
 Nissen, August (1842–1933), Grosserer III 138, 251, 290, 399.
 Nissen, Erik, Søn af August N. III 134, 274.
 Nissen, Hans (1788–1857), nordslesvigsk Fører III 264.
 Nissen, Helge (1871–1926), Kammersanger IV 229, 230.
 Nissen, Valborg, f. Culmsee (1854–1913), Søster til Emmy Drach-
 mann III 129, 134, 189, 243, 244, 265, 274, 279, 307, 398, 399, 460,
 462. IV 290.

 Oehlenschläger, Adam (1779–1850), Digter III 90, 91, 105, 197, 229,
 230 f., 245, 311, 393, 428, 461. IV 28.
 Oppfer, Emil (1863–1924), Redaktør IV 238.
 Oscar II (1829–1907), sv. Konge III 328, 329. IV 282, 286.
 Ottmann, Viktor (1869–1944), ty. Forfatter og Forlægger III 94.

 Pagenstecher, Hermann (1844–1932), ty. Øjenlæge IV 227.
 Palladius, Peder (1503–60), Biskop III 298, 303.
 Paludan-Müller, Frederik (1809–76), Digter IV 48.
 Parelius, Sofie (1823–1902), no. Skuespillerinde III 350.

- Paulli, Jakob (1844–1915), Præst III 77.
- Paulsen, John (1851–1924), no. Forfatter III 150 f.
- Pedersen, Bodil (Boel), Tjenestepige III 208, 225, 237, 241, 244, 281, 385.
- Pedersen, Thorolf (1858–1942), Teatermaler IV 230.
- Petersen, Clemens (1834–1918), Kritiker IV 118.
- Petersen, Fritz (1877–1911), Teaterdirektør IV 277.
- Petersen, Louis (1843–1909), Skuespiller III 278.
- Petersen, Niels Matthias (1791–1862), Litteraturhistoriker og Filolog III 302 f.
- Petersen, Sophus, Hotelvært IV 301.
- Pezzo, Pasquale del, duca di Cajanello, ital. Matematiker III 443.
- Philipsen, Gustav (1853–1925), Forlagsboghandler, Politiker III 61, 150, 488.
- Philipsen, Ludvig (1855–95), Forlagsboghandler III 150.
- Philipsen, P. G., Forlag IV 47, 123.
- Phister, Ludvig (1807–96), Skuespiller III 204.
- Pingel, Victorinus (1834–1919), Filolog og Politiker III 137, 138, 142, 243, 252.
- Place, Carl Andreas de (1860–1929), Præst IV 11.
- Plathner, ty. Læge IV 159.
- Platon (ca. 427–347 f. Kr.), gr. Filosof IV 170.
- Ploug, Carl (1813–94), Digter, Politiker og Redaktør III 53, 104, 105.
- Poestion, Josef Calasanz (1853–1922), østr. Forfatter og Oversætter III 196, 206, 229, 276, 325, 339. IV 71.
- Point, Armand (1860–1932), fr. Digter og Maler IV 150, 151, 270.
- Pol de Mont, Karel Maria (1857–1931), belg. Forfatter IV 174.
- Pontoppidan, Henrik (1857–1943), Forfatter III 45, 63, 110, 111 f., 152, 174, 176, 182, 186, 250, 419. IV 55, 69.
- Poulsen, Anna, f. Næser (1849–1934), g. m. Emil P. III 298 f., 305, 308.
- Poulsen, Emil (1842–1911), Skuespiller IV 67, 169, 172, 182, 204, 208, 233, 235, 238, 254, 285, 289, 362, 401, 439, 451. IV 91, 142, 150.

- Poulsen, Olaf (1849–1923), Skuespiller III 169, 204, 233, 238, 289.
IV 60, 91, 205, 230.
Putlitz, Joachim Gans Edler, ty. Generalintendant IV 198, 283.
- Ranft, Albert (1858–1938), sv. Teaterdirektør IV 269, 280, 285.
Rask, Hans Kristian (1805–75), Præst III 372.
Recke, Ernst v. d. (1848–1933), Forfatter III 426, 428.
Reimers, Sofie (1855–1932), no. Skuespillerinde III 222, 224, 232.
Reinhard, Joachim (1858–1925), Forfatter III 37.
Reumert, Kristian (1848–1931), Læge III 272, 274, 279, 290.
Richardt, Christian (1831–92), Digter og Præst III 176.
Riemenschneider, August (1855–?), Forlagsboghandler III 49.
Riis Carstensen, A. C. (1844–1906), Maler III 232.
Riis-Knudsen, Christen (1863–1932), Teaterdirektør III 416, 451,
457, 482.
Rink, Johannes (1848–1925), Apoteker IV 109, 125, 153.
Rode, Line, f. Dedichen (1869–1936), g. m. Ove R. IV 263 f.
Rode, Ove (1867–1933), Redaktør og Politiker IV 159, 263 f.
Rodenberg, Julius (1831–1914), ty. Forfatter IV 308.
Rosenstand, Vilhelm (1838–1915), Maler III 254 f.
Rousseau, Jean Jacques (1712–78), fr. Forfatter III 142.
Rovsing, Thorkild (1862–1927), Kirurg IV 166, 261, 262.
Rung, Frederik (1854–1914), Komponist, Kapelmester III 233, 400,
401.
Rydberg, Viktor (1828–95), sv. Digter III 112, 126, 134, 137, 146 f.,
183. IV 214.
- Salmonsens, Brødrene (Isac, 1846–1910, og Moritz 1843–1913), For-
lagsboghandlere III 177.
Salomonsen, Carl Julius (1847–1924), Bakteriolog IV 100.
Sandberg, Christen, no. Konsul IV 138.
Sankrog, ? IV 290.
Savine, fr. Forlagsboghandler III 473–477.
Scavenius, Jacob (1838–1915), Politiker III 289.
Schandorph, ?, Broder til Sophus S. IV 96.

- Schandorph, Ida, f. Branner (1840–1911), g. m. Sophus S. III 398.
IV 28, 33, 34, 89, 96.
- Schandorph, Sophus (1836–1901), Forfatter III 37, 49, 67, 101, 123,
150, 152, 176, 186, 248, 255, 333, 439, 441, 480, 481. IV 34, 54, 55,
133.
- Scheuermann, Valdemar (1846–1911), Læge III 304.
- Schiller, Friedrich (1759–1805), ty. Digter III 240, 399, 400.
- Schiødte, J. C. (1815–84), Zoolog IV 288.
- Schiøtt, Julius (1856–1910), Journalist, Direktør IV 123.
- Schmidt, Albrecht (1870–1945), Skuespiller IV 223.
- Schnitzler, Arthur (1862–1931), østr. Forfatter IV 234.
- Scholander, Sven (1868–1936), sv. Visesanger IV 15.
- Schou, August (1863–1942), Højesteretsassessor IV 245, 247.
- Schram, Peter (1819–95), Operasanger og Skuespiller III 169, 290.
- Schrøder, Hans Fr. Ludvig (1836–1902), no. Teaterdirektør III 222,
317.
- Schuboths Forlag III 99, 490. IV 46, 136, 172, 320, 321.
- Schultes, Carl (1822–1904), ty. Forfatter IV 27.
- Schultz, Johannes (1861–1934), Søofficer IV 290.
- Schwanenflügel, Herman (1844–1921), Litteraturhistoriker IV 245.
- Schwartz, Alba, f. Larsen (1857–1942), g. m. Borgmester Otto S.
IV 282.
- Schweninger, Ernst (1850–1929), ty. Læge IV 121.
- Schütt, ?, Formand for Wagnerforeningen i Wien III 217.
- Scott, ?, amer. Teateragent IV 152.
- Shakespeare, William (1564–1616), eng. Digter III 88, 240, 337, 461.
IV 34, 217, 274.
- Simonsen, Niels Juel (1846–1906), Kammersanger III 169. IV 229,
230.
- Sinding, Christian (1856–1941), no. Komponist III 393.
- Sjögren, Emil (1853–1918), sv. Komponist III 110, 115, 127, 128,
157, 166, 168, 169, 191, 193, 201, 202, 211, 214, 215, 217, 220, 237,
269, 280, 281, 284, 285, 393, 405 f., 411.
- Skau, Eskild, slesvigsk Gaardejer III 272.
- Skau, Kristine, Datter af Peder S. III 272, 273, 290.

- Skau, Marie, Datter af Peder S. III 272, 273, 290.
- Skau, Peder (1825–1917), slesvigsk Gaardejer og Politiker III 272, 273.
- Skovgaard, Joakim (1856–1933), Maler III 318.
- Skram, Amalie, f. Alver (1846–1905), Forfatterinde, g. m. Erik S. IV 75, 82, 83, 84.
- Skram, Erik (1847–1923), Forfatter III 37, 49, 50, 69, 100, 174, 177, 183, 261.
- Skram, Johanne (senere gift Rørdam), Datter af A. og E. S. IV 82.
- Slott-Møller, Agnes, f. Rambusch (1862–1937), Malerinde IV 217.
- Smith, Salomon (1853–1938), sv. Apoteker, Sanger III 217.
- Snoilsky, Carl (1841–1903), sv. Digter IV 210.
- Sofia (1836–1913), sv. Dronning IV 306.
- Sohlman, Harald (1858–1927), sv. Redaktør IV 284, 285.
- Sokrates (469–399 f. Kr.), gr. Filosof III 197.
- Sorma, Agnes (1865–1927), ty. Skuespillerinde III 400.
- Stage, Georg (1839–1930) ell. Gottlob (1842–1905), Læge III 357.
- Stecchetti, Lorenzo (egl. Olindo Guerrini) (1845–1916), ital. Digter IV 288.
- Steenbuch, Axel (1856–1935), Forfatter III 266, 267.
- Steenstrup, Johannes (1844–1935), Historiker III 337.
- Stefansson, Jón (1862–?), isl. Filolog IV 221.
- Strindberg, August (1849–1912), sv. Forfatter III 108, 142 f., 147, 213, 442, 446. IV 109, 240.
- Stuckenberg, Viggo (1863–1905), Digter III 487.
- Stöcker, Adolf (1835–1909), ty. Præst III 144.
- Sundt-Hansen, Carl (1841–1907), no. Maler IV 38 f., 41.
- Svedstrup, Alexander (1864–1930), Forfatter IV 107.
- Sveinbjørnsson, Sveinbjørn (1861–1924), Lektor IV 221.
- Svendsen, Johan (1840–1911), Komponist og Kapelmester III 188, 204. IV 43.
- Svendsen, Ole, Fisker IV 52, 91, 93, 95.
- Sverdrup, Johan (1816–92), no. Politiker III 328, 329.
- Swinburne, Algernon Charles (1837–1909), eng. Digter IV 261.
- Sørensen, Enevold (1850–1920), Redaktør og Politiker IV 281, 283.

- Tell, Wilhelm, schweiz. Sagnhelt IV 227, 230.
Thaulow, Alexandra, f. Lasson, g. m. Frits T. IV 312.
Thaulow, Frits (1847-1906), no. Maler IV 176, 293.
Theisen, Karl Vilhelm (1843-99), Skolebestyrer III 273.
Thiele, Just Mathias (1795-1874), Forfatter III 96, 372.
Thommessen, Olav (1851-1942), no. Redaktør IV 128.
Thomsen, Emma, f. Lange (1863-1910), Skuespillerinde IV 106, 276.
Thomsen, Engmester IV 73.
Thomsen, Maria, Husbestyrerinde IV 288, 291.
Thoresen, Axel, no. Læge IV 203.
Thoresen, Mimi, f. Lasson, g. m. Axel T. IV 153.
Thorvaldsen, Bertel (1768-1844), Billedhugger III 465.
Thrane, Lars, Fisker IV 52, 91, 93, 95.
Tintoretto (egl. Jacopo Robusto) (1518-94), ital. Maler IV 33.
Tofft, Alfred (1865-1931), Komponist IV 485, 496.
Tolstoj, Leo (1828-1910), russ. Forfatter III 398, 427. IV 184.
Topsøe, Vilhelm (1840-81), Redaktør og Forfatter III 442.
Tordenskjold, Peter (1690-1720), Søofficer III 89.
Torrild, Johannes (1870-1908), Læge, Komponist IV 283.
Tosti, Francesco Paolo (1846-1916), ital. Komponist IV 288.
Trap, Jens Peter (1810-85), Kabinetssekretær, Topograf III 265.
Trescher, ty. Lotterikollektør III 483.
Trieppcke, Minna Augusta, f. Kindler (1841-1909), P. S. Krøyers Svigermoder IV 227.
Trier, Herman (1845-1925), Pædagog og Politiker III 119.
Troels-Lund, T. F. (1840-1921), Historiker III 95, 96.
Tscherniak, Jankel (†1907), russ. Revolutionær IV 301.
Tscherning, Eiler Adam (1851-1919), Kirurg IV 95, 100, 269.
Tuxen, Frederikke, f. Treschow (1856-?), g. m. Laur. T. IV 185.
Tyrer, C. B., eng.? III 350.
Tørsleff, August (1884-1968), Maler IV 181.

Ulrich, Emilie, f. Boserup (1872-1952), Kammersangerinde IV 229.
Utne, Brita, f. Aga, no. Hotelværtinde III 357.

- Valdemar (1858–1939), Prins III 46.
- Vedel, Johannes (1841–1923), Smed, Forfatter III 67.
- Vedel, Valdemar (1865–1942), Litteraturforsker IV 285, 292, 310.
- Vetterlund, Fredrik (1865–1960), sv. Kritiker og Digter IV 310.
- Villon, François (1431–63?), fr. Digter IV 260 f.
- Vilstrup, Andreas (1824–1910), Præst III 378, 379 f.
- Vodskov, Hans Sofus (1846–1910), Kritiker og Religionshistoriker
III 95, 138, 239.
- Vogelweide, Walter v. d. (ca. 1170–ca. 1230), ty. Digter III 348.
- Vult v. Steyern, Julius Fr. Wilhelm (1851–1919), sv. Redaktør IV
131 f.
- Wagner, Adolph (1835–1917), ty. Socialøkonom III 313.
- Wagner, Richard (1813–83), ty. Komponist III 240, 346, 435. IV 30,
120.
- Walsee, ty. Redaktør III 457.
- Warburg, Betty, f. Drucker, g. m. Karl W. III 134.
- Warburg, Karl (1852–1918), sv. Litteraturhistoriker III 134, 146,
147. IV 279, 292.
- Weimann, Wilhelm (1868–1942), Generalkonsul IV 168.
- Weisz, Sigmund, østr. Bankier III 457 f. IV 17 f.
- Westerlund, Ernst (1839–1924), sv. Læge III 405. IV 199.
- Wied, Alice, f. Tutein (1869–1958), g. m. Gustav W. IV 45.
- Wied, Gustav (1858–1914), Forfatter IV 215, 302 f.
- Wiese, Heinrich (†1884), Farmaceut III 67, 70, 77.
- Wilbrandt, Adolph (1837–1911), ty. Forfatter og Teaterdirektør III
339.
- Wilde, Alexander (1855–1929), Amtsforvalter III 208.
- Wilhelm I (1797–1888), ty. Kejser III 130.
- Wilhelm II (1859–1941), ty. Kejser IV 19, 158.
- Winther, Christian (1796–1876), Digter IV 90.
- Wirsén, Carl David af (1842–1912), sv. Digter IV 284, 304, 306,
309 f.
- With, August, Kunsthandler III 403, 404.

Witzansky, Harald (1862–1940), Redaktør IV 75.

Wolff, Herman IV 19.

Zangenberg, Christian (1853–1914), Skuespiller III 439. IV 223.

Zernichow, Christopher (1835–?), no. Skibsreder III 65.

Zernichow, Dagmar, f. Culmsee (1858–?), g. m. Chr. Z., Søster til
Emmy Drachmann III 130, 279.

Zola, Emile (1840–1902), fr. Forfatter III 37, 267. IV 107.

Zorn, Anders (1860–1920), sv. Maler IV 296.

Zschalig, Heinrich (1848–1929), ty. Forfatter og Oversætter III 480,
481, 483. IV 18–20, 24, 44, 141.

Züberlein, Diderot (1832–1920), Skuespiller III 238.

II

REGISTER OVER DE I BREVENE OMTALTE VÆRKER AF HOLGER DRACHMANN

(Ved Digte, Fortællinger o. l. anføres kun den Bog, hvori de er optaget og kun, hvis de ikke er genoptrykt, Stedet, hvor de oprindeligt er blevet offentliggjort. Arbejder, der ikke er naaet ud over Planens eller Udkastets Stadium, er betegnet med *).

Af Henrik Herholdts Papirer (U. og Hj. 1884, se ogsaa *Henrik Herholdts Memoirer*) III 124, 126, 134, 171, 174, 175, 176, 179, 180, 181, 183, 190, 206, 212, 218, 220.

**Agnete og Havmanden* IV 55, 61.

Alene med den gamle Organist (Kalenderen Danmark for 1891)
III 441 f.

Alkibiades III 172, 196, 197 f., 205, 206, 207, 209, 212, 216, 220, 221 f., 231, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 241 f., 246, 252, 256, 258, 280, 284, 291, 300, 319, 320, 321, 322, 324, 326 f., 330, 334, 337-339, 340 f., 345, 354.

Alvorsord (Berl. Tid. 1886) III 354, 361.

Amerika. Spredte Iagttagelser (Politiken 1900) IV 128, 129 * (Planer om en Bog) 136.

Amor triumfans (Melodramer) IV 43.

**Amor vagabundus* III 489.

April-Symfoni (Politiken 1894) IV 16 f.

Barbier og Carré: Romeo og Julie, oversat af H. D. III 389.

Beethoven (Niende Symfoni) (Dybe Strenge) III 43, 46.

Berliner-Breve (Cimbrer og Teutoner) III 478. IV 14, 16.

Billeder i Træsnit af J. T. Lundbye III 96.

- Bonifacius-Skæret* III 481, 485, 486, 493, 495, 496, 497, 498.
Braavalla-Brænding (Broget Løv) IV 128, 129.
Brav-Karl IV 73, 97, 98, 103, 105, 107, 198, 228 f.
Brev til en ung Mand (Politiken 1902-03) IV 175, 196 f.
Brevet om Koleraen (Cimbrer og Teutoner) III 469, 485. IV 205.
Brevet om Meissen (Cimbrer og Teutoner) III 485, 486, 487. IV 15, 205.
Broget Løv IV 169.
Byron: Don Juan III 420, 423, 445, 455, 456, 489-491, 493 f. IV 35, 37, 42, 44, 70, 136, 161 f., 166 f., 168, 169, 170-172, 175, 184, 317-321.
**Bølge-Gang* (Vagabundus) IV 254.
Børnenes Jul (Politiken 1895) IV 49.
- C. C. Alberti* III 469.
**Christian II* III 57.
Da Berg tog fra Hillerød (Mrgbl. 1884) III 179, 183.
Da de sønderjydske Piger gæstede os III 93, 96.
Da Hostrup døde (Politiken 1892) III 477.
Da Sønderjyden gæstede Vestkysten III 93, 133.
Danmark (Mrgbl. 1884) III 79, 81, 82, 85, 87.
Danmark leve III 243 f., 264, 273, 274 f., 277 f., 279, 281 f., 284, 285 f., 289, 294 f., 301 f., 304, 306.
Dansen paa Koldinghus (Melodramer) III 492, 495, 497, 499. IV 9, 50, 58 f.
De to Gamle i Bøffelkobbøl (Politiken 1904) IV 229.
De vog dem, vi grov dem (Derovre fra Grænsen) III 93.
Den blaa Grotte. Capri-Breve IV 240, 254.
Den danske Sommernat (Politiken 1906) IV 270.
**Den færende Svend* III 122, 197, 280.
Den første Fejhed (Cimbrer og Teutoner) III 248, 252.
Den hellige Ild (herunder Memoirerne og *Paradis*) IV 9 f., 35 f., 49, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 64 f., 108 f., 109 f., 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117-119, 120 f., 122, 124, 125, 126, 127, 130 f., 132 f., 162, 248.

- Den lyse Jul* (Vagabundus) IV 231, 232.
- Den sidste Dag* (Tilskueren 1889) IV 205, 210, 238.
- Der var engang* III 94, 95, 98, 100 f., 107, 110, 112, 113–118, 120, 122, 123, 124, 126, 135–142, 147 f., 152, 153, 154–157, 158, 163, 165–170, 172, 173, 191–193, 196, 197, 198, 199, 200 f., 205, 210 f., 214–217, 219, 220, 222, 224, 231, 233–238, 245 f., 254, 256, 258, 263, 268, 270, 278, 279, 280, 284 f., 287, 289, 298 f., 305, 308, 309, 316, 321, 345, 353, 354, 359, 362, 363, 366, 382–386. IV 18–20, 23–25, 31, 64, 74, 217, 234, 281.
- Derovre fra Grænsen* III 243, 264, 274, 284. IV 49.
- **Det dyre Brød* (Vagabundus) IV 93, 124, 126, 130, 136, 139 f.
- Det grønne Haab* IV 92 f., 118, 120, 122, 134, 136, 147, 152, 167, 175, 186.
- Det tabte Paradis* (Gamle Guder og nye) IV 223.
- Digte* III 312. IV 49, 53, 54, 57 f., 73.
- Dybe Streng* III 43, 56, 63, 64, 66, 68, 69, 72, 79, 99, 287. IV 86, 87, 162.
- Dædalus* IV 318.
- Dæmpede Melodier* III 182, 222. IV 49, 64, 90.
- Døden fra Lybæk* (Cimbrer og Teutoner) IV 205.
- **Edith* IV 104, 105.
- Edvard Grieg* (Vagabundus) IV 197.
- Efter Syndefaldet*, se *Streng* *Herrer*.
- En Erindring* (Adresseavisen 1905) IV 257.
- En Juleaften* (Smaa Fortællinger) III 46, 63.
- En Overkomplet* III 341.
- Engelske Socialister* (Digte) III 312. IV 58.
- **Enke* III 74, 84, 86, 88, 94.
- Epilog ved Professor Emil Poulsens Afskedsforestilling paa Det kgl. Teater* (Politiken 1900). IV 142.
- Esther* (To dramatiske Digte) III 371, 374, 396, 399, 400, 406, 417, 423.
- Et Nordsø-Billede* (Politiken 1893) III 485. IV 15.

- Fanø, o Fanø* (Tilskueren 1894) III 494.
*Fest-Spil i Hundredaaret efter de store Landboreformer og Stavn-
baandets Løsning* III 389.
Fjæld-Sange og Æventyr III 231, 245, 246, 254, 256, 258, 259, 263,
269 f., 278 f., 280, 284, 287 f., 289.
- **Folkets Løve* IV 238–240.
Folkevandring (Hjemme og Ude 1884) III 218, 220, 252.
Foraar i Arenzano (U. og Hj. 1884) III 78.
Foraar i de euganeiske Bjerge (Sange ved Havet) III 87.
Foraar paa Capri (Vagabundus) IV 240.
Forord til Jakob Knudsen: Cromwells Datter III 454 f.
Forskrevet III 397, 398, 399, 400, 411, 417, 423, 425, 426 f., 429–431,
433 f., 435–443, 445, 453, 461, 469. IV 36, 90, 94, 108, 110, 115,
118, 120, 121, 130, 139, 162, 248 f.
- **Fra Lybækkernes Tid* III 486, 489.
Fra Sandets Regioner (I Storm og Stille) III 398.
- **Frihed* III 105.
- **Fugl Fønix* IV 32 f., 103, 111.
Første Gang ude (Vagabundus) IV 199, 201 f., 203.
- Gamle Guder og nye* III 422 f., 479.
Georg Brandes (Ill. Tidende 1891) III 449, 452 f.
Georg Brandes Levned (Adresseavisen 1905) IV 257, 259.
- **Gige og Galge* IV 109, 110.
Giuseppe Garibaldi (Dybe Streng) III 99.
Gordon (Mrgbl. 1885) III 251, 252, 254, 259 f.
- **Guldfugl, Hest og Skønjomfru* III 399.
Gurre IV 111, 112, 113, 114, 115, 116, 119, 122, 126, 134, 138, 141,
143, 158, 280, 282.
Gøglere III 444, 459, 462, 480, 481, 486, 489, 494 f., 496, 497, 499 f.
- H. C. Andersen* (Politiken 1905) IV 240.
Hallfred Vandraadeskjald IV 118, 120, 121 f., 124, 126, 133 f., 135,
136, 138, 140 f., 143, 145, 158, 276 f., 304.
Hamborger Schiþþergeschichten, overs. af Otto Ernst IV 66, 94.

- **Hannibal ante portas* III 259.
- **Havet* IV 174, 175, 185.
- **Henrik Herholdts Memoirer* III 124, 148, 202.
Hoch-Osterwitz (Fjæld-Sange og Æventyr) III 180, 185, 190, 218, 220.
Hr. Oluf han rider IV 150 f., 217, 244 f., 254, 266 f., 269, 271–281.
- **Hvad saa?* III 259.
Hvorledes og hvorfor Lodsoldermanden fik sig en Spilledaase (Smaa Fortællinger) III 74, 84.
Hytternes Sang (Dybe Streng) III 99.
- **I Gendøbernes By* III 485.
I Göteborgs Museum (Vagabundus) IV 224.
I Kloster (Dybe Streng) III 72.
I Schlitz-Kløften (Fjæld-Sange og Æventyr) III 136, 258.
I Storm og Stille IV 123.
I sølvhvid Stilhed (Vagabundus) IV 210, 212.
Islandsfarten før og siden (Ungdom i Digt og Sang) IV 220.
- J. P. Jacobsen* (Mrgbl. 1885) III 283.
Japan, hold ud (Vagabundus) IV 221.
Jeg kunde for Længsel ej sove (Ranker og Roser) III 314.
Johannes Carsten Hauch (Mrgbl. 1890) III 433.
Jule-Sne (Sangenens Bog) III 340, 350.
Julius Lange (Broget Løv) IV 72, 75.
- Kantate til Det kgl. Teaters Festforestilling paa 200-Aarsdagen for Holbergs Fødsel* III 93 f., 97, 113, 128, 173, 181, 188 f., 204, 223.
Kantate ved Studentersamfundets Indvielse af dets nye Hjem (Politiken 1901) IV 149.
Kantate ved Universitetets Fest i Anledning af 100-Aarsdagen for Stavnsbaandets Løsning III 389.
Gottfried Keller: Den grønne Henrik (Forord) III 78, 99.
King Mob (Digte) IV 57 f.
Kirke og Orgel IV 210, 214, 216, 217 f., 219, 223, 233, 249.

- Kitzwalde* IV 48, 51, 53, 55, 61, 66, 281.
 **Kitzwalde* (Skuespil) IV 136.
Kors og Kaarde IV 107, 108, 110.
Krøyer (Politiken 1900) IV 138.
Kunstnere III 88.
- Landnamsfart* (Dæmpede Melodier) III 193 f., 201, 211, 214.
Landsknægten (Digte) IV 58.
Lars Kruse IV 64, 105.
Lars Kruse (Digt) (Politiken 1894) IV 11.
Léon Gambetta (og vi selv) (Dybe Streng) III 46.
Levende Damp (Juleroser 1885) III 310, 312, 316.
Livsglæde (Politiken 1894) IV 27, 28, 32.
Lykken i Arenzano III 78, 83 f., 85 f., 87 f., 89, 96, 170, 171 f., 181, 189, 191, 194, 196, 200, 201, 203, 204, 205, 210, 211, 216, 233, 270.
- Maaneskins-Optimisme* (Politiken 1894) IV 205.
Magnet (Nutiden 1887) III 376.
Martin Luther (Dybe Streng) III 43, 46, 72.
Med den brede Pensel III 230, 231, 250, 266, 267, 271, 275, 276 f., 280, 281, 283, 284, 296 f., 303, 309, 358, 359, 385, 388, 392 f., 397.
Med et broget Blad (Sangenes Bog) IV 163.
Med Kul og Kridt IV 53.
 **Mellem Cimbrer og Teutoner* (delvis = *Cimbrer og Teutoner*) IV 205, 210.
Mellem Trosfæller (Kors og Kaarde) IV 107, 108.
Melodramer IV 14, 43, 51, 158.
Middelalderlig IV 74.
 **Minnesangeren Oswald von Wolkenstein* IV 61, 64.
Moral (Dybe Streng) III 99.
 **[Mytologisk Digt]* III 203, 209.
- Naar Klostermuren brydes* (Kors og Kaarde) IV 107.
 **Natten* IV 135, 136, 141, 175, 185, 186, 195 f., 254.
Nittenhundred (Politiken 1900) IV 128, 131 f., 134.

- Nordostsjælland* (Danmark i Skildringer og Billeder af danske Forfattere og Kunstnere) III 471
- Norgesrejsen* (Foreningen „Fremtiden“s Nytaarsgave 1887) III 348, 349 f., 356 f., 393.
- **Nybyggere* III 319 f.
- Nürnberg-Nürnberg* (Tilskueren 1891) III 447, 448. IV 205, 210, 238.
- Nytaarsdigt* (Dybe Streng) III 42.
- Opefter og frem* (Svenska Dagbladet 1907) IV 303.
- Ostende-Brügge* (Skyggebilleder) III 221, 412 f.
- Paa Protestanternes Kirkegaard i Rom* (U. og Hj. 1884) III 80, 85, 87, 90.
- Paa Sømands Tro og Love* III 228, 423.
- Paradis, se Den hellige Ild.*
- Peder Tordenskjold* III 46.
- Pol de Mont* (Vagabundus) IV 176.
- Prinsessen og det halve Kongerige* III 113, 122, 135. IV 254, 256, 258.
- Puppe og Sommerfugl* III 43, 66, 73, 84 f., 91, 270.
- Ranker og Roser* III 422.
- Rejsebilleder* III 182.
- Renæssance* IV 29 f., 31, 33, 34, 111, 158, 195.
- Rhinskvin* (Brav-Karl) IV 103.
- **Robert Burns* III 480.
- Sakuntala* (Ranker og Roser) III 314. IV 262.
- Samlede poetiske Skrifter* IV 54, 187, 205, 210, 278, 279, 280 f., 285, 309.
- Sange ved Havet* III 422.
- Sangenets Bog* III 421. IV 81, 162.
- Sic bellum* (Vagabundus) IV 231 f.
- Skagen* (Danmark i Skildringer og Billeder af danske Forfattere og Kunstnere) III 61 f.

- **Skagen* (Bog) IV 105.
Skattegraveren og Evald Tang Kristensen (Berl. Tid. 1887) III 364, 368, 370, 378.
Skyggebilleder fra Rejser i Indland og Udland III 37-39, 45, 46, 49, 54, 57, 66, 79, 91, 113, 147, 227, 230.
Smaa Fortællinger III 63 f., 68, 74, 107, 113, 114, 135, 153, 182, 187.
Snap (Fra Fjeld og Dal, udg. af H. J. Greensteen) IV 71.
Snefrid (Melodramer) III 478, 480. IV 15, 44.
- **Sonja* IV 210.
- **St. Briac* (Ung og gammel Kærlighed) IV 254, 276.
Strandby Folk III 58, 76, 204, 278, 308, 481. IV 32, 43, 52, 56, 59-61, 62, 63 f., 72, 73, 74, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 94, 95.
Strengte Herrer (ved Opførelsen kaldt: *Efter Syndefaldet*) III 43, 58, 59, 62, 71, 84, 86, 100, 114, 130, 153 f., 158 f., 163, 170, 172 f., 181, 189, 195, 196, 197, 198, 201, 204, 206, 210, 216, 222, 224, 231, 232, 233, 236, 246, 256, 258, 297, 303, 308, 316 f., 339, 363, 385. IV 205.
Sømandshistorier IV 40, 43, 49, 64.
- Tak, kære Venner* (Politiken 1898) IV 113.
Tarvis III 444, 445.
Til de Halvandethundred paa Skovgaard III 115 f., 123, 140, 149, 150.
Til Fru Julie Hegel (Cimbrer og Teutoner) III 270.
Til Gustav Wied (Politiken 1907) IV 302 f.
- **Til Karl Gjellerup* III 259.
Til Lægekongressen III 122, 154, 171.
Til Metropolitanskolens Rector, Etatsraad B. Borgen III 81 f., 86.
To Ballonbreve til Morgenbladet fra Islands Tusindaarsfest IV 220.
To dramatiske Digte III 393 f., 396.
Troldtøj III 376, 418, 422. IV 210.
Tusind og en Nat III 399, 400 f., 408, 417, 424, 439. IV 19, 126.
- **Tusindfryd* IV 133 f., 135, 136.
Tyrkisk Rococo. En Modelegende III 177, 178 f., 182 f., 184, 185, 207, 218, 252.
Tyrkisk Rococo (Skuespil), se *Ved Bosporus*.

- **Ulfs Søn* IV 308.
- **Under Tredvearskrigen* III 495 f., 497.
Ung og gammel Kærlighed, se *Vildt og St. Briac*.
Ungdom i Digt og Sang III 38, 422.
Ungdomsdigte IV 40, 64, 72, 75, 106, 107.
- **Ungdomskilden* IV 103, 105.
Unge Viser III 478, 479. IV 162.
Ungt Blod III 228. IV 318.
- **Vagabonder* IV 15.
- **Vagabundus* (*Vagabundus*) IV 185, 186, 233, 234, 254.
Ved Bosporus III 423, 424, 425 f., 428, 439, 444, 481.
- **Vejen til Stjærnerne* IV 254.
Venezia (U. og Hj. 1884) III 89, 90, 91.
- **Venezias Nat* IV 300, 304.
Vi elsker vort Land (Der var engang) IV 226.
Viggo Drewsen (*Broget Løv*) III 420.
- **Vildt* (*Ung og gammel Kærlighed*) IV 254, 256.
Vildt og Tæmnet III 228, 481.
Vølund Smed IV 12, 13 f., 15, 16, 23, 28, 29, 30, 32, 34, 43, 44, 50 f.,
104, 106, 107, 111, 118, 123, 135, 150.
- Øen i Sydhavet* III 424, 444, 480, 481, 492. IV 205, 211.
Østen for Sol og Vesten for Maane III 113, 122, 135, 210 f., 214, 217,
423. IV 79.

III

BREVREGISTER

- Vilhelm Andersen, *fra*: Nr. 819.
Martha Drachmann Bentzon, *fra*: Nr. 707.
Bjørn Bjørnson, *fra*: Nr. 417, 691, 725.
Bjørnstjerne Bjørnson, *fra*: Nr. 543, 548, 709, 796 – *til*: Nr. 546, 715, 848.
Otto Borchsenius, *fra*: Nr. 404, 421, 425, 427, 433, 435, 447, 451, 462, 463, 469, 471, 475, 485, 491, 494, 504, 505, 512, 519, 615, 617, 807, 859, 866, 868, 882 – *til*: Nr. 403, 408, 412, 414, 420, 422, 424, 426, 432, 443, 450, 464, 466, 470, 484, 488, 503, 511, 517, 522, 536, 545, 599, 605, 616, 806, 858, 860, 863, 872, 879, 881.
Edvard Brandes, *fra*: Nr. 822 – *til*: Nr. 780, 821.
Georg Brandes, *fra*: Nr. 633, 641, 661, 679, 728, 767, 801, 839, 841, 846, 852, 857, 873 – *til*: Nr. 640, 668, 727, 733, 799, 817, 838, 851, 856.
Henrik Cavling, *fra*: Nr. 826, 844 – *til*: Nr. 827, 843.
Harald Christensen, *til*: Nr. 572, 694, 794.
Einar Christiansen, *fra*: Nr. 621.
Lorentz Dietrichson, *til*: Nr. 540.
A. B. Drachmann, *fra*: Nr. 776 – *til*: 773.
Louise Drewsen, *fra*: Nr. 606.
Viggo Drewsen, *fra*: Nr. 542 – *til*: Nr. 561, 587, 592.
Eugen, Prins, *fra*: Nr. 814.
Edvard Fallesen, *fra*: Nr. 445, 474, 567.
Johannes Fibiger, *fra*: Nr. 406, 525.
M. Galschiøt, *fra*: Nr. 472, 657 – *til*: Nr. 411, 473, 590.
Gustaf af Geijerstam, *fra*: Nr. 837.
Karl Gjellerup, *fra*: Nr. 402, 410, 544, 551, 555, 565, 582, 596, 603,

- 608, 619, 800, 804 – *til*: Nr. 405, 547, 562, 597, 602, 607, 609, 618, 650.
- Edvard Grieg, *fra*: Nr. 554, 558, 563, 762, 789 – *til*: Nr. 553, 557, 559, 564, 589, 761.
- Knut Hamsun, *fra*: Nr. 791.
- Johannes Hansen-Ott, *til*: Nr. 842.
- Ola Hansson, *fra*: Nr. 625, 629 – *til*: Nr. 628.
- Fr. V. Hegel, *fra*: Nr. 419, 429, 442, 449, 508, 515, 532 – *til*: Nr. 409, 413, 415, 418, 423, 428, 436, 441, 448, 453, 460, 461, 468, 478, 480, 481, 482, 492, 495, 502, 507, 514, 520, 524, 526, 528, 535, 539, 541.
- Jacob Hegel, *fra*: Nr. 452, 506, 695, 763, 784 – *til*: Nr. 438, 456, 493, 499, 500, 509, 560, 588, 594, 595, 604, 623, 626, 638, 642, 648, 649, 652, 654, 660, 677, 682, 684, 686, 696, 698, 718, 722, 726, 730, 734, 735, 736, 737, 738, 740, 741, 742, 743, 744, 749, 752, 753, 754, 755, 758, 765, 779, 782, 795.
- Julie Hegel, *fra*: Nr. 770, 772, 783, 785, 824 – *til*: Nr. 439, 771, 811, 829, 884, 885.
- Johanne Luise Heiberg, *fra*: Nr. 533 – *til*: Nr. 529.
- Verner von Heidenstam, *fra*: Nr. 867.
- Frederik Hendriksen, *fra*: Nr. 465 – *til*: Nr. 467.
- Agnes Henningsen, *fra*: Nr. 805.
- E. A. Hirschsprung, *fra*: Nr. 778 – *til*: Nr. 740 a, 745 a, 774 a, 777 a.
- Chr. Hostrup, *til*: Nr. 580.
- Harald Høffding, *fra*: Nr. 832, 834.
- Viggo Hørup, *til*: Nr. 760.
- J. C. Jacobsen, *fra*: Nr. 527, 530, 550, 570.
- Johannes V. Jensen, *fra*: Nr. 836 – *til*: Nr. 877.
- Jens Jessen, *fra*: Nr. 710.
- Matthías Jochumsson, *fra*: Nr. 812.
- Erna Juel-Hansen, *fra*: Nr. 620, 706.
- Hans Jæger, *fra*: Nr. 645, 646.
- Alexander Kielland, *fra*: Nr. 712 – *til*: Nr. 672.
- Charles Kjerulf, *fra*: Nr. 673, 676.
- Jakob Knudsen, *fra*: Nr. 631, 634, 635, 658, 688, 702, 769 – *til*: Nr. 636, 655, 656, 685, 768.

- Evald Tang Kristensen, *fra*: Nr. 571, 575, 576, 578, 581, 583, 591,
613 – *til*: Nr. 568, 573, 574, 577, 586.
- Christian Krohg, *fra*: Nr. 781.
- P. S. Krøyer, *fra*: Nr. 777, 818, 820, 871, 875 – *til*: Nr. 683, 874.
- Viggo Lachmann, *fra*: Nr. 757 – *til*: Nr. 756, 793, 802, 864, 869, 870,
876, 878, 880, 883.
- Sven Lange, *fra*: Nr. 700, 711, 751, 764.
- P. E. Lange-Müller, *fra*: Nr. 434, 455, 458, 477, 483, 486, 489, 496,
498, 521, 584, 598, 611, 614, 831, 853 – *til*: Nr. 430, 437, 444, 454,
457, 459, 476, 479, 487, 490, 497, 513, 523, 566, 585, 600, 612, 622,
627, 669, 671, 787, 830, 854.
- August Larsen, *fra*: Nr. 689.
- Bokken Lasson, *fra*: Nr. 759, 766, 774, 775, 790, 798, 809.
- Bernt Lie, *fra*: Nr. 843.
- Jonas Lie, *fra*: Nr. 549.
- C. Liebe, *fra*: Nr. 531.
- Vilhelm Møller, *fra*: Nr. 537, 538, 552, 579.
- Betty Nansen, *fra*: Nr. 732.
- Peter Nansen, *fra*: Nr. 690, 862 – *til*: Nr. 624, 637, 647, 651, 653, 659,
665, 666, 667, 670, 675, 681, 697, 699, 704, 717, 723, 731, 739, 745,
747, 748, 750, 797, 803, 810, 823, 840, 847, 850, 855, 861.
- August Nissen, *til*: Nr. 446, 501, 510, 516, 534, 569, 639.
- Gustav Philipsen, *til*: Nr. 643, 644, 663, 680.
- V. Pingel, *fra*: Nr. 440, 833, 849, 865 – *til*: Nr. 848.
- „Politiken“'s Redaktion, *til*: Nr. 746.
- C. Riis-Knudsen, *til*: Nr. 610.
- P. Fr. Rist, *fra*: Nr. 692.
- Valdemar Rørdam, *fra*: Nr. 729.
- Sophus Schandorph, *fra*: Nr. 593, 630, 662, 674, 678, 724 – *til*: Nr.
719.
- Erik Skram, *fra*: Nr. 705, 713 – *til*: Nr. 714.
- Agnes Slott-Møller, *fra*: Nr. 708, 788, 792, 835.
- Carl Snoilsky, *fra*: Nr. 721 – *til*: Nr. 720.
- Henriette Steen, *fra*: Nr. 632.
- Ernst Trier, *fra*: Nr. 416.

Ferdinand Tutein, *fra*: Nr. 664.

Johannes Vedel, *fra*: Nr. 716, 815 – *til*: Nr. 407, 816.

Valdemar Vedel, *til*: Nr. 825.

Catharine Wied, *fra*: Nr. 808.

Gustav Wied, *fra*: Nr. 687, 693.

Anders Österling, *fra*: Nr. 845.

Emmy Drachmann *fra* Otto Borchsenius: Nr. 518, *til* Otto Borchsenius: Nr. 601, *fra* Georg Brandes: Nr. 703, *til* Georg Brandes: Nr. 701, *fra* Karl Gjellerup: Nr. 431, 556.

Soffi Drachmann *til* Julie Hegel: Nr. 786.

RETTELSER OG TILFØJELSER

II 79.31. *Nedbør*] læs: *Medbør*.

II 354.4 f. n. *La décadence des Romains*] Noten rettes til: der hen-
tydes til Thomas Coutures Maleri „Romere fra Forfaldstiden“ (1847)
paa Luxembourg-Museet (oplyst af Overbibliotekar, Dr. phil. R.
Paulli).

II 376.9 f. n. tilføjes: 91.4. *Historien om Byron og Shelley*] H. D.s
Kilde er formodentlig G. Brandes: „Naturalismen i England“ (1875)
444 f.

II 421.14. *Jensen, Harald (?)*] læs: Jensen, Harald (1837–1914).

III 26.12 f. n. *Den eneste, der endnu er i Live*] Under Rentrykningen
af denne Udgave er Boken Lasson afgaaet ved Døden (August
1970).